

KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

GYSBERT ALBERTUS LANDSBERG B.Ed. M.A.

Proefskrif goedgekeur vir die graad DOCTOR LITERARUM in Afrikatale in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte aan die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys

PROMOTOR: PROF. DR. C.J.H. KRÜGER

POTCHIEFSTROOM 1987

G 871307

Geldelike bystand gelewer deur die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir hierdie navorsing word hiermee erken. Menings in hierdie publikasie uitgespreek of gevolgtrekkings waartoe geraak is, is die van die outeur en moet nie aan die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing toegeskryf word nie.

DANKBETUIGINGS

Aan die **Gewer** van AI die Goeie, al die EER.

Ek betuig graag my opregte dank aan:

- Prof. C.J.H. Krüger, my geagte promotor, wat my met sy stimulerende wetenskaplikheid en met geduld en toewyding in hierdie studie gelei het.
- My kollegas, familie en vriende vir volgehoue belangstelling en aanmoediging.
- Mnr. R. Coertzen, mev. A. Bell vir die skryf van die Focusprogram vir die korpus, waardeur waardevolle inligting vir hierdie studie verkry kon word.
- Mev. M. Bothma vir die inlees van die komposita in die rekenaar, asook vir die versorging van tabelle en diagramme.
- Dr. Susan Prinsloo vir die finale taalversorging.
- Mev. Anna-Marie Kruger vir die proeflees van hierdie studie, asook vir haar hulp met die finale versorging van die bylaag.
- Mnr. J.A.M. Laas vir die proeflees van die studie asook vir die versorging van die 'summary'.
- Mej. F. Ackermann vir die tegniese versorging van die Bibliografie.
- Mnr. P.H.D. Mashabela van die Universiteit van die Noorde, mnre. J.H. Mashao en J.M. Pitso wat as proefpersone opgetree het.
- Aan my vrou vir haar bystand en behartiging van die tikwerk.

Opgedra aan Hetta en ons kinders

SUMMARY

COMPOUNDS IN NORTHERN SOTHO

The object of this research was to study the compounds of Northern Sotho.

In Chapter 1 the problem, aims and the method were established.

In Chapter 2 a survey of the general bibliography on the subject was given. This study is mainly structural of nature, but preliminary remarks about the T.G.G. on the subject were also taken into account. A broad discussion on the structural view was given in terms of General Linguistics as applied to the African languages.

In Chapter 3 language structure and language system was discussed in order to establish a framework wherein the compound could be studied according to the different language disciplines.

In Chapter 4 the position of the compound in relation to the other language symbols were established by applying the different word tests of Van Wyk. After it was established that the compound is a word, the linguistic disciplines for example morphology, syntax, semantics and phonology, were applied in order to describe the compound scientifically.

In Chapter 5 the compound was studied morphologically. Its different morphemes were identified. This was followed by describing the syntactic structures of the compound. It was established that the underlying structure of the compound is a word group.

In this process it was found that the syntactic processes, for example reduction and substitution played a major role in the establishment of the compound.

In Chapter 6 the semantics of the compound was studied. Paradigmatic and syntagmatic semantic characteristics of the compound in Northern Sotho were identified. It was established that the paradigmatic semantic characteristics of word correlates are inhibited by the syntagmatic relation in order to bring about an unambiguous interpretation. The metaphor was found to be even more profound in compounds than in non-compounded words.

In Chapter 7 the phonological aspects of the compound were discussed. It was discovered that occlusivation played a major role in the establishment of the compound.

In Chapter 8 the statistics of 2472 compounds which were compiled in the appendix, were given. It was found that the noun and the verb stem were the most productive components in the formation of compounds.

A summary and conclusions were given in Chapter 9. The conclusion was reached that the compound certainly has a place in the language system and that it belongs to the sub-system of the word on grounds of its morphological, syntactic, semantic and phonological characteristics.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1	1
INLEIDING, PROBLEEMSTELLING EN WERKWYSE	1
1.1 INLEIDING	1
1.2 PROBLEEMSTELLING	1
1.3 DIE DOEL VAN DIE ONDERSOEK	2
1.4 WERKWYSE	3
1.4.1 ALGEMENE BRONNESTUDIE	3
1.4.2 VERSAMELING VAN KOMPOSITA UIT WOORDEBOEKE EN TERMINOLOGIELYS	4
1.4.3 DIE IDENTIFISERING VAN DIE SAMESTELLEDE DELE VAN DIE KOMPOSITA	5
1.4.4. DIE ONDERLINGE VERHOUDING TUSSEN DIE DELE VAN DIE KOMPOSITUM	6
1.4.5 WOORDSOORTE WAT KOMBINEER BINNE KOMPOSITA	6
1.4.6 DIE POSISIE VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE TAALSTRUKTUUR EN SY VERBAND MET DIE WOORD EN DIE WOORDGROEP	6
1.4.7 DIE MORFOLOGIESE EN SINTAKTIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM	7
1.4.8 DIE SEMANTIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM	9
1.4.9 DIE FONOLOGIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO	9
1.4.10 STATISTIESE GEGEWENS OOR KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	10
HOOFSTUK 2	11
KOMPOSITA IN DIE LITERAATUUR	11
2.1 DIE ALGEMENE LITERAATUUR	11
2.1.1 DIE GENERATIEWE BENADERING	11
2.1.2 DIE STRUKTURELE BENADERING	24
2.2 KOMPOSITA IN AFRIKATALELITERAATUUR	33
2.2.1 KOMPOSITA IN DIE NGUNITALE	33
2.2.2 KOMPOSITA IN DIE SOTHOTALE	53

2.3 SAMEVATTING	55
HOOFSTUK 3	61
DIE POSISIE VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE TAALSTRUKTUUR EN SY	
VERBAND MET DIE WOORD EN DIE WOORDGROEP	61
3.1 INLEIDING	61
3.2 DIE TAALSISTEEM EN TAALSTRUKTUUR	61
3.2.1 DIE TAALSTRUKTUUR	65
3.2.2 DIE TAALSISTEEM	67
3.2.3 REICHLING SE SISTEEMPRINSIPES	68
3.2.4 DIE SINTAGMATIESE EN PARADIGMATIESE	
SISTEEMBETREKINGE/SISTEEMRELASIES	72
3.2.4.1 DIE SINTAGMATIESE SISTEEMBETREKING	
(SINTAGMATIESE AS)	74
3.2.4.2 PARADIGMATIESE SISTEEMDIMENSIE	77
3.3 BEPALING VAN DIE VELD VAN DIE TAALWETENSKAPLIKE	
DISSIPLINES	79
3.3.1 DIE MORFOLOGIE	79
3.3.2 DIE SINTAKSIS	80
3.3.3 DIE FONOLOGIE	81
3.3.4 DIE SEMANTIEK	82
3.4. DIE TAALWETENSKAPLIKE DISSIPLINES BESKOU NA AANLEIDING	
VAN DIE KENMERKE VAN TAALSIMBOLE	84
3.4.1 DIE VELD EN SUBDISSIPLINES VAN DIE FONOLOGIE	84
3.4.1.1 DIE WOORDFONOLOGIE	84
3.4.1.2 DIE SUPRASEGMENTELE WOORDFONOLOGIE (TONOLOGIE)	85
3.4.1.3 DIE WOORDGROEPFONOLOGIE	86
3.4.1.4 DIE SINSFONOLOGIE	87
3.4.2 DIE VELD EN SUBDISSIPLINES VAN DIE MORFOLOGIE	88
3.4.2.1 DIE WOORDMORFOLOGIE	83
3.4.2.2 DIE WOORDGROEPMORFOLOGIE	89
3.4.2.3 DIE SINSMORFOLOGIE	89
3.4.3 DIE VELD EN SUBDISSIPLINES VAN DIE SINTAKSIS	
(KOMBINASIELEER)	90
3.4.3.1 SINTAKSIS VAN DIE MORFEEM (MORFEEMSINTAKSIS)	90

3.4.3.2	DIE WOORDSINTAKSIS	90
3.4.3.3	DIE SINTAKSIS VAN DIE WOORDGROEP	91
3.4.3.4	DIE SIN(STUK)SINTAKSIS	91
3.4.3.5	DIE SUBDISSIPLINES VAN DIE PARADIGMATIESE SEMANTIEK	91
3.4.3.6	DIE SUBDISSIPLINES VAN DIE SINTAGMATIESE SEMANTIEK	92
3.5	TAALWETENSKAPLIKE DISSIPLINES VANUIT DIE TAALSIMBOLE SELF	95
3.6	PLASING EN HANTERING VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE TAALSISTEEM	96
HOOFSTUK 4	98
	POSISIE VAN DIE KOMPOSITUM TEN OPSIGTE VAN ANDER TAALSIMBOLE IN DIE TAALSISTEEM	98
4.1	INLEIDING	98
4.2	VAN WYK SE WOORDTOETSE	100
4.3	DIE TOEPASSING VAN VAN WYK SE WOORDTOETSE OP KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	103
4.3.1	ISOLEERBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITUM	103
4.3.2	SKEIBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITA	103
4.3.3	OMSTELBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITA	104
4.3.4	VERVANGBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITA	104
4.4	DIE HERKOMS OF ONDERLIGGENDE STRUKTUUR VAN DIE KOMPOSITUM	104
4.5	DIE TOEPASLIKE SISTEEMDISSIPLINES WAT OP DIE KOMPOSITUM VAN TOEPASSING IS	107
4.5.1	DIE WOORDMORFOLOGIE	107
4.5.2	MORFEEMSINTAKSIS	107
4.5.3	DIE MORFEEM EN WOORDSEMANTIEK	107
4.5.3.1	DIE MORFEEMSEMANTIEK	107
4.5.3.2	DIE WOORDSEMANTIEK	107
4.5.4	DIE WOORDFONOLOGIE	108
HOOFSTUK 5	109
	DIE MORFOLOGIE EN SINTAKSIS VAN DIE KOMPOSITUM	109
5.1	INLEIDING	109

5.2	DIE MORFOLOGIE VAN DIE KOMPOSITUM (WOORDMORFOLOGIE)	109
5.2.1	DIE MORFOLOGIE AS DISSIPLINE	109
5.2.2	IDENTIFIKASIE VAN DIE ONDERDELE VAN DIE KOMPOSITUM	110
5.2.3	TOEPASSING OP KOMPOSITA	110
5.2.4	GRAMMATIESE MORFEME (VAN VERSKEIE SOORTE)	113
5.2.5	DIE TERME WORTEL- EN STAMMORFEME	114
5.2.6	WORTELMORFEME	115
5.2.7	STAMMORFEME (LEKSIKALE MORFEME OF WOORDKORRELATE)	115
5.3	DIE SINTAKSIS VAN DIE ONDERDELE VAN DIE KOMPOSITUM	117
5.3.1	DIE AANVANGSPUNT VAN WOORDVORMING	117
5.3.2	SINTAKTIESE PROSESSE IN DIE BASIESE ONDERDELE VAN DIE KOMPOSITUM	119
5.3.3	AFFIGERING AS SINTAKTIESE PROSES	119
5.3.3.1	VERDUBBELING AS SINTAKTIESE PROSES	120
5.3.3.2	REDUKSIE AS 'N SINTAKTIESE PROSES	123
5.3.3.3	VERVANGING AS 'N SINTAKTIESE PROSES	123
5.4	MORFOLOGIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM (IN DIE ALGEMEEN)	124
5.4.1	SOORTE MORFOLOGIESE ONDERDELE BINNE DIE KOMPOSITUM	124
5.4.2	DIE KENMERKE VAN DIE STAM VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO	124
5.4.3	DIE GRAMMATIESE MORFEME IN DIE KOMPOSITUM	126
5.4.4	DIE ROL VAN DIE KLASPREFIKS IN DIE KOMPOSITUM . .	127
5.5	DIE SINTAKTIESE STRUKTUUR VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO	131
5.5.1	KOMBINASIEMOONTLIKHEDE VAN DIE MORFEME VAN DIE KOMPOSITUM	131
5.5.2	LYS VAN DIE SAMESTELLEDE DELE VAN KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	133
5.5.3	DIE ROL VAN DIE SINTAKTIESE PROSESSE BY DIE TOTSTANDKOMING VAN DIE KOMPOSITA	160

5.5.3.1	DIE ROL VAN REDUKSIE BY DIE TOTSTANDKOMING VAN KOMPOSITA	161
5.5.3.1.1	REDUKSIE VAN DIE RELATIEWE BETREKKINGSWOORD UIT ADJEKTIEWE GROEPE	161
5.5.3.1.2	DIE REDUKSIE VAN DIE DEFINIËRENDE KOPULATIEWE BETREKKINGSWOORD UIT 'N DEFINIËRENDE KOPULATIEWE GROEP	162
5.5.3.1.3	REDUKSIE VAN DIE POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD UIT POSSESSIEWE GROEPE	162
5.5.3.1.4	REDUKSIE VAN DIE WERKWOORD -RE UIT 'N GROEP WAARIN 'N IDEOFOON DIE KOMPLEMENTêRE LID IS	165
5.5.3.2	DIE ROL VAN VERVANGING BY DIE VORMING VAN KOMPOSITA	165
5.5.3.3	DIE ROL VAN AFFIGERING BY DIE TOTSTANDKOMING VAN KOMPOSITA	168
5.6	DIE HIËRARGIESE BOU VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO	169
5.7	SAMEVATTING	173
	HOOFSTUK 6	175
	DIE SEMANTIEK VAN DIE KOMPOSITUM	175
6.1	INLEIDING	175
6.2	BETEKENIS IS NIE DIT WAAROOR ONS PRAAT NIE	177
6.3	BETEKENIS IS NIE DIT WAT ONS VERSTAAN WANNEER ONS PRAAT NIE	178
6.4	TWEE WOORDE KAN NIE DIESELFDE BETEKENIS Hê NIE	178
6.5	GEVOELSWAARDE KAN NIE TEENOR BETEKENIS GESTEL WORD NIE	179
6.6	SLEGS WOORDE KAN BETEKENIS Hê	180
6.7	ALLE WOORDE BETEKEN NIE OP DIESELFDE MANIER NIE	182
6.8	BETEKENISVERSKYNSELS BY NAAMWOORDE	183
6.9	DIE KOMPOSITUM VERSUS DIE WOORDGROEP IN TERME VAN BETEKENIS	192
6.10	SEMANTIESE ASPEKTE VAN KOMPOSITA	193
6.10.1	DIE SINTAGMATIESE SEMANTIESE VERSKYNSELS TUSSEN DIE ONDERDELE (STAMME) VAN DIE KOMPOSITUM	194
6.10.1.1	DIE SEMANTIESE VERHOUDINGE	194

6.10.1.2	PATRONE VAN SAMEVOEGING	195
6.10.2	DIE SEMANTIES-KOMBINATORIESE VERHOUDINGE BINNE DIE KOMPOSITUM	199
6.11.	ONDERLIGGENDE WOORDGROEPE WAARUIT KOMPOSITA WAARSKYNLIK ONTSTAAN HET	200
6.11.1.	ONDERLIGGENDE WOORDGROEPE VAN KOMPOSITA WAARVAN DIE EERSTE LID 'N NAAMWOORDKORRELAAT HET	200
6.11.2	DIE ONDERLINGLIGGENDE WOORDGROEPE VAN KOMPOSITA WAARVAN DIE EERSTE LID 'N WERKWOORDKORRELAAT HET	205
6.11.3.	DIE VOORKOMS VAN SEMANTIESE VERBANDE TUSSEN DIE KOMPONENTE VAN DIE KOMPOSITUM	207
6.11.3.1	KOMPOSITA WAARVAN DIE LEDE 'N ONDERSKIKKENDE SEMANTIESE VERBAND VERTOON	208
6.11.3.2	KOMPOSITA WAARVAN DIE LEDE 'N WEDERSYDSKIKKENDE SEMANTIESE VERBAND VERTOON	209
6.11.3.3	KOMPOSITA WAARVAN DIE LEDE 'N PRESISERENDE SEMANTIESE VERBAND VERTOON	210
6.11.4	DIE PARADIGMATIESE SEMANTIESE VERSKYNSELS IN DIE KOMPOSITUM	211
6.12	SAMEVATTING	218
	HOOFSTUK 7	220
	DIE FONOLOGIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO	220
7.1	INLEIDING	220
7.2	DIE FONOLOGIE AS DISSIPLINE	220
7.2.1	PARADIGMATIESE FONOLOGIE	221
7.2.2	DIE SINTAGMATIESE FONOLOGIE	221
7.2.3	DIE WOORDFONOLOGIE	222
7.2.3.1	DIE PARADIGMATIESE WOORDFONOLOGIE	226
7.2.3.1.1	SEGMENTEEL	226
7.2.3.1.2	SUPRASEGMENTEEL	226
7.3	DIE SEGMENTELE SINTAGMATIESE FONOLOGIE VAN DIE KOMPOSITUM	226
7.3.1.	KLANKVERANDERINGE BY DIE VORMING VAN KOMPOSITA	226

7.3.2	DIE ROL VAN ASSIMILASIE BY DIE FORMING VAN KOMPOSITA	227
7.3.2.1	PLOSIVERING WAAR DIE EERSTE LID 'N WERKWOORDKORRELAAT HET	227
7.3.2.2	PLOSIVERING WAAR DIE TWEDE LID 'N VERANDERLIKE NAAMWOORD AS KORRELAAT HET	228
7.3.2.3	DIE ROL VAN NASALERING BY DIE FORMING VAN KOMPOSITA	229
7.4	DIE ROL VAN ELISIE BY DIE FORMING VAN KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	230
7.4.1	ELISIE UIT POSSESSIEWE GROEPE WAARVAN DIE TWEDE LID 'N POSSESSIEWE VOORNAAMWOORD IS	230
7.4.2	ELISIE BINNE DIE KOMPOSITUM	231
7.4.2.1	ELISIE VAN DIE KLASPREFIKS VAN DIE EERSTE LID VAN DIE KOMPOSITUM	231
7.4.2.2	ELISIE VAN DIE KLASPREFIKS UIT DIE TWEDE LID VAN 'N KOMPOSITUM	232
7.4.2.3	ELISIE VAN 'N FONEEM OF FONEEMREEKS UIT DIE STÂM VAN DIE EERSTE LID VAN 'N KOMPOSITUM	235
7.4.2.4	ELISIE VAN DIE INISIËLE FONEEM OF LETTERGREEP UIT DIE TWEDE LID VAN 'N KOMPOSITUM	235
7.5	SAMEVATTING	236
	HOOFSTUK 8	238
	STATISTIESE GEGEWENS OOR KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	238
8.1	INLEIDING	238
8.2	DIE VERSPREIDING VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE KLASSESISTEEM VAN NOORD-SOTHO	238
8.3	DIE AANTAL LEDE BINNE KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	239
8.4	DIE VOORKOMS VAN WOORDSOORTSTAMME IN SPESIFIEKE DELE VAN KOMPOSITA	240
8.4.1	WOORDSOORTSTAMME WAT AS EERSTE LID BINNE KOMPOSITA OPTREE	240
8.4.2	WOORDSOORTSTAMME WAT AS TWEDE LID BINNE KOMPOSITA OPTREE	241

8.4.3	WOORDSOORTSTAMME WAT SLEGS AS TWEEDE OF DAAROPVOLGENDE LEDE BINNE KOMPOSITA VOORKOM	242
8.5	WOORDSOORSTAMME WAT BINNE KOMPOSITA VOORKOM	243
8.5.1	AANTAL KERE WAT 'N WOORDSOORTELIKE KOMPONENT IN ONDERSKEIE DELE VAN DIE KOMPOSITUM VOORKOM	244
8.5.2	DIE VERSPREIDING VAN NAAMWOORDSTAMME BINNE KOMPOSITA	245
8.5.3	DIE VERSPREIDING VAN DIE WERKWOORDSTAMME BINNE DIE KOMPOSITA	245
8.5.4	DIE VERSPREIDING VAN DIE BESKRYWENDE NAAMWOORDSTAM BINNE KOMPOSITA	246
8.6.	DIE MEES PRODUKTIEWE WOORDSOORTSTAMME BINNE DIE KOMPOSITA	246
8.6.1	REDES VIR DIE VERSPREIDING VAN DIE VERSKILLENDE WOORDSOORTSTAMME IN DIE ONDERSKEIE POSISIES VAN KOMPOSITA	247
8.7	ONTLEDING VAN KOMBINASIES WAT BINNE KOMPOSITA GEVIND IS.	249
8.7.1	REDELIK ONPRODUKTIEWE KOMBINASIES	249
8.7.1.1	KOMBINASIES WAT ELK SLEGS 1 KOMPOSITUM OPGELEWER HET	250
8.7.1.2	KOMBINASIES WAT ELK TWEË KOMPOSITA OPGELEWER HET	257
8.7.1.3	KOMBINASIES WAT ELK DRIË KOMPOSITA OPGELEWER HET	259
8.7.1.4	KOMBINASIES WAT ELK VIER KOMPOSITA OPGELEWER HET	261
8.7.1.5	KOMBINASIES WAT ELK VYF KOMPOSITA OPGELEWER HET	262
8.7.1.6	KOMBINASIES WAT ELK SES KOMPOSITA OPGELEWER HET	263
8.7.1.7	KOMBINASIES WAT ELK SEWE KOMPOSITA OPGELEWER HET	264
8.7.1.8	KOMBINASIES WAT ELK AGT KOMPOSITA OPGELEWER HET	265
8.7.1.9	KOMBINASIES WAT ELK NEGE KOMPOSITA OPGELEWER HET	265
8.7.2	DIE PRODUKTIEWE KOMBINASIES BINNE KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO	266
8.7.2.1	KOMPONENTE WAARMEE DIE EERSTE LID WAT 'N NAAMWOORDSTAM IS, BINNE KOMPOSITA KOMBINEER	268

8.7.2.2	KOMPONENTE WAARMEE DIE EERSTE LID WAT 'N	
	WERKWOORDSTAM IS, BINNE KOMPOSITA KOMBINEER	274
8.8	SAMEVATTING	279
	HOOFSTUK 9	282
	SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING	282
	VOORWOORD TOT BYLAAG	288
	BYLAAG	304
	BIBLIOGRAFIE	305

HOOFSTUK 1

INLEIDING, PROBLEEMSTELLING EN WERKWYSE

1.1 INLEIDING

Samestellings kom in alle tale voor en is in die meeste gevalle in die vroegste bestuderings van die onderskeie tale reeds opgemerk. Die bestudering van komposita, of dan samestellings en samekoppeling, is nog nie in die Afrikatale na behore onderneem nie.

In die Afrikatale het tot dusver, sover vasgestel kon word, twee dieptestudies oor die onderwerp die lig gesien, naamlik dié van Nkondo (1973) oor naamwoordsamestellings in Tsonga en Ungerer (1983) oor komposita in Zulu.

Behalwe enkele verwysings in grammatikaboeke kon daar nie veel oor komposita in die Sothotale opgespoor word nie, en dan is daar maar karige pogings aangewend om 'n moontlike klassifikasie daar te stel.

1.2 PROBLEEMSTELLING

'n Voorstudie het aan die lig gebring dat die veld braak lê ten opsigte van die studie van komposita in Noord-Sotho. Van Wyk (1958:334) sê dat die gevolge van verandering in woordoutonome daarin geleë is dat nuwe woorde ontstaan uit komponente wat elders outonome woorde is. Hy gaan voort:

"Dit spreek vanself dat sulke 'sekondêre' woorde of 'komposita' daar heelwat anders sal uitsien as die 'primêre' woorde of 'simplicia', dat hulle slegs op 'n ander manier woord sal wees as simplicia. Die probleem is om vas te stel wanneer van 'n reeks taaltkens aangeneem kan word dat dit 'n kompositum is eerder dan 'n woordgroep".

Met bogenoemde stelling vat Van Wyk die kern van die probleem, waarmee baie Afrikataalkundiges oor die jare heen worstel, kernagtig saam.

Reichling (1935:337) stel die probleem nog meer omvattend as hy aan die kompositum vra:

" ... bent u één, of bent u twee of meer woorden, of bent u misschien helemaal geen woord? We vragen dus niet: waar komt u vandaan, of: waar gaat u heen, of: mag ik ook weet waarom uw hart gebroken lijkt. We zijn uiteraard bescheiden. En dan wil het ons voorkomen dat we 'n kans hebben, alles te horen wat dit taalmoment zelf kan zeggen".

Uit bogenoemde aanhalings spreek dit duidelik dat dit nie sonder meer duidelik is watter status en plek aan die kompositum in die taalsisteem toegeken moet word nie.

1.3 DIE DOEL VAN DIE ONDERSOEK

Na aanleiding van die uitsprake hierbo, sal daar derhalwe in hierdie studie gepoog word om eerstens vas te stel of die kompositum 'n plek' in die taalsisteem het naas die woord en die woordgroep en, indien wel, waar sy plek in die taalsisteem geleë is. Ten tweede moet vasgestel word watter tipe status aan die kompositum onder die taalsimbole toegeken moet word. Na 'n voorstudie oor die kompositum is vasgestel dat daar etlike diepgaande studies, in byvoorbeeld Afrikaans en Engels, oor hierdie onderwerp onderneem is. Behalwe die reeds genoemde twee werke kon geen ander dieptestudies in enige van die ander Afrikatale oor hierdie onderwerp opgespoor word nie (vergelyk Afdeling 2.2.2).

Uit bogenoemde was dit duidelik dat 'n studie oor komposita in Noord-Sotho 'n noodsaaklikheid is.

Die doelstelling met hierdie ondersoek is om vas te stel of die kompositum in Noord-Sotho bestaan en, indien wel, waar daar daarvoor 'n plek in die taalsisteem ingeruim moet word. Om dit te kan doen, sal die begrippe woord, woordgroep en kompositum baie duidelik en helder omlyn moet word.

Ten einde die status van die kompositum vas te stel, sal die eienskappe van hierdie taalsimbole baie deeglik teenoor mekaar opgewees moet word.

Om hierdie doelstellings te bereik, moet daar noodwendig redelik volledig ingegaan word op die taalsisteem en wat alles daaronder ingesluit moet word. In die literatuur het dit dan ook geblyk dat daar nie altyd duidelikheid is oor die plek en status van komposita in die taalsistematiek nie.

1.4 WERKWYSE

1.4.1 ALGEMENE BRONNESTUDIE

In die besonder is alle moontlike toeganklike bronne oor komposita in sowel die algemene as die Afrikataleliteratuur geraadpleeg om vas te stel wat reeds gedoen is, watter probleme in die verskillende tale daarmee ondervind is asook tot watter gevolgtrekkings daar gekom is. In die lig van bogenoemde sal daar gepoog word om te bepaal of daar wel komposita in Noord-Sotho bestaan.

In Hoofstuk 2 sal aandag gegee word aan agtergrondstudies oor komposita. Daar sal eerstens gekyk word na die algemene literatuur. Hier sal gepoog word om aan te dui uit watter gesigspunte hierdie onderwerp deur die verskillende ondersoekers benader is. Daar sal kortliks gelet word op die verskillende taalwetenskaplike strominge se siening ten opsigte van die kompositum.

Alhoewel hierdie studie hoofsaaklik op 'n strukturele taalkundige benadering gerig sal word, sal daar kortliks gekyk word na veral die generatiewe benadering se siening met betrekking tot die kompositum (vergelyk Afdeling 2.1.1).

Vervolgens sal daar 'n deurtastende ondersoek geloods word na die strukturalisme se benadering tot die kompositum. Hierdie studie is noodsaaklik om 'n raamwerk vas te stel waarbinne die kompositum in Noord-Sotho bestudeer moet word (vergelyk Afdeling 2.1.1).

Die studie sal hierna toegespits word op die Afrikataleliteratuur in die algemeen om te bepaal watter ondersoeke in die afsonderlike tale met betrekking tot komposita onderneem is (vergelyk Afdeling 2.2.1).

Hierna sal die studie toegespits word op die Sothotale in die algemeen en Noord-Sotho in die besonder, om vas te stel of die kompositum wel in die verlede in Noord-Sotho bestudeer is en wat die omvang van die studies is wat ten opsigte daarvan onderneem is. Dit word gedoen om te bepaal wat in die verlede as komposita beskou is en watter kenmerke en onderdele daarvan uitgewys is (vergelyk Afdeling 2.2.2).

1.4.2 VERSAMELING VAN KOMPOSITA UIT WOORDEBOEKE EN TERMINOLOGIELYS

'n Lys van moontlike komposita sal versamel word uit Ziervogel en Mokgokong (1975), Kriel (1983) en die Noord-Sotho terminologie en spelreëls (1980) (vergelyk Bylaag).

Hierdie werke sal uiteraard deeglik deurgewerk moet word om te poog om so ver moontlik alle tipes komposita in die lys op te neem, maar daar word nie aanspraak gemaak dat die lys absoluut volledig is nie, aangesien dit haas onmoontlik is om 'n volledige lys van komposita in enige taal saam te stel. Daar is teweens geen woordeboek in enige taal wat daarop aanspraak kan maak dat al die woorde van 'n betrokke taal daarin opgeteken is nie.

Die doelstelling is om komposita te versamel waarin alle moontlike samestellende dele binne die kompositum verteenwoordig is. Daar dien op gewys te word dat slegs komposita wat waarskynlik in Noord-Sotho gevorm is vir die korpus oorweeg sal word.

Komposita soos:

sekolobese	-	skoolbus
mokomofere	-	vreemdeling
winisekrene	-	windskerm,

ensovoorts, sal nie vir die korpus oorweeg word nie. Die rede hiervoor is dat die komposita as reeds gevormde komposita uit Afrikaans of Engels oorgeneem is en volgens samestellende dele en die onderlinge verhouding tussen die dele waarskynlik nie aan die vereistes wat aan 'n Noord-Sothokompositum gestel mag word, sal voldoen nie.

Verder sal hierdie studie hoofsaaklik toegespits word op die naamwoordelike kompositum wat die beskrywende naamwoordelike kompositum insluit. Op hierdie stadium van die studie wil dit voorkom asof die insluiting van voegwoordelike, bywoordelike en interjektiewe komposita, ensovoorts, as gevolg van hulle skrale voorkoms in die taal, nie regverdigbaar sal wees nie.

1.4.3 DIE IDENTIFISERING VAN DIE SAMESTELLENDDE DELE VAN DIE KOMPOSITA

Die versamelde komposita (vergelyk inhoud tot bylaag p.288) sal volgens samestellende dele in die bylaag opgeneem word, byvoorbeeld:

1. Naamwoordelik + naamwoordelik
2. Werkwoordelik + naamwoordelik, ensovoorts.

Die komposita wat volgens die samestellende dele daarvan onder elke hoof tuishoort, sal alfabeties gerangskik word volgens die eerste letter van die stam van die eerste lid. Daar sal in die loop van die studie telkens na hierdie bylaag (wat aan die einde ingebind sal word) verwys word.

Probleme wat hier mag opduik, is onder andere die identifisering van die onderskeie onderdele van die kompositum. In sommige gevalle kan dit moeilik wees om die onderskeie dele van die kompositum sonder vrees vir teëspraak te identifiseer, maar daar sal in die loop van hierdie ondersoek verder met hierdie probleme gehandel word.

Vervolgens sal elke kompositum se Afrikaanse weergawe gegee word asook 'n letterlike vertaling daarvan. Ook hier mag soms probleme ondervind word

omdat die oorsprong van sommige samestellende dele nie bo alle twyfel vasgestel kan word nie, hoewel daar ook van verskeie proefpersone gebruik gemaak is.

1.4.4. DIE ONDERLINGE VERHOUDING TUSSEN DIE DELE VAN DIE KOMPOSITUM

Nadat vasgestel is uit hoeveel samestellende dele elke kompositum bestaan, sal gepoog word om te bepaal wat die verhouding tussen hierdie lede onderling is. Die klem sal hier hoofsaaklik op vorm, betekenis en gebruik val.

1.4.5 WOORDSOORTE WAT KOMBINEER BINNE KOMPOSITA

Hier sal gepoog word om woordsoortelike kombinasies te identifiseer, om sodoende vas te stel of daar 'n patroonmatige proses te bespeur is in die vorming van komposita en of daar van samekoppeling en samestellings gepraat sal moet word.

1.4.6 DIE POSISIE VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE TAALSTRUKTUUR EN SY VERBAND MET DIE WOORD EN DIE WOORDGROEP

Om die kompositum met al sy moontlike kenmerke na behore te bestudeer, moet dit teen die agtergrond van 'n behoorlik gefundeerde taalteoretiese raamwerk beskou word. Eerstens sal daar gekyk moet word na die terme **taalsisteem** en **taalstruktuur** en 'n behoorlike onderskeid sal daartussen gemaak moet word (vergelyk Hoofstuk 3).

Hierna sal daar vasgestel moet word waar die plek van die woord in die taalsisteem geleë is nadat die term woord met behulp van, onder andere, Van Wyk (1958) se woordtoetse duidelik omlin is (vergelyk Afdeling 4.2).

Voorts sal daar 'n studie gemaak moet word van verskillende woordvormingsprosesse (sintaktiese prosesse) soos:

affigering
verdubbeling
reduksie
vervanging
elisie
samestelling
samekoppeling,
ensovoorts (vergelyk Afdeling 5.3).

Bogenoemde ondersoek is noodsaaklik om vas te stel watter van hierdie prosesse moontlik aanleiding kon gegee het of 'n rol kon gespeel het by die totstandkoming van komposita. Hierteenoor sal ook die woordgroep betrek moet word ten einde vas te stel watter ooreenkomste en verskille tussen die woordgroep en die kompositum te bespeur is.

Nadat die drie taalsimbole afsonderlik bestudeer is, sal gepoog word om voorlopige ooreenkomste en verskille daartussen uit te wys asook die moontlike plek van die kompositum binne die taalsisteem (vergelyk Hoofstuk 4).

1.4.7 DIE MORFOLOGIESE EN SINTAKTIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM

Voordat die morfologiese en sintaktiese kenmerke van die kompositum onderneem kan word, sal die terme **morfologie** en **sintaksis** vir die doeleindes van hierdie studie eers duidelik omlin moet word (vergelyk Afdeling 3.3).

Daar dien op gewys te word dat daar tradisioneel na die twee bene van die morfologie verwys is as paradigmitiese en sintagmatiese morfologie. Omdat die morfeem die kleinste betekenisdraende eenheid in taal is, is dit noodsaaklik dat hierdie term baie duidelik omskryf moet word (vergelyk Afdeling 3.3).

Ook omdat die kompositum waarskynlik tot stand gekom het as gevolg van verskeie woordvormingsprosesse, sal die morfeem ook waarskynlik by die

bespreking van die kompositum duidelik en dikwels ter sprake kom. Onder die morfologie van die kompositum sal die volgende aspekte aandag geniet:

- a. Die klasprefiks van die kompositum.
- b. Die stam van die kompositum (vergelyk Afdeling 5.4).

Soos wat by die sintaksis van die woord die onderlinge verhouding en opeenvolging van die morfeme binne die woord belangrik is, is die onderlinge verhouding en opeenvolging van die lede (morfeme) binne die konteks van die woordgroep en kompositum ook van die uiterste belang.

Nadat die struktuur van die woord en die woordgroep aan die hand van verskeie bronne bestudeer is, sal daar voortgegaan word om die sintaksis van die lede van die kompositum te bestudeer (vergelyk Afdeling 5.5).

Aspekte wat hier aandag behoort te geniet, is waarskynlik die volgende:

- a. Die vervanging van die klasprefiks van 'n naamwoordkorrelaat as eerste lid.
- b. Die behoud van die klasprefiks van die tweede lid van 'n kompositum wat 'n naamwoordkorrelaat het.
- c. Kongruensie binne die kompositum.
- d. Die klasprefiks van komposita waarvan die eerste lid 'n werkwoordkorrelaat het.
- e. Die sintaktiese struktuur van die stam van die kompositum in Noord-Sotho.

Hierna sal die sintaktiese struktuur van die kompositum bestudeer word.

1.4.8 DIE SEMANTIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM

Die semantiese kenmerke van die kompositum sal vervolgens onder die loep geneem word.

Na aanleiding van die veld van die semantiek, soos in Hoofstuk 6 vasgestel sal word, moet daar gekyk word na die onderlinge verhouding tussen die komponente binne die kompositum. Daar moet vasgestel word of dieselfde onderlinge verhouding wat daar tussen die lede van woordgroepe bestaan, ook in die komposita wat van sodanige woordgroepe afgelei is, voorkom (vergelyk Afdeling 6.11).

Betekenisverskynsels soos polisemie, ironie, eufemisme en metaforiek kom waarskynlik in 'n mindere of meerdere mate in alle tale van die wêreld voor. Daar kan aangeneem word dat sommige van hierdie verskynsels ook in Noord-Sotho sal voorkom. Daarom sal sommige van hierdie verskynsels kortliks ondersoek moet word ten einde vas te stel of ten minste sommige daarvan ook in Noord-Sotho werksaam is (vergelyk Afdeling 6.11.4).

1.4.9 DIE FONOLOGIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO

Die fonologie en tonologie is dissiplines wat 'n baie belangrike rol in Noord-Sotho speel. Hierdie terme sal duidelik omskryf moet word asook die veld waarin hulle werksaam is.

Die fonologie van die kompositum sal hierna in oënskou geneem word en wel onder die volgende hoofde:

- a. Die rol van die verskillende vorme van assimilasie by die vorming van komposita (vergelyk Afdeling 7.3).
- b. Die rol van verskillende vorme van elisie by die vorming van komposita (vergelyk Afdeling 7.4).

1.4.10 STATISTIESE GEGEWENS OOR KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

Aangesien daar ook ander gegewens ten opsigte van komposita in Noord-Sotho mag voorkom wat nie onder die morfologiese, sintaktiese, fonologiese en semantiese dissiplines bespreek kan word nie, sal daar aandag gegee word aan ander statistiese gegewens met betrekking tot die kompositum wat moontlik interessante inligting na vore mag bring (vergelyk Hoofstuk 8).

Sake wat hier aandag behoort te geniet, is onder andere die volgende:

- a. Die verspreiding van die komposita in die naamwoordklasse van Noord-Sotho (vergelyk Afdeling 8.2).
- b. Die aantal woordsoortelike korrelate wat as komponente binne komposita opgespoor is en die produktiwiteit daarvan binne komposita in Noord-Sotho (vergelyk Afdeling 8.4).
- c. Uit hoeveel moontlike komponente die komposita in Noord-Sotho saamgestel kan word (vergelyk Afdeling 8.3).
- d. Hoeveel komposita onderskeidelik uit twee, drie of vier lede bestaan en wat die verhouding, persentasiegewys, tussen hierdie komposita is.

Laastens sal 'n samevatting gegee word van die belangrikste bevindings wat ten opsigte van komposita in Noord-Sotho in die loop van hierdie studie gemaak is (vergelyk Hoofstuk 9).

HOOFSTUK 2

KOMPOSITA IN DIE LITERATUUR

2.1 DIE ALGEMENE LITERATUUR

Deur die jare is daar baie uiteenlopende sieninge deur navorsers oor komposita gehuldig. Hierdie uiteenlopendheid word nie net veroorsaak deurdat die verskynsel in alle tale van die wêreld voorkom nie, maar omdat daar verskillende taalwetenskaplike benaderings ontstaan het, wat die kompositum in die algemeen vanuit verskillende hoeke of standpunte benader het.

Alhoewel hierdie studie hoofsaaklik vanuit 'n strukturele taalkundige oogpunt benader sal word, moet daar, al is dit baie telegramagtig, kennis geneem word van die verskillende benaderingswyses vanuit die verskillende skole.

2.1.1 DIE GENERATIEWE BENADERING

Gedurende die afgelope klompie jare was daar talle skrywers wat die kompositum vanuit 'n transformasioneel-generatiewe standpunt benader het. Daar sal nie in diepte op hierdie benaderingswyse ingegaan word nie, aangesien hierdie studie vanuit 'n strukturele taalkundige oogpunt benader word. Hierdie skrywers wat die generatiewe benaderingswyse gevolg het, het komposita hoofsaaklik vanuit 'n sintaktiese raamwerk benader.

Een van die noemenswaardige pogings wat aangewend is om die verhouding tussen die dele van 'n kompositum sistematies vanuit 'n transformasioneel-generatiewe benadering te beskrywe, is die van Lees (1968). Hierdie benaderingswyse word baie goed deur hom opgesom:

"When we examine the internal structure of more complex nominals we see that it usually incorporates the major grammatical relations found in whole sentences. That is, within the complex subject of a sentence, for example, we might find the transferred subject, verb, and object

of an underlying sentence, as is the case in our example above."
(p. xviii)

Die voorbeelde waarna hy in die aanhaling verwys, is:

"That cold cup of coffee you left there."

wat 'n transformasie mag wees van die sin:

"You left that cold cup of coffee there."

Hy sê verder

1. In my view nominal compounds are (indeed) understood on the basis of certain fixed syntactic relations (subject, object, etc.) which are spesifiable only in terms of the relations among the constituents of underlying sentences, and
2. Nominal compounds are indeed multiply ambiguous, i.e. can be understood, each one in several of the possible ways allowed by the grammar (and the associated semantic theory of sentence interpretation)."
(p. xxxix).

Hieronder volg 'n opsomming van Lees (1968:125 e.v.) se

" ... major grammatical relations ... "

asook die subkategorieë wat hy aandui, met 'n voorbeeld by elk. Hierdie raamwerk gee 'n baie goeie aanduiding van die generatiewe benaderingswyse en daarom sal daar vir die doeleindes van hierdie studie nie verder op die indelings van ander skrywers wat hierdie benaderingswyse volg, ingegaan word nie.

I. Subject - Predicate

A. Predicate noun

- 1) Kernel noun : girlfriend
- 2) Agentive noun : fighter plane

B. Adjective

- 1) Endocentric : madman
- 2) Exocentric : redskin

II. Subject - middle object

A. Possessive genitive : doctors office

B. Of - periphrases : arrowhead

C. With - periphrases : rattlesnake

III. Subject - verb

A. Gerundive adjective : flying machine

B. Verb - subject : workman

C. Subject - nominalized verb

1) Of - periphrases

- a. Abstracta : population growth
- b. Concreta : earthquake

2) By - periphrases : farm production

D. Nominalized verb - subject : assembly plant

IV. Subject - object

A. Subject - object : steamboat

B. Object - subject : car thief

C. From - periphrases : water sport

D. For - periphrases : automobile plant

V. Verb - object

A. Infinitival

1) Endocentric : setscrew

2) Exocentre : pitchpocket

B. For - adverbical : eating apple

C. Action nominal

1) With ing : sightseeing

2) With nml

a. Abstracta : cost reduction

b. Concrete : book review

3) With er : shoemaker

D. Obsolescent object - verb : chimneysweep

VI. Subject - prepositional object

A. Copulative

1) Object - preposition-subject

- a. For : gunpower
- b. From, in, on, at, etcetera : garden party

2) Object - like-subject

- a. Endocentric : eggplant
 - b. Exocentric : egghead
- 3) Subject - object : cell block

B. Verbal

- 1) Subject - object - dewpoint
- 2) Object - subject - night owl

VII. Verb - prepositional object

A. Nominalization plus object

- 1) Infinitival : grindstone
 - 2) Gerundive
- a. For - periphrasis - washing machine
 - b. Of - periphrasis - boiling point
- 3) Action nominal - recovery time

B. Object - nominalization

- 1) With ing - babysitting

2) With nml

- a. Abstracta - steam distillation
- b. Concrete - boat ride

3) With er : sleepwalker

VIII. Object - prepositional object

A. From verb - phrase

- 1) Object - prepositional object - bull ring
- 2) Prepositional object - object : station wagon

B. From NPN

- 1) From : wood alcohol
- 2) Of : blockhouse
- 3) With : dill pickle
- 4) Miscellaneous : iron age

IX. Proper nouns and naming

A. Common noun : ferris wheel

B. Proper noun

- 1) With **the** : marshall plan
- 2) Without **the** : state street

Lees (1968:174) sluit sy indeling af met 'n NPN - transformasiediagram wat illustreer hoe komposita deur verskeie ingewikkelde transformasies in sinne gegenerer kan word.

Botha (1968:43 e.v.) maak sekere aanpassings ten opsigte van die standpunt van Lees. Op bladsy 192 e.v. beweer hy dat dit onmoontlik is om voorsiening te maak vir 'n dieptestruktuur, wat die intuïtiewe kennis wat die moedertaalspreker oor sulke komposita het, weer te gee.

Marchand (1967:380) som hierdie benaderingswyse goed op as hy sê:

"As all composites are syntagmas, i.e., grammatical entities, they must be explainable from an underlying sentence whose syntactic relations they mirror. This underlying grammatical relationship will be called grammatical deep structure."

Hy erken egter (p.387) dat sekere komposita wat nie 'n werkwoord as komponent bevat nie, nie bevredigend in terme van die sintaksis verklaar kan word nie.

Senekal, et al (1972:317) gaan van dieselfde standpunt uit as Marchand (1969:55) en sê:

"Samestellings weerspieël verhoudings wat binne sinne bestaan en kan nie los van die sintaksis bestudeer word nie".

Hulle (1972:321) bespreek die volgende verhoudings by naamwoordelike samestellings:

1. "Onderwerpsnaamwoordstuk en werkwoord:
dwarrelwind
2. Onderwerps- en voorwerpsnaamwoordstuk:
 - a. Onderwerpsfokus
gelukbringertjie
 - b. Voorwerpsfokus

gletserskrape

3. Onderwerpsnaamwoordstuk en plekvoorsetsgroep:
bosaap
4. Werkwoord en voorwerpsnaamwoordstuk:
huursoldaat
5. Werkwoord en plekvoorsetsgroep:
bakpoeier
6. Voorwerpsnaamwoordstuk en voorsetsgroep:
donskometers."

Die skrywers erken egter self (p.320) dat die indeling nie volledig is nie.

Kooij (1968:258) kom tot die gevolgtrekking dat dit beter sou wees om komposita te beskrywe as eenhede met 'n eie struktuur. Hy het tot hiërdie gevolgtrekking gekom na sy bewering op bladsy 254 dat 'n suiwer morfologiese beskrywing onaanvaarbaar sou wees aangesien die semantiese spesialisasie daarvan nie verklaar is nie. Op bladsy 255 het hy dit ook teen 'n suiwer sintaktiese beskrywing omdat so 'n beskrywing te veel subkategorieë oplewer wanneer kleiner verskille tussen die onderliggende strukture uitgelig word. Hy is verder ook van mening dat 'n suiwer sintaktiese benadering te min van die betekenis weergee en dat dit daarom nie 'n werklike verbetering op die morfologiese benadering is nie.

In aansluiting by bogenoemde standpunt sê Kooij (1968:267):

"Unlike the semantic specialization of lexical elements, and other slight differences in meaning, which can be observed in sentences when viewed upon as utterances or tokens, the semantic specialization in these compounds is not temporary, but lasting as the semantic structure is 'frozen' into a new unit. And this means, finally, that the meaning

of such compounds will have to be listed after all notwithstanding the fact that a great deal of their structure can be analyzed, and should be analyzed."

Jackendoff (1975:639) konstateer dat in die transformasionele hantering van die samestellings, elke naamwoord in die leksikon aan elke ander naamwoord getoets word vir samestellingstransformasies wat gekontroleer word deur uitsonderingskenmerke. Dit impliseer dat slegs woorde wat saamgestel kan word in samestellings, geproduseer kan word. Om egter sulke uitsonderingskenmerke op te stel is baie omslagtig omdat elke naamwoord in 'n nominale samestelling kan wissel met verskil in die aanvaarbaarheid daarvan.

Ter bevestiging van Jackendoff (1975:639) se siening kan aangesluit word by De Vleeschauer (1978:4) waar hy beweer dat:

"Met betrekking tot die egte samestelling moet ons onderskei tussen die samestelling as proses, die of 'n samestelling as resultaat van hierdie proses en die kompositum as die eindproduk van betekenisvaslegging in naamgewing". (Beklemtoneing deur myself).

De Vleeschauer (1978:14) dui die verskille tussen 'n samestelling en 'n kompositum soos volg aan:

Die Samestelling	Die Kompositum
1. lê op die reëlvlak	1. lê op die itemvlak
2. het betekenispotensiaal	2. betekenispotensiaal beperk deur konvensie
3. het inhoud wat geïnterpreteer moet word	3. het betekenis

In bogenoemde verband noem hy -

horingarm

wat op die reëlvlak lê en waarskynlik nooit in Afrikaans geleksikaliseer sal word nie teenoor

slanggif

wat geleksikaliseer is en reeds op die itemvlak lê. De Vleeschauer (1978:14) beweer voorts dat die feit dat die samestelling op die reëlvlak lê, aandui dat dit kenmerke deel met tipes konstruksies soos die woordgroep en die sin. Daarteenoor word van 'n ander kreatiewe of skeppende beginsel gebruik gemaak by die vorming van 'n kompositum, naamlik naamgewing wat as kreatiwiteitsbeginsel 'n voorwaarde vir leksikalisering van samestellings tot komposita is. As hierdie naamgewing nie plaasvind nie, is die samestelling nog op reëlvlak en nie op leksikale vlak nie.

De Vleeschauer (1978:48) meen egter dat dié oortolligheidsreëls binne 'n leksikalistiese teorie laat vaar kan word. Hy sê dat elke gemanifesteerde samestelling 'n gespesifiseerde leksikale inskrywing kry en dat die lys van oortolligheidsreëls (morfologies en semanties) dan rekenskap gee van die moontlike samestellings in Afrikaans. Met hierdie oortolligheidsreëls word ter saaklike items dan in verband gebring. Slegs nuwe inligting is dan nodig in die inskrywing waardeur maklik rekenskap gegee kan word van idiosinkratisiese kenmerke. Uit veralgemenings van bekende leksikale items word leksikale oortolligheidsreëls opgestel. Botha (1968) wat saam met De Vleeschauer (1978) seker die belangrikste bydraes gemaak het om Afrikaanse komposita vanuit 'n generatiewe benadering te bestudeer, het die verhaalbaarheid van die onderliggende werkwoord probeer oplos deur dit in die onderbou voor te stel as gerekonstrueer van die hoofnaamwoord, of dan wel die fokusdraende komponent van die samestelling, byvoorbeeld:

motordief - iemand dief 'n motor.

Hy sê verder dat die verhaalbaarheid uit die dieptestruktuur opgeklaar kan word deur die grammatiese analise uit te brei sodat die omgestelde samestellings ook ingesluit kan word. Sy studie gaan hoofsaaklik oor metaforiese en idiomatiese samestellings asook die verhaalbaarheidsaspek van dieptestruktuurelemente. De Vleeschauer (1978) wat vanuit 'n leksikalistiese - generatiewe uitgangspunt gewerk het, se doel met sy studie was hoofsaaklik om aan te toon in watter mate outonoom sintaktiese teorieë adekwaat is met 'n beskrywing van die nominale samestelling.

In 'n samestelling is die betekenis in albei komponente verteenwoordig, maar is nie die somtotaal van die betekenis van die dele nie. Verder onderskei De Vleeschauer (1978:119) tussen die samestelling as proses, die samestelling as resultaat van dié proses en die kompositum as eindproduk van betekenisvaslegging in naamgewing. Die verhaalbaarheid van die onderliggende werkwoord is in die leksikaliseringproses opgesluit waar naamgewing en aspekte, soos analogie en veralgemening, betrek word by die afperking van sommige betekenismoontlikhede en die neutralisering van ander.

Van Jaarsveld (1974:22) is van mening dat die feit dat die kompositum uit twee of meer morfeme bestaan 'n sekere opbou van die kompositum impliseer, met ander woorde morfeme plus boureëls. Volgens hierdie bouwyse onderskei hy die volgende komposita in Afrikaans

1. Die konstruksietipe : vergeet-my-nie, ensovoorts.
2. Die aanskakelingstipe : skryfster-huisvrou, digter-denker.
3. Die bepalende tipe :
 - a. Tweeledige tipe : huisvrou, boomgom, ensovoorts.
 - b. Meerledige tipe (wat van verskillende aard kan wees) boekhouboek, tweeslag-roterende motor, ensovoorts.

Die produktiefste is die bepalende tipe (die sogenaamde spesificans - spesificatum) en die komposita wat hy ondersoek het, is hoofsaaklik van hierdie soort.

Van Jaarsveld (1974) het die betekenis van 'n spesifieke simpleks in woordeboeke nageslaan. Daarna het hy die komposita waarin die simpleks as beginlid optree, nagegaan om vas te stel watter betekenisonderskeiding in elke kompositum gerealiseer word en dieselfde gedoen met komposita waarin die simpleks as tweede lid optree.

Hierna het hy tot die volgende driedelige vergelyking gekom, naamlik:

1. Die onderskeiding geaktiveer deur die simpleks en dié geaktiveer deur die 'morfeemkorrelaat' in sy optrede as beginlid, byvoorbeeld:

hondeklontjie, hondesiekte.

2. Die onderskeidinge geaktiveer deur die simpleks en dié geaktiveer deur die 'morfeemkorrelaat' as eindlid, byvoorbeeld:

otterhond en vlinderhondjie.

3. Die betekenisonderskeiding geaktiveer deur 'morfeemkorrelate' in hulle optredes as begin- en eindlede van komposita, byvoorbeeld as beginlid aktiveer hond vier onderskeidings en as eindlid drie.

Van Jaarsveld (1974:42 e.v.) het een-en-dertig simplekse se betekenisonderskeiding in tienduizend komposita op hierdie manier ondersoek en 'n tabel opgestel waaruit hy die volgende interessante gevolgtrekkings gemaak het:

1. Die ondersoekte morfeme van komposita aktiveer as begin- en eindlid ongeveer dieselfde aantal betekenisonderskeidings.

2. Die kernbetekenis van die simpleks korreleer in 'n groot mate met die betekenis van die morfeemkorrelaat as begin- en/of eindlid.
3. As die getalle van die betekenisonderskeiding wat die meeste en die tweede meeste geaktiveer word, vergelyk word, is dit duidelik dat daar by komposita van 'n kernbetekenis sprake moet wees (p.135).
4. Omdat die eindlid by die bepaalde tipe komposita die kern is, sal die eindlid minder betekenisonderskeiding as die beginlid aktiveer wat nie by die simpleks voorkom nie.
5. Van Jaarsveld (1974:138) kom tot die gevolgtrekking dat die verhouding tussen die lede van nominale komposita 'n weerspieëling is van die verhouding wat daar in sinne bestaan. Hy sê egter dat die verhoudings tussen die lede van die metaforiese komposita en dié met semanties ondeursigtige komponente, moeilik agterhaalbaar is.

Alhoewel die werke wat hierbo bespreek is 'n redelike goeie insig gee van die generatiewe benaderingswyse in die algemeen, is daar nog die volgende studies wat vermeld behoort te word, naamlik Rohrer (1966), Dik (1967), Motsch (1970), Fillmore (1968) en Zimmer (1971).

Die aangehaalde werke gee egter 'n duidelike uiteensetting van die transformeel-generatiewe benadering, naamlik dat die onderbou van die kompositum hoofsaaklik in die sintaksis gesoek word. Aangesien hierdie studie hom hoofsaaklik op 'n strukturele standpunt stel, sal daar nie dieper op hierdie benaderingswyse ingegaan word nie. Die doel van hierdie afdeling was slegs om aan te toon dat daar vanuit die transformasionele benadering ook baie wyd oor hierdie onderwerp gewerk is en dat hierdie benadering nog etlike probleme ten opsigte van die kompositum onopgelos laat.

2.1.2 DIE STRUKTURELE BENADERING

Die studie oor samestellings het aanvanklik gegaan oor die los- of vasskryf van woorde. Hieruit is dit duidelik dat verskeie linguïste soos onder andere Bloomfield (1935:223), Bloch en Trager (1942:66 e.v.), Entwistle (1951:209), Jespersen (1965):161 en Kooij (1968:250 e.v.), die samestelling gesien het as afkomstig van een of ander woordgroep waaruit die probleem van 'los' of 'vas' natuurlik voortspruit.

Van der Merwe (1935:7) wys in die verband daarop dat wat vir die een op 'n bepaalde oomblik 'n morfologiese eenheidswoord kan wees, vir die ander 'n sintaktiese woordgroep kan beteken.

Die strukturaliste het hoofsaaklik gepoog om te definieer en te klassifiseer volgens die samestellende dele of volgens 'n sintaktiese grondslag. In hierdie verband is daar baie uiteenlopende opvattinge oor die kompositum aangetref. In die volgende paragrawe sal gepoog word om by wyse van definisies die verwarrende en uiteenlopende standpunte van verskillende skrywers in hierdie verband te illustreer.

Jespersen (1946:154) definieer 'n kompositum as:

" ... a combination of two or more words so as to function as one word".

Marchand (1960:11) praat in dieselfde trant as Jespersen as hy beweer:

"When two or more words are combined into a morphological unit we speak of a compound".

Op bladsy 13 sluit hy nog verder aan by Jespersen as hy konstateer dat:

"the first element of a compound can itself be a compound".

Henzen (1957:59-60) klassifiseer naamwoordelike komposita volgens die morfologiese kenmerke van die eerste lid, soos volg:

"a. Genetivkomposita, byvoorbeeld:

Freundeskreis
Löwenanteil

b. Pluralkomposita, byvoorbeeld:

Wagenverkehr
Tagereise

c. Akkusativkomposita, byvoorbeeld:

Wassertrager
Arbeitgeber

d. Dativkomposita, byvoorbeeld:

Leidwesen
Soldatsein."

Bloomfield (1935:223) maak 'n onderskeid tussen:

a. Sintaktiese komposita, waarvan die lede in dieselfde grammatiese verhouding staan/as woorde in 'n woordgroep, byvoorbeeld:

blackbird en whitecap.

Hulle vertoon dieselfde struktuur naamlik beskrywende naamwoord + naamwoord soos wat hulle in die woordgroep - black bird - en - white cap - vertoon, en

b. Sintaktiese komposita, waarvan die lede in verhouding tot mekaar staan wat nie in die sintaksis van die betrokke taal gerealiseer word nie, dus a-sintakties is. Hy gee die voorbeeld - door-knob - en wys daarop

dat daar in Engels nie 'n woordgroep soos - door knob - bestaan nie, asook

- c. Semi-sintaktiese komposita wat Bloomfield (1935:234) soos volg verduidelik:

"Many compounds are intermediate between the syntactic and asyntactic extremes: the relation of the members parallels some syntactic constructions, but the compound shows more than the minimum deviation from the phrase. For instance, the compound verb to housekeep differs from the phrase keep house by the simple feature of word-order. In such cases we may speak of various kinds of semi-syntactic compounds."

Hy maak (p.235) 'n aanvullende klassifikasie volgens die verhouding van 'n kompositum in sy geheel tot sy lede, byvoorbeeld:

- a. endosentriese komposita (hierdie soort het dieselfde funksies as sy hooflid).

Hiervan sê Bloomfield (1935:235):

" ... since a blackbird is a kind of a bird, and a door-knob a kind of a knob, we may say that these compounds have the same function as their headmembers."

- b. eksosentriese komposita - (hierdie soort het nie dieselfde funksie as sy hooflid nie).

Bloomfield (1933:235) verduidelik verder:

" ... in gadabout and turnkey the headmember is an infinitive verb, but the compound is a noun ..."

Hieroor kritiseer Botha (1968:55) hom omdat hy geen metodologiese basis daargestel het om aan te toon waarom hy dié twee klassifikasies bo die ander verkies nie. De Vleeschauwer (1978:30) wys, met verwysing na verskeie bronne om sy bewerings te staaf, daarop dat in die pre-transformasionele linguistiek die klassifikasie óf gedoen is volgens semantiese verhoudings tussen die samestellingskomponente, óf volgens segmentasie van onderskeidende klaseienskappe. Harris (1951:79 e.v.) en Hockett (1958:184) huldig soortgelyke standpunte. Posthumus (1957:2) sê dat samestellings nie met koppeling gelygestel moet word nie. Koppeling word volgens hom ook 'oneintlike' samestellings genoem op grond van hulle binding van 'n preadjunk in 'eintlike' funksie met die hoofwoord.

Hy stel dit dat by die volkome eintlike funksie van 'n preadjunk teenoor sy hoofwoord daar nooit samestelling is nie, want samestelling is juis die opruiming van oneintlikheid. Waar daar geen oneintlikheid is nie, kan daar geen samestelling wees nie. Hy gee die volgende voorbeelde ter illustrasie:

'n goeie man - daardie man.

Posthumus (1957:2) verduidelik verder dat koppeling ook soms oneintlike samestelling genoem word. Hy sê dat in die koppeling *geelwortels* is die element *geel* net so in eintlike verhouding tot wortels as wat hy in die groep *geelwortels* ("wortels wat geel is") is.

Hy konkludeer (p.3) soos volg:

"Samestellings is meestal die aktiewe binding van 'n oneintlike preadjunk met die hoofwoord, terwyl koppeling veelal 'n passiewe aanengroei is van 'n eintlike preadjunk aan die hoofwoord, in albei gevalle tot 'n nuwe strukturele eintlikheid: 'n eenheidssubstantief."

Hy wys verder op dieselfde bladsy daarop dat 'n woord in oneintlike funksie is wanneer hy in die sintaktiese struktuur nie in sy normale rol fungeer

nie, met ander woorde wanneer sy woordvorm in stryd kom met sy sintaktiese vorm.

Posthumus (1957:3) verduidelik bogenoemde standpunt soos volg:

"In die samestelling **tafelblad** is **tafel** so in oneintlike funksie, want na sy woordvorm is hy 'n substantief, maar na sy sintaktiese vorm 'n adjunk."

Hy gaan voort deur te sê dat in **binnedeur** die lokaliserend-bywoordelike funksie van **binne** sterker as die attribuerende funksie daarvan gevoel word. As gevolg van hierdie duidelik voelbare oneintlikheid vorm Afrikaans dan samestellings soos :

aapstert
bokhoring
koeikraal
bodorp,
ensovoorts.

Botha (1964:25), wat saam met Kempen (1962 en 1969) sekerlik pionierswerk gedoen het met betrekking tot die bestudering van die kompositum in Afrikaans, gee die volgende definisie van die Afrikaanse kompositum:

"'n Kompositum soos byvoorbeeld: **stortreën**, **ligblou**, **ensovoorts**, is 'n gestruktureerde woord, bestaande uit twee primêre, selfstandigsimboliserende morfeme waartussen 'n semantiese verhouding bestaan as die enigste gedeeltelike indeks van 'n gespesialiseerde, arbitrêre stambetekenis."

Botha (1964) verdeel Afrikaanse samestellings in nominale, verbale en adjunksamestellings volgens hul posisie binne die taalstruktuur. Hy klassifiseer die samestellings van die drie hoofkategorieë verder volgens hulle semantiese funksie en volgens hulle gepaardgaande grammatiese kenmerke.

In hierdie opsig merk Botha (1964:36) die volgende op:

"... dat 'n kompositum, soos byvoorbeeld: tafelblad, rugbystewels, ensovoorts, 'n gestruktureerde woord is. Ook is bevind dat 'n taaleenheid se posisie binne die taalstruktuur gestel moet word in terme van die subsisteem waartoe dit behoort. Met hierdie twee bevindinge as riglyne moet bevind word dat die kompositum tot die subsisteem van die woord behoort."

Hy het (p.85 e.v.) 'n kriterium of werkhipotese vir 'n kompositum saamgestel. Om dit te kon doen, moes hy vasstel wat die omvang van die kompositumkategorie is, met ander woorde watter woorde daartoe behoort en watter nie.

Hierdie kriterium of werkhipotese moet in die taal gefundeerd wees en daarom sê Botha (1964:85) dat dit uit niks anders as die somtotaal van 'n kompositum se distinktiwe kenmerke opgestel kan word nie.

Vir die identifikasie van 'n Afrikaanse kompositum het Botha (1964:87) 'n twee-aspektiese kriterium of werkhipotese gebruik, naamlik **betekenisspesialisasie** met daarmee funksioneelsaamgaande en **neutralisasie** van nie-semantiese kenmerke. Die terme 'betekenisspesialisasie' word gebruik om betekenisisolasië, metaforiese pluselemente én affektiewe betekenispluselemente te benoem, terwyl 'neutralisasie' gebruik word om die 'bevriësing' van morfologiese-, sintaktiese- en fonologiese kenmerke te benoem. Hy erken egter dat al die bogenoemde kompositumkenmerke nie konstantes is nie en dus nie by alle komposita voorkom nie.

Vervolgens deel hy die kenmerke van die Afrikaanse kompositum in twee hoofgroepe in, naamlik:

1. **Spesialisasiekenmerke**, wat op die kompositum se betekenis betrekking het, naamlik:

- a. Slegs die stam noem; die morfeemkomponente simboliseer slegs en noem nie, byvoorbeeld:

witkiel.

- b. Die morfeemkombinasie simboliseer slegs 'n gedeelte van die stambetekenis, byvoorbeeld:

dikbek.

- c. Sommige morfeemkomponente het 'n metaforiese betekeniselement wat ontbreek by hulle woordkorrelate, byvoorbeeld:

boekwurm; kwaaiikat.

- d. Sommige komposita word gekenmerk deur 'n gevoelswaarde wat nie eie aan hulle komponente se woordkorrelate is nie, byvoorbeeld:

varkdiër; koeibeeste.

2. Neutralisasiekenmerke, wat op die valensies en klankvorme van die morfeemkomponente en die kompositum betrekking het, naamlik:

- a. Die komponente het geen morfologiese valensie nie, slegs die stam in sy geheel.
- b. Die morfeemkomponente is nie uiteenplaasbaar nie.
- c. Die morfeemkomponente is nie vervangbaar nie.
- d. Die volgorde van die komponente ten opsigte van mekaar is vas.
- e. Die morfeemkomponente is nie bepaalbaar deur taalelemente buite die kompositum nie.

- f. Die morfeemkomponente kan nie as sinsdele fungeer nie.
- g. Die moontlikheid van die komponente om ekspressief verleng te word is 'bevries'.
- h. In 'n Afrikaanse kompositum val die hoofaksent gewoonlik op een komponent, die eerste, byvoorbeeld: **táfelblád** en nie **táfelblád** of **táfelblád** nie.
- i. Dit wil voorkom of die Afrikaanse kompositum oor die algemeen teen 'n sneller tempo uitgespreek word as die konstruksiekorrelaat daarvan.

Kempen (1969: 83) is van mening dat samestelling en samekoppeling soveel identiese kenmerke en funksies het dat 'n groepsnaam vir altwee nodig is naamlik, kompositum.

"'n Kompositum is dan enige woord wat bestaan uit twee of meer komponente wat selfstandige woordkorrelate het, met mindere of meerdere fonetiese eenheid, eenheid van betekenis (semantiese eenheid) en eenheid van funksie (funksionele en/of morfologiese) eenheid."

Kempen (1969:86) sê dat die kompositum begryp moet word binne bepaalde vasgestelde sintaktiese verhoudings wat aangedui word met betrekking tot die verhoudings tussen die komponente van die onderliggende sintaktiese strukture.

Hy wys (p.85 e.v.) op 'n aantal interessante semantiese kenmerke van die Afrikaanse kompositum wat ook in gedagte gehou sal moet word by die bestudering van komposita in enige taal.

Hier volg 'n opsomming van die belangrikste semantiese kenmerke van komposita in Afrikaans soos wat Kempfen dit uiteengesit het:

1. Die laaste deel van die kompositum dra gewoonlik die kernbetekenis van die geheel: **karperde** is 'perde' en **perdekar** is 'kar'. Hy wys egter ook op gevalle waar:
 - a. Die eerste deel die kernbetekenis dra: goewerneur-generaal.
 - b. Al twee lede gelyke betekenis het: doofstom.
 - c. Dit 'n saak van interpretasie is of die eerste of wel die tweede lid die kernbetekenis dra, maar waar die een nouliks as ondergeskik aan die ander beskou kan word: **eendvoël**; **varkdier**.
 - d. 'n Deel of die geheel van 'n kompositum word soms oordragtelik aangewend: **houtduiwel** - 'hotnotsgot'; **kraaibek** - 'instrument'.
 - e. Die kompositum benoem nie al die kenmerke van die ding nie (net so min as wat 'n onsaamgestelde woord dit doen): dit benoem een of meer kenmerke, byvoorbeeld die plek van herkoms, die materiaal, die gebruik, ensovoorts, byvoorbeeld:

sakdoek in plaas van **neusdoek**.
 - f. Binne dieselfde wyse van samestelling kan 'n hele verskeidenheid van verhoudinge tussen die dele beslote lê. Die volgende is byvoorbeeld almal presies eenders saamgestel, naamlik **stam** met werkwoordkorrelaat • **stam** met selfstandige naamwoordkorrelaat:

leiwater	-	"water wat/waarmee gelei word"
braaivleis	-	"gebraaide vleis"
syferwater	-	"syferende water"
opgaardam	-	"dam wat water opgaar"

Daar sal ook in hierdie studie gepoog word om vas te stel of die kompositum in Noord-Sotho dieselfde kenmerke vertoon as dié wat in Afrikaans

waargeneem is en indien daar 'n verskil is, wat die moontlike oorsake daarvan kan wees.

Reichling (1967:381) vat die verskil tussen samestellings en samekoppelings die duidelikste saam:

"Samekoppelingen zijn composita waarin de componenten elkaar opvolgen op een wijze zoals zij dat ook in de woordgroep kunnen doen: hogeschool; samestellingen zijn composita waarin de componenten in een verhouding zijn gebracht, waarin zij, volgens de structuur der groepen van de taal in kwestie, niet voorkomen."

Kempen (1969:83) wys verder daarop dat die skryfwyse van saamgestelde woorde in die praktyk groot probleme oplewer alhoewel die probleem egter nie by die saamgestelde woord lê nie:

"... want as ons weet dat 'n woord 'n samestelling of 'n samekoppeling is, skrywe ons dit aaneen. Die moeilikheid lê daarin dat ons nie op 'n eksakte manier kan vasstel wanneer sekere woordverhoudinge komposita vorm en wanneer hulle (losser) woordgroepe is nie ... want feit is nou eenmaal dat die grens tussen woordgroep en samekoppeling nie skerp en helder is nie."

Voordat 'n samevatting gegee word, sal die komposita in die Afrikataleliteratuur eers aandag geniet.

2.2 KOMPOSITA IN AFRIKATALELITERATUUR

2.2.1 KOMPOSITA IN DIE NGUNITALE

Reeds in 1859 het Grout al gepoog om 'n indeling van saamgestelde naamwoorde te maak. Hy het enkele interessante afleidings gemaak met betrekking tot die vorming van komposita, maar daar sal nie verder in hierdie

studie aan sy werk aandag gegee word nie, aangesien latere werke al sy bevindinge ondervang en ook uitgebrei het.

Ziervogel (1952:38) maak 'n duidelike onderskeid tussen reduplikasies en saamgestelde naamwoorde in Swati. Hy deel dit ook in volgens die samestellende dele, maar gee geen verduideliking van wat 'n kompositum is of waarom hy dit volgens die samestellende dele indeel nie. Hy onderskei hier agt verskillende soorte, maar in sy hersiene uitgawe (1976:30) slegs ses naamlik:

- a. naamwoord + naamwoord
umnikatikudla - eienaar van die kos
- b. naamwoord + posessief
umninito - hulle eienaar
- c. naamwoord + relatief
lisokanchanti - jongman
- d. naamwoord + adjektief
Mandlamakhulu - Mnr. Groot krag
- e. naamwoord + werkwoord
maketala - skoonmoeder
- f. werkwoord + naamwoord
sithumbanja - sykant van 'n hut

Die twee kompositasoorte wat hy nie in sy hersiene uitgawe opgeneem het nie, is:

- a. naamwoord + absolute voornaamwoord
umniyo - besitter van iets

- b. werkwoord + relatief
umqalenjani - 'n soort assegaai

Van Eeden (1956:717 e.v.) onderskei twee hoofsoorte komposita, naamlik:

a. samestellinge bevattende twee woorde

- i. nomen + substantief
umuntumfene - bobbejaanmens
- ii. nomen + kwalifikatief
uyisemkhulu (sy/haar/hulle grootvader)
- iii. nomen + predikatief
uLangalibalele + Mnr. Son-skyn-warm
- iv. nomen + deskriptief (adverbum)
umfikimuya - iemand wat laat aankom
- v. verbum(stam) + substantief
umhlalankomo - soort plant met eetbare vrugte
- vi. verbum(stam) + predikatief
ilambalidlile - (maer) persoon met plat/hol maag
- vii. verbum(stam) + deskriptief (adverbum)
inhlalakabi - teenspoedige/ongelukkige omstandighede

b. samestellinge wat uit meer as twee woorde bestaan

- i. dié wat bestaan uit 'n naamwoord voorafgegaan deur 'n verkorte vorm van 'n woord, blykbaar 'n naamwoord.

ii. **samestellings**

bestaande uit 'n naamwoord met **-so-**,
-no- en **-ma-**, in die aanvangsgedeelte.

Hierdie naamwoorde behoort almal tot klas 1A en 'n groot gedeelte is eiename, hoewel hulle ook personifikasie, name van diere, voëls, plante, ensovoorts, insluit. In sommige gevalle gee hulle ook die idee van grootheid/belangrikheid, ensovoorts, weer. Die tweede samestellende deel is in baie gevalle 'n naamwoord wat in die reël sy aanvangsvokaal verloor, maar in sommige gevalle ook 'n werkwoord(stam). Die aanvangsgedeeltes (van die stamdeel) **-so-**, **-no-**, en **-ma-** is ongetwyfeld verkorte of saamgetrekte vorms van woorde, waarskynlik naamwoorde.

Van Eeden (1956:721) maak egter die interessante opmerking ten opsigte van **-ma-** naamlik dat **-ma-** blykbaar primêr die betekeniswaarde van "(getroude) dogter van ..." het, maar dat die herkoms daarvan nie duidelik is nie.

In plaas van byvoorbeeld Umangosa "(mev.) dogter van Ngosa" is okeNgosa "die een (kind/dogter) van Ngosa" meer gebruiklik.

Van Eeden (1956:721) sê dat dit te betwyfel is of 'n naamwoord soos umalume ("oom aan moederskant") ook hierdie **-ma-** bevat. Hy sê dat dit waarskynlik 'n samestelling van uma < umame "my moeder" plus **-lume-** "manlike persoon" is. Ook oor die vorm umalukazi "ou koei/os" se stam of aanvangsgedeelte kan net gegis word.

Doke (1971:81) onderskei, soos Van Eeden (1956:717 e.v.), ook twee hoofsoorte komposita, naamlik:

1. **Samestellings waarvan die eerste gedeelte 'n verkorte naamwoord en die tweede 'n naamwoord is.** Die verkorte vorms is gewoonlik die volgende:

a. **-so-** afkomstig van die Oer-Bantoe vorm uyihlo (hulle vader),
byvoorbeeld:

uSomandla (die Almagtige)
uSobantu (die vader van die mense)

b. -no- afkomstig van die Oer-Bantoe vorm **unyoko** (hulle moeder)
uNomkhubulwana (prinses van die hemel).

c. -ma-, wat verbind word met **umantake** - (die kind van), byvoorbeeld
uMamhlongo - (die dogter van).

2. Samestellings saamgestel uit twee woordsoorte.

Doke, (1971:81 e.v.) gee 'n indeling van saamgestelde naamwoorde bestaande uit twee woordsoorte, naamlik:

1. naamwoord + substantief

a. naamwoord + naamwoord
umninimuzi - (die eienaar van die kraal)

b. naamwoord + voornaamwoord
umniniyo - (die eienaar daarvan)

2. naamwoord + kwalifikatief

a. naamwoord • adjektief
ubabamkhulu - (my grootvader)

b. naamwoord + relatief
amanzimtoti - (soet water)

c. naamwoord + enumeratief
uMuntumuni - (Mnr. Wat-se-soort-man)

d. naamwoord • possessief

uNdllovuyenduna - (Mnr. Olifantbul)

3. **naamwoord + predikatief**

uLagalibalele - (Mnr. Sonskyn)

4. **naamwoord + deskriptief**

5. **uMfikimoya - (Mnr. Later kommer)**

6. **werkwoord + substantief**

a. **werkwoord + naamwoord**

i. **werkwoord + onderwerp**

impumalanga - (Die ooste, die son kom op)

ii. **werkwoord + voorwerp**

inswelaboya - (iemand sonder hare, 'n hiëna)

b. **werkwoord + voornaamwoord**

umzwangediva - (pyn wat aan die gepynigde alleen bekend is)

7. **werkwoord + deskriptief**

umlalandle - ('n wilde dier)

8. **diverse samestellings**

insakavukela - (herhaling van werk)

Doke (1971:84) konstateer verder dat die meervoude van komposita waarvan die tweede element 'n naamwoord is, 'n verandering in albei die prefikse kan veronderstel en dat hierdie verandering die betekenis van die kompositum kan wysig.

Knappert (1965) se werk oor saamgestelde naamwoorde in die Afrikatale in die algemeen, het baie interessante dinge na vore laat kom. Hierdie studie het hom tot die gevolgtrekking laat kom dat komposita se oorsprong reeds in Oer-Bantoe ontstaan het. Sy hoofdoel was om komposita van Swahili te ondersoek en te klassifiseer en dan met die ander sewe tale te vergelyk. In die proses het hy die volgende belangrike kenmerke van komposita vasgestel:

1. Al is 'n kompositum saamgestel uit minstens twee woordstamme (soms selfs met addisionele morfeme daaraan), het dit die status van 'n individuele woord.
2. Die meeste komposita kan 'n meervoudsvorm hê. Indien daar meer as een meervoudseksponent voorkom, het behoorlike integrasie nog nie plaasgevind nie en is dit derhalwe nie 'n ware samestelling nie. Hier kan die volgende:

monnamogolo - bannabagolo
mosadimogolo - basadibagolo

in Noord-Sotho as voorbeelde dien.

3. Die grammatiese kategorie van die komponente is nie noodwendig verwant aan die grammatiese kategorie van die kompositum nie. 'n Werkwoord en 'n bywoord kan byvoorbeeld 'n naamwoordelike kompositum vorm.
4. Die betekenis van die kompositum is bykans altyd verskillend van die betekenis van die samestellende dele.

Knappert (1965:224) stel die volgende indeling voor wat volgens hom verteenwoordigend vir alle Afrikatale behoort te wees, naamlik:

1. Naamwoord + naamwoord, waar die tweede lid 'n adjektiewe funksie het.

2. Naamwoord + naamwoord, waar die tweede lid in 'n possessiewe verhouding tot die eerste staan.
3. Naamwoord + adjektief, waar die adjektiefstam sonder kongruensiemorfeme voorkom.
4. Naamwoordprefiks + werkwoordstam met a-uitgang + 'n komplement. Indien die komplement 'n naamwoord is kan dit die logiese onderwerp, die logiese voorwerp van die werkwoord of 'n bywoord van plek wees wat voorafgegaan word deur 'n element wat en of met beteken.

Die eerste werklike diepgaande studie wat in 'n spesifieke Afrikataal onderneem is, is dié van Nkondo (1973). In haar studie het sy gepoog om kriteria vas te stel vir die identifikasie van saamgestelde naamwoorde in Tsonga. Verder het sy ondersoek ingestel na hulle oorsprong, hulle voorkoms en hulle semantiese, morfologiese, sintaktiese en fonologiese kenmerke.

Vergelyk die volgende verkorte weergawe van haar identifikasie van komposita.

1. Morfologiese kenmerke van komposita

- a. Komposita wat dieselfde klasindeling volg as gewone naamwoorde, byvoorbeeld:

vamarhandza-teka - hulle wat lief is om te vat.

- b. Komposita waarvan die tweede lid 'n meervoudsvorm het, byvoorbeeld:

mbuti-maribye - bok van die rotse.

- c. Komposita waarvan albei lede na die meervoud verander, byvoorbeeld:

mafamba-yere - iemand wat alleen rondgaan.
vamahamba-voxe - hulle wat alleen rondgaan.

- d. Addisionele morfeme by samestellings, byvoorbeeld:

nyama-ya-vo - hulle vleis - 'n potensiële slagoffer van hekse.

- e. Kongruensie van komposita, byvoorbeeld:

maba-hleka yena u ta vuya - hy wat slaan terwyl hy lag sal terugkom.

2. Semantiese kenmerke van komposita

- a. Komposita wat die voorwerp of begrip gedeeltelik karakteriseer, byvoorbeeld:

nkorisa-nhambana - die een wat die kleipot skoonmaak - wysvinger.

- b. Komposita wat die genoemde ding aantoon, byvoorbeeld:

mumpfu-ndlopfu - olifant perdeby - groot swart perdeby.

- c. Die grammatiese kategorie van komposita, byvoorbeeld:

maba-harsi - iemand wat die grond slaan - iemand wat val.

- d. Die dimunitief - ana aan sommige komposita, byvoorbeeld:

xitima-ndzilwana - iets wat 'n klein vuurtjie aan die brand steek.

- e. Die figuratiewe aard van komposita, byvoorbeeld:

mafa-pfuka - iemand wat doodgaan en opstaan.

- f. Die ononderbreekbaarheid van komposita, byvoorbeeld:

Va dile nhlampfi-ncile - hulle het die vis of die stert doodgemaak.

Nkondo (1974:39) toon deur hierdie voorbeelde aan dat geen pouse tussen nhlampfi - en ncile bestaan nie maar indien hierdie twee komponente 'n woordgroep sou vorm, kom daar 'n pouse of ander elemente.

- g. Kompositum en frase:

Hier sluit sy slegs aan by Bloch en Trager (1942) en konstateer dat die verskil tussen 'n kompositum en 'n frase deur elke taal gedetermineer moet word. As daar geen formele karaktertrekke opgespoor kan word nie, het daardie taal nie komposita nie.

3. Sintaktiese kenmerke van die kompositum

- a. Die kompositum as onderwerp van 'n sin, byvoorbeeld:

maba-hleka u fambile - die een wat slaan terwyl hy lag is weg.

- b. Die kompositum as voorwerp van 'n sin, byvoorbeeld:

ndzi ta vuya na maba-hleka - ek sal terugkom saam met die een wat slaan terwyl hy lag.

- c. Die kompositum in opposisie met 'n ander naamwoord, byvoorbeeld:

vurila-nhlalala byona a byi tshameki - waar die heuningvoëltyjie tjirp, is dit bewoonbaar.

- d. Die kompositum met die demonstratiewe voornaamwoord, byvoorbeeld:

vurila-nhlalala lebyi a byi tshareki - waar die heuningvoëltjie tjirp,
hierdie een is onbewoonbaar..

4. Assimilasie, aksent en fonemiese modifikasie in komposita

a. Assimilasie in komposita, byvoorbeeld:

madya-a-kihlanya < madya-kihlanya - een wat eet en op sy sy lê.

b. Aksent in komposita

Nkondo (1974:45) wys daarop dat, soos in baie ander tale, ook in Tsonga sommige woorde 'n verskil in aksent vertoon wanneer hulle onafhanklik staan teenoor wanneer hulle in 'n kompositum gebruik word, byvoorbeeld:

nyokà-hánsi - slang van die grond.

nyoká - slang en hánsi - in die grond.

c. Fonemiese modifikasie in komposita:

Die voorlaaste lettergreep van elemente in Tsonga het lengte:

i. wanneer hulle in isolasie gebruik word, of
wanneer hulle aan die einde van sinne voorkom, byvoorbeeld:

ii. mafa : na - seun.

d. Komposita reageer op dieselfde manier, byvoorbeeld: mahlamba-ndlo : pfu - tyd wanneer die olifant bad - voor donker.

Sy kom tot die gevolgtrekking dat die omskrywing van die saamgestelde naamwoord nie bevredigend is nie, veral as gevolg van die uiteenlopende struktuur van hierdie woordtipe. Vir haar is betekenis die kardinale struktuurprinsiepe van die saamgestelde naamwoord. Sy sê voorts dat die

saamgestelde naamwoord dikwels 'n gekontraheerde vorm van 'n beskrywende sinsnede of 'n sin is en daarom is die betekenis nie gelyk aan die somtotaal van die komponente nie. Derhalwe meen sy dat struktuur die resultaat is van die betekenis.

Voorts stel sy dat die kongruensie waardeur saamgestelde naamwoorde met ander woorde skakel tot dieselfde klas as die nie-saamgestelde naamwoord behoort.

Opsommend kan Nkondo (1973:92 e.v.) se klassifikasie van naamwoordelike komposita in Tsonga soos volg weergegee word:

1. noun + noun

a. Two distinct nouns

i. Second noun as object with which the first is compared:
mumpfu - ndlopfu - (elephant wasp).

ii. Second noun indicating the habitat of the thing named:
huku-nambu - (fowl of the river) (huku ya nambu).

iii. Reduplication of the same noun:
munhu-munhu - (person - person) i.e. - "a man indeed".

b. Compounds with the same noun contracted:

i. Where n'wa indicates persons with particular characteristics or functions:

n'wa - makolo - (master of greed) (n' wana wa makolo).

ii. Where n'wa - literally means 'child':

N'ua-Masungi - (child of Masungi) - (n'wa wa Masungi).

iii. The form n'wa is also used in the personification of animals in folktales: .

n'va-mpfundla - (mr. Hare).

iv. The names of some birds and insects have this constituent, with or without the significance of personification:

n'wa-mpfokoro - (kind of insect).

c. Compounds with the first noun elided:

Xa-nhova - (thing of the bush) - xilo xa nhova).

2. noun + adjective

siku-nene - (day-good) i.e. "initially appointed day".

3. noun + possessive

munku-kulorhi - (my fellow being).

4. verb + verb

madya-kihlanya - (one who eats and lies on his side).

a. Objectival concord between the stems:

masa-swi-vona - (one who remains seeing them (troubles)).
(masala-a-swi-vona)

b. Subjectival concord between the two stems:

madya-tshamile (class (1a)) vamodya-tshamile (class (2a)).

5. verb + adverbial element

a. verb + adverb of manner

mafamba-khwatsi - (one who goes steadily).

b. verb + adverb of place

mapfa-ndzeni - (something from inside).

c. verb + adverb of time

xigida-vusiku - (something which goes about at night).

6. verb + noun

mudya-ndzhaka - (one who eats heritage).

a. The connective -ni- or -na- between the two stems:

xendza-na-dzana - one who visits with a hundred.

malahla-ni-dzovo - (a passive form).

b. The copulation hi between the two stems:

mafa-hi-mbitsi - (one who dies of bitterness).

7. verb + pronoun

8. verb + absolute pronoun

mata-na-to - (one who comes with it (news)).

9. verb + quantitative pronoun

a. compounds with hinkwa

mavona-hinkwaswo - (one who sees everything).

b. compounds with -xe

madya-yexe - (one who eats alone).

c. compounds with swa -

masala-swakwe - (one who remains alone).

10. verb + infinitive

tela-ku-fa - (one who comes for death).

11. verb + ideophone
xiba-tsheke - (something which slides down and suddenly comes to a halt).
12. noun + pronoun
nyama-ya-vo - (their meat).
13. noun - ideophone
xingoma - ndondo or xingoma-ntanda
(small drum which says ndondo or ntanda).
14. verb + adjective
mudya-xihi - (eat which).
15. Miscellaneous compounds:
nyenya-nyana - (bird - small)
nyenya-nkulu (bird - big).

Ungerer. (1983) is nie net die mees onlangse werk wat oor hierdie onderwerp verskyn het nie, maar dit is ook die mees omvattende studie wat tot nog toe oor komposita in 'n spesifieke Afrikataal aangepak is.

Dit spreek derhalwe vanself dat daar in die verloop van hierdie studie baie deeglik na sy bevindinge gekyk sal moet word aangesien daar groot ooreenkomste bestaan tussen die taalstrukture van Zulu en Noord-Sotho.

Ungerer (1983:119) sê in aansluiting by onder andere (Kempen 1969:83), dat hy nie 'n onderskeid maak tussen samestelling en samekoppeling nie, en die algemene term komposita gebruik.

Op bladsy 119-120 gee hy die volgende definisie wat hy ook aan die einde van sy proefskrif (p.252) bevestig:

"'n Kompositum is 'n enkele idiomatiese en habitueel geleksikaliseerde woord wat bestaan uit minstens twee leksikale komponente met leksikaal outonome woorde as korrelate uit dieselfde of verskillende woordklasse en wat 'n fonologiese, morfologiese, sintaktiese en semantiese eenheid vorm."

Hierdie definisie van Ungerer sluit, soos dié van Kempen (1969:83), al die ter sake kriteria in, maar is 'n meer bondige en duidelike samevatting van wat onder die begrip verstaan word.

Op bladsy 120 e.v. gee hy 'n duidelike uiteensetting van die algemene kriteria wat in sy definisie na vore kom deur dit fragmentaries te verdeel en dit dan onderling verder toe te lig naamlik:

1. 'n Kompositum is 'n enkele idiomatiese en habitueel geselekteerde woord ...

Hieronder konstateer hy dat die kompositum 'n enkele woord vorm wat idiomaties vir die taalgebruiker moet wees en habitueel geleksikaliseerd deur die taalgebruiker as eenheidsbegrip (en daarom as woord) aanvaar moet word.

2. ... wat bestaan uit twee leksikale komponente met leksikale outonome woorde as woordkorrelate uit dieselfde of verskillende woordklasse ...

'n Kompositum is 'n saamgestelde woord. Derhalwe noem hy pertinent dat dit uit minstens twee leksikale komponente met outonome woorde as korrelate bestaan. Hierdie samestellende dele van die kompositum se woordkorrelate kan verder uit dieselfde of verskillende woordklasse afkomstig wees.

3. ... en wat 'n fonologiese, morfologiese, sintaktiese en semantiese eenheid vorm

- a. Fonologies moet 'n kompositum as een woord uitgespreek word, met lengte op die voorlaaste lettergreep. Die inherente lengte van die afsonderlike samestellende komponente val weg hoewel die van die tweede komponent normaalweg oorvleuel met die van die kompositum. 'n Mate van klem op die komponent wat semanties groter prominensie geniet, kom ook voor.
- b. Morfologies beskou, is die kompositum 'n woordeenheid ongeag die getal of aard van die samestellende dele. Die samestellende dele verkry morfemiese status binne die kompositum hoewel dit woordkorrelate het.
- c. Sintakties word die kompositum soos enige ander enkelvoudige woord gebruik. Hiervolgens kan dit dus ook as 'n sintaktiese eenheid beskou word.
- d. Semanties vorm die kompositum ook 'n eenheid afgesien van die aantal lede en hul afsonderlike betekenis. Die betekenis van die kompositum bestaan dus nie net uit die som van die dele nie, maar beskik oor 'n eie (gespesialiseerde) leksikale betekenis. Soms figureer die betekenis van die samestellende leksikale komponente nog sterk in die nuwe eenheidsbetekenis.

Nadat hy 'n deeglike studie gemaak het oor die klassifikasie-metodes wat as verteenwoordigend vir die klassifikasie van komposita beskou kan word, het hy leemtes en tekortkominge daarin uitgewys. Verder het hy in besonder aandag gegee aan klassifikasie-metodes in die Afrikatale en bevind dat dit hoofsaaklik (ongemotiveerd) geklassifiseer is volgens "samestellende dele".

In sy studie het Ungerer eerstens gepoog om komposita te klassifiseer op grond van hulle grammatiese funksie. Hiervolgens is onder andere die woordklasse bepaal waarvan die komposita subkategorieë vorm.

Ungerer (1983:239) het verder hoofsaaklik op die naamwoordelike komposita gekonsentreer en hy het bevind dat die enigste universeel-unieke kenmerk van komposita te vinde is in die feit dat hulle saamgestel is uit komponente wat ook outonome woordkorrelate het. Dit is ook volgens hom die enigste universeel-unieke kenmerk wat komposita onderskei van ander woorde en ook omdat dit terselfertyd die sinvolste geldige klassifikasie van komposita blyk te wees.

In 'n bylaag tot sy studie het hy 'n lys van 1227 naamwoordelike komposita, 39 beskrywende naamwoordelike komposita, 56 komposita wat as bywoorde gebruik word, 19 voegwoorde en 9 interjeksies opgeneem.

Die hoofdoel van sy studie was om 'n geskikte of dan wel 'n aanvaarbare metode vir die klassifikasie van komposita in Zulu te probeer vind.

Hieronder volg 'n verkorte weergawe van die klassifikasie wat hy voorstel (Ungerer, 1983:231) met die persentasie wat elke kombinasie van die totaal wat in die korpus opgeneem is, uitmaak tussen hakies, naamlik:

1. Komposita met 'n werkwoordelike hoofkomponent as eerste lid (63,9%).

a. werkwoordelik + naamwoordelik

i. werkwoord (stam) + onafgeleide naamwoord (39,1%)

ibalazwe - ('n landkaart)

ii. werkwoord (stam) + lokatiewe afgeleide naamwoord (4,2%)

iii. werkwoord (stam) + infinitiewe naamwoord (0,7%)

isalakwanda - ('n dolosgooier)

iv. werkwoord(stam) + beskrywende naamwoord (1,2%)

umbonanhle - ('n goeie voorspooksel)

v. werkwoord (stam) + lokatiefklasnaamwoord (2,13%)
ibhekaphansi - (vrugtevlermuis)

b. werkwoordelik + werkwoordelik

i. werkwoord (stam) + werkwoordelik (7,1%)
umbambalele - ('n soort gras)

ii. werkwoord (stam) + kopulatiewe groep (0,1%)
umfayindlala - ('n kermisboom)

c. werkwoordelik + bywoordelik (7,4%)
imfakabili - ('n marteling)

d. Werkwoordelik + ideofoon (1,1%)
ibuyambo - ('n terugkerende aksie)

e. werkwoordelik + voornaamwoord (0,6%)

i. werkwoordelik + inklusiewe kwantitatiewe voornaamwoord.
uvumazonke - (iemand sonder 'n eie wil)

ii. werkwoordstam + eksklusiewe kwantitatiewe voornaamwoord
umhlalawodwa - (kluisenaar)

f. werkwoordelik + possessiewe groep (0,1%)
umfelawafuthi - (totale verwoesting)

2. Met 'n naamwoordelike hoofkomponent as eerste lid (30,2%).

a. naamwoordelik + naamwoordelik

i. naamwoord + naamwoord (11,0%)
insizambuzi - ('n kort persoon)

ii. naamwoord + beskrywende naamwoord

ubabamkhulu - (oupa)

iii. naamwoord + infinitiewe naamwoord (0,3%)

umfezikukhuluma - ('n persoon wat nie op sy mond geval is nie)

iv. beskrywende naamwoord + naamwoord (0,3%)

inkalimeva - ('n fabelagtige kat)

b. naamwoordelik + possessiewe groep (8,7%)

i. Met naamwoordelike komplement

imfeyenkomo - ('n wildeperske)

ii. Met voornaamwoordelike komplemente

umfawethu - (my broer)

c. naamwoordelik + werkwoordelik

i. naamwoord + werkwoord (stam) (2,0%)

umpikayiboni - (medisyne wat jou onaantasbaar maak)

ii. naamwoord + kopulatiewe groep (0,3%)

inkominophondo - ('n parmantige persoon)

d. naamwoordelik + idefoon (0,7%)

ubhokotshiki - ('n soort besie)

e. naamwoordelik + bywoordelik (0,4%)

ungezakanye - (kruieliefdesgelukbringer)

3. Met 'n idefoon as hoofkomponent dit wil sê eerste lid (3,0%).

a. idefoon + naamwoordelik

- i. ideofoon + naamwoordelik (1,2%)
ucwabasosha - ('n welgestelde persoon)
 - ii. ideofoon + beskrywende naamwoord (0,1%)
ugadanqunu - ('n skraps geklede)
 - iii. ideofoon + lokatief afgeleide naamwoord/lokatiefgroep (0,2%)
ugunqukubantwana - ('n fabelagtige monster)
- b. ideofoon + bywoordelik (0,6%)
unhlakanye - ('n onmiddelike reaksie)
 - c. ideofoon + ideofoon (0,6%)
inhlakavithi - ('n toingrige mat)
 - d. ideofoon + werkwoordelik (0,2%)
ibhuzamlandela - (kanfer)
 - e. ideofoon + inklusiewe kwantitatiewe voornaamwoord (0,1%)
unxazonke - ('n persoon wat almal wil blymaak)
- 4. Betrekkingswoord + naamwoord (0,1%)
ingamanzi - ('n waterdruppel)
 - 5. Diverse komposita met meer as twee leksikale komponente (2,3%).
umahlanzinyokendala - ('n towenaar)

2.2.2 KOMPOSITA IN DIE SOTHOTALE

Wookey (1949:230) verwys in 'n kort paragraaf na "compound nouns" en noem slegs twee moontlike kombinasies wat in komposita voorkom, naamlik:

naamwoord + adjektief

en

werkwoord + naamwoord.

Paroz (1964:217) sê slegs dat saamgestelde naamwoorde aanmekaar geskryf behoort te word as hulle betekenis baie verskil van die van hulle komponente of wanneer hulle baie algemeen gebruik word.

Van Eeden (1941:274) gee die volgende voorbeelde van wat hy saamgestelde nomina noem:

- a. 'n verbum + 'n nomem, byvoorbeeld:
motsamaea-tsela - (padloper)
- b. 'n verbum + 'n pronomem, byvoorbeeld:
morata-tsohle - (liefhebber van)
- c. 'n verbum + 'n adverbium, byvoorbeeld:
moeta-pele - (een wat voorloop)
- d. samestellings waarin twee nomina verbind word deur middel van 'n possessiefskakel, byvoorbeeld:

mong-a-inoitse - (baas van die stad)
- e. samestellings wat gevorm word met 'Ra' en 'Ma', byvoorbeeld:

Ra-batho (vader van die mense) en
'Ma-morena (moeder van die kaptein)
- f. 'n buitengewone samestelling, byvoorbeeld:

Motsamaea-a-lula - (een wat loop en dan weer sit, swerwer)

Doke en Mofokeng (1957:102) sê dat Suid-Sotho ryk is aan saamgestelde naamwoorde wat uit minstens twee komponente bestaan. Hy gee (p.103 e.v.) die volgende klassifikasie:

- a. naamwoord + naamwoord
kolobe-muru - (wilde vark)
- b. naamwoord + adjektief
ntate-moholo - (my oupa)
- c. naamwoord + possessief
bohlangya-ba-pere - (Aristida Burkei gras)
- d. werkwoord + voorwerp
motsamaea-tsula - (reisiger)
- e. werkwoord + logiese onderwerp
boea-batho - (die dood)
- f. werkwoord + hulpwerkwoord
botla-le-pula - (reënwind)
- g. ideofoon + naamwoord
fipha-pelo - (skielike droefheid)
- h. volledige sinne
bo-tlisa-ke-bone - (persone wat alles in 'n winkel wil sien)

2.3 SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk is die aandag kortliks gevestig op die verskillende benaderingswyses wat gevolg is in die studie van komposita.

In generatiewe benadering is die kompositum hoofsaaklik vanuit 'n sintaktiese uitgangspunt bestudeer. Skrywers wat veral 'n prominente bydrae gemaak het, is onder andere Kooij (1968), Botha (1968), en De Vleeschauwer (1978).

Omdat hierdie studie hoofsaaklik vanuit 'n strukturele benadering gevoer sal word is daar nie breedvoerig op die generatiewe benaderingswyse ingegaan nie. Dit is egter duidelik dat hierdie benaderingswyse tot dusver nie alle probleme rakende komposita kon oplos nie en kon daar nie altyd bevredigende resultate of antwoorde vanuit die sintaksis verkry word nie aangesien dit nie altyd duidelik is uit watter dieptestruktuur in die sintaksis die kompositum sy ontstaan het nie.

Die strukturele benaderingswyse ten opsigte van komposita is voorts bestudeer. Hier is vasgestel dat daar aanvanklik heelwat uiteenlopende gedagtes was oor wat 'n kompositum is, wat sy samestellende dele is en wat of waar sy plek in die taalstruktuur is. In hierdie verband kan die definisies van onder andere Jespersen (1946), Marchand (1960), Henzen (1957) en Bloomfield (1935) in Afdeling 2.1.2 nagegaan word.

Skrywers soos onder andere Reichling (1967), Kempen (1962 en 1969) en Botha (1964) het waardevolle rigtinggewende bydraes gemaak ten opsigte van die bestudering van komposita vanuit hierdie benaderingswyse. Vir die strukturaliste was dit hoofsaak om komposita te identifiseer en te klassifiseer volgens hulle samestellende dele.

In die lig van die omvattende studies wat veral in die Europese tale en Afrikaans onderneem is, word tot die gevolgtrekking gekom dat daar pionierswerk deur die onderskeie skrywers gedoen is ten opsigte van die bestudering van komposita in die verskillende tale. Daar sal dus in die loop van hierdie studie baie deeglik rekening gehou moet word met die bevindinge en gevolgtrekkings wat hierdie skrywers ten opsigte van komposita in die onderskeie tale gemaak het. Op hierdie stadium van die studie wil dit voorkom asof die definisie van Kempen (1969) (vergelyk Afdeling 2.2.2) die

mees aanvaarbare is wat in die algemene literatuur gevind kon word. Die volgende kenmerke van die kompositum het in hierdie hoofstuk na vore gekom:

- a. Die strukturaliste se aanvanklike probleem het gedraai om die los of vas skryf van woorde.
- b. Hulle het hoofsaaklik gepoog om te definieer en te klassifiseer volgens die samestellende dele, maar feitlik elke skrywer het sy betoog beëindig met 'n erkenning van bepaalde leemtes daarin.
- c. Alhoewel daar aanvanklik onderskeid gemaak is tussen samestelling en samekoppeling, is die meeste skrywers dit eens dat daar soveel ooreenstemmende kenmerke daartussen is dat die groepsnaam **kompositum** algemeen aanvaar word.
- d. Komposita moet binne bepaalde vasgestelde sintaktiese verhoudings wat 'n aanduiding gee met betrekking tot die verhoudings tussen die komponente van die onderliggende sintaktiese strukture, bestudeer word.
- e. Een deel van die kompositum dra gewoonlik die kernbetekenis.
- f. 'n Deel of 'n geheel van 'n kompositum word soms oordragtelik gebruik.
- g. Die kompositum benoem nie al die kenmerke van 'n ding nie, net so min as wat 'n onsaamgestelde woord dit doen.
- h. Binne dieselfde wyse van saamstel, kan 'n hele verskeidenheid van verhoudings beslote lê.

In die Afrikatale is daar tot redelik onlangs baie min aandag bestee aan komposita. Die meeste werke wat geraadpleeg is, het slegs 'n bondige en dan ook baie onvolledige klassifikasie van komposita in die onderskeie tale voorgestel. Die enigste twee werklike diepgaande studies wat oor hierdie

onderwerp in 'n spesifieke Afrikataal teëgekoms, is dié van Nkondo (1974) en Ungerer (1983) (vergelyk Afdeling 2.2.1). Veral Ungerer wat sy studie as 'n inleiding tot die studie van komposita tipeer het, het tot baie interessante gevolgtrekkings oor komposita in Zulu gekom. Daar sal in die loop van hierdie studie verdere aandag aan hierdie bevindings van onder andere Ungerer gegee word om te bepaal in watter mate daar ooreenkomste en of verskille in die vorming van komposita in Zulu en Noord-Sotho onderskeidelik is. Hier volg 'n samevatting van Ungerer en Nkondo se bevindings:

- a. Fonologies moet die kompositum as een woord uitgespreek word.
- b. Morfolgies word die kompositum as 'n woordeenheid beskou ongeag die getal of aard van die samestellende dele.
- c. Komposita het hulle oorsprong waarskynlik uit woordgroepe.
- d. Komposita is altyd saamgestel uit (minstens) twee samestellende dele (of leksikale komponente).
- e. Die samestellende dele van komposita het normaalweg woordkorrelate (of ook woordgroepkorrelate) wat binne die kompositum hulle outonomie verloor het.
- f. Sintakties word die kompositum soos enige ander enkelvoudige woord gebruik.
- g. Semanties vorm die kompositum 'n eenheid afgesien van die aantal lede en hulle afsonderlike betekenisse.

In die Sothotale (Noord-Sotho, Suid-Sotho en Tswana) is daar sover vasgestel kon word, baie min oor hierdie onderwerp gedoen (vergelyk Afdeling 2.2.2). Hieronder word 'n lys van kombinasies weergegee wat in skrywers se werke oor hierdie drie tale gevind is, naamlik:

- a. naamwoord + naamwoord
- b. naamwoord + adjektief
- c. naamwoord + possessief
- d. komposita gevorm met ma- en ra-
- e. werkwoord + naamwoord
- f. werkwoord + voornaamwoord
- g. werkwoord + hulpwerkwoord
- h. werkwoord + voorwerp
- i. werkwoord + logiese onderwerp
- j. ideofoon + naamwoord
- k. buitengewone samestellings
- l. volledige sinne

Uit bogenoemde opsomming is dit duidelik dat daar uit hierdie lys nie 'n sisteem vasgestel kan word nie en dat daar waarskynlik heelwat ander kombinasies is wat nie in die werke opgeteken is nie.

Die studiegebied oor komposita in die Afrikatale, en in Noord-Sotho in die besonder, lê dus uiters braak.

Nieteenstaande goeie insigte oor die kompositum as taalsimbool blyk dit nogtans uit die bespreekte werke dat daar slegs lukraak, onvolledig en sporadies verwys is na watter taalsisteemdissiplines op die kompositum van toepassing gemaak kan word. In die lig hiervan blyk dit dan dat:

- a. Woordvormingsprosesse of sintaktiese prosesse wat weksaam was by die totstandkoming van komposita weinig aandag geniet het.
- b. Daar nie gepoog is om die hiërargiese struktuur van die kompositum vas te stel nie.
- c. Die paradigmadiese semantiek van die kompositum hier en daar terloops genoem is.

d. Statistiese gegewens ten opsigte van bepaalde aspekte van die kompositum, met 'n bepaalde korpus as uitgangspunt, is slegs by Ungerer (1983) gevind.

Dit is dan uiteraard nodig en 'n genoegsame motivering, om die kompositum op 'n sistematiese wyse te ondersoek ten opsigte van die linguistiese dissiplinêre sisteme. Vir hierdie doel is die sisteem wat deur Van Wyk (1962) en Krüger (1976) aangepas is, gekies. Die sisteem sal in Hoofstuk 3 uiteengesit word terwyl die kompositum in Hoofstuk 4 in terme hiervan in perspektief geplaas sal word. Hierna sal die kompositum beskou word in terme van sy morfologiese, fonologiese, semantiese en sintaktiese kenmerke om sodoende te bepaal of dit dieselfde of soortgelyke kenmerke as die woord het en daarom tot die subsisteem van die woord binne die taalstruktuur behoort gereken te word.

HOOFSTUK 3

DIE POSISIE VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE TAALSTRUKTUUR EN SY VERBAND MET DIE WOORD EN DIE WOORDGROEP

3.1 INLEIDING

Om die kompositum en al sy eienskappe na behore te bestudeer en in perspektief te plaas, moet dit teenoor en in samehang met ander komponente wat deel van die taalstruktuur is, in oënskou geneem word.

In terme hiervan blyk dit derhalwe nodig te wees om vas te stel:

- a. Wat 'n woord en sy kenmerke is.
- b. Wat die woordgroep en sy kenmerke is.
- c. Watter taalteoretiese raamwerk voorgestel kan word waarbinne hierdie taalsimbole beskryf kan word.
- d. Volgens welke kenmerke en prinsipes die kompositum beskryf moet word in die vasstelling van die status en plek daarvan in die hiërargie van taalsimbole.

3.2 DIE TAALSISTEEM EN TAALSTRUKTUUR

Reichling (1969:71 e.v.) het die historiese opvatting oor sisteem soos volg opgesom:

Vir baie Europese linguïste was die sisteem 'n psigiese besit van die lede van die taalgemeenskap en die moontlikhede wat die sisteem bied sou gerealiseer word in die taaluitings. Die sisteem was die objek van die taalkunde: die sisteem moes bestudeer word. By Bloomfield (1935) is die sisteem as 'n wetenskaplik gedefinieerde begrip, nie gevind nie. Hy het die wetmatigheide

bestudeer, dit wil sê die sistematiese in die taaluitings sonder om 'n sisteem te veronderstel. Die objek van die ideale taalwetenskap was vir hom die fisiese gebeure alleen, naamlik die spraakgeluidsvorme in al sy struktuuraspekte wat as 'tool' of 'behaviour' tussen spreker en hoorder fungeer.

Bloomfield (1935:21 e.v.) se siening oor die gebruik van taal stel hy voor met die volgende skema:

S -----> r ----- s -----> R

Die S in die skema word beskou as die stimulus, dit wil sê alle faktore wat die substituuatreaksie r, naamlik die spraakgeluidsvoortbrenging, beheers. Die spraakgeluidsvorme self fungeer dan weer op hulle beurt as substituuatstimulus S by die hoorder. R is die reaksie van die hoorder sover dit opgewek word deur die kompleks van faktore r ----- s; r en s word substitute genoem omdat die taalgebruik r ----- s by die spreker die plek inneem van R. Harris (1951) kom tot die gevolgtrekking dat die linguis alleen die plasingwette binne die fisiese verskynsel, dus dit wat binne r en s lê, bestudeer. Dié sisteem is alleen die ordening van daardie klankverskynsels deur die ondersoeker. Waar R en S nog as betekenis 'n postulaat vir Bloomfield was, en r en s in bepaalde opsigte vir die linguistiek was, bestaan dit vir Harris en andere alles nie meer as objekte van die taalkunde nie, maar is hoogstens 'metalinguistiek'. Die betekenis mag geen faktor meer wees by die analise van spraakgeluidsvorme nie. Alleen die verhoudinge binne die geluidsvorme en die vorme self as fondament vir die verhoudinge, kan as objek van taalwetenskaplike ondersoek dien. Volgens Reichling (1969:72) was dit nie die bedoeling van die linguïste om die filologie of semantiek af te skaf nie, maar wel om die taalwetenskap as sodanig afilologies en asemanties te beskryf. Die psigiese besit waarvan die gebruiker iets sou weet - en dit veronderstel die tradisionele taalkunde - is beslis geen sisteem nie. Die kennis wat iemand van die taalsisteem het, is alleen dit wat hy op skool geleer het of wat hy afgelei het. Hy weet dus wat hy moet doen; die wet teen prinsipes, wat die wetmatigheede ten grondslag lê, is aan hom egter nie bekend nie. Die

woordopeenvolging is duidelik aan 'n sisteem onderwerp, maar tot onlangs, moes selfs die geleerde 'n antwoord hierop verskuldig bly.

Die feit dat die sistematiese aan geen enkele taalgebruiker anders as skoolkennis of as eie konklusies bekend is nie, maak dat die taalkundige die gebruiker se getuienis alleen met voorbehoude kan gebruik.

Reichling (1969:73) sê dat as dit so is, soos Harris (1951) meen, dat die sisteem niks anders is as die ordening van die geluidsverskynsels deur die linguis nie, dan is dit duidelik dat indien die ordening geen inwendige teespraak bevat nie, daar verskillende ordenings van die feite van een taal moontlik is en dus ook meer as een sisteem. Die "hocus-pocus-taalkunde" het dus hier 'n geopende weg. Teenoor hierdie opvatting word die "Gods-truth-taalkunde" gestel, soos alle tradisionele linguistiek, wat die sisteem uit die taalfeite moet aflei omdat die feite 'n bepaalde sistematiek vertoon wat deur die taalkundige gevind moet word.

Die "hocus-pocus-teorie" bedoel egter nie dat die ondersoeker nie sy bevindinge aan 'n noukeurige analise moet onderwerp nie, maar wel dat hy met die begrippe moet werk en dat sy afgeleide begrippe uiteindelik weer teruggevoer moet word op die gegewens waaruit hulle afgelei is. Die sisteem moet dus altyd toepaslik bly: of dit ooreenkom met die struktuur van die taaluitings waaruit dit oorspronklik afgelei is, bly 'n probleem vir hierdie beskouing.

Uit bogenoemde bespreking is dit duidelik dat die beskouinge oor sisteem en struktuur nie sonder meer duidelik en helder was nie. Hieronder volg enkele definisies en aanhalings in 'n poging om enigsins meer duidelikheid te gee aan die uiteenlopendheid van standpunte oor hierdie onderwerp.

Een van die belangrikste taalkundiges wat gepoog het om 'n duidelike onderskeid tussen dié twee begrippe te formuleer, was Reichling (1969:21) waar hy die taalsisteem soos volg beskryf:

" Het taalsysteem is geen abstract stelsel van begrippen over taal, maar een geheel van geordende drijfveren als het ware, volgens welke wij bij het gebruik en bouw van onze taalprodukten handelen."

De Groot (1964:2) maak 'n duideliker onderskeid tussen hierdie twee begrippe as hy sê:

"We noemen een taal een systeem van conventionele tekens omdat die tekens van eenzelfde taal wat men kan noemen een zekere 'orde' of 'ordening' ten opzichte van elkaar vertonen, bepaalde betrekkingen tussen de leden van het systeem, die van belang zijn voor het goed functioneren van het systeem, de taal".

De Groot (1964:2) gaan voort:

"Dit geheel van betrekkingen tussen de leden van een taalsysteem noemen we de structuur van het systeem".

Botha (1964:33) maak die opmerking dat uit De Groot se onderskeid tussen 'sisteem' en 'struktuur' afgelei kan word dat die taalstruktuur as "the design of a language", soos weergegee deur Hockett (1963:137), beskou kan word. Hierdie 'design', patroon of raamwerk, word tot stand gebring deur die verhoudings tussen die subsisteme van taaleenhede.

Botha (1964:34) beweer dat die Amerikaanse 'compartmentalists' die taal beskou as bestaande uit drie subsisteme, naamlik fonologie, morfologie en sintaksis met onsekerheid oor die plek van die semantiek. Hockett se "design of a language" is 'n voorbeeld van hierdie benaderingswyse as hy (p.138) praat van drie sentrale en twee perifere sisteme. Eersgenoemde bestaan uit grammatiese, fonologiese en die morfofonemiese sisteme. Laasgenoemdes bestaan uit die semantiese en fonetiese sisteme.

Teenoor die opvatting van die Amerikaners meen onder andere De Groot (1964:269) dat hulle die probleem van die taalstruktuur onopgelos laat:

" ... enerzijds omdat in geen van deze het woord een centrale plaats inneemt, anderzijds omdat de betrekkingen tussen de verschillende niveaus ... in geen van deze juist en volledig beschreven worden."

Botha (1964:35) konstateer dat hy geen gegewens het wat aantoon dat Afrikaans nie ook die "zweiklassisches system" het wat deur De Groot (1964:274), Glinz (1962:461) en Halliday (1961:252) ten opsigte van Nederlands, Duits en Engels vasgestel is nie, naamlik dat die tale onderskeidelik uit twee subsisteme bestaan, te wete dié van die woord en dié van die sin. Botha (1964:35) kom tot die gevolgtrekking dat die verhouding tussen die twee subsisteme in Afrikaans dieselfde is as in Nederlands, want 'n woord word slegs in 'n sin gebruik en 'n sin bestaan uit een of meer woorde.

3.2.1 DIE TAALSTRUKTUUR

Taalbousels vertoon 'n struktuur waaruit die sisteme afgelei word. Die struktuur van 'n taalverskynsel is die ordening van daardie verskynsel vir sover dit voortvloei uit die aard van die geheel en van die dele in hulle onderlinge verband. Die struktuur kan eers beskryf word nadat ons die kategorieë vasgestel het en wat die aard van die geheel en die dele is.

Reichling (1969:22) is van mening dat 'n mens eers moet weet wat ons met 'n woord en 'n foneem doen voordat die woordstruktuur wetenskaplik geanaliseer kan word.

Die verklarende struktuurondersoek wys vervolgens die faktore aan wat enersyds die bestaan en die aard van woorde en foneme verklar, en andersyds wat die verhouding daarvan binne die verskynsel bepaal. Só, sé Reichling (1969:22), gee die prinsipe van woordonderskeiding 'n verklaring vir die vaste volgorde van foneme in 'n woordvorm.

Na analogie van bogenoemde kom Reichling (1969:22) tot die gevolgtrekking dat taalondersoek dus ook gestruktureerd moet wees. Hy gaan voort deur

te sê dat "strukturele taalkunde" 'n metode is en geen wetenskap nie en 'strukturnalisme' slegs 'n versamelnaam is vir algemene taalwetenskaplike en grammaties verklarende ondersoek na die bou van bepaalde taalverskynsels.

Met die term 'taalgebruik' meen Reichling (1969:49) dat 'n mens eerste dink aan taal as die taalskat, dit wil sê as die geheel van taalbousels wat iemand tot sy beskikking het. Dit is dus al die gemoduleerde woorde of al die uitdrukkings en sinne wat hy voortdurend gebruik. In die woorde is egter ook die klanke vervat wat hy gebruik, in die uitdrukkings en in die sinne die groepe en dit alles kan bowendien by taalbeskouing fungeer as voorbeelde waarvolgens hy nuwe konstruksies maak, al sou dit onjuis wees om te meen dat die taalgebruiker, om iets nuuts voort te bring, altyd eers 'n taalbeskouer moet word. Die fundamentele kategorieë wat in alle tale aan te tref is, is sinne, woordgroepe, woorde en spraakklanke. Reichling (1969:50) verklaar:

"We zezen niet uitdrukkelijk op het feit, dat elk taalverschijnsel een 'struktuur' vertoont. En toch is het die struktuur, die systematische bouw, die het spesifieke kenmerk van alles wat taalgegeven is uitmaakt."

Reichling (1969:50) beantwoord die vraag oor wat struktuur is, soos volg:

Hy sê die woord pak moet naas ander woorde gebruik word anders kry ons kap. Dit is 'n eienskap van elke woordgeheel. Daar moet 'n vaste volgorde wees. Die vaste volgorde van die spraakklanke vloei dus uit die aard van die geheel, maar die aard van die dele laat hulle ook in die vorm geld. Woorde wat byvoorbeeld met pb begin, kom nie voor nie. Dit berus op die sogenaamde wet van die minimale kontras. In Nederlands sê Reichling (1969:50) word die minimale kontras wel gebruik om twee woorde te onderskei pak/bak maar in ander tale geld die onderskeid tussen /p/ en /b/ nie, alhoewel hulle wel /p/ en /b/geluide voortbring. In wese behoort die spraakgeluide as sodanig deel uit te maak van 'n bepaalde geheel van spraakklanke wat op bepaalde wyse gebruik word. Die gebruik van die klankverskille gaan dus terug op hulle deelgenootskap aan 'n bepaalde geheel, waarbinne hulle akoestiese eienskappe

op 'n bepaalde manier tot hulle reg kom of verwaarloos word. Die woord pak blyk dus gestruktureerd te wees op grond van die aard van die geheel en op grond van die dele. Daarom sê Reichling (1969: 50):

"Nu noemen we de ordening van een taalverskijsels voor zoverre die voortvloeit uit de aard van het geheel en van de delen in hun onderlinge verhouding de structuur van dat verschijsel".

Hierdie 'struktuur' sê hy is 'funksioneel', dit wil sê dit is nie identies met die fisiese ordening nie: die p en b hoef nie per se as onderskeie spraakklanke gebruik te word nie, al verskil hulle akoesties of sistematies.

3.2.2 DIE TAALSISTEEM

Alhoewel verskeie skrywers, soos onder andere Hocket (1958), Glinz (1962), De Groot (1964), Haliday (1961), Bloomfield (1933) en Lyons (1969) almal bydraes gemaak het tot die begrippe taalsisteem en taalstruktuur, volg hieronder 'n beknopte weergawe van Reichling (1969) se standpunt oor hierdie onderwerp omdat daar, vir die doeleindes van hierdie studie, grootliks daarmee akkoord gegaan word.

Reichling (1969:21) sê dat die sisteem nie die absolute geldigheid van 'n logiese afgeleide stelsel het nie, maar dat dit die waarde van 'n praktiese rigsoer het. Die dryfvere, die faktore en prinsipes kan alieen deur wetenskaplike analise vasgestel word, maar is heelwat anders as dat dit 'n stelsel van begrippe sou uitmaak. Hulle bestaan en funksioneer alieen deur 'n funksionele wetenskaplike refleksie oor taal.

Die kategorieë (sisteme) is dus geen abstraksies nie. Abstraksies is die kategorieë van taalkunde.

Reichling (1969:51) beweer verder dat struktuur 'ordering' inhou en ordening kan alieen geskied volgens bepaalde prinsipes, wat self ook weer geordend saamhang, anders ontstaan daar geen struktuur nie, maar chaos. Die

struktuur is dus die reële determinant van ons handeling as taalgebruikende mense. Die taalkunde soek dus na 'n sisteem wat die struktuur van die taalbousels en hulle gebruik beheers.

By die eerste analise van taalgebruik word daar reeds geraak aan die mees fundamentele prinsipe, dit wil sê die mees fundamentele determinant waaruit die hele struktuur van die taal voortvloei, naamlik die koöperatiewe instrumentele tekenfunksie met behulp van spraakgeluide. Daarom definieer Reichling (1969:51) die taalsisteem as:

"het geheel van geordende prinsiepe dat het taalgebruik en de structuur van de taalbousels beheerst".

Dit is dus sistematiek wat verklaar waarom daar byvoorbeeld woorde en sinne is en dit verklaar ook waarom hulle struktuur is soos dit is. Reichling (1969:52) sê 'taal' het 'n universele karakter: dit maak koöperatiewe instrumentele simbolisering van alles, en daarmee dus kommunikasie, moontlik.

Hierdie universaliteit is 'n grondtrek van taal se wese. Of die taal se prinsipes dit moontlik maak en of mens alles genoegsaam simboliseer met taal, is ook 'n vraag. Laasgenoemde hang af van die doelmatige toepassing van die prinsipes. Volgens Reichling (1969:52) is taal dus 'n geheel van sisteme van die taalskat en van die sistematiese gestruktureerde en gebruikte taalbousels wat die universele koöperatiewe instrumentele tekengedrag van die mens respektiewelik moontlik maak en konstitueer.

3.2.3 REICHLING SE SISTEEMPRINSIPES

Die sisteemprinsipes, soos weergegee deur Reichling (1969:52 e.v.), word hieronder kortliks weergegee.

Die prinsipes van die koöperatiewe instrumentele simbolisering met behulp van spraakgeluide:

Dit wil voorkom asof elke taalgebruiker hiervolgens handel deur die aanwending van 'n meerdimensionele tekensisteem, dit wil sê 'n sisteem wat hiërargies verskillende soorte bousels gebruik wat na vorm en betekenis sistematies gesintetiseer word.

So kan daar sistematies, uit relatief konstante woorde, relatief veranderlike groepe en sinne opgebou word met behulp van 'n aantal prinsipes wat sowel die woordbou as die sintaktiese groepering en die sinseenheid betref. Uit hierdie prinsipe vloei die volgende voort:

Die prinsipe van die meer dimensionele simbolisering.

Die prinsipe van vormkenmerking deur **vormopposisie** en teenstelling.

Hierdie prinsipe beheers alle individuele taalvorme en alle taalkategorieë.

Hierdie twee algemene prinsipes bepaal dan telkens weer besondere prinsipes van die elementêre linguïstiese kategorieë. As dit op die woord van toepassing gemaak word, blyk dit dat die woord opgebou word uit spraakklanke volgens twee prinsipes, naamlik die prinsipe van woordkenmerking en die prinsipe van woordonderskeiding.

Volgens Reichling (1969:53) lui die prinsipe van woordkenmerking soos volg:

"Door hun systematisch gebruikte oppositie ten opsigte van de andere spraakklanken worden de spraakklanken als 'deel' in hun onmiddellijke opeenvolging, door het woord-geheel kenbaar."

As die woord op die prinsipe van woordkenmerking kenbaar word, word dit onderskei deur die prinsipe van woordonderskeiding wat Reichling (1969:54) soos volg saamvat:

"... onder het primaat van de combinatie en plasingregels worden de woorden met behulp van de fonemen onderscheiden en krijgen zo een verschillende fonematische vorm."

Kenmerking deur foneemverskil en onderskeiding deur plasing en kombinasie van *verskillende foneme lewer*, met die eventuele aksentverskynsels, die woordvorm op.

Wat die woordbetekenis betref, beweer Reichling (1969:55) dat dit funksioneer onder die samespel van die prinsipes van die beweeglike en die kombinatoriese simbolisasie. Hy gaan voort deur te sê dat beweeglikheid en kombineerbaarheid nooit alleen onderlinge bepaaldheid van woorde oplewer nie, maar dat daar altyd 'n 'grammatiese' faktor in die spel is wat hy die "melodiesche factor" noem.

Reichling (1969:56) konstateer dat bepaalde volgorde die interpreteerbaarheid van 'n uiting bepaal en nie alleen groepering of byeenplasing nie. Sintaktiese sistematisering behoort tot die wese van die taal en die groeperingsprinsipe in sy mees elementêre vorm word deur Reichling (1969:56) soos volg saamgevat:

"... de woorden moeten worden saamgevat op grond van een nader te bepalen principie van volgorde, waardeur de samehang der woorden tot stand komt."

Hy gaan voort deur te sê dat morfologiese ooreenstemming ook woorde tot mekaar kan laat hoort, byvoorbeeld deur kategoriale ooreenstemming, soos in die Afrikatale aangetref word. Wat die sin betref, meen Reichling (1969:57) dat daar geen enkele altyd funksionerende middel bestaan om met fatiese groepkenmerke aan te dui dat die uiting voltooi is nie. Dit bring ons by die prinsipe van die musiese. Die sinsklank staan as musiese spraakklankvorm in teenstelling met al die fatiese en voltooid kontrasteer dit elke individuele sinsklank met elke nuwe daaropvolgende sin.

Tussen die fundamentele linguistiese kategorieë fungeer dus telkens 'n nuwe dimensie wat in bepaalde vormteenstelling staan tot die ander dimensies, taalvormkenmerke en ook tussen elke individuele taalvorm binne 'n bepaalde kategorie en elke ander soortgelyke vorm, fungeer telkens weer die vormteenstelling.

So is die taal 'n gestruktureerde tekensisteem van 'n geheel eie aard wat beheers word deur die prinsipes van die koöperatiewe instrumentele meerdimensionele simbolisering en die prinsipe van sistematies toegepaste vormteenstellings.

Die hele voorafgaande bespreking van taal, taalsisteem en taalstruktuur kan fenomenologies soos volg saamgevat word:

Taal as verskynsel bestaan uit 'n verskeidenheid semanties kombineerbare gestruktureerde gehele (bousels, simbole, kategorieë) wat sistematies aanskoulik opgebou is uit 'n verskeidenheid kombineerbare klanke wat die vorme voorstel van die semantiese inhoude van die afsonderlike items en kombinasies daarvan en hulle van mekaar onderskei, kenmerk en begrens.

In terme hiervan kan die volgende ondersoekvelde geïdentifiseer word:

- a. Die taalsimboolkategorieë en -subkategorieë.
- b. Die klankvorme van die kategorieë.
- c. Die semantiese kenmerke van die kategorieë.
- d. Die paradigmatische en sintagmatiese sisteem, prinsipes of relasies respektiewelik wat ten opsigte van a, b en c verdiskonteer moet word.

3.2.4 DIE SINTAGMATIESE EN PARADIGMATIESE SISTEEMBETREKKINGE/SISTEEMRELASIES

Soos De Saussure vind onder andere Van Wyk (1962) en Dik en Kooij (1972) dit noodsaaklik om die objek van die taalwetenskap te soek in die taalkode en nie in taalgebruik nie. Dit het aanleiding gegee tot die terme sintagmatiese en paradigmatische sisteemrelasies.

Om hierdie begrippe duidelik te beskryf, word daar aangesluit by Dik en Kooij (1972:58). Hy definieer die begrippe sintagmatiese en paradigmatische sisteemrelasies soos volg:

"Syntagmatiese relaties zijn relaties tussen elementen die binnen éénzelfde groter geheel met elkaar zijn gekombineerd.

Paradigmatische relaties zijn relaties tussen elementen die binnen bepaalde systematische overeenkomsten vertoon in fonologische vorm, grammatische eigenschappen, semantisch aspekt etcetera".

Hulle gaan voort deur te konkludeer dat die sintagmatiese relasies dus enersyds die kombinasieoontlikhede van taalelemente op alle vlakke betrek, en die paradigmatische relasies, die klasse en kategorieë waarin hierdie elemente ingedeel kan word op grond van hulle onderlinge ooreenkomste, andersyds.

Sintagmatiese en paradigmatische relasies vorm dus die mees fundamentele struktuurprinsipes van die taalsistematiek.

Van Wyk (1962:7) bevestig bogenoemde standpunt as hy beweer dat die taalwetenskaplike die taalkode as 'n sisteem sien, dit wil se as 'n geheel van onderdele met 'n verband tussen die onderdele onderling. Hierdie verband tussen die onderdele onderling en tussen die onderdele en die geheel, meen hy, kan die struktuur van die taalsisteem genoem word.

Hy gaan voort deur te sê dat die taalsisteem meer is as die somtotaal van sy onderdele:

"hy bestaan uit onderdele plus verband soos vervat in 'n struktuur".

Van Wyk (1962:7) stel dit verder dat die taalkode 'n uiters komplekse sisteem is wat 'n enorme aantal subsisteme insluit wat weer in 'n omvangryke hiërargale skaal georden is. Hy sê verder op dieselfde bladsy dat die 'strukturele taalkunde' hom onderskei van die taalkunde van vorige eeue deur sy bewuste erkenning van, en soeke na die struktuur van taalsisteme.

Na aanleiding van wat hier bo gesê is, definieer hy (p.8) die objek van die taalwetenskap soos volg:

"Die taalkode as 'n sisteem van taalsimbole met saaklike funksie."

In terme van sy beredenering hierbo, kom Van Wyk (1962:8) tot dieselfde gevolgtrekking as Dik en Kooij (1972) as hy sê:

"Dit skyn asof taalsimbole apriori slegs vanuit twee basiese gesigspunte bestudeer kan word, naamlik:

- a. vanuit hulle samestellende momente van klank en betekenis,
en
- b. vanuit die onderlinge verhouding tussen taalsimboolkategorieë."

Na aanleiding van bogenoemde standpunte het Krüger (1976) die sintagmatiese en paradigmatische sisteembetrekkinge breedvoerig bespreek, soos dit sal blyk uit die volgende paragrawe.

3.2.4.1 DIE SINTAGMATIESE SISTEEMBETREKKING (SINTAGMATIESE AS)

Krüger (1976:54) sê die sintagmatiese sisteembetrekking (of kortweg die sintagmatiese as, of sintagmatiek) veronderstel 'n patroon of struktuur of 'n uiting waarin die onderdele op mekaar in tyd of ruimte volg (soos byvoorbeeld skakels in 'n ketting, bakstene in 'n muur of woorde in 'n sin ensovoorts) wat na mekaar uitgespreek word. Die sinvolle aanskakeling van onderdele vorm 'n struktuur of patroon. Daar is met ander woorde 'n sinvolle samehang tussen die dele binne 'n bepaalde raamwerk. Struktuur kom dus tot stand wanneer 'n verskeidenheid kategorieë kombineer tot 'n eenheid. Hy gaan voort deur te konstateer dat elke geheel in die taal vanaf die lettergreep tot by die sin patroonmatig uit onderdele saamgestel is tot 'n sinvolle geheel. Dit kom natuurlik voor op alle dissiplinêre vlakke van die taalsisteem, naamlik die fonologiese, semantiese, sintaktiese en morfologiese. Daarom word die sintagmatiek dié dimensie genoem waar die onderdele sistematies gesprei is of opmekaar volg.

In die spraak word die sintagmatiese as voltrek in 'n tydspanne en in 'n skryf in 'n ruimtedimensie. Op die sintagmatiese as word twee tipes opeenvolging/spreiding/volgorde onderskei, naamlik:

- a. 'n opeenvolging in tyd/ruimte, wat 'n opeenvolging sonder meer is en
- b. 'n opeenvolging buite tyd of ruimte.

In eersgenoemde geval word die sinvolheid, dit is die sistematiese of semantiese of kombinatoriese verband van die segmente, buite rekening gelaat en in laasgenoemde geval word dit ingereken. Uit hierdie sintagmatiese as vloei al die struktuurtegnieke (of bouprinsipes) en die hiërargiese ordening voort as 'n verdere afleiding daarvan.

Opeenvolgingsmoontlikhede (buite tyd) van segmente berus op hulle mobiliteitsgraad, dit wil sê beweeglikheid. Sommige segmente is natuurlik

onbeweeglik, dit wil sê hulle beklee altyd 'n vaste posisie. Reichling (1969:55) noem dit die prinsipe van beweeglike simbolisasie.

Opeenvolgingsmoontlikhede in tyd word nou deur die taalgbruiker aangewend om **sinvolle kombinasies** in die taal te vorm. Dit beteken dat 'n **spesifieke/bepaalde opeenvolging in tyd** gebruik word om 'n spesifieke bepaalde semantiese of kombinatoriese verband te stig, gegewe die **kombineerbaarheidsmoontlikheid** van segmente as natuurlike voorwaarde wat gewoonlik **valensie** genoem word. Wanneer daar in 'n ketting/struktuur meerdere segmente bykom, ontstaan hiërargiese verbandsvoorkeure wat die hiërargiese ordening genoem word. Krüger (1976:55) stel die sintagmatiese sisteemdimensie, skematies soos volg voor:

Sintagmatiese sisteemdimensie

1. Plasing in tyd	1. Verband buite tyd
(lineêre orde)
2. Struktuurtegnieke
(bouprosesse)	a. kombinasie moontlikheid
(semantieskombinatoriese
verband) of valensie
a. affigering/plasing
voorplasing en/of
omstelbaarheid	b. hiërargiese ordening;
hiërargiese verbands=
voorkeur; die sogenaamde
knoopvolgorde
b. naplasing verplaasbaar=
heid	
c. inplasing/skeikbaarheid	
i. uiteenplaasbaarheid	
ii. willekeurige plasing	
iii. rangordening	
b. Struktuurkenmerke	
i. vaste ordening (ongemerkt)	
ii. vrye ordening (gemerkt)	

Krüger (1976:55) gaan voort deur te sê dat die sintagmatiese sisteemdimensie beskou word as sintaksis, dit wil sê as die dissipline waar die plek en kombinasie van bousels ondersoek word. Hierdie dimensie vorm een deel van die sistematiek van die bousels. Die ander dimensie van die sistematiek is die paradigmatische sisteemdimensie. Hulle werk onafskeidelik saam, met ander woorde hulle is interafhanklik en is, net soos die semantiese en fonologiese, 'n "two-sided entity" ('n tweesydigte eenheid), soos die twee kante van 'n vel papier.

3.2.4.2 PARADIGMATIESE SISTEEMDIMENSIE

By elke outonome punt in die sintagmatiese as wat deur een of ander struktuur/kombinasie voorgestel word, is daar 'n keusemoontlikheid. Dit kan op die fonologiese óf semantiese óf kategoriale vlak lê. So 'n keusemoontlikheid veronderstel dat die taalgbruiker iets anders kan kies in die plek van dié een in die ketting/struktuur, met ander woorde daar is sprake van kontrastering. Dit beteken dat die segmente/bousels wat op so 'n gegewe plek/punt in dieselfde omgewing op die sintagmatiese as mekaar betekenisvol of sinvol kan vervang, in kontras of opposisie tot mekaar staan. So vorm 'n reeks elemente/segmente wat mekaar in die sintagma/struktuur kan vervang, dit wil sê wat eenders optree en dus nooit gelyktydig aanwesig kan wees nie, 'n paradigma/kategorie/reeks. So 'n vervanging word ook substitusie genoem.

Op die paradigmatiese as is nie net substitusie of vervanging as paradigmatiese proses werkzaam nie, maar ook reduksie/elisie/weglating en uitbreiding. 'n Segment/element kan op 'n bepaalde gegewe plek in die struktuur weggelaat word of in 'n 'leë posisie' bygevoeg word, terwyl die struktuur intak behoue bly. 'n Reeks elemente wat op die paradigmatiese sisteemdimensie op dié wyse eenders optree, word 'n kategorie/klas/soort/tipe genoem. Elke item van 'n klas het sy eie inherente kenmerke wat hom van alle ander items onderskei, maar tog ook eenders is in die opsig dat hulle dieselfde kombinatoriese moontlikhede met dieselfde item in die sintagma vertoon. So word die taal se kategorieë of klasse van items geïdentifiseer op grond van hulle paradigmatiese en sintagmatiese ooreenkomste en verskille.

'n Paradigmatiese betrekking (relasie) kan dus soos volg beskryf word: Twee of meer eenhede (fonologiese, sintaktiese, semantiese) staan tot mekaar in 'n paradigmatiese relasie as hulle op dieselfde plek kan voorkom en derhalwe tot mekaar in opposisie staan. Die betrokke eenhede behoort dan tot dieselfde paradigma. Die voorbeeld van Reichling (1969:5) is hier van toepassing.

In pak : bak staan die /p/ en /b/ in paradigmatiese relasie voor die foneemkombinasie /a/ + /k/. Krüger (1976:56) sê:

"in die hond in die tuin en die kat in die tuin staan hond en kat
in paradigmatische relasie op die plek in:
die --- is in die tuin."

Omdat die paradigmatische en sintagmatiese sisteemdimensies so intens geïntegreerd is en die items so veelsoortig is, is die toepassing van hierdie kenmerke in die identifiseringsproses geen maklike taak nie.

Die paradigmatische sisteemdimensie is die morfologie, dit wil sê die dissipline vir die identifisering en klassifisering van onderdele in klasse/soorte en hulle subkategorieë waar die sintagmatiek ook 'n rol speel.

Krüger (1976:57) som die paradigmatische sisteemdimensie skematies soos volg op.

Paradigmatiese sisteemdimensie

Kontras/opposisie in tyd

Verband buite tyd

- a. substitusie/vervanging (vgl. sintagmatiese sisteemdimensie)
- b. reduksie/elisie/weglating
- c. uitbreiding

Deur die 'samewerking' van die paradigmatische en sintagmatiese sisteemdimensies is die mens in staat om 'n onbepaalde (of onbepaalde) aantal strukture te vorm. Dit gee aan hom 'n instrument waarmee hy hom onbeperk kan uitdruk.

Kortliks: paradigma en sintagma is dus in werklikheid respektiewelik keuses uit klasse + kombinasie van die keuses.

Uit hierdie twee sisteemprinsipes word ook al die identifikasieprinsipes en prinsipes vir simboolgrensvasstellings ontwikkel.

3.3 BEPALING VAN DIE VELD VAN DIE TAALWETENSKAPLIKE DISSIPLINES

Omdat veral die terme morfologie en sintaksis in die taalwetenskaplike literatuur nie homogeen gebruik word nie, word dit vir die doeleindes van hierdie studie nodig geag om kortliks na 'n paar opvattinge te kyk ten einde vas te stel volgens watter raamwerk hierdie studie verder gevoer moet word.

3.3.1 DIE MORFOLOGIE

1. Die morfologie as die studieveld van die woordleer

Hierdie term is tradisioneel afgesonder vir die woordleer, met ander woorde die studie van die onderdele (morfeme) en die morfologiese struktuur van die woord. Volgens hierdie opvatting is die morfologie in werklikheid morfeemleer of 'n paradigmatische en sintagmatiese studie van die woord alleen.

2. Morfologie as studieterrein van sowel die woord as die woordgroep

Hiervolgens sluit morfologie die studie van woorde, woordgroepe en sinne op sowel 'n paradigmatische as 'n sintagmatiese vlak in. Reichling (1969:29 e.v.) en Van Wyk (1962:8) kan veral as die voorlopers van hierdie sienswyse bestempel word.

3. Die morfologie as studieveld vir die identifikasie en klassifikasie van betekenisvolle eenhede

Krüger (1976:60) het die trefwydte van die morfologie vanaf bogenoemde sienswyse enigsins nouer getrek deurdat hy dit beperk tot 'n identifikasie en klassifikasie van die betekenisvolle eenhede van die woord, die woordgroep en die sin. Die morfologie opereer hier dus slegs op die paradigmatische as en nie op die sintagmatiese as, soos by Van Wyk nie. Hy (1976:60) onderskei hier dus tussen:

- a. woordmorfologie (studie van die identifikasie en klassifikasie van morfeme en soorte),
- b. woordgroeptomorfologie (studie van die identifikasie en klassifikasie van woorde en groepe en soorte) en
- c. sinsmorfologie (studie van die identifikasie en klassifikasie van sinstukke).

3.3.2 DIE SINTAKSIS

1. Sintaksis as die leer van 'n sin

Hierdie inhoud van die term is die oudste en word tot vandag toe in die bibliografie gebruik, soos die term sinsontleding duidelik aantoon. Dit sluit in die leer van die onderdele en die struktuur van die sin. By implikasie beteken dit dus dat die woordgroep nie as 'n komplekse taalsimbool beskou word nie, maar in die sin ingesluit is. Verder impliseer dit dat morfologie, soos dit hierbo gedefinieer is, by hierdie opvatting van sintaksis ingesluit is.

2. Sintaksis as valensieleer/gebruiksleer

Hiervolgens word die sintaksis beskou as die leer van die kombinatoriese en gebruiksmoontlikhede respektiewelik van woorde en woordgroepe, dit wil sê sintagmatiese semantiek, of anders gestel, 'betekeniskonnektiwiteit', voorgestel as valensieklasse, byvoorbeeld onderwerp en deskriptief, en as woordgroepsimbole, byvoorbeeld onderskikking, neweskikking, ensovoorts. (Van Wyk (1962:12.)

3. Sintaksis as die leer van waarneembare middele

Reichling (1969) beskou die sintaksis as die leer van waarneembare middele waarmee die samehang van woorde (woordgroepe of sin as

onderdele van 'n sin) in 'n uiting tot stand gebring word. Daar is morfologiese middele (kongruensie), semantiese middele (semantiese verbandsmoontlikhede), struktuurmiddele (spreidingsprinsipes) en fonologiese middele.

4. Sintaksis as die studieveld van die kombinasie en struktuur van betekenisvolle onderdele

Krüger (1976:61 en 1986) beskou sintaksis in gedeeltelike navolging en uitbreiding van Reichling (1969), as die studie van die prosesse van struktuurering, rangskikking (bou) van kleiner semantiese gehele (taalsimbole) in groter taalsimbole of stukture asook die hiërargiese bou daarvan. Dit is dus vir hom 'n 'struktureeringsdisipline' vanaf die morfeem tot by die sinstuk en die sin. Hier word dus onderskei tussen:

- a. 'n morfeemsintaksis,
- b. 'n woord -en woordgroepsintaksis,
- c. 'n sinstuksintaksis en
- d. 'n sinsintaksis.

Daar sal met betrekking tot die morfologie en sintaksis van die kompositum in hierdie studie aangesluit word by Krüger (1976).

3.3.3 DIE FONOLOGIE

1. Die paradigmitiese fonologie

Dit bestudeer die foneme as geïsoleerde eenhede.

2. Die sintagmatiese fonologie

Die sintagmatiese fonologie het te make met die wyse waarop foneme kombineer in die klankvorm van die woord (waarin die sillabe as raamwerk ingesluit word), die woordgroep en die sin (Van Wyk 1962:12).

3.3.4 DIE SEMANTIEK

Die semantiek val uiteen in paradigmatische semantiek en sintagmatiese semantiek. Laasgenoemde word ingedeel in 'n strukturele en 'n nie-strukturele sintagmatiese semantiek. Die nie-strukturele sintagmatiese semantiek word in hierdie studie buite rekening gelaat. Hierdie indeling is deur Van Wyk (1962) aan die orde gestel en deur Krüger (1976) verder uitgebrei. Hierdie insig van Van Wyk is sekerlik een van sy beste bydraes tot die Afrikatalewetenskap.

1. Die paradigmatische semantiek

Dit is die gewone tradisionele semantiek wat die toneel tot vandag totaal oorheers.

Volgens Reichling (1969), Van Wyk (1962) en Krüger (1976:70) word in die paradigmatische semantiek die inherente of idiosinkratiese 'betekenis' van taalsimbole bestudeer. Taalsimbole wat 'n inherente 'betekenis' het, is: **woorde, sinstukke en sinne**. Woordgroepe het waarskynlik nie 'n paradigmatische betekenis nie. Op die verskille in opvattinge en polemieke ten opsigte van die paradigmatische semantiek word nie ingegaan nie.

2. Die sintagmatiese semantiek

Sowel die woord, die woordgroep en die sinstuk as die sin het 'n sintagmatiese semantiek bestaande uit 'n **verhoudingsemantiek** en 'n **kombinatoriese semantiek**, want hulle kan in sulke verhoudings tree met ander lede waarmee hulle in die groter eenheid kombineer.

- a. Die verhoudingsemantiek dui die aard van die semantiese verhouding van een lid tot die ander lid in die groep aan. Dit is dus 'n eensydige semantiese relasie. Hierdie tipe relasies staan bekend as **valensieklasse, gebruiksklasse, funksieklasse** of **semantiese groepsegmente**. Hulle vorm ook die **spreidingsmomente** binne 'n meerledige uiting (woord,

woordgroep en sin) wat deur die sintaksis (volgordereëls) binne die toepaslike raamwerk gerangskik word.

- b. Die kombinatoriese semantiek dui die aard van die gekombineerde semantiese verhouding van die lede in die groter gehele aan, dit wil sê die semantiese verhouding tussen gebruiksklasse. Daarom word dit 'n semanties kombinatoriese aspek van die kombinasie of groep genoem. Daar kom waarskynlik slegs vier sulke aspekte voor, naamlik onderskikking, neweskikking, wedersydskikking en presisering (apposisie).

Die onderlinge kombinasieoontlikheid van morfeme en van woorde is alleen moontlik as dié inherente 'betekenisse' dit toelaat.

Die aanpassings wat Krüger ten opsigte van die sisteem van Van Wyk (1962) gemaak het, kom op die volgende neer:

- a. Die 'term' sintagmatiese morfologie (die bou van groter gehele uit onderdele) van Van Wyk is deur Krüger vervang met sintaksis. Dit impliseer dat morfologie deur Krüger gebruik word om die leer van onderdele aan te dui, terwyl die term sintaksis staan vir die verskeie struktuurtegnieke en hiërgiese bou van onderdele tot groter gehele.
- b. Die term 'sintaksis' gebruik Van Wyk (1962) as die dissipline wat die valensie (gebruik en/of funksie) van onderdele in groter gehele bestudeer. Krüger (1976) daarenteen vervang dié term met "sintagmatiese semantiek" (betekeniskonneksies) waarmee dieselfde inhoud aangedui word. Van Wyk gebruik die term sintagmatiese semantiek vir die woordgroepsimbole (soos onderskikking, neweskikking, presisering en wedersydskikking).

Ten slotte ken Krüger, in navolging van Van Wyk, De Saussure, e.a., 'n besondere plek toe aan die twee sisteemprinsipes, naamlik die paradigmatiek en die sintagmatiek. In die verband konstateer hy (1976:57):

"Alle taalkundige rigtings en modelle wat tot dusver ontwikkel is, is konsekwent gebaseer op hierdie sisteembetrekkinge, al word daarna soms nie eksplisiet verwys nie. Wat dikwels vergeet word, is dat hierdie betrekkinge noodwendig werksaam is op sowel die fonologiese en morfologiese as op die semantiese en sintaktiese vlakke."

3.4. DIE TAALWETENSKAPLIKE DISSIPLINES BESKOU NA AANLEIDING VAN DIE KENMERKE VAN TAALSIMBOLE

Hieronder volg 'n opsomming van Krüger (1976:57 e.v.) se uiteensetting van die taalsimboolkenmerke en verhoudinge op 'n geïntegreerde basis.

3.4.1 DIE VELD EN SUBDISSIPLINES VAN DIE FONOLOGIE

Die fonologie bestudeer die funksionele of taalsistematiese waarde van taalklanke, dit wil sê in hoe verre hulle die 'draers' is van betekenis.

3.4.1.1 DIE WOORDFONOLOGIE

1. Die segmentele woordfonologie

- a. Die paradigmitiese woordfonologie
 - i. Die identifikasie van die segmentele woordfoneme.
 - ii. Die opposisietegniek - spruitende uit semanties-distinktiewe funksies.
 - iii. Die prinsipes vir identifikasie.
- b. Die soorte en klassifikasie van segmentele foneme en foneemvariante
 - i. Volgens fonetiese kenmerke (artikulatories).

ii. Die fonologiese tabel.

2. Die sintagmatiese woordfonologie

- a. Die kombinasie, al dan nie, van segmentele klanke binne die sillabe as raamwerk.
- b. Die ordening/strukturering/spreiding van segmentele klanke binne die sillabe (die spreidingstabel).
- c. Klankveranderinge (foneemveranderinge) as gevolg van ontoelaatbare foneemkombinasies binne sillabes deur morfologiese affigering aan woorde.

3.4.1.2 DIE SUPRASEGMENTELE WOORDFONOLOGIE (TONOLOGIE)

1. Paradigmatiese woordtonologie

- a. Identifikasie van suprasegmentele woordtoneme op sillabes
 - i. Opposisietegniek spruitende uit die semanties-distinktiwe funksies van klanke.
 - ii. Die prinsipes van identifikasie.
- b. Die soorte klassifikasie van suprasegmentele woordtoneme
 - i. Volgens fonetiese kenmerke.
 - ii. Tabel /L/ of /H/ of glytoon plus/minus duur/lengte.

2. Die sintagmatiese woordtonologie

a. Die kombinasie, al dan nie, van suprasegmentele klanke binne die woordvorm /L/,/H/ en plus/minus duur/lengte is onderling kombineerbaar.

b. Die ordening/opeenvolging van toneme op sillabes in die woorde

Daar is geen bepaalde opeenvolging van toneme in die woord nie omdat hulle inherent in woorde is, dit wil sê elke woord het sy besondere toonpatroon. So het die prefikse, wortel en suffiks van die woordklasse hulle inherente toonpatrone.

c. Toonveranderinge (toonaanpassings)

Toonaanpassings kan plaasvind wanneer daar morfologiese aanbouing is aan woorde of wanneer woorde in woordgroepe kombineer. Die voorafgaande en die daaropvolgende tone beïnvloed mekaar onder sekere toonpatroonomstandighede.

3.4.1.3 DIE WOORDGROEPPONOLOGIE

In die woordgroep se fonologie sê Van Wyk (1962:10) dat daar slegs suprasegmentele toneme voorkom wat bo-oor die woorde gesprei word. Elke tipe woordgroep het sy eie woordgroeptoonpatroon en word gesprei oor gebruiksklasse soos antesedent + kwalifikatiewe bepaling, ensovoorts.

1. Paradigmatiese woordgroepponologie

a. Identifikasie van woordgroeptoneme/-foneme

Deur middel van die opposisietegriek om vas te stel watter woordgroeptoneme semanties-distinktiwe funksies het ten opsigte van woordgroepe. Probleem: ten opsigte van die woord is daar baie opposisies, maar ten opsigte van die woordgroep uiters min. Daar is

ook slegs vier soorte woordgroeptoneem, naamlik onderskikking, wedersydsskikking, neweskikking en presisering (opposisie).

b. Klassifikasie van woordgroeptoneem

- i. Toonvlakke: 'n lae, middel en hoë toonvlak.
- ii. Pouse.
- iii. Lengte/duur.

2. Sintagmatiese woordgroeptoneem

a. Kombinasieoortiklikhede van die woordgroeptoneem binne die woordgroeptoneem/woordgroeptoneemvorm

Elke woordgroeptoneem het sy eie kombinasie van woordgroeptoneem. Die woordgroeptoneem is oor die gebruiksklasse versprei. Omdat daar slegs 'n paar woordgroeptoneem is, is daar ook maar min kombinasies.

b. Opeenvolging/ordening van die woordgroeptoneem binne die groep (as gebruiksklaskombinasies)

c. Woordgroeptoneemveranderinge of -aanpassings

Dit word veroorsaak deur die integrering van woordgroepe in onmiddellik groter groepe. Die toonvlakke van die 'binnegroep' moet dan aanpas by dié van die groter groep.

3.4.1.4 DIE SINSFONOLOGIE

1. Die identifisering van sinsfoneme

a. Die identifisering van sinsfoneme

Die opposisietegniek word gebruik om sinsfoneme te identifiseer as gevolg van hulle sinsemanties-distinktiwe funksie, dit wil sê hulle funksie om sinsoorte te onderskei.

- b. Die klassifikasie van die sinsfoneme
 - i. Die stemregister (spreektoon-, botoon-, grondtoonregister).
 - ii. Toonbuiging.
 - iii. Toonduur.
 - iv. Pouse.

2. Die sintagmatiese sinsfonologie

a. Kombinasieoontlikhede

Elke sinsoort het sy eie kombinasies van sinsfoneme binne die toepaslike stemregister.

b. Die opeenvolging/ordening van sinsfoneme.

Omdat daar, soos by die woordgroep, min sinsfoneme is, kom daar nie ingewikkelde kombinasies en opeenvolgings voor nie.

3.4.2 DIE VELD EN SUBDISCIPLINES VAN DIE MORFOLOGIE

Die veld van die morfologie

Morfologie is die studie van die wyse waarop taalsimbole opgebou is uit kleiner taalsimbole, dit wil sê 'n studie van die identifikasie en klassifikasie van die soorte onderdele van groter taalsimbole.

3.4.2.1 DIE WOORDMORFOLOGIE

Dit is die taalwetenskaplike dissipline wat die onderdele van woorde, dit wil sê morfeme, bestudeer. Die morfeem is 'n woorddeel in sowel vormlike as

semantiese opsig, dit wil sê dit is 'n klankvorm- en betekenisaspek van 'n woord.

Die identifikasie van morfeme (morfeemgrense) geskied deur bepaalde identifikasieprinsipes:

Die klassifikasie van morfeme (klassifikasieprinsipes):

- a. Die soorte morfeme.
- b. Die morfeme van die verskillende woordklasse.

3.4.2.2 DIE WOORDGROEPMORFOLOGIE

Dit is die taalwetenskaplike dissipline wat die onderdele van woordgroepe, dit wil sê woorde en ander woordgroepe, bestudeer. Woorde is die (kleinste) selfstandige eenheid wat onafhanklik gebruik kan word.

1. Die identifikasie van woorde (woordgrense) en woordgroepe geskied deur bepaalde woordidentifikasieprinsipes.
2. Klassifikasie van woorde in soorte (klassifikasieprinsipes).
 - a. Woorde wat dieselfde semantiese inhoud het.
 - b. Woorde wat dieselfde valensie (gebruik) of kombinasieoontlikhede het.
 - c. Woorde wat dieselfde grammatiese morfeme gebruik.

3.4.2.3 DIE SINSMORFOLOGIE

Dit is die taalwetenskaplike dissipline wat sinstukke as onderdele van sinne identifiseer en klassifiseer. Hierdie subdissipline het nog geen aandag gekry nie. In 'n sin soos :

"Aowa, tate, o se ke wa bolela bjalo, o tlo hloiwa!"

is daar waarskynlik vier sinstukke wat ten opsigte van kombinasie en struktuur ook in die sinstuksintaksis bestudeer sal moet word.

3.4.3 DIE VELD EN SUBDISSIPLINES VAN DIE SINTAKSIS (KOMBINASIELEER)

3.4.3.1 SINTAKSIS VAN DIE MORFEEM (MORFEEMSINTAKSIS)

1. Die verskillende **struktuurtegnieke** (woordbouprosesse) in die vorming van morfematies meerledige woorde.
2. Die morfeemsintaksis van die verskillende woordklasse.
 - a. Die **kombinasiemoontlikhede** van die soorte morfeme van en binne elke woordklas en lede daarvan op grond van hulle **idiosinkratiese** (inherente) betekenissenmerke in die verskillende soorte strukture en kategorieë.
 - b. Die **semantiese verhoudinge** tussen en **semanties-kombinatoriese** aspek van die lede van elke kombinasie.
 - c. Die **hiërargiese** bou van die kombinasies in elke woordklas.

3.4.3.2 DIE WOORDSINTAKSIS

1. Die verskillende **struktuurtegnieke** (woordgroeppouprosesse) in die vorming van woordgroepe.
2. Sintaksis van die woord (woordsintaksis/woordgroepe sintaksis), dit wil se die **kombinasie** van woordklasse en lede binne elke woordgroeppklas as gevolg van inherente betekenissenmerke.

3.4.3.3 DIE SINTAKSIS VAN DIE WOORDGROEP

Dit is presies dieselfde as dié van woorde. Daarom word dit saam met die woordsintaksis gedoen.

3.4.3.4 DIE SIN(STUK)SINTAKSIS

Dit behels die kombinasieoontlikhede en plasing van sinstukke binne die raamwerk van die sin, asook kombinasies en opeenvolging van sinne binne die teks met behulp van die struktuurprinsipes soos aangedui in die tabel, vir sover die semantiese dit toelaat.

3.4.3.5 DIE SUBDISSIPLINES VAN DIE PARADIGMATIESE SEMANTIEK

1. Die paradigmatische morfeemsemantiek

Hier word die besondere grammatiese en leksikale waardes van morfeme bestudeer soos hulle vir die woordmorfologie onderskei is, naamlik grammatiese morfeme, wortelmorfeme en stammorfeme.

2. Die paradigmatische woordsemantiek

In die woordsemantiek as oorbekende studieveld word die idiosinkratiese betekenisse van woorde bestudeer, asook die onderlinge paradigmatische verhoudinge. Die indeling in woordklasse is in werklikheid reeds 'n hoofdelike paradigmatische semantiese indeling.

3. Die paradigmatische sinsemantiek

Hier word die onderskeie sinbetekenisse bestudeer soos hulle in die sinsmorfologie onderskei word.

Ten opsigte van die **woordgroep** blyk dit dat daar nie 'n paradigmatische semantiek onderskei kan word nie omdat die lede daarvan woorde is (waarin morfeme ingesluit is) en hulle in die woordgroep geen ekstra of andersoortige paradigmatische betekenis bykry nie (vergelyk die sintagmatiese semantiek).

3.4.3.6 DIE SUBDISCIPLINES VAN DIE SINTAGMATIESE SEMANTIEK

1. Die sintagmatiese semantiek van die morfeem

Hierdie vlak het tot dusver nog glad nie aandag gekry nie alhoewel die bestaan daarvan wel seker lyk. Die vraag kan in dié verband gestel word of van die relasies wat tussen woorde en groepe voorkom, byvoorbeeld antesedent, kernlid, komplement, onderskikking, wedersydskikking, ensovoorts, nie ook tussen morfeme voorkom nie.

2. Die sintagmatiese semantiek van die woord

Hierdie vlak is redelik bekend en die studie daarvan in die Afrikatale is te danke aan die bydraes van Van Wyk (1962). Hy het die sintagmatiese semantiek as sintaksis of valensieleer beskou.

3. Die sintagmatiese semantiek van die woordgroep

Dit is presies dieselfde as dié van die woord aangesien daar geen ekstra relasies voorkom by dié wat reeds tussen woorde voorkom nie.

4. Die sintagmatiese semantiek van sinstukke

Hierdie vlak van die sintagmatiese semantiek is ook nog onontgin, alhoewel Van Wyk (1962) reeds daarvan melding gemaak het. Dit sluit in die semantiese relasies tussen sinstukke, byvoorbeeld uitroepsinne, aanspreksinne, ensovoorts, asook tussensinrelasies met betrekking tot, en met behulp van konjunkte deskriptiewe.

Na aanleiding van dit wat in die vorige paragrawe bespreek is, het Krüger (1976) die volgende diagram van die taalstruktuur saamgestel om aan te toon wat die plek van die verskillende taalsimbole in die struktuur is en op watter vlakke die verskillende taalwetenskaplike dissiplines hulle met die verskillende taalsimbole bemoei:

Foneties/fronologie (loneem, lomeem, lomeek, duur, kleem)	Paradigmatis			Kategoriëse			Sintaksis			Semantiek		
	Identifikasie	Klassifikasie	Strukturele en kombinasie	Identifikasie	Klassifikasie	Kombinasie en semantiek	Struktur (ordening)	Paradigmatisesemantiek van onderdele	Verhoudingsaspekte	Semantiesemantiek van onderdele	Verhoudingsaspekte	Semantiesemantiek van onderdele
Forme en betekenisse	Vasstelling van klank met semantiese betekenis. Hermetisering van klank en betekenis. Bv. die klank 'a' identifiseer die betekenis 'a'.	In soorte l.t.v. betekenisse en kombinasie van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Klankvorm van klank. Kombinasie van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Vasstelling van klank met semantiese betekenis. Hermetisering van klank en betekenis. Bv. die klank 'a' identifiseer die betekenis 'a'.	Klank van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Kombinasie van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Plek, ordening, en betekenis van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Identifikasie van klank met semantiese betekenis. Bv. 'a' en 'b'.	Verhoudingsaspekte van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Semantiesemantiek van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Verhoudingsaspekte van klank. Bv. 'a' en 'b'.	Semantiesemantiek van klank. Bv. 'a' en 'b'.
Moortem	1. Paradigmatiese prinsipes (opposisie) a. Substituasie b. Wapeling c. Uitbreiding	1. Signifikante betekenisse a. Volke b. Koneptuele c. Betekenisse d. Betekenisse e. Betekenisse	1. Plek en ordening van klank binne silabe 2. Plek en ordening van klank binne woord 3. Plek en ordening van klank binne sin	1. Plek, prinsipes en betekenis van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Gemenes moortem a. Moortem b. Moortem c. Moortem d. Moortem e. Moortem	1. Kombinasie van klank met betekenis. Bv. 'a' en 'b'.	1. Strukturprinsipes (opposisie) a. Substituasie b. Wapeling c. Uitbreiding	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.
Woord	2. Sinigmatiese prinsipes (Gek & Koneptuele) a. Omsetbaarheid b. Uitspraakbaarheid c. Faktuiese spreiding d. Kombinasie spreiding	1. Sinigmatiese betekenisse a. Koneptuele b. Koneptuele c. Koneptuele d. Koneptuele	1. Plek en ordening van klank binne silabe 2. Plek en ordening van klank binne woord 3. Plek en ordening van klank binne sin	1. Plek, prinsipes en betekenis van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Strukturprinsipes (opposisie) a. Substituasie b. Wapeling c. Uitbreiding	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.
Grup		1. Sinigmatiese betekenisse a. Koneptuele b. Koneptuele c. Koneptuele d. Koneptuele	1. Plek en ordening van klank binne silabe 2. Plek en ordening van klank binne woord 3. Plek en ordening van klank binne sin	1. Plek, prinsipes en betekenis van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Strukturprinsipes (opposisie) a. Substituasie b. Wapeling c. Uitbreiding	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.
Sin		1. Sinigmatiese betekenisse a. Koneptuele b. Koneptuele c. Koneptuele d. Koneptuele	1. Plek en ordening van klank binne silabe 2. Plek en ordening van klank binne woord 3. Plek en ordening van klank binne sin	1. Plek, prinsipes en betekenis van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Strukturprinsipes (opposisie) a. Substituasie b. Wapeling c. Uitbreiding	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.	1. Moortem van klank. Bv. 'a' en 'b'.

Representasie (invoer en lewening) van die fisisse laag (inhoud) van die uiting (in klankvorm) = Begrip van die uiting
 + Linguistiese (tekstuele) en Situasionele gegewens
 = Interpretasie van die uiting

3.5 TAALWETENSKAPLIKE DISSIPLINES VANUIT DIE TAALSIMBOLE SELF

Dit is soms gerieflik om te kan verwys na die studieveld van taalsimbole in die geheel. In dié verband kan die volgende onderskei word (volgens die diagram):

1. Die Morfeemleer

Hieronder word die volgende ingesluit:

- a. morfeemsintaksis
- b. morfeemsemantiek

2. Die woordleer

- a. woordfonologie
- b. woordmorfologie
- c. woordsintaksis
- d. woordsemantiek

3. Die woordgroepleer

- a. woordgroeppfonologie
- b. woordgroeppmorfologie
- c. woordgroeppsintaksis
- d. woordgroeppsemantiek

4. Die sinsleer

- a. sinsmorfologie
- b. sinstuksintaksis
- c. sinsintaksis
- d. sinsemantiek
- e. sinsfonologie

3.6 PLASING EN HANTERING VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE TAALSISTEEM

Die bestudering, beskrywing en plasing van die kompositum in die lig van die voorafgaande uiteensetting van die taalsisteem val uiteen in die volgende onderskeidings:

1. Die posisie van die kompositum ten opsigte van die ander taalsimbole

Hier moet vasgestel word of die kompositum 'n woord, 'n woordgroep of 'n tipe van morfosintaktiese konstruksie is, dit wil sê tussen die woord of die woordgroep geplaas moet word. Daar moet derhalwe vasgestel word of dit beantwoord aan die woordidentifikasiekenmerke al dan nie. Die identifikasietegnieke moet nou toegepas word.

2. Die kenmerke van die kompositum

Eers nadat daar met behulp van die woordidentifikasietegnieke vasgestel is tot welke taalsimbool die kompositum hoort, kan sy kenmerke bestudeer word, dit wil sê watter sisteemprinsipes en dissiplines daarop van toepassing is.

Dit is dus ook die doel van hierdie studie om aan die hand van die beskrywende sisteem die kompositum binne die subdissiplines van die taalstruktuur te bestudeer, naamlik deur agtereenvolgens te let op:

- a. Die morfologiese kenmerke van die kompositum (vergelyk Hoofstuk 5).
- b. Die sintaktiese kenmerke van die kompositum (vergelyk Hoofstuk 5).
- c. Die fonologiese kenmerke van die kompositum (vergelyk Hoofstuk 7).
- d. Die semantiese kenmerke van die kompositum (vergelyk Hoofstuk 6).

Hierdeur word beoog om dan die plek van die kompositum binne die breë taalstruktuur vas te stel. Dit sal telkens gedoen word deur die kompositum in die onderskeie dissiplines teenoor die woord en die woordgroep te

bestudeer ten einde al die ooreenkomste en verskille tussen hierdie drie
taalsimbole duidelik na vore te bring.

HOOFSTUK 4

POSISIE VAN DIE KOMPOSITUM TEN OPSIGTE VAN ANDER TAALSIMBOLE IN DIE TAALSISTEEM

4.1 INLEIDING

Die bestaan van die woord al dan nie en sy posisie in die taalsisteem is seker een van die basiese kwessies in die taalwetenskap waaroor daar oor die jare die meeste onder taalkundiges gedebatteer is.

Volgens Van Wyk (1958:122) het die opvatting dat die woord nie bestaan nie reeds so vroeg as 1899 sy kop uitgesteek in die werk van Sweet (1899:274). Hy sê verder dat 'n groot aantal skrywers twyfel aan die objektiewe bestaan van woordeenhedes, maar darem erken dat hulle handige kunsmatige skeppinge is.

In sy omvangryke werk het Reichling (1935) die grondslag gelê vir die bestudering van die woord vanuit 'n strukturele standpunt.

Hy (1962:31) definieer die woord as:

"... een volstrect vormeljik bepaald taalbouwsel dat t.o.v. de gelijksoortige bouwsels waarmee het in onmiddellijk verband voorkomt, uiteenplaatsbaar is".

De Groot (1964:116) verbeter op bogenoemde definisie as hy sê:

"Het woord is de kortste zelfstandige taaleenheid van vorm en betekenis".

Daar gaan in hierdie studie nie verder oor die vraag gehandel word of die woord bestaan nie. In aansluiting by Van Wyk (1958) en die strukturele uitgangspunt in die algemeen, word die bestaan van die woord

onvoorwaardelik aanvaar. Daar word saamgestem met Van Wyk as hy sê dat dit moeilik is om te verstaan hoedat taal taal kan wees sonder die bestaan van woorde.

Van Wyk (1958:363) kom tot die volgende definisie na 'n grondige studie oor woordverdeling in Noord-Sotho en Zulu:

"Die woord in Noord-Sotho en Zoeloe is:

- a. die kleinste taalteken wat selfstandig be-teken en as sintagmeem dus isoleerbaar en/of verplaasbaar is, en
- b. wat morfologies gekenmerk word deur tipiese, deur woordklas gekondisioneerde, strukture,
- c. wat op die sintaktiese vlak gekenmerk word deur tipiese aanwending waarin konkordiale ooreenstemming veral 'n groot rol speel, en
- d. wat fonologies gekenmerk word deur die feit dat nie-sillabiese konsonante nie op finale grense verskyn nie, asook dikwels (in die geval van meerlettergrepige woorde) deur 'n hoofaksent."

Met hierdie definisie of omskrywing as grondslag het Van Wyk (1958) woordtoetse opgestel waarvolgens woorde as woorde geïdentifiseer kan word.

Aangesien die werkbaarheid van hierdie toetse al menige male met positiewe resultate getoets is ten opsigte van die Afrikatale in die algemeen en Noord-Sotho in die besonder, sal daar nie verder op die meriete van hierdie toetse ingegaan word nie.

Van Wyk maak 'n onderskeid tussen 'n woord en 'n sintagmeem. Hy sê naamlik dat 'n woord 'n sintagmeem is as dit as 'n moment in die groter geheel van 'n sin gebruik word. Hy noem ook dat daar ook ander sintagmeeme in 'n sin teenwoordig is wat nie woorde is nie, maar suprasegmenteel is, en anders

as woorde, nie aan tyd gebonde is nie. Die woord veronderstel nie ander sintagmeme nie, maar ander sintagmeme veronderstel woorde. Van Wyk het hierdie term van die Franse taalkunde oorgeneem en wou daardeur slegs die woord se beweeglikheid beklemtoon en volgens Kruger was die term daarvoor nie nodig nie.

Van Wyk (1958:238) meen verder dat die belangrikste kenmerk van 'n sin vir die doeleindes van woordidentifikasie daarin geleë is dat woordsintagmeme daarin mekaar in tyd (respektiewelik ruimte) moet volg en dat hulle verband in tyd sowel as buite tyd vertoon.

Hy sê verder dat morfeme in 'n woord altyd direkte verband in tyd en buite tyd moet hê, maar dat woordsintagmeme in 'n sin slegs toevallig verband in tyd en buite tyd het wanneer dit die geval is.

Na aanleiding van bogenoemde bevindinge het Van Wyk (1958:238 e.v.) die volgende woordidentifikasietegnieke geformuleer:

4.2 VAN WYK SE WOORDTOETSE

a. Verplaasbaarheid

Verplaasbaarheid is 'n kenmerk van die woordsintagmeem wat gekondisioneer word deur die feit dat woorde selfstandige betekenis het en dus nie direkte verband in tyd moet hê met die woorde waarmee hulle direkte verband buite tyd het wanneer hulle as sintagmeme van dieselfde sin gebruik word nie. Die verskillende aspekte van verplaasbaarheid is dus basiese woordeienskappe.

b. Skeibaarheid

Skeibaarheid is 'n aspek van verplaasbaarheid wat as 'n beperkte basiese woordtoets toegepas kan word in gevalle waar twee segmente deur een of meer outonome woorde geskei kan word. Skeibaarheid kan

neweskikkend of onderskikkend wees en die omvang van die skeibaarheid van 'n woordgroep hang af van die soorte skeibaarheid wat dié groep toelaat. Die voorkoms van skeibaarheid word beperk deur woordbetekenis en toepassingsgewoontes.

c. Omstelbaarheid

Omstelbaarheid is ook 'n aspek van verplaasbaarheid wat as 'n beperkte basiese woordtoets gebruik kan word in gevalle waar 'n verdagte segment omstelbaar is met 'n outonome woord of woordgroep. Die voorkoms van omstelbaarheid word beperk deur die rol wat woordorde in die betrokke taal speel.

d. Vervangbaarheid

Vervangbaarheid is 'n verdere aspek van verplaasbaarheid wat as 'n beperkte basiese woordtoets aangewend kan word in die gevalle waar 'n verdagte segment vervang kan word deur 'n woord waarmee dit paradigmatische verband het. Wanneer 'n verdagte segment vervang kan word deur 'n woord wat die gebruik van die segment insluit, kan dit as 'n beperkte vorm van die vervangbaarheidstoets gebruik word.

Skeibaarheid, omstelbaarheid en vervangbaarheid is afhanklike basiese toetse omdat hulle toepassing die bestaan van enkele outonome woorde impliseer.

Van Wyk (1958:239) kom tot die gevolgtrekking dat isoleerbaarheid die enigste woordtoets is wat nie die bestaan van outonome woorde impliseer vir sy toepassing nie. Daar is dus 'n noodsaaklike hiërargie in die basiese woordtoetse waarvolgens isoleerbaarheid voorrang geniet bo die verplaasbaarheidstoetse.

Die onderbreekbaarheid van sinne op woordgrense ontstaan uit die praktiese toepassing van skeiding, omstelling en vervanging en behoort teoreties dus 'n geldige aanduiding te gee van woordgrense. Aangesien dit egter met

aarseling (wat nie woordgrense eerbiedig nie) ooreenkom, kan dit nie omskep word in 'n formele woordtoets nie.

Van Wyk, (1958:308) som die metode van woordidentifikasie soos volg op:

1. Basiese toetse

Hulle lê algemene en noodsaaklike woordeienskappe bloot en is gesamentlik 'n absolute woordtoets. Hulle sluit die volgende toetse in:

a. Onafhanklike toetse

Hulle is toetse wat geen outonome woorde vir hulle aanwending veronderstel nie. Daar is slegs een onafhanklike basiese woordtoets, naamlik isoleerbaarheid.

b. Afhanklike toetse

Hulle is toetse wat die bestaan van enkele outonome woorde impliseer vir hulle aanwending. Die verplaasbaarheidstoetse is almal afhanklik. Daar is drie verplaasbaarheidstoetse wat vir praktiese doeleindes soos volg gerangskik kan word:

- i. skeikbaarheid
- ii. omstelbaarheid
- iii. vervangbaarheid

c. Addisionele toetse

Hulle is toetse wat toevallige woordeienskappe aan die lig bring. Hulle kan eers in werking tree wanneer die resultate van die basiese toetse reeds bekend is en kan dus slegs as addisionele bewyse vir die outonomie van woorde gebruik word. Daar is drie soorte

addisionele toetse, wat vir praktiese doeleindes, in die geval van Noord-Sotho en Zoeloe soos volg gerangskik kan word:

- a. morfologiese toetse
- b. sintaktiese toetse
- c. fonologiese toetse

4.3 DIE TOEPASSING VAN VAN WYK SE WOORDTOETSE OP KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

Omdat hierdie studie hoofsaaklik oor komposita met naamwoordelike eienskappe handel sal hierdie toetse hoofsaaklik daarop toegespits wees.

4.3.1 ISOLEERBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITUM

Isoleerbaarheid veronderstel geen outonome woorde vir die aanwending daarvan nie. Alle komposita wat in die bylaag opgeneem is, voldoen aan die vereistes vir hierdie toets omdat almal "selfstandig be-teken" byvoorbeeld:

dibjanagalase - glasware
Modimotate - God die vader

4.3.2 SKEIBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITA

Die skeibaarheidstoets kan soos volg op die kompositum toegepas word:

modulasetulo o a bolela
teenoor
modulasetula yena o a bolela

4.3.3 OMSTELBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITA

Net soos wat 'n nie-saamgestelde woord in 'n groter geheel binne die sintaktiese reëls van die betrokke taal omstelbaar is, is die kompositum ook omstelbaar, byvoorbeeld:

sesiraphefo se a thabega

teenoor

se a thubega, sesiraphefo

4.3.4 VERVANGBAARHEID TOEGEPAS OP DIE KOMPOSITA

Ook in hierdie geval kan die een lid van 'n kompositum nie sonder meer deur 'n ander lid vervang word sonder prysgawe van betekenis nie. Let op die volgende voorbeelde:

morutabana o a ithuta - die onderwyser leer

ngwana o a ithuta - die kind leer

monna o reka seširaphefo - die man koop 'n windskerm

monna o reka leotwana - die man koop 'n wiel

Op grond van bogenoemde toetse wat op die kompositum van toepassing gemaak is, moet aanvaar word dat die kompositum hierdie toetse deurstaan het en dat dit vir die doeleindes van hierdie studie as 'n volwaardige woord met sy kenmerkende eienskappe beskou moet word.

4.4 DIE HERKOMS OF ONDERLIGGENDE STRUKTUUR VAN DIE KOMPOSITUM

In hierdie afdeling sal daar 'n hipotese opgestel moet word om vas te stel of

- a. die woordgroep die onderliggende struktuur van die kompositum is en of
- b. die kompositum uit blote jukstaposisie ontstaan het.

Dit sal eienaardig wees as woorde (stamme) wat binne die kompositum met mekaar kombineer nie ook binne die woordgroep sal kan kombineer nie.

As **bosigo + gare** binne die kompositum met mekaar kombineer, moet dit ook in die woordgroep moontlik wees. Of anders gestel: **segalo + godimo** is vir woordgroeppvorming semanties onkombineerbaar deur blote jukstaposisie en derhalwe ook vir kompositumvorming. Daar moet dus 'n onderliggende woordgroep wees wat die moontlikheid geskep het. Die semantiese verbandsmoontlikhede van die lede binne die kompositum moes uit 'n onderliggende woordgroep verkry word, naamlik **segala sa godimo**. Die semantiese verband tussen die lede van die kompositum is dus ontleen of het ontspring uit die woordgroep as teenhangerstruktuur.

Die elemente wat die dele van die kompositum laat kombineer, is uit woordgroepe gereduseer of vervang. Komponente word in 'n woordgroep gekombineer soos die woordgroepstruktuur dit vereis.

Vir komposita-onderdele om te kan kombineer, soos byvoorbeeld **monna + ruri** moet eers aan die vereistes wat die woordgroep stel, voldoen word. Dit moet dus aanvaar word dat komposita nie uit blote of suiwer jukstaposisie kon ontstaan nie, want **monna + ruri** kombineer nie as woordgroep nie, en dus ook nie as kompositum nie. Hier moet dus 'n proses of prosesse gewees het wat die bestaande woordgroeppkombinasies omskep het tot komposita. Komposita moet dus woordgroepe as strukturele teenhangers hê (vergelyk Afdeling 6.11).

Die skynbare onbestaanbaarheid van, byvoorbeeld **monna + ruri** kan alleen verklaar word uit 'n onderliggende woordgroep waar die onderdele direk of indirek kombineerbaar is.

In terme van bogenoemde beredinerings moet gekonstateer word dat komposita in Noord-Sotho nie deur blote jukstaposisie of affigering tot stand gekom het nie, maar vanaf woordgroepe waarin natuurlike affigering reeds werksaam was. Vanaf die woordgroep na die kompositum is die woordbouprosesse,

naamlik reduksie en vervanging, van toepassing (vergelyk Afdeling 5.5.3) vir 'n volledige bespreking van hierdie prosesse. Blote affigering of jukstaposisie word dus by die vorming of totstandkoming van komposita uitgesluit, want indien affigering hier werksaam was, sou die kompositum as 'n tipe taalsimbool naas die woord en die woordgroep beskou moes word.

Die kompositum is as't ware 'n hibride taalsimbool wat semanties, morfologies en sintakties tussen die woord en die woordgroep staan. Daar kan in elk geval linguisties 'bewys' word dat die kompositum 'n woord is, maar wat sy herkoms betref is dit baie meer kompleks as morfologies gestruktureerde woorde.

As morfeme kombineer, vorm hulle woorde (polimorfematies). As woorde kombineer, vorm hulle eenvoudige of uiters geïntegreerde strukture, naamlik:

groepe.

Tussen woorde en woordgroepe kan geen ander taalsimbool ingeskuif of gevorm word nie, net soos daar tussen morfeme en woorde geen ander taalsimbool (met vorm en betekenis) bestaan nie.

Daar kan slegs twee hipoteses wees vir die herkoms van die kompositum: òf hulle is gevorm uit kombinasies van woorde (leksikale items) wat nie woordgroepe vorm nie òf hulle is afkomstig uit woordgroepe wat terug gestruktureer is tot òf woorde òf morfosintaktiese konstruksies wat sowel woord as woordgroepeienskappe vertoon. Komposita blyk dus woorde te wees wat via die woordgroep tot woorde geherstruktureer is. Wanneer woorde gekombineer word, vorm hulle natuurlikerwys groepe en nie komposita nie.

In die lig hiervan sal die kompositum onderwerp moet word aan die dissiplines wat op die woord en die woordgroep van toepassing is.

4.5 DIE TOEPASLIKE SISTEEMDISCIPLINES WAT OP DIE KOMPOSITUM VAN TOEPASSING IS

Omdat die kompositum in die vorige afdeling as 'n woord van 'n besondere tipe geïdentifiseer is, sal die dissiplines wat op die woordleer van toepassing is ook op die kompositum van toepassing wees. Hulle sal in die volgende afdelings behandel word.

4.5.1 DIE WOORDMORFOLOGIE

In hierdie afdeling moet daar vasgestel word uit watter tipes morfeme die kompositum saamgestel is. Die morfeme moet dus geïdentifiseer en geklassifiseer word. Hierdie ondersoek sal in die eerste deel van Hoofstuk 5 beskryf word.

4.5.2 MORFEEMSINTAKSIS

Hier word die kombinasie moontlikhede van die morfeme in die komposita ondersoek wat impliseer dat die verskillende struktuurtegnieke en die woordbouprosesse soos affigering, vervanging, reduksie en elisie betrek sal word. Dit sal in die tweede deel van Hoofstuk 5 gedoen word.

4.5.3 DIE MORFEEM EN WOORDSEMANTIEK

4.5.3.1 DIE MORFEEMSEMANTIEK

Omdat die morfeem nie onafhanklik van die woord bestaan nie en die onderdele van 'n kompositum ook morfemiese status het, moet hierdie dissipline ook by die studie van die kompositum betrek word.

4.5.3.2 DIE WOORDSEMANTIEK

Die woord is die kleinste eenheid in die taal wat selfstandig beteken. As die kompositum 'n woord is, moet dit aan dieselfde vereistes voldoen en dieselfde

kenmerke vertoon, ook met betrekking tot die verskillende betekenisverskynsels soos polisemie, metaforiek, ensovoorts.

Die semantiese eienskappe van die kompositum sal in Hoofstuk 6 ondersoek word.

4.5.4 DIE WOORDFONOLOGIE

Die kompositum sal in Hoofstuk 7 onderwerp word aan die segmentele fonologiese reëls om vas te stel watter reëls van toepassing is en ooreenkomstes of verskille tussen die woord en die kompositum in die opsig bestaan.

Aan die einde van elke hoofstuk sal 'n samevatting gegee word van daardie eienskap of eienskappe van die kompositum soos wat die betrokke dissipline dit uitspel.

HOOFSTUK 5

DIE MORFOLOGIE EN SINTAKSIS VAN DIE KOMPOSITUM

5.1 INLEIDING

In Hoofstuk 4 is die taalsimboolstatus van die kompositum vasgestel. Derhalwe is al die dissiplinêre ondersoek wat vir die woord geld ook op die kompositum van toepassing.

In hierdie hoofstuk sal die morfologie (die onderdele) van die kompositum asook die sintaksis van die onderdele (morfeemsintaksis) in besonderhede beskryf word. Die ander kenmerke, naamlik die semantiese en die fonologiese sal in Hoofstuk 6 en 7 .respektiewelik beskryf word.

5.2 DIE MORFOLOGIE VAN DIE KOMPOSITUM (WOORDMORFOLOGIE)

5.2.1 DIE MORFOLOGIE AS DISSIPLINE

Ter wille van die volledigheid van die beskrywing, word die veld van die morfologie kortliks in hooftrekke beskryf. Die morfologie is die taalwetenskaplike dissipline wat klank- en betekenisgehele bestudeer vir sover dit opgebou is uit kleiner klank- en betekenisgehele. Krüger (1977:1), by wie daar hoofsaaklik in hierdie hoofstuk aangesluit sal word, beskou die morfologie as dissipline soos volg:

"Dit kan ook omskryf word as die studie van taalsimbole as onderdele van groter taalsimbole."

Morfologie het dus te doen met die onderdele van taalsimbole.

Voortspruitend hieruit onderskei Krüger (1977:1) twee onderafdelings, naamlik:

- a. 'n Inventaris/identifikasie van die onderdele van die geheel waarin eersgenoemde opereer/gestruktureer word en laasgenoemde die natuurlike raamwerk vorm.
- b. 'n Sisteem/klassifikasie van die onderdele. Laasgenoemde bestaan uit verskeie soorte/tipes/klasse/kategorieë as konstituente van die geheel.

5.2.2 IDENTIFIKASIE VAN DIE ONDERDELE VAN DIE KOMPOSITUM

Hier moet gebruik gemaak word van die bekende opposisietegnieke vir die identifikasie van die morfeme van die kompositum. Hier kom die paradigmatische teenstellingspare, vervanging, substitusie, uitbreiding en weglating van onderdele ter sprake. Op die sintagmatiese as is skeibaarheid, verplaasbaarheid en omstelbaarheid vir die vasstelling van betekenisdraende onderdele van toepassing (vergelyk Afdeling 4.3).

5.2.3 TOEPASSING OP KOMPOSITA

Die toepassing van die tegnieke op nie-komposita lewer gewoonlik nie probleme op nie omdat opposisies, kontrastering en sintagmatiese interafhanklikheid redelik volop is, byvoorbeeld onder andere:

ke-a-aga teenoor ga ke age
o a bona teenoor o sa bona

Word die tegnieke op komposita toegespits, dan word dit sonder meer duidelik dat kontrasterende pare feitlik geheel en al ontbreek. Al wat onderskei kan word, is grammatiese morfeme, terwyl die oorblywende nie-grammatiese (leksikale) onderdele beswaarlik geïdentifiseer kan word met behulp van die identifikasieprinsipes as gevolg van die gebrek aan opposisies.

Die rede hiervoor is heelwaarskynlik dat die oorblywende onderdele leksikale morfeme is wat eenmalig en uniek binne die kompositum sonder opposisie of kontrasmoontlikhede en na buite as leksikonitens, saamgestel is. Om 'n

opposisie te vind, sal derhalwe 'n moontlike kompositum geskep moet word, byvoorbeeld :

modulanoši teenoor modulasetulo
morutabana teenoor moratabana teenoor moratanama

Die sintagmatiese identifikasieprinsipes, soos verplaasbaarheid, omstelbaarheid en skeikbaarheid ten opsigte van die dele van die kompositum, blyk eweneens ontoepasbaar te wees omdat die resultatiewe struktuur hoogswaarskynlik ook onbestaanbaar sal wees.

Hierdie prinsipes is veral vrugbaar by woordgroepe en sinne omdat die mobiliteit van woorde baie hoog is in vergelyking met dié van morfeme in woorde en in komposita.

Komposita is nie 'n 'oergegewe', soos woorde en grammatiese morfeme nie, maar is as 'n dinamiese proses, behoefteskeppings wat waarskynlik uit onderliggende woordgroepe as teenhangerstrukture ontstaan het.

Al bousels wat beskikbaar vir kompositumvorming is, is woorde en woordkombinasies (of groepe) wat binne die kompositum morfeemstatus verkry. Om hulle te onderskei van die grammatiese morfeme, word hulle woordkorrelate of leksikale komponente genoem wat hulle onderskeie individuele valensies vir grammatiese morfeme totaal afstaan aan die kompositum as geheel wat aandui dat laasgenoemde se valensies potensieel dieselfde is as die van nie-komposita, naamlik woorde.

Die slotsom waartoe geraak kan word na die toepassing van die identifikasieprinsipes, is dat die onderdele woorde is wat binne die kompositum leksikale morfeemstatus verkry, terwyl hulle onderskeie valensies (kombineerbaarheid) vir grammatiese morfeme gekanselleer word en dit oorgedra word op die kompositum as geheel.

Wanneer die totale morfeemkorpus vasgestel is, moet hulle in soorte of klasse ingedeel word en hiervoor moet paradigmas opgestel word.

Krüger (1977:11 e.v.) omskryf dit soos volg:

"'n Paradigma is 'n groep elemente (morfeme) waarvan die lede kombinatories eenders optree en 'n bepaalde gemeenskaplike kenmerk besit."

Uit bogenoemde aanhaling kom dit duidelik na vore dat enige kenmerk gebruik kan word om paradigmas/klasse/kategorieë van elemente vas te stel, maar in die taal moet die semantiese op een of ander wyse as voorwaarde geld vir sodanige klassifikasie en wel op die sintagmatiese (kombinatoriese) as. As dit nie die geval is nie, word paradigmas wat nie taalsistematies verantwoord kan word nie, verkry.

In hierdie verband merk Krüger (1977:12) die volgende op:

"Die klassifikasiekriterium wat vir morfeme geld, is dus kombinatoriese ooreenkomste en verskille konkomitant met bepaalde semantiese ooreenkomstes en verskille."

Krüger (1977:12 e.v.) beantwoord die vraag, naamlik watter tipe kombinatoriese ooreenkomstes en watter tipe konkomitante semantiese kenmerke in aanmerking moet kom vir 'n hoofdelike klassifikasie van al die geïdentifiseerde morfeme, soos volg:

- a. Kombinasie versus geen kombinasie.
- b. Onafhanklike versus afhanklike kombinasie.
- c. Gemeenskaplike betekeniswaardes.

Op hierdie wyse word dan groepe morfeme verkry waarvan die lede in terme van bogenoemde punte eenders optree. Aangesien hierdie studie oor komposita handel en daar by herhaling na morfeme verwys sal word, is dit nodig om bogenoemde begrippe of dan wel die verskillende morfeme baie skerp en duidelik te beskryf. Die beste manier om dit te doen is om aan te sluit by Krüger (1977:15 e.v.).

5.2.4 GRAMMATIESE MORFEME (VAN VERSKEIE SOORTE)

Hulle het die volgende kenmerke:

- a. Semanties onselfstandig.
- b. Afhanklike kombinatoriese moontlikhede met bepaalde soorte wortels.
- c. Druk grammatiese kategorieë of kategoriale waardes uit in 'n beperkte reeks by elke tipe wortel.

Die grammatiese morfeem kan soos volg gedefinieër word:

- a. 'n grammaties-relevante fonologiese segment van die woordvorm,
of
- b. 'n vormlike aspek van 'n woordkategorie,
of
- c. 'n kategoriale woordaspek met of sonder 'n fonologiese vorm.

In die Sothotale kom daar 'n groot verskeidenheid grammatiese morfeeme voor wat nie hier verder bespreek sal word nie. Daar sal egter in die loop van hierdie studie telkens daarna verwys word waar hulle 'n funksie binne komposita vervul.

5.2.5 DIE TERME WORTEL- EN STAMMORFEME

Aangesien daar skynbaar nie eenstemmigheid onder taalkundiges bestaan oor hierdie terme nie, word dit vir die doeleindes van hierdie studie nodig geag om kortliks hierna te kyk ten einde 'n raamwerk vas te stel waarop hierdie studie verder gevoer sal word. Daar sal kortliks aandag gegee word aan Lombard et al. (1985:16 e.v.) omdat hulle 'n goeie samevatting bied van die bepaalde gedagterigting.

Lombard et al. (1985:24) onderskei egter twee struktuurlae binne meerledige woorde. Dit is die (woord-) kern en die woordstam.

Volgens hulle bestaan die stam van die woord uit die kern plus al die suffigale morfeme in die woord. Die stam word as 'n struktuurlaag onderskei op grond daarvan dat dit in die tonologie (of toonmorfologie) as 'n eenheid funksioneer. Wanneer 'n woord geen suffigale morfeme het nie, praat hulle nie van die stam nie, maar slegs van 'n kern. Vergelyk die onderstaande voorbeelde:

Woord	Kern	Stam
go-aga	-ag-	-aga
go-agiša	-ag-	-agiša
moagišani	-ag-	-agišani
mothwana	-thw-	-thwana

Daar kan vir die doeleindes van hierdie studie nie met bogenoemde siening saamgestem word nie omdat dit blyk dat die skrywers hier met onbestaanbare komponente werk. As na bogenoemde voorbeelde gekyk word, soos byvoorbeeld: *mothwana* is die *-thw-* wat hulle 'n kern noem 'n onbestaanbare entiteit in Noord-Sotho. Eweneens is *-thwana* wat 'n stam genoem word ook onbestaanbaar.

In hierdie verband word daar dus op gewys dat vir die doeleinde van hierdie studie 'n woord, soos **mothwana**, gesien sal word as bestaande uit **motho-stam** + **ana-suffigale morfeem**.

Motho byvoorbeeld, bestaan uit **mo-prefigale morfeem** + **-tho-wortel**.

Hierdie studie stel hom op die standpunt van onder andere Krüger (1973:41 e.v.), soos blyk uit die volgende twee paragrawe.

5.2.6 WORTELMORFEME

Wortelmorfeme vertoon die volgende kenmerke: **wortel** -/**kernmorfeem** is die deel van die woordkorrelaat of woord wat geen grammatiese morfeem is of het nie, en wat die leksikale kern van die woord genereer. Die wortel word dus slegs in 'beskouing' geabstraer of geïdentifiseer op grond van die aanwesigheid van 'n grammatiese morfeem. Vergelyk die kenmerke daarvan aan die hand van die volgende voorbeeld:

In **Motsaneng** is **-tse-** die wortel en in **ba-sa-mo-gapeletsa** is **-gap-** die wortel.

- a. Semanties onselfstandig (behalwe by eenledige woorde waar die stam die totale woordinhoud genereer).
- b. Afhanklike kombinatoriese moontlikhede met bepaalde soorte grammatiese morfeme.
- c. Druk die semantiese kern van woorde uit.
- d. Vorm 'n onbepaalde reeks.

5.2.7 STAMMORFEME (LEKSIKALE MORFEME OF WOORDKORRELATE)

Dit vertoon die volgende kenmerke:

- a. Semanties selfstandig (behalwe in samestellings).
- b. Onafhanklike kombinatoriese moontlikhede.
- c. Vorm 'n onbepaalde reeks. Hulle is dus volledige woorde waaraan 'n grammatiese morfeem toegevoeg is.

Die **stammorfeem** is 'n morfologiese komponent wat 'n leksikale korrelaat van 'n woord is, byvoorbeeld:

mots(e) in **motsana** en **motsana** in **motsaneng**.

'n **Stam** is dus eintlik 'n woord wat binne 'n ander woord as leksikale morfeem optree.

Daar word egter (volgens morfologiese indeling) onderskei tussen die volgende stamme:

1. Enkelvoudige stam (monomorfematiese stam)

- a. 'n **Eenledige stam** is 'n leksikale korrelaat waarin geen grammatiese morfeem ingesluit is nie, byvoorbeeld:

tau 'leeu' en **pudi** 'bok' in **taung-** (by die 'leeu' en **putsana-** 'bokkie' onderskeidelik).

- b. 'n **Meerledige stam** (polimorfematiese of afgeleide stam)
Dit is 'n leksikale morfeem waarin een of meer grammatiese morfeme ingesluit is byvoorbeeld:

motse stad in **motsana** stadjie en **motsana-** (die klein stadjie) in **motsaneng** in die klein stadjie.

Hierdie struktuur kom baie algemeen in Afrikatale voor.

2. Verdubbelde stam

Dit is 'n volledige of onvolledige herhaling van 'n woordkorrelaat, byvoorbeeld:

motse-motse - 'n werklike, ware stad, in **motsemotsana** - 'n werklike, ware stadjie
en

go-bolabolela - om so af en toe (bietjie) te praat in **go-se-bolabolèle** - om nie so af en toe te praat nie.

3. 'n Saangestelde stam

Wanneer 'n saangestelde woord deel is van 'n kompositum soos byvoorbeeld:

moselaphala - (soort bos) in **moselaphaleng** - (in, by, van, die moselaphala), word dit 'n saangestelde stam genoem.

5.3 DIE SINTAKSIS VAN DIE ONDERDELE VAN DIE KOMPOSITUM

5.3.1 DIE AANVANGSPUNT VAN WOORDVORMING

Daar is vasgestel dat die kompositum bousels is wat saangestel is uit verskeie kategorieë van morfeme, naamlik:

stamme en grammatiese morfeme.

Hierdie samestellings of bousels is sistematiese kombinasies en seleksies uit die paradigmatische semantiek tot verskeie struktuurtypes met behulp van verskeie bouprosesse of struktuurtegnieke as sintaktiese prosesse. Omdat komposita die gevolg is van bepaalde woordbou- of woordvormingsprosesse is

dit nodig om kortliks aandag te gee aan die verskillende woordvormingsprosesse wat in die Afrikatale waargeneem is.

Eers moet 'n aspek van woordvorming uitgelig word, naamlik die aanvangspunt van woordvorming, dit wil sê watter onderliggende strukture as boustene gebruik word. In hierdie verband sal, wat algemeen as die basiese struktuur beskou word, as basis vir woordvorming beskou word.

1. Basiese strukture

Basiese strukture is strukture waarin slegs noodsaaklike morfeme of kategoriale woordaspekte van 'n bepaalde woordklas voorkom en wat minstens 'n wortel en een of meer grammatiese morfeme bevat wat noodsaaklik is vir die bestaan van die betrokke woord.

Basiese strukture is dus die kleinste samestelling binne 'n bepaalde woordklas, byvoorbeeld:

monna - man = klasprefiks + wortel

o a dira - hy werk = onderwerpsmorfeem + wortel + uitgang

Met hierdie basiese strukture as uitgangspunt moet daar gekyk word na die samestellingsprosesse wat algemeen in die Afrikatale erken word.

2. Afgeleide strukture

'n Afgeleide struktuur word gevorm deurdat een of meer morfeme aan 'n basiese struktuur gevoeg word, byvoorbeeld:

kgoši + ana > kgošana en

roma + -il - > romile, ensovoorts.

'n Afgeleide struktuur bestaan dus uit 'n leksikale komponent + minstens een grammatiese morfeem. Hierdie proses word affigering genoem.

5.3.2 SINTAKTIESE PROSESSE IN DIE BASIESE ONDERDELE VAN DIE KOMPOSITUM

'n Bouproses is die affigering (voor- en of napoling) van 'n element, die reduksie of vervanging van 'n element uit 'n basiese struktuur met woordboulike of semantiese implikasies. Hierdie prosesse is sintaktiese prosesse tot die vorming van bestaanbare strukture.

In die volgende paragrawe sal die verskillende bouprosesse of struktureringsstegnieke nader toegelig en geïllustreer word. Hierdeur sal aangetoon word dat hulle alleen werkzaam is vanaf bestaande strukture en nie vanaf onbestaanbare komponente nie.

5.3.3. AFFIGERING AS SINTAKTIESE PROSES

Affigering is die aanvoeging van een of meer grammatiese morfeme vanuit 'n basiese bestaande struktuur, naamlik wortels en stamme. Dit kan die strukturering aanneem van:

- a. prefigering
go - dira > o a dira
tau > ditau

- b. suffigering
go dira > go diriša
motho > mothwana

- c. konkomitante affigering
go - dira > o a ba direla
ga ba dire

Affigering is aanvoeging van een of meer grammatiese morfeme vanuit 'n basiese bestaande struktuur, naamlik:

wortels of stamme.

5.3.3.1 VERDUBBELING AS SINTAKTIESE PROSES

Wanneer ondersoek in die verskillende Afrikatale bestudeer word, wil dit voorkom of daar tot vandag toe nog nie eenstemmingheid bestaan oor waar verdubbeling presies tuishoort nie, naamlik of dit onder affigering tuishoort en of dit onder samestelling tuishoort nie.

Nida (1962:69) is skynbaar self onseker wanneer hy interpreteer dat:

"Additive morphemes include roots, prefixes, suffixes, infixes, supraprefixes and reduplicatives".

Dit is duidelik dat hy hier verdubbeling as 'n onderafdeling van affigering beskou. Hy praat egter later op dieselfde bladsy van

"repetitive compound".

Nkondo (1973:19) kritiseer vir Grout (1859) omdat hy nie 'n verdubbelde woord as 'n kompositum beskou nie, maar as

"... a gemeration of junction of nouns ..."

waar sy beweer:

"He seems to lose sight of the fact that the reduplication of a nominal stem or root results in a new designation, i.e. a meaning other than that of the single stem alone."

Vir die doeleindes van hierdie studie word verdubbeling in aansluiting by Ungerer (1983) beskou as 'n onderafdeling van **die proses van saamstel naas affigering en samestelling**. Hy druk dit (p.48) soos volg uit:

"Dit is duidelik dat verdubbeling wel 'n woordvormingsproses is maar dat dit nie heeltemal met samestellings vergelyk kan word nie. 'n Verdubbelde woord behels eintlik net 'n versterkte betekenis van die enkelvoudige woord met dieselfde wortel."

Ungerer is van mening dat geen "element/samestellende deel" in 'n samestelling weggelaat kan word met behoud van die basiese betekenis daarvan nie, want in alle samestellings noem die een gedeelte en die ander spesifiseer. Hierdie noem en spesifiseer vind egter nie by verdubbeling plaas nie.

Vir die doeleindes van hierdie studie gaan daar dus wat verdubbeling betref, net by Groenewald (1960) aangesluit word om hierdie proses verder toe te lig. Hy beskryf (p.1) die proses van verdubbeling soos volg:

"Wanneer 'n morfeem, 'n reeks morfeme, 'n woord of 'n woordgroep t.o.v. sy fonologiese vorm herhaal word, sodat daar fonologies twee vorme onderskei kan word, naamlik 'n verdubbelde en 'n nie-verdubbelde vorm, en waarvan die verdubbelde vorm gepaard gaan met een of meer bepaalde taalfunksies wat ooreenstem met taalfunksies in dergelike ander pare vorme, kan daar gepraat word van verdubbeling of reduplikasie."

Groenewald noem die ooreenstemmende nie-verdubbelde vorm die basis of basiese vorm en die eenheid waaruit die verdubbelde vorm bestaan en wat met die basiese vorm geïdentifiseer kan word, die komponente daarvan.

Hy onderskei (p.2 e.v.) verskillende tipes verdubbeling, naamlik:

1. Linguistiese reduplikasie/stillistiese reduplikasie; ...

Hy beweer dat linguistiese reduplikasie gepaard gaan met 'n bepaalde betekenis-kategorie.

Stillistiese reduplikasie kom voor wanneer die fonologiese verdubbeling alleenlik ten opsigte van die spreker, hoorder of gespreksituasie konvensioneel is.

2. Sintaktiese en morfologiese reduplikasie

Sintaktiese en morfologiese reduplikasie kan op sowel morfologiese as sintaktiese vlak voorkom. Morfologiese verdubbeling word daardeur gekenmerk dat die komponente daarvan elk hul woordoutonomie inboet in die verdubbeling wat 'n outonome woord word.

Groenewald (1960:6 e.v.) maak 'n verdere onderskeid tussen:

- a. **Volledige verdubbeling** - waar die verdubbeling uit primêre komponente bestaan, byvoorbeeld:

monna-monna - ('n regte ware man)
.en

- b. **Onvolledige verdubbeling** - waar die verdubbeling uit minstens een sekondêre komponent bestaan, byvoorbeeld:

(go)-sepe-sepela - (om bietjie te loop).

Wat sintaktiese verdubbeling betref, is dit moontlik om woordgroepe te verdubbel sonder dat die woorde (in die komponente van die verdubbeling) hul woordoutonomie prysgee.

In sulke gevalle kan gepraat word van sintaktiese verdubbeling. Groenewald (1960:6) meen dat die sintakties verdubbelde vorm semanties verskil van die nie-verdubbelde vorm omdat hierdie betekenisverskil nie op 'affek' berus nie, byvoorbeeld:

ba tsena ka babedi - "hulle kom albei in"

ba tsena ka babedi ka babedi - hulle kom twee-twee in'

5.3.3.2 REDUKSIE AS 'N SINTAKTIESE PROSES

Met die term reduksie word die redusering of weglating van 'n element bedoel, met doelbewuste woordboulike implikasies. Dit is die weglating van 'n morfeem uit 'n woord of woordgroep wat betekenisverandering tot gevolg het. Vergelyk die volgende voorbeelde:

Die oorspronklike prefigale morfeem van alle werkwoorde is go-. Wanneer enige werkwoord dus gebruik word in sy imperatiewe vorm, het daar reduksie van die infinitiewe prefiks plaasgevind, byvoorbeeld:

go dira om te werk > dira! 'werk'.

As die lokatiewe naamwoord **lesakeng** gereduseer word na die oorspronklike naamwoord **lesaka**, is nie net die fonologiese vorm nie, maar ook die grammatikale waarde van die morfeem -(i)ng weggelaat. Dit het ook direkte betekenisverandering tot gevolg. Sodanige gevalle word van elisie (as suiwer fonologiese proses) onderskei deur die term reduksie.

5.3.3.3 VERVANGING AS 'N SINTAKTIESE PROSES

Vervanging impliseer die elisie van 'n element voordat 'n ander element die plek daarvan kan inneem. Hierdie proses is baie wyd oor die taal versprei, en sluit eintlik reduksie en affigering in. Dit is 'n proses van weglating en byvoeging, dus:

reduksie en vervanging.

By naamwoordklasse moet die enkelvoudsprefiks van 'n woord eers gereduseer of weggelaat word, en dan deur die meervoudsprefiks vervang word om die meervoud van die woord te vorm, byvoorbeeld:

motho > (mo-) - tho > -tho > batho

Wanneer die teenwoordige tydsvorm van die werkwoordstam -roma van die perfektumsuffiks -il- voorsien word, word die uitgang -a weggelaat en vervang met -il-e, byvoorbeeld roma > rom -(a) > rom > romile.

Opsommend kan gestel word dat die weglating van 'n element met suiwer fonologiese implikasies met die term elisie aangedui word, terwyl weglating met morfologiese implikasies (semantiese implikasies) met die terme reduksie en vervanging aangedui word.

5.4 MORFOLOGIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM (IN DIE ALGEMEEN)

5.4.1 SOORTE MORFOLOGIESE ONDERDELE BINNE DIE KOMPOSITUM

Wanneer die kompositum morfologies ontleed word, word opgemerk dat die onderdele van die saamgestelde stam bokant die woordvlak lê. Hulle is stammorfeme wat woordkorrelate het. Wortelmorfeme lê onder die woordvlak en is as sodanig nie 'n direkte morfologiese komponent van die kompositum nie. Die enigste grammatiese morfeem wat binne die kompositum 'n aktiewe rol speel, is die klasprefikse van die verskillende naamwoordklasse.

Die basiese morfologiese struktuur van die kompositum bestaan dus uit:

klasprefiks • stam + (woordkorrelaat) • stam (woordkorrelaat).

5.4.2 DIE KENMERKE VAN DIE STAM VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO

In die bestudering van die werke wat oor komposita geraadpleeg is, kon die volgende algemeen geldende morfologiese kenmerke van komposita vasgestel word. Ungerer (1983: 132) som hulle soos volg op:

a. Komposita het hoofsaaklik na analogie van woordgroepe ontstaan.

- b. Komposita is altyd saangestel uit minstens twee samestellende dele (of leksikale komponente).
- c. Komposita se samestellende dele het gewoonlik woordkorrelate (of woordgroepkorrelate) wat hulle outonomie binne die kompositum verloor het.

Wanneer oor die stam van die kompositum gehandel word, moet die woord as grondslag of fondament van die redenasie aanvaar word. Van Wyk (1958:337) stel dit soos volg:

"Omdat komposita woordeenhede is, moet hulle, waar die taal dit vereis, ook die morfologiese kenmerke van woorde hê en sintakties soos woorde aangewend word."

Scholtz (1948:64) huldig die volgende standpunt oor die lede van 'n kompositum:

"Die betekenis en die funksie van die afsonderlike woorde het verlore gegaan. Die nuwe betekenis het hom gaan afskei van die oorspronklike betekenis, is daarvan afgesonder of geïsoleer."

Hieruit is dit duidelik dat 'n woordkorrelaat binne 'n kompositum sy woordoutonomie ingeboet het omdat hy, soos 'n morfeem, nie meer selfstandig beteken nie.

Hierbo is vasgestel dat 'n kompositum uit ten minste twee stamme bestaan. Hierdie komponente het woordkorrelate in die taal maar het binne die kompositum hulle woordstatus verloor. Daar sal dus gepoog word om hierdie komponente te benoem.

5.4.3 DIE GRAMMATIESE MORFEME IN DIE KOMPOSITUM

Soos in Afdeling 5.4.1 aangedui, is die klasprefiks die enigste grammatiese morfeem wat in die kompositum van direkte belang is. Soos die basiese onderdele van die woord die klasprefiks + wortel is, so is die basiese onderdele van die kompositum klasprefiks + stam + stam of anders gestel, klasprefiks + saamgestelde stam.

Met betrekking tot die klasprefiks is dit nodig om kortliks te kyk na die rol van die prokritiese *bo-* soos uiteengesit deur Van Wyk (1987:34 e.v.). Hy het tot 'n baie interessante en insiggewende gevolgtrekking gekom met betrekking tot die morfeem *bo-* wat met naamwoorde klas 1A gebruik word en normaalweg beskou word as 'n naamwoordklasprefiks wat 'n subklas van klas 2 (of 'n afsonderlike klas) daarstel. Hy ontleed in hierdie artikel die *bo-* semanties, fonologies en grammaties asook sy gebruik volledig. Daar word aangetoon dat dit byna geen van die kenmerke van egte klasprefikse vertoon nie, maar dat dit gebruik kan word as pluraliseerder en nominaliseerder met 'n bykans onbeperkte reeks naamwoorde, ander woordsoorte, sinstukke en sinne. Hy kom tot die gevolgtrekking dat *bo-* 'n prokritiese variant is van die absolute voornaamwoord van klas 2, *bona*, wat gedeeltelike rangverskuiwing na 'n klasprefiks ondergaan het en derhalwe 'n tipe van betrekkingwoord of partikel is.

Hierdie *bo-* neutraliseer as't ware die enkelvouds- en meervoudsprefiks van die ander naamwoordklasse se betekeniswaardes. Hy illustreer met voorbeelde hoe hierdie praktiese *bo-* 'n verskeidenheid van woordklasse kan betrek, byvoorbeeld:

bo-Tsiri - Tsiri en kie
bo-Khudu - Mnr. Skilpad
malapeng a bo-bona - in hulle eie huishouding
matšatši a bo-lehona - dae soos vandag, ensovoorts.

Met betrekking tot komposita merk hy (p.36) op dat dié gevalle waar (r)ra en (m)ma lede is, die bo- distributiewe prulariteit uitdruk.

Dit spreek vanself dat sulke komposita tot klas 1a behoort omdat hulle verwantskapsterme as lede insluit alhoewel hulle nie noodwendig na persone verwys nie, byvoorbeeld:

bo-ramphašane - sandale

Klas 1A het ook komposita wat nie verwantskapsterme insluit nie, en bo-betrek om distributiewe meervoude uit te druk, byvoorbeeld:

bo-metesefula - vloede

Hy wys ook daarop dat die bo- ook volledige sinne kan betrek, byvoorbeeld:

mehla ya bo-"naga di a rekwa" - die tyd van die land word gekoop

Met hierdie voorbeelde toon Van Wyk (1987) aan dat met behulp van die proklitiese bo- die trefwydte van haas elke taalsimbool aansienlik vergroot kan word en selfs aan 'n sin 'n soort kompositumstatus kan verleen.

In die Noord-Sotho-letterkunde kan baie voorbeelde opgespoor word wat hierdie bewering van Van Wyk sal staaf. Alhoewel hierdie studie slegs aandag gee aan geleksikaliseerde komposita, word dit tog nodig geag om daarop te wys dat hierdie proklitiese bo- die moontlikheid van kompositavorming haas onbeperk maak.

5.4.4. DIE ROL VAN DIE KLASPREFIKS IN DIE KOMPOSITUM

In hierdie paragraaf sal hoofsaaklik aandag gegee word aan die volgende punte:

- a. Gevalle waar die eerste komponent 'n naamwoordkorrelaat het en vervang word deur 'n prefiks van 'n ander klas.
- b. Waar die tweede lid wat 'n naamwoordkorrelaat het, sy prefiks behou en die rol wat sodanige prefiks speel.
- c. Die moontlike kongruensie wat daar tussen die prefikse van die samestellende morfeme bestaan.
- d. Moontlike gevalle waar komposita net in die enkel- of meervoudsvorm gebruik word.
- e. Die klasprefikse van komposita waarvan die eerste lid 'n werkwoord as korrelaat het.

1. Die rol van die klasprefiks van die tweede lid wat 'n naamwoordkorrelaat het

Behoudens die gevalle wat in Afdeling 7.4.2.2 bespreek sal word, behou die tweede lid wat 'n naamwoordkorrelaat het, gewoonlik sy prefiks. Sodanige prefikse het hulle prefigale status verloor en speel dit geen kategoriale of semantiese rol binne die kompositum nie. Die enigste voordeel van sodanige prefikse van die tweede lid, is dat dit maklik kenbaar gemaak kan word aan sy ooreenstemmende woordkorrelaat. Sover vasgestel kon word, het die behoud van hierdie klasprefikse ook geen fonologiese aanpassings tot gevolg wat nie ook elders in die taalstruktuur sou voorkom nie, byvoorbeeld:

mmalamohlware - mebalamohlware - olyfkleur
 mmalehufa - bommalehufa - jaloerse persoon
 mobusehlaba - mebusehlaba - los grond

2. Die klasprefikse van komposita waarvan die eerste lid 'n werkwoordkorrelaat het

In gevalle waar die eerste lid van 'n kompositum 'n werkwoordkorrelaat het, wil dit voorkom asof die klasprefiks 'n groter rol speel by betekenisvaslegging as in die gevalle waar die eerste lid 'n naamwoordkorrelaat het. Hierdie bewering word bevestig deur die feit dat daar 'n hele aantal komposita aangetref is waar die twee lede van die stam identies is aan die twee lede van die stam van 'n ander kompositum, maar die verskil tussen die twee komposita slegs in die prefiks te vinde is met verandering in die betekenis.

Hierdie voorbeelde is dan inderdaad ook niks anders as deverbatiewe, naamlik infinitiewe (infinitiefgroepe) wat in meer as een klas kan voorkom nie. Sulke verskuiwings in die naamwoordklasse met verskil in betekenis, dui aan dat elke naamwoordklas nog steeds 'n aantoonbare betekenisinhoud het. In hierdie verband kan verwys word na Rakgokong (1986: e.v.) waar hy aan die hand van verskuiwing van deverbatiewe en oorspronklike wortels aantoon dat elke klas 'n semantiese inhoud het. Let op die volgende voorbeelde van komposita wat met gewone deverbatiewe ooreenstem:

boitaodišaphelo (ma-)	-	outobiografie
moitaodišaphelo (ba-)	-	outobiograaf
bojalefa (ma-)	-	toestand van erfgenaam wees
mojalefa (ba-)	-	erfgenaam
seaparankwe (di-)	-	kaptein
leaparankwe (ma-)	-	hoofman
mabešanama (bo-)	-	bediende
bobešaname	-	vleisbraaiplek
bojagobe	-	vraatsug
sejagobe (di-)	-	vraat
modulanoši (ba)	-	monnik
bodulanoši (ma)	-	klooster

mmušanoši (ba-)	-	alleenheerser/diktator
bobušanoši (ma-)	-	diktatorskap
motshelamolao (ba-)	-	wetsoortreder
botshelamolao (ma-)	-	wetsoortreding
lerobanare (ma-)	-	tamboekiesgras
morobanare (me-)	-	soort boom
moruahlapī (ba-)	-	visboer
boruahlapī (ma-)	-	vissery
boruakgogo (ma-)	-	hoenderboerdery
moruakgogo (ba-)	-	hoenderboer
boruakgomo (ma-)	-	beesboerdery
moruakgomo (ba-)	-	beesboer
morutabana (ba-)	-	onderwyser
borutabana (ma-)	-	onderwysprofessie
morutwaborutiši (ba-)	-	onderwysstudent
borutwaborutiši (ma-)	-	onderwysersopleiding

3. Kongruensie van die klasprefikse van die lede binne komposita

Geen gevalle is aangetref waar kongruensie 'n voorwaarde is vir kombinasie van twee lede binne 'n kompositum nie. Indien gevalle soos monnamogolo (ou man) en mosadimogolo (ou vrou) as komposita beskou sou word, sou hulle as bykans die enigste gevalle uitgewys kon word waar kongruensie gegeneer word. Vir die doeleindes van hierdie studie word sulke gevalle egter buite rekening gelaat omdat die woordgroepeienskappe nog te sterk na vore kom. Indien daar kongruensie binne komposita voorkom, is dit bloot toevallig en sal sodanige kongruensie met meervoudsvorming of andersom weer opgehef

word. Wat inderdaad opmerklik is met betrekking tot komposita in Noord-Sotho, is dat in gevalle waar daar normaalweg kongruensie tussen lede van 'n groep bestaan, soos byvoorbeeld in groepe waarin die beskrywende naamwoord 'n lid is, daardie kongruensie van die tweede lid binne die kompositum opgehef word en daar feitlik deurgaans klankverharding intree sonder dat daar enige fonologiese redes daarvoor is.

Vergelyk die volgende voorbeelde:

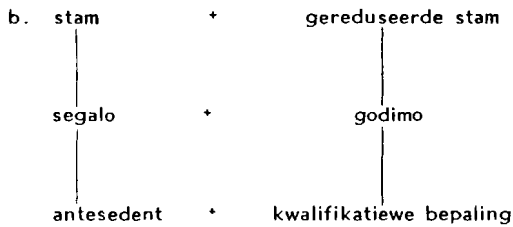
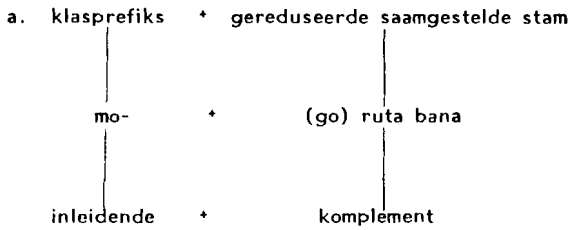
molomoso	- rewolwer
malaomabe	- slegte slaap
melamegolo	- waterlyne
melameni	- vier hoofbewerkings
madimabebo	- ongeluk, ellende
mmamogolo	- moeder se ouer suster
mmalamene	- vierkleur
ngwagamotelele	- skrikkeljaar
mothomongwe	- eiendom

Die enkele komposita wat bestaan uit verkorte morfosintaktiese konstruksies is nie hier in berekening gebring nie, aangesien dit onder die afdeling wat handel oor die stam van die kompositum, behandel sal word.

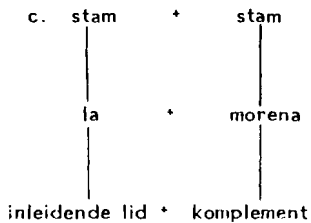
5.5 DIE SINTAKTIESE STRUKTUUR VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO

5.5.1 KOMBINASIEMOONTLIKHEDE VAN DIE MORFEME VAN DIE KOMPOSITUM

Die basiese sintaktiese struktuur van die kompositum is opgebou uit die onderdele wat in Afdeling 5.4.1 geïdentifiseer is, naamlik: klasprefiks • stamkombinasies, in die volgende opeenvolgings of kombinasies byvoorbeeld:

Wanneer die eerste lid nie 'n naamwoord of 'n werkwoord is nie en die sintaktiese struktuur is:

Die woordsoortkorrelate wat in die bogenoemde basiese struktuur kan verskyn word in die volgende paragrawe uiteengesit.

Terselfdertyd sal hierdie indeling ook 'n aanduiding gee van die verskillende leksikale morfeme (met woordkorrelate) wat binne die kompositum met mekaar

kan kombineer tot 'n semantiese eenheid. Hierdie indeling neem slegs die sintaktiese ordening van die onderliggende komponente in ag.

By elke kombinasie sal die totale aantal komposita wat die bepaalde kombinasie vertoon, aangedui word sowel as die persentasie wat dit van die totale korpus uitmaak. Hierna sal die verskillende woordbouprosesse wat by die totstandkoming van komposita betrokke was, breedvoerig bespreek word.

5.5.2 LYS VAN DIE SAMESTELLEDE DELE VAN KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

A. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N NAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. naamwoord + naamwoord (nw + nw)

palokganetši	- (palo-kganetši)	- negatiewe getal
mantšupolelo	- (mantšu-polelo)	- woordeskat
lentšwetšipi	- (lentšwe-tšipi)	- rots

Aantal komposita 954 = 38,63%. (Vergelyk Bylaag p.304-367).

b. naamwoord + beskrywende naamwoord (nw + adj.)

melamegolo	- (mela-megolo)	- waterlyne
melaomene	- (melao-mene)	- vier hoofbewerings
watlekhwibidu	- ((le-) watle-khwibidu)	- Rooisee

Aantal komposita 180 = 7,31%. (Vergelyk Bylaag p.368-380).

c. naamwoord + lokatiewe naamwoord (nw + lok)

kgabišokoteng - (kgabišo-(se)koteng) - houtsneg
 kgolegolapeng - (kgolego-lapeng) - huisarres
 seatlakobong - (seatla + kobong) - omkoopgeld

Aantal komposita 39 = 1,58%. (Vergelyk Bylaag p.381-383).

d. naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord (nw + lkn)

mehlagare - (mehla + gare) - middeleeue
 kišontle - (kišo-ntle) - uitvoer
 thekofase - (theko-fase) - winskopie

Aantal komposita 50 = 2,02%. (Vergelyk Bylaag p.384-386).

e. naamwoord + infinitief (nw + inf)

leinago - (leina + go) - infinitiewe naamwoord

In bogenoemde voorbeeld moet daarop gelet word die feit dat die tweede lid wat eintlik die prefigale morfeem van die infinitiefklas is, binne die kompositum woordstatus verkry het.

Aantal komposita 1 = 0,04%.

2. NAAMWOORDELIK + VOORNAAMWOORDELIK

a. naamwoord + possessiewe voornaamwoord (nw + pvn)

mmagwe - (mma + (wa ga)gwe) - sy/haar ma
 tatago - (tata(wa ga)go) - jou pa
 mmago - (mma (wa ga)go) - jou ma

Aantal komposita 15 = 0,61%. (Vergelyk Bylaag p.389).

Hierdie verskynsel sal in (Afdeling 7.4.1) verder bespreek word.

b. naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + kwa)

megalayohle	- (megala + yohle)	- veelgolfradio
moopedinoši	- (moopedi + nosi)	- solis
pušonoši	- (pušo + noši)	- outokrasie

Aantal komposita 10 = 0,40%. (Vergelyk Bylaag p.389).

3. NAAMWOORDELIK + VOEGWOORDELIK (NW + VW)

modirišogore	- (modirišo + gore)	- subjunktief
--------------	---------------------	---------------

Aantal komposita 1 = 0,04%.

4. NAAMWOORDELIK + BYWOORDELIK (NW + BYW)

leinoruri	- (leino + ruri)	- permanente tand
mokgwamoka	- (mokgwa + moka)	- globale metode
kopelommogo	- (kopelo-mmogo)	- samesang

Aantal komposita 12 = 0,49%. (Vergelyk Bylaag p.390).

5. NAAMWOORDELIK + IDIOFOON (NW + ID)

lehlaodithwii	- (lehlaodi + thwii)	- egte byvoeglike naamwoord
dikenywatšwii	- (dikenywa + tšwii)	- gestoofde vrugte
ramhitlipitli	- (ra + mphitlipitli)	- rooibeksysie

Aantal komposita 30 = 1,21%. (Vergelyk Bylaag p.391).

6. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK

a. naamwoordelik + werkwoordelik (nw + ww)

palogopolwa	- (palo + gopolwa)	- onbenoemde getal
senkgwabešwa	- (senkgwa + bešwa)	- roosterbrood
noterathela	- (note + rathela)	- leitoon

Aantal komposita 100 = 4,04%. (Vergelyk Bylaag 394-400).

b. naamwoord + imperiatiewe werkwoord (nw + imp)

mmampogeng	- (mma + mpogeng)	- mannekyn
mmankunye	- (mma + nkunye)	- droë knol van Magababoom
Mmanthole	- (Mma + nthole)	- bynaam vir Januarie/Desember

Aantal komposita 5 = 0,20%.

c. naamwoord + relatiewe werkwoord (nw + rww)

modirišokgonego	- (modirišo + kgonego)	- potensialis
morišananthetelego	- (morišana + nthetelego)	- hare om hoof gelaat as 'n teken van smart

Aantal komposita 2 = 0,08%.

B. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERS'ITE LID 'N BESKRYWENDE NAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. BESKRYWENDE NAAMWOORD + NAAMWOORDELIK

a. beskrywende naamwoord + naamwoord (adj + nw)

boimamonang - (boima + monang) - muskietgewig
boimantši - (boima + ntši) - vlieggewig
botalamohlware - (botala + mohlware) - olyfgroen

Aantal komposita 10 = 0,40%. (Vergelyk Bylaag p.402).

b. beskrywende naamwoord + beskrywende naamwoord (adj + adj)

bogolopedi - (bogolo + pedi) - dubbelgrootte
segolothata - (segolo + thata) - hoofsaak
sennepedi - (senne + pedi) - dubbelkwartel

Aantal komposita 7 = 0,28%. (Vergelyk Bylaag p.403).

c. beskrywende naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord (adj + lkn)

boimagare - (boima + gare) - middelgewig

Aantal komposita 1 = 0,04%.

2. BESKRYWENDE NAAMWOORD + IDIOFOON (ADJ + ID)

bogologolokhukhu - (bogologolo) + khukhu)- ou tyd

Aantal komposita 1 = 0,04%.

3. BESKRYWENDE NAAMWOORD + WERKWOORDELIK (ADJ + WW)

megologagoga - (megolo + gagoga) - hartlik

Aantal komposita 1 = 0,04%.

C. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID N LOKATIEF AS KORRELAAT HET

1. LOKATIEF + NAAMWOORDELIK

a. lokatiewe klasnaamwoord + naamwoordelik

i. lokatiewe klasnaamwoord + naamwoord (lkn + nw)

mogarafase - (mogara + (le) fase) - ewenaar

mogarefase - (mogare + (le) fase) - ekwator/ewenaar

Let op die wisselvorm wat hier voorkom.

Aantal komposita 2 = 0,08%.

ii. lokatiewe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord (lkn + adj)

garesetee - (gare+ se-tee) - konsentries

tengkhubedu - (teng + khubedu) - buikloop

tengkgolo - (teng + kgolo) - maagkoors

Let op die prefiks van die tweede lid.

Aantal komposita 3 = 0,12%.

b. lokatiewe naamwoord + beskrywende naamwoord (lok + adj)

2. LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + WERKWOORDELIK (LKN + WW)

legamoratsitla - (legamora(go) + tsitla) - sandaal

kgolebusetswago - (kgole + busetswago) - terugbal

Aantal komposita 2 = 0,12%.

D. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N BETREKKINGSWOORD AS KORRELAAT HET

1. BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORDELIK

a. assosiatiewe betrekkingwoord + naamwoord (ass + nw)

sebalemeetse - (se-ba-le + meetse) - vetplant

Aantal komposita 1 = 0,04%.

b. instrumentale betrekkingwoord + naamwoordelik

i. instrumentale betrekkingwoord + lekatiewe klasnaamwoord (ins + ikn)

dikagare - (di- ka + gare) - inhoud

bokatlase - (bo- ka + tlase) - bodem, onderkant

Aantal komposita 2 = 0,08%.

ii instrumentale betrekkingwoord + naamwoord (ins + nw)

bokangwana - (bo- ka + ngwana) - kinderlik

bokatau - (bo- ka + tau) - soos 'n leeu

bokasebata - (bo- ka + sebata) - soos 'n roofdier

Aantal komposita 3 = 0,12%.

c. relatiewe betrekkingwoord + naamwoordelik

i. relatiewe betrekkingwoord + naamwoord (rel + nw)

yomokgethwa - (yo + mokgethwa) - heilige

Aantal komposita 1 = 0,04%.

ii. relatiewe betrekkingwoord + lokatiewe klasnaamwoord (rel + lkn)

Yogodimodimo - (Yo + godimodimo)- Allerhoogste

Aantal komposita 1 = 0,04%.

Hierdie is die enigste kompositum wat in die korpus opgeneem is waarin verdubbeling voorkom.

d. possessiewe betrekkingwoord + naamwoordelik

i. possiewe betrekkingwoord + lokatiewe klasnaamwoord (pbw + lkn)

lanngela - (la + nngela) - linkerhand

lantšogošo - la-ntšogošo) - linkerhand

Aantal komposita 2 = 0,08%.

ii. possessiewe betrekkingwoord + naamwoord (pbw + nw)

Lamorena - (la + morena) - Sondag

Wammala - (wa + mmala) - kleurling

Wamala - (wa + mala) - kleurling

Aantal komposita 3 = 0,12%.

Hierdie wisselvorm in die laaste twee voorbeelde, naamlik m teenoor mm, kom dikwels ook in ander voorbeelde voor.

E. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N BYWOORD AS KORRELAAT HET

1. bywoord + naamwoord (byw + nw)

nkasehlakahlaka - (nka + sehlakahlaka) - skiereiland

Aantal komposita 1 = 0,04%.

F. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N IDEOFOON AS KORRELAAT HET

1. ideofoon + naamwoord (id + nw)

kitimesito	- (kiti + mešito)	- gejaag
tšhutšhumakgala	- (tšhutšhu + makgala)	- prysnaam vir trein
tšhitšhiboya	- (tšhitšhi + boya)	- groterige swart wurm

Aantal komposita 5 = 0,20%.

G. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. kwantitatiewe voornaamwoord + lokatiewe klasnaamwoord (kwa + lkn)

monošigare - (mo- noši + gare) - binne voorspeler

Aantal komposita 1 = 0,04%.

H. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N NAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. naamwoord + naamwoord + naamwoord (nw + nw + nw)

mogalatshikakopano - (mogala + tshika + kopano) - optiese senuwee
phatlatshupanaka - (phatla + tshupa + nako) - wyserplaat
phefomadibakgweba - (phefo + madiba + kgwebo) - antipassaatwinde

Aantal komposita 28 = 1,13%. (Vergelyk Bylaag p.412).

b. naamwoord + naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord (nw + nw + lkn)

moepelomobutlase - (moepelo + mobu + tlase) - vaarlandsdol
mmetlopopogodimo - (mmetlo + popego + godimo) - hoëreliëf=
sneewerk
mmetlopobegotlase - (mmetlo + popego + tlase) - laereliëf+
sneewerk

Aantal komposita 3 = 0,12%.

c. naamwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord (nw + nw + adj)

kelotshitonne - (kelo + tshito + nne) - vierslag
lefokokanegeditee - (lefoko + kanegedi + tee) - enkelvoudige
sin
ramolongwanamoswana - (ra + molongwana + moswana) - rewolwer

Aantal komposita 11 = 0,44%. (Vergelyk Bylaag p.415).

d. naamwoord + naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + nw + kwa)

ramaatlaohle - (ra + maatla + ohle) - Almagtige God

Aantal komposita 1 = 0,04%.

2. NAAMWOORD + NAAMWOORD + BYWOORD (NW + NW + BYW)

kelothhokoruri - (kelo + tlhoko + ruri) - werklke waarneming
palongwalomoka - (palo + (le)ngwalo + moka) - totale inskrywing

Aantal komposita 2 = 0,08%.

3. NAAMWOORD + NAAMWOORD + POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD (NW + NW + PBW + NW)

mmantšopodiatšopo - (mma + ntšopodi + a + tsopo) - tarentaal

Aantal komposita 1 = 0,04%.

4. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + BYWOORD (NW + ADJ + BYW)

kelokgolomoka - (kelo + kgolo + moka) - grootste gemene deler

Aantal komposita 1 = 0,04%.

5. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD (NW + ADJ + PBW + KWA)

katišanikgoloyatsohle - (katišani + kgolo
+ ya + tšohle) - grootste
gemene deler

Aantal komposita 1 = 0,04%.

6. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + NAAMWOORD (NW + ADJ + NW)

khutlotharotekano - (khutlo + tharo + tekano) - gelykbenige driehoek

Aantal komposita 1 = 0,04%.

7. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + IDEOFOON (NW + ADJ + ID)

khutlonnethwii - (khutlo + nne + thwii) - reghoek
khutlotharothwi - (khutlo + tharo + thwi) - reghoekige driehoek
rakgolokhukhu - (ra + kgolo + khukhu) - voorvader

Aantal komposita 4 = 0,16%.

8. NAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD (NW + LKN + ADJ)

notetlasepedi - (note + tlase + pedi) - dubbelmol

Aantal komposita 1 = 0,04%.

9. NAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD (NW + IKN + KWA)

katsanetswatlasegohle - (katsanetswa + tlase + gohle) - kleinste
gemene
veel=
voud

Aantal komposita 1 = 0,04%.

10. NAAMWOORD + LOKATIEWE DEMONSTRATIEF + NAAMWOORD (NW + LDM + NW)

mmagomanke - (mma + go + manke) - herhaling van die spel

Aantal komposita 1 = 0,04%.

11. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK

a. naamwoord + naamwoord + werkwoord (nw + nw + ww)

leffokopalobutšwe - (leffoko + palo + butšwe) - oopsin
mmakapikanya - (mma + kapi + kanya) - kakiebos
palophatlotswakwa - (palo + phatlo + tswakwa) - gemengde breuke

Aantal komposita 3 = 0,12%.

12. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. naamwoord + werkwoord + naamwoord (nw + ww + nw)

mmalebogahlogo - (mma + leboga + hlogo) - vertraagde kind
rabokgobarekoto - (ra + bo + kgoba + rekoto) - diskotekaris
mabesadinama - (ina + besa + dinama) - bediende

Aantal komposita 16 = 0,65%. (Vergelyk Bylaag p.419).

b. naamwoord + werkwoord + bywoord (nw + ww + byw)

pukungwalelamehla - (puku + ngwalela + mehla) - joernaal, dagboek

Aantal komposita 1 = 0,04%.

c. naamwoord * werkwoord * lokatiewe klasnaamwoord (nw + ww + lkn)

letlangfetilekgaušwi - (letlang + fetile + kgaušwi) - nabye
toekomende
tyd

Aantal komposita 1 = 0,04%.

d. naamwoord + werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + ww * kwa)

sekatumanoši - (seka + дума + noši) - halfvokaal
madumelatšohle - (ma-dumela + tšohle) - liggelowige, jabroer
makgonatšohle - (ma + kgona + tšohle) - man van dertien ambagte

Aantal komposita 3 = 0,12%.

e. naamwoord + werkwoord + ideofoon (nw + ww + id)

maratahlelele - (ma + rata + hlelele) - iemand wat mens orals
teëkom, byvoorbeeld
op partytjies

Aantal komposita 1 = 0,04%.

f. naamwoord + werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + naamwoord
(nw + ww + ins + nw)

maremakadika - (ma + rema + ka + dika) - iemand wat deur
gelykenisse praat
matlakadibe - (ma + tla + ka + dibe) - donderstorm, wolkbreuk

Aantal komposita 5 = 0,20%.

13. NAAMWOORDELIK + BETREKKINGSWOORDGROEPE

a. naamwoord + definiërende kopulatief + lokatiewe naamwoord (nw + def + lok)

mašwiankong - (mašwi + a + nkong) - kindjie
tšogolekobong - (le)tšogo + le + kobong - omkoopgeld

Aantal komposita 2 = 0,08%.

b. naamwoord + assosiatiewe betrekkingwoord + naamwoord (nw + ass + nw)

tihakolemolomo - (tlhako + le + molomo) - bek-en-klouseer

Aantal komposita 1 = 0,04%.

c. naamwoord + instrumentale betrekkingwoordgroepe

i. naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + Naamwoord (nw + ins + nw)

mmakaphalane - (mma + ka + phalane) - wedyweraar
mmakapušo - (mma + ka + puso) - aanspraakmaker op die troon

Aantal komposita 2 = 0.08%.

ii. naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + vraagwoord (nw + ins + vr)

bokaakang - (bo - ka(n)a + ka +(e)ng) - kwantiteit

Aantal komposita 1 = 0,04%.

iii. naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + werkwoord (nw + ins + ww)

mmakaipea - (mma + ka + ipea) - bemoeisieke persoon

Aantal komposita 1 = 0,04%.

iv. naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + ins + ww + kwa)

katišanikagoloyatsohle - (katišani + ka + go-loya - grootste
+ tsohle) gemene deler

Aantal komposita 1 = 0,04.

v. naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + possessiewe voornaamwoord (nw + ins + pvn)

mainakagwe - (maina + ka + (ga)gwe) - naamgenoot

Aantal komposita 1 = 0,04%.

d. naamwoord + possessiewe betrekkingwoordgroepe

i. naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + possessiewe voornaamwoord (nw + pbw + pvn)

mmatšaka - (mma + tša + ka) - iemand wat altyd iets
vir homself toeëien

mogolwage - (mogol(o)-wa + (ga)g(w)e - sy/haar ouer broer/
suster

mogolwaka - (mogol(o) + wa + ka) - my ouer broer/suster

Aantal komposita 4 = 0,16%.

ii. naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + lokatiewe klasnaamwoord
(nw + pbw + lkn)

nogayateng - (noga + ya = teng) - ingewandswurm

Aantal komposita 1 = 0,04%.

iii. naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + naamwoord (nw + pbw +
nw)

leihlolatsebe - (leihlo + la + tsebe) - oordrom

madiampa - (madi + a + mpa) - polsslag in die buik na
harde oefening

mahloammutla - (mahlo + a + mmutla) - rooipootelsie

Aantal komposita 9 = 0,36%. (Vergelyk Bylaag p.425).

e. naamwoord + relatiewe betrekkingwoord • relatiewe werkwoord (nw + rel
• rww)

lešopelebutšwago - (lešope + le + butšwago) - ruïne

Aantal komposita 1 = 0,04%.

14. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK + WERKWOORDELIK

a. naamwoord + werkwoord + werkwoord (nw + ww + ww)

maganagobotswa - (ma + gana + go-botswa) - koppige persoon
wat nie raad
wil aanvaar nie

maganagodiša - (ma + gana + go-diša) - wagtertjie wat
weier om
vee op te pas

marekaarekiša - (ma • reka • a-rekiša) - spekulant

Aantai komposita 5 = 0,20%.

b. naamwoord + hulpwerkwoord + werkwoord (nw + hww + ww)

ramahlwaadibona - (ra + ma-hlwa • a-di-bona) - bedrewe, behendige
persoon

Aantal komposita 1 = 0,04%.

c. naamwoord + werkwoord + identifiserende kopulatief + naamwoord (nw +
ww + kop + nw)

raselongwakedinose - (ra + se-longwa + ke + dinose) - iemand wat
deur bye
toegetakel
is

Aantal komposita 1 = 0,04%.

15. NAAMWOORD • WERKWOORD + INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD
+ NAAMWOORD (NW + WW + INS + NW)

maremakadika - (ma + rema • ka + dika) - iemand wat deur gelykenisse
praat

matlakadibe - (ma + tla + ka + dibe) - donderstorm, wolkbreuk

Aantal komposita 2 = 0,08%.

I. KOMPOSITA WAT UIT DRIE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID
'N LOKATIEF AS KORRELAAT HET

**1. LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK
(LKN + NW +NW)**

thokomolatšatši - (thoko + mola + (le) tšatši) - subtrope

Aantal komposita 1 = 0,04%.

**J. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN WAARVAN DIE
EERSTE LID 'N BETREKKINGSWOORD AS KORRELAAT HET**

**1. INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD + BYWOORD (INS
+ NW + BYW)**

kanakomehla - (ka-nako + mehla) - gewone snelheid

Aantal komposita 1 = 0,04%.

**2. RELATIEWE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD + BETREKKINGSWOORD
+ BYWOORD (REL + NW + INS + BYW)**

Yomaatlakamoka - (Yo + maatla + ka + moka) - Almagtige

Aantal komposita 1 = 0,04%.

**K. KOMPOSITA WAT UIT DRIE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID
'N POSSESSIEF AS KORRELAAT HET**

1. POSSESSIEWE GROEP + NAAMWOORDELIK

**a. Possessiewe betrekkingwoord + possessiewe voornaamwoord + naamwoord
(pbv + pvn + nw)**

babomotho - (ba + bo(na) + motho) - huisgenote

gabodibese - (ga + bo(na) + dibese) - busdepot

Aantal komposita 2 = 0,08%.

L. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N WERKWOORD AS KORRELAAT HET

1. WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. werkwoord + naamwoord (ww + nw)

lealašapō	- (le-ala + (le-)šapō)	- inwendige beënvlies
seaparadikatana	- (se-apara + dikataŋa)	- iemand wat toeiings aantrek
leaparankwe	- (le-apara + nkwe)	- hoofman, kaptein

Aantal komposita 678 = 27,47%. (Vergelyk Bylaag p.429-477).

b. werkwoord + beskrywende naamwoord (ww + adj)

lefapantšhi	- (le-fapa + ntšhi)	- variant, wisselvorm
lehlalosešagotee	- (le-hlaloseša + gotee)	- sinoniem
boitemogelasele	- (bo-itemogela + sele)	- objektiewe ervaring

Aantal komposita 33 = 1,34%. (Vergelyk Bylaag p.478-480).

c. werkwoordelik + lokatief

i. werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord (ww + lkn)

ketapele	- (-eta + pele)	- voorwoord
malalantle	- (ma-lala + ntle)	- uitslapyery uithuisigheid
poelamorago	- (-boela + morago)	- nadeel, skade, retrogressie

Aantal komposita 45 = 1,82%. (Vergelyk Bylaag p.481-484).

ii. werkwoord + lokatiewe naamwoord (ww + lok)

matlogadibešong - (ma-tloga + dibešong) - deur die vaak oorweldig
setswapelong - (se-tswa + pelong) - gedagtes
moyanameng - (mo-ya + nameng) - middel tot 'n doel

Aantal komposita 23 = 0,93%. (Vergelyk Bylaag p.485-486).

d. werkwoord + voornaamwoordelik

i. werkwoord + possesiewe voornaamwoord (ww + pvn)

monnago - (mo-nna + (ga)go) - jou jonger broer/suster
monnagwe - (mo-nna + (ga)gwe) - sy/haar jonger broer/suster
monnagešo - (mo-nna + ge)šo) - medemens

Aantal komposita 5 = 0,20%.

ii. werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (ww + kwa)

bobušanoši - (bo-buša + noši) - diktatorskap
matsebegagohle - (ma-tsebega + gohle) - alombekende
moralokatsohle - (mo-raloka + tsohle) - altydige sportman

Aantal komposita 12 = 0,49%. (Vergelyk Bylaag p.488).

iii. werkwoord + lokatiewe demonstratiewe voornaamwoord (ww + ldm)

semelafa - (se-mela + fa) - inheemse mens/dier/plant
sesupafale - (se-mela + fale) - verre demonstratief
sešupafa - (se-šupa + fa) - nabye demonstratief

Aantal komposita 3 = 0,12%.

e. werkwoord + bywoord (ww + byw)

moagelwaruri - (mo-agelwa + ruri) - opslaangebou
maswarelaruri - (ma-swarela + ruri) - bittereinder
moralokammogo - (mo-raloka + mmogo) - spanmaat

Aantal komposita 13 = 0,53%. (Vergelyk Bylaag (p.490).

2. WERKWOORDELIK + WERKWOORDELIK

a. werkwoord • werkwoord (ww + ww)

hlakanatswaka - (hlakana + tswaka) - mengsel
mailalagofenywa - (ma-ila + go-fenywa) - held, iemand wat weier
om 'n neerlaag te
aanvaar
mantshaotlogele - (ma-ntsha + o-tlogele) - ryke, welgestelde

Aantal komposita 26 = 1,05%. (Vergelyk Bylaag p.491-492).

b. hulpwerkwoord + werkwoord (hww + ww)

sehlwaseeme - (se-hlwa + se-eme) - standbeeld

Aantal komposita 1 = 0,04%.

3. WERKWOORDELIK + IDEOFOON (WW • ID)

mangangahla - (ma-nganga + hla) - dier wat verweerder aan
die regter(s) betaal
tumagwaša - (-duma + gwaša) - frikatief
tumahee - (-duma + hee) - glottale konsonant

Aantal komposita 4 = 0,16%.

M. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N WERKWOORD AS KORRELAAT HET

1. WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. Werkwoord + naamwoord + naamwoord (ww + nw + nw)

thutanagapopego	- (-ruta + naga + popego)	- fisiese aardryks= kunde
thutapopomedumo	- (-ruta + popo + medumo)	- fonologie
thutatšhupatlotlo	- (-ruta tšhupa + (le)tlotlo)	- rekeningkunde

Aantal komposita 6 = 0,24%. (Vergelyk Bylaag p.494).

b. werkwoord + naamwoord + lokatiewe naamwoord (ww + nw + lok)

seišamadikgweleng - (se-iša + madi + kgweleng) - onbenoemde slagaar

Aantal komposita 1 = 0.04%.

c. werkwoord + naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord (ww + nw + lkn)

lefitletseweledikgole	- (le-fetile + tsewedi + kgole)	- voortdurende verre verlede tyd
motswanagantle	- (mo-tswa + naga + ntle)	- uitlander
seweladilogodimo	- (se-wela + dilo + godimo)	- dit wat op dinge val

Aantal komposita 11 = 0,45%. (Vergelyk Bylaag p.495).

d. werkwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord (ww + nw + adj)

poeletsatšhitokwarata - (-boeletsa + tshito + kwarata) - kwartslag
poeletsatšhitonne - (-boeletsa + tshito + nne) - vierslag

Aantal komposita 2 = 0,08%.

e. werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord (ww + lkn + adj)

seripagarekgole - (se-ripa + gare + kgole) - noordelike halfron

Aantal komposita 1 = 0,04%.

2. WERKWOORD • KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD • IDEOFOON (WW • KWA • ID)

tumanošihla - (duma • noši + hla) - latente vokaal

Aantal komposita 1 = 0,04%.

3. WERKWOORDELIK • BETREKKINGSWOORDGROEPE

a. werkwoordelik + identifiserende kopulatiewegroep

i. werkwoord • identifiserende kopulatief + naamwoord (ww + kop • nw)

mobetwakepelo - (mo-betwa + ke + pelo) - persoon wat gou kwaad word

monyakekgomo - (mo-nya + ke + kgomo) - karkoer

Aantal komposita 2 = 0,08%.

ii. werkwoord + assosiatiewe betrekkingwoord • naamwoord (ww + ass • nw)

mošikalekgosi - (mo-šika • le • kgoši) - koning se lyfwag

seyalemoya - (se ya • le • moya) - draadloos

motlalepula - (mo-tla + le + pula) - besoeker wie se
koms met reën
saamval

Aantal komposita 7 = 0,28%. (Vergelyk Bylaag p.497).

b. werkwoordelik + instrumentale betrekkingwoordgroepe

i. werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + naamwoord (ww + ins + nw)

seemakamaoto - (se-ema • ka + maoto) - frisgeboude man
mofetakatsela - (mo-feta + ka + tsela) - verbyganger
segwebakamarago - (se-gweba • ka + marago) - prostituut

Aantal komposita 8 = 0,32%. (Vergelyk Bylaag p.498).

ii. werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + beskrywende naamwoord (ww + ins + adj)

mphetakapejana - (-feta + ka + pejana) - 'n vinnige werker
phelakadingwe - (-phela + ka + dingwe) - parasiet

Aantal komposita 2 = 0,08%.

4. WERKWOORDELIK + WERKWOORDELIK • NAAMWOORDELIK

a. werkwoord + werkwoord • beskrywendenaamwoord (ww • ww + adj)

metapitlanapedi - (- meta + pitlana + pedi) - dubbelsmalliniëring

Aantal komposita 1 = 0,04%.

b. werkwoord + werkwoord • lokatiewe klasnaamwoord (ww + ww + lkn)

thobalamalalantle - (-robala + ma-lala + ntle) - iemand wat nie tuis
slaap nie

Aantal komposita 1 = 0,04%.

5. WERKWOORD + WERKWOORD + IDEOFOON (WW + WW + ID)

boetaborekgoo - (bo-eta + bo-re + kgoo) - soort dik kombers

Aantal komposita 1 = 0,04%.

6. WERKWOORDELIK + BYWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. werkwoord + bywoord + naamwoord (ww + byw + nw)

tumammogogalapa - (-duma + mmogo + (le)galapa) - palatale
konsonant
tumammogonko - (-duma + mmogo + nko) - nasale
konsonant
tumammogopshikologi - (-duma + mmogo + pshikologi) - hol klank

Aantal komposita 3 = 0,12%.

b. werkwoord + bywoord + lokatiewe naamwoord (ww + byw + lok)

tumammogogalapeng- (-duma + mmogo + (ma)galapeng)- prepalatale
konsonant
tumammogoinong - (-duma + mmogo + (ma)/inong) - dentale
konsonant

Aantal komposita 2 = 0,08%.

c. werkwoord + bywoord + lokatiewe klasnaamwoord (ww + byw + lkn)

tuniammogoteng - (-duma + mmogo + teng) - implosiewe
 konsonant
 tumammogotengwana - (-duma + mmogo + tengwana) - velare
 konsonant

Aantal komposita 2 = 0,08%.

d. werkwoord + bywoord + naamwoord + lokatiewe naamwoord (ww + byw +
 nw + lok)

tumammogopouinong - (duma + mmogo + pou + (le)inong)- denti=
 labiale
 konsonant

Aantal komposita 1 = 0,04%.

7. werkwoord + bywoord + bywoord (ww + byw + byw)

tunammogokudu - (duma + mmogo + kudu) - stemhebbende konsonant

Aantal komposita 1 = 0,04%.

8. werkwoord + bywoord + ideofoon (ww + byw + id)

tumanimogogwaša - (duma + mmogo + gwaša) - afrikatiewe
 konsonant
 tumaminogothu - (duma + mmogo + thu) - ploffer
 tumammogotu - (duma + mmogo + tu) - stemlose konsonant

Aantal komposita 3 = 0,12%.

9. werkwoord + bywoord + werkwoord (ww + byw + ww)

tumammogorora - (duma + mmogo + rora) - rolklank

Aantal komposita 1 = 0,04%.

5.5.3 DIE ROL VAN DIE SINTAKTIESE PROSESSE BY DIE TOTSTANDKOMING VAN DIE KOMPOSITA

Wanneer die strukture van die komposita wat in die vorige paragraaf aangedui is, in terme van hulle herkoms van naderby beskou word, moet tot die gevolgtrekking gekom word dat veral reduksie en vervanging van items in woordgroepe 'n baie produktiewe rol gespeel het by die totstandkoming van komposita (vergelyk Afdeling 4.4 en 5.5.3). Hiermee gepaardgaande het daar noodwendig ook in sommige gevalle fonologiese aanpassings plaasgevind.

Die bouproses/affigering (voor en naplasing) is skynbaar reeds in die onderskeie dele van die kompositum gegee, want dit was reeds werksaam in die basiese strukture waaruit die kompositum gestruktureer is. Wat oorbly, is blykbaar slegs reduksie en vervanging gepaardgaande met fonologiese aanpassings vanuit die groep tot die totstandkoming van die kompositum.

Soos in Afrikaans en Engels het daar duidelike sintaktiese prosedures in werking getree by die vorming van komposita in Noord-Sotho. As die woordgroep "die groot man" en die kompositum "die grootman" in Afrikaans met mekaar vergelyk word, kan daar geen besondere sintaktiese prosesse in die vorming daarvan waargeneem word nie, maar tussen 'n woordgroep soos "die tafel se poot" en die kompositum "die tafelpoot" is daar weer duidelike sintaktiese prosesse op te merk.

Hierdie prosesse kan nie altyd sonder vrees vir teenspraak duidelik uitgewys word nie. Die rede daarvoor is dat dit nie altyd maklik is om met sekerheid te sê van watter woordgroep 'n bepaalde kompositum sy oorsprong het nie.

In die volgende paragrawe sal sekere woordgroepe met hulle ooreenstemmende kompositateenhangers vergelyk word om te probeer aantoon dat reduksie of vervanging van 'n bepaalde gedeelte van 'n woordgroep moontlik aanleiding gegee het, of mede werksaam was by die vorming van komposita. Soos reeds

aangetoon is, (vergelyk Afdeling 5.3), word die term reduksie vir die doeleindes van hierdie studie slegs aangewend vir die sintaktiese prosesse waar elemente weggelaat of dan wel geëlideer word met spesifieke woordboulike, en daarom ook semantiese, implikasies respektiewelik. Laasgenoemde blyk nie altyd so maklik waarneembaar te wees nie.

Vervolgens sal gepoog word om aan te dui hoe reduksie of vervanging uit spesifieke woordgroepe moontlik aanleiding gegee het tot die vorming van sekere komposita. Vir hierdie doel sal slegs die 20 kombinasies wat die meeste komposita opgelewer het, in aanmerking geneem word.

5.5.3.1 DIE ROL VAN REDUKSIE BY DIE TOTSTANDKOMING VAN KOMPOSITA

In die volgende afdelings sal aangetoon word hoe reduksie uit onderliggende woordgroepe plaasgevind het by die totstandkoming van komposita.

5.5.3.1.1 REDUKSIE VAN DIE RELATIEWE BETREKKINGSWOORD UIT ADJEKTIEWE GROEPE

woordgroep	: lebebe le tsididi	- room wat koud is
kompositum	: lebebitsididi	- roomys
woordgroep	: lela le legolo	- derm wat dik is
kompositum	: lelakgolo	- dikderm
woordgroep	: molomo wo moso	- swart mond/bek
kompositum	: molomomoso	- pistool/rewolwer
kompositum	: ngwagakgolo	- eeu, honderd jaar

Uit bogenoemde voorbeelde is dit duidelik dat ook ander elemente wat normaalweg kongruensie in die woordgroep genereer, in die kompositum ingeboet word, soos onder andere die prefigale morfeem van die tweede lid en die feit dat klankverharding by die tweede lid voorkom terwyl die eerste lid in 'n ander klas is as die ne- en twee di-klasse. Hierdie verskynsels sal in (Afdeling 7.3.2.2) nader bespreek word.

5.5.3.1.2 DIE REDUKSIE VAN DIE DEFINIËRENDE KOPULATIEWE BETREKKINGSWOORD UIT 'N DEFINIËRENDE KOPULATIEWE GROEP

woordgroep	: seatla se kobong	-	die hand is onder die kombers
kompositum	: seatlakobong	-	omkoopgeld
woordgroep	: seatla se potleng	-	die hand is in die sak
kompositum	: seatlapotleng	-	omkoping
woordgroep	: mpholo o borosong	-	die gif is in die wors
kompositum	: mpholoborosong	-	butulisme, worsvergiftiging

5.5.3.1.3 REDUKSIE VAN DIE POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD UIT POSSESSIEWE GROEPE

Hieronder volg enkele voorbeelde om aan te toon dat daar reduksie van die possessiewe betrekkingwoord uit possessiewe groepe plaasgevind het wat moontlik kon meehelp tot die vorming van komposita.

1. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord + naamwoordkorrelate

woordgroep	: maatla a meetse	-	die krag van die water
kompositum	: maatlameetse	-	waterkrag
woordgroep	: seboko sa twatsi	-	wurm van die siektekiem
kompositum	: sebokotwatsi	-	bankrotwurm
woordgroep	: boro ya letšogo	-	boor van die hand
kompositum	: borotšogo	-	handboor
woordgroep	: tšhupa ya phefo	-	wyser van die wind
kompositum	: tšhupaphefo	-	weerhaan

(Vergelyk Bylaag p.304 e.v.).

2. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord + lokatiewe klasnaamwoordkorrelate

woordgroep : polelo ya pele - die voorste woord
kompositum : polelopele - voorwoord

woordgroep : palo ya gare - die middelste getal
kompositum : palogare - gemiddeld

woordgroep : tlhatihobo ya ntle - eksterne eksamen
kompositum : tlhatlhobontle - eksterne eksamen

(Vergelyk Bylaag p.384 e.v.).

3. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord + lokatiewe naamwoordkorrelate

woordgroep : molao wa marumong - wet by die wapens
kompositum : molaomarumong - krygswet
woordgroep : phulo ya thabeng - weiding van die berg
kompositum : phulothabeng - bergveld
woordgroep : pušetšo ya madulong - terugplasing na die plek
kompositum : pušetšomadulong - herstelling, terugplasing

(Vergelyk Bylaag p.381).

4. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord + lokatiewe naamwoordkorrelate

woordgroep : sebjana sa go theta
kompositum : sebjanatheta - wisselbeker
woordgroep : lefasetere la go gogwa
kompositum : lefaseteregogwa - skuifraamvenster

5. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord • infinitiefkorrelate

woordgroep : lekgotla la peo ya molao
kompositum : lekgotlapeomolao - wetgewende raad

woordgroep : phatla ya tšhupa ya nako
kompositum : phatlatšhupanako - wyserplaat

6. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + naamwoordkorrelate

woordgroep : ma wa go beša nama
kompositum : mabešanama - bediende

woordgroep : mogala wa go tšhika leihlo
kompositum : mogalatšhikaihlo - optiese senuwee

In hierdie gevalle het daar nie net reduksie plaasgevind nie, maar ook elisie van onder andere die klasprefiks van die infinitief. Die rol van elisie word egter in Afdeling 7 breedvoerig bespreek.

7. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord + bywoordkorrelate

woordgroep : leino la ruri
kompositum : leinoruri - permanente tand

woordgroep : kopelo ya mmogo
kompositum : kopelommogo - samesang

8. Komposita bestaande uit stamme met beskrywende naamwoord + naamwoordkorrelate

woordgroep : boima bja (se)fefo
kompositum : boimafefo - liggewig

woordgroep : botala bja mohlare

kompositum : botalamohlware - olyfgroen

9. Komposita bestaande uit stamme met naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoordkorrelate

woordgroep : moopedi a noši

kompositum : moopedi noši - solis(te)

5.5.3.1.4 REDUKSIE VAN DIE WERKWOORD -RE UIT 'N GROEP WAARIN 'N IDEOFOON DIE KOMPLEMENTÊRE LID IS

In hierdie geval is dit twyfelagtig uit watter onderliggende struktuur hierdie komposita hulle oorsprong het. Die normale gebruik van ideofone kom gewoonlik in gevalle soos die volgende voor, byvoorbeeld:

letšatši le re tserr - die son is warm

Waarskynlik is die werkwoord -re in hierdie gevalle gereduseer, byvoorbeeld:

woordgroep : kemo e re thwii

kompositum : kemothwii - regopstand

woordgroep - sekhutlo se re thwii

kompositum : sekhutlothuii - reghoek

5.5.3.2 DIE ROL VAN VERVANGING BY DIE VORMING VAN KOMPOSITA

Dit blyk dat vervanging ook 'n groot rol gespeel het by die vorming van komposita, onder andere waar 'n werkwoord as eerste lid van die kompositum figureer. Hierdie komposita is waarskynlik hoofsaaklik afgelei van werkwoordgroepe, soos byvoorbeeld:

1. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + naamwoordkorrelate

woordgroep	: go apara nkwe	- om die luiperd aan te trek
kompositum	: seaparankwe	- kaptein, koning
woordgroep	: go bala ditšhelete	- om geld te tel
kompositum	: bobaladitšhelete	- rekenmeesterskap
woordgroep	: go fola mafela	- om mielies te dors
kompositum	: sefolamafela	- mieliedorsmasjien
woordgroep	: go gaša korong	- om koring te saai
kompositum	: mogašakorong	- persoon wat koring saai

2. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + beskrywende naamwoordkorrelate

woordgroep	: go kwela bohloko	- om te bejammer
kompositum	: mokwelabohloko	- barmhartige
woordgroep	: go ruta mahlale	- om wyskede te leer
kompositum	: thutamahlale	- wetenskap

3. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + lokatiewe klasnaamwoordkorrelate

woordgroep	: go eta pele	- om voor te loop
kompositum	: boetapele	- leierskap
woordgroep	: go butšwa morago	- om agterna ryp te word
kompositum	: lebutšwamorago	- laat vrugte

4. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + lokatiewe naamwoordkorrelate

woordgroep	: go wela dijong	- om op die kos te val
------------	------------------	------------------------

- kompositum : maweladijong - fynproewer
- woordgroep : go mela meetseng - om in water te groei
- kompositum : dimelameetseng - alge, wiere

5. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + bywoordkorrelate

- woordgroep : go agelwa ruri - om permanent gebou te wees vir
- kompositum : moagelwaruri - opslaangebou
- woordgroep : go raloka mmogo - om saam te speel
- kompositum : moralokammogo - spanmaat

6. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoordkorrelate

- woordgroep : go buša noši - om alleen te regeer
- kompositum : bobušanoši - diktatorskap
- woordgroep : go raloka tšohle - om alles te speel
- kompositum : moralokatšohle - alsydige sportman

7. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + naamwoord + lokatiewe klasnaamwoordkorrelate

- woordgroep : go wela dilo godimo - om op dinge
- kompositum : seweladilogodimo - dit wat op dinge val
- woordgroep : go tswa nagantle - om uit die buiteland te kom
- kompositum : motswanagantle - uitlander

8. Komposita bestaande uit stamme met werkwoord + werkwoord + werkwoordkorrelate

verskillende naamwoordklasse gebruik te word met gepaardgaande betekenisverandering.

5.6 DIE HIËRARGIESE BOU VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO

Soos in Afdeling 5.4.1 aangetoon, bestaan die stam van 'n kompositum uit minstens twee leksikale komponente of morfeme. Hierdie komponente word so genoem omdat hulle woordkorrelate is met leksikale betekenis. Leksikale komponente veronderstel dus nie morfeme in die ware sin van die woord nie, maar soos Ungerer (1983:152) dit stel:

"... 'n onderdeel met 'n woordkorrelaat".

Die kompositum bestaan, soos Van Jaarsveld (1974:22) opmerk, uit twee of meer morfeme plus boureëls. Dit is dus nodig dat vooraf kortliks gekyk word na analitiese prosedures voordat die hiërargiese bou van die kompositum ontleed kan word. Met betrekking tot dié prosedures in die morfologie, stel Krüger (1973:3) dit soos volg:

"Morfologiese analise kan gedefinieer word as die wyse waarop meerledige woorde stap vir stap geanaliseer word in onmiddellike komponente sodat die woordbou ook hierdeur weerspieël word."

In hierdie aanhaling moet "morfologiese analise" met "sintaktiese analise" vervang word. In navolging van Krüger (1973:10), definieer Laas (1974:102) die hiërargiese ordening van morfeme soos volg:

"Dit is die orde waarvolgens die grammatiese morfeme onderling ten opsigte van die wortel georden word en waarvolgens die struktuur van meerledige woorde tot stand kom deur die sistematiese spreiding (ordening) van die onmiddellike komponente."

Laas (1974:102) gaan voort deur te konstateer dat 'n skommeling van hierdie orde resulteer in 'n onbestaanbare morfeemreeks of 'n verandering van

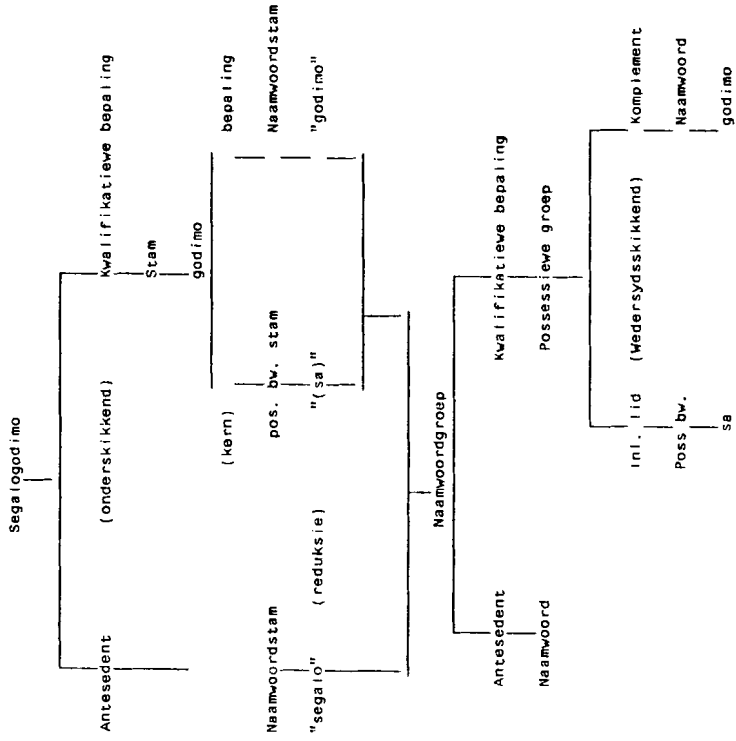
betekenis. Die analise van woorde vertoon die wyse waarop die taalgebruiker die verskillende woordbouelemente (reduksie, vervanging, samestelling, duplisering en affigering) inspan by die uitbouing van 'n minder meerledige of monomorfeematiese woord tot 'n groter geheel.

Die (grafiese) voorstelling van die hiërargiese bou van die kompositum gebaseer op die bogenoemde uitgangspunte deur boomdiagramme, is gedoen volgens:

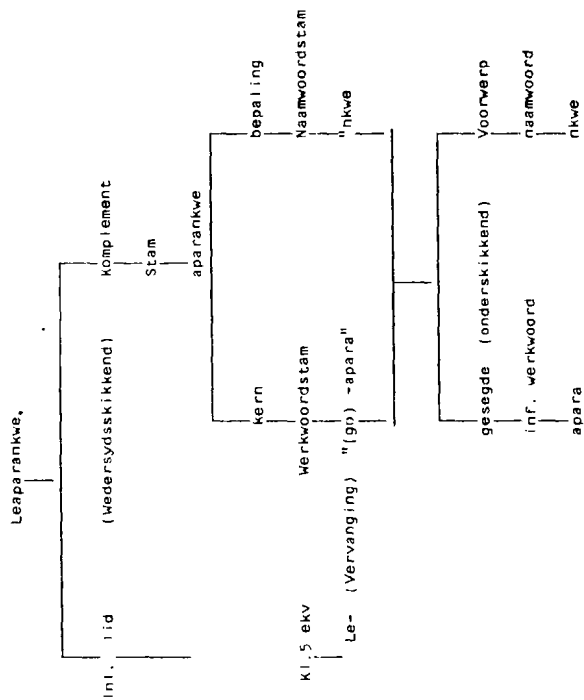
- a. die woordlaag
- b. die woordklaslaag
- c. die valensie laag

en 'n sikliese herhaling hiervan. Die probleem met so 'n voorstelling is verder daarin geleë dat die onderliggende woordgroep na die hiërargiese bou weer teruggestruktureer moet word na stamme of korrelate waarna dit weer hiërargies opgebou word tot die volle struktuur van die kompositum. Hierdie diagrammatiese voorstelling moet egter as voorlopig beskou word want verdere ontwikkeling is sekerlik nodig. Vergelyk die volgende voorbeelde:

A. KOMPOSITA MET STRUKTUUR NAAMWOORDELIK EN NAAMWOORDELIK

B. KOMPOSITA MET STRUKTUUR WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

1. Komposita met struktuur werkwoordelik + naamwoordelik

Nadat die hiërargiese bou van die kompositum uitgewys is, is dit duidelik dat daar 'n bepaalde semantiese verhouding tussen die lede van die kompositum onderling bestaan.

Hierdie semantiese verhoudinge sal in (Afdeling 6.11.3). aan die orde gestel word.

5.7 SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk is eerstens kortliks aandag gegee aan die morfologie as taalwetenskaplike dissipline en die inhoud wat daaraan gegee is. Daarna is die morfologie van die woord kortliks bespreek.

Daar is gepoog om die term morfeem duidelik te omskryf en daar is ook aandag gegee aan die verskillende morfeme wat aangetref word. Dit is gedoen om te bepaal watter ooreenkomste en verskille daar tussen die woord en die kompositum bestaan. Morfeemidentifikasie, volgens die verskillende prinsipes, is van naderby beskou omdat dit ook op die kompositum van toepassing gemaak moet word om die morfeme daarvan vas te stel en te klassifiseer. Hierna is aandag gegee aan die klassifikasie van morfeme soos dit veral in die Afrikatalerliteratuur bespreek is.

Die verskillende woordbouprosesse is betrek en daar is vasgestel dat veral reduksie en vervanging die mees prominente rolle gespeel het by die totstandkoming van komposita in Noord-Sotho.

Die morfologiese kenmerke van die kompositum is hierna in oënskou geneem, eerstens deur kortliks te let op enkele definisies en uitsprake van verskillende skrywers in die algemene literatuur. Daar is vasgestel dat die enigste werklike verskil tussen die gewone naamwoord en die kompositum geleë is in die stam. Die kompositum het 'n saamgestelde stam wat bestaan uit ten minste twee leksikale komponente of morfeme wat woordkorrelate het.

Hierna is die sintaktiese struktuur van die kompositum in Noord-Sotho bestudeer ten opsigte van die sintaktiese samehang van die leksikale morfeme (met woordkorrelate) wat binne die komposita met mekaar kombineer.

Wat hieruit na vore getree het, is dat daar 'n totaal van 23 verskillende woordsoortelike stamme met woordkorrelate gevind is wat op 106 verskillende wyses met mekaar binne die kompositum kombineer uit 'n totaal van 2 472 komposita wat in die korpus opgeneem is. Dit is ook duidelik dat 'n groot aantal van hierdie kombinasies as redelik onproduktief beskou kan word omdat hulle onderskeidelik baie min komposita per kombinasie opgelewer het. Hierdie verskynsel sal egter in Hoofstuk 8 breedvoerig bespreek word.

Laastens is daar aandag gegee aan die hiërargiese bou van enkele komposita om die moontlike strukturering daarvan vanuit die woordgroep te illustreer.

Uit die gegewens wat egter ten opsigte van die morfologiese samestelling van die kompositum verkry is, blyk dit dat dit oor die algemeen bestaan uit 'n klasprefiks • saamgestelde stam en stam + stam en daarom op morfologiese en sintaktiese gronde tot die subsisteem van die woord gereken moet word.

HOOFSTUK 6

DIE SEMANTIEK VAN DIE KOMPOSITUM

6.1 INLEIDING

Van Wyk (1968:41) maak die bewering dat die semantiek, of betekenisleer, sonder twyfel die lastigste probleemgebied van die taalwetenskap is. Hy maak hierdie stelling op grond van die feit dat geen ander dissipline van die linguistiek so deurtrek is van foutiewe opvattinge en vae begrippe as die semantiek nie. Daarom sal daar vir die doeleindes van hierdie studie hoofsaaklik in hierdie afdeling aangesluit word by Van Wyk (1968 en 1970) asook by Reichling (1969) ten einde duidelikheid te kry oor die terminologie en begrippe waarmee in hierdie studie saamgestem word. Dit word gedoen omdat daar in die vorige hoofstukke besluit is dat die kompositum op morfologiese en sintaktiese gronde tot die subsisteem van die woord behoort. Daarom is dit nodig om die terme rondom die semantiek duidelik te bepaal en daarna vas te stel of die kompositum aan die semantiese aspekte van die woord voldoen.

In sy inleiding bevraagteken Van Wyk (1968:41) Bloomfield (1935) se bewering dat dit volstrek onmoontlik is om woorde se betekenis noukeurig te bepaal en te beskrywe en dat die taalwetenskap dus moet afsien van alle pogings om die semantiek tot 'n linguistiese dissipline uit te bou. Aan die anderkant erken Bloomfield egter die noodsaaklikheid daarvan om in die taalkunde met betekenis te werk, maar beroep hom volgens Van Wyk (1968:41) op:

"... 'ruwe, benaderde omskrewe betekenis' wat volgens hom weinig wetenskaplike waarde het."

Van Wyk (1968:41) gaan voort deur te sê dat linguiste, soos Harris en Chomsky, die onvermydelike konklusie van Bloomfield handhaaf en beweer dat as betekenis dan nie wetenskaplik ondersoek kan word nie, die taalkunde dan nie meer langer met betekenis mag werk nie, ook nie met suiwer praktiese

betekenisomskrywings nie. Volgens Van Wyk (1968:41) sou alle semantiese oorwegings volgens Harris (1951). en Chomsky (1965) se opvattinge 'metalinguisties' wees en alle beroepe op betekenis in linguistiese ondersoek dus ontoelaatbaar. Van Harris (1951) sê Van Wyk (1968:41) dat hy nooit bewys het dat die taalwetenskap volledig kan werk sonder inagneming van betekenis nie en (p.42) dat ook Chomsky se werk nie aan 'n sekere beroep op betekenis ontkom nie.

Van Wyk (1968:42) konstateer verder dat die enorme invloed van Bloomfield, (1935) op die taalwetenskap in Amerika veroorsaak het dat dié land ver agter geraak het by Europa op hierdie gebied. Hy gee aan Reichling (1935) die krediet vir die feit dat in Europa en veral in Holland 'n semantiek gegroei het, wat, soos hy dit stel,

" ... vry is van vreemde smelte,"

soos psigologiese introspeksie, ontologismes, logisismes, ensovoorts.

Die semantiek van Reichling (1965:30) baseer hy, net soos al die ander fasette van sy linguistiek, op die feite van die taalgebruik en een van hierdie feite is dat die taaluiting altyd 'n semantiese aspek het, met ander woorde dit gee altyd iets te wete.

Van Wyk (1968:42) lig bogenoemde bewering toe met die volgende voorbeeld: 'n kliënt kom 'n restaurant binne en sê aan die kelner: "Koffie asseblief". Die kelner sal aan hom 'n bepaalde drank in 'n bepaalde houer aanbied. Die wete wat hierdie taaluiting in hierdie geval gee, is vir elkeen wat Afrikaans goed ken, baie presies en duidelik. Hierdie wete sê Van Wyk (1968:42) is net so onmiddellik toeganklik, selfs meer nog as die fisiese geluidsaspek van die taaluiting.

Reichling (1965:30) het, uitgaande van die taalgebruiksfeit dat die taalgebruiker baie presies weet wat in 'n gegewe (en geslaagde) taalgebruikssituasie te wete gegee word, as gevolg van taalgebruik, 'n

linguisties verantwoorde semantiek opgebou wat meer as genoeg 'nuuts' opgelewer het.

In hierdie studie word daar in die volgende paragrawe by Van Wyk (1968:43 e.v.) aangesluit waar hy hierdie 'uitgebreide' en 'moeilike' uiteensetting van Reichling (1935) aan die hand van 'stellings' met kommentaar probeer verduidelik.

6.2 BETEKENIS IS NIE DIT WAAROOR ONS PRAAT NIE

Een algemene fout wat gemaak word, sê Van Wyk (1968:43) is om aan te neem dat 'n woord se betekenis vervat is in die dinge waaroor ons praat. Hy sê 'n mens is geneig om te dink dat die woord 'koffie', koffie beteken, met die bedoeling dat dit die tipe drank is wat die kelner sal bring wanneer koffie bestel word. Dit is natuurlik foutief, want so 'n opvatting sou meebring dat die woord "koffie" se betekenis gedrink sou kon word of ook dat daar lekker gesmul sou kon word aan die woord 'appel' se betekenis.

Dit is dus voor die hand liggend dat die taalkundige vir homself duidelikheid moet kry oor die onderskeid tussen betekenis en saak. Sake is die dinge waaroor ons praat. Hulle is buite die taal en kan gedrink word (soos koffie) en geëet word (soos 'n appel), ensovoorts. Dit is die dinge waaroor ons met behulp van taal moet kommunikeer, maar is nie die taal self nie. Betekenis daarenteen sê Van Wyk (1968:43) is 'n vorm van wete wat aan woorde verbonde is waardeur ons sake kan 'ken'. Hy konstateer verder op dieselfde bladsy:

"Die betekenis 'koffie' is dus dit wat ons in staat stel om, hoe dan ook, of waar dan ook, of wanneer dan ook, oor 'koffiesake' te gesels."

6.3 BETEKENIS IS NIE DIT WAT ONS VERSTAAN WANNEER ONS PRAAT NIE

Daar word dikwels beweer dat 'n woord meer as een betekenis het omdat daar verskillende dinge verstaan kan word wanneer dit gebruik word. Van Wyk (1968:43) maak weereens gebruik van 'n voorbeeld waar die kliënt by 'n kruidenierswinkel instap en sou sê: "Koffie asseblief" en dan beslis niks te drinke sal kry nie. In hierdie geval sal die kruidenier aan hom 'n pakkie of blikkie met koffiemoer of kitskoffie of selfs koffiebone oorhandig. 'n Kweker sal selfs moontlik 'n koffiëplant te voorskyn bring. Die tradisionele taalkunde sal beweer dat 'koffie' nie minder as vyf betekenis het nie, naamlik drank; moer; poeier; bone en plante.

In 'n ander voorbeeld gebruik Van Wyk (1968:44) die voorbeeld van "Twee volwassenes" wat in verskillende omstandighede gebruik word. Ten opsigte van die bevolkingsaemstelling van 'n streek sal die antwoord op die vraag van die sensusopnemer na hoeveel mense in 'n bepaalde huis woon waarskynlik wees: "Twee volwassenes". Op 'n vraag aan 'n kweker wat seldsame plante kweek oor hoeveel hy daarvan aan die groei het, mag die antwoord kom: "twee volwassenes". Iemand wat kaartjies vir 'n bepaalde rygbywedstryd wil koop, sal by die kaartjieskantoor sê: "Twee volwassenes". Hier illustreer Van Wyk (1968:44) baie mooi hoe dikwels die betekenis van 'n woord met die interpretasie van 'n taaluiting verwar word. Hy gaan voort deur te sê dat die betekenis van 'n woord 'n sekere gebruiksveld aan die taalgebruiker stel waarbinne hy 'n interpretasie moet maak ten opsigte van die sake waaroor dit gaan. Die betekenis van die woord stel dus 'n reeks moontlikhede aan die taalgebruiker beskikbaar waarvan slegs een tot 'n interpretasie in 'n bepaalde gegewe situasie kan lei. Reichling (1965) noem betekenis "gebruiksgeprepareerde wete".

6.4 TWEE WOORDE KAN NIE DIESELFDE BETEKENIS Hê NIE

Van Wyk (1968:45 e.v) gebruik die woorde 'skip' en 'boot' om aan te toon dat twee woorde nie dieselfde betekenis kan hê nie. Dieselfde geld ook vir

woorde soos **ampelik** en **offisieël**, **volksraad** en **parlement**, **seks** en **geslag**. Hoewel hierdie pare woorde dikwels en selfs meesal interpretasies omtrent dieselfde sake moontlik maak, sê Van Wyk (1968:45) dat elke lid van sulke pare tog gebruiksmoontlikhede het wat nie deur die orige lid gedeel word nie. Hy slaan die onjuistheid dat twee of meer woorde dieselfde kan beteken die nek in waar hy (p.46) die voorbeelde gee van 'n persoon wat deur byvoorbeeld 'n jonger persoon 'n man genoem word, deur sy ouers seun, deur sy leerlinge onderwyser, deur iemand wat hom minag 'n bobbejaan. Hierdie voorbeelde kan nog heelwat verder uitgebrei word, maar dit is tog vanselfsprekend dat man, seun, onderwyser, bobbejaan, ensovoorts, onmoontlik dieselfde kan beteken.

Daarom sê van Wyk (1968:45) dat as geen twee woorde in dieselfde taal dieselfde betekenis het nie, is dit nog minder moontlik dat twee woorde in verskillende tale dieselfde betekenis kan hê.

6.5 GEVOELSWAARDE KAN NIE TEENoor BETEKENIS GESTEL WORD NIE

Die term 'gevoelswaarde' word dikwels in verband met woorde gebruik op so 'n wyse dat dit iets anders as betekenis sou suggereer. Van Wyk (1968:46) sê dat die woord **slang** byvoorbeeld 'n gevoelswaarde van verraderlikheid sou hê omdat 'n mens iemand wat onbetroubaar is 'n slang kan noem. Daarteenoor het die woord **lam** 'n heel onskadelike gevoelswaarde. Hy sê dat volgens 'n sekere Afrikaanse skrywer die woord **pyp** en **ghoen** dieselfde betekenis het, maar verskillende gevoelswaardes. **Ghoen** sou vertroulikheid suggereer waar **pyp** dit nie doen nie.

Na aanleiding van bogenoemde voorbeelde sê Van Wyk (1968:46):

"Gevoelswaarde in hierdie (onjuiste) sin is iets persoonliks en nie iets linguisties nie. Dit hoort dus nie by taalbeskrywing nie."

In ander gevalle sê Van Wyk (1968:46) is **gevoelswaarde** niks anders as 'n deel van woorde se betekenis nie. As iemand 'n slang genoem word is dit

omdat die woord die persoon in staat stel om tot 'n interpretasie van verraderlikheid te kom - die verraderlikheid is dus in die woord se betekenis opgeneem. As onder dieselfde omstandighede van iemand gesê word: hy suig sy pyp en hy suig sy ghoen, gee dit aanleiding tot twee verskillende interpretasies. In die eerste geval gaan dit bloot om 'n rookvoorwerp en in die tweede geval gaan dit om 'n rookvoorwerp waartoe die roker 'n besondere toegeneentheid voel.

6.6 SLEGS WOORDE KAN BETEKENIS HÊ

Van Wyk (1968:47) konstateer:

"Die term 'betekenis' word deur sowel leke as vakkundiges só veelsinnig gebruik dat dit meer verwarring stig as wat dit duidelikheid in die hand werk".

Hy konstateer verder dat aan die een kant, daar linguïste is, soos Bloomfield, wat beweer dat woorde sowel as woorddele (oftewel morfeme en stamme), woordgroepe (oftewel woordkombinasies) en sinne betekenis het. Aan die anderkant staan Reichling wat aanvaar dat slegs woorde betekenis kan hê en dan ook nie alle woorde nie. Van Wyk (1968:47) se eie oortuiging is egter ook dat slegs woorde betekenis het, maar anders as wat Reichling (1969:30) beweer, sê hy dat alle woorde betekenis het. Daar word akkoord gegaan met Van Wyk as hy konstateer dat die term 'betekenis' eenduidig gedefinieer moet word. Hy maak gebruik van die voorbeelde *on-* in *ontevrede* en die *-s* in *tafels* en die *ge-* in *gekomp*.

Ten opsigte van die *on-* in *ontevrede* stel hy dit teenoor nie *tevrede* nie om aan te toon dat nie onafhanklik ontkennend kan beteken, terwyl *on-* volstrek afhanklik is. Dieselfde geld vir woorddele soos *-s* en *ge-*. Vir sover hulle enige semantiese waarde het, bestaan dit alleen in volstreekte afhanklikheid van die daarmee gepaardgaande stamme. Van Wyk (1968:48) konstateer verder dat, om die relatiewe semantiese selfstandigheid van woorde te onderskei van die semantiese onselfstandigheid van woorddele, is dit nodig om in

eersgenoemde geval te praat van betekenis en in laasgenoemde geval van betekenisaspek. Laasgenoemde is die aangewese term omdat 'n woorddeel alleen via die betekenis van 'n woordgeheel semantiese funksie kan hê.

Van Wyk (1968:48) poneer verder dat dieselfde fout ook dikwels gemaak word ten opsigte van die woordgroep. Hy sê dat daar dikwels gesê word dat **die hoenders in wees**, beteken om kwaad te wees, asof die vier woorde gesamentlik een betekenis sou hê. Ook word dikwels beweer dat **die hond in die hond byt die kind** 'n onderwerpsbetekenis het en **die kind in dieselfde voorbeeld** 'n voorwerpsbetekenis. Van Wyk gaan op dieselfde bladsy voort deur te sê dat as daar van die semantiese aspek van die **hoenders in wees** gepraat wil word, moet dit in ander terme gedoen word as dié wat vir woordbetekenis gereserveer word. Ten opsigte van die tweede voorbeeld konstateer hy (p.49) dat dit waar is dat **die hond in die hond byt die kind** semanties sodanig in die geheel gestruktureer is dat die taalgebruiker daaruit kan aflei dat die hond die onderwerp van die bythandeling is, maar die onderwerpsgebruik is om die rede beslis nie 'n betekenis in dieselfde sin en met dieselfde selfstandigheid as 'n woord se betekenis nie. Dit is alleen 'n woord of 'n woordkombinasie wat die onderwerp van 'n gesegde kan wees en dus kan die onderwerpsfunksie slegs in volstreekte afhanklikheid van woorde tot uiting kom.

Na aanleiding van bogenoemde argumentasie kom Van Wyk (1968:49) tot die gevolgtrekking dat om hierdie wesenlik verskillende semantiese verskynsels te onderskei, dit nodig is om te praat van die woord se betekenis, van 'n woordgroep se groepsinhoud en van kombinatoriese aspekte waar woorde in kombinasie met ander woorde spesiale semantiese funksies, soos dié van die onderwerp kry. In terme van hierdie onderskeid konstateer Van Wyk (1968:49):

"... dat die groepsinhoud van 'n woordgroep opgemaak is uit twee of meer woordbetekenisse wat saamgesmee is deur kombinatoriese aspekte".

Van Wyk gaan op dieselfde bladsy voort om daarop te wys dat dieselfde fout ten opsigte van sinne begaan word. Hy wys daarop dat daar dikwels betekenis aan 'n sin soos *boontjie kry sy loontjie* toegeskryf word en dat 'n stelling, soos *hy kom*, 'n stellingsbetekenis het terwyl *kom hy?* 'n vraag is.

Uit bogenoemde is dit weereens duidelik dat verskillende terme gebruik moet word vir hierdie wesenlik verskillende semantiese verskynsels. Van Wyk (1968:49) stel voor dat die term *sinsinhoud* vir *boontjie kry sy loontjie* en die term *finaliteitsaspekte* vir *hy kom* en *kom hy?* gebruik moet word. Uit bogenoemde kan dus beweer word dat die *sinsinhoud* van 'n sin *opgemaak* is uit 'n *groepsinhoud* of 'n *woordbetekenis* plus 'n *finaliteitsaspek*. Van Wyk (1968:50) som die terme soos volg op:

Semantiese aspek	:	Die generiese benaming vir alle semantiese verskynsels.
Betekenis	:	Die semantiese aspek van 'n woord.
Betekenisaspek	:	Die semantiese aspek van die woorddeel (morfeem).
Groepsinhoud	:	Die semantiese aspek van 'n woordgroep.
Sinsinhoud	:	Die semantiese aspek van 'n sin.
Kombinatoriese aspek	:	'n Semantiese funksie wat voortspruit uit die kombinasie van woorde.
Finaliteitsaspek	:	'n Semantiese funksie wat voortspruit uit die volledigheid van sinne.

6.7 ALLE WOORDE BETEKEN NIE OP DIESELFDE MANIER NIE

Van Wyk (1968:50) sê dat woordbetekenis hom van alle ander semantiese verskynsels onderskei deur sy relatiewe selfstandigheid, met ander woorde 'n woord se betekenis kan sy semantiese funksie in relatiewe onafhanklikheid van ander woorde uitoefen. Hy sê dat dit die indruk mag skep dat alle woordbetekenisse ook origins in alle opsigte eenders funksioneer. Daar is egter verskillende soorte woordbetekenisse wat Van Wyk soos volg illustreer: Wanneer 'n woord soos *klip* gebruik word, is daar slegs 'n gegewe situasie

nodig om tot 'n interpretasie aangaande die bedoelde saak of sake te kom. Sulke woorde wat slegs op 'n bepaalde situasie steun vir interpretasie, word as leksikale betekenis beskryf. Dit sluit ook woorde, soos hier, loop, nou, ensovoorts, in.

Om 'n woord soos ek te kan interpreteer, is die situasie

alleen egter nie voldoende nie. Dit is hier nodig om geïnterees te wees ten opsigte van die konstituerende momente van die gespreksituasie, naamlik die spreker, die aangesprokene en/of die onderwerp van die gesprek. Sulke woorde wat ook op die konstituerende elemente steun word die deiktiese betekenis genoem.

Die betekenis van, byvoorbeeld die woord **se**, kan alleen geïnterees word wanneer ander woorde teenwoordig is waarop dit betrek kan word. In **Pa se hoed** bewerkstellig **se** die besittlike verband tussen **pa** en **hoed**. Woorde waarvan die betekenis op ander steun, het grammatiese betekenis.

Indien 'n woord op 'n woordgroep steun vir sy semantiese interpreteerbaarheid, soos byvoorbeeld **kluts in kluts kwyd raak** (of **kwyd wees**), word daar van ideomatiese betekenis gepraat.

Daar kom egter natuurlik talle woorde voor waarvan die betekenis op twee of meer van die genoemde maniere tegelyk kan funksioneer. So byvoorbeeld het sy in Afrikaans klaarblyklik 'n deiktiese betekenis, maar dit het tog ook sekere leksikale elemente.

6.8 BETEKENISVERSKYNSELS BY NAAMWOORDE

Noudat daar na aanleiding van die vorige paragraaf, duidelikheid verkry is oor betekenis, is dit nodig om sekere betekenisverskynsels wat in die woordvorm vervat mag wees van naderby te beskou. Dit moet gedoen word ten einde te bepaal of die kompositum ook op die terrein van die semantiek aan die vereistes en kenmerke wat aan die woordvorm gestel word, voldoen.

1. Polisemie

Reichling (1969:42) verduidelik hierdie verskynsel met die volgende uitinge as voorbeeld:

a. "De meubelmaker zal vandaag de tafel tuisbrengen"

en

b. "Het is om twaalf uur tafel."

In die eerste geval word 'n wete gevorm van 'n bepaalde meubelstuk wat minstens uit 'n blad bestaan waarop verskillende voorwerpe geplaas kan word. In die tweede geval word 'n wete van 'n maaltyd aan so 'n tafel gevorm. Die 'betekenis' het op sigself verskillende fasette of verskillende 'onderskeidings'. Die tafel in **a** kan 'n vlak, horisontaal gevestigde blad wees en die tafel in **b** 'n maaltyd aan 'n tafel. Wat hulle 'onderskeidings' betref is die tafel in **a** en die tafel in **b** allermins identies. Hulle kan wel 'n onderskeiding of enkele onderskeidinge in gemeen hê, maar selfs dit hoef geheel en al nie die geval te wees nie, want in **tafel** hoef die onderskeidings wat in die tafel in **a** kan voorkom glad nie teenwoordig te wees nie, terwyl die taalgebruiker tog weet waaroor daar gepraat word, naamlik 'n maaltyd.

Daar is beslis 'n verskil in die geheel van onderskeidings van die tafel in **a** en in die onderskeiding van **maaltyd** of **ete** kom nie in die tafel in **a** voor nie. Die onderskeidings **vlak horisontaal gevestigde blad**, hoef in die tafel in **b** nie voor te kom nie. Dat **maaltyd** of **ete** in die tafel in **b** weer verskillende fasette kan hê, is ook duidelik.

Bogenoemde voorbeeld dui dus daarop dat dieselfde woord meer as een betekenisonderskeiding vertoon.

2. Homonimie

Schoonees (1972:309) verduidelik die term homoniem soos volg:

"Woord wat dieselfde klank en spellingsvorm as 'n ander in dieselfde taal het, maar in betekenis en herkoms verskil, byvoorbeeld bank (om op te sit) en bank (kredietstelling)."

Reichling (1969:43) verduidelik hierdie term deur die voorbeeld van 'n skoolkind wat ook van **tafel** kan praat teenoor die **tafel** soos in **a** en **b** in die vorige paragraaf, naamlik dat hy kan sê:

c. "Ek heb de **tafel** van vijf geleerd."

Hierdie **tafel** is (p.43) hier 'n:

"rijtjie van vermenigvuldigingen."

Die onderskeidinge binne hierdie woord **tafel** sluit op geen enkele wyse aan by die gebruiksevalle van **tafel a** en **b** nie. **Tafel** soos in **c** is heeltemal 'n ander woord as die **tafel** in **a** en **b**, met 'n ander betekenis omdat **tafel** die in **a** en **b** tot 'n geheel ander reeks behoort as die **tafel** in **c** waarvan die verkillende gebruiksevalle 'n geheel van onderskeidinge 'vertoon', wat op geen enkele wyse aansluit by die gebruiksevalle van die **tafel** in **a** en **b** nie.

'n Voorbeeld in Noord-Sotho wat paslik hier bygehaal kan word, is **otla** wat "voed of voer" beteken en **otla** wat 'herkou' beteken. Reichling (1969:44) konstateer dat die 'vormbepaalde' funksie van die betekenis, dit wil sê dat dit die woordvorm 'stempel' tot die vorm van die bepaalde woord, nie identies is met sy semantiese funksie nie, want:

"...: verskillende betekenis - 'gehelen', determineren één vorm tot de vorm van twee 'woorden'.

3. Homofone

Reichling (1969:44) gebruik die voorbeeld van die vorm *leer*, wat in een geval 'n *leer* om teen 'n muur op te klim beteken, in ander *leer* wat gelooid vel beteken en *leer* wat teorie beteken. Hierdie woorde het, ook in oeroue tye, geen verband met mekaar gehad nie. Hulle vertoon ewemin verband in die tydsopvolging (*diachronies*) as in hulle gelyktydige gebruik (*synchronies*). Dit is egter anders met die woord *bank* om op te sit en *bank* kredietinstelling. Vir die taalgebruiker is hierdie ook twee verskillende woorde, maar die een het uit die ander ontwikkel. Hy gaan voort deur te konstateer dat woorde met gelyke vorme wat tot dieselfde woordsoort behoort, maar verskillende betekenis het, homonieme is. As alleen die vorm gelyk is, maar die woordsoorte verskil, is dit homofone, byvoorbeeld kan vir vaatjie en kan as hulpwerkwoord.

Volgens Reichling (1969:44) bestaan daar van geen woord so iets soos 'n 'kernbetekenis' in die sin van 'n oral terugkerende groep van onderskeidinge of 'n onderskeiding waaromheen dit alle ander 'betekenis' as byvoorbeeld 'periferie' groepeer nie. Geen enkele 'betekenis'-onderskeiding is in wese ten opsigte van die betekenisgeheel in die verskillende gebruiksevalle konstant nie. Dit lê eerder op die vlak van semantiese 'waarde'. Daar bestaan wel van elke woord diakronies beskou, 'n beginbetekenis en daar bestaan ook heel dikwels 'n nees voorkomende gebruiksvorm van 'n woord.

4. Metaforiek

Odendal (1979:695) beskryf die metafoor soos volg:

"Oordragtlike, figuurlike uitdrukking wat op 'n vergelyking, ooreenkoms berus die beeld in die plek van die eintlike voorstelling plaas, of die ooreenkoms tussen twee vergeleke voorwerpe suggereer: In die volgende uitdrukkings kom metafore voor - 'n hart van klip, die oseaan van die lewe, 'n wil van staal, die skip van die woestyn (kameel). (G. meta + phero oordra)."

Reichling (1969:46) gee die volgende beskrywing, byvoorbeeld as die huisvrou aan die huishulp sou sê:

"Ze brengen de aardappelen in een zak."

dan word die betekenis van 'zak' met sy onderskeidinge in hierdie geval 'conjunct' toegepas.

Sou 'n eggenoot van sy vrou se rok sê:

"Wat heb jij daar voor een zak aan!"

dan gebeur daar heel iets anders. Die vrou het nie 'n sak aan nie, maar haar man pas die onderskeiding 'vormloos' uit die sak-betekenis toe op die vorm van sy vrou se rok terwyl onderskeidinge soos stof, voorwerp om aartappels of kole in te vervoer nie 'toegepas' word nie, maar wel deur die man en vrou in die betekenis sak geken word, maar hier gebruik om die vrou te laat verstaan dat sy nie in die rok pas nie. Hierdie betekenistoepassing noem hy die 'disjunkte' omdat in hierdie geval slegs een of slegs enkele onderskeidinge in die gebruik toegepas word. Die res, wat nie toepaslik is nie, gee ons juis dit te wete waaroor nie gepraat word nie, maar wat 'n teenstelling tot die wel toegepaste onderskeidinge vorm. Dit is volgens Reichling (1969:46) disjunkte metaforiese woordgebruik. Hierdie gebruik is volgens hom nie altyd opsetlik nie, maar altyd bewus.

Dié bewussyn van die teenstelling tussen die toegepaste en die nie-toepaslike onderskeidinge binne die met hierdie onderskeidinge gebruikte betekenis, maak 'n bepaalde gebruik tot metaforiek. Reichling (1969:46) konstateer dus dat die konjunkte toepassing die gewone is en die disjunkte die ongewone of opvallende.

Reichling wys daarop dat Langeveld reeds in 1936 gewys het op die verskynsels van konjunkte en disjunkte gebruik, maar dat hy self (p.46) die distributiewe gebruik daaraan toevoeg wat homself inderdaad duidelik

voordoën by die sogenaamde 'noemende' woorde soos selfstandige naamwoorde en werkwoorde, maar dat daarmee nog glad nie alle verskynsels by alle woordsoorte beskryf is nie, wat staan nog verklaar is.

Meyer de Villiers (1975:94) sê dat die term en begrip metafoor al sedert die dae van Aristoteles bekend is en op verskillende maniere vertolk is. Sedertdien het dit nog steeds die meeste aandag van letterkundiges gekry en tog is dit wesenlik 'n taalprobleem, "insonderheid 'n semantiese kwessie".

Daar sal vir die doeleindes van hierdie studie kortliks by De Villiers (1975:95 e.v.) aangesluit word, aangesien hy die metafoor baie duidelik toelig. Dit word gedoen omdat dit op hierdie stadium van die studie wil voorkom asof metaforiek in die komposita van Noord-Sotho 'n baie produktiewe rol speel, soos later aangetoon sal word (Afdeling 6.11.3). De Villiers (1975:95) maak 'n onderskeid tussen "sogenaamde geekte metafore" en "egte metafore". Hy sê dat daar 'n verskynsel is wat dikwels metafories genoem word, maar tog duidelik verskil van die voorbeelde wat hieronder aangehaal word:

bok	:	1. soort soogdier
	:	2. soort stut, ondermeer vir blaaië, gimnastiek, as sitplek, ensovoorts;
esel	:	1. soort dier
	:	2. raam op pote vir skilder se doek;
vuurpyl	:	1. projektiel vir vertoon of vir navorsing
	:	2. plant met rooi blomme.

Hiermee vergelyk hy ook 'n aantal name van die liggaamsdele van mens of dier wat dien as name van natuurverskynsels of van dele van artefakte, byvoorbeeld:

nek (tussen berge)
oog (van naald)
oor (van koppie)
tand (van vurk, saag, rat)
voet (van berg)

De Villiers (1975:95) sê dat dié gevalle om 'n paar redes nie as egte metafore beskou kan word nie omdat ons in die eerste plek nie sonder meer kan sê dat hulle die oordrag van name op ander dinge is nie, met ander woorde, dat daar een basiese betekenis is wat gegee word aan iets wat nie eintlik onder daardie naam gaan nie. Hy sê verder dat woordeboeke meer as een betekenis vir die genoemde woorde gee en dat dit moontlik is om die gemeende 'metaforiese' betekenis te ken sonder om die ander betekenis te ken.

De Villiers (1975:95) wys verder daarop dat daar wel 'n aantal woorde is waar daar 'n primêre en 'n sekondêre betekenis is, byvoorbeeld:

aap, bobbejaan, buffel, esel, ensovoorts.

Hierdie woorde is in die eerste plek name van diere. Dit is wat populêr die 'letterlike' betekenis van woorde genoem word. Daarnaas egter, noem die woordeboek 'n sekondêre of sogenaamde 'figuurlike' betekenis, waarvolgens hulle prediserend of spottend van mense gebruik word, byvoorbeeld:

"Jan is 'n aap/buffel."

De Villiers (1975:96) merk verder op dat dit opvallend is dat baie name metaforiese samestellings is en ook dat baie van hulle 'n diernaam as een element het, byvoorbeeld:

arendsoog, bobbejaantou, bokkesprong, eseloor, hanekam,
kattekwaad, ensovoorts.

Hierdie woorde asook dié gevalle wat reeds genoem is, soos bok, esel, oor, ensovoorts, is saaklike name en nie affektiewe benoeminge soos die diername wat prediserend op mense toegepas word nie.

De Villiers (1975:96) wys verder daarop dat daar verskeie woorde is waarvan die metaforiese oorsprong blykbaar volkome verbleek het, byvoorbeeld die slang vir waterleiding, die koevoet (= koeivoet), die haan van 'n geweer, asook plantkundige name vir onderdele van 'n plant soos kroon, kelk, stamper, spore, ensovoorts. Hy gaan voort deur te sê dat dit boeiend is om te sien hoe die proses van naamgewing deur metafore nog steeds in ons eie tyd voortgaan omdat die mens geneig is om metafore te assosieer met die digterlike en die volkse.

In teenstelling met hierdie geykte metafore gee De Villiers (1975:97) verder aandag aan wat hy noem egte of vrye metafore. Die onderskeid tussen die geykte metafoer en die egte of vrye metafoer verduidelik hy op dieselfde bladsy soos volg:

. "Die geykte metafoer het 'n betekenis (of meer as een) wat deur die woordeboek verklaar word, terwyl die waarde van die egte of vrye metafoer deur geen woordeboek verklaar word nie."

Die woordeboek kan laasgenoemde nie bepaal nie omdat dié waarde nie vasgelê is nie, maar wissel volgens elke raamwerk (konteks) waarin dit voorkom en selfs binne 'n bepaalde raamwerk geen presiese waarde verteenwoordig nie. Om dit te illustreer, gee De Villiers (1975:97) die volgende voorbeelde om die talle moontlike verklarings wat daarin gevind sou kon word aan te toon:

"... jou klapperdop 'n korf wat gons van vrae;
die konka van sy lyf."

5. Die egte metafoer

De Villiers (1975:97) wys daarop dat die metafoor binne die betrokke raamwerk of konteks gesien moet word. Hy sê dat in dié opsig, en slegs in dié opsig, kan die metaforiese gebruik van 'n woord vergelyk word met ander sogenaamde stylfigure soos ironie of hiperboliek.

Hulle is almal gebruikswyses van die woorde en moet almal binne 'n bepaalde situasie of konteks gesien word. Die hoorder of leser moet by al hierdie sogenaamde stylfigure die gewone (leksikografiese) betekenis van die betrokke woord of uitdrukking ken voordat hy die metaforiese ironiese of hiperboliese waarde kan vertolk, soos dit in die betrokke raamwerk fungeer.

Om sy bewering dat die egte metafoor prediserend is, te staaf, verduidelik De Villiers (1975:97-98) soos volg:

"Baie van die sogenaamde metaforiese woorde soos esel vir 'stander van 'n skilder' of nek vir 'bergpas' is as geykte metafore gewone soortname, dit wil sê hulle word referensieel gebruik, in teenstelling met ander metaforiese name, soos esel vir 'swaap' of kapokhaantjie vir 'veglustige, parmantige mannetjie' wat prediserend gebruik word."

Hy verduidelik die terme referensieel en prediserend met die volgende voorbeelde:

- a. Die dame daar oorkant wil met u praat.
- b. Sy is nie baie slim of geleerd nie, maar tog 'n egte dame.

Die woord dame word in sin a referensieel en in sin b prediserend gebruik.

Die referensieel gebruikte woorde verwys na bepaalde of soorte wesens of dinge (konkreet of abstrak); die prediserend gebruikte woorde dien om die spreker of hoorder se oordeel of houding uit te druk.

In bogenoemde sin a verwys dame na 'n bepaalde persoon en in b druk dit 'n oordeel uit.

Kortom kan van die egte merafoor gesê word dat die metafoordraer daarin prediserend gebruik word en nie referensieel nie.

6.9 DIE KOMPOSITUM VERSUS DIE WOORDGROEP IN TERME VAN BETEKENIS

Om duidelikheid te verkry oor die verskille tussen die woordgroep en die kompositum, word dit nodig geag om behoudens dit wat reeds in Hoofstuk 3 oor die woordgroep gesê is, aan te sluit by De Villiers (1975:132) waar hy aandag gee aan aspekte van verbinding. Dit word nodig geag aangesien daar binne die kompositum ook 'n vorm van verbinding plaasvind, naamlik van leksikale morfeme met woordkorrelate tot 'n semantiese eenheid.

Hoewel daar meer aspekte van verbinding is, word hier net vyf genoem, soos weergegee deur De Villiers (1975:132), naamlik

- a. die soorte verhoudings tussen die komponente van die verbinding;
- b. die woordsoorte wat tiperend is en die hoofbestandele uitmaak van die verbinding;
- c. die skryfwyse van die verbindings;
- d. die vraag of die leksikale elemente in die verbinding vry is, dit wil sê vervangbaar is om telkens nuwe betekenis-eenhede op te lewer, dan wel of hulle in die verbinding verstar het tot 'n enkele soort

betekenisseenheid, met ander woorde 'n vaste of idiomatiese verbinding is;

e. die onderskeid tussen liniêre en nie lineêre verbindings".

Daar word saamgestem met De Villiers (1975:132) as hy sê dat punt c nie van dieselfde aard as die ander punte skyn te wees nie omdat dit nie 'n suiwer wetenskaplike beginsel verteenwoordig nie, want die skryfwyse van Afrikaans, soos ook die van ander tale (waarby ook Noord-Sotho gereken kan word), berus nie op streng wetenskaplike beginsels nie.

Die probleem of 'n verbinding in Afrikaans los of vas geskryf moet word, moet in verband gebring word met die kwessie van samestellings, wat baie algemeen as 'n wetenskaplik gefundeerde begrip beskou word en bestaan ook in Noord-Sotho. Dit is dus nodig dat die skryfwyse wel betrek sal word.

Op bladsy 134 verwerp hy die skryfwyse as beslissende kenmerk en sê dat dit vir die taalkundige van geen belang is nie. Hy moet in alle gevalle eers uitmaak wat 'n samestelling is en die skryfwyse sal uit sy beslissing volg en dit nie voorafgaan nie.

6.10 SEMANTIESE ASPEKTE VAN KOMPOSITA

Die doel is om die algemene betekenisverskynsels en neigings ten opsigte van die semantiek van die kompositum te ondersoek. Dit moet gedoen word deur die kompositakorpus te ondersoek aan die hand van die dissiplinêre sub sisteme van die semantiek, naamlik die paradigmatische en die sintagmatiese sub sisteme ten opsigte van die woord en die woordgroep.

6.10.1 DIE SINTAGMATIESE SEMANTIESE VERSKYNSELS TUSSEN DIE ONDERDELE (STAMME) VAN DIE KOMPOSITUM

6.10.1.1 DIE SEMANTIESE VERHOUDINGE

Hier moet vasgestel word watter semantiese verhouding daar tussen die onderskeie stamme binne die kompositum vasgestel kan word, dit wil sê of daar in die kompositum dieselfde, of soortgelyke semantiese verhoudinge tussen die lede vasgestel kan word as wat in die onderskeie woordgroepe is, byvoorbeeld onderskikking, kernlid + bepaling/komplement of lid + lid (nieweskikking of presisering), ensovoorts. In aansluiting by die bespreking hierbo en ter bevestiging van wat reeds in (Afdeling 2.3) oor die algemene kenmerke van komposita aangehaal is, word dit nodig geag om kortliks aandag te gee aan enkele algemene semantiese aspekte van komposita. De Groot (1966:109) sê die volgende oor die kompositum:

"De betekenis van een compositum is een denkgestalt, dit is een denkeenheid die meer of/en anders is dan de som van de componenten."

Op bladsy 110 sê hy verder:

"De morfemen hebben, een eigen betekenis, maar in de morfeem combinatie een bepaalde semantische functie, die door de taalbeschouwer kan afgeleid worden uit de compositum-betekenis."

In dieselfde verband sê Schultink (1962:10):

"De betekenis van composita is een vereniging van pre-existerende woordbetekenissen. Op grond daarvan wordt een compositum begrepen door ieder die de betreffende simplicia kent."

In teenstelling hiermee sê De Groot (1966:125), kan die hoorder nooit die kompositum op grond van die betekenis van die konstituerende woorde of morfeme begryp nie.

Daar word vir die doeleindes van hierdie studie saamgestem met De Villiers (1975:164) as hy tereg opmerk dat die verskil van mening tussen De Groot en Schultink waarskynlik, al is dit in geringe mate, toegeskryf kan word aan die feit dat die term samestelling vir taamlik uiteenlopende gevalle gebruik word.

De Villiers (1975:164) wys op die twee uiterstes, naamlik woorde wat histories beskou uit meer as een stammorfeem bestaan, maar tans vir die gewone gebruiker simplekse (eenledige woorde) verteenwoordig, byvoorbeeld dagvaar, domkrag, fynkam, ensovoorts. Aan die anderkant sê hy (p.165) dat daar verbindings is waarvan die komponente elk duidelike semantiese waardes het en as verbindings waarskynlik onmiddellik begrypbaar is, soos dakteël, doodsbegrip, jasknoop, ensovoorts.

Alhoewel die eerste tipe gewoonlik ondeursigtig en die tweede deursigtig genoem word, sê De Villiers (1975:165) is dit moeilik om met stelligheid vas te stel hoe ondeursigtig of deursigtig iedere geval is sonder proefondervindelike toetsing van die taalgebruikers. Dit hang ook af van die taalgebruikers se taalkundige en algemene kennis en dan is daar nie net twee uiterstes van deursigtigheid al dan nie, maar baie tussengrade van duidelikheid soos glimlag, loopbaan, meened, ensovoorts.

6.10.1.2 PATRONE VAN SAMEVOEGING

De Villiers (1975:165) sê dat die algemene trek van samestellings daarin bestaan dat hulle, soos baie lineêre eenhede, 'n kern het en een of meer bepalings, asook dat die regterkantste komponent(e) die kern uitmaak en die linkerkantste komponent(e) die bepaling(s). So sê hy verwys beesvleis na dieselfde veld as vleis, en voordeur na dieselfde veld as deur.

Hierdie bevinding van De Villiers asook Kempen (1969) en Botha (1964) (vergelyk Afdeling 2.1.2) kan nie as algemeengeldend op alle tale van toepassing gemaak word nie. Dit wil voorkom asof hierdie verskynsel wel op die meeste Westerse tale van toepassing gemaak kan word. In die Afrikatale

blyk die teenoorgestelde waar te wees, naamlik dat die eerste lid gewoonlik die kernbetekenis dra en die tweede of daaropvolgende lede die beskrywende of bepalende funksie het. Dieselfde bevinding is gemaak deur Nkondo (1974) ten opsigte van Tsonga en Ungerer (1963) ten opsigte van Zulu. Die rede vir hierdie verskynsel lê egter in die onderskeie tale se verskillende woordgroepstrukture en dit is 'n verdere bewys dat die kompositum in die meeste gevalle uit 'n bepaalde woordgroep van die betrokke taal sy oorsprong het. Hierdie verskynsel sal egter in die volgende paragraaf meer breedvoerig ten opsigte van Noord-Sotho bespreek word, wanneer gehandel word met die onderlinge verhouding van die komponente van die kompositum.

De Villiers (1975:165) sê egter dat op hierdie baie algemene verhouding van die komponente tot mekaar en tot die geheel daar 'n paar uitsonderinge, meestal met 'n laer frekwensie, is.

Een soort uitsondering bestaan daaruit dat die geheel nie uit 'n kern en bepaling(s) bestaan nie. By uitsondering kan die komponente ongeveer soos in 'n bystelling gelyke waarde hê. De Villiers (1973:165) gee die volgende voorbeelde:

sekretaris-penningmeester
diermens

Hy gee ook die volgende voorbeelde van werkwoorde wat ook nie die verhouding van kern en bepaling vertoon nie, naamlik:

beeldbou
watertand
ryloop
brandmerk

Verder gee hy voorbeelde waar minstens die laaste komponent nie letterlik die bedoelde referent aandui nie, byvoorbeeld:

buffelshoring
handskoen
katstert
klipkous, ensovoorts

Botha (1968:21) noem hierdie tipes:

"metaphorical and idiomatic compounds".

De Villiers (1975:165) sê dat samestellings in Afrikaans oorwegend verteenwoordig word deur tipes, soos

beesvleis
dakteël
goudkleurig
handkoffer
jasknoop,

waar die laaste komponent die superordinaat aandui en die voorafgaande linkerkantste komponent spesifiserend fungeer. Binne hierdie skema kan die verhouding tussen die komponente groot verskille toon.

In hierdie verband kan Lees (1968) en Marchand (1967) wat reeds in Afdeling 2.1.1 aangehaal is, bygehaal word om De Villiers se bewering dat uiteenlopende indelings op hierdie basis gemaak kan word, te staaf byvoorbeeld:

samestellings met 'n werkwoordagtige morfeem wat in die volgende patrone kan voorkom:

onderwerp + gesegde	-	muggiebyt
gesegde + onderwerp	-	flitslig, wasmasjien
voorwerp + gesegde	-	selfbeheer, brandweer
gesegde + bepaling	-	swembad, slaapkamer

Hy (p.166) gaan voort deur te beweer dat by samestellings sonder 'n werkwoordagtige morfeem daar 'n groot verskeidenheid van verhoudings voorkom.

Gevalle soos **deurknop**, **hempsmou** en **jasknoop** is die produktiefste tipes en is ongeveer gelykwaardig met woordgroepe met **se**, byvoorbeeld:

die deur se knop
die tafel se poot

De Villiers (1975:166) gee die volgende voorbeelde om die verskillende verhoudings wat verteenwoordig kan word aan te toon:

seunsmat : 'n seun wat 'n maat is/die seun is 'n maat
studiegroep : 'n groep wat (iets) bestudeer
motordief : 'n dief wat motors ('n motor) steel
(gesteel het)
skoolboeke : boeke vir die skool
ringmuur : 'n muur soos in die vorm van 'n ring
bunsenbrander : 'n soort brander wat na Bunson vernoem is
ryloop : ry en loop (afwisselend)
peperduur : so duur soos peper
kniediep : diep tot by die knieë

De Villiers (1975:166) konkludeer soos volg:

"Gelet op die verskil in verhouding tussen lede van 'n samestelling is dit in teorie denkbaar dat 'n samestelling semanties is soos De Groot beweer: 'n geheel wat nie sonder meer as die som van die komponente begryp kan word nie. Met ander woorde die verskeidenheid in verhoudings skyn die gedagte te bevestig dat mens eers die betekenis van die samestelling as geheel moet ken voor jy die 'bepaalde semantiese funksie' van die komponente kan vasstel."

Alhoewel dit na vore gekom het uit die bogenoemde werke dat daar verskillende semantiese verhoudings tussen die lede van 'n kompositum bestaan, is hierdie verhoudings nie almal duidelik benoem nie. Derhalwe gaan daar in hierdie studie gepoog word om die verhoudings van die lede binne die kompositum in Noord-Sotho te beoordeel volgens die reeds genoemde semanties-kombinatoriese verhoudings wat Van Wyk (1962) voorgestel het (vergelyk Afdeling 3.4.3.6).

Die standpunt is dat dit in elk geval 'n feit is dat daar tussen die onderdele van 'n semanties meerledige geheel 'n semantiese konneksie van een of ander tipe moet wees, anders kan daar nie van 'n semantiese geheel sprake wees nie.

6.10.2 DIE SEMANTIES-KOMBINATORIESE VERHOUDINGE BINNE DIE KOMPOSITUM

In die lig van die omvang wat so 'n studie kan aanneem, asook in die lig van die feit dat hierdie studie slegs 'n hoofstuk aan die semantiek afstaan, moet daarop gewys word dat slegs enkele algemene verhoudings tussen die komponente van die kompositum bespreek sal word. Dit is baie duidelik dat die semantiek van die kompositum in Noord-Sotho in 'n latere dieptestudie baie beter ontgin sal moet word.

Soos wat De Villiers (1975) tereg opgemerk het, is dit nie noodwendig dat komponente met dieselfde woordsoortelike korrelate binne 'n kompositum dieselfde verhouding tot mekaar sal hê as dieselfde komponente binne 'n ander kompositum nie.

Omdat dié verhoudings sowel binne die woord en sy onderdele as die woordgroep en sy onderdele bestaan, word aanvaar dat dit ook tussen die onderdele van die kompositum sal voorkom. Dit veronderstel vooraf die vasstel van die onderliggende komponente van die kompositum, naamlik stanime en morfeme.

Die verhoudings soos kern + bepaling (onderskikking), inleidende lid + komplement (wederskikking), eerste lid + tweede of daaropvolgende lid (newseskikking) en hooflid + presiserende lid (presisering) sal met betrekking tot die onderdele van die kompositum in 'n volgende afdeling aan die orde kom.

6.11. ONDERLIGGENDE WOORDGROEPE WAARUIT KOMPOSITA WAARSKYNLIK ONTSTAAN HET

6.11.1. ONDERLIGGENDE WOORDGROEPE VAN KOMPOSITA WAARVAN DIE EERSTE LID 'N NAAMWOORDKORRELAAT HET

Die meeste komponente wat 'n naamwoord as korrelaat het en binne die kompositum met mekaar kombineer, staan in 'n possessiewe verhouding tot mekaar en kan herlei word na possessiewe woordgroepe, byvoorbeeld:

1. Naamwoord + naamwoord

maatlaphepo	- voedingskrag
lebakakanego	- verhalende tyd
dibjanagalase	- glasware
mmaletlotlo	- tesourier
malenawana	- iemand wat baie reis
ramatsoba	- blomboer

(Vergelyk Bylaag p.304 e.v vir verdere voorbeelde).

2. Naamwoord + lokatiewe naamwoord

In die meeste komposita met hierdie kombinasie wil dit voorkom asof hulle ook uit possessiewe groepe afkomstig is, soos byvoorbeeld:

molaamarumong	- krygswet
kgolegolapeng	- huisares

boditamaleng	-	suurheid
mongwalobitleng	-	grafskrif
polokegomebileng	-	padveiligheid
phulothabeng	-	bergveld

(Vergelyk Bylaag p.381 e.v. vir verdere voorbeelde).

Daar is egter gevalle waar daar eerder van 'n definiërende kopulatiewe verhouding sprake is, soos die volgende:

seatla se kobong	-	die hand is onder die kombers
seatlakobong	-	omkoopgeld

Hulle is egter baie min.

3. Naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord

Ook in gevalle met hierdie kombinasie is daar 'n duidelike possessiewe verhouding waarneembaar, byvoorbeeld:

mobu wa tlase	-	ondergrond
mobutlase	-	ondergrond

Vergelyk die onderstaande voorbeelde:

segalogodimo	-	hoogtoon
lehlalulagare	-	hartjie van die somer
keremorago	-	trurat
khemelontle	-	uitaseming
nagatlase	-	laeveld

(Vergelyk Bylaag p.384 e.v. vir verdere voorbeelde).

4. Naamwoord + voornaamwoord

a. Naamwoord + possessiewe voornaamwoord

Hierdie kombinasies word soms ook verkorte morfo-sintaktiese konstruksies genoem en is duidelik afgelei van possessiewe groepe waarvan die komplement 'n possessiewe voornaamwoord is, byvoorbeeld: mmabo < mma wa bona - hulle ma

Vergelyk die volgende voorbeelde:

mmagwe - sy/haar ma
rrago - jou pa
tatagwe - sy/haar pa

(Vergelyk Afdeling 7.4.1.).

b. Naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord

In hierdie geval is 'n duidelike kwalifikatiewe verhouding waarneembaar, byvoorbeeld:

Maatlaohle - Almagtig
megalayohle - veelgolfradio
nokogohle - vierkante duim
pušonoši - outokrasie
moopedinoši - solis(te)

5. Naamwoord + bywoord

Vergelyk die volgende voorbeelde:

kopelo ya mmogo - samesang
kopeloimogo - eenstemmige sangstuk

temogoruri - werklike waarneming
leemeditota - absolute woornaamwoord

(Vergelyk Bylaag p.390 vir verdere voorbeelde).

6. Naamwoord + beskrywende naamwoord

In hierdie gevalle kan die onderlinge verhouding tussen die komponente van die kompositum in verband gebring word met die ooreenstemmende adjektief-relatiewe woordgroepe soos, byvoorbeeld:

(di) beke tse pedi - twee weke
lebebe le (le)tšididi - koue room

Vergelyk die volgende voorbeelde:

pekepedi - veertien dae
lebebetsididi - roomys
feilakgokolo - ronde vyl
lehlakatala - soort witterige kafferkoring
mehlakoremeraro - driedimensioneel

7. Naamwoord + werkwoord

Komposita met hierdie kombinasie kan in twee groepe verdeel word, naamlik:

a. Komposita afgelei van 'n naamwoord + werkwoord

khutloahlama < khutlo ya go ahlama (stomphoek)

sekweretsheka - swaihek

mpanapalega	- hy is dik geëet
botwadumela	- aggressiwiteit
mušiothunya	- Victoria waterval
noterathela	- leitoon

b. Komposita afgelei van naamwoord + passiewe werkwoord

Let op die volgende voorbeelde: sekaelogopolwa < sekaelo sa go gopolwa

bokgabogopolwa	- abstrakte kuns
sekgwahlangwa	- boomaanplantings
dijotswakwa	- gemengde dieet
kabelotšwakwa	- saamgestelde eweredigheid
kimobutšwe	- oopstand
koloigogwa	- sleepwa

Uit bogenoemde gegewens is dit duidelik dat die possessiewe verhouding 'n baie prominente rol vervul binne komposita. Derhalwe kan afgelei word dat die meeste komposita in Noord-Sotho afgelei is van oorspronklike possessiewe woordgroepe.

'n Enkele geval met 'n negatiewe konstruksie is ook opgespoor, byvoorbeeld:

mmagakešome - (ma-ek-werk-nie) lui aard

8. Komposita afgelei van onderwerp + imperatiewe werkwoord

In komposita met hierdie kombinasie is die onderwerp gewoonlik verwantskapsname soos mma- of ma-, byvoorbeeld:

Manthole	- Desember in amptelike terminologie
mmankhumiše	- naam van 'n plek
mmantšhegete	- soort Sothodans, gewoonlik

mmantlhakane gedans voor veldskool
 - perdeby

6.11.2 DIE ONDERLINGLIGGENDE WOORDGROEPE VAN KOMPOSITA WAARVAN DIE EERSTE LID 'N WERKWOORDKORRELAAT HET

1. Werkwoord + naamwoord

Komposita met hierdie kombinasie kan herlei word na groepe wat bestaan uit gesegde + voorwerp, byvoorbeeld:

seaparadikatane < go apara dikatane - iemand wat toings aantrek

seaparankwe	- kaptein, koning
bobaladitšhelete	- rekenmeesterskap
sealwafase	- vloerbedekking
sebalamakgolo	- tolhek
mabelegabatho	- sterk drank
sebolayasehlabi	- pynstiller

(Vergelyk Bylaag (p.429-477) vir verdere voorbeelde).

2. Werkwoord + beskrywende naamwoord

Ook hierdie kombinasies kan herlei word na groepe wat bestaan uit gesegde + voorwerp, byvoorbeeld:

lehlalošagotee < go hlaloša gotee - sinoniem

bojagobe	- vraatsug
mojagobedi	- tregter
phenyadingwe	- oorwinnaar
tekanyabotelele	- lentemaat
sešupabošidi	- vogtigheidsmeter

3. Werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord

Komposita waarin hierdie kombinasies voorkom kan, herlei word na woordgroepe met 'n struktuur gesegde + voorwerp, byvoorbeeld:

babušanoši < go busa noši - diktatorskap

modulanoši	-	monnik
matsebegagohle	-	alombekende
moralokatšohle	-	alsydige sportman
mmušanoši	-	outokraat
theetsabohle	-	liggelowige persoon

4. Werkwoord + bepaling

Hierdie groepe toon 'n ooreenkoms met woordgroepstrukture wat bestaan uit gesegde + bepaling.

a. Werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord, byvoorbeeld:

lebutšwamoraga < go butswa morago - laat vrugte

modulathoko	-	menssku persoon
mohlabanelagare	-	half-agter-speler
mofofelagodimo	-	hoogspringer
kwelapele	-	wat vooruitverneem, voorkennis
poelamorago	-	nadeel, skade, agteruitgang

b. Werkwoord + lokatiewe naamwoord

sehlamabotong < go-hlama (le)batong - muurapparaat

mahweladijong	-	fynproewer
---------------	---	------------

sephaphamalamoyeng	-	sweeftuig
boikemelamolaong	-	regspersoonlikheid
dimelameetseng	-	alge, wiere
mošalalapeng	-	laaste kind van die familie
setswapelong	-	gedagtes

c. Werkwoord + lokatiewe demonstratief

semelafa	-	inheemse mens/dier/plant
lešupafa	-	nabye demonstratief
lešupafale	-	verre demonstratief

d. Werkwoord + bywoord

balammogo < go bala mmogo (saamlees)

maswarelaruri	-	bittereinder
moagelwaruri	-	opslaangebou
lebalafela	-	onbepaalde telwoord
mafakudu	-	milde (vrygewige) persoon
legokaruri	-	besitskakeel

6.11.3. DIE VOORKOMS VAN SEMANTIESE VERBANDE TUSSEN DIE KOMPONENTE VAN DIE KOMPOSITUM

Na aanleiding van die semanties-kombinatoriese verbande wat daar ten opsigte van woordgroepe vasgestel is, naamlik onderskikking, neweskikking, wedersydsdikking en presisering word dit nodig geag om vas te stel of hierdie semantiese verbande ook binne die kompositum ten opsigte van die lede daarvan waarneembaar is. Daar sal in die volgende afdeling gepoog word om aan te toon of al hierdie semantiese verbande binne die kompositum voorkom en indien wel, hoe produktief elkeen van hierdie verbande daarbinne figureer. Verder sal vasgestel word of hierdie verbande in ooreenstemming

is met die semantiese verbande in die woordgroepe waaruit die komposita afgelei is.

6.11.3.1 KOMPOSITA WAARVAN DIE LEDE 'N ONDERSKIKKENDE SEMANTIESE VERBAND VERTOON

Die meeste komponente van die komposita in Noord-Sotho vertoon 'n onderskikkende semantiese verband. Net soos in die woordgroepe waaruit hierdie komposita afgelei is, kan daar gepraat word van 'n kernlid en 'n bepalende lid. Dit sluit die volgende komposita in:

1. Komposita afkomstig uit possessiewe groepe

- a. Naamwoord + naamwoord

maatlapere < maatla a pere

- b. Naamwoord + lokatiewe naamwoord

molaomarumong < molao wa marumong

- c. Naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord

segalogodimo < segalo sa godimo

- d. Naamwoord + possessiewe voornaamwoord

mmagwe < mma wa gagwe

- e. Naamwoord + bywoord

kopelommogo < kopelo ya mmogo

- f. Naamwoord + werkwoord

dijotswakwa < dijo tsa go tswakwa - gemende diëet
sekweretsheka < schwere-sa go tshaka - winkelhaak

2. Komposita afkomstig uit adjektief-relatiewe groepe

bekepedi < (di)beke tse pedi

3. Komposita afkomstig uit naamwoordgroepe

megalayohle < megala yohle

6.11.3.2 KOMPOSITA WAARVAN DIE LEDE 'N WEDERSYDSKIKKENDE SEMANTIESE VERBAND VERTOON

1. Die volgende komposita se lede vertoon 'n wedersydskikkende semantiese verband teenoor 'n onderskikkende semantiese verband wanneer hulle in 'n woordgroep voorkom. Vergelyk die volgende voorbeelde:

a. Komposita afkomstig uit groepe wat bestaan uit gesegde + voorwerp

seaparankwe < go apara nkwe
bojagobe < go ja gobe
modulanosī < go dula noši

b. Komposita afkomstig uit werkwoord + bepaling

modulathoko < go dula thoko
mahweladijong < go wela dijong
semelafa < go mela fa
moagelwaruri < go agelwa ruri

2. Komposita waarvan die lede in 'n woordgroep normaalweg 'n neweskikkende semantiese verband vertoon, vertoon as lede binne die kompositum 'n wedersydskikkende semantiese verband. Vergelyk die volgende voorbeelde:

a. Komposita bestaande uit werkwoord + werkwoord

mohlwekišaoma	< go hlwekiša le go oma	- droogskoonmaker
mailagofenywa	< go ila go fenywa	- held, iemand wat weier om 'n neerlaag te aanvaar

b. Naamwoord + assosiatiewe betrekkingwoord + naamwoord

hlakolemolomo < hlako-le-molomo - bek-en-kloueer

Sover vasgestel kon word, kom neweskikking tussen die lede binne die kompositum in Noord-Sotho nie voor nie.

6.11.3.3 KOMPOSITA WAARVAN DIE LEDE 'N PRESISERENDE SEMANTIESE VERBAND VERTOON

Slegs enkele komposita met 'n presiserende semantiese verband is teëgekem, byvoorbeeld:

Modimomorwa - God, die seun
Modimotate - God, die vader

Uit bogenoemde gegewens is dit duidelik dat die meeste lede binne komposita 'n onderskikkende semantiese verband vertoon. Die rede hiervoor is dat die verskillende woordgroepe waaruit hulle afgelei is, dieselfde onderskikkende verband vertoon.

As die Bylaag (p.304 e.v.) in hierdie verband vergelyk word, sal opgemerk word watter groot hoeveelheid kombinasies uit naamwoordelike + naamwoordelike komponente bestaan wat meesal 'n possessiewe verband het. Daarmee saam kan ook gelet word op die hoeveelheid komposita wat bestaan uit werkwoordelike + naamwoordelike komponente wat weer groepe van gesegde * voorwerp of gesegde * bepaling verteenwoordig (vergelyk Bylaag p.429 e.v.). Dit staaf dan die bewering dat die onderskikkende semantiese verband by verre die mees produktiewe semanties-kombinatoriese verband binne die kompositum van Noord-Sotho is.

6.11.4 DIE PARADIGMATIESE SEMANTIESE VERSKYNSELS IN DIE KOMPOSITUM

Soos vroeër in Afdeling 6.8 aangedui, kom daar baie betekenisverskynsels in alle tale van die wêreld voor soos polisemie, homonimie, sinonimie, ironie, hiperbool, hiponomie, eufemisme, metonimia, metaforiek, ensovoorts.

Vir sover vasgestel kon word, is hierdie verskynsels tot op hede in die Afrikatale wat toeganklik is, baie karig beskryf. Ook met betrekking tot Noord-Sotho kon weinig opgespoor word wat lig werp op hierdie wye onderwerp.

Daar is egter nie genoeg ruimte binne die raamwerk van hierdie studie om in diepte op elk van hierdie betekenisverskynsels in te gaan nie. Dit wil egter voorkom asof die paradigmatische semantiese verskynsels in 'n groot mate deur die sintagmatiese ingeperk word. Derhalwe is die eienskappe van hierdie betekenisverskynsels wat normaalweg in woorde aangetref word, ook binne die komposita ingeperk. Die paradigmatische betekenisverskynsels soos polisemie, homonimie, ironie, hiperbool ensovoorts, word binne die kompositum deur die sintagmatiese kombinatoriese verbande tussen die lede onderling beperk. As gevolg van hierdie wedersydse of onderlinge inperking word eenduidigheid in die hand gewerk en word die moontlikheid van verskillende betekenisverskynsels binne die kompositum ook drasties verminder. Daar sal nie verder met die verskillende betekenisverskynsels met betrekking tot die

kompositum gehandel word nie, behalwe om aan te toon dat metaforiek sekerlik die betekenisverskynsel is wat die sterkste binne die kompositum figureer.

Aangesien dit duidelik is dat komposita met 'n metaforiese betekenis baie in Noord-Sotho voorkom, word 'n lys van komposita wat hierdie verskynsel uitbeeld, hieronder weergegee.

Dit is egter voorbeelde wat lukraak uit die korpus geneem is, daarom kan die bylaag geraadpleeg word vir meer voorbeelde van hierdie aard.

Die komposita se 'woordeboekbetekenis' sal gegee word, gevolg deur 'n letterlike beskrywing om daardeur die metaforiek te probeer aantoon.

Voorbeelde van komposita met 'n metaforiese betekenis.

modimotsela	-	fiktiewe persoon *god van die pad
moduhlare	-	kaffer-wag-'n-bietjie *wortel van die boom
mogalatladi	-	soort boom, Pelagomium Lundum *draad van die weerlig
mogalantsu	-	telefoon *draad van die woord
mohlohlopudi	-	soort grassprinkaan *uitdager van die bok
mahloammutla	-	kommandovoël *oë van die haas
leihlokgomo	-	haas

		*die oog van die bees
kgomomolongwana	-	brulpadda *bees met die bekkie
kgogobadimo	-	bosluisvoël *hoender van die voorvaderlike geeste
kgomobolekana	-	kondensmelk, blikkiesvleis *bees in die blik
khudukgomo	-	groot skilpad, lang slap motorkar *bees van 'n skilpad
madinko	-	persoon met 'n groot neus *eienaar van die neus
maditsela	-	bemiddellaar *moeder van die paaië
Mamelodi	-	die vroeëre Vlakfonteinlokasie by Pretoria *moeder van die deuntjies
mamokgadi	-	kriek, hoofmeisie by stamskool *moeder van teregwysing
mamohlake	-	groot groen sprinkaan, koringsprinkaan *moeder van die moeras
mangwetsi	-	bynaam vir Oktober *moeder van die bruid
mmadimpa	-	persoon met 'n groot maag *moeder van die mae

mmaijase	-	iemand wat altyd 'n jas aan het *moeder van die jas
mmalebone	-	Florence Nightingale *moeder van die lig
mmaleleme	-	praatlustige vrou *moeder van die tong
mmamaakane	-	praatsieke vrou, leuenaar *moeder van die leuen
mmotimmu	-	pik, was, byewas, oorwas, stopverf *byewas (pik) van die grond
mmutlakgomo	-	mitologiese slang, rooihaas *die bees van 'n haas
mogatšanoga	-	erdslang *wederhelf van die slang
morwamasekana	-	haas in verhale *seun met die armringetjies
mphakabarwa	-	assegaai *mes van die broers
ngwanakutswa	-	buite egtelike kind *kind wat gesteel word
khuduthamaga	-	uitvoerende raad, kabinet, ministerie, rooibont-skilpad *rooibontskilpad

madimabi	-	ongeluk, ellende, ramp, wee, onheil, ramspoed *slegte bloed
mampe	-	slegte vrou *moeder van die slegtheid
mmabohlale	-	geslepe persoon *moeder van die wysheid
lesuhukoto	-	been van die bo-arm, bobeen, dybeen *dik dybeen
tautona	-	kabinetsminister, president, leemannetjie *groot leeu
tedutshweu	-	ou man, wit baard *wit baard
seatlokobong	-	omkoopgeld *hand onder die kombers
mmaphateng	-	flerrie, behaagsieke vrou, flirt, vryerige meisie *moeder van die velkombers
leaparankwe	-	kaptein, koning, hoofman *wat die luiperd aantrek
sebatlabadimo	-	plek sonder gras *wat die gode soek
sebakatsatši	-	sonbesie *wat wedywer met die son

mobjalaphefo	-	moeilikheidmaker *wat wind saai
bjalapeu	-	piet-my-vrou (voëlsoort) *wat saad saai
modulakgogo	-	wildekweperboom *waar die hoenders bly/sit
didupanamarago	-	boesemvriende *wat mekaar se boude ruik
modulasetulo	-	voorsitter *wat op die stoel sit
legogakobo	-	saak met betrekking tot voorhuwelikse gemeenskap *wat die kombes trek
segatamarokswana	-	'n jong seun wat 'n te groot broek aan het *wat op die broekies trap
sehlabamaeba	-	soort valk *wat die klein duifies slag
lehlagamonna	-	aantreklike, mooi vrou *wat die man laat verskyn
lehlakapshio	-	lafaard, verraaiër *wat die mier steek
hlahlamodupi	-	reënvoël *wat die reën lei

hlakoladihlare	-	bynaam vir Julie *wat die bome beroof
hlokalesego	-	rampspoed *wat vrolikheid soek
sejanaga	-	motorvoertuig *wat die veld eet
lejatsela	-	vinnige hardloper *wat die pad eet
lejapela	-	soort giftige slang wat in die berge hou en dassies eet *wat 'n dassie eet
sejaseuta	-	mens wat nie vergewe of vergeet nie *wat iets wat vrot is eet

Dit wil egter voorkom asof die kompositum hom ook sterk daartoe leen om eufemisme as betekenisverskynsel te akkommodeer, alhoewel daar in hierdie studie nie veel aandag daaraan gegee is nie. Let egter op die volgende voorbeelde:

moyalenoka	-	wat saam met die rivier gaan/drenkeling
legogakobo	-	wat die kombers trek/saak met betrekking tot voorhuwelikse gemeenskap
hlokalesego	-	wat vrolikheid soek/ontbreek/rampspoed

Indien die korpus in die bylaag verder bestudeer word, sal nog heelwat soortgelyke voorbeelde opgespoor word.

Enkele gevalle is teëgekem waar twee of meer sinonieme komposita gebruik is om dieselfde saak te noem. Vergelyk die volgende komposita wat almal 'n

bosduif bedoel, maar waarskynlik voorbeelde van gewestelike woordgebruik is:

leebakgorwana	-	duif van die poortjie
leebakgotho	-	versamelingsduif
leebaroep	-	murasieduif
leebasodi	-	plantasieduif

6.12 SAMEVATTING

Die semantiese aspekte van die verskillende taalsimbole is nie altyd in die literatuur duidelik en konsekwent omlyn nie. Derhalwe is dit nodig geag om aan die hand van Van Wyk (1968) hierdie aspekte weereens te beklemtoon omdat die kompositum in hierdie studie binne daardie semantiese aspekte beskou word.

Met betrekking tot die betekenisverskynsels by naamwoorde is daar hoofsaaklik aangesluit by Reichling (1967) en De Villiers (1965) om vas te stel tot watter mate hierdie betekenisverskynsels binne die kompositum 'n rol speel.

In die lig van bogenoemde gegewens is die kompositum met betrekking tot die sintagmatiese semantiese verskynsels tussen die onderdele daarvan bestudeer. In hierdie verband is tot die gevolgtrekking gekom dat komposita waarvan die onderliggende woordgroepstruktuur 'n onderskikkende semanties-kombinatoriese verband vertoon, se lede in die meeste gevalle dieselfde onderskikkende semantiese verband het. Daar is egter enkele gevalle waar die onderskikkende semantiese verband van die onderliggende woordgroep in die kompositum as 'n wedersydskikkend realiseer.

Sover vasgestel kon word, kom presisering as semanties-kombinatoriese verband binne die kompositum uiters selde voor terwyl neweskikking nie binne die kompositum werkzaam is nie.

Sover dit die paradigmatische semantiek van die kompositum aangaan, is daarop gewys dat die sintagmatiese semantiese verskynsels die paradigmatische verskynsels binne die kompositum tot so 'n mate inperk dat die meeste van die betekenisverskynsels nie binne die kompositum figureer nie of dan uiters skraal voorkom. 'n Voorbeeld hiervan is dat polisemie as gevolg van die sintagmatiese samehang van die lede binne die kompositum feitlik totaal opgehef word.

Die enigste betekenisverskynsel wat baie aktief binne komposita in Noord-Sotho voorkom, is metaforiek. Hierdie betekenisverskynsel kom in die kompositum baie sterker na vore as in die gewone naamwoord.

Op grond van die bevindinge in hierdie hoofstuk kan die kompositum getipeer word as 'n woord wat 'n onderliggende woordgroep as teenhanger-taalsimbool het waarin betekenisbeperking van die lede onderling plaasgevind het omdat die betekenis van die individuele lede deur die kompositum as geheel oorgeneem is. Op grond hiervan beantwoord die kompositum dan ook aan al die semantiese aspekte wat vir die woord en in besonder vir die naamwoord geld. Die kompositum is dus, ook op semantiese gronde, 'n woord in eie reg en behoort daarom tot die sub sisteem van die woord.

HOOFSTUK 7

DIE FONOLOGIESE KENMERKE VAN DIE KOMPOSITUM IN NOORD-SOTHO

7.1 INLEIDING

In hierdie hoofstuk sal daar hoofsaaklik aandag geskenk word aan die fonologiese kenmerke van die kompositum. Vooraf sal kortliks gekyk word na die fonologie as taalwetenskaplike dissipline en die veld van die fonologie. Daarna sal gekyk word na die fonologie van die woord, die raamwerk waarbinne fonologiese aanpassings plaasvind en die aard van sodanige aanpassings.

Daar sal ook aandag gegee word aan die fonologie van die woordgroep. Die fonologie van die kompositum sal dan in samehang met en teenoor dié van die woord en die woordgroep bespreek word om moontlike ooreenkomste en verskille vas te stel waarvolgens die fonologie van die kompositum in diepte bespreek sal word.

7.2 DIE FONOLOGIE AS DISSIPLINE

Krüger (1985:1), in navolging van Van Wyk (1962), baseer sy standpunt oor die fonologie as taalwetenskaplike dissipline op die volgende definisie:

"Die fonologie is die taalwetenskaplike dissipline wat hom besig hou met die wyse waarop spraakklanke en elemente daarvan funksioneer in die daargestelling van die klankvorme van taalsimbole (betekeniseenhede)."

Die fonologie het dus te make met die taalfunksionele aspek van spraakklanke, naamlik die betekenisonderskeiding-, kenmerking- en begrensingsfunksie. Die fonologie word onderverdeel in paradigmatische fonologie en sintagmatiese fonologie.

7.2.1 PARADIGMATIESE FONOLOGIE

Die paradigmatische fonologie bestudeer die foneme as geïsoleerde eenhede, dit wil sê foneme as foneme. Die paradigmatische fonologie sluit ook twee onderdele in, naamlik:

- a. Die opstel van 'n foneeminventaris, dit wil sê die identifisering van al die foneme, segmenteel en suprasegmenteel, van taalsimbole met al hulle variante
- b. Die vasstel van 'n foneemsisteem, dit wil sê die definiëring en klassifisering van foneme in terme van hulle distinktiwe kenmerke.

In hierdie studie sal daar nie dieper op die paradigmatische fonologie ingegaan word nie en ook nie op die geldigheid van hierdie foneemtoetse nie omdat die werkbaarheid daarvan, ook vir Noord-Sotho, al telkens in die verlede bewys is.

7.2.2 DIE SINTAGMATIESE FONOLOGIE

Die sintagmatiese fonologie kan eers bestudeer word nadat die studie van die paradigmatische fonologie volledig afgehandel is. Die sintagmatiese fonologie het te make met die wyse waarop foneme kombineer in die klankvorm van die woord. Dit sluit noodwendig ook die studie van die lettergreep as spreidingsraamwerk in. Die taak van die sintagmatiese fonologie kan soos volg opgesom word:

- a. Die vasstelling van die algemene sintagmaties-fonologiese reëls, dit wil sê die spreiding en kombineerbaarheid van foneme van taalsimbole.
- b. Soos in die geval van die ander taalwetenskaplike dissiplines, moet daar ook in die geval van die fonologie 'n raamwerk vasgestel word waarbinne die studie van die kombinasie van foneme bestudeer kan word. Hierdie

raamwerk blyk, soos tewens oor die jare heen bewys is, die sillabe te wees (Du Plessis 1967:64 e.v.).

Die sillabe word as die geskikste spreidingsraamwerk beskou aangesien dit konstant bly en die hele woordvorm daardeur betrek kan word. Die sillabe kan ook ten opsigte van enige posisie in die woordvorm hanteer word. Die tonologie kan ook binne hierdie raamwerk bestudeer word aangesien die sillabe die draer van toon is.

Die sillabe moet vir elke besondere taal gekarakteriseer word, want hierdeur kan twee belangrike aspekte vasgestel word, naamlik sillabetoppe of sillabekerne en sillabegrense of sillabevalleie.

Samevattend kan die sillabestruktuur van Noord-Sotho soos volg voorgestel word:

vokaal alleen : /V/ soos in /a/ga

konsonant alleen : /K/ soos in /m/poŋa

konsonant + vokaal : /KV/ soos in /mo/sa/di/

Die sillabe as spreidingsraamwerk is vir die doeleindes van hierdie studie belangrik aangesien daar vasgestel sal moet word of daar binne die kompositum enige sillabeaanpassings plaasgevind het, en indien wel, wat die aard daarvan is.

7.2.3 DIE WOORDFONOLOGIE

Die meeste klankveranderinge is redelik goed in alle tale bestudeer en geklassifiseer. Hoewel klankveranderinge sowel diachronies as sinchronies bestudeer kan word, sal in hierdie studie slegs aandag aan die sinchroniese beste word.

Wanneer die werke van Afrikataalkundiges oor klankveranderinge geraadpleeg word, word bevind dat daar 'n magdom terme is waarvolgens elke tipe klankverandering afsonderlik geterminologiseer word.

Nadat Landsberg (1974) die werke van verskeie Afrikataalkundiges soos onder andere Ziervogel (1967:62-72), Ferreira (1961:187-191), Krüger (1972:1-21), Cole (1952:39-50) en Doke (1957:24-34) bestudeer het, het hy 'n lys saamgestel uit hierdie werke wat verteenwoordigend is van die terminologie wat vir die klankveranderinge in al die Afrikatale gebruik word.

Na aanleiding van die verwarring wat hierdeur ontstaan het, het Landsberg (1974:12) in navolging van Krüger (1972), gepoog om 'n sistematisering van klankveranderinge in die Afrikatale voor te stel.

Volgens Krüger (1972:1) vind die oorsaak van klankveranderinge (fonetiese aanpassings) sy beslag in sekere prosesse, naamlik:

- a. assimilasië
- b. elisië
- c. dissimilasië
- d. metatesis

Krüger (1972:3) beredeneer bogenoemde indeling soos volg:

"Dis te betwyfel of dissimilasië werklik in Sotho voorkom. Die klankverandering wat as voorbeelde van dissimilasië in die grammatika aangegee word, is in werklikheid gevalle van assimilasië, soos /m + w/ wat verander tot /ngw/ waar /w/ sy velêre kenmerk op /m/ oordra. Dit word as dissimilasië beskou, omdat altwee klanke labiaal is, en een dan nie-labiaal gemaak word."

Hierdie proses moet dus eerder as velarisering beskou word.

Metatesis is die term wat gebruik word om aan te dui dat klanke omgeruil word sonder dat daar betekenisverandering plaasvind, byvoorbeeld:

leribisi/lešibiri

-felegetša/-fegeletša

en

Hierdie proses kom baie selde voor, want volgorde is 'n dwingende bouprinsipe in die fonologiese struktuur van woorde. Omdat metatesis so sporadies in Sotho voorkom en dan ook in uiters beperkte gevalle, verdien hierdie proses ook eintlik nie aandag wanneer klankveranderinge in Sotho bestudeer word nie. Assimilasie en elisie is dus die enigste twee prosesse wat aktief voorkom. Elisie kan byvoorbeeld nie volgens die resultaat benoem word nie omdat daar nie 'n resultatiewe klank gerealiseer word nie. Die enigste alternatief is dus om, soos Krüger (1972:5) dit stel, klankveranderinge te benoem volgens die oorsaak. Hierdie twee terme is gebaseer op die oorsaak van die proses en nie op die resultaat van die proses nie. Elisie kan byvoorbeeld nie 'n resultatiewe klank oplewer nie omdat dit juis geëlideer is. Krüger (1972:5) definieer assimilasie as hoofproses soos volg:

"Hieronder verstaan ons die proses (verskynsel) waar 'n bepaalde foneem (of foneemvariant) al of gedeeltelik die kenmerke van 'n voorafgaande of daaropvolgende foneem oorneem. Dit kan gebeur ten opsigte van artikulasieplek, artikulasiewyse, of die ander bykomende fonetiese kenmerke soos stem, aspirasie, spanning, ensovoorts. Assimilasie kan progressief (antisiperend) of retrogressief wees"

Assimilasie (en die ander prosesse) is dus 'n versamelterm vir verskeie soorte fonetiese aanpassings wat weer onderverdeel word in terme van die tipe fonetiese kenmerke waaraan klanke aanpas of wat 'n invloed uitoefen.

Krüger (1972:6) onderskei ses fonetiese aanpassings onder assimilasie, naamlik:

1. assimilasie

- a. palatalisering
- b. labialisering
- c. plosivering
- d. nasalering
- e. velarisering
- f. konsonantalisering/semivokalisering

2. elisie

Elisie vorm gewoonlik die versamelterm vir:

- a. apokopee
- b. sinkopee
- c. aferese

As die **aanvangsklank** van 'n woord of morfeem weggelaat word, word dit gewoonlik **aferese** of **voorafkapping** genoem. As 'n **mediale klank** weggelaat word, word die verskynsel **sinkopee** genoem en as die **eindklank** van 'n woord of morfeem weggelaat word, word dit **apokopee** genoem.

Landsberg (1974:46) interpreteer die proses van elisie soos volg:

"Elisie is die fonologiese proses waarby 'n element of reeks elemente uit 'n taaluiting of -item weggelaat word (sonder dat die plek daarvan deur 'n ander element of reeks elemente gevul word) en sonder dat die betekenis daarvan verander."

Dié elemente kan fone, foneme, sillabes of woorde wees.

Landsberg (1974:44) konstateer dat as alle 'elisieprosesse', soos **reduksie** (weglating) en **vervanging** ook as een of ander vorm van elisie beskou word, die term oorbelaas word, waardeur verwarring kan ontstaan. Die terme vertoon egter ook onderlinge verband in soverre daar van weglating en/of

byvoeging sprake is. Soos in Afdeling 5.5.3 aangetoon, word reduksie en vervanging as strukturerings- of bouprosesse beskou en nie as elisie (fonologiese proses) nie.

In Afdeling 7.3 sal hierdie prosesse op die fonologie toegepas word.

7.2.3.1 DIE PARADIGMATIESE WOORDFONOLOGIE

7.2.3.1.1 SEGMENTEEL

Hierdie vlak word hier genoem, maar nie bespreek nie omdat die foneme as algemeen bekend aanvaar word en vervolgens om die sistematiek van die aanbieding te behou.

7.2.3.1.2 SUPRASEGMENTEEL

Ter wille van volledigheid ten opsigte van die verband met die taalsisteem word hier slegs kortliks verwys na die toonmorfolgie van Noord-Sotho. Die kompositum sal egter nie in hierdie studie ten opsigte van die suprasegmentele behandel word nie omdat dit 'n geweldige omvattende studie opsigself is en daar nie ruimte binne hierdie raamwerk daarvoor is nie. Hierdie onderwerp ten opsigte van die kompositum is so wyd en gekompliseerd dat 'n omvattende studie daarvoor onderneem behoort te word.

7.3 DIE SEGMENTELE SINTAGMATIESE FONOLOGIE VAN DIE KOMPOSITUM

Soos reeds aangedui, sal daar in hierdie hoofstuk slegs aandag gegee word aan die segmentele sintagmatiese fonologiese aanpassings binne die kompositum.

7.3.1. KLANKVERANDERINGE BY DIE VORMING VAN KOMPOSITA

In hierdie verband sal daar aandag gegee word aan klanveranderinge soos dit binne die kompositum realiseer. Daar dien op gewys te word dat die meeste

fonologiese aanpassings alreeds binne die woord of die woordgroep gerealiseer is. Hierdie aanpassings sal dus nie weer onder hierdie afdeling aandag geniet nie. Slegs die fonologiese aanpassings wat as gevolg van die vorming van die kompositum in werking getree het, sal bespreek word.

7.3.2 DIE ROL VAN ASSIMILASIE BY DIE VORMING VAN KOMPOSITA

7.3.2.1 PLOSIVERING WAAR DIE EERSTE LID 'N WERKWOORDKORRELAAT HET

Indien komposita, waarvan die eerste lid 'n werkwoordkorrelaat het, in die ne- en die di klasse gevorm word, gaan dit gepaard met vervanging soos in Afdeling 5.5.3.2 bespreek.

Ten opsigte van die prefigale gedeelte vind daar egter dieselfde plosiveringsprosesse plaas as wat normaalweg by die vorming van deverbatiwe aangetref word onder dieselfde omstandighede.

go amoga dibetša	>	kamogadibetša	-	ontwapening
go amogela baeng	>	kamogelabaeng	-	gasvryheid
go fapa hlogo	>	mphapahlogo	-	band om kop
go fara tšhwene	>	mpharatshwene	-	rosyntjiefos
go bea moraka	>	peamoraka	-	besoerdery
go fata moloko	>	phatomoloko	-	iemand wat moeilikheid tussen bloedverwante veroorzaak
go fatola meetse	>	phatolameetse	-	waterskeiding
go fenyabalo	>	phenyabalo	-	kragtige medisyne
go bula molomo	>	pulamolomo	-	betaling om iemand te laat praat
go laetša phefo	>	taetšaphemo	-	weerhaan
go lega moruwalo	>	tekanyanako	-	dag en nag ewewig

(Vergelyk Bylaag p.429 e.v. vir verdere voorbeelde).

Duidelikheidshalwe moet daar op gewys word dat hier eintlik twee prosesse in werking getree het by die vorming van die kompositum.

Die klasprefiks van die infinitief van die woordgroep is vervang met die klasprefiks van klas 9. Bcgenoemde is 'n sintaktiese proses wat reeds in Afdeling 5.5.3.2 bespreek is.

Hierna het daar as gevolg van die onbestaanbaarheid van foneemreekse in die bepaalde omgewing plosivering plaasgevind.

7.3.2.2 PLOSIVERING WAAR DIE TWEEDE LID 'N VERANDERLIKE NAAMWOORD AS KORRELAAT HET

Kongruensie vervul normaalweg 'n belangrike rol in sins- en woordgroepstrukture in Noord-Sotho. So word gevind dat waar veranderlike naamwoorde 'n komplementêre funksie vervul, daardie veranderlike naamwoord normaalweg die prefiks van die klas waarin die antesedent voorkom, neem, byvoorbeeld:

tsela ye kgolo (<-golo) - 'n groot pad
mollo wo mogolo - 'n groot vuur

In gevalle waar komposita uit sulke strukture gevorm is, blyk dit dat kongruensie met betrekking tot die betrokke lid nie altyd gehandhaaf word nie. Formele kongruensie word soms vervang met kongruensie van klas 9(ne-) waar plosivering plaasvind, byvoorbeeld:

a. normale kongruensiekopiëring

mehlakoremeraro - driedimensioneel
mahlomatala - bewaarde geheim
molomomošo - pistool
melamegolo - waterlyne
melaomene - vier hoofbewerkings

In gevalle waar die eerste lid van die kompositum 'n korrelaat in dié betrokke klasse het, is kongruensie bloot toevallig, byvoorbeeld:

kotlompe - ondervoeding
hlogotšweu - 'n grysaard, ensovoorts

b. klas 9 kongruensiekopiëring

In verreweg die meeste ander gevalle het daar plosivering ten opsigte van die prefigale gedeelte van die tweede lid plaasgevind ongeag van in watter klas die eerste lid is. Vergelyk die volgende voorbeelde:

mohlapokhubedu	- bilharzia	in plaas van - mohlapomahubedu
sejokgolo	- stapelvoedsel	in plaas van - sejosegolo
mojotharo	- driegeresmaaltyd	in plaas van - mojomoraro
makgolonne	- vierhonderd	in plaas van - makgolomane
lelakgolo	- dikderm	in plaas van - lelalegolo
mmakgolo	- grootmoeder	in plaas van - mmamogolo
rrakgolo	- grootvader	in plaas van - rramogolo

(Vergelyk Bylaag p.368 vir verdere voorbeelde).

Die rede vir hierdie plosivering by die klasprefiks van die tweede lid is redelik duister. Blykbaar het die veranderlike naamwoorde met normale kongruensie genominaliseer (gestagneer) in klas 9 wanneer hulle vir die doeleindes van kompositumvorming as tweede lid optree.

7.3.2.3 DIE ROL VAN NASALERING BY DIE FORMING VAN KOMPOSITA

Nasalering is ook 'n fonologiese proses wat in werking tree by die vorming van komposita in die mo-klasse uit infinitiewe groepe waarvan die werkwoord met /b/ begin. byvoorbeeld:

go bopa batho > mobopabatho > Mmopabatho - Die Skepper

In hierdie geval was daar nie minder as drie prosesse in werking nie. In die eerste plek het daar vervanging, wat 'n sintaktiese proses is, plaasgevind. Tweedens is die vokaalfoneem van die klasprefiks geëlideer en derdens is die nasale eienskappe van die /m/ op die /b/ oorgedra. Vergelyk die volgende voorbeelde:

go betla diswantšho	>	mmetladiswantšho	- beeldhouer
go betša noto	>	mmetšanoto	- hamergooier
go boka dintši	>	mmokadintši	- persoon wat vlieë wegwaai
go bopa setshaba	>	mmopasetshaba	- nasiebouer
go buša pelo	>	mmušapelo	- gemoedelike persoon
go bolela phefo	>	mmolelaphefo	- waar 'n rokie trek, moet 'n vuurtjie wees
go buša karolo	>	mmušakarolo	- Administrateur
go buša tlou	>	mmušatlou	- Goewerneur- Generaal

7.4 DIE ROL VAN ELISIE BY DIE VORMING VAN KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

Voordat elisie as fonologiese proses binne die raamwerk van komposita in Noord-Sotho bespreek word, is dit nodig om kortliks te kyk watter rol dit in woordgroepe gespeel het by die vorming van komposita.

Hier moet weereens daarop gewys word dat die gevalle onder bespreking nie reduksie insluit nie (vergelyk Afdeling 5.5.3).

7.4.1 ELISIE UIT POSSESSIEWE GROEPE WAARVAN DIE TWEDE LID 'N POSSESSIEWE VOORNAAMWOORD IS

Sover vasgestel kon word, het elisie uit 'n woordgroep, wat aanleiding gegee het tot die totstandkoming van komposita, slegs plaasgevind uit possessiewe

groepe waarvan die tweede lid 'n possessiewe voornaamwoord is. Dit kom ook hoofsaaklik by verwantskapsterme voor. Vergelyk die volgende voorbeelde:

woordgroep	-	mma (wa) bo(na)	-	hulle ma
kompositum	-	mmabo	-	hulle ma
woordgroep	-	mma (wa ga)gwe	-	sy/haar ma
kompositum	-	mmagwe	-	sy/haar ma
woordgroep	-	ngwana (wa) bo(na)	-	hulle kind
kompositum	-	ngwanabo	-	hulle kind
woordgroep	-	ngwana (wa) ka	-	my kind
kompositum	-	ngwanaka	-	my kind

7.4.2 ELISIE BINNE DIE KOMPOSITUM

Verskeie gevalle is teëgekem waar elisie in een of albei lede van die kompositum voorkom.

7.4.2.1 ELISIE VAN DIE KLASPREFIKS VAN DIE EERSTE LID VAN DIE KOMPOSITUM

Die prefigale morfeem *le-* van *klas* (*le-ma-*) word fakultatief in komposita geëlideer. Daar kon net een voorbeeld opgespoor word waar die klasprefiks van 'n ander naamwoordklas as eerste lid in 'n kompositum geëlideer is, naamlik:

ruthotonya > (bo-) rutho + tonya - liggaamstemperatuur

Hier kon geen reëlmaat of patroon vasgestel word waarom die prefiks in sommige gevalle realiseer en in ander gevalle geëlideer word nie. Die enigste rede blyk te wees dat in gevalle waar die eerste lid 'n algemeen bekende naamwoord in die *le-*klas is, sodanige prefiks as oorbodig beskou word. Let op die volgende voorbeelde:

naogohle - (le-)-nao + gohle - vierkante voet

naosekwere	- ((le) nao + sekwere)	- vierkante voet
ngwalelomatlotlo	- ((le-) ngwalelo + matlotlo)	- kasboek
rapohlapi	- ((le-) rapo + hlapi)	- visgraat
rapothama	- ((le-) rapo + thama)	- wangbeen
rasekabolepu	- ((le-)-ra + seka + bolepu)	- spinnerak vlies
rethepeu	- ((le-) rethe + peo)	- lob
tlakalatšhireletsí	- ((le-) tlakala + tšhireletsí)	- skudblad
tlapapeeletšo	- ((le-) tlapa + peeletšo)	- draagsteen
šalapotsiši	- (le-) sala + potsiši)	- vraende voor= naamwoord

7.4.2.2 ELISIE VAN DIE KLASPREFIKS UIT DIE TWEDE LID VAN 'N KOMPOSITUM

Vooraf moet daar op gewys word dat in alle gevalle waar naamwoordkorrelate as tweede lid in 'n kompositum gebruik word, sodanige prefiks sy prefigale status ingeboet het.

Dit impliseer dus dat daar eintlik nie sprake is van 'n prefiks van 'n tweede komponent nie omdat die prefiks van die eerste lid, die funksie van die tweede lid totaal oorgeneem het. Daar sou dus beweer kon word dat dit onnodig blyk te wees dat enige naamwoordkorrelaat as tweede lid sy prefiks moet behou aangesien dit, behalwe vir die vormlike, geen ander funksie oor het nie.

1. ELISIE VAN DIE KLASPREFIKS VAN KLAS 6 VAN DIE TWEDE LID VAN 'N KOMPOSITUM

Naamwoordelike komponente as tweede lid waarvan die prefiks feitlik deurgaans geëlideer word, is die van die le-ma-klas. Tewens daar is min gevalle teëgekom waar hierdie prefiks wel behoue gebly het, byvoorbeeld:

tlakalalerumo - spiesvormige blaar

In die meeste gevalle, waar die prefigale morfeem van die tweede lid van 'n kompositum, waarvan die naamwoordkorrelaat normaalweg in die le-klas voorkom, is die le-klasprefiks geëlideer. Let op die volgende voorbeelde:

sebakatšatši	- (se-baka + (le-)tsatsi)	- sonbesie
sengangathale	- (se-nganga + (le-)thale)	- draadtrekker
sephumulatlapa	- (se-phumula + (le-) tlapa)	- swartbord= uitveër
boputlatšatši	- (bo-putla + (le-) tšatši)	- kring= loop van die son
leratswananao	- (leratšwana + (le-)nao)	- voet= beentjie
leratšwanatšogo	- (leratšwana + (le-) tšogo)	- hand= beentjie
lešobanaswafo	- lesobona + (le-)swafo	- lugopening
mašobanatlakala	- masobana (le-)tlakala	- huid= mondjies
thabehlaodi	- thabe + (le-)hlaodi	- byvoeglike bysin
thabeina	- thabe + (le-)ina	- bywoordelike bysin
thakakhura	- thaka + (ma-)khura	- vetklier
thapotswai	- thapo + (le-)twai	- mineraalbron
penetlapa	- pene + (le-)tlapa	- griffel
phagoino	- phago + (le-)ino	- tandholte
pukuina	- puku + (le-)ina	- register
pukuntšu	- puku + (le-)ntšu	- woordeboek

Met betrekking tot bogenoemde voorbeelde word daarop gewys dat wat vir die enkelvoudsprefiks geld, in dieselfde mate op die meervoudsprefiks van die le-ma-klas van toepassing is (vergelyk Bylaag vir verdere voorbeelde).

2. ELISIE VAN DIE KLASPREFIKS VAN KLAS 10 MEERVOUD (DI-) UIT DIE TWEDE LID VAN 'N KOMPOSITUM

Hierdie verskynsel kom relatief min in komposita van Noord-Sotho voor. Die komposita waaruit bogenoemde klasprefiks geëlideer word, toon in 'n groot mate ooreenkoms met Afrikaanse komposita soos: meisieskool, beesboer, skaapboer, ensovoorts, byvoorbeeld:

moremafate - morema + (di) fate - houtkapper - naas - moremadifate
moruakgogo - morua + (di) kgogo - hoenderboer - naas - moruadikgogo
boruakgomo - borua + (di) kgomo - beesboerdery - naas - boruadikgomo
moruanoši - morua + (di) noši - byeboer - naas - moruadinoši

3. ELISIE VAN ANDER KLASPREFIKSE UIT 'N LID VAN 'N KOMPOSITUM

Hier kon slegs drie voorbeelde opgespoor word waar die klasprefiks *mo-* van klas 3 uit die tweede lid van 'n kompositum geëlideer word, byvoorbeeld:

senonetsalalo - senonetsa + (mo)-lalo - huidsmeer
morathatato - moratha + (mo)-tato - swerfspoor
leselariri - lesela + (mo)-riri - haarkoord

Dit wil voorkom asof die rede vir hierdie sporadiese verskynsel van klasprefikselisie daarin geleë is dat die klasprefiks van die tweede en daaropvolgende lede hulle prefigale status totaal ingeboet het en daarom as oorbodig beskou kon word, behalwe in gevalle waar elisie betekenisverwarring kan veroorsaak.

Die enigste naamwoordklas waarvan die klasprefiks nie geëlideer word in nie-inisiële posisies nie, is die van klas 1 *mo-*.

7.4.2.3 ELISIE VAN 'N FONEEM OF FONEEMREEKS UIT DIE STAM VAN DIE EERSTE LID VAN 'N KOMPOSITUM

Hierdie verskynsel kom slegs sporadies voor en dit is gewoonlik beperk tot die laaste foneem of sillabe van die eerste lid. Vergelyk die volgende voorbeelde :

babomotho	< babo(na) + motho	- huisgenote
mogolwaka	< mogol(o) + waka	- my ouer broer/ suster
sehlogantši	< sehlogo(ša) + gantši)	- deskriptief
borobedi	< boro(ba) + bedi	- agt

7.4.2.4 ELISIE VAN DIE INISIËLE FONEEM OF LETTERGREEP UIT DIE TWEDE LID VAN 'N KOMPOSITUM

Dit is ook 'n sporadiese verskynsel. Dit is opmerklik dat in hierdie gevalle die inisiële foneme of lettergrepe van die tweede lid geëlideer word.

monnago	mo-nna	* (a-ga)go	- jou jonger broer/suster
monnagwe	mo-nna	* (ga)gwe	- sy/haar jonger broer/suster
morwanope	morwa	* (mogogo)nope	- hoender se kind
monnagešo	monna	(wa)gešo	- medemens
monnabo	monna	* bo(na)	- hulle jonger broer
lešupaleba	lešupa	* leba(di)	- demonstratief - kopulatief
mothudidimo	(mothudi	+ (go)dimo)	- balkon

Daar is geen gevalle aangetref waar elisie van foneme van albei lede binne dieselfde kompositum voorkom nie.

Uit bogenoemde voorbeelde is dit duidelik dat fonologiese prosesse baie skraal in die kompositum voorkom.

Met betrekking tot assimilasie kon slegs plosivering en nasalering binne die kompositum opgemerk word.

Verder kom elisie ook min binne komposita voor. Soos aangetoon, kom elisie van klasprefikse, veral van die tweede lid, redelik voor, maar elisie van foneme of foneemreekse slegs in sporadiese gevalle.

7.5 SAMEVATTING

Die fonologie is in terme van die paradigmatische en sintagmatiese kortliks bespreek. Daarna is aandag gegee aan die fonologie van die woord, veral ten opsigte van klankveranderinge waaraan die woord in bepaalde fonologiese omgewings blootgestel word deur die woordbouprosesse, soos byvoorbeeld: (sintaktiese prosesse) affigering, verdubbeling en vervanging.

Daar kon nie fonetiese prosesse opgespoor word wat nie ook reeds by die woord en woordgroep in soortgelyke omgewings voorkom nie. Die volgende prosesse is gevind.

- a. Met betrekking tot assimilasie is slegs plosivering en nasalering in bepaalde omstandighede binne die kompositum teëgekome. Wanneer die eerste lid 'n werkwoordkorrelaat het en die kompositum binne klas 9 gevorm is, het daar gewoonlik plosivering plaasgevind. Ook in gevalle waar veranderlike naamwoorde as tweede lid binne komposita optree, het plosivering plaasgevind ongeag in watter ander naamwoordklas die eerste lid 'n korrelaat het.

In gevalle waar die eerste lid 'n werkwoordkorrelaat het en dié betrokke werkwoord begin met 'n b het nasalering plaasgevind wanneer sodanige komposita binne die mo-klasse gevorm is.

- b. Dit wil voorkom asof elisie die fonologiese proses is wat die aktiefste was in die totstandkoming van komposita. In hierdie verband is daar veral gelet op elisie van veral morfeme en woorde uit woordgroepe wat

aanleiding gegee het tot die totstandkoming van elisie. Anders as byvoorbeeld Afrikaans en Engels, moes daar in Noord-Sotho behalwe vervanging en reduksie as bouprosesse ook elisie plaasvind uit woordgroepe voordat komposita tot stand kon kom. Vergelyk in hierdie verband Afdeling 5.3.3.2.

Vervolgens is aandag gegee aan elisie binne die kompositum. Eerstens is aandag gegee aan die elisie van die prefigale morfeem van die tweede lid van die kompositum. In hierdie verband is bevind dat indien die tweede lid van 'n kompositum 'n korrelaat in die le- en ma-klas het, sodanige lid se prefigale morfeem feitlik deurgaans geëlideer word terwyl elisie van die di- klasse se prefigale morfeem slegs fakultatief voorkom wanneer woorde uit dié klasse as tweede lid binne 'n kompositum optree. Elisie van ander prefigale morfeme in dieselfde omgewing kom egter baie selde voor. Verder is gevalle uitgewys waar 'n gedeelte van die stam van 'n eerste of tweede lid van die kompositum geëlideer is. (Vergelyk Afdeling 6.4.2.3 en 6.4.2.4.)

In hierdie hoofstuk het dit duidelik na vore gekom dat die kompositum op grond van die fonologiese eienskappe ooreenkomste met die woord, veral met die naamwoord, vertoon. Derhalwe moet die kompositum ook op grond van hierdie ooreenkomste as behorende tot die subsisteem van die woord gereken word.

HOOFSTUK 8

STATISTIESE GEGEWENS OOR KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

8.1 INLEIDING

Tydens die verloop van hierdie studie is daar 'n hele aantal kenmerkende verskynsels met betrekking tot die kompositum opgemerk waarvoor daar nie ruimte in die vorige hoofstukke was om te bespreek nie. Sommige hiervan bring egter bruikbare inligting na vore wat nuttig kan wees vir verdere navorsing.

Die hele bespreking moet gesien word teen die agtergrond van die totaal van 2 472 komposita wat in die korpus opgeneem is.

8.2 DIE VERSPREIDING VAN DIE KOMPOSITUM IN DIE KLASSESISTEEM VAN NOORD-SOTHO

	KLASSE	TOTAAL	PERSENTASIE
1.	mo - (ba-)	209	8,45%
1A	1A - (bo-)	381	15,44%
2.	mo - (me-)	206	8,33%
3.	le - (ma-)	360	14,59%
4.	se - (di-)	350	14,18%
5.	ne - (di)	829	33,49%
6.	bo - (ma)	137	5,52%
	Totaal	2 472	100,00%

Volgens die gegewens in bogenoemde tabel kom verreweg die meeste komposita in klas 5 voor. Klas 1A beklee die tweede plek, maar hierdie totaal kan egter misleidend wees omdat hierdie klas hom baie gemakliker tot kompositavorming leen as enige van die ander naamwoordklasse.

Die Sothotale in die algemeen en Noord-Sotho in die besonder is aansienlik ryk aan komposita waarvan die eerste lid ra- of mma- en ma- is. Hierdie verwantskapsnaamwoorde kan met die meeste woordklasse kombineer om 'n kompositum te vorm. Benewens bogenoemde verloor die klasprefiks van naamwoordkorrelate van ander klasse wat in klas 1a as eerste lid van 'n kompositum optree, hulle prefigale status en neem die prefiks van klas 1A, byvoorbeeld:

mahloamutla (bo-) - rooipootelsie - die oë van die haas

Die rede vir die groot aantal komposita in klas 5 kan waarskynlik toegeskryf word aan die feit dat hierdie klas hom besonderlik leen tot nuutskoppings, veral in die moderne tyd waar nuwe terme geskep word met betrekking tot die onderwys, sport, nywerhede, ensovoorts.

Origens wil dit voorkom asof die verspreiding van die kompositum redelik in ooreenstemming is met die van die naamwoord in die naamwoordklasse van Noord-Sotho.

8.3 DIE AANTAL LEDE BINNE KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

Verreweg die meeste komposita se stam bestaan slegs uit twee lede met 'n baie geringe getal uit vier lede. Vergelyk die volgende tabel:

Komposita wat uit 2 lede bestaan	2 289 = 92.70%
Komposita wat uit 3 lede bestaan	172 = 6.97%
Komposita wat uit 4 lede bestaan	8 = 0.33%
Totaal	2 472 = 100.00%

'n Vraag wat na aanleiding van bogenoemde gegewens ontstaan, is watter woordsoortstamme binne die komposita werksaam is en in watter posisie die woordsoortstamme voorkom.

8.4 DIE VOORKOMS VAN WOORDSOORTSTAMME IN SPESIFIEKE DELE VAN KOMPOSITA

In hierdie afdeling word ondersoek ingestel na watter woordsoortstamme in die onderskeie dele van die kompositum in Noord-Sotho aangetref word. Daar is in die vorige afdeling vasgestel dat 'n kompositum in Noord-Sotho uit hoogstens vier lede kan bestaan. Dit is dus nodig om vas te stel watter woordsoortstamme in elk van hierdie dele voorkom asook die aantal kere wat dit in die spesifieke posisie figureer. Die woordsoortstamme sal in elke afdeling in volgorde van produktiwiteit binne die spesifieke posisie gerangskik word om daardeur die mees produktiewe woordsoortstamme binne die kompositum te bepaal.

Vir die statistiese doeleindes word 'n woordsoortstam wat 10 of meer keer in 'n bepaalde posisie voorkom as produktief in daardie posisie beskou. Die wat minder as tien keer in 'n bepaalde posisie voorkom, sal as relatief onproduktief beskou word.

8.4.1 .WOORDSOORTSTAMME WAT AS EERSTE LID BINNE KOMPOSITA OPTREE

a. naamwoord	1 515
b. werkwoord	902
c. beskrywende naamwoord	20
d. lokatiewe klasnaamwoord	8
e. possessiewe betrekkingwoord	7
f. instrumentale betrekkingwoord	6
g. idefoon	5
g. relatiewe werkwoord	3
i. asosiatiewe betrekkingwoord	1
j. bywoord	1
k. hulpwerkwoord	1
l. imperiatiewe betrekkingwoord	1
m. kwantitatiewe voornaamwoord	1

Totaal

2 472

Van bogenoemde woordsoortstamme verskyn die naamwoord-, die werkwoord- en die beskrywende naamwoordstamme gesamentlik in 2 437 = 98,58% komposita as eerste lede op. Die ander elf woordsoortstamme tree slegs in 35 komposita as eerste lede op.

Dit bewys duidelik dat eersgenoemde drie woordsoortstamme verreweg die mees produktiewe woordsoortstamme as eerste lede binne komposita is.

8.4.2 WOORDSOORTSTAMME WAT AS TWEDE LID BINNE KOMPOSITA OPTREE

a. naamwoord	1 731
b. beskrywende naamwoord	229
c. werkwoord	164
d. lokatiewe klasnaamwoord	107
e. lokatiewe naamwoord	62
f. bywoord	38
g. ideofoon	36
h. kwantitatiewe voornaamwoord	24
i. persoonlike voornaamwoord	23
j. instrumentale betrekkingwoord	17
k. possessiewe betrekkingwoord	14
l. assosiatiewe betrekkingwoord	8
m. imperatiewe betrekkingwoord	5
n. lokatiewe demonstratief	5
o. relatiewe werkwoord	2
p. identifiserende kopulatief	2
q. relatiewe werkwoord	2
r. relatiewe betrekkingwoord	1
s. hulpwerkwoord	1
t. infinitief	1

Totaal

2 472

In teenstelling met die eerste lid waar 14 woordsoortstamme opgetree het (vergelyk vorige tabel), verskyn 20 woordsoortstamme as tweede lid binne die komposita wat in die korpus opgeneem is.

As dieselfde norm met betrekking tot produktiwiteit op die woordsoortstamme wat as tweede lid voorkom, toegepas word, naamlik 10 of meer kere, word bevind dat daar 11 woordsoortstamme is wat produktief as tweede lid binne komposita voorkom teenoor die 3 wat as eerste lid verskyn.

Hierdie 11 woordsoortstamme is gesamentlik verantwoordelik vir 2 445 komposita waarin hulle as tweede lid verskyn. Dit verteenwoordig 98,90% van die totale aantal komposita.

Die ander 9 woordsoortstamme tree slegs in 27 komposita as tweede lid op.

8.4.3 WOORDSOORTSTAMME WAT SLEGS AS TWEDE OF DAAROPVOLGENDE LEDE BINNE KOMPOSITA VOORKOM

Die volgende woordsoortstamme kom slegs as tweede of daaropvolgende lede binne die komposita in die korpus voor. Hier word slegs gekyk na die verskyning as tweede lid.

a. lokatiewe naamwoord	62
b. possessiewe voornaamwoord	23
c. lokatiewe demonstratief	5
d. definiërende kopulatief	2
e. relatiewe werkwoord	2
f. identifiserende kopulatief	2
g. infinitief	1
Totaal	97

Wanneer die bostaande woordsoortstamme se funksie in die taalstruktuur betrek word, is dit nie verrassend dat hulle nie as eerste lid optree nie omdat hulle, behalwe vir die infinitief, normaalweg 'n bepalings of deskriptiewe funksie verrig en daarom ook in die woordgroep as tweede of daaropvolgende lede voorkom.

Vergelyk die volgende saamgestelde tabel vir die verskyning van woordsoortstamme as derde en vierde lede binne komposita in Noord-Sotho.

In die volgende afdelings sal die verspreiding van die woordsoortstamme en hulle onderlinge kombinasie binne die kompositum bespreek word aan die hand van die saamgestelde tabel.

8.5 WOORDSOORSTAMME WAT BINNE KOMPOSITA VOORKOM

Nadat die voorkoms en produktiwiteit van die woordsoortstamme in die onderskeie dele van die kompositum vasgestel is, moet die verspreiding daarvan as lede binne die kompositum aan die hand van die volgende saamgestelde tabel bespreek word.

Die vier kolomme dui die moontlike vier lede aan waaruit 'n kompositum kan bestaan. Die getal in elke kolom dui die aantal kere aan wat die bepaalde woordsoortelike stam in die spesifieke posisie in die ter sake korpus aangetref is en die persentasie wat dit van die totale korpus verteenwoordig.

8.5. AANTAL KEFE DAT 'N HOORDSOORT STAM IN ONDERSKEIE DELE VAN DIE KOMPOSITIUM VOORKOM

	1ste Lid	%	2de lid	%	3de lid	%	4de lid	%
1. Naamwoord	1 515	61.29	1 731	70.02	91	52.91	4	50.00
2. Werkwoord	902	36.49	164	6.63	13	7.56	-	-
3. Beskrywende naamwoord	20	0.80	229	9.25	18	10.47	-	-
4. Lokatiewe kiasnaamwoord	8	0.32	107	4.33	19	11.05	-	-
5. Possessiewe betrekkingwoord	7	0.28	14	0.56	2	1.16	-	-
6. Instrumentale betrekkingwoord	6	0.24	17	0.69	3	1.74	-	-
7. Inefoon	5	0.20	36	1.46	9	5.23	-	-
8. Relatiewe betrekkingwoord	3	0.12	1	0.04	-	-	-	-
9. Assosiatiewe betrekkingwoord	1	0.04	8	0.32	-	-	-	-
10. Bywoord	1	0.04	36	1.54	6	3.49	1	12.50
11. Hulpwerkwoord	1	0.04	1	0.04	-	-	-	-
12. Imperatiewe werkwoord	1	0.04	5	0.20	-	-	-	-
13. Kwantitatiewe voornaamwoord	1	0.04	24	0.97	5	2.90	2	25.00
14. Possessief	1	0.04	-	-	-	-	-	-
15. Persoonlike voornaamwoord	-	-	-	-	1	10.58	-	-
16. Lokatiewe naamwoord	-	-	62	1.05	6	2.90	1	12.50
17. Definierende kopulatiewe betrekkingwoord	-	-	2	0.08	-	-	-	-
18. Infnitief	-	-	1	0.04	-	-	-	-
19. Possessiewe voornaamwoord	-	-	23	0.93	5	2.90	-	-
20. Lokatiewe demonstratiewe voornaamwoord	-	-	5	0.20	-	-	-	-
21. Relatiewe werkwoord	-	-	2	0.08	-	-	-	-
22. Identifiserende kopulatiewe betrekkingwoord	-	-	2	0.08	1	0.58	-	-
23. Vraagwoord	-	-	-	-	1	0.58	-	-
TOTAAL	2 472	100%	2 472	100%	172	100%	8	100%

8.5.2 DIE VERSPREIDING VAN NAAMWOORDSTAMME BINNE KOMPOSITA

Bogenoemde tabel toon duidelik aan dat die naamwoord verreweg die mees produktiewe woordsoort binne die kompositum is. Uit 'n moontlike totaal van 2 472 verskyn die naamwoord 1 515 keer (= 61,29%) as eerste lid en 1 731 keer (= 70,02%) as tweede lid. Uit 'n moontlike 172 gevalle waar 'n woordsoort as derde lid in hierdie korpus kan optree, verskyn die naamwoord in 91 gevalle (= 52,91%) in dié posisie. Ook wat die vierde posisie betref waar daar slegs 'n moontlikheid van 8 gevalle is, het die naamwoord 4 (= 50%) keer voorgekom.

As die beskrywende naamwoordelike komponente en die lokatiewe naamwoordelike komponente met hulle naamwoordelike eienskappe hierby ingesluit word, oorheers die naamwoord die toneel nog verder wat verspreiding betref. Naamwoordelike komponente sal dan soos volg in die verskillende dele verteenwoordig wees, naamlik 62,09% as eerste lid, 80,33% as tweede lid, 66,28% as derde lid en 62,50% as vierde lid.

Uit bogenoemde gegewens moet die gevolgtrekking dus gemaak word dat woordsoortelike komponente met 'n naamwoordelike korrelaat 'n veel groter valensie as enige ander woordsoort het om as komponent in enige posisie in 'n kompositum in Noord-Sotho opgeneem te word.

8.5.3 DIE VERSPREIDING VAN DIE WERKWOORDSTAMME BINNE DIE KOMPOSITA

Die woordsoort wat 'n stewige tweede plek binne die kompositum beklee sover dit verteenwoordiging betref, is die werkwoord. Hierdie woordsoort tree in 902 (= 36,49%) gevalle as eerste lid op, maar in slegs 164 (= 6,63%) van die gevalle as tweede lid op en 73 (= 7,56%) keer as derde lid en geen enkele keer as vierde lid nie.

8.5.4 DIE VERSPREIDING VAN DIE BESKRYWENDE NAAMWOORDSTAM BINNE KOMPOSITA

'n Teenoorgestelde waarneming word met betrekking tot die beskrywende naamwoord gemaak. In hierdie geval kom die beskrywende naamwoord 229 keer (= 9,26%) van die gevalle as tweede lid voor teenoor slegs 20 keer (0,80%) as eerste lid. Die rede hiervoor is weereens dat die beskrywende naamwoord normaalweg in 'n woordgroep 'n kwalifikatiewe funksie vervul, en daarom meesal as tweede lid voorkom.

8.6. DIE MEES PRODUKTIEWE WOORDSOORTSTAMME BINNE DIE KOMPOSITA

Indien die gegewens oor die werkwoord by die gegewens van die naamwoordelike komponente gereken word, word bevind dat die naamwoordelike komponente en die werkwoordelike komponente gesamentlik 'n oorheersende rol speel as samestellende dele van komposita in Noord-Sotho, naamlik 99,58% as eerste lid, 86,96% as tweede lid en 73% as derde lid. Die vierde lid se persentasie bly onveranderd op 62,50% omdat daar nie 'n kompositum gevind is waar 'n werkwoord as vierde lid voorkom nie. By die verdere bestudering van bostaande tabel word opgemerk dat die voorkoms van ander woordsoorte in die onderskeie dele van die kompositum uiters skaal is.

Hierdie waarneming is egter nie verrassend nie, aangesien dit tog in enige taal gemeensaak is dat naamwoordelike en werkwoordelike komponente gewoonlik die hoogste gebruiksfrekwensie in die taalstuktuur het en dat ander woordsoorte as nuttige gebruiks- of uitingsmateriaal bygehaal word.

Voorts kan daarop gewys word dat die naamwoord, die bywoord en die kwantitatiewe voornaamwoord die enigste woordsoorte is wat in al vier die moontlike posisies binne die kompositum aangetref is.

Soos in die vorige paragrawe aangetoon, tree slegs 14 van die 23 woordsoortelike korrelate wat in die kompositum as lede figureer, as eerste

lid op. As tweede lid kom 20 van die 23 woordsoortstamme voor. Die woordsoortstamme wat nie as tweede lid voorkom nie, is:

- a. die possessief wat slegs as eerste lid aangetref is,
- b. die persoonlike voornaamwoord wat slegs eenmaal as derde lid voorkom en
- c. die vraagwoord wat ook slegs eenmaal as derde lid voorkom.

Dit dui aan dat die tweede lid van die kompositum 'n gunstige plek is vir die meeste woordsoortstamme in Noord-Sotho.

Aangesien verreweg die meeste komposita, naamlik 92,70% uit slegs twee lede bestaan, spreek dit vanself dat die verspreiding van woordsoortstamme in posisie drie en vier nie wesentlik hiervan sal verskil nie.

Die gevolgtrekking wat na aanleiding van bogenoemde gegewens gemaak kan word, is dat die komponente met naamwoordelike en werkwoordelike korrelate verreweg die grootste valensie as eerste lid van 'n kompositum het, terwyl die verspreiding van komponente met ander woordsoortelike korrelate, uiters skaal as eerste lid voorkom. Wat die tweede lid van die kompositum betref, beklee die komponente met naamwoordelike en werkwoordelike korrelate ook verreweg die meeste posisies, maar word egter goed ondersteun deur onder andere die ideofoon, die bywoord en die kwantitatiewe voornaamwoord.

8.6.1 REDES VIR DIE VERSPREIDING VAN DIE VERSKILLENDE WOORDSOORTSTAMME IN DIE ONDERSKEIE POSISIES VAN KOMPOSITA

Verdere afleidings wat uit bogenoemde gegewens gemaak kan word, is die volgende:

Die rede waarom die verspreiding van die naamwoordstam as eerste en tweede lid binne die kompositum baie eweredig is, moet gesoek word in die feit dat hierdie woordklas 'n ewe groot valensie as onderwerps- en voorwerpsbepaling

in die taalstruktuur het. Die woordsoort is dus baie aanpasbaar in sy gebruiksmoontlikhede binne die kompositum.

Die enigste woordsoort wat 'n oorweldigende meerderheid as eerste lid bo die tweede lid vertoon, is die werkwoordstam, naamlik: 902 keer as eerste lid en slegs 164 keer as tweede lid. Die rede hiervoor is daarin geleë dat werkwoordgroepe 'n baie hoë frekwensie in die taal het, maar dat die werkwoord 'n baie groter spreiding as eerste lid het, byvoorbeeld - go ruta bana > morutabana. Dit beteken dat die struktuur **gesegde + lid** 'n baie produktiewer onderliggende struktuur vir kompositavorming het as die struktuur **lid + gesegde**. (Die lid is oorwegend 'n voorwerpbeplaging). Die groot aantal komposita wat hulle oorsprong uit werkwoordgroepe het, bevestig hierdie vermoede (vergelyk Bylaag p 429 e.v.). Wanneer die woordsoortstamme wat as eerste lid sowel as tweede lid binne komposita voorkom, se aantal verskynings in die onderskeie posisies vergelyk word, word bevind dat behalwe vir die werkwoordstam en die relatiewe betrekkingwoordstam, die ander woordsoortstamme meer kere as tweede lid voorkom. By nadere ondersoek word vasgestel dat al hierdie woordsoorte gewoonlik 'n beskrywende of kwalifiserende funksie het en daarom voorkeur aan posisie twee sal gee omdat dit gewoonlik ook die posisie is wat hierdie woordsoorte binne die woordgroep inneem. Daarteenoor word die relatiewe betrekkingwoord as inleidende lid in 'n relatiewe groep gebruik en is die inleidende posisie nie 'n vreemde posisie vir hierdie komponent nie.

Dit wil dus voorkom asof daar 'n noue verband is tussen die posisie wat 'n woordsoort normaalweg in 'n woordgroep beklee en sy posisie in 'n kompositum wat moontlik uit die ooreenstemmende woordgroep afgelei is. Dit bevestig terselftertyd dat komposita wel onderliggende woordgroepstruktuur het, en nie uit blote jukstaposisie ontstaan het nie.

Die woordsoortstamme wat relatief min in die onderskeie posisies voorkom, is waarskynlik in hierdie posisies ingedwing deur 'ongewone' kombinasies. Om hierdie verskynsel na behore te kan ondersoek, moet daar 'n ontleding gedoen

word van die kombinasies wat vir die doeleindes van hierdie studie geïdentifiseer is.

8.7 ONTLEDING VAN KOMBINASIES WAT BINNE KOMPOSITA GEVIND IS.

Die woordsoortstam uit die verskillende woordklasse in Noord-Sotho het in 106 verskillende kombinasies onderling met mekaar binne die komposita gekombineer om 'n totaal van 2 472 komposita, wat in die bylaag opgeneem is, tot stand te bring.

'n Ondersoek het aan die lig gebring dat 85 van hierdie kombinasies slegs vir 176 komposita verantwoordelik was. (Vergelyk die onderstaande uiteensetting.) Van hierdie 85 kombinasies het 48 slegs 1 kompositum elk opgelewer. Dus het 37 kombinasies tussen 2 en 9 komposita elk opgelewer wat 'n gemiddeld van 3,46% komposita per kombinasie is.

8.7.1 REDELIK ONPRODUKTIEWE KOMBINASIES

Alles dui daarop dat 'n geweldige groot persentasie van die totaal van 106 kombinasies wat gevind is, naamlik 85 of (80,19%), vir die doeleindes van hierdie studie as uiters onproduktief beskou moet word. Dit beteken dat 80,19% van die kombinasies slegs vir 7,12% komposita verantwoordelik was. Derhalwe word dit nodig geag om te probeer vasstel waarom so 'n groot aantal kombinasies dan wel onproduktief is.

Om dit te kan doen, volg hier 'n uiteensetting van die kombinasies wat onderskeidelik elk minder as 10 kombinasies opgelewer het. Hierdie kombinasies word hier weergegee om die lastigheid van verwysing uit te skakel omdat hulle regdeur die bylaag versprei is.

8.7.1.1 KOMBINASIES WAT ELK SLEGS 1 KOMPOSITUM OPGELEWER HET

48 kombinasies wat 45% van die totale kombinasies verteenwoordig, het elk slegs 1 kompositum per kombinasie opgelewer wat in totaal slegs 1,94% van die totale aantal komposita verteenwoordig. Hierdie kombinasies is die volgende:

beskrywende naamwoord + ideofoon

bogologolokhukhu - outyd

beskrywende naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord

boimagarc(ma-) - middelgewig

beskrywende naamwoord + werkwoord

megologagoga - hartlik

assosiatiewe betrekkiingswoord + naamwoord

sebalemeetse (di-) - vetplant

bywoord + naamwoord

nkasehlakalifaka(di-) - skiereiland

hulpwerkwoord • werkwoord

sehlwaseeme(di-) - standbeeld

imperiatiewe werkwoord + instrumentale betrekkiingswoord + persoonlike
voornaamwoord

komangkanna(bo-) - belangrike persoon

instrumentale betrekkiingswoord + naamwoord + bywoord

kanakomehla - gewone snelheid

kwantitatiewe voornaamwoord + lokatiewe klasnaamwoord

monošigare(ba-) - binnevoerspeler

lokatiwe klasnaamwoord + naamwoord + naamwoord

thokomolatšatši - subtropies

naamwoord + beskrywende naamwoord + bywoord

kelokgolomoka - grootste gemene deler

naamwoord + beskrywende naamwoord + naamwoord

khutlotharotekano(di) - gelykbenige driehoek

naamwoord + beskrywende naamwoord + possessiewe betrekkiingswoord +

kwantitatiewe voornaamwoord

katišanikgoleyatšohle - grootste gemene deler

naamwoord + assosiatiewe betrekkiingswoord + naamwoord

tlhakolemolomo - bek-en-klou(seer)

naamwoord + hulpwerkwoord + werkwoord

ramahlwaadibona - deskundige, ingewyde persoon

naamwoord + idefoon + beskrywende naamwoord + idefoon

makgoloklukhu(bo-) - voorouer

naamwoord • infinitief

leinago(ma-) - infinitiewe naamwoord

**naamwoord + instrumentale betrekkiingswoord + possessiewe
voornaamwoord**

mainakagwe(bo-) - naamgenoot

naamwoord + instrumentale betrekkiingswoord + vraagwoord

bokaakang - kwantiteit

naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + werkwoord

mmakaipea(bo-) - persoon wat hom voordoen asof hy
beter as ander is

naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + werkwoord + kwantitatiewe
voornaamwoord

katišanikagoloyatsohle(di) - grootste gemene deler
(G.G.D.)

naamwoord + lokatiewe demonstratief

lešupafao(ma-) - middelbare demonstratief

naamwoord + lokatiewe demonstratief + naamwoord

mmagomanke(bo-) - ma by toertjies

naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord

notetlasepedi - dubbelmol

naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord

katišanetswatlasegohle - kleinste gemene veelvoud

naamwoord + naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord

ramaatlaohle · Almagtige God

naamwoord + naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + naamwoord

mmantsopodiatsopo(bo-) - tarentaal

naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + lokatiewe klasnaamwoord

nogayateng(di-) - ingewandswurm

naamwoord + possessiewe voornaamwoord + naamwoord

mmagomokete(bo-) - dinges se moeder

naamwoord + relatiewe betrekkingwoord + relatiewe werkwoord

lešopelebutšwago(ma-) - ruïne

naamwoord + werkwoord + bywoord

pukungwalelamehla(di-) - joernaal, dagboek

naamwoord + werkwoord + ideofoon

maratahlelele(bo-) - iemand wat 'n mens orals teenkom,
byvoorbeeld by partytjies

naamwoord + werkwoord + identifiserende kopulatief + naamwoord

raselongwakedinose(bo-) - iemand wat deur bye
toegetakel is

naamwoord + werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord

letlangfetilekgauswi - nabye toekomende tyd

naamwoord + werkwoord + lokatiewe naamwoord

maatlakgogelathoko - middelpuntvliedende krag

relatiewe betrekkiingswoord + lokatiewe klasnaamwoord

Yogodimodimo - Allerhoogste

relatiewe betrekkiingswoord + naamwoord + instrumentale betrekkiingswoord
+ bywoord

Yomaatlakamoka - Almagtige

werkwoord + bywoord + bywoord

tumammogokudu(di-) - stemhebbende konsonant

werkwoord + bywoord + naamwoord + lokatiewe naamwoord

tumammogopouinong(di-) - labiale konsonant

werkwoord • bywoord + werkwoord

tumammogorora(di-) - rolklank

werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord + ideofoon

tumanošihla(di-) - latente vokaal

werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord + suffigale morfeem

modulanošigadi(ba-) - wat alleen bly

werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord • beskrywende naamwoord

seripagarekgolo - noordelike halfmond

werkwoord + naamwoord + lokatiewe naamwoord

seišamadikgweleng(di-) - onbenoemde slaagaar

werkwoord + werkwoord • beskrywende naamwoord

metapitlanapedi - dubbelsmalliniëring

werkwoord + werkwoord • ideofoon

boetaborekgoo(ma-) - soort dik kombers

werkwoord + werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord

thobalamalalantle(bo-) - iemand wat nie tuis slaap nie

8.7.1.2 KOMBINASIES WAT ELK TWEE KOMPOSITA OPGELEWER HET

16 kombinasies wat 15,09% van die totale aantal kombinasies verteenwoordig, het 'n totaal van 32 komposita opgelewer wat 1,29% van die totale korpus verteenwoordig. Hulle is die volgende:

instrumentale betrekingswoord + lokatiewe klasnaamwoord

dikagare - inhoud
bokatlase(ma-) - bodem, onderkant

lokatiwe klasnaamwoord + naamwoord

mogarafase - middel van die aarde
mogarefase - ekwator

lokatiwe klasnaamwoord + werkwoord

legamoratšitla(ma-) - sandaal
kgolebusetšwago - terugbal

naamwoord + definiërende kopulatief + lokatiwe naamwoord

mašwiankong(bo-) - kindjie
tšogolekobong(ma-) - omkoopgeld

naamwoord + instrumentale betrekingswoord + naamwoord

m̄makaphalane(bo-) - wedyweraar
mmakapušo(bo-) - aanspraakmaker (op die troon)

naamwoord • naamwoord + bywoord

kelothlokoruri - werklike waarneming
palongwalomoka(di-) - totale inskrywing

naamwoord + relatiewe werkwoord

modirišokgonego - potensialis
merišananthetlelego - hare om hoof gelaat as 'n
teken van smart

naamwoord • werkwoord + instrumentale betrekkiingswoord • naamwoord

maremakadika(bo-) - iemand wat deur gelykenisse praat
matlakadibe(bc-) - donderstorm, wolkbreuk

possessiewe betrekkiingswoord • lokatiewe klasnaamwoord

lanngele(ma-) - linkerhand
lantšogošo(ma-) - linkerhand

possessiewe betrekkiingswoord + possessiewe voornaamwoord + naamwoord

babomotho - huisgenote
gabodipese - busdepot

werkwoord + bywoord + lokatiewe klasnaamwoord

tumammogoteng(di) - implosiewe konsonant
tumammogotengwana(di) - velare konsonant

werkwoord + bywoord + lokatiewe naamwoord

tummammogogalapeng(di-) - prepalate konsonant
tummammogoinong(di-) - dentale konsonant

werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + beskrywende naamwoord

mphetakapejana(bo-) - 'n vinnige werker
phelakadingwe(di-) - parasiet

werkwoord + identifiserende kopulatief + naamwoord

mobetwakepelo(ba-) - persoon wat gou kwaad word
monyakekgomo(me-) - karkoer

werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord + naamwoord

lefetilekgauswitšweledi - voortdurende nabye verlede tyd
megaranafasepitse - perdebreedtes

werkwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord

poeletšatšhitokwarata(di-) - kwartslag
poeletšatšhitonne - vierslag

8.7.1.3 KOMBINASIES WAT ELK DRIE KOMPOSITA OPGELEWER HET

9 kombinasies wat 8,49% van die totaal verteenwoordig, het 'n totaal van 27 komposita opgelewer wat 1,09% van die totale korpus verteenwoordig. Hulle is die volgende:

instrumentale betrekkingwoord + naamwoord

bokangwana - kinderlik
bokasebata - soos 'n roofdier
bokatau - soos 'n leeu

lokatiwe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord

segaresetee - konsentries
tengkgolo(di-) - ingewandskoors
tengkhubedu(di-) - buikloop

naamwoord + beskrywende naamwoord • ideofoon

khutlonnethwii(di-) - reghoek
khutlotharothwi(di-) - reghoekige driehoek
rakgolokhukhu(bo-) - voorvader

naamwoord + naamwoord • lokatiwe klasnaamwoord

moepelomobutlase(me-) - vaarlansdool
mmetlopopegogodimo(me-) - hoëreliëfsneewerk
mmetlopopegotlase(me-) - laereliëfsneewerk

naamwoord • naamwoord + werkwoord

lefokopalobutswa(ma-) - oopsin
mmakapikanya(bo-) - kakiebos
palophatlotswakwa(di-) - gemengde drankie

naamwoord + werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord

- sekatumanoši(di-) - halfvokaal
- madumelatšohle(bo-) - liggelowige
- makgonatšohle(bo-) - man van dertien ambagte

werkwoord + bywoord + idefoon

- tumammogogaša (di-) - affrikatiewe konsonant
- tumammogothu(di-) - ploffer
- tumammogotu(di-) - stemlose konsonant

werkwoord + bywoord + naamwoord

- tumammogogalapa(di-) - palatale konsonant
- tumammogonko(di-) - nasale konsonant
- tumammogopšhikologi(di-) - rolklank

werkwoord + lokatiewe demonstratiewe voornaamwoord

- semelafa(di-) - inheemse mens/dier/plant
- lešupafa(ma-) - nabye demonstratief
- lešupafale(ma-) - verre demonstratief

8.7.1.4 KOMBINASIES WAT ELK VIER KOMPOSITA OPGELEWER HET

3 kombinasies wat 2,83% van die totaal kombinasies verteenwoordig, het 12 komposita opgeleer wat 0,49% van die totaal korpus verteenwoordig. Hulle is die volgende:

naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + posessiewe voornaamwoord

- magagabo - hulle tuiste
- mmatsaka(bo-) - iemand wat altyd iets vra
- mogolwage(bo-) - sy/haar ouer broer/suster

mogolwaka(bo-) - my ouer broer/suster

posessiewe betrekkingwoord • naamwoord

Lamorena(ma-) - Sondag
wamala(bo-) - kleurling
wammala(bo-) - kleurling
wamangwalo - skrifgeleerde

werkwoord • idefoon

mangangahlaa - dier wat die verweerder aan die regter(s)
betaal
leremakatsaka(ma-) - hoefhoep
tuinagwasa(di-) - frikatief
tumahee(di) - glottale konsonant

8.7.1.5 KOMBINASIES WAT ELK VYF KOMPOSITA OPGELEWER HET

3 kombinasies wat elk 3,77% van die totale aantal kombinasies verteenwoordig, het 20 komposita opgelewer wat 0,81% van die totaal verteenwoordig. Hulle is die volgende:

idefoon + naamwoord

kitimesito(di-) - gejaag
lekukunoto(ma-) - hamerslag
thaikororo (di-) - soort spel deur inisiantie
gespeel
tshitshiboya (di-) - groterige swart wurm
tshutshumakgala (bo-) - prysnaam vir trein

naamwoord + imperatiewe werkwoord

- mmampogeng(bo-) - mannekyn
- mmankgorope(bo-) - klipsalmander
- mmankunye(bo-) - droë knof van die magababoom
- mmanthole(bo-) - bynaam vir Januarie/Desember
- rantlyhase (bo-) - blanke boer

naamwoord + werkwoord + werkwoord

- maganagobotšwa(bo-) - koppige persoon wat nie raad wil aanvaar nie
- maganagodiša(bo-) - wagttertjie wat weier om vee op te pas
- maganagorongwa(bo-) - iemand wat nie gestuur wil word nie, byvoorbeeld 'n kind, luiaard
- malalaakwaetše(bo-) - skaapdubbeltjie
- marekaarekiša(bo-) - spekulant

werkwoord + possessiewe voornaamwoord

- monnago(bo-) - jou jonger broer
- monnagwe/(bo-) - sy/haar jonger broer/suster
- monnabo(ba-) - hulle jonger broer/suster
- monnageso(ba-) - medemens
- nnake(bo-) - jonger broer of suster

Hierdie laasgenoemde groep kan met betrekking tot ander verwantskapsnaamwoorde nog verdere komposita oplewer.

8.7.1.6 KOMBINASIES WAT ELK SES KOMPOSITA OPGELEWER HET

1 kombinasie wat 0,94% van die totale aantal kombinasies uitmaak, het 6 komposita wat 0,24% van die totale aantal komposita verteenwoordig, opgelewer. Hulle is die volgende:

werkwoord + naamwoord + naamwoord

selekanyamasathwalo(di-)	-	massameter
thutanagapopego	-	fisiese aardrykskunde
thutapopomedumo	-	fonologie
thutatshupatlotlo	-	rekeningkunde
botsebathutoatla(ma-)	-	vaknanskap
tshwarapukutlotlo	-	boekhou

8.7.1.7 KOMBINASIES WAT ELK SEWE KOMPOSITA OPGELEWER HET

2 kombinasies wat 1,38% van die totale kombinasies verteenwoordig, het 14 komposita wat 0,56% van die totale aantal komposita verteenwoordig, opgelewer. Hulle is die volgende:

beskrywende naamwoord + beskrywende naamwoord

bogolobobe(ma-)	-	ellende, verknorsing
bogolopedi(ma-)	-	dubbelgrootte
segolothata(di-)	-	die hoofsaak
sennepedi	-	dubbelkwartet
borarobotee	-	drie-eenheid
maruthotsididi	-	koors
boruthotsididi	-	koue litte

werkwoord + assosiatiewe betrekkingwoord + naamwoord

mmapalekokotlo(bo-)	-	mitologiese slang
mošikalekgoši(ba-)	-	koning se lyfwag
ditlalemasa	-	toekoms
ditlalemešo	-	toekomstige dinge/gebeurtenisse
motlalepula(ba-)	-	besoeker wie se koms met reën saamval
seyalemoya(di-)	-	draadloos
moyalenoka(ba-)	-	drenkeling

8.7.1.8 KOMBINASIES WAT ELK AGT KOMPOSITA OPGELEWER HET

1 kombinasies wat 0,94% van die totale kombinasies verteenwoordig, het 8 komposita wat 0,32% van die totale aantal komposita verteenwoordig, opgelewer.

naamwoord + instrumentale betrekkiingswoord + naamwoord

seemakamaoto(di-)	- frisgeboude man
mofetakatsela(ba-)	- verbyganger
segwebakamarago(di-)	- prostituut
matlakadibe(bo-)	- donderstrom
mphetakatsela(bo-)	- verbyganger
senakangwedi(di-)	- vuurvlieg
matiakathoka	- oorspronklike getal beeste

8.7.1.9 KOMBINASIES WAT ELK NEGE KOMPOSITA OPGELEWER HET

1 Kombinasie wat 0,94% van die totale aantal kombinasies verteenwoordig, het 9 komposita wat 0,36% van die totale aantal komposita verteenwoordig, opgelewer.

naamwoord • possessiewe betrekkiingswoord + naamwoord

maanaatlou(me-)	- kieriehout
mediampa	- polsslag in die buik as gevolg van harde oefening
ihlolatsebe(ma-)	- oordrom
kadiyamutla(di-)	- soort plant wat by bloedlaat gebruik word
sekasatloso	- aftrekteken
kgodiakgokgo(di-)	- 'n man in die ware sin van die woord
kgwadiyameetse(di-)	- krokodil
mahloainmutla(bo-)	- rooipootelsie
mokadiathola(ho-)	- kwaadwillige persoon

Wanneer die gegewens van Afdeling 8.7.1.1 tot Afdeling 8.7.1.9 bymekaargetel word, word daar gevind dat hierdie kombinasies 'n totaal van 85 kombinasies verteenwoordig wat 'n gemiddeld van 80,2% van die totale aantal kombinasies is. Word die totale aantal komposita bymekaargetel wat hierdie kombinasies opgelewer het, word 'n totaal van 176 gevind, wat 'n persentasie 7,12% van die totaal verteenwoordig.

8.7.2 DIE PRODUKTIEWE KOMBINASIES BINNE KOMPOSITA IN NOORD-SOTHO

Dit spreek duidelik uit bogenoemde gegewens dat die res van die kombinasies waarvan twee selfs net 10 kombinasies opgelewer het, as die mees produktiewe kombinasies beskou kan word. Hierdie 20 kombinasies wat 19,81% van die totale kombinasies uitmaak, lewer 2 296 komposita wat 92,88% vorm van die totale aantal komposita wat in die korpus opgeneem is.

Vergelyk die volgende:

Tabel		
	Getal	%
a. naamwoord + naamwoord	954	38,59
b. werkwoord + naamwoord	678	27,43
c. naamwoord + beskrywende naamwoord	180	7,28
d. naamwoord + werkwoord	100	4,04
e. naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord	50	2,02
f. werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord	45	1,82
g. naamwoord + lokatiewe naamwoord	39	1,58
h. werkwoord + beskrywende naamwoord	33	1,33
i. naamwoord + ideofoon	30	1,21

j. naamwoord + naamwoord + naamwoord	28	1,13
k. werkwoord + werkwoord	26	1,05
l. naamwoord + werkwoord + naamwoord	16	0,65
m. naamwoord + possessiewe voornaamwoord	15	0,61
n. werkwoord + bywoord	13	0,53
o. naamwoord + bywoord	12	0,49
p. werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	12	0,49
q. naamwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord	11	0,44
r. werkwoord + naamwoord + lokatiwe klasnaamwoord	11	0,44
s. beskrywende naamwoord + naamwoord	10	0,40
t. naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	10	0,48

Wanneer bogenoemde tabel van naderby bestudeer word, word opgemerk dat daar twintig kombinasies is wat elk 10 of meer komposita opgelewer het.

In 13 van hierdie 20 gevalle beklee 'n naamwoordelike komponent die eerste posisie in die kompositum en in die ander 7 'n werkwoordelike komponent.

In 6 van die gevalle kombineer die onafgeleide naamwoord met ander naamwoordelike komponente om 'n totaal van 1 262 komposita op te lewer uit 'n totaal van 2 472 komposita dit is 55,46% wat deur hierdie 20 kombinasies verteenwoordig word.

In 2 gevalle kombineer dit met die possessiewe voornaamwoord en met die kwantitatiewe voornaamwoord 24 keer, dit is 1,06%. Met die werkwoord kombineer dit 116 keer wat 5,11% beloop.

Met die ideofoon is die naamwoord 30 keer in kombinasie, dit is 1,32% en met die bywoord 12 keer wat 0,53% verteenwoordig.

Die beskrywende naamwoord kombineer 11 keer met die naamwoord, dit is 0,48%, wat die totaal waarin 'n naamwoordelike komponent as eerste lid optree, op 63,48% te staan bring.

Daarteenoor tree die werkwoord in 7 van die 20 kombinasies as eerste lid op. In 4 van hierdie gevalle kombineer dit met 'n naamwoordelike komponent vir 'n totaal van 767 komposita en dit verteenwoordig 33,76% van hierdie totaal.

8.7.2.1 KOMPONENTE WAARMEE DIE EERSTE LID WAT 'N NAAMWOORDSTAM IS, BINNE KOMPOSITA KOMBINEER

Soos reeds in Afdeling 8.4.1 aangetoon, tree die naamwoord in 1 515 gevalle in die korpus as eerste lid op. In die volgende afdeling sal aangetoon word watter komponente as tweede en daaropvolgende lede in kombinasie met die naamwoord as eerste lid gevind is asook die aantal komposita wat elke kombinasie opgelewer het.

	Totaal	%
a. naamwoord + naamwoord	954	62,97
naamwoord + naamwoord + naamwoord	28	1,84
naamwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord	11	0,72
naamwoord + naamwoord + lokatiewe	-	
klasnaamwoord	3	0,20
naamwoord + naamwoord + werkwoord	3	0,20
naamwoord + naamwoord + bywoord	2	0,13
naamwoord + naamwoord + kwalitatiewe voornaamwoord	1	0,07

naamwoord + naamwoord + possessiewe betrekkingswoord + naamwoord	1	0,07
Totaal	1 003	66,20
	Totaal	%
b. naamwoord + beskrywende naamwoord + naamwoord	180	11,88
naamwoord + beskrywende naamwoord + ideofoon	3	0,20
naamwoord + beskrywende naamwoord + bywoord	1	0,07
naamwoord + beskrywende naamwoord + naamwoord	1	0,07
naamwoord + beskrywende naamwoord + possessiewe betrekkingswoord + kwantitatiewe voornaamwoord	1	0,07
Totaal	186	12,28
	Totaal	%
c. naamwoord + werkwoord	100	6,60
naamwoord + werkwoord + naamwoord	16	1,06
naamwoord + werkwoord + werkwoord	5	0,33
naamwoord + imperiatiewe werkwoord	5	0,33
naamwoord + werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	3	0,20
naamwoord + relatiewe werkwoord	2	0,14
naamwoord + werkwoord + bywoord	1	0,07
naamwoord + werkwoord + ideofoon	1	0,07
naamwoord + werkwoord +		

identifiserende kopulatiewe + naamwoord	1	0,07
naamwoord + werkwoord + lokatiwe klasnaamwoord	1	0,07
naamwoord + werkwoord + lokatiwe naamwoord	1	0,07
naamwoord + hulpwerkwoord + werkwoord	1	0,07
Totaal	137	8,98
	Totaal	%

d. naamwoord + lokatief

naamwoord + lokatiwe klasnaamwoord	50	3,30
naamwoord + lokatiwe naamwoord	39	2,57
naamwoord + lokatiwe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord	1	0,07
naamwoord + lokatiwe klasnaamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	1	0,07
naamwoord + lokatiwe demonstratief	1	0,07
naamwoord + lokatiwe + demonstratiewe voornaamwoord	1	0,07
Totaal	93	6,14
	Totaal	%
naamwoord + bywoord	12	0,49
Totaal	12	0,49

	Totaal	%
f. naamwoord + ander woordsoortelike komponente		
naamwoord + ideofoon + werkwoord	30	1,21
naamwoord + ideofoon + werkwoord	1	0,07
naamwoord + infinitief	1	0,07
naamwoord + instrumentale betrekkingswoord + naamwoord	2	0,14
naamwoord + instrumentale betrekkingswoord + possessiewe voornaamwoord	1	0,07
naamwoord + instrumentale betrekkingswoord + vraagwoord	1	0,07
naamwoord + instrumentale betrekkingswoord + werkwoord	1	0,07
naamwoord + instrumentale betrekkingswoord + naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	1	0,07
naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	10	0,40
naamwoord + possessiewe betrekkingswoord + lokatiewe klasnaamwoord	1	0,07
naamwoord + possessiewe betrekkingswoord + naamwoord	9	0,36
naamwoord + possessiewe betrekkingswoord + + possessiewe voornaamwoord	4	0,16
naamwoord + possessiewe voornaamwoord	15	0,60
naamwoord + possessiewe		

voornaamwoord + naamwoord	1	0,07
naamwoord + relatiewe betrekkingswoord		
+ relatiewe werkwoord	1	0,07
naamwoord + definiërende kopulatief + lokatief	2	0,14
naamwoord + assosiatiewe betrekkingswoord + naamwoord	1	0,14
Totaal	82	3,32%

Uit bogenoemde gegewens word die volgende afleidings gemaak:

Uit die totaal van 106 kombinasies tree die naamwoord in 50 kombinasies, dit is 47,17% van die kere as eerste lid op vir 'n totaal van 1 515 komposita.

Dit verteenwoordig 61,29% van die totale getal komposita wat in die korpus opgeneem is.

Van hierdie 1 515 komposita kombineer die naamwoord 1 003 keer, dit is 66,21%, met 'n ander naamwoord as tweede lid. (Hierby is ook inbegrepe die gevalle waar daar ook 'n derde en/of vierde lid ter sprake kan wees, naamlik 37 gevalle wat 74,0% van die totale aantal kombinasies uitmaak.) Hierdie 37 kombinasies lewer gesamentlik 206 komposita wat 13,60% van die totale kombinasies waarvan die naamwoord eerste lid is, verteenwoordig. Dit beteken dat 74,0% van die drie of meerledige kombinasies waarin die naamwoord as eerste lid optree, slegs 13,60% van die totaal uitmaak.

Die res van die kombinasies, naamlik 13 wat 26% van die totale aantal van hierdie kombinasies verteenwoordig, bestaan uit twee lede waarvan die naamwoord die eerste lid is en lewer 1 309 komposita wat 86,40% van die komposita met die naamwoord as eerste lid verteenwoordig.

Uit bogenoemde kan dus afgelei word dat:

1. As daar 'n derde of vierde lid binne 'n kompositum gebruik word, wil dit voorkom asof die moontlikheid van kompositavorming binne so 'n groep deur die derde en/of vierde lid beperk word.
2. Die volgende woordsoortelike komponente kombineer relatief maklik met die naamwoord as eerste lid binne komposita tot 'n semantiese eenheid naamlik:

naamwoord + naamwoord	954
naamwoord + beskrywende naamwoord	180
naamwoord + werkwoord	100
naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord	50
naamwoord + lokatiewe naamwoord	39
naamwoord + ideefoon	30
naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	10
naamwoord + possessiewe voornaamwoord	15
naamwoord + bywoord	12

Die res wat ook net uit 2 lede bestaan, kan ook, soos die uit 3 of 4 lede, as redelik onproduktief beskou word.

Hulle is die volgende:

naamwoord + imperatiewe werkwoord	5
naamwoord + infinitief	1
naamwoord + relatiewe werkwoord	2
naamwoord + lokatiewe demonstratief	1

Uit bogenoemde gegewens kan dus afgelei word dat alhoewel daar 50 kombinasies geïdentifiseer is waarin die naamwoord as eerste lid optree, slegs 8 daarvan as relatief produktiewe kombinasies met die naamwoord as eerste lid beskou kan word.

8.7.2.2 KOMPONENTE WAARMEE DIE EERSTE LID WAT 'N WERKWOORDSTAM IS, BINNE KOMPOSITA KOMBINEER

Soos reeds in Afdeling 8.4.1 aangetoon, tree die werkwoord in 902 gevalle as eerste lid binne komposita op. In die volgende afdeling sal aangetoon word watter komponente as tweede en daaropvolgende lede in kombinasie met die werkwoord as eerste lid gevind is, asook die aantal komposita wat elke kombinasie opgelewer het. Hierdie kombinasies moet gelees word teen die agtergrond van 902 kombinasies waarin die werkwoord as eerste lid optree.

	Totaal	%
a. werkwoordelik + naamwoordelik + (enige ander woord soos)		
werkwoord + naamwoord	678	75,17
werkwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord	2	0,22
werkwoord + naamwoord + lokatiwe klasnaamwoord	11	1,22
werkwoord + naamwoord + lokatiwe naamwoord	1	0,11
werkwoord + naamwoord + naamwoord	6	0,67
Totaal	698	77,39
	Totaal	%
b. werkwoord + beskrywende naamwoord	33	3,66
Totaal	33	3,66
	Totaal	%
c. werkwoord + lokatief		

werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord	45	4,99
werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord	1	0,11
werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord + naamwoord	2	0,22
werkwoord + lokatiewe naamwoord	23	2,55
werkwoord + lokatiewe demonstratief	3	0,33
Totaal	74	8,20

Totaal %

d. werkwoord + werkwoord. +
(enige woordsoortelike komponent)

werkwoord + werkwoord	26	2,88
werkwoord + werkwoord + beskrywende naamwoord	1	0,11
werkwoord + werkwoord + ideofoon	1	0,11
werkwoord + werkwoord + lokatiwe klasnaamwoord	1	0,11
Totaal	29	1,21

Totaal %

e. werkwoord + bywoord + (enige woordsoort)

werkwoord + bywoord	13	1,44
werkwoord + bywoord + bywoord	1	0,11
werkwoord + bywoord + ideofoon	3	0,33
werkwoord + bywoord + lokatiwe klasnaamwoord	2	0,22
werkwoord + bywoord + lokatiwe naamwoord	2	0,22
werkwoord + bywoord + naamwoord	3	0,33

werkwoord + bywoord + naamwoord		
+ lokatiewe naamwoord	1	0,11
werkwoord + bywoord + werkwoord	1	0,11
Totaal	25	2,76

	Totaal	%
f. werkwoord + voornaamwoord		
werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	12	1,33
werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord + ideofoon	1	0,11
werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord + suffigale morfeem	1	0,11
werkwoord + possessiewe voornaamwoord	5	0,55
Totaal	19	2,10

Totaal %

g. werkwoord + ander woordsoortelike komponente

werkwoord + assosiatiewe betrekkingswoord + naamwoord	7	0,77
werkwoord + ideofoon	4	0,44
werkwoord + instrumentale betrekkingswoord + beskrywende naamwoord	2	0,22
werkwoord + instrumentale betrekkingswoord + naamwoord	8	0,89
werkwoord + identifiserende kopulatief + naamwoord	2	0,22
Totaal	23	2,54

Uit bogenoemde gegewens kan die volgende afleidings en gevolgtrekkings
gemaak word:

Uit die totaal van 106 kombinasies wat geïdentifiseer is, tree die werkwoord in 32 kombinasies, dit is in 30,19%, as eerste lid op vir 'n totaal van 902 komposita. Dit verteenwoordig 36,40% van die totale aantal komposita wat in die korpus opgeneem is. (Hierby is ook inbegrepe komposita wat uit 'n derde en/of vierde lid bestaan.) Dit wil voorkom asof, net soos in die gevalle waar die naamwoord as eerste lid optree, 'n derde en of vierde lid die vormingsmoontlikhede binne sodanige groepe beperk.

Van die 32 kombinasies het 22 daarvan 3 of meer lede en hulle verteenwoordig slegs 83 van die moontlike 902 komposita. Die oorblywende kombinasies, wat slegs uit 2 lede bestaan waarvan die eerste lid 'n werkwoordkorrelaat het, naamlik 10, verteenwoordig 819 komposita. In die geval van die eerste lid met 'n werkwoordkorrelaat verteenwoordig die kombinasies met 3 lede, wat 68,75% van die moontlike kombinasies verteenwoordig, slegs 9,20% van die totale komposita. Die 10 kombinasies wat 31,25% van die kombinasies verteenwoordig, lewer dus 90,80% van die totale aantal kombinasies op.

Die volgende woordsortelike komponente kombineer relatief gemaklik met die werkwoord as eerste lid in komposita tot 'n semantiese eenheid in Noord-Sotho.

	Totaal	%
werkwoord + naamwoord	678	75,17
werkwoord + beskrywende naamwoord	33	3,66
werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord	45	4,99
werkwoord + lokatiewe naamwoord	23	2,55
werkwoord + werkwoord	26	2,88
werkwoord + bywoord	13	1,44
werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord	12	1,33

Die volgende 3 kombinasies kan as relatief onproduktief beskou word.

	Totaal	%
werkwoord + possessiewe voornaamwoord	5	0,55
werkwoord + lokatiewe demonstratief	3	0,33
werkwoord + ideofoon	4	0,44

8.8 SAMEVATTING

Die inligting wat uit die vorige paragrawe verkry is, is dat die 50 kombinasies waarvan die eerste lid 'n naamwoordkorrelaat het 1 515 komposita opgelewer het wat 61,29% van die komposita wat in die totale korpus opgeneem is, uitmaak. Die komponente met 'n werkwoordkorrelaat as eerste lid het man gestaan vir 902 komposita wat 36,49% van die totale korpus verteenwoordig. As hierdie 2 groepe gegewens bymekaar getel word, lewer die komponente naamwoord en werkwoord gesamentlik as korrelate 2 417 = 97,78% komposita op as eerste lid.

Indien die totale aantal kombinasies wat deur hierdie 2 woordsoorte onderskeidelik in komposita as eerste lid verteenwoordig word, bymekaargetel word, word gevind dat die kombinasies waarvan die eerste lid 'n naamwoord as korrelaat het 50 kombinasies verteenwoordig en die kombinasies waarvan die eerste lid 'n werkwoord as korrelaat het, 32 kombinasies verteenwoordig. Dit gee 'n totaal van 82% kombinasies uit die totaal van 106 kombinasies wat geïdentifiseer is. Dus die komponente waarvan die naamwoord en die werkwoord onderskeie korrelate is, is gesamentlik verantwoordelik vir 82 van die totale aantal kombinasies wat in die korpus geïdentifiseer is, naamlik 106. Die komponente met die naamwoord en werkwoord onderskeidelik as korrelate het 77,36% van die totale kombinasies tot gevolg gehad wat 'n totaal van 2 417 of 97,78% van die totale komposita van die korpus verteenwoordig.

Dit spreek dus duidelik uit hierdie feite dat die naamwoord en die werkwoord gesamentlik die toneel by die vorming van komposita in Noord-Sotho, totaal oorheers.

Die res van die woordsoorte wat as eerste lid optree, tree slegs in 24 kombinasies as eerste lid op, naamlik 22,64% van die totale, kombinasies wat slegs 55 komposita oplewer en gelyk is aan 2,22% .

Hierdie woordsoortelike komponente wat as eerste lid binne komposita aangetref is, is die volgende:

beskrywende naamwoord
assosiatiewe betrekkingwoord
bywoord
ideofoon
instrumentale betrekkingwoord
kwantitatiewe voornaamwoord
lokatiwew klasnaamwoord
possessiewe betrekkingwoord
relatiewe betrekkingwoord

Indien die kombinasies waarin hierdie woordsoortelike komponente as eerste lid optree, bestudeer word word gevind dat die meeste komposita wat hieruit ontstaan het, as nuutskoppings beskou kan word. Die rede waarom daar oor die algemeen so min voorbeelde van komposita met hierdie kombinasies aangetref is, is waarskynlik daarin geleë dat die meeste van hierdie lede nie in soortgelyke omstandighede in woordgroepe aangetref word nie. Hulle kan dan soos De Groot (1964) dit stel, as samestellings beskou word. Dit wil dus voorkom of die meeste komposita in Noord-Sotho as samekoppelings beskou kan word omdat die meeste van hulle ontstaan het uit byvoorbeeld:

naamwoordgroepe
werkwoordgroepe
possessiewe groepe
relatiewe groepe
verkorte morfosintaktiese konstruksies, ensovoorts.

As daar gelet word op die oorsprong van die nuutskeppinge, word bevind dat die meeste van hulle hulle oorsprong aan die Taalraad vir Noord-Sotho te danke het. Dit is dus geskep deur Noord-Sothotaalkundiges wat 'n baie goeie kennis van die taal en sy struktuur het. Dit is egter op hierdie stadium onduidelik en moeilik bepaalbaar hoeveel van hierdie nuutskeppinge behoorlik geleksikaliseerd geraak het en hoeveel daarvan produktief in die volksmond gebruik word.

Uit die gegewens wat in hierdie hoofstuk verkry is, spreek dit duidelik dat woordsoortelike korrelate nie willekeurig binne komposita met mekaar kombineerbaar is nie en dus nie uit blote jukstaposisie gekombineer is nie, maar beslis onderliggende woordgroepe as teenhangerstrukture het, waaruit hulle geherstruktureer is tot komposita en daarom volwaardige woorde is.

HOOFSTUK 9

SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING

Na 'n voorstudie oor komposita is vasgestel dat hierdie taalsimbool baie algemeen in Noord-Sotho voorkom, maar dat dit nêrens in die literatuur behoorlik beskryf is nie. 'n Korpus van 2 472 komposita is uit woordeboeke en terminologielyste saamgestel om as gebruiksmateriaal te dien vir hierdie studie. Met so 'n korpus behoort geredelikerwys aanvaar te word dat dit verteenwoordigend is om as illustrasiemateriaal te dien vir die verskeidenheid linguïstiese verskynsels wat in komposita kan voorkom.

Hierna is 'n studie in die algemene literatuur onderneem om te bepaal wat in die verskillende tale oor komposita gedoen is en tot watter gevolgtrekkings verskillende skrywers aangaande komposita gekom het (vergelyk Hoofstuk 2). Alhoewel hierdie studie hoofsaaklik vanuit 'n strukturele raamwerk benader is, is daar kortliks aandag gegee aan onder andere, die transformasioneel-generatiewe benadering, om vas te stel watter bevindinge met betrekking tot die kompositum vanuit hierdie benadering gemaak is. Hier is tot die gevolgtrekking gekom dat in hierdie benadering die kompositum hoofsaaklik vanuit die sintaksis bestudeer is en dat sekere aspekte van die kompositum deur skrywers uvan it hierdie uitgangspunt, nie bevredigend opgelos is nie.

Vervolgens is aandag gegee aan literatuur waarin die kompositum vanuit 'n strukturele benadering bestudeer is. Eerstens is aandag gegee aan die algemene literatuur. In hierdie verband is veral die werke van Kempen (1962), en (1969), Botha (1964), De Villiers (1965) en Reichling (1969) deeglik bestudeer om vas te stel watter eienskappe in die kompositum opgemerk is asook watter plek daaraan in die taalstruktuur toegeken is.

Met betrekking tot die Afrikatalerliteratuur kon, behalwe vir Nkondo (1974) en Ungerer (1983) geen noemenswaardige dieptestudies oor hierdie onderwerp opgespoor word nie.

Na 'n deeglike bestudering van die werke wat in die algemene en Afrikataleratuur geraadpleeg is, is daar tot die gevolgtrekking gekom dat die kompositum nie na behore met betrekking tot die plek daarvan in die taalsisteem bestudeer is nie.

Aangesien die kompositum so algemeen in Noord-Sotho voorkom en dit nog nie in die verlede in terme van die posisie daarvan in die taalsisteem ondersoek is nie, is besluit om dit in hierdie studie te doen (vergelyk Hoofstuk 3).

Die begrippe taalsisteem en taalstruktuur moes vir hierdie doeleindes duidelik omskryf word. Hier is hoofsaaklik gebruik gemaak van Reichling (1969) se sisteembeskouings soos aangepas deur Van Wyk (1962) en Krüger (1973).

Na aanleiding hiervan is die veld van die taalwetenskaplike dissiplines, naamlik die morfologie, sintaksis, fonologie en semantiek en hulle onderliggende verband binne die sisteem vasgestel.

Hierna is die plasing en hantering van die kompositum ten opsigte van ander taalsimbole ondersoek aan die hand van Van Wyk (1958) se woordtoetse (vergelyk Hoofstuk 4). Deur middel van hierdie toetse is vasgestel dat die kompositum onteenseglik 'n woord is, maar met besondere kenmerke.

Na aanleiding van bogenoemde bevinding is oorgegaan om die kompositum aan die dissiplines wat op die woordleer van toepassing is, te onderwerp. Hierdie dissiplines is die:

- a. die woordmorfologie;
- b. die morfeemsintaksis;
- c. die woordfonologie;
- d. die morfeem en woordsemantiek.

Met betrekking tot die morfologie van die kompositum is die morfologie as dissipline kortliks bespreek (vergelyk Afdeling 5.2).

Ten einde die onderdele van die kompositum te identifiseer, is daar kortliks gekyk na die verskillende morfeme wat in Noord-Sotho aangetref word. Daar is vasgestel dat die onderdele van die kompositum uit minstens twee stammorfeme (leksikale morfeme of woordkorrelate) bestaan.

In Paragraaf 5.3 is die sintaksis van die onderdele van die kompositum bestudeer, naamlik die onderlinge samehang van die lede binne die kompositum.

Aangesien in Hoofstuk 4 vasgestel is dat die kompositum 'n woord is wat uit 'n bepaalde woordgroep ontstaan het en nie uit blote jukstaposisie gevorm is nie, is daar aandag gegee aan die verskillende woordbouprosesse (sintaktiese prosesse) wat gewoonlik by woordvorming 'n rol speel. Dit is gedoen om vas te stel watter van hierdie prosesse, naamlik affigering, verdubbeling, reduksie en vervanging, 'n rol gespeel het by die totstandkoming van komposita vanuit onderliggende woordgroepe.

In hierdie verband is tot die gevolgtrekking gekom dat verdubbeling nie 'n rol gespeel het by die totstandkoming van komposita nie aangesien dit slegs 'n intensifierende of versterkende kenmerk het.

Affigering kom baie min voor en daarom word tot die gevolgtrekking gekom dat daar min kompositum is wat nie 'n onderliggende woordgroep as 'n teenhangerstruktuur het waaruit dit ontstaan het nie.

Nadat die komposita herlei is na die onderliggende woordgroepstrukture waaruit hulle ontstaan het, is vasgestel dat reduksie en vervanging as sintaktiese prosesse 'n oorheersende rol gespeel het by die totstandkoming van komposita.

Na aanleiding van bogenoemde bevinding is die hiërargiese bou van die kompositum grafies by wyse van die bekende boomdiagram voorgestel om daardeur die verloop van hierdie prosesse voor te stel.

Hieruit is dit duidelik dat die woordkorrelate as onderdele binne die kompositum beide hul semantiese as sintaktiese potensiaal vir morfeemkombinasies ingeboet het en dit op die kompositum as geheel oorgedra het.

Om die kompositum op fonologiese gronde te beoordeel, is die fonologie kortliks in terme van die paradigmatische en sintagmatiese as bespreek. Samestelling word ook as 'n woordbouproses beskou en daarom moes vasgestel word of daar klankveranderinge binne die kompositum plaasvind wat nie ook elders in die taalstruktuur voorkom nie.

In die kompositum is geen gevalle van klankveranderinge opgespoor wat nie ook elders in die taalstruktuur voorkom nie.

Met betrekking tot assimilasië kon slegs voorbeelde van plosivering en nasalering binne die kompositum waargeneem word. Die ander assimilasiëprosesse, naamlik palatalisering, velarisering, semivokalisering en vokaalverhoging, kom as gevolg van die aard van die onderdele nie op die vlak van die kompositumvorming voor nie.

Dit wil voorkom asof elisie as fonologiese proses ook 'n baie aktiewe rol gespeel het by die totstandkoming van komposita. Tydens die sintaktiese prosesse van reduksie en vervanging het daar in sommige gevalle onbestaanbare foneemreekse in bepaalde omgewings ontstaan wat by wyse van elisie genormaliseer is, selfs wanneer plosivering of nasalering plaasgevind het.

Die semantiese kenmerke van die verskillende taalsimbole word selde in die dissiplinêre vlakke oor die semantiek in die literatuur duidelik en konsekwent omlin (vergelyk Hoofstuk 7). Derhalwe is dit nodig geag om aan die hand van Van Wyk (1968) hierdie aspekte weereens te beklemtoon omdat die kompositum in hierdie studie binne daardie semantiese aspekte beskou word. Verder is daar gebruik gemaak van die insigte van Reichling (1967), De Villiers (1985) en Kempen (1969).

In die lig van die verkreë insigte is die kompositum met betrekking tot die sintagmatiese semantiese verskynsels tussen die onderdele daarvan bestudeer. Daar is gevind dat al die soorte semanties-kombinatoriese relasies wat in woordgroepe voorkom ook tussen die komponente van die kompositum voorkom, maar dat onderskikking en wedersydskikking die toneel geheel en al oorheers.

Sover dit die paradigmatische semantiek van die kompositum aangaan, is daarop gewys dat die sintagmatiese semantiese verskynsels die paradigmatische verskynsels binne die kompositum tot so 'n mate inperk dat die meeste daarvan nie binne die kompositum figureer nie of dan uiters skaal voorkom. Daar is dan ook gevind dat polisemie, sinonieme, ensovoorts, as gevolg van die semantiese kombinatoriese samehang van die lede binne die kompositum feitlik totaal opgehef word. Derhalwe is kompositum dan ook deurgaans eenduidig. Dié kenmerke word ook bevestig deur die feit dat bewuste kompositumskeppinge eenduidigheid as doel het.

Die enigste ander betekenisverskynsel wat baie sterk by komposita in Noord-Sotho voorkom, is metaforiek. Dit kom selfs baie sterker na vore as in die gewone naamwoord.

Op grond van die bevindinge in hierdie hoofstuk kan die kompositum getipeer word as 'n woord wat 'n onderliggende woordgroep as teenhangertaalsimbool het, waarin betekenisinperking van die lede onderling plaasgevind het omdat die betekenis van die individuele lede deur die kompositum as geheel oorgeneem is. Op hierdie gronde beantwoord die kompositum dan ook aan al die semantiese aspekte wat vir die woord en in besonder vir die naamwoord, geld. Die kompositum is dus ook op semantiese gronde 'n woord in eie reg en behoort daarom tot die subsisteem van die woord.

Met betrekking tot die statistiese gegewens van die komposita in hierdie studie, het die volgende feite na vore gekom (vergelyk Hoofstuk 8).

.Die verspreiding van die 2 472 komposita in die naamwoordklasse vertoon 'n redelike ooreenstemming met dié van die gewone naamwoorde. Wat wel

opgemerk kan word, is dat klas 1A hom by uitstek leen vir die akkommodasie van komposita omdat woorde soos rra, rra, mma en ma met haas elke woordsoort in die taal kan kombineer om 'n kompositum te vorm.

Benewens bogenoemde kom baie komposita waarvan die eerste lid normaalweg in 'n ander naamwoordklas verskyn en persoonifikasie uitdruk ook in hierdie klas voor, maar neem dan die meervoudsprefiks van klas 1A by meervoudsvorming.

Verreweg die meeste komposita in die korpus, naamlik 92,70%, bestaan uit twee lede terwyl 6,97% slegs uit drie lede en 0,33% uit vier lede bestaan.

Uit hierdie korpus is 106 verskillende kombinasies geïdentifiseer waarvan slegs 20 kombinasies 10 of meer komposita opgelewer het. Die res, naamlik 86 kombinasies, kan as uiters onproduktief beskou word.

Verder is vasgestel dat die naamwoordstam verreweg die mees produktiewe komponent binne die kompositum is, gevolg deur die werkwoordstam. Die kombinasies tussen hierdie twee woordsoortstamme is ook die produktiefste. Die kombinasies met ander woordsoortstamme kom baie minder voor, waarskynlik omdat hulle normaalweg slegs 'n kosmetiese funksie in die taal vervul.

VOORWOORD TOT BYLAAG

Die bylaag vorm 'n integrale deel van hierdie studie, omdat daar voortdurend deur die verloop van die ondersoek daarna verwys word vir nadere toeligting oor gevolgtrekkings wat in die teks gemaak word.

Daar is 'n totaal van 2472 komposita in hierdie korpus opgeneem.

Die bronne wat geraadpleeg is vir die versameling van hierdie komposita, is Ziervogel en Mokgokong (1975), Kriel (1983) en Noord-Sotho Terminologie en Spelreëls nr. 3(1980).

Soos reeds in Afdeling 1.4.2 opgemerk, word daar geen aanspraak op volledigheid gemaak nie aangesien dit 'n haas onmenslike taak sou wees om alle komposita in Noord-Sotho te probeer versamel. Indien daar byvoorbeeld na die Noord-Sotho letterkunde, en veral die drama en poësie beweë sou word sou daar sekerlik net soveel, indien nie meer, ander komposita gevind kon word wat nie in hierdie korpus opgeneem is nie.

Die klem het in hierdie studie daarop geval om die versameling uit hierdie bronne so volledig as moontlik te maak in 'n poging om te bepaal watter woordsoorte binne die kompositum werkzaam is, watter woordsoorte met mekaar daarbinne kombineer en hoeveel kombinasies binne die kompositum in Noord-Sotho voorkom.

Die bylaag word in verskillende onderafdelings ingedeel om die naslaan van verskillende kombinasies te vergemaklik.

Die bylaag is in twee hoofde verdeel met elk sy onderafdelings, naamlik:

1. Komposita waarvan die eerste lid 'n naamwoordelike korrelaat het:
 - a. Komposita wat uit twee dele bestaan waarvan die eerste lid 'n naamwoordelike korrelaat het.

- b. Komposita wat uit drie of meer lede bestaan waarvan die eerste lid 'n naamwoordelike korrelaat het.
- c. Komposita waarvan die eerste lid 'n ander woordsoort (nie werkwoordelik) as korrelaat het.

2. Komposita waarvan die eerste lid 'n werkwoord as korrelaat het:

- a. Komposita wat uit twee dele bestaan waarvan die eerste lid 'n werkwoordelike korrelaat het .
- b. Komposita wat uit drie of meer dele bestaan waarvan die eerste lid 'n werkwoordelike korrelaat het.

Die komposita in hierdie bylaag is dus nie woordeboeksgewys gerangskik nie, maar volgens hulle samestellende dele. Die komposita onder elke kombinasie is egter onderling in alfabetiese orde gerangskik. Daar dien op gewys te word dat hierdie bylaag 'n laseruitdruk is en dwars op die bladsye gedruk is. Elke bladsy bestaan uit twee kolomme en die alfabetisering is oorkruis gedoen, met ander woorde die eerste woord in Kolom 1, word gevolg deur die eerste woord in kolom 2, gevolg deur die tweede woord in Kolom 1, ensovoorts.

Verder moet daarop gewys word dat die klasprefiks los van die stam geplaas is. Dit moes gedoen word om alfabetisering volgens die eerste letter van die stam moontlik te maak. Die kompositum moet dus saam met die klasprefiks gelees word, behalwe in die geval van klasse 1A en ne-.

Verder moet daarop gelet word dat slegs naamwoordelike komposita in die bylaag opgeneem is wat ook 'n aantal beskrywende naamwoorde insluit, omdat die naamwoordelike en die beskrywende naamwoordelike kompositum vormlik baie ooreenstem, ook wat samestellende dele betref.

Bywoordelike, voegwoordelike en interjektiewe komposita is egter nie by hierdie studie betrek nie omdat hulle relatief min in getal is teenoor naamwoordelike komposita.

Werkwoordelike komposita is skynbaar uiters skaars in Noord-Sotho. Daar kon slegs twee komposita opgespoor word wat moontlik as werkwoordelik geklassifiseer kan word, naamlik:

hlwekišaoma - droogskoonmaak

wat byvoorbeeld in 'n sin soos volg gebruik sou kon word.

Mohlwehišaoma o hlwekišaoma diaparo tša ka, of
Mohlwekišaoma o hlwekišaomisitše diaparo tša ka

en die imperatiewe kompositum, byvoorbeeld:

fasekota! - op julle merke

Alhoewel daar van die hulp van verskeie proefpersone gebruik gemaak is, is enkele probleme egter ondervind om die presiese samestellende dele van sommige komposita vas te stel asook die letterlike beskrywing van sommige daarvan. In sommige gevalle is soveel uiteenlopende verklarings gevind dat dit baie moeilik was om vas te stel watter een die mees outentieke is. Ander probleme wat ondervind is, is dat sommige komposita in een bron met 'n koppelteken geskryf word en in 'n ander aanmekaar.

In navolging van byvoorbeeld Afrikaans, waar besluit is om die koppelteken sover moontlik uit te skakel, is besluit om alle komposita in Noord-Sotho vir die doeleindes van hierdie studie, aanmekaar te skryf omdat dit, soos tewens in die studie aangedui is, op alle wetenskaplike gronde aan die vereistes van 'n outonome woord voldoen, en daarom, soos 'n woord, aanmekaar geskryf behoort te word.

'n Ander lastiges verskynsel wat soms voorgekom het, was komposita waarvan die eerste lid *mma-* en *ma-* is en wel om die volgende redes:

1. Omdat die woorde soms in een bron **ma-** geskryf word en in 'n ander **mma-** met dieselfde uiteindelijke betekenis.
2. In sommige gevalle was dit uiters moeilik om die status van **ma-** in die kompositum te bepaal. Dit was nie altyd duidelik of **ma-** moeder (van) of meester (van) 'n bepaalde saak is en of hierdie **ma-** 'n versterkte klasprefiks van die **ma-**klas kan wees wat dan iets soos gewoonte impliseer nie. Derhalwe bestaan daar nou nog twyfel oor die status van **ma-** in sommige van die opgeneemde komposita en kan daar moontlik 'n verdere ondersoek gedoen word oor die oorsprong en status daarvan.

Leenwoordkomposita wat nogal heelwat in die bronne aangetref is, is nie in die bylaag opgeneem nie, omdat hulle as reeds gevormde komposita uit óf Afrikaans óf Engels oorgeneem is en ook wat struktuur betref, gewoonlik van die kompositum in Noord-Sotho verskil soos, byvoorbeeld:

sekolobese	-	skoolbus
winiskrine	-	windskerm
motorokara	-	motorkar, ensovoorts.

Elke kompositum word in die bylaag aangeteken met klasprefiks + stam + die samestellende dele, gevolg deur die Afrikaanse beskrywing soos uit die geraadpleegde bronne verkry en dan 'n letterlike vertaling daarvan.

Om die verskillende kombinasies deur middel van die rekenaar te verkry, moes van verskillende kodes gebruik gemaak word vir die sortering van die verskillende kombinasies. Hieronder volg 'n lys om aan te toon watter woordsoortstamme die verskillende kodes verteenwoordig:

Lys van kodes:

1.	assosiatiewe betrekkingwoord	(ass)
2.	beskrywende naamwoord	(adj)
3.	bywoord	(byw)

4.	definiërende kopulatieve betrekkingwoord	(def)
5.	hulpwerkwoord	(hww)
6.	ideofoon	(id)
7.	imperatieve werkwoord	(imp)
8.	instrumentale betrekkingwoord	(ins)
9.	identifiserende kopulatief	(kop)
10.	kwantitatiewe voornaamwoord	(kwa)
11.	infinitief	(inf)
12.	lokatiwe demonstratiewe voornaamwoord	(ldm)
13.	lokatiwe klasnaamwoord	(lkn)
14.	lokatiwe naamwoord	(lok)
15.	naamwoord	(nw)
16.	possessiewe betrekkingwoord	(pbw)
17.	possessiewe	(pos)
18.	possessiewe voornaamwoord	(pvn)
19.	relatiewe betrekkingwoord	(rel)
20.	relatiewe werkwoord	(rww)
21.	persoonlike voornaamwoord	(vnw)
22.	vraagwoord	(vr)
23.	werkwoord	(ww)

INHOUDSOPGAWE VAN BYLAAG

A. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N NAAMWOORD AS KORRELAAT HET (304)

1. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (304)
 - a. Naamwoord * naamwoord (nw + nw) (304)
 - b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw * adj) (368)
 - c. Naamwoord + Lokatiewe naamwoord (nw * lok) (381)
 - d. Naamwoord * Lokatiewe klasnaamwoord (nw + lkn) (384)
 - e. Naamwoord * Infinitief (nw + inf) (387)
2. NAAMWOORDELIK * VOORNAAMWOORDELIK (388)
 - a. Naamwoordelik + Possessiewe voornaamwoord (nw + pvn) (389)
 - b. Naamwoord + Kwantitatiewe voornaamwoord (nw + kwa) (389)
3. NAAMWOORDELIK + BYWOORDELIK (NW + BYW) (390)
4. NAAMWOORDELIK + IDEOFOON (NW + ID) (391)
5. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK (NW + WW) (394)
 - a. Naamwoord * Werkwoord (nw + ww) (394)
 - b. Naamwoord + Imperiatiewe werkwoord (nw + Imp.) (401)

c. Naamwoord + Relatiewe werkwoord (nw + rww) (401)

B. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N BESKRYWENDE NAAMWOORD AS KORRELAAT HET (402)

1. BESKRYWENDE NAAMWOORD + NAAMWOORDELIK (402)

a. Beskrywende naamwoord + Naamwoord (adj + nw) (402)

b. Beskrywende naamwoord + Beskrywende naamwoord (adj + adj) (403)

c. Beskrywende naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (adj + lkn) (403)

2. BESKRYWENDE NAAMWOORD + IDEOFOON (ADJ + ID) (404)

3. BESKRYWENDE NAAMWOORD + WERKWOORD (ADJ + WW) (404)

C. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N LOKATIEF AS KORRELAAT HET (405)

1. LOKATIEF + NAAMWOORDELIK (405)

a. Lokatiewe klasnaamwoord + naamwoordelik (lok + nw) (405)

i. Lokatiewe klasnaamwoord + Naamwoord (lkn + nw) (405)

ii. Lokatiewe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord (lkn + adj) (405)

b. Lokatiewe klasnaamwoord + Werkwoord (lkn + ww) (406)

D. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N BETREKKINGSWOORD AS KORRELAAT HET (407)

1. BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORDELIK (407)

- a. Assosiatiewe betrekkingwoord + Naamwoord (ass + nw) (407)
- b. Instrumentale betrekkingwoord + Naamwoordelik (ins + nw) (407)
 - i. Instrumentale betrekkingwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (ins + lkn) (407)
 - ii. Instrumentale betrekkingwoord + Naamwoord (ins + nw) (408)
- c. Relatiewe betrekkingwoord + naamwoordelik (rel + nw) (408)
 - i. Relatiewe betrekkingwoord + naamwoordelik (rel + nw) (408)
 - ii. Relatiewe betrekkingwoord + lokatiewe klasnaamwoord (rel + lkn) (408)
- d. Possessief + naamwoordelik (pos + nw) (409)
 - i. Possessiewe betrekkingwoord + naamwoord (pbw + nw) (409)

E. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N BYWOORD AS KORRELAAT HET (410)

1. BYWOORD + NAAMWOORD (BYW + NW) (410)

F. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N IDEOFOON AS KORRELAAT HET' (410)

1. IDEOFOON + NAAMWOORD (ID + NW) (410)

G. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD AS KORRELAAT HET' (411)

1. KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD (KWA + LKN) (411)

H. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N KLASNAAMWOORD AS KORRELAAT HET' (412)

1. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (412)
 - a. Naamwoord + naamwoord + naamwoord (nw + nw + nw) (412)
 - b. Naamwoord + naamwoord + lokatiewe klasnaamwoord (nw + nw + lkn) (414)
 - c. Naamwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord (nw + nw + adj) (415)
 - d. Naamwoord + naamwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + nw + kwa) (416)
2. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + BYWOORDELIK ((NW + NW + BYW)(416)
3. NAAMWOORD + NAAMWOORD + POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD (NW + NW +PBW + NW) (416)

4. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + BYWOORD (NW + ADJ + BYW) (416)
5. NAAMWOORD • BESKRYWENDE NAAMWOORD + POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD (NW + ADJ + PBW + LKN) (417)
6. NAAMWOORD • BESKRYWENDE NAAMWOORD + NAAMWOORD (NW + ADJ + NW) (417)
7. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + IDEOFOON (NW + ADJ + ID) (417)
8. NAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD (NW + LKN • ADJ) (417)
9. NAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD (NW + LKN + KWA) (418)
10. NAAMWOORD + LOKATIEWE DEMONSTRATIEF • NAAMWOORD (NW + LDM + NW) (418)
11. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK (NW + NW + WW)(418)
12. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK • NAAMWOORDELIK (NW + WW + NW)(419)
 - a. Naamwoord + werkwoord + naamwoord (nw + ww + nw)(419)
 - b. Naamwoord + werkwoord • bywoord (nw + ww + byw)(420)
 - c. Naamwoord + werkwoord + lokatiewe naamwoord (nw + ww + lkn) (420)

- d. Naamwoord * werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + ww + kwa) (420)
 - e. Naamwoord + werkwoord + ideefoon (nw + ww + id) (421)
 - f. Naamwoord + werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + naamwoord (nw + ww + ins + nw) (421)
13. NAAMWOORD * BETREKKINGSWOORDGROEPE (422)
- a. Naamwoord + definiërende kopulatiewe betrekkingwoord + lokatiewe naamwoord (nw + def + lok) (422)
 - b. Naamwoord + assosiatiewe betrekkingwoord + naamwoord (nw + ass + nw) (422)
 - c. Naamwoordelik + instrumentale betrekkingwoordgroepe (422)
 - i. Naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + naamwoord (nw + ins + nw) (422)
 - ii. Naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + vraagwoord (nw + ins + vr) (423)
 - iii. Naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (nw + ins + ww + kwa) (423)
 - iv. Naamwoord + instrumentale betrekkingwoord + possessiewe voornaamwoord (nw + ins + pvn) (423)
 - d. Naamwoord + possessiewe betrekkingwoordgroepe (424)
 - i. Naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + possessiewe voornaamwoord (nw + pbw + pvn) (424)

ii. Naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + lokatiewe klasnaamwoord (nw + pbw + lkn) (424)

iii. Naamwoord + possessiewe betrekkingwoord + naamwoord (nw + pbw + nw) (425)

e. Naamwoord + relatiewe betrekkingwoord + relatiewe werkwoord (nw + rel + rww) (425)

14. NAAMWOORD + WERKWOORD + INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD (NW + WW + INS + NW) (426)

I. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N LOKATIEF AS KORRELAAT HET (427)

1. LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + NAAMWOORD + NAAMWOORD (LKN + NW + NW) (427)

J. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N BETREKKINGSWOORD AS KORRELAAT HET (427)

1. INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD + BYWOORD (INS + NW + BYW) (427)

2. RELATIEWE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD + INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + BYWOORD (REL + NW + IND + BYW) (427)

K. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID 'N POSSESSIEF AS KORRELAAT HET (428)

1. POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + POSSESSIEWE VOORNAAMWOORD
+ NAAMWOORD (PBW + PVN + NW) (428)

L. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE LID
'N WERKWOORD AS KORRELAAT HET (429)

1. WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (429)

a. Werkwoord + naamwoord (ww + nw) (429)

b. Werkwoord + beskrywende naamwoord (ww + nw) (478)

c. Werkwoordelik + lokatief (ww + lok) (481)

i. Werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord (ww + lkn) (481)

ii. Werkwoord + lokatiewe naamwoord (ww + lok) (485)

d. Werkwoordelik + naamwoordelik (ww + nw) (487)

i. Werkwoord + possessiewe voornaamwoord (ww + pvn) (487)

ii. Werkwoord + kwantitatiewe voornaamwoord (ww + kwa) (488)

iii. Werkwoord + lokatiewe demonstratiewe voornaamwoord (ww +
ldm) (489)

e. Werkwoordelik + bywoord (ww + byw) (490)

2. WERKWOORDELIK + WERKWOORDELIK (WW + WW) (491)

a. Werkwoord + werkwoord (ww + ww) (491)

b. Hulpwerkwoord + werkwoord (hww + ww) (492)

3. WERKWOORDELIK + IDEOFOON (WW + ID) (493)

M. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE LID 'N WERKWOORD AS KORRELAAT HET (494)

1. WERKWOORDELIK • NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (WW • NW + NW) (494)

a. Werkwoord + naamwoord + naamwoord (ww + nw • nw) (494)

b. Werkwoord • naamwoord + lokatiewe naamwoord (ww + nw + lok) (495)

c. Werkwoord + naamwoord • lokatiewe klasnaamwoord (ww • nw + lkn) (495)

d. Werkwoord + naamwoord + beskrywende naamwoord (ww + nw + adj) (496)

e. Werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord + beskrywende naamwoord (ww + lkn + adj) (496)

2. WERKWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD + IDEOFOON (WW • KWA + ID) (496)

3. WERKWOORD + IDENTIFISERENDE KOPULATIEF + NAAMWOORD (WW + KOP + NW) (497)

a. Werkwoord + identifiserende kopulatief + naamwoord (ww + kop + nw) (497)

b. Werkwoord + assosiatiewe betrekkingwoord + naamwoord (ww + ass + nw) (497)

- c. Werkwoordelik + instrumentale betrekkingwoordgroepe (ww + ibw) (498)
 - i. Werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + naamwoord (ww + ins + nw) (498)
 - ii. Werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + beskrywende naamwoord (ww + ins + adj) (499)
 - iii. Imperatiewe werkwoord + instrumentale betrekkingwoord + persoonlike voornaamwoord (imp + ins + vnw) (499)
- d. Werkwoordelik + werkwoordelik + naamwoordelik (ww ww nw) (499)
 - i. Werkwoord + werkwoord + beskrywende naamwoord (ww + ww + adj) (499)
 - ii. Werkwoord + werkwoord + lokatiewe klasnaamwoord (ww + ww + lkn) (499)
- e. WERKWOORD + WERKWOORD + IDEOFOON (WW * WW + ID) (500)
- f. WERKWOORDELIK + BYWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (500)
 - i. Werkwoord + bywoord + naamwoord (ww + byw + nw) (500)
 - ii. Werkwoord + bywoord + lokatiewe naamwoord (ww + byw + lok) (500)
 - iii. Werkwoord + bywoord + lokatiewe klasnaamwoord (ww + byw + lkn) (501)
 - iv. Werkwoord + bywoord + naamwoord + lokatiewe naamwoord (ww + byw + nw + lok) (501)

- g. WERKWOORD + BYWOORD + BYWOORD (WW + BYW + BYW) (502)
- h. WERKWOORD + BYWOORD + IDEOFOON (WW + BYW + ID) (502)
- i. WERKWOORD + BYWOORD + WERKWOORD (WW + BYW + WW) (502)

A. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N NAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. Naamwoord + Naamwoord (m.v. + m.v.)

Me-	Afrika-Borwa Afrika+borwa AFR. BESK Suid-Afrika	Mo-	Afrika-Borwa (Ba-) Mo-Afrika+borwa AFR. BESK Suid-Afrikaner
	LET. BESK Suid-Afrika		LET. BESK Suid-Afrikaner
Se-	Afrika-Borwa (Di-) Safrika+borwa AFR. BESK Suid-Afrikaans	Mo-	Aghomagano (Me-) Hongo+hionagano AFR. BESK Verdieping
	LET. BESK van Suid-Afrika		LET. BESK Saangevoegde bebou
Mo-	Alied-presidende (Ra-) Mahlid+presidonte AFR. BESK Regter-president	Le-	Akabosane (Ha-) Leakabosane AFR. BESK Sprinkaanvoël
	LET. BESK Regter-president		LET. BESK Aangename Aasvoël
Le-	Anotiko (Ma-) Leano+tiiko AFR. BESK Stabilteitskema	Se-	Atakoggedi Maatia+koggedi AFR. BESK Om Te Betower
	LET. BESK Versterkingsplan		LET. BESK Magnetisme
Ma-	Atlametse Maatia+metse AFR. BESK Malerkrag		LET. BESK Aantrekkingskrag
	LET. BESK Krag van Die Water	Ma-	Atiapere Maatia+ipere AFR. BESK Perdekrag
			LET. BESK Perdekrag
Ma-	Atlahieno Maatia+lahieno AFR. BESK Voedingskrag	Le-	Bakakanego (Ma-) Lebaka+kanego AFR. BESK Verhalende Tyd
	LET. BESK Voedingskrag		LET. BESK Verhalende Tyd
Le-	Bakathiamano Lebaka+thiamano AFR. BESK Konsekutief	Me-	Batathago Mebatia+thago AFR. BESK Primere Kleur
	LET. BESK Tyd van Opeenvolging		LET. BESK Die Oorsprong van Die Kleure
Me-	Belererama (Di-) Belere+rerama	Le-	Belerthoro (Ma-) Belere+thoro

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	AFR. BESK Mitraalklep		AFR. BESK Kafferkoring
	LET. BESK Mussiekklep		LET. BESK Koringkorrel
Le-	Bitšiki ^y gomo(Ma-) Lebitšiki ^y gomo AFR. BESK (Soort) Eetbare Tor	Di-	Bjanagalase Dibjana ^y galase AFR. BESK Glaswerk LET. BESK Glasware
	LET. BESK Beesagtige Kewer		
Se-	Bjanatšopa ^y (Di-) Sebjana ^y (Le)tšopa AFR. BESK Erdekruik	Bo-	Bjangwatle(Ma-) Bjang ^y (Le)watle AFR. BESK Seegras
	LET. BESK Pot van Klei		LET. BESK Seegras
Le-	Boaboh ^y abera Leboa ^y boh ^y abela AFR. BESK Noordooste	Le-	Boakgogedi Leboa ^y kgogedi AFR. BESK Magnetiese Noorde
	LET. BESK Noordoos		LET. BESK Magnetiese Noorde
Se-	Bokosei ^y (Di-) Seboko ^y sei AFR. BESK Sywurm	Se-	Bokotwatsi ^y (Di-) Seboko ^y twatsi AFR. BESK Bankrotwurm
	LET. BESK Sywurm		LET. BESK Siektekiemwurm
Ne-	Boraoto ^y (Di-) Bora ^y (Le)oto AFR. BESK Voetboog	Ne-	Boraphokatšog ^y (Di-) Bora ^y phokatšog AFR. BESK Fraseringsboog
	LET. BESK Voetboog		LET. BESK Fraseringsboog
Ne-	Borohuba ^y (Di-) Boro ^y (Le)huba AFR. BESK Omslagboor	Ne-	Borotšogo ^y (Di-) Boro ^y (Le)tšogo AFR. BESK Handboor
	LET. BESK Borsboor		LET. BESK Handboor
Ne-	Borwanakatošosi ^y (Di-) Borwana ^y katološosi AFR. BESK Verruimingsboor	Ne-	Borwanaphehli ^y (Di-) Borwana ^y phehli AFR. BESK Prikboor
	LET. BESK Verruimingsboor		LET. BESK Karringboor

3. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Le-	Bowabodikela Lebowa+bodikela AFR. BESK Noordweste LET. BESK Noordwes	Le-	Bowabohabela Lebowa+bohabela AFR. BESK Noordooste LET. BESK Noordoos
Mo-	Bumarobana(Me-) Mobu+marobana AFR. BESK Poreuse Grond LET. BESK Stukkies (Brokkies) Grond	Mo-	Bummewa(Me-) Mobu+mmewa AFR. BESK Neerslag(Afsetse!) LET. BESK Grond wat Neergesit Word
Mo-	Bupewa(Me-) Mobu+pewa AFR. BESK Neerslag (Afsetse!) LET. BESK Grond Wat Neergesit Word	Ne-	Bupikota Bupi+kota AFR. BESK Houtpap LET. BESK Houtmeel
Mo-	Busehlaba(Me-) Mobu+sehlaba AFR. BESK Los Grond LET. BESK Stukkies (Brokkies) Grond	Mo-	Butshaledi(Me-) Mobu+tshaledi AFR. BESK Afsetse! LET. BESK Agtergeblewe Grond
Mo-	Butuledi(Me-) Mobu+tuledi AFR. BESK Onvervoerde Grond LET. BESK Blywende Grond	Ma-	Dibakgwebo Madiba+kgwebo AFR. BESK Westelike Winde (Antipassaatwinde) LET. BESK Handelsfontein
Se-	Dibamothopo(Ma-) Sediba+mothopo AFR. BESK Diep Bron LET. BESK Diep Bron	Se-	Dibapherehlwa(Di-) Sediba+pherehlwa AFR. BESK Maalstroom LET. BESK Versteurde Stroom
Se-	Dikokatišo(Di-) Sediko+katišo AFR. BESK Drilsirke! LET. BESK Vermeerderingsirke!	Mo-	Dimomorwa Modimo+morwa AFR. BESK God Die Seun LET. BESK God Die Seun
Mo-	Dimotata	Se-	Dimotlou(Di-)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Modimotlote AFR. BESK God Die Vader LET. BESK God Die Vader		Sedimotlou AFR. BESK Warreiwind LET. BESK Afgodsoffer van Die Oifant
Mo-	Dimotseia Modimotseia AFR. BESK Fiktiewe Persoon LET. BESK God van Die Pad	Mo-	Dirikhudugi (Ba-) Modiri+khudugi AFR. BESK Trekarbeider LET. BESK Trekarbeider
Le-	Diriletso (Ma-) Ledi+ri+letso AFR. BESK Afgeleide Werkwoord LET. BESK Afgeleide Werkwoord	Mo-	Diriŋshadi Modiri+shadi AFR. BESK Deelwoorde-like Wyse LET. BESK Uitgesoekte Wyse
Mo-	Diriŋkopelo Modiri+ŋkopelo AFR. BESK Optatief LET. BESK Vraende Wyse	Mo-	Diriŋopego Modiri+ŋopego AFR. BESK Indikatief LET. BESK Aantonende Wyse
Mo-	Diŋdiki kwa (Ba-) Modiŋa+di+kgwa AFR. BESK Bosbewaarder LET. BESK Boswagter	Mo-	Diŋshetkei (Ba-) Modiŋa+shetkei AFR. BESK Hekman LET. BESK Hekwagter
Mo-	Diŋkgolego (Ba-) Modiŋa+kgolego AFR. BESK Fronkbewaarder LET. BESK Tronkpasser	Mo-	Diŋkomo (Ba-) Modiŋa+kgomo AFR. BESK Veerwer Beeswagter LET. BESK Beeswagter
Mo-	Diŋapudi (Ba-) Modiŋa+pudi AFR. BESK Bokwagter LET. BESK Bokwagter	Mo-	Duboyana (Me-) Modu+boyana AFR. BESK Haarworteel LET. BESK Haar+jieworteel
Mo-	Duhlari (Me-) Modu+(Se)hlari AFR. BESK Karrer-Wag-N-Bietjie	Mo-	Dukala (Me-) Modu+ka+la AFR. BESK Wortelvertakking

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Wortel van Die Boom		LET. BESK Die Takke van Die Wortels
Mo-	Dukutu(Me-) Modu+kutu AFR. BESK Stamwortel	Mo-	Dulagae(Ba-) Moduia+gae AFR. BESK Tuisblyer
	LET. BESK Stamwortel		LET. BESK Tuisblyer
Mo-	Dusekwere(Me-) Modu+sekwere AFR. BESK Vierkantwortel	Mo-	Dutshetledi(Me-) Modu+shetledi AFR. BESK Stutwortel
	LET. BESK Vierkantwortel		LET. BESK Ankerwortel
Me-	Ditshwareledi Medu+tswareledi AFR. BESK Hegwortels	Le-	Ebakgorwana(Ma-) Leeba+kgorwana AFR. BESK Bosduif
	LET. BESK Vashouwortels		LET. BESK Duif van Die Poortjie
Le-	Ebakgotho(Ma-) Leeba+kgotho AFR. BESK Bosduif	Le-	Ebamc̣u(Ma-) Leeba+mọu AFR. BESK Groot Ringduif
	LET. BESK Versamelingsduif		LET. BESK Groot Ringduif
Le-	Ebarope(Ma-) Le-Eba+(Le) Rope AFR. BESK Bosduif	Le-	Ebasodi(Ma-) Leeba+(Le)-Sodi AFR. BESK Bosduif
	LET. BESK Murasieduif		LET. BESK Plantasieduif
Se-	Eiabogodimo(Di-) Seela+bogodimo AFR. BESK Hoogtemeter	Mo-	Eiakgapetla(Me-) Moela+kgapetla AFR. BESK Gletser
	LET. BESK Hoogtemeter		LET. BESK Stroom Met 'N Dop
Mo-	Elamoya(Me) Moela+moya AFR. BESK Lugstroom	Se-	Elaoji(Di-) Seela+oli AFR. BESK Oliemeter
	LET. BESK Lugstroom		LET. BESK Oliemeter

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Se-	Elaphišo(Di-) Seela+phiso AFR. BESK Hittometer LET. BESK Hittometer	Se-	Elapula(Di-) Seela+pula AFR. BESK Reënmeter LET. BESK Reënmeter
Mo-	Elasabohloko(Me-) Moela+sabohloko AFR. BESK Galbuis LET. BESK Galbuis	Mo-	Elawatile(Me-) Moela+(Le)watile AFR. BESK Seestroom LET. BESK Seestroom
Bo-	Emadikepe(Ma-) Boema+dikepe AFR. BESK Havestad(Hawe) LET. BESK Stilhouplek van Die Skepe	Bo-	Emapese(Ma-) Boema+pese AFR. BESK Bushalte LET. BESK Stilhouplek van Bus
Le-	Emeditshupi(Ma-) Leemedi+thupi AFR. BESK Demonstratief LET. BESK Aanwysende Voornaamwoord	Se-	Emomakhura Seemo+makhura AFR. BESK Bottervetgehalte LET. BESK Graad van Die Bottervet
Ma-	Emopopego Maemo+popego AFR. BESK Fisiese Stand LET. BESK Stand van Die Vorm (Raamwerk)	Ne-	Enywabolekana(Di-) Enywa+bolekana AFR. BESK Ingelegde Vrugte LET. BESK Wat Vrugte Dra In Die Blik
Mo-	Epagauta(Ba-) Moepa+gauta AFR. BESK Goudgraver LET. BESK Graver van Goud	Mo-	Epapitšo(Ba-) Moepa+pitšo AFR. BESK Saamroeper Omroeper LET. BESK Saamroeper van Vergadering
Mo-	Epa thaba(Ba-) Moepa+thaba AFR. BESK Iemand Wat Met Verantwoordelik- Heid Beklee Is LET. BESK Graver van 'n Berg	Le-	Etokakanywa(Ma-) Leeto+kakanywa AFR. BESK Denkbeeldige Reis LET. BESK Reis van Die Gedagte
Le-	Faophoho(Ma-) Le+fo+phoho AFR. BESK Windskerf	Se-	Fefapake(Di-) Sefefa+pake AFR. BESK Speekskaaf

3. Naamwoord + Naamwoord (nv + nv)

	LET. BESK	Windskeem		
Na-	LET. BESK	Feiiasakwerre(Di-) Feiiasakwerre AFR. BESK Vierkantvyl LET. BESK Vierkantvyl	Na-	Fofalafane Mofalafane AFR. BESK Dons LET. BESK Vliesagtige Vere
Se-	Fofanetaet&(Di-) Sefofanetaet& AFR. BESK Modelvliegtuig LET. BESK Onderwysingsvliegtuig	Le-	Fokopalo(Ma-) Lerokopalo AFR. BESK Getalsin LET. BESK Getalsin	
Ne-	Furukapelwa Furu+kepelwa AFR. BESK Inkuiping LET. BESK Begraafde Voer	Ma-	Galakwena Magala-kwena AFR. BESK Magalokwena-Rivier LET. BESK Die (Brandende) Kote van Die Krokoddil.	
Mo-	Galant&(Me-) Mogala+(Le)nt& AFR. BESK Telefoon LET. BESK Draad van Die Woord	Ne-	Galasekato(Di-) Galasekato AFR. BESK Spie&glas LET. BESK Ontoeringsglas	
Ne-	Galasekoo!&(Di-) Galasekoo!& AFR. BESK Vergroutglas LET. BESK Glas Wat Laat Groei	Mo-	Gatatiadi(Me-) Mogala+tiadi AFR. BESK Soort Boom Peiagornium Lundum LET. BESK Draad van Die Weerlig.	
Mo-	Galat&hija(Me-) Mogala+t&hika AFR. BESK Senuwee LET. BESK Seningdraad	Mo-	Galavatie(Me-) Mogala+(Le)watie AFR. BESK Kabelgram LET. BESK Die Draad van Die See.	
Se-	Galotwaeio Sgalotwaeio AFR. BESK Gelyktoon LET. BESK Normale Toon	Le-	Ganikgetla(Me-) Legapi+kgetla AFR. BESK Oester&ulp LET. BESK Oester&ulp	

3. Naamwoord + Naamwoord (nv + mv)

Le-	Gapipeu(Ma-) Legadi+peu AFR. BESK Saadhuid LET. BESK Saadskulp	Le-	Garoklime(Ma-) Legaroklime AFR. BESK Klimaatgorde! LET. BESK Klimaatgorde!
Le-	Gatšwagnathio(Ma-) Legatšwana+(Le)thio AFR. BESK Horingvries LET. BESK Middelpuntjie van Die Oog	Mo-	Gofepitšvapa(Me-) Mogofepitšwana AFR. BESK Kwikkie LET. BESK Kliek van Die Vergederinkie
Mo-	Gogaleleme(Me-) Mogogaleleme AFR. BESK Ciadiolus Psiticinus LET. BESK Wat Die Tong Sleep.	Mo-	Gokutiou Mogokutiou AFR. BESK Zulu Umungundlovu Nata! LET. BESK Manlike Gevoig van Hoofman.
Mo-	Gomapatogi(Me-) Mogoma+patogi AFR. BESK Heuvelploeg LET. BESK Heilingploeg	Mo-	Gompoto(Me-) Mogoma+pototo AFR. BESK Rysterploeg LET. BESK Ploeg Wat Omkeer.
Le-	Gorapoto(Ma-) Legora+pototo AFR. BESK Skelm LET. BESK Wat By Die Heining Verbygaan.	Le-	Goroins(Ma-) Legoroins AFR. BESK Namwoordelike Nominale Klas LET. BESK Die Stam Van Die Naamwoord.
Le-	Goromadi(Ma-) Legoromadi AFR. BESK Bloedgroep LET. BESK Bloedgroep	Mo-	Gorompša(Me-) Mogorompša AFR. BESK 'N Maer Hond LET. BESK Hond Wat Alles Uittek.
Mo-	Gwatšhwane(Me-) Mogwatšhwane AFR. BESK In Rome Oen Mens Soos Die Romeine. LET. BESK Swaer Van Die Bobbejaan	Ne-	Hempeborokwana(Di-) Hempe+borokwana AFR. BESK Kruipak kruipbroekie LET. BESK Broekremp
Mo-	Hiabakwana(Me-) Mohlaba+kwana	Le-	Hiabaphaka(Ma-) Lehlaba+phaka

3. Naamwoord + Naamwoord (NW + NW)

	AFR. BESK Vligсанд		AFR. BESK Stukk ^{ie} Hout. (Stuk van Gebreek Te Tak) in 'N Beeskraal
	LET. BESK Krokodilisand		LET. BESK Spaander van Die Dwarshout.
Mo-	Hiabegokgabi ^{yo} (Me-) Mohlabeqo+kgabi ^{šo} AFR. BESK Ryssteekgebruik vir Versiering LET. BESK Ryssteek vir Versiering	Mo-	Hiaboboriba(Me-) Mohlabeqo ^{yo} iba AFR. BESK Mosssteek LET. BESK Mosssteek
Mo-	Hiabohobokq(Me-) Mohlabeqo+phobokq AFR. BESK Stomsteek Smok LET. BESK Smoksteek	Le-	Hiakanoka(Me-) Lehlakana+noka AFR. BESK Riet Fluitjiesriet LET. BESK Riet van Die Rivier
Mo-	Hiakasemeetse Mohlakasa+meetse AFR. BESK Hidrolektries LET. BESK Elektriesiteit van water	Le-	Hiadipot ^{tsi} ^{tsi} Lehladi+pot ^{tsi} ^{tsi} AFR. BESK Interrogatief Vraende Adjektief LET. BESK Vraende Adjektief
Ne-	Hiabi ^{bo} lekhana Hiabi ^{bo} lekhama AFR. BESK Ingelegde Vis LET. BESK Blikkievis	Se-	Hiarekenya(Di-) Seriare+kenya AFR. BESK Vrugteboom LET. BESK Vrugteboom
Se-	Hiarekabi ^{šo} (Di-) Sephilare+qabi ^{šo} AFR. BESK Sierboom LET. BESK Sierboom	Le-	Hiathipot ^{tsi} ^{tsi} (Me-) Lehlathi+pot ^{tsi} ^{tsi} AFR. BESK Vraagbywoord Vraende Bywoord LET. BESK Vraende Bywoord
Se-	Hiadimare(Di-) Senhodi+mare AFR. BESK Krokodilerrane LET. BESK Speekselerrane	Ne-	Hiogohlathi(Di-) Hiogo+(Le) Hlathi AFR. BESK Bywoordelike Prefiks LET. BESK Kop van Bywoord
Ne-	Hiogoladi ^{ri} (Di-) Hiogo+ledi ^{ri} AFR. BESK Werkwoordprefiks LET. BESK Kop van Die Werkwoord	Mo-	Hihothlopudi Mohlhothlopudi AFR. BESK Soort Grasspringkaan LET. BESK Utdager van Die Bok

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ma-	Hiommuta(Bo-) Mhlophatharollo AFR. BESK Kommandovoël LET. BESK Oe van Die Haas	Se-	Hiophatharollo(Di-) Sihlophatharollo AFR. BESK Oplossingsversameling LET. BESK Oplossingsversameling
Le-	Hiwaomi Lehliwa+(Le)omi AFR. BESK Droë Ys LET. BESK Gedroogte Ys	Le-	Hoduwatle(Ma-) Lehodu+(Le)watle AFR. BESK Seerover LET. BESK Seerover
Ma-	Hubanaka Mahuba+(Le)naka AFR. BESK Brongitis LET. BESK Fluitboors	Ma-	Hvelaretsyhi(Me-) Mohlweleretshipi AFR. BESK Rooibos LET. BESK Ysterrooibos
Le-	Ihlokgomo(Ma-) Leihlokgomo AFR. BESK Haas LET. BESK Die Oog van Die Bess	Le-	Inakgoboko(Ma-) Leina+kgoboko AFR. BESK Koflektiewe Naamwoord LET. BESK Vergaderde Naamwoord
Le-	Inakgopoto(Ma-) Leina+kgopoto AFR. BESK Abstrakte/afgetrokke Naamwoord LET. BESK Naamwoord van Die Gedagte	Le-	Inobosea(Ma-) Leino+bosea AFR. BESK Melkand LET. BESK Tand van Suigeliingskap
Ma-	Itshwarokgetedi Maitshwarokgetedi AFR. BESK Onprofessionele Gedrag LET. BESK Afdewaaide Gedrag	Ma-	Jaratasekwe(Di-) Jara+kwata AFR. BESK Vierkante Jaart LET. BESK Vierkante Jaart
Se-	Jotekanywa(Di-) Sejo+tekanywa AFR. BESK Gebalanseerde Dieet LET. BESK Kos In Verhouding	Ne-	Kabelomaleba(Di-) Kabelo+maleba AFR. BESK Direkte Everedigheid LET. BESK Direkte Everedigheid
Se-	Kadinaledi(Di-)	Se-	Kafofa(Di-)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Seka+dinaledi AFR. BESK AsteroTde		Seka+(Le)fofa AFR. BESK Donsagtig
	LET. BESK Iets Soos Sterre		LET. BESK Iets Soos 'n Veer
Se-	Kafoko(Di-) Seka+(Le)foko AFR. BESK Sinsnede	Se-	Kafomokolo(Di-) Sekafo+mokolo AFR. BESK Kraallysskaaf
	LET. BESK Wat Die Teken van 'N Sin Het		LET. BESK Ruggraatskaaf
Se-	Kaganata(Di-) Seka+(Le)ganata AFR. BESK Halfwoestyn	Ne-	Kagodikgwa(Di-) kago+dikgwa AFR. BESK Bosbou
	LET. BESK Iets Soos 'n Woestyn		LET. BESK Bosbou
Ne-	Kagodithokgwa(Di-) kago+dithokgwa AFR. BESK Bosbou	Ne-	Kagomaswika(Di-) kago+maswika AFR. BESK Klipmesselwerk
	LET. BESK Bosbou		LET. BESK Bouwerk Met Klip
Ne-	Kakanyoherwa(Di-) Kakanyo+herwa AFR. BESK Stelling	Ne-	Kakanyotshenyegelo Kakanyo+tsshenyegelo AFR. BESK Kosteberekening
	LET. BESK Berekende Uitspraak		LET. BESK Berekening van Onkoste
Se-	Kakatišo(Di-) Seka+katišo AFR. BESK Vermenigvuldig	Se-	Kakenywa(Di-) Seka+kenywa AFR. BESK Skynvrug
	LET. BESK Tekan van Vermenigvuldiging		LET. BESK Iets Soos 'n Vrug
Se-	Kakgatsetla Seka+kgatsetla AFR. BESK Vla	Se-	Kakgopha(Di-) Seka+kgopha AFR. BESK Veselplant
	LET. BESK Bies (Melk) Iets Soos Biesmelk		LET. BESK Iets Soos 'n Aalwyn
Se-	Kakidibalo(Di-) Seka+kidibalo AFR. BESK Verrukking van Sinne	Se-	Kakompase(Di-) Seka+kompase AFR. BESK Tuisgemaakte Kompas

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK	lets Soos Floute			
Se-	Kaleganata(Di-)		Se-	Kaleto(Di-)	
	Seka+leganata			Seka+leoto	
	AFR. BESK Halfwoestyn			AFR. BESK Skynvoet	
	LET. BESK	lets Soos 'N Woestyn		LET. BESK	lets Soos 'n Voet
Se-	Kaleganata(Di-)		Se-	Kalesetia(Di-)	
	Seka+leganata			Seka+lesetia	
	AFR. BESK Lintvormig			AFR. BESK Kraakbeen	
	LET. BESK	lets Soos 'n Band		LET. BESK	lets Soos Kraakbeen
Se-	kamaphone(Di-)		Se-	kammele(Di-)	
	Seka+maphone			Seka+mmiele	
	AFR. BESK Winterhande/--voete			AFR. BESK Skynliggaam	
	LET. BESK	lets Soos Eelte		LET. BESK	lets Soos 'N Liggaam
Se-	Kamogopo		Se-	Kamowana	
	Seka+mogopo			Seka+monwana	
	AFR. BESK Halfmaanvormig			AFR. BESK Handvormig	
	LET. BESK	lets Soos 'n Skottel		LET. BESK	lets Soos 'n Vinger
Se-	Kamorumo(Di-)		Se-	Kamotorofeigi(Di-)	
	Seka+morumo			Seka+motorofeigi	
	AFR. BESK Vaiskerm			AFR. BESK Kaktus	
	LET. BESK	lets Soos 'N Soom		LET. BESK	lets Soos 'N Turksvly
Se-	Kanama(Di-)		Se-	Kanamune(Di-)	
	Seka+nama			Seka+namune	
	AFR. BESK Tulp			AFR. BESK Lemmetjie	
	LET. BESK	lets Soos Vleis.		LET. BESK	lets Soos 'N Lemoen
Ne-	Kanepophetho(Di-)		Se-	Kapelo	
	Kanepophetho			Seka+pele	
	AFR. BESK Historiese Verlede Tyd			AFR. BESK Hartvormig	
	LET. BESK	Verhaal van Die Voltrooing		LET. BESK	lets Soos 'n Hart

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Se-	Kapau(Di-) Seka+psu AFR. BESK Spoor Saadjie LET. BESK Iets Soos 'N Saad	Se-	Kaphatša Seka+phatša AFR. BESK Wigvormig LET. BESK Iets Soos 'n Splinter
Se-	Kapotele(Di-) Seka+polele AFR. BESK Styfiguur LET. BESK Iets Soos 'N Moord.	Se-	Kapshig Seka+psheio AFR. BESK Niervormig LET. BESK Iets Soos 'n Nier
Ne-	Karolomothalo(Di-) Kerolomothalo AFR. BESK Lynstuk LET. BESK Lyndeling	Se-	Katopovana(Di-) Sekats+opavana AFR. BESK Nagmerrie LET. BESK Die Fodde van Die Bulietjie
Se-	Kathabana(Di-) Seka+thabana AFR. BESK Rotstuin LET. BESK Iets Soos 'N Bergie	Ne-	Katlegokgwebo(Di-) Katlego+kgwebo AFR. BESK Welvaart LET. BESK Voorspoed In Die Handel
Se-	Katlato(Di-) Seka+latio AFR. BESK kruis LET. BESK Iets Soos 'N Verhoog	Ne-	Katlophediyo(Di) Katlophediyo AFR. BESK Levenskus LET. BESK Kus van Die Lewe
Se-	Katoro(Di-) Seka+toro AFR. BESK Verrukking van Sinne LET. BESK Iets Soos 'n Droom	Se-	Katšelatine Seka+tselatine AFR. BESK Gelatienagtig LET. BESK Iets Soos Gelatien
Ne-	Kekišontwa(Di-) kekišontwa AFR. BESK Skyngeweeg LET. BESK Na-Aping van Oortog(Gevog)	Ne-	Kelapula(Di-) Kela+pulā AFR. BESK Reënmeter LET. BESK Reënmeter
Ne-	Kelešomolao kelešomolao AFR. BESK Ragsadvies	Ne-	Kelotlholko(Di-) Kelo+tlholko AFR. BESK Waarneming

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

			Observasie
	LET. BESK Regsadvies		Die Maat van Oplettendheid
Ne-	Kenywamonko(Di-) Kenywa+monko AFR. BESK Vrugtegeur	Ne-	Kenywathapo(Di-) Kenywa+thapo AFR. BESK Steenvrug
	LET. BESK Vrugtegeur		LET. BESK Steenvrug
Ne-	Kepantwa(Di-) Kepa+ntwa AFR. BESK Ultimatum	Se-	Kepagogi(Di-) Sekepe+gogi AFR. BESK Sloopboot
	LET. BESK Die Breekyster/koevoet van Die Geveg.		LET. BESK Sloopboot
Se-	Kepekgogi(Di-) Sekepe+kgogi AFR. BESK Sloopboot	Se-	Kepemoya(Di-) Sekepe+moya AFR. BESK Lugskip
	LET. BESK Sloopboot		LET. BESK Skip van Die Wind
Se-	Kepetaetso(Di-) Sekepe+taetso AFR. BESK Modelskip	Se-	Kerosenke(Di-) Seker+senke AFR. BESK (Krom) Blikskâr
	LET. BESK Onderwysingskip		LET. BESK Sink (Blik) Skâr
Ne-	Kgabisomaboto(Di-) Kgabiso+maboto AFR. BESK Muurversiering	Ne-	Kgabisoswika(Di-) Kgabiso+(Le)-swika AFR. BESK Klipmosaiek
	LET. BESK Muurversiering		LET. BESK Versiering Met Klip
Bo-	Kgabokakanywa Bokgabo+kakanywa AFR. BESK Afgodsbeelde	Bo-	Kgabosedumedi Bokgabo+sedumedi AFR. BESK Religieuse Kuns
	LET. BESK Versiering van Dit Wat Bepeins Word.		LET. BESK Godsdienstige Versierings
1a-	Kgagaratshwene(Bo-) Kgagarat+shwene AFR. BESK Persoon Wat Ander Graag Aan Die Baklei Sit.	Ne-	Kgagoloputlo(Di-) Kgogolo+putlo AFR. BESK Dwarskeur
	LET. BESK Die Dolos van Die Bobbejaan		LET. BESK Dwarskeur

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ma-	Kgaojokgang Makgaoio+kgang AFR. BESK valbyi Besluit, Slot Konklusie, Beslissing LET. BESK Wat Die Gesprek Afbreek	Ne-	Xgaretlakajala(Di-) Xgare-(Le-)lakajala AFR. BESK Krans (van 'N Blom) LET. BESK Kroon van Die Blaar
Ne-	Kgatelelomodu(Di-) Kgatelelo+modu AFR. BESK Wortedruk LET. BESK Wortedruk	Ne-	Kgatišobaka(Di-) Kgatišo+(Le-)baka AFR. BESK Tydskrif LET. BESK Periodieke Drukkerwerk
Ne-	Kgatišobeke(Di-) Kgatišo+beke AFR. BESK Weekblad LET. BESK Weeklikse Drukkerwerk	Ne-	Kgatišomedumo(Di-) Kgatišo+medumo AFR. BESK Klankbeeld LET. BESK Afdruk van Klank
Ne-	Kgatišophotse(Di-) Kgatīšo+(Le-)photse AFR. BESK Pampoendrukkerwerk LET. BESK Afdruk van 'N Pampoer	Ne-	Kgatišotapola(Di-) Kgatišo+tapola AFR. BESK Aartappel-drukkerwerk LET. BESK Afdruk van Aartappel
Ne-	Kgatilaroušō(Di-) Kgatilaroušō AFR. BESK Olie-Handstypsteentjie LET. BESK Skedestypsteen	Di-	Kgatopapišo Di/kgato+papišo AFR. BESK Trappe van Vergelyking LET. BESK Trappe van Vergelyking
Se-	Kgelanatsweledi(Di-) Sakgelana+šweledi AFR. BESK Aaneenlopende Strokje LET. BESK Klein Stukkie Wat Vooruitgaan	Ma-	Kgethepoletso Makgethe+poletso AFR. BESK Retoriek LET. BESK Keurige Taal
Ne-	Kgofawatsi(Di-) Kgofo+watsi AFR. BESK Besmette Bosluis LET. BESK Besmette Bosluis	Ne-	Kgogobadi(Di-) Kogobadi AFR. BESK Bosluisvoël LET. BESK Hoender van Die Voorvaderlike Geeste.
Ne-	Kgogonoka(Di-) Kgofo+noka	Ne-	Kgohianyomehlagare Kgohianyomehlagare

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	AFR. BESK Waterhoender		AFR. BESK Klem In Die Kaak
	LET. BESK Hoender van Die Rivier		LET. BESK Wat Die Kake Vaskoppel
Ne-	Kgokedisedirwa(Di-) Kgokedi+sedirwa AFR. BESK VoorwerpskakeI	Ne-	Kgomobolekana(Di-) Kgomobolekana AFR. BESK Kondensmelk
	LET. BESK VoorwerpskakeI		LET. BESK Blikkiesvleis
			LET. BESK Bees in Die Blikkie
Ne-	Kgomomolongwane(Di-) Kgomomolongwane AFR. BESK Bruloadda	Ne-	Kgomonaka(Di-) Kgomom+Le-+naka AFR. BESK Leier van Trop Beeste
	LET. BESK Bees Met Bekkie		LET. BESK Bees Met Die Horing
Ne-	Kgonyaihlo(Di-) Kgonya+(Le-)ihlo AFR. BESK Egiptiese Aasvoël	Ne-	Kgopakgetia(Di-) Kgopa+kgetia AFR. BESK Oesterskulp
	LET. BESK Wat Die Oog Stuit		LET. BESK Oesterskulp
Ne-	Kgopanatsebe(Di-) Kgopana+atsebe AFR. BESK Slakkehuis, Spiraalgang van Die Oor	Ma-	Kgorobohlwana Mekgoro+bohIwana AFR. BESK 'N Hopie Klippe Wat 'N Koppie Vorm.
	LET. BESK Slakkie van Die Oor		LET. BESK Hopie Klippe Wat 'N Koppie Vorm.
Ne-	Kgorotoka(Di-) Kgoro+toka AFR. BESK Hooggeregshof	Le-	Kgotlaboipiletšo(Ma-) {Le-}kgotla+boipiletšo AFR. BESK Appelhof
	LET. BESK Hof van Geregtigheid		LET. BESK Hof van Appel
Le-	Kgotlakaretšo(Ma) Le-kgotla+kakaretšo AFR. BESK Algemene Raad	Le-	Kgotlatshepedi(Ma-) {Le-}kgotla+atshapedi AFR. BESK Rondgaande Hof
	LET. BESK Algemene Raad		LET. BESK Rondgaande Hof
Ne-	Kgotoboriba(Di-) Kgotoboriba AFR. BESK Klippe Wat Aandui Hoeveel Stam- Skole Reeds Gehou is	Me-	Kgwathuto Mekgwa+thuto AFR. BESK Algemene Metodes
	LET. BESK Die Rug van Die Pflatorand.		LET. BESK Maniere van Onderrig

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Mo-	kgwatumo(Me-) Mokgwa+tumo AFR. BESK Toonaard (In Verband Met Majeur Of Mineur Toonaard) LET. BESK Eienskap van Die Toon	Ne-	Kgveranoditšhaba Kgverano+ditšhaba AFR. BESK Gemeenebes Statebond LET. BESK Vriendskap Tussen Nasies
Se-	Khafokgorutli (Di-) Sekafo+kgorutli AFR. BESK Keepskaaf LET. BESK Afrondingskaaf	Se-	Khafokpanyi (Di-) Sekhafo+kpanyi AFR. BESK Kombinasieskaaf LET. BESK Kombinasieskaaf
Se-	Khafotekanetš'i (Di-) Sekhafo+tekanetš'i AFR. BESK Reiskaaf Blokkaaf LET. BESK Reelmatige Skaaf	Se-	Khafothitedi (Di-) Sekhafo+thitedi AFR. BESK Soetskaaf Poetskaaf LET. BESK Gladmaakskaaaf
Ne-	Khirotheko (Di-) Khio+theko AFR. BESK Huurkoopstelsel LET. BESK Huurkoop	Ne-	Kholothuto (Di-) Kholo+thuto AFR. BESK Opvoedkundige Waarde LET. BESK Waarde van Die Onderwys
Ne-	Khudukgomo (Di-) khudu+kgomo AFR. BESK Groot Skilpad Lang Slap Motorkar LET. BESK Bees van 'N Skilpad	Se-	Khukhuseji (Di-) Sekhukhu+seji AFR. BESK Insekplaag LET. BESK Vretende Insekte
Ne-	khumopolokwa Khumo+polokwa AFR. BESK Kapitaal (Hoofsom) LET. BESK Rykdom Wat Bewaar Word	Ne-	Khutlompateletšane (Di-) Sekhutlompateletšane AFR. BESK Skerphoek LET. BESK Hoek Wat Verdring Word
Di-	Khutlopewa Dikhutlo+pewa AFR. BESK Vaste Punte (Op F en C Skale) LET. BESK Merkerpunte	Se-	Khwamatšogo (Di-) Sekhwama+(Le-)tšogo AFR. BESK Handsak LET. BESK Beursie van Die Hand
Se-	Kibokgatišo (Di-)	Ne-	Kobihlapi (Di-)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Seki bo+kgatišo AFR. BESK Setsef LET. BESK Drukstopsef		Kobi+hlapi AFR. BESK Visstok Hengelstok LET. BESK Visstok
Ne-	Kobo la+šhwantšo(Di-) Kobo la+šhwantšo AFR. BESK Dryfhoutsnywerk LET. BESK Wat 'N Skets Uitprik (Sny)	Mo-	Kodietana(Me-) Moko+dietana AFR. BESK Klein Horingbeuel LET. BESK Die Kern van Die Skoentjies
Ne-	Kolo bešoka(Di-) Kolo be+(Le)šoka AFR. BESK Bosvark Wildevark LET. BESK Vark van Die Wildernis	Ne-	Kopananokakeretšo(Ya Setshaba) Kopano+akeretšo AFR. BESK Nasionale Algemene Vergadering LET. BESK Algemene Genootskap
Ne-	Kope lo+thabo(Di-) Kope lo+thabo AFR. BESK Vreugdelied LET. BESK Vreugdelied	Ne-	Kotananomino(Di-) Kotana+tomino AFR. BESK Dominoblokkie LET. BESK Dominoblokkie
Mo-	Kotlanampholo(Me-) Moko+lanampholo AFR. BESK Gifsakkie LET. BESK Gifsakkie	Ne-	Kukuhlapi(Di-) Kuku+hlapi AFR. BESK Viskoekie LET. BESK Viskoek
Ne-	Kutudireletšo(Di-) Kutu+direletšo AFR. BESK Afgeleide Werkwoordstam LET. BESK Werkwoordstam	Ne-	Kwagatšophošo(Di-) Kwaga+šophošo AFR. BESK Verkeerde Uitspraak LET. BESK Foutiewe Uitspraak
Le-	Kwapiporeimi(Ma-) Lekwapi+poreimi AFR. BESK Pruimedant LET. BESK Gedroogte Pruim	Ne-	Kwenamohlaba(Di-) Kwena+mohlaba AFR. BESK Vals Plek In Sand Dryfsand LET. BESK Krokodilsand
Se-	Kwerekhutlo(Di-) Sekwere+khutlo AFR. BESK Tekendriehoek	Mo-	Lahlakore(Me-) Mola+(Le)hlakore AFR. BESK Profiel (Sny)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK <i>Reghoekige Driehoek</i>		LET. BESK <i>Die Lyn van Die Kant</i>
Mo-	Lalanaga(Me-) Molala+naga AFR. BESK <i>Landengte</i>	Le-	Lapanabjang(Ma-) Lelapana+bjang AFR. BESK <i>Grasperk</i>
	LET. BESK <i>Nek van Die Land</i>		LET. BESK <i>Grasperk</i>
Me-	Lathuši Mela+(Le)thuši AFR. BESK <i>Hulplyne</i>	Mo-	Latsatši (Wa Kheprikon) Mola+(Le)tsatši AFR. BESK <i>Steenbokskêrkring</i>
	LET. BESK <i>Hulplyne</i>		LET. BESK <i>Lyn van Die Son</i>
Se-	Lekanyinopedi(Di-) Selekanyi+nopedi AFR. BESK <i>Tapkruishout</i>	Ne-	Leretheto(Di-) Leretheto AFR. BESK <i>Leitoonleer</i>
	LET. BESK <i>Beleë Kruishout</i>		LET. BESK <i>Leer van Lofsang</i>
Ne-	Llagamoko(Di-) Llaga+moko AFR. BESK <i>Murglaag</i>	Le-	Lokolokahlamo Lelokollo+kahlamo AFR. BESK <i>Uitsettingsvoeg</i>
	LET. BESK <i>Murglaag</i>		LET. BESK <i>Oop Gewrig.</i>
Mo-	Lomonoka(Me-) Molomo+noka AFR. BESK <i>Monding</i> <i>Riviermond</i>	Se-	Loutšomakhura(Di-) Seloutšo+makhura AFR. BESK <i>Oliesteën</i>
	LET. BESK <i>Mond van Die Rivier</i>		LET. BESK <i>Olie Slyper</i>
1a-	Madinko(Bo-) Ma+dinko AFR. BESK <i>Persoon Met 'N Groot Neus</i>	1a-	Maditšela(Bo-) Ma+ditšela AFR. BESK <i>Bemiddelaar</i>
	LET. BESK <i>Eenaar van Die Neus</i>		LET. BESK <i>Moeder van Die Paaie</i>
1a-	Magokotlou(Bo-) Magoko+tlou AFR. BESK <i>Lyfwag</i>	1a-	Mahlomutla(Bo-) Mahlommutla AFR. BESK <i>Kommandovoël</i>
	LET. BESK <i>Droë Piete van Die Olifant</i>		LET. BESK <i>Oë van Die Haas</i>

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ne-	Makneteswaredi (Di-) Maknēte+swaredi AFR. BESK Tydelike Magneet LET. BESK Vasklou Magneet	1a-	Mamakgo (Bo-) Ma+makgo AFR. BESK Laksman (Voël) LET. BESK Moeder van Die Mannetjies
1a-	Mamakgwethe (Bo-) Ma+makgwethe AFR. BESK Bruinerige Soort Akkedis LET. BESK Eienaar van Die Takkie	1a-	Mamaramanyane (Bo-) Ma+maramanyane AFR. BESK Blou Akkedis LET. BESK Ma van Die Akkedis
1a-	Mamaritagane (Bo-) Ma+mamaritagane AFR. BESK Soort Mier LET. BESK Ma van Die Swart Mier	1a-	Mamelao (Bo-) Ma+melao AFR. BESK Dame Wat Wet Bestudeer Het LET. BESK Moeder van Die Wette
1a-	Mamelodi Ma+mamelodi AFR. BESK Die Vroeëre Vlakfontein Lokasie By Pretoria LET. BESK Moeder van Die Deuntjies	1a-	Mamodula Ma+mamodula AFR. BESK Helmdraad Stampers LET. BESK Moeder van Die Een Wat Bly
1a-	Mamogašwa Ma+mamogašwa AFR. BESK Tornado Orkaan LET. BESK Moeder Wat Gesaai Word	1a-	Mamohlake (Bo-) Ma+mamohlake AFR. BESK Groot Groen Sprinkaan, Koringsprinkaan LET. BESK Moeder van Die Moeras
1a-	Mamokgadi (Bo-) Ma+mamokgadi AFR. BESK Kriek, Hoofmeisie By Stamskool LET. BESK Moeder van Teragwysing	1a-	Mamongkane (Bo-) Ma+mamongkane AFR. BESK Kakiebos LET. BESK Moeder van Die Slegte Reuk
1a-	Mamonyadiwe (Bo-) Ma+mamonyadiwe AFR. BESK Gehate Vrou, Vrou Wat Jy Minder Liefhet LET. BESK Moeder van Die Bruid	1a-	Mamoratwe (Bo-) Ma+mamoratwe AFR. BESK Geliefde Vrou LET. BESK Moeder van Die Beminde
1a-	Mamosele (Bo-) Ma+mamosele AFR. BESK Soort Voël	1a-	Mamotlametli (Bo-) Ma+mamotlametli AFR. BESK Pleegmoeder

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Moeder van Die Vreemdeling		LET. BESK Moeder wat Trakteer
1a-	Mampobe(Bo-) Ma+m-pobe AFR. BESK Byekoningin	1a-	Mampudi(Bo-) Ma+m-pudi AFR. BESK Leier kampioen
	LET. BESK Moeder van Die By		LET. BESK Moeder van Die Bok
1a-	Mangwetši(Bo-) Ma+ngwetši AFR. BESK Bynaam van Die Maand Oktober	1a-	Mankekišgne(Bo-) Ma+nkekišane AFR. BESK Na-Aper
	LET. BESK Moeder van Die Bruid		LET. BESK Moeder van Die Na-Apery
1a-	Mantladima Ma+ntladima AFR. BESK Duisligheid	1a-	Mapalanekgotla(Bo-) Mapalane+(Le)kgotla AFR. BESK Hofklerk
	LET. BESK Moeder van Duisligheid		LET. BESK Klerk van Die Hof
1a-	Mapimpane(Bo-) Ma+pimpane AFR. BESK Kleuter	1a-	Masekgethane(Bo-) Ma+sekgethane AFR. BESK Kieskeurige Persoon
	LET. BESK Moeder van Die Klein Ronde Magie		LET. BESK Moeder van Die Kieskeurigheid
1a-	Masetšwana(Bo-) Mma+seletšwana AFR. BESK Hotnotsgot	1a-	Masetsebe(Bo-) Ma+se-tsebe AFR. BESK Stomme
	LET. BESK Moeder van Die Byltjie		LET. BESK Moeder wat Altyd Se : Ek Weet Nie
1a-	Matšwale(Bo-) Ma+ttšwale AFR. BESK Skoonmoeder	Ma-	Meetsomagakwa Meets+magakwa AFR. BESK Stilstaande Water
	LET. BESK Moeder van Die Nageslag		LET. BESK Vergete Water
Ma-	Meetsepula Meetse+pula AFR. BESK Reënwater	Ma-	Menothipa Meno+thipa AFR. BESK Snytande
	LET. BESK Reënwater		LET. BESK Mestande

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

1a-	Mmabannyana (Bo-) Mma+bannyana AFR. BESK Seun wat van Meisies Hou. LET. BESK Moeder van Die Meisies	1a-	Mmabaaki (Bo-) Mma+baaki AFR. BESK Matrone van 'N Hospitaal LET. BESK Ma van Die Verpleegsters
1a-	Mmabjalwa (Bo-) Mma+bjalwa AFR. BESK Biervrou, Vrou wat Bier Smokkel. LET. BESK Moeder van Die Bier	1a-	Mmaboekelo (Bo-) Mma+boekelo AFR. BESK Matrone (Hospitaal) LET. BESK Moeder van Die Hospitaal
1a-	Mmaborokwane (Bo-) Mma+borokwane AFR. BESK Iemand wat Lief is vir Slaap LET. BESK Moeder van Die Slaperigheid	1a-	Mmadiagana (Bo-) Mma+diagana AFR. BESK Traam LET. BESK Moeder van Die Halsnoere
1a-	Mmadimpa (Bo-) Mma+dimpa AFR. BESK Persoon met 'N Groot Maag LET. BESK Moeder van Die Mage	1a-	Mmadiroko (Bo-) Mma+diroko AFR. BESK Rokdraer, Vrou, Vroumens. LET. BESK Moeder van Die Rokke
1a-	Mmaditsetla (Bo-) Mma+ditsetla AFR. BESK Tussenganger LET. BESK Moeder van Die Paaië	1a-	Mmaijase (Bo-) Mma+ijase AFR. BESK Iemand wat Altyd 'N Jas Aan Het. LET. BESK Moeder van Die Jas
1a-	Mmakaphalane (Bo-) Mma+kaphalane AFR. BESK wedyweraar kompeteerder LET. BESK Een wat Wedywer vir Die Springbokkie	1a-	Mmakapuso (Bo-) Mma+kapuso AFR. BESK aanspraakmaker (Op Die Troon) LET. BESK Een wat Twis/wedywer vir Die Regering/bevelvoering
1a-	Mmakgoš'i (Bo-) Mma+kgoš'i AFR. BESK Koninginmoeder LET. BESK Moeder van Die Koning	1a-	Mmakubu (Bo-) Mma+kubu AFR. BESK Moederseekoei LET. BESK Ma van Die Seekoei
1a-	Mmakuku (Bo-) Mma+kuku	Mo-	Mmaiamohiware (Me-) Mma+iamohiware

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	AFR. BESK Spinkaansoort	AFR. BESK Olyfkleur
	LET. BESK Moeder van Die Insek	LET. BESK Olyfkleur
Mo-	Mma+latho(Me-)	Mma+lebone
	Mma+latho	Mma+lebone
	AFR. BESK Primêre Kleur	AFR. BESK Moeder van Die Lamp
	LET. BESK Basiskleur	Florence Nightingale
		LET. BESK Ma van Die Lig
1a-	Mma+legodi(Bo-)	Mma+lehurane(Bo-)
	Mma+legodi	Mma+lehurane
	AFR. BESK Vaik	AFR. BESK Jaloerse Persoon
	LET. BESK Ma van Die Spreu	LET. BESK Moeder van Jaloësie
1a-	Mma+letame(Bo-)	Mma+lenawana(Bo-)
	Mma+letame	Mma+lenawana
	AFR. BESK Praatlustige Vrou	AFR. BESK Iemand Wat Baie Reis
	LET. BESK Moeder van Die Tong	LET. BESK Moeder van Die Voetjia
1a-	Mma+leroko(Bo-)	Mma+letlotlo(Bo-)
	Mma+leroko	Mma+letlotlo
	AFR. BESK Varpiesgster	AFR. BESK Tesourier
	LET. BESK Moeder van Die Aanmekaar Werk	LET. BESK Moeder van Die Kapitaal
1a-	Mma+letswai(Bo-)	Mma+letswetšwe(Bo-)
	Mma+letswai	Mma+letswetšwe
	AFR. BESK Sprinkaansoort	AFR. BESK Vaik
	LET. BESK Moeder van Die Sout	LET. BESK Moeder van Die Geboorteling
1a-	Mma+makwane(Bo-)	Mma+madikwane
	Mma+makwane	Mma+madikwane
	AFR. BESK Praatsieke Persoon, Levensaar	AFR. BESK Duiseligheid
	LET. BESK Moeder van Die Leuen	LET. BESK Moeder van Duiseligheid
1a-	Mma+madingwane(Bo-)	Mma+ma la(Bo-)
	Mma+madingwane	Mma+ma la
	AFR. BESK Mens uit Eenvoudige Huise	AFR. BESK Soogdier
	Bereik Dikwels Hoë Spoorde	LET. BESK Moeder van Die Ingewande
	LET. BESK Moeder van Die Onsekerse Bêre-	

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Plek		Plek	
1a-	Mmamamepe(Di-) Mma+mamepe AFR. BESK Bykoningin LET. BESK Moeder van Die Bye	1a-	Mmamaphegwane Mma+maphgwane AFR. BESK fee, Feetjie LET. BESK Moeder van Die Vlerkies
1a-	Mmamapitšji(Bo-) Mma+mapitšji AFR. BESK Soort Boom LET. BESK Moeder van Die Baie Sebras	1a-	Mmamataba(Bo-) Mma+mataba AFR. BESK Iemand Wat Goed Spring, Verspring. LET. BESK Moeder Wat van Plek Tot Plek Spring
1a-	Mmamelodi Mma+melodi AFR. BESK Prysnaam vir Pretoria Mamelodi. LET. BESK Moeder van Die Deuntjies	1a-	Mmameriri(Bo-) Mma+meriri AFR. BESK "moeder van Die Hare"(Doen Aan Ander Wat Jy Aan Jouself Doen) LET. BESK Ma van Die Hare
1a-	Mmammati(Bo-) Mma+mmati AFR. BESK Sprinkaan Sandauna Sprinkaan LET. BESK Moeder van Die Slaner	1a-	Mmamodula(Bo-) Mma+modula AFR. BESK Helmdraad, Stamper LET. BESK Moeder van Die Stuifmeei
1a-	Mmamogaswa(Bo-) Mma+mogaswa AFR. BESK Draak, Waterslang, Monster LET. BESK Moeder van Die Velkometers	1a-	Mmamohlaka(Bo-) Mma+mohlaka AFR. BESK Oertyd LET. BESK Moeder van Die Moeras
1a-	Mmamohlake(Bo-) Mma+mohlake AFR. BESK Mitologiese Waterslang (Wat 'n Orkaan Veroorsaak) LET. BESK Moeder van Die Moeras	1a-	Mmamokgadi(Bo-) Mma+mokgadi AFR. BESK Mooiste Meisie LET. BESK Moeder van Die Skame
1a-	Mmamokhino(Bo-) Mma+mokhino AFR. BESK Haasbek LET. BESK Moeder van Die Haasbek	1a-	Mmamolangwane(Bo-) Mma+molangwane AFR. BESK Sekretarisvoël LET. BESK Moeder van Die Swaweltjie
1a-	Mmamoleli(Bo-)	1a-	Mmamonoke(Bo-)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

1a-	Mma+motedi AFR. BESK 'N Spreker By 'N Hofsaak LET. BESK Moeder Hat Gedurig Huij Moeder Hat Trane Stort	Mma+moneke AFR. BESK koning Rooibekkie LET. BESK Moeder Hat Geursel In Kos Gooi
1a-	Mmamonope(Bo-) Mma+mopope AFR. BESK Flap (Voël) LET. BESK Moeder van Die Suikerbekkie/ Flap	Mmamono(Swane (Bo-)) Mma+monotSwane AFR. BESK Suikerbekkie LET. BESK Moeder van Die Suikerbekkie/ Flap
1a-	Mmamoruti(Bo-) Mma+moruti AFR. BESK Pridikantsvrou LET. BESK Moeder van Die Predikant	Mmamodi(Bo-) Mma+mpodi AFR. BESK Hoofpreek LET. BESK Moeder Openbaar My Geheim
1a-	Mmanete(Bo-) Mma+nete AFR. BESK Waarheid LET. BESK Moeder van Die Waarheid	Mmangalo(Bo-) Mma+nigalo AFR. BESK Skrifgeleerde LET. BESK Moeder van Die Geskrif
1a-	Mmangwane(Bo-) Mma+ngwane AFR. BESK Moeder (Noemnaam Aan Jongste Vrou van Vader Deur Kinders LET. BESK Moeder van Die Kind	Mmankgagane(Bo-) Mma+ngagane AFR. BESK Viermuis LET. BESK Moeder van Die Pantserdierdertjie
1a-	Mmankgodi(Bo-) Mma+ngkodi AFR. BESK Mivus Migrans/swart Wou LET. BESK Moeder van Die Valk	Mmankogorope(Bo-) Mma+ngogorope AFR. BESK Opportuniste Moedersvriende LET. BESK Moeder Hat My Krom Maak
1a-	Mmankgohlo(Bo-) Mma+nggohlo AFR. BESK Die Kern Of Neut van 'N Karoelapit. LET. BESK Moeder van Die Skuring	Mmankgoro Mma+nggoro AFR. BESK Witborskraai LET. BESK Moeder van Die Oorvloed
1a-	Mmankobo Mma+nkobo AFR. BESK Muismond	Mmankwetia(Bo) Mma+nkwetia AFR. BESK Namakvaduij

a. Naamwoord ← Naamwoord (nw + nw)

1a-	LET. BESK Moeder van Die Kombers	LET. BESK Moeder van Die Rug
1a-	Mma noka (Bo-) Mma noka AFR. BESK Jakka's Verander van Haar Maar Nie van Streke Nie. LET. BESK Moeder van Die Rivier	Mma ntere Mma ntere AFR. BESK Tinklinkie
1a-	Mma nthaladi Mma nthaladi AFR. BESK Landloper Rondtrekker LET. BESK Moeder van Die Streep	Mma ntlwa (Bo-) Mma ntlwa AFR. BESK Mierkoningin LET. BESK Moeder van Die Rysmier
1a-	Mma ntlo (Bo-) Mma ntlo AFR. BESK Moeder van Die Huis LET. BESK Moeder van Die Huis	Mma ntloodi (Bo-) Mma ntloodi AFR. BESK Ooievaar LET. BESK Moeder Wat My Hare Afsny
1a-	Mma ntlwane (Bo-) Mma ntlwane AFR. BESK Huis-Huis (Spel) LET. BESK Moeder van Die Huisie	Mma ntlo (Bo-) Mma ntlo AFR. BESK Mierkoningin LET. BESK Moeder van Die Mier
1a-	Mma ntšogohlo (Bo-) Mma ntšogohlo AFR. BESK Linkerhand LET. BESK Moeder van Die Linkerhand	Mma naki (Bo-) Mma naki AFR. BESK Persoon Wat Stijswend in Die Kag. Ry. Iemand Verbyloop LET. BESK Moeder van Die Haastigheid
Mo-	Mma patselela (Me-) Mma patselela AFR. BESK Padkaart LET. BESK Padkaart	Mma peke (Bo-) Mma peke AFR. BESK Rooiwangnaguil LET. BESK Moeder van Die Pik
1a-	Mma pele (Bo-) Mma pele AFR. BESK Eiesinnige Persoon LET. BESK Moeder van Die Hart	Mma pelwana (Bo-) Mma pelwana AFR. BESK Eiesinnige Persoon LET. BESK Moeder van Die Hartjie

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

1a-	Mmaphoko (Bo-) Mma+phoko AFR. BESK Klein Witvaalke LET. BESK Moeder van Die Waaiery	1a-	Mmaphukutje (Bo-) Mma+phukubje AFR. BESK Moeder Jakkals LET. BESK Moeder van Die Jakkals
1a-	Mmaphulo (Bo-) Mma+phulo AFR. BESK Soort Komposiet LET. BESK Moeder van Die Waiding/ Plukking	1a-	Mmapolokwane (Bo-) Mma+polokwane AFR. BESK Toosel, Tierlantyntjies, Fieerjasies LET. BESK Moeder van Die Infegseltyjes
1a-	Mmasekgethane (Bo-) Mma+sekgethane AFR. BESK Uitsoekerige Persoon LET. BESK Moeder van Die Uitsoekerige	1a-	Mmaselatsjana (Bo-) Mma+selatsjana AFR. BESK Hotnotsgot LET. BESK Moeder van Die Byltjie
1a-	Mmasophaletsi (Bo-) Mma+sephaletsi AFR. BESK Rootbessie	1a-	Mmatoro (Bo-) Mma+toro AFR. BESK Hondeoisbossie
1a-	Mmatshiehiana (Bo-) Mma+tshehlang AFR. BESK Bier LET. BESK Moeder van Die Vaal Goed	1a-	Mmatshipi (Bo-) Mma+shipi AFR. BESK Eed Deur Meisies Wanneer Hulle Uit Die Semschool Kom LET. BESK Moeder van Die Yster
1a-	Mmatshalele (Bo-) Mma+tswale AFR. BESK Skoonmoeder LET. BESK Moeder van Die Geboorte	Mo-	Mminotsego (Me-) Mmino+tsesgo AFR. BESK Orkes LET. BESK Speidans
Mo-	Mmotjumu (Me-) Mmo+tsjumu AFR. BESK Pik, Was, Byewas, Oorwas, Stopverf. LET. BESK Byewas (Pik) van Die Grond.	Mo-	Mmušogae (Me-) Mmu+šogae AFR. BESK Plaaslike Bestuur LET. BESK Tuis Regering
Mo-	Mmutšotikologo (Me-) Mmu+šotikologo AFR. BESK Plaaslike Bestuur	1a-	Mmutlakomo (Bo-) Mmu+tlakomo AFR. BESK Mitologiese Slang

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Regering van Die Omgewing		LET. BESK Rooihaas Die Bees van 'N Haas
Mo-	Mmutlanakane Mmutlanakane AFR. BESK Haas Wat Reguit In Die Pad Hol As Die Honde Hom Jaag. LET. BESK Haas Met 'N Horinkie	1a-	Mogatlanoga(Bo-) Mogatlanoga AFR. BESK Erdslang LET. BESK Wederhelf van Die Slang
1a-	Mohlalantshi(Bo-) Mohlalantshi AFR. BESK Persoon Wat Kritiek Uitspreek Op Wat Hy Ontvang LET. BESK Spoor van 'N Vlieg / Baie Spore	Se-	Molalatladi(Di-) Se-Molalatladi AFR. BESK Kleurspektrum LET. BESK Iets Soos Die Nek van 'N Weerligstraal.
Mo-	Monggae(Ba-) Mong+(Le)gae AFR. BESK Huiseienaar, Heer, Huisheer. LET. BESK Eienaar van Die Tuiste	Mo-	Mongthipa(Ba-) Mong+thipa AFR. BESK Meseienaar LET. BESK Eienaar van Die Mes
Mo-	Mongtiro(Ba-) Mongtiro AFR. BESK Werkgewer, Eienaar van Die Werk. LET. BESK Eienaar van Die Werk	1a-	Morwamasekana(Bo-) Morwamasekana AFR. BESK Haas In Verhale LET. BESK Seun Met Die Armingetjies
1a-	Morwamoratwa(Bo-) Morwamoratwa AFR. BESK Geliefde Seun LET. BESK Seun Wat Bemind Word	1a-	Morwamotheo(Bo-) Morwamotheo AFR. BESK Seun van Die Mens LET. BESK Seun van Die Mens
1a-	Morwanope(Bo-) Morwa+(Mogogo-)nope AFR. BESK Hoender Se Kind LET. BESK Seun van Die Hoenderhaas	Le-	Mpatekgomo(Ma-) Lempate+kgomo AFR. BESK Dubbeltjie LET. BESK Bees (Agtige) Dubbeltjie
Me-	Mphakabarwa(Me-) (M)phaka+barwa AFR. BESK Assegai LET. BESK Mes van Die Broers	Mo-	Mphayakgomo(Me-) Mphaya+kgomo AFR. BESK Soort Wildeveboom LET. BESK Die Vyeboom van Die Bees

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Mo-	Mphayapotšane (Me-) (M)phaya+potšane AFR. BESK Soort Wldeveyeboom	Ne-	Mphobadi mo (Di-) Mpho+badimo AFR. BESK Godsgawe
	LET. BESK Wat Die Klein Bokkie Opsy Stoot		LET. BESK Gawe van Die Code
Mo-	Mphokamhwa (Me-) Mpho+ka+mhwa AFR. BESK Soort Doringboom	Mo-	Mpholomazi (Me-) Mpholo+mzadi AFR. BESK Bloedvergiftingig
	LET. BESK kameeldoringboom		LET. BESK Gift In Die Bloed
1a-	Mpoepone dinakana (Bo-) Mpoepone+dinakana AFR. BESK Kaboutermanneljie	Ne-	Nagabota (Di) Naga+(Le)bota AFR. BESK Hoogland
	LET. BESK Dwergies Met Horinkias		LET. BESK Randland
Ne-	Nagaditete (Di) Naga+ditete AFR. BESK Grondgebied	Di-	Nagakoano Naga+koano AFR. BESK Verenigde State (van Amerika)
	LET. BESK Landstreek		LET. BESK Verenigde Lande
Ne-	Nagataoilelo (Di-) Naga+taoilelo AFR. BESK Mandaad Gebied	Ne-	Nagathetwa (Di-) Naga+thetwa AFR. BESK Vooruitstrewende Land
	LET. BESK Mandaatgebied		LET. BESK Land Wat Geprys Word
Ne-	Nagašhiritetšo (Di-) Naga+šhiritetšo AFR. BESK Natuurreservaat	Le-	Nakaserabana (Ma-) (Le)nakaserabana AFR. BESK Dodelisak
	LET. BESK Beskermd Land		LET. BESK Die Horing Met Die Buaasbaikie
Ne-	Nakoketšya (Di-) Nako+koketšya AFR. BESK Casera Tyd, Bykomende Tyd,	Ne-	Najedi+thunvi (Di-) Najedi+thunvi AFR. BESK Verskietende Ster
	LET. BESK Tyd Wat Bygevoeg Word		LET. BESK Skietende Ster
Ne-	Namabotekana (Di-) Nama+botekana	Ne-	Namakgapie+šya (Di-) Nama+kgapie+šya

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	AFR. BESK Vleismeer		AFR. BESK Ingedrukte Vleis.met Onwillege
	LET. BESK Blikkiesvleis		Honde Vang Mens Nie Hase Nie. Vleis Wat Ingedruk Word
Ne-	Nama kgomo(Di-) Nama+kgomo	Ne-	Namakhunyedi(Di-) Nama+khunyedi
	AFR. BESK Beesvleis		AFR. BESK Spierkramp
	LET. BESK Beesvleis		LET. BESK Saamgetrekte Vleis
Le-	Nanədintlha(Ma-) Lenane+dintlha	Le-	Nanekarolo(Ma) Lenane+karolo
	AFR. BESK Punteleer, Puntelys		AFR. BESK Verdelingslys
	LET. BESK Puntelys		LET. BESK Verdelingslys
Le-	Nanəkatišo(Ma-) Lenane+katišo	Le-	Nanekgobadi(Ma-) Lenane+kgobadi
	AFR. BESK Vermenigvuldigingstafel		AFR. BESK Krukkelys
	LET. BESK Vermenigvuldigingslys		LET. BESK Beseringslys
Le-	Nanemaitekelo(Ma) Lenane+maitekelo	Le-	Nanemedu(Ma-) Lenane+medu
	AFR. BESK Oefenlys		AFR. BESK Wortelstelsel
	LET. BESK Oefenlys		LET. BESK Lys van Wortels
Le-	Nanemmino(Ma-) Lenane+mmino	Le-	Nanenamaitekelo(Ma-) Lenane+maitekelo
	AFR. BESK Repertoire (Lys van Stukke)		AFR. BESK Oefeningstabel
	LET. BESK Lys van Stukke		LET. BESK Oefeningslys
Le-	Nanengwalo(Ma-) Lenane+(Le)ngwalo	Le-	Nanenošetšo(Ma-) Lenane+nošetšo
	AFR. BESK Teksprogram		AFR. BESK Besproeiingskema
	LET. BESK Teksprogram		LET. BESK Besproeiingsprogram
Le-	Naneokanalo(Ma-) Lenaneo+kanalo	Le-	Naneothuto(Ma-) Lenaneo+thuto
	AFR. BESK Delingstafel		AFR. BESK Sillabus
	LET. BESK Verdelingslys		Leerplan Leerplan

3. Naamwoord + Naamwoord (NW + NW)

Le-	Nanepapadi (Ma-) Lenane+papadi AFR. BESK Wedstrydprogram LET. BESK Wedstrydprogram	Le-	Nanepore:is (Ma-) Lenane+poere:is AFR. BESK Pryslys LET. BESK Pryslys
Le-	Nanepukuri (Ma-) Lenane+puku AFR. BESK Boeklys LET. BESK Boeklys	Le-	Nanetefo (Ma-) Lenane+tefo AFR. BESK Salarissskaal LET. BESK Salarissskaal
Le-	Nanethoko (Ma-) Lenane+thoko AFR. BESK Pryslys LET. BESK Pryslys	Le-	Nanethoro (Ma-) Lenane+thoro AFR. BESK Sgenda Skepelys LET. BESK Beplanningslys
Le-	Nanethoto (Ma-) Lenane+thoto AFR. BESK Verslag van Uitrusting LET. BESK Lys van Goedere	Le-	Nanethuto (Ma-) Lenane+thuto AFR. BESK Leerplan Sillabus LET. BESK Leerplan
Le-	Nanetiro (Ma-) Lenane+tiro AFR. BESK rooster Tjefafe N Taaklys	Ne-	Nanamorara (Di-) Nawa+morara AFR. BESK Rankboontjie LET. BESK Rankboontjie
Ne-	Nawatjuthane (Di-) Nawa+tjuthane AFR. BESK Stamboontjie LET. BESK Stamboontjie	Ne-	Neobuto (Di-) Neobuto AFR. BESK Verlening van Burgerreg LET. BESK Gawe van Stamreg
Mo-	Ngvagakgo:lo (Ma-) Ngvaga+(Le)-kgo:lo AFR. BESK Eru, Honderd Jaar LET. BESK Honderd Jaar	Ne-	Ngvalebodimo (Di-) Ngvaleb+odimo AFR. BESK Natuurlike Holtes in Klippe Soos Voetspore LET. BESK vroulike Leerlinge van kanibalisme.
Le-	Ngwalokarata (Ma-)	Mo-	Ngvalokwaro

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Lengwalo+ka-rata	Mongwalo+kenywa
	AFR. BESK Briefkaart	AFR. BESK Spylerskrif
	LET. BESK Briefkaart	LET. BESK Krabelskrif
Mo-	Mongwalo+note	Mongwalo+pa-lo
	AFR. BESK Notasie	AFR. BESK Notasia, Skryfwyse (Rek)
	LET. BESK Notasie	LET. BESK Getaisnotasie
Le-	Ngwalophahlo(Ma-)	Ngwalosemamatlane(Ma-)
	Lengwalo+phahlo	(Le-)ngwalo+semamatlane
	AFR. BESK Vragbrief	AFR. BESK Omsendbrief
	LET. BESK 'N Bagasiebrief	LET. BESK Boodskapbrief
Mo-	Ngwanakut ² wa(Ba-)	Ngwanamotome(Ba-)
	Ngwanamotomesa	Ngwana+motome
	AFR. BESK Buite-egtelike Kind	AFR. BESK Kat
	LET. BESK Kind wat Gesteel Word	LET. BESK Kind van Die Motomaboom
Mo-	Ngwanamotseta(Ba-)	Nkgokolofase(Di-)
	Ngwana+motseta	Nkgokolof+(Le)-fase
	AFR. BESK Tussenganger	AFR. BESK Aardbol
	LET. BESK Kind van Die Gevolmagtigde	LET. BESK Ronde Aarde
1a-	Nkhwamabejana(Bo-)	Nkhenywa(Me-)
	Nkhwamabejana	Mnko+kenywa
	AFR. BESK Volwasse Meisie	AFR. BESK Vrugtegeur
	LET. BESK Errenis van Die Borsies	LET. BESK Vrugtegeur
Ne-	Nogakoto	Nogameetsana(Di-)
	Noga+akoto	Noga+meetsana
	AFR. BESK Soort Beannumatiek	AFR. BESK Erdwurm
	LET. BESK Die Slang van Die Been	LET. BESK Slang Met/van Vloeistoffies
Ne-	Nokakeledi(Di-)	Nokenywa(Di-)
	Noka+keledi	Seno+kenywa
	AFR. BESK Sytak	AFR. BESK Vrugtedrank
	Takrivier	

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nv)

	LET. BESK Die Traan van Die Rivier	LET. BESK Vrugtedrank
Se-	Nokomara (Di-) Senoko+maropa AFR. BESK knuipiesdoring Perdepram	Nokomara (Me-) Moroko+maropa AFR. BESK Soort Boom
Mo-	Nolamela Monola+morela AFR. BESK Higroskopiese Vog	LET. BESK Harbuisboom van Die Tamboertjies
Le-	Nongkhudugi (Me-) Nong+khudugi AFR. BESK Trekvoël	Nomakgahla Dino+makgahla AFR. BESK Bruisdrank
Di-	Notekoke+swa Dinote+koketswa AFR. BESK Stippelnote	LET. BESK Dikmelkdrank
Ne-	Notetshwaraganyi (Di-) Note+tswharaganyi AFR. BESK Gebonde Noot	Notagi (Di-) Smo+tsagi AFR. BESK Alkoholiese Drank
Ne-	Notothu (Di-) Noto+thu AFR. BESK Hulpnoot (Musiek)	LET. BESK Dweimdrank
Ne-	Notwanakana (Di-) Notwana+(Le-)nakana AFR. BESK Kinuhamer	Notepulwa (Di-) Note+pulwa AFR. BESK Oopnoot
Ne-	Notwanakobaxi (Di-) Notwana+kobaxi AFR. BESK Bosseleerhamer	LET. BESK Oopgemaakte Noot.
Ne-	Notwanantihana (Di-) Notwana+ntihana AFR. BESK Herrington-Skrynwerkerhamer	Notokota (Di-) Noto+kota AFR. BESK Houthamer Kinuhamer
	LET. BESK Horinkie-Hamertjie	LET. BESK Biekhamer
		LET. BESK Saamdrukhamer
		LET. BESK Puntjiehamer

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ne-	Notwanathini(Di-) Notwana+thini AFR. BESK Blikslaershamer LET. BESK Blikhamertjie	Ne-	Notwanatšhetlodi(Di-) Notwana+tšhetlodi AFR. BESK Blikhamer LET. BESK Slaan (Stamp) Hamertjie
Ne-	Ntakorong(Di-) Nta+korong AFR. BESK Koringluis LET. BESK Luis In Die Koring	Ne-	Ntasegapi(Di-) Nta+segapi AFR. BESK Dopluis LET. BESK Dop(Agtige)luis
Ne-	Nthathapotšana (Di-) Nthatha(Ne)+potšana AFR. BESK Slankheid LET. BESK 'N Klein Stukkie Slegte Pap	Le-	Ntitekanyo(Ma-) Lenti+tekanyo AFR. BESK Maatlyn LET. BESK Maatlyn
Di-	Ntlhathuto Dintlha+thuto AFR. BESK Lesaantekeninge LET. BESK Die Punte van Les	Ne-	Ntlophahlo(Di-) Ntlo+phahlo AFR. BESK Loods Pakhuis LET. BESK Goederehuis
Ne-	Ntlwanaemere(Di-) Ntlwana+emere AFR. BESK Droë Latrine LET. BESK Emmerhuisie	Ne-	Ntlwanamolete(Di-) Ntlwana+molete AFR. BESK Droë Putlatrine LET. BESK Puthuisie
Ne-	Ntšhikenywa(Di-) Ntšhikenywa AFR. BESK Vrugtevlug LET. BESK Vrugtevlug	Le-	Ntšukgoketšo(Ma-) Lentsu+kgoketšo AFR. BESK Treksin LET. BESK Aanhaakwoord
Ma-	Ntšupolelo Mantšu+polelo AFR. BESK Woordeskat/-Lys LET. BESK Woorde van Die Taal	Le-	Ntšutšhupo(Ma-) Lentsu+tšhupo AFR. BESK Skakelwoord LET. BESK Woordteken
Le-	Ntsweloboya(Ma-) Lentswe+loboya AFR. BESK Asbes	Le-	Ntswemorodi(Ma-) Lentswe+morodi AFR. BESK Looderts

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Haar(k)lip		LET. BESK Soldeerse(k)lip
Le-	Ntswepi lo(Ma-) Lentswepi lo AFR. BESK Grafriet (Poetier) Swart Waks	Le-	Ntswetšhipi(Ma-) Lentswetšhipi -AFR. BESK Rots (Blak)
	LET. BESK Swarsgebrande Klip		LET. BESK Ysterklip
Bo-	Nyenaqa Bonyenaga AFR. BESK Grondbesit	Mo-	Obukomo(Ma-) Moobi+kgomo AFR. BESK Groot Soort Perdeby
	LET. BESK Grondbesit		LET. BESK Bees van 'N Perdeby
Ne-	Okodi ba(Di-) Okoi+(Se-)di ba AFR. BESK Waterpan, Waterryke Landstreek	Se-	Oietlakala(Di-) Seole(La)+(Ma)tlakala AFR. BESK Scofpan Asblik
	LET. BESK Die Rivierhok		LET. BESK Vullisblik
Le-	Otwanakhuduo(Ma-) Leotwana+khuduo AFR. BESK Skepwiél	Le-	Otwanatotso(Ma-) Leotwana+toutso AFR. BESK Amarií
	LET. BESK Roeringswiél		LET. BESK Stypsteenwiél
Ne-	Pakakodišwa(Di-) Paka+kgodišwa AFR. BESK Vergrote Intervál	Ne-	Pakakoketšwa(Di-) Paka+koketšwa AFR. BESK Dominante Intervál
	LET. BESK Periode wat Vergroot Word		LET. BESK Aangevuide Periode
Ne-	Pakaohokotšwa(Di-) Paka+phokotšwa AFR. BESK Verkleinde Intervál	Ne-	Palamonwana(Di-) Palamonwana AFR. BESK Ring (Aan Vinger)
	LET. BESK Verminderde Periode		LET. BESK Die Vingermerk
Ma-	Palahekgotla Mpa lahekgotla AFR. BESK Hofkierk	Se-	Palebadi mo(Di-) Sepa lebadi mo AFR. BESK Wat Met Die Geeste van Die Voorvaders (Code) Pleesat.
	LET. BESK Kierk van Die Hof		LET. BESK Die Kerkbaar van Die Voorvaders

a. Naamwoord + Naamwoord (nv + nw)

Ne-	Paiokganetšj(Di-) Paiokganetši AFR. BESK Negatiewe Getal LET. BESK Ontkennings Getal	Ne-	Paiokgopolo(Di-) Paiokgopolo AFR. BESK Onbenoemde Getal LET. BESK Denkbeeldige Getal
Ne-	Paiophatio(Di) Paiophatio AFR. BESK Enkelvoudige Breuk LET. BESK Gebreekte Getal	Ne-	Paiophetišo(Di-) Paiophetišo AFR. BESK Hulpsyfer (By Optel) LET. BESK Oorgebringde Getal
Ne-	Paiophokotšwa(Di-) Paiophokotšwa AFR. BESK Attrakteal LET. BESK Verminderde Getal	Ne-	Paiotlalo(Di-) Paiotlalo AFR. BESK Heel Getal/heeltal LET. BESK Getal van Volheid
Ne-	Paiotlhago(Di-) Paiotlhago AFR. BESK Natuurlike Getal LET. BESK Oorspronklike Getal	Ne-	Pampiridikwerana(Di-) Pampiridikwerana AFR. BESK Geruite Papier LET. BESK Papier Met Vierkantjies
Ne-	Pampirisegohlo(Di-) Pampirisegohlo AFR. BESK Skuurpapier LET. BESK Rasperpapier	Ne-	Pampiritšhelete(Di-) Pampiritšhelete AFR. BESK Noot LET. BESK Papiergeld
Ne-	Pankamaotwana(Di-) Pankamaotwana AFR. BESK Werkbank LET. BESK Bank Met Voetjies	Ne-	Papadihekišo(Di-) Papadihekišo AFR. BESK Gebarespel LET. BESK Nebootsingspelletjie
Ne-	Papadikoša(Di-) Papadikoša AFR. BESK Sangspelletjie LET. BESK Dansspelletjie	Ne-	Papadipalo(Di-) Papadipalo AFR. BESK Getaliespelletjie LET. BESK Getalspelletjie
Ne-	Papaditlhakanyo(Di-) Papaditlhakanyo	Ne-	Papalobenkele(Di-) Papalobenkele

a. Naamwoord + Naamwoord {nw + nw}

	AFR. BESK Dptelspeletjie		AFR. BESK Winkelspeletjie
	LET. BESK Bymekaartelspeletjie		LET. BESK Winkelspeletjie
Ne-	Papatšwasephiri(Di-) Papatšwa+sephiri AFR. BESK Swartmark	Ne-	*Papelanako(Di-) Papel+anako AFR. BESK Tydkaart
	LET. BESK Geheime Handel		LET. BESK Tydkaart
Ne-	Papelanoto(Di-) Papel+anoto AFR. BESK Modulator	Ne-	Papelapapetšg(Di-) Papel+apapetšg AFR. BESK Vergelykende Kaart
	LET. BESK Platnoot		LET. BESK Vergelykende Kaart
Ne-	Papelasediko(Di-) Papel+asediko AFR. BESK Skyf	Ne-	Papollisetshaba Papoll+isetshaba AFR. BESK Volkswelsyn
	LET. BESK Ronde Kaart		LET. BESK Wat Die Volk Verlos
Ne-	Patanyimmetli (Di-) Patanyi+mmetli AFR. BESK Skrynwerkersbankskroef	Le-	Patlelokgogedi Lepatlelo+kgogedi AFR. BESK Magnetiese Veid
	LET. BESK Skrynwerkersbankskroef		LET. BESK Magnetiese Veid
Ne-	Pegonako Pego+nako AFR. BESK Tydsein	Ne-	Pegosemmušg Pego+semmušo AFR. BESK Witskrif
	LET. BESK Tydsein		LET. BESK Amptelike Berig
Ne-	Penetlapa(Di-) Pene+(Le)tlapa AFR. BESK Griffel	Ne-	Petlophudi(Di-) Petlo+phudi AFR. BESK Tapbeitel
	LET. BESK Klippen		LET. BESK Deursteekbeitel
Ne-	Petletihabi(Di-) Petlo+tihabi AFR. BESK Steekbeitel	Ne-	Petšonoto(Di-) Petšo+noto AFR. BESK Hamergooi
	LET. BESK Steekbeitel		LET. BESK Hamergooi

a. Naamwoord + Naamwoord (nv + nw)

Ne-	Phagoino(Di-) Phago(Ley)no AFR. BESK Tandholte LET. BESK Tandholte	Ne-	Pharodipatsaka Pharodipatsaka AFR. BESK Karakterskildering Komentaar. Kritiek LET. BESK Wat Die Versierings/band van Krale Oopkloof.
Ne-	Phatanamropa(Di-) Phatanamropa AFR. BESK Tamboerstok LET. BESK Stok van Die Tamboer	Ne-	Phatariti Phata+(Mo)riti AFR. BESK Skadustok LET. BESK Skadustok
Ne-	Phathatheloto(Di-) Phathatheloto AFR. BESK Tekenbord LET. BESK Tekenmat	Ne-	PhatomoShio(Di-) PhatomoShio AFR. BESK Bynaam vir Die Maand Januarie LET. BESK Grawery van Die Suurkaree
Di-	Phetogwebo Diphetogwebo AFR. BESK Passaatwinde LET. BESK Handelwinde	Ne-	Phgomolato(Di-) Phgomolato AFR. BESK Dagvaarding LET. BESK Argument van Skuld
Ma-	Phelobjoko (Mo)phelo+bjoko AFR. BESK Geesteshigiene LET. BESK Geestesgesondheid	Ne-	Phelotheri(Di-) Phelotheri AFR. BESK Helinus Integrifolius Soort Rankplant LET. BESK Beplande Leve
Se-	Phephemonvana(Di-) Sephepemonvana AFR. BESK Strekte LET. BESK Bars Onder Die Tone	Ne-	Phepompe(Di-) Phepompe AFR. BESK Stiegte Voeding LET. BESK Ondervoeding Wanvoeding
Ma-	Pheremanyoko Mopheremanyoko AFR. BESK Verdraaid(heid) Verdraailing LET. BESK Skelmstreke	Mo-	Phetapi(Me-) Mophetapi AFR. BESK Komberssteek LET. BESK Wat Die Kombers Afrond
Ne-	Phethotirwa(Di-)	Ne-	Phetiekomantšū

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Phetho+tirwa AFR. BESK Passief		Phetleko+mantsu AFR. BESK Woordontleding
	LET. BESK Voltwoide Lydende Vorm		LET. BESK Woorde - Ontleding
Ne-	Phoofolotlhako(Di-) Phoofolot+tlhako AFR. BESK Hoëfdier	Se-	Phoromootlwa(Di-) Sephoromootlwa AFR. BESK Laksman (Voël)
	LET. BESK Hoëfdier		LET. BESK Wat Die Doring Indraai (Krul)
Ne-	Phuditobetšj(Di-) Phudi+toebetšj AFR. BESK Spyerpons Spykerdrywer	Ne-	Pinalute(Di-) Pina+lute AFR. BESK Luitsang
	LET. BESK Wat Die Duimspyker Deurruk		LET. BESK Luitsang
Ne-	Pinarato(Di-) Pina+(Le)rato AFR. BESK Minnelied Madrigaal	Di-	Pipamaru Dipipa+maru AFR. BESK Wolkbedekking
	LET. BESK Liefdeslied		LET. BESK Wolkbedekkings
Ne-	Pitšakgatelelo(Di-) Pitša+kgatelelo AFR. BESK Drukkoker Drukkpot	Ne-	Pitšopalo(Di-) Pitšo+palo AFR. BESK Getalstelsel
	LET. BESK Drukkpot		LET. BESK Ongeroepte Getal
Ne-	Pokolopelesa(Di-) Pokolopelesa AFR. BESK Pakesel	Ne-	Polacana(Di-) Polao+bana AFR. BESK Kindermoord
	LET. BESK Pak (Dier) Donkie		LET. BESK Kindermoord
Ne-	Polao+kotšj(Di-) Polao+kotšj AFR. BESK Manslag Strafbare Manslag	Ne-	Polao+masea(Di-) Polao+masea AFR. BESK Kindermoord
	LET. BESK Moord Per Ongeluk		LET. BESK Babamoord
Ne-	Polelopegelo(Di-) Polelopegelo AFR. BESK Indirekte Rede	Ne-	Poleloseboledi Polelo+seboledi AFR. BESK Direkte Rede

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Meegedeelde Rede		LET. BESK Direkte Rede
Ne-	Polelotirišwa(Di-) Polelotirišwa AFR. BESK Medium, Voertaal	Ne-	Polomeetse(Di-) Polo+meetse AFR. BESK Waterlikkewaan
	LET. BESK Taal Wat Gebruik Word		LET. BESK Waterlikkewaan
Ne-	Ponokakanyo(Di-) Ponokakanyo AFR. BESK Visualisering	Ne-	Pontšhomedumo(Di-) Pontšo+medumo AFR. BESK Klankfilm
	LET. BESK Sigbare Gedagte		LET. BESK Tentoonstelling Met Klank
Ne-	Poomootlwa(Di-) Poo+mootlwa AFR. BESK Fiskaal Laksman (Voël)	Ne-	Popegopolelo(Di-) Popego+polelo AFR. BESK Morfologie Vormleer
	LET. BESK Die Bul van Die Doring		LET. BESK Woordvorming
Ne-	Popokayo Popo+kayo AFR. BESK Reliëfmodellering	Ne-	Popommele Popo+mmele AFR. BESK Fisiologie Liggaamsbou
	LET. BESK Aangewerkte Vorm		LET. BESK Liggaamsvorming
Ne-	Popomobu Popo+mobu AFR. BESK Samestelling van Grond	Ne-	Popopolelo(Di-) Popo+polelo AFR. BESK Grammatika
	LET. BESK Grondvorm		LET. BESK Taalvorm
Ne-	Poposemeno(Di-) Popo+semeno AFR. BESK Tanduitsteeksel	Le-	Pudiphoko(Ma-) Lepudi+phoko AFR. BESK 'N Insiant Wat In Die Stam- Skool Nie Kan Byhou Nie.
	LET. BESK Vorm Soos 'N Tand		LET. BESK Veragtelike Bokrammetjie
Ne-	Pukuina(Di-) Puku+(Le)ina AFR. BESK Register	Ne-	Pukuntšū(Di-) Puku+(Mə)ntšū AFR. BESK Woordeboek
	LET. BESK Naamboek		LET. BESK Woordeboek

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ne-	Pukuphahlo(Di-) Puku+phahlo AFR. BESK Voorraadboek LET. BESK Voorraadboek	Ne-	Pukupokanyo(Di-) Puku+pokanyo AFR. BESK Album LET. BESK Versamelingsboek
Ne-	Pukuthalelo(Di-) Puku+thalelo AFR. BESK Tekenboek LET. BESK Boek Waarin Strepe Getrek Word	Ne-	Pukutiragalo(Di-) Puku+tiragalo AFR. BESK Logboek, Dagboek LET. BESK Logaritmetafel, Voorvalleboek/gebeurtenisboek
Ne-	Pukutlatš'i(Di-) Puku+(Le)-Tlatš'i AFR. BESK Dagboek LET. BESK Dagboek	Ne-	Punopheteledi Puno+pheteledi AFR. BESK Oorproduksie LET. BESK Oortreffende Oes
Ne-	Pušokakaretšo(Di-) Pušo+kakaretšo AFR. BESK Gebiedsowerheid LET. BESK Gedeeltelike Regering	Mo-	Rabanatš'alo(Me-) Morabana+(Le)tš'alo AFR. BESK Leertas LET. BESK Leertassie
1a-	Raborokgwana (Bo-) Ra+borokgwana AFR. BESK 'N Seuntjie Wat 'N Langbroek Aan Het. LET. BESK Vader van Die Broekie.	1a-	Radihlapi (Bo) Ra+dihlapi AFR. BESK Vishandelaar LET. BESK Vader van Die Visse
1a-	Radikatana (Bo-) Ra+dikatana AFR. BESK Iemand Wat In Toiings Gekleed Is. LET. BESK Vader van Die Flenters.	1a-	Radikgwa (Bo-) Ra+dikgwa AFR. BESK Boswagter LET. BESK Vader van Die Bosse
1a-	Radikwakgwa(Bo-) Ra+dikwakgwa AFR. BESK Brandsiekte Inspekteur Dipinspekteur LET. BESK Vader van Die Skurtes	1a-	Radikolo (Bo-) Ra+dikolo AFR. BESK Onderwyshoof LET. BESK Vader van Die Skole
1a-	Radikoloi(Bo-) Ra+dikoloi AFR. BESK Vervoerkontraakteur	1a-	Radikompo (Bo-) Ra+dikompo AFR. BESK Kampongbestuurder

a. .Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK <i>Vader van Die Voertuie</i>		LET. BESK <i>Vader van Die Kampongs</i>
1a-	Radikunupi (Bo-) Ra+dikunupi AFR. BESK <i>Iemand Met Baie Knope Aan Sy Kiere, Polisie dienaar.</i> LET. BESK <i>Vader van Die Knope.</i>	1a-	Radiloro (Bo-) Ra+diloro AFR. BESK <i>Dromer</i> LET. BESK <i>Vader van Die Drome</i>
1a-	Radimela (Bo-) Ra+dimela AFR. BESK <i>Kweker</i> LET. BESK <i>Vader van Die Plante</i>	1a-	Radimilione (Bo-) Ra+dimilione AFR. BESK <i>Multimiljoenêr</i> LET. BESK <i>Vader van Die Miljoene.</i>
1a-	Radimpa (Bo-) Ra+dimpa AFR. BESK <i>Boepens</i> LET. BESK <i>Vader van Die Mae</i>	1a-	Radimpana (Bo-) Ra+dimpana AFR. BESK <i>Kind (Met Boepens) Joug.</i> LET. BESK <i>Vader van Die Pensies.</i>
1a-	Radinama (Bo-) Ra+dinama AFR. BESK <i>Slagter</i> LET. BESK <i>Vader van Die Vleise</i>	1a-	Radinkwa (Bo-) Ra+dinkwa AFR. BESK <i>Bakker</i> LET. BESK <i>Vader van Die Brode</i>
1a-	Radinku (Bo-) Ra+dinku AFR. BESK <i>Skaapboer</i> LET. BESK <i>Vader van Die Skape</i>	1a-	Radino (Bo-) Ra+dino AFR. BESK <i>Drankhandelaar</i> LET. BESK <i>Vader van Die Drank</i>
1a-	Radipalo (Bo-) Ra+dipalo AFR. BESK <i>Rekenmeester</i> LET. BESK <i>Vader van Die Syfers.</i>	1a-	Radipampire (Bo-) Ra+dipampire AFR. BESK <i>Joernalis</i> LET. BESK <i>Vader van Die Papiere</i>
1a-	Radipapadi (Bo-) Ra+dipapadi AFR. BESK <i>Sportman</i> LET. BESK <i>Vader van Die Spele.</i>	1a-	Radipetše (Bo-) Ra+dipetše AFR. BESK <i>Medaljedraer</i> LET. BESK <i>Vader van Die Medaljes</i>

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

1a-	Radipompo (Bo-) Ra+dipompo AFR. BESK Loodgieter	1a-	Radiswikiri (Bo-) Ra+diswikiri AFR. BESK Kruidentier
	LET. BESK Vader van Die Krane.		*LET. BESK Vader van Kruideniersware
1a-	Radiataba (Bo-) Ra+ditaba AFR. BESK Persoon Wat Aan Die Roer van Sake Staar.	1a-	Reditthaka (Bo-) Ra+dithaka AFR. BESK Persoon Met Baie Vriende, Lid van 'N Ouderdomsgroep.
	LET. BESK Vader van Die Sake.		LET. BESK Vader van Die Maats.
1a-	Radithaloko (Bo-) Ra+dithaloko AFR. BESK Sportman	1a-	Radithelether (Bo-) Ra+dithelether AFR. BESK Kaartjiesondersoeker
	LET. BESK Vader van Die Spele		LET. BESK Vader van Die Kaartjies.
1a-	Raditshalete (Bo) Ra+ditshalete AFR. BESK Ryk Man	1a-	Ragolane (Bo-) Ra+(Le)golane AFR. BESK Geelooigsyie
	LET. BESK Vader van Die Gelde.		LET. BESK Vader van Die Vlakte
Le-	Rakangwaga (Ma-) Leraka+ngwaga AFR. BESK Eerste Vrugte van Die Seisoen.	Le-	Rakaputšang (Ma-) Leraka+putšane AFR. BESK Maranka
	LET. BESK Wat Eerste kom In Die Jaar.		LET. BESK Die Klein Vrug van Groente.
1a-	Rakgorego (Bo-) Ra+kgorego AFR. BESK Sepier	1a-	Rakgoro (Bo-) Ra+kgoro AFR. BESK Huishoudings van 'N Bepaalde Kgoro.
	LET. BESK Vader van Die Tronk		LET. BESK Hoof van Die Familiegroep.
1a-	Rakgwadira (Bo-) Ra+kgwadira AFR. BESK Berghaan	1a-	Rakgvebo (Bo-) Ra+kgvebo AFR. BESK Sakeman
	LET. BESK Vader van Die Berghaan		LET. BESK Vader van Die Handel
1a-	Rakhudu (Bo-) Ra+khudu	Le-	Rakodu (Ma-) Lera+rodu

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	AFR. BESK Skilpad		AFR. BESK Stembande
	LET. BESK Vader van Die Skilpad		LET. BESK Larinksmembraan
1a-	Ralebenkele (Bo-) Ra+lebenkele AFR. BESK Winkelier	1a-	Ralefaufau (Bo-) Ra+lefaufau AFR. BESK Ruimtereisiger
	LET. BESK Vader van Die Winkel		LET. BESK Vader van Die Atmosfeer
1a-	Ralehufane (Bo-) Ra+lehufane AFR. BESK Jaloerse Man	1a-	Raletlotio Ra+letlotio AFR. BESK Tesourier Peningmeester
	LET. BESK Vader van Jaloesie		LET. BESK Vader van Die Kapitaal
1a-	Ramaaka (Bo-) Ra+maaka AFR. BESK Aartsleuenaar	1a-	Ramaano (Bo-) Ra+maano AFR. BESK Planmaker
	LET. BESK Vader van Die Leuen		LET. BESK Vader van Die Planne
1a-	Ramaatia (Bo-) Ra+maatia AFR. BESK Sterk Man	1a-	Ramaele (Bo-) Ra+maele AFR. BESK Raadgewer Adviseur
	LET. BESK Vader van Die Kragte		LET. BESK Vader van Raad
1a-	Ramahio (Bo-) Ra+mahio AFR. BESK Grootoog, Oogarts Persoon Met Groot Oë	1a-	Ramakase Ra+makase AFR. BESK Begrafnisondernemer Lykbesorger
	LET. BESK Vader van Die Oë		LET. BESK Vader van Die Kiste
1a-	Ramakgatho (Bo-) Ra+makgatho AFR. BESK Goudgeelkaffervink	1a-	Ramalahia Ra+malahia AFR. BESK Handelaar In Steenkool en Hout
	LET. BESK Vader van Die Gebreekte Takkies.		LET. BESK Vader van Die Steenkool.
1a-	Ramaminana (Bo-) Ra+maminana AFR. BESK Kind	1a-	Ramaoto (Bo-) Ra+maoto AFR. BESK Grootpoot Iemand Met Groot Voete
	LET. BESK Vader van Die Snotneusie		LET. BESK Vader van Die Voete

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

1a-	Ramaphetwana (Bo-) Ramaphetwana AFR. BESK Sevlaueide Hese LET. BESK Vader van Die Vleuetjies	1a-	Ramaphelo (Bo-) Ramaphelo AFR. BESK Gesondheidsbeampie LET. BESK Vader van Die Gesondheid
1a-	Ramapuku (Bo-) Ramapuku AFR. BESK Bibliotekaris LET. BESK Vader van Die Baie Boeke	1a-	Ramarungwane (Bo-) Ramarungwane AFR. BESK Muisvoël LET. BESK Vader van Die Assegaaitjies
1a-	Ramasedi (Bo-) Ramasedi AFR. BESK Elektriesien LET. BESK Vader van Die Ligte	1a-	Ramasekane (Bo-) Ramasekane AFR. BESK Haas LET. BESK Vader van Die Beenringetjies
1a-	Ramatata (Bo-) Ramatata AFR. BESK Karosmaker LET. BESK Vader van Die Karosse	1a-	Ramatlotio (Bo-) Ramatlotio AFR. BESK Tesourier LET. BESK Vader van Die Skatte
1a-	Ramatšoba (Bo-) Ramatšoba AFR. BESK Blomboer LET. BESK Vader van Die Blomme	1a-	Ramebotoro (Bo-) Ramebotoro AFR. BESK Motoreienaar LET. BESK Vader van Die Motors
Bo-	Rameliao (Bo-) Rameliao AFR. BESK Regsgeloeerdheid LET. BESK Vader (Skap) van Die Wet	1a-	Rameliao (Bo-) Rameliao AFR. BESK Regsgeloeerde LET. BESK Vader van Die Wette
1a-	Ramelodi (Bo-) Ramelodi AFR. BESK Mustekmaker LET. BESK Vader van Die Deuntjies	1a-	Rameno (Bo-) Rameno AFR. BESK Tandarts LET. BESK Vader van Die Tande
1a-	Rameriri (Bo-)	1a-	Ramesoka (Bo-)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Ra+me riri AFR. BESK Man Met Langhare /takhaar LET. BESK Vader van Die Hare		Ra+mesoka AFR. BESK Bossiedokter LET. BESK Vader van Die Kruie
1a-	Ramma raka (Bo-) Ra+mmaraka AFR. BESK Markmeester LET. BESK Vader van Die Mark	1a-	Rammotoro (Bo-) Ra+mmotoro AFR. BESK Bestuurder van Motorkarre LET. BESK Vader van Die Motor
1a-	Rammotwana (Bo-) Ra+mmotwana AFR. BESK Hoofman LET. BESK Vader van Die Heuweltjie	1a-	Ramodula Ra+modula AFR. BESK Helmknop LET. BESK Vader van Die Tuisblyer
1a-	Ramogongwana Ra+mogongwana AFR. BESK Landboubeampte LET. BESK Vader van Die Ploegie	1a-	Ramogono Ra+mogono AFR. BESK Wolstertmuis LET. BESK Vader van Die Voorarm
1a-	Ramohlagase (Bo-) Ra+mohlagase AFR. BESK Elektrysiën LET. BESK Vader van Elektrisiteit	1a-	Ramolao (Bo-) Ra+molao AFR. BESK Prokureur LET. BESK Vader van Die Wet
1a-	Ramošako (Bo-) Ra+mošako AFR. BESK Ringmeester LET. BESK Vader van Die Bokskryt	1a-	Ramota Ra+mota AFR. BESK Vlagman Grensregter LET. BESK Vader van Die Streep
1a-	Ramotatedi (Bo-) Ra+motatedi AFR. BESK Knol Bulb LET. BESK Vader Wat Toegedraai Is	1a-	Ramottametli Ra+mottametli AFR. BESK Pleegvader LET. BESK Vader van Die Gasvrye
1a-	Ramotokwane Ra+motokwane AFR. BESK Dverg	1a-	Ramotsana (Bo-) Ra+motsana AFR. BESK Indoena

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Vader van Die Kortatjie		LET. BESK Vader van Die Dorpie
1a-	Ramotse (Bo-) Ra+motse AFR. BESK Burgemeester	1a-	Ramotšyko (Bo-) Ra+motšoko AFR. BESK Tabakboer
	LET. BESK Vader van Die Dorp		LET. BESK Vader van Die Tabak
1a-	Ranako (Bo-) Ra+nako AFR. BESK Tydhouer	1a-	Rangwane (Bo-) Ra+ngwane AFR. BESK Vader Se Jonger Broer
	LET. BESK Vader van Die Tyd		LET. BESK Vader van Die Kind
1a-	Ranngwanyane (Bo-) Ra+nngwanyane AFR. BESK Klein Dassiesoort	Di-	Rantšhu Di+ra+ntšhu AFR. BESK Benoe
	LET. BESK Vader van Die Kleinjie		LET. BESK Soldate van Die Arend
1a-	Rantswe (Bo-) Ra+(Le)ntswa AFR. BESK Gewone Aasvoël	Se-	Rapaphooŋolo Se+ra+pa+phooŋolo AFR. BESK Nasionale Krugerwildtuin
	LET. BESK Vader van Die Klip		LET. BESK Tuin van Die Wilde Diere
Le-	Rapohlapi (Ma-) (Le) Rapo+hlapi AFR. BESK Visgraat	Mo-	Rapohlapi (Me-) Mo+rapo+hlapi AFR. BESK Visgraadsteek
	LET. BESK Visgraat (Been)		LET. BESK Visrank
1a-	Rapolase (Bo-) Ra+polase AFR. BESK Boer	1a-	Rapolitiki (Bo-) Ra+politiki AFR. BESK Politikus
	LET. BESK Vader van Die Plaas		LET. BESK Vader van Die Politiek
1a-	Raposo (Bo-) Ra+poso AFR. BESK Pnsmeester	Le-	Rapothama (Le)rapo+thama AFR. BESK Wangbeen
	LET. BESK Vader van Die Porskentoor		LET. BESK Wangbeen

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ma-	Rarankodi Mara rānkodi AFR. BESK Dooihof Inwendige Oor LET. BESK Deurmekaarspul Wat My Fop	Le-	Rasapo(Ma-) (Le)ra+(Le)sapo AFR. BESK Beenvlies LET. BESK Beenvlies
1a-	Rasehlare Ra+sehlare AFR. BESK Boombewoner LET. BESK Vader van Die Boom	1a-	Raseiete Ra+seiete AFR. BESK Streekdirekteur LET. BESK Vader van Die Streek
1a-	Rase rapa (Bo-) Ra+serapa AFR. BESK Tuinier LET. BESK Vader van Die Tuin	1a-	Rasetešene (Bo-) Ra+setešene AFR. BESK Stasiemeester LET. BESK Vader van Die Stasie
Le-	Ratadimo Lera+radimo AFR. BESK Lug Hemel LET. BESK Vlies Waarteen Vasgekyk Word	1a-	Ratente (Bo-) Ra+tente AFR. BESK Tentbewoner LET. BESK Vader van Die Tent
1a-	Rathuto (Bo-) Ra+thuto AFR. BESK Direkteur van Onderwys LET. BESK Vader van Die Onderwys	Le-	Ratladi(Ma-) Lera+tladi AFR. BESK Iris Reënboogvlies LET. BESK Vlies van Die Weerlig
1a-	Ratšhankane Ra+tšhankane AFR. BESK Tronkbewoerder LET. BESK Vader van Die Tronk	1a-	Ratšhekišo(Bo-) Ra+tšhekišo AFR. BESK Prokureur-Generaal LET. BESK Vader van Vervolging
1a-	Ratšhilo (Bo-) Ra+tšhilo AFR. BESK Meulenaar LET. BESK Vader van Die Meule	1a-	Ratšhoša Ra+tšhoša AFR. BESK Swaardvegter LET. BESK Vader van Die Swaard
1a-	Ratšwale (Bo-) Ra+tšwale AFR. BESK Skoonvader	Le-	Ratšwanano(Ma-) (Le)ratšwana+(Le)nao AFR. BESK Voetbeentjies

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Vader van Die Nageslag		LET. BESK Beentjie van Die Voet
Le-	Ratšwanatšogo (Ma-) (Le)ratšwana+(Le)tšogo AFR. BESK Middelhandsbeen	Bo-	Rebohlwele Bore+bohlwele AFR. BESK Sekere Soort Plantgif
	LET. BESK Beentjie van Die Hand		LET. BESK Vergiftingsonkruid
Mo-	Rekenyo (Me-) More+kenyo AFR. BESK Vrugteboom	Mo-	Rekišidingwaledi (Ba-) Morekišidingwaledi AFR. BESK Boekhandelaar
	LET. BESK Vrugteboom		LET. BESK Boekverkoper
Mo-	Relešikane (Me-) (Mo)re+lešikane AFR. BESK Prant	Se-	Remotšatši Seremo+(Le)tšatši AFR. BESK Sonstilstand
	LET. BESK Familieplant		LET. BESK Stolling van Die Son
Le-	Rethepeu (Ma-) (Le)rethe+peu AFR. BESK Lob	Mo-	Retlwanoka (Me-) Moret.lwa+noka AFR. BESK Wilgerboom
	LET. BESK Saadlob		LET. BESK Rivierkruisbessie
Se-	Ripakgoro (Di-) Seripa+kgoro AFR. BESK Halwe Stam	Se-	Ripakhwebara Seripa+khwebara AFR. BESK Sestiende Noot
	LET. BESK Gedeelte van Stam		LET. BESK Gedeelte van Die Agtste Noot
Se-	Ripatekanywa (Di-) Seripa+tekanywa AFR. BESK Ewematige Dele	Mo-	Rokgohlolo (Me-) Morob+kgohlolo AFR. BESK Soort Giftige Plant
	LET. BESK Ewematige Dele		LET. BESK Hoessous
Mo-	Ropanatsebe (Me) Ropana+tselbe AFR. BESK Oordrom	1a-	Rrabadia Rra+badia AFR. BESK Stamskool
	LET. BESK Oortrommeltjie		LET. BESK Vader van Die Troepe

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Di-	Ruiwa+peu Di+riUwa+peu AFR. BESK Aanteel'ee LET. BESK Saadhuisdiere	Mo-	Rumokwano(Me-) Morumo+kwano AFR. BESK Rym LET. BESK Ooreenstemmende Rym
Mo-	Rwakgoši(Ba-) Morwa+kgoš'i AFR. BESK Prins LET. BESK Seun van Die Koning	Mo-	Rwarra(Ba-) Morwa+r'ra AFR. BESK Broer, Neef LET. BESK Vader Se Oudste Broer Se Seun, Seun van My Vader.
Ne-	Saga+lelengwana(Di-) Saga+l'elengwana AFR. BESK Tapsaag LET. BESK Saag Met 'n Tongetjie	Ne-	Sagamere(Di-) Saga+mere AFR. BESK Steeksaag LET. BESK Boomsaag
Ne-	Sagamokolo(Di-) Saga+mokolo AFR. BESK Rugsaa LET. BESK Rugstringsaag	Ne-	Sagamotseko(Di-) Saga+mots'eko AFR. BESK Figuursaag LET. BESK Patroonsaag
Ne-	Sagapanele(Di-) Saga+panele AFR. BESK Paneelsaag LET. BESK Peneelsaag	Ne-	Sagathipa(Di-) Saga+thipa AFR. BESK Dwarssaag LET. BESK Messaag
Ne-	Sagathobane(Di-) Saga+thobane AFR. BESK Steeksaag LET. BESK Sleutelgatsaag LET. BESK Stoksaag	Ne-	Sagatšhipi(Di-) Saga+tšhipi AFR. BESK Ystersaag LET. BESK Ystersaag
Ma-	šakana+khutiwana (Ma)šakana+khutiwana AFR. BESK Vierkantige Hakies LET. BESK Hakies Wat Hoekies Vorm	Ma-	šakanathotana (Ma)šakana+thotana AFR. BESK Gekruide Hakies LET. BESK Hewelhakies
Le-	šalahlaodi(Ma-) Lešala+hlaodi	Le-	šalakabi(Ma-) Lešala+kabi

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	AFR. BESK Kwantitatiewe Voornaamwoord		AFR. BESK Distributiewe Voornaamwoord
	LET. BESK Onderskeidende Voornaamwoord		LET. BESK Voornaamwoord Wat Verdeel
Ma-	Šalagkokong Mašala+kgokong AFR. BESK Sukkelaar	Le-	Šalapadi(Ma-) Lešala+padi AFR. BESK Kwantitatiewe Voornaamwoord
	LET. BESK Oorblyfsei van Wildebees		LET. BESK Gataivoornaamwoord
Le-	Šalapotšiši(Ma-) Lešala+potšiši AFR. BESK Vraende Voornaamwoord Interrogatief	Le-	Šapohjakore(Ma-) (Le-)šapo+(Le)hiakore AFR. BESK Sybeen
	LET. BESK Vraende Voornaamwoord		LET. BESK Sybeen
Le-	Šapolino(Ma-) Lešapo+(Le)lino AFR. BESK Tandbeen	Le-	Šjpkoghiano(Ma-) Lešapo+kgohiano AFR. BESK Kompakte Been
	LET. BESK Tandbeen		LET. BESK Kompakte Been
Le-	Šapothama(Ma-) Lešapo+thama AFR. BESK Wangbeen	Mo-	Segolino(Me-) Mosego+lino AFR. BESK Linosneewerk
	LET. BESK Wangbeen		LET. BESK Linosneewerk
Me-	Šehlokgabišo Mesehlo+kgabišo AFR. BESK Lyswerk	Mo-	Šehlongwaga(Me-) Mosehlo+ngwaga AFR. BESK Jaarringe
	LET. BESK Versieringsringe		LET. BESK Ringe van Die Jaar
Le-	Šelagohlo(Ma-) Lešela+gohlo AFR. BESK Skuurdoek, Skuurlinne	Mo-	Šelaphala(Me-) Mosela+phala AFR. BESK Doringboom
	LET. BESK Skuurdoek		LET. BESK Stert van Die Rooibok
Mo-	Selaphetho(Me-) Mesele+phetho AFR. BESK Perfektumsuffiks	Me-	Selapinyane Mesele+pinyane AFR. BESK Balkskrif
	LET. BESK Stert van Die Voltooiing		LET. BESK Sterte van Die Spreutjie

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Le-	<p>Šela riri (Ma-) Leše fa+(Mo)riri AFR. BESK Haarkoord LET. BESK Haardoek</p>	Le-	<p>ŠeJathekgo (Ma-) Leše fa+thekgo AFR. BESK Draagband LET. BESK Ondersteuningsdoek</p>
Mo-	<p>Šifa kgogedi (Me-) Moši fa+kgogedi AFR. BESK Trekspier LET. BESK Skaakspier LET. BESK Trekspier</p>	Mo-	<p>Šifakgogi (Me-) Mošifa+kgogi AFR. BESK Trekspier LET. BESK Trekspier</p>
Mo-	<p>Šifa kobiši (Me-) Moši fa+kobiši AFR. BESK Beenspier LET. BESK Hakspeer</p>	Mo-	<p>Šifataolwa (Me-) Mošifa+taolwa AFR. BESK Willekeurige Gestreepte Spier LET. BESK Bevelspier</p>
Le-	<p>Šikahlaba (Ma-) Lešika+(Mo)hlaba AFR. BESK Sand LET. BESK Familie van Die Sandgrond</p>	Le-	<p>Šikapuku (Ma-) (Le)-šika+puku AFR. BESK Stamboek LET. BESK Familieboek</p>
Mo-	<p>Šikidipela (Me-) (Mo)šiki+dipela AFR. BESK Soort Plant LET. BESK Wat Met Die Dassies Saamloop</p>	Se-	<p>Širaphefo (Di-) (Se)šira+phefo AFR. BESK Windskerm LET. BESK Windskut LET. BESK Windskerm</p>
Le-	<p>Širaphišo (Ma-) Lešira+phišo AFR. BESK Vatlappies LET. BESK Hitteskerm</p>	Le-	<p>Širateye (Ma-) Lešira+teye AFR. BESK Teenet LET. BESK Teesluier</p>
Le-	<p>Šobanaswafa (Ma-) (Le)šobana+(Le)swafa AFR. BESK Lugopening LET. BESK Longpyp</p>	Ma-	<p>Šobanatlakala (Ma)šobana+(Le-)tlakala AFR. BESK Huidmondjie LET. BESK Gaatjie van Die Blaar</p>
Le-	<p>Soganammeie (Ma-)</p>	Le-	<p>Solenamedi (Ma-)</p>

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Lesogana+mmele AFR. BESK Goedgeboude Jongman Harwerkende Jongman LET. BESK Jongman Met 'n Liggaam		Leso!e+namedi AFR. BESK Berede Soldaat LET. BESK Berede Soldaat
Le-	Šo!opudi (Ma-) Lešolo+pudi AFR. BESK Dwaas, Seun Wat Nie Beeste Wil Oppas Nie. LET. BESK Blameerder van Die Bok	Le-	Šukhutšogo (Ma-) Lešukhu+(Le)-Tšogo AFR. BESK Bo-Arm LET. BESK Dybeen van Die Arm
Le-	Swafohlapi (Ma-) Leswafohlapi AFR. BESK Kieu van Vis	Le-	Swaodikga (Ma-) Leswao+dikga AFR. BESK Løesteken LET. BESK Spasieteken
Le-	Swakatišo (Ma-) Leswao+katišo AFR. BESK Vermenigvuldigingsteken LET. BESK Vermenigvuldigingsteken	Le-	Swaopuku (Ma-) Leswao-puku AFR. BESK Boekmerk LET. BESK Boekmerk
Le-	Swikamotheo (Ma-) Leswika+motheo AFR. BESK Hoeksteen LET. BESK Fondamentsteen	Ne-	Taamanepewa (Di-) Taamane+pewa AFR. BESK Diamantneerslag LET. BESK Diamant Wat Neergesit !s
Ne-	Tabaserepe (Di-) Taba+serepe AFR. BESK Knoop Intrige LET. BESK Verlamende Saak	Ne-	Tabogokekemo Tabogo+kekemo AFR. BESK Skuinshoogspring LET. BESK Skuinsspring
Le-	Tadimodipa (Ma) Letadi+modipa AFR. BESK Geelkoors LET. BESK Geelkoors	Ne-	Tangsephudi (Di) Tang+sephudi AFR. BESK Ponstang LET. BESK Ponstang
Ne-	Tacdišophelo (Di-) Taodišo+(Bo-)phelo AFR. BESK Biografie	Se-	Taolathempheretšha (Di-) Setaola+chempheretšha AFR. BESK Termostaat

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Lewensbeskrywing		LET. BESK Temperatuurbeheerder
Ne-	Taolo+lentsu(Di-) Taolo+lentsu AFR. BESK Stembuiging	Ne-	Taolothomeletsu(Di-) Taolothomeletsu AFR. BESK Indirekte Bestuur
	LET. BESK Wat Die Stem Beheer		LET. BESK Aangestuurde Bestuur
Ne-	Taolo+shologelo(Di-) Taolo+shologelo AFR. BESK Toestromingsbeheer	Mo-	Tathapalalo(Me-) Mote+thapalalo AFR. BESK Kontoerlyn
	LET. BESK Toestromingsbeheer		LET. BESK Kontoerlyn
Ne-	Tebo+senong(Di-) Tebo+senong AFR. BESK Uitsig Uit Die Lug	Ne-	Tekanyokubiki(Di-) Tekanyo+kubiki AFR. BESK Kubieke Maat
	LET. BESK Uitsig Soos Die van 'N Aasvoël		LET. BESK Kubieke Maat
Ne-	Tekanyosekwe(Di-) Tekanyosekwe AFR. BESK Vierkantsmaat	Ne-	Tematheto(Di-) Tema+theto AFR. BESK Stansa Vers
	LET. BESK Vierkantsmaat		LET. BESK Prysparagraaf
Ne-	Temogopalalo(Di-) Temogopalalo AFR. BESK Getalbegrip	Ne-	Thabamollo(Di-) Thaba+mollo AFR. BESK vulkaan vuurspuwende Berg
	LET. BESK Getalbegrip		LET. BESK Die Vuur Berg
Ne-	Thabehlaodi(Di-) Thabe+(Le)hlaodi AFR. BESK Byvoeglike Bysin	Ne-	Thabehlati(Di-) Thabe+(Le)hlati AFR. BESK Bywoordelike Bysin
	LET. BESK Byvoeglike Bysin		LET. BESK Bywoordelike Bysin
Ne-	Thabeina(Di-) Thabe+(Le)ina AFR. BESK Naamwoordelike Bysin	Ne-	Thabekamanyi(Di-) Thabe+kamanyi AFR. BESK Betreklke Bysin
	LET. BESK Naamwoordelike Bysin		LET. BESK Betreklke Bysin

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ne-	Thabekutu (Di-) Thabe+kutu AFR. BESK Hoofsin LET. BESK Hoofsin	Ne-	Thagabošego (Di-) Thaga+bošego AFR. BESK Geel Kraal LET. BESK Nagvink
Ne-	Thagatšhukudu (Di-) Thaga+šhukudu AFR. BESK Geeibek Renostervoël LET. BESK Geeibekrenostervink	Ne-	Thagotokologo (Di-) Thago+tokologo AFR. BESK Vryskop LET. BESK Vryskop
Ne-	Thakakgodišo (Di-) Thaka+kgodišo AFR. BESK Timusklier Groeiklier LET. BESK Grootmaakklier	Ne-	Thakakhura (Di-) Thaka+(Ma)khura AFR. BESK Vetklier LET. BESK Vetklier
Ne-	Thakamare (Di-) Thaka+mare AFR. BESK Speekselklier LET. BESK Speekselklier	Ne-	Thakamauwe (Di-) Thaka+mauwe AFR. BESK Oorspeeksal Klier LET. BESK Pampoentjiesklier
Ne-	Thakamogodu (Di-) Thaka+mogodu AFR. BESK Maagklier LET. BESK Maagklier	Ne-	Thakangwaga (Di-) Thaka+ngwaga AFR. BESK Eerste Vrugte van Die Jaar, Vroeë Vrugte LET. BESK Pit van Die Jaar
Ne-	Thakapšhio (Di-) Thaka+pšhio AFR. BESK Bynier LET. BESK Kliernier	Mo-	Thalohlahli (Me-) Mothalo+(Le)hlahli AFR. BESK Gidslyn LET. BESK Gidslyn
Ne-	Thalokékemo (Di-) Thalo+kékemo AFR. BESK Skuinsprojeksie LET. BESK Skuins Liniering	Mo-	Thalokhutlo (Me-) Mothalo+khutlo AFR. BESK Stippellyn LET. BESK Puntelyn
Ne-	Thalomota (Di-) Thalo+mota AFR. BESK Lintiaal	Mo-	Thalopalo (Me-) Mothalo+palo AFR. BESK Getalietlyn

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Wat Strepe Trek		LET. BESK Getalslyn
Ne-	Thapohlape ^Y tš ^Y i Methapo+hlape ^Y tš ^Y i AFR. BESK Simpatiese Senuwee	Ne-	Thapotekanyo(Di-) Thapo+tekanyo AFR. BESK Maatlyn Maatband Maatlyn
	LET. BESK Ordesenuwees		LET. BESK Maatlyn
Ne-	Tharimmo ^{le} lo (Di-) Tharj+mmo ^{le} lo AFR. BESK Probleem	Ne-	Thipamongame ^{lo} (Di-) Thipa+mongame ^{lo} AFR. BESK Knipmes
	LET. BESK Wat Die Spreekwyse Verwar		LET. BESK Toeknipbare Mes
Ne-	Thipamotu(Di-) Thipa+motu AFR. BESK Stopverfmes	Ne-	Thipapeko (Di-) Thipa+peko AFR. BESK Kerfmes
	LET. BESK Stopverfmes		LET. BESK Pik/kapmes
Ne-	Thipapet ^{lo} (Di-) Thipa+pet ^{lo} AFR. BESK Snymes	Ne-	Thipasefadi(Di-) Thipa+sefadi AFR. BESK Modelleerplan
	LET. BESK Beitelmes		LET. BESK Skrapermes
Ne-	Thipatekanyo(Di) Thipa+tekanyo AFR. BESK Voeler	Ne-	Thitomodu(Di-) Thito+modu AFR. BESK Ondergrondse Stam
	LET. BESK Maatmes		LET. BESK Stamworte ^l
Ne-	Thobegokobo(Di-) Thobego+ ^l Sej ^l kobo AFR. BESK Groenhoutbreuk	Ne-	Thobegophatsa(Di-) Thobego+phatsa AFR. BESK Splinterbreuk
	LET. BESK Lelike Bræk		LET. BESK Splinterbræk
Ne-	Thofaselewa(Di-) Thofa+selewa AFR. BESK Eievrug	Di-	Thopelegi Ditho+pelegi AFR. BESK Voortplantingsorgane
	LET. BESK Eetbare Bitterappel		LET. BESK Geboorte-Organen

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ne-	Thopothu ^o (Di-) (Ne)thopo+thu ^o AFR. BESK Hulpbron LET. BESK Hulpbron	Mo-	Thopotswai(Me-) Mothopo+(Le)tswai AFR. BESK Mineraa:bron LET. BESK Soutbron
Le-	Thopotwatsi(Ma-) Lethopo+twatsi AFR. BESK Kiembuis LET. BESK Kiembuis	Ne-	Thulaganyomebala(Di-) Thulagany+mebala AFR. BESK Kleurskema LET. BESK Organiser ^{ing} van Kleure
Bo-	Thulochini(Ma-) Bothulo+thini AFR. BESK Blikslaery LET. BESK Blikregmakery	Ne-	Thuonku(Di-) Thuo+ ^{nku} AFR. BESK Skaapboerdery LET. BESK Skaapboerdery
Ne-	Thupamorit ⁱ (Di-) Thupa+moriti AFR. BESK Skaduweestok LET. BESK Skaduweestok	Ne-	Thupantlo(Di-)- Thupa+ntlo AFR. BESK Hut van Die Vroulike Inisiant (By Die Kaptein Se Stat) LET. BESK Lathut
Ne-	Thutelobotsebitsebi Thutelo+botsebitsebi AFR. BESK Gespesialiseerde Opleiding LET. BESK Vaardigheidsopleiding	Ne-	Thuti ^o poledi ^o sano Thuti ^o poledi ^o sano AFR. BESK Spreekles LET. BESK Gespreksoefening
Ne-	Thuti ^o tiro Thuti ^o tiro AFR. BESK Indiensopleiding LET. BESK Werksoefening	Ne-	Thutobogae Thuto+bogae AFR. BESK Burgerkunde LET. BESK Burgeronderwys
Ne-	Thutokanegelo(Di-) Thuto+kanegelo AFR. BESK Stories LET. BESK Stories	Ne-	Thutokgopamollo Thuto+kgopamollo AFR. BESK Remidierende Onderrig LET. BESK Reguitmakende Onderrig
Mo-	Thutometshene(Ba-) (Mo)thuto+metshene	Ne-	Thutometshene(Di-) Thuto+metshene

a. Naamwoord + Naamwoord (nv. + nv.)

	AFR. BESK Werktuigkundige	AFR. BESK Werktuigkunde
	LET. BESK Masjienkundige	LET. BESK Masjienkunde
Ne-	Thutosegopoliwa	Thutoaetg(Di-)
	Thuto+segopoliwa	Thuto+laetso
	AFR. BESK Abstrakte Onderrig	AFR. BESK Demonstrasies
	LET. BESK Abstrakte Onderrig	LET. BESK Onderrysingsles
Ne-	Thutotebano	Thutotumelo
	Thuto+tebano	Thuto+tumelo
	AFR. BESK Objektiewe Onderrig	AFR. BESK Pedagogie
	LET. BESK Objektiewe Onderrig	LET. BESK Opedagogie
Ne-	Thwarimipiwe	Tikologo+laago
	Mochwari+imipiwe	Tikologo+laago
	AFR. BESK Sonkriek	AFR. BESK Sosiale Omgewing
	Mieljekriek	LET. BESK Omgewing van Die Tuiste
	LET. BESK Gehyg Na Asem	
Ne-	Tikologopopego	Timelataetso(Di-)
	Tikologo+popogo	(Se)timela+taetso
	AFR. BESK Fisiese Omgewing	AFR. BESK Modelrein
	LET. BESK Fisiese Omgewing	LET. BESK Modelrein
Se-	Timelatshubu(Di-)	Tiraga+odi+kgao(Di-)
	(Se)timela+shubu	Tiraga+odi+kgao
	AFR. BESK Andergrondse Spoorweg	AFR. BESK Vervolgverhaal
	Muistrein	LET. BESK Toneelspel Met Afdelings
	LET. BESK Buistrein	
Ne-	Tirelomodimo	Tirobopheio(Di-)
	Tirelomodimo	Tiro+bopheio
	AFR. BESK Ereldiens	AFR. BESK Lewenstaak
	LET. BESK Diens Aan Die Here	LET. BESK Lewenstaak
Ne-	Tirokgaor(Di-)	Tirokhudugo
	Tiro+(Bo)kgabo	AFR. BESK Trekerbeid
	AFR. BESK Kunswerk	LET. BESK Trekerbeid
	LET. BESK Kunswerk	

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Ne-	Tirotho ^{wa} (Di-) Tiro+tho AFR. BESK Posdiens LET. BESK Posdiens	Ne-	Tirotho ^{wa} (Di-) Tiro+tho ^{wa} AFR. BESK Projek LET. BESK Wer-k Wat Beplan Word
Ne-	Tiadi ^{mothwana} (Di-) Tiadi+mothwana AFR. BESK Weerlig Wat 'N Mens Na 'N Ander Scuur LET. BESK Mensieweerlig	Le-	Tiagosaledi Letlaga+saledi AFR. BESK Onvoltooid Toekomstige Tyd LET. BESK Onvoltooid Toekomstige Tyd
Le-	Tiagotsweledi Letlaga+tsweledi AFR. BESK Voortdurende Toekomstige Tyd LET. BESK Voortdurende Toekomstige Tyd	Le-	Tiakalakotse(Ma-) Tiakal+kotse AFR. BESK Skiidvormige Blaar LET. BESK Skiid(Vormige) Blaar
Le-	Tiakalalerumo(Ma-) Tiakala+lerumo AFR. BESK Speer ^o vormige Blaar LET. BESK Speerblaar	Le-	Tiakalamotšū(Ma-) Tiakal+motšū AFR. BESK Pypuntvormige Blaar LET. BESK Pypblaar
Le-	Tiakalapšhio(Ma-) Tiakala+psšhio AFR. BESK Niervormige Blaar LET. BESK Nierblaar	Le-	Tiakalasa ^o lete(Ma-) Tiakala+sena ^o lete AFR. BESK Naaldvormige Blaar LET. BESK Blaar Soos 'N Naald
Le-	Tiakalasepele(Ma-) Tiakala+sepele AFR. BESK Hartvormige Blaar LET. BESK Blaar Soos 'N Hart	Le-	Tiakalatsšhinetšeti(Ma-) (Le)tiakal+tsšhinetšeti AFR. BESK Skutblad LET. BESK Biskuttingsblad
Le-	Tiakapeeletšor(Ma-) (Le)tiakala+peeletšor AFR. BESK Draagsteen LET. BESK Verlovingsteen	Mo-	Tiatšagoborone ^o (Ba-) Motlaga+goborone ^o AFR. BESK Luitenant-Goeverneur LET. BESK Adjunk-Goeverneur
Mo-	Tiatšammušiši(Ba-)	Mo-	Tiatšatona(Ba-)

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	Motlatšatšani AFR. BESK Luitenant-Goewener		Motlatšatšona AFR. BESK Onderminister
	LET. BESK Adjunk-Regeerder		LET. BESK Adjunk Minister
Le-	Tierekhutlo(Ma-) Letiere+khutlo AFR. BESK Winkelhaakskeur	Ne-	Tihabelelwamokgahlo(Di-) Tihabelelwa+mokgahlo AFR. BESK Tussenspel
	LET. BESK 'N Hoekskeur		LET. BESK Wat Tussenin Gestek Word
Di-	Tihakanote Ditihaka+note AFR. BESK Balkskrif	Ne-	Tihakanyotsepamo(Di-) Tihakanyotsepamo AFR. BESK Vertikale Optelling
	LET. BESK Notaletters		LET. BESK Vertikale Optelling
Ne-	Tihakapalo(Di-) Tihakapalo AFR. BESK Getalsimbool	Ne-	Tihakatiro (Di-) Tihaka+tiro AFR. BESK Werkskema
	LET. BESK Getalsimbool		LET. BESK Werkbaken
Ne-	Tihakorephoso Tihakore+phoso AFR. BESK Verkeerde Kant	Di-	Tihalekhura Ditihale+(Ma)khura AFR. BESK Vetweefsel
	LET. BESK Verkeerde Kant		LET. BESK Vetweefsel
Di-	Tihalenama Ditihale+nama AFR. BESK Weefsel	Ne-	Tihalošotekano (Di-) Tihalošo+tekano AFR. BESK Ekwiwalent
	LET. BESK Vleisweefsel		LET. BESK Gelyke Betekenis
Ne-	Tihathollotheo(Di-) Tihathollo+theo AFR. BESK Basiese Betekenis	Ne-	Tihophollomabu(Di-) Tihophollo+mabu AFR. BESK Meganiese Ontleding
	LET. BESK Basiese Betekenis		LET. BESK Grondontleding
Ne-	Tihopollomantšyu(Di-) Tihopollo+mantšyu AFR. BESK Woordontleding	Ne-	Tihwelemadi (Di-) Tihwale+madi AFR. BESK Bloedvergiftiging

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK	Woorde Ontleding		LET. BESK	Wat Die Bloed Verduur
Ne-	Tloomake (Di-) Tloo+make AFR. BESK	Grondboontjie Kafferboontjie LET. BESK	Ne-	Tloomarapo (Di-) Tloo+marapo AFR. BESK	Harde Soort Grondboon LET. BESK
Ne-	Tlopopoudi (Di-) Tlopo+oudi AFR. BESK	Manier Waarop Sothovrouens Hul Hare Dra (Soos Skilpaddop) LET. BESK	Le-	Tlotlotšū (Ma-) (Le)tlotlo+(Ma)ntšū AFR. BESK	Woordeskat LET. BESK
Ne-	Tlwaetšomedumo (Di-) Tlwaetšo+medumo AFR. BESK	Klankoefening LET. BESK	Ne-	Tlwanamolete (Di-) Ntlwana+molete AFR. BESK	Droë Putlatrine LET. BESK
Ne-	Tokollosegono (Di-) Tokollo+segono AFR. BESK	Skarniergewrig LET. BESK	Ne-	Tokolotheledi (Di-) Tokollo+theledi AFR. BESK	Gewrig LET. BESK
Ne-	Tokollotikologi (Di-) Tokollot+ikologi AFR. BESK	Spilgewrig LET. BESK	Ne-	Tonadira (Di) Tona+dira AFR. BESK	Offisier LET. BESK
Ne-	Tonatlou (Di-) Tona+tlou AFR. BESK	Goewerneur-Generaal LET. BESK	Se-	Topamonwana (Di-) Setopa+monwana AFR. BESK	Medisyne Om Diewery Te Ontmoedig Toormiddel vir Die Vinger LET. BESK
Ne-	Topopeu (Di-) Topo+peu AFR. BESK	Endosperm Kiemwit LET. BESK	Me-	Tsanalesetla Metsana+lesetla AFR. BESK	Chondrien LET. BESK
		Die Vind van Die Saad			Kraakbeenstadjies

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Le-	Tšatšikgwedi (Ma-) (Le) tšatšikgwedi AFR. BESK Datum	Ne-	Tšebotirišwa (Di) Tšebotirišwa AFR. BESK Funktionele Kennis
	LET. BESK Dag van Die Maand		LET. BESK Kennis van Wat Gedoen Word.
Ne-	Tselakakaretšg (Le) tšakakaretšo AFR. BESK Globale Metode	Ne-	Tselameetse (Di) Tselameetse AFR. BESK Waterweg
	LET. BESK Oorsigtelike Metode		LET. BESK Waterweg
Di-	Tselanko (Di) tselanko AFR. BESK Neuskanale	Ne-	Tselapalo (Di-) Tselapalo AFR. BESK Getalstelsel
	LET. BESK Neusweë		LET. BESK Getalstelsel
Ne-	Tselarapa (Di-) Tselarapa AFR. BESK Tuinroete	Ne-	Tselatšhelete (Di-) Tselatšhelete AFR. BESK Geldstelsel
	LET. BESK Tuinroete		LET. BESK Geldstelsel
Ne-	Tselawatle (Di-) Tselawatle AFR. BESK Seeroete	Ne-	Tsenokgonogo (Di-) Tsenokgonogo AFR. BESK Moontlike Bywoning
	LET. BESK Seeroete		LET. BESK Moontlike Bywoning
Ne-	Tseriyomoya (Di-) Tseriyomoya AFR. BESK Ventilasië Belugting	Le-	Tšhanatšwai (Ma-) (Le) tšhana+(Le) tšwai AFR. BESK Lagune Strandmeer
	LET. BESK Lugventilasië		LET. BESK Soutmeertjie
Ne-	Tšheganoga (Di-) Tšheganoga AFR. BESK Kakelaar (Voël)	Ne-	Tšhenyoina (Di-) Tšhenyo+(Le) ina AFR. BESK Karakterskending
	LET. BESK Rooibontslang		LET. BESK Naamskending
Ne-	Tšhikamadi (Di-) Tšhikamadi AFR. BESK Bloedvat	Ne-	Tšhupabalo (Di-) Tšhupabalo AFR. BESK Voorvinger

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

	LET. BESK Bloedaar		Wysvinger LET. BESK Towenaarswyser
Ne-	Tšhupaboteng (Di-) Tšhupa+boteng AFR. BESK Inhoudsopgawe LET. BESK Inhouwyser	Ne-	Tšhupadipaka (Di) Tšhupa+dipaka AFR. BESK Tydtafel LET. BESK Tydwyser
Ne-	Tšhupakhutlo (Di-) Tšhupa+khutlo AFR. BESK Kompas LET. BESK Puntwyser	Ne-	Tšhupaletlotlo (Di-) Tšhupa+letlotlo AFR. BESK (Bank) Rekening LET. BESK Bateswyser
Ne-	Tšhupamabaka (Di-) Tšhupa+mabaka AFR. BESK Almanak LET. BESK Periode (Tyd) Wyser	Ne-	Tšhupameputšo (Di-) Tšhupa+meputšo AFR. BESK Betaalstaat LET. BESK Vergoedingswyser
Ne-	Tšhupanako (Di-) Tšhupa+nako AFR. BESK Oorloosie LET. BESK Tydwyser	Ne-	Tšhupaphefo (Di-) Tšhupa+phefo AFR. BESK Weerhaar LET. BESK Windwyser
Ne-	Tšhupapolokele (Di-) Tšhupa+polokele AFR. BESK Spaarrekening LET. BESK Bewaarplekwyser	Ne-	Tšhupatefo Tšhupa+tefo AFR. BESK Bewys Kwitansie LET. BESK Betalingswyser
Ne-	Tšhupatsela (Di-) Tšhupa+tsela AFR. BESK Padteken LET. BESK Padwyser	Ne-	Tšhuputeki Tšhupa+teki AFR. BESK Proefbuisie LET. BESK Proefbuis
Ne-	Tšhwantshetsodikgao (Di) Tšhwantshetsodikgao AFR. BESK Vervolgverhaal LET. BESK Toneelspel Met Afdelings	Ne-	Tšhweneboruthwana (Di-) Tšhwene+boruthwana AFR. BESK Leersame (Geseglike Persoon) LET. BESK Effens Warm Bobbejaan

a. Naamwoord + Naamwoord (nw + nw)

Le-	Tsobakorong(Ma-) Letsoba+korong AFR. BESK Koringblom LET. BESK Koringblom	Le-	Tsobaseereki(Ma-) Letsoba+seereki AFR. BESK Pronkertjie LET. BESK Ertjie-Agtige Blom
Le-	Tsopatlapa(Ma-) (Le) tsopa+(Le)tlapa AFR. BESK Skalie LET. BESK Klipklip	Se-	Tsothuso(Di-) Setso+thuso AFR. BESK Heilsame Kiem LET. BESK Hulpkiem
Le-	Tswa ikenywa (Le) tswai+kenywa AFR. BESK Vrugesout LET. BESK Vrugesout	Ne-	Tswelothomo(Di-) Tswelo+thomo AFR. BESK Eerste Optrede LET. BESK Eerste Voortgang
Ne-	Tululamotu(Di-) Tulula+motu AFR. BESK Waslaag LET. BESK Volwasse Byewas	Ne-	Tulokgwebo(Di-) Tulo+kgwebo AFR. BESK Handelsentrum LET. BESK Handelsplek
Ne-	Twetsidinta Twetsi+dinta AFR. BESK Tifuskoors LET. BESK Luiskoors	Ne-	Twetsisewa Twetsi+sewa AFR. BESK Epidemie LET. BESK Siekte Epidemie
Ne-	Twetsiswikiri Twetsi+swikiri AFR. BESK Suikersiekte LET. BESK Suikersiekte	Mo-	Yameetse (Mo)ya+meetse AFR. BESK Damp LET. BESK Waterdamp
Mo-	Yamokgethwa (Mo)ya+mokgethwa AFR. BESK Heilige Gees LET. BESK Heilige Gees		

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj.)

Le-	Bakantsi (Ma-) Lebakantsi AFR. BESK Saamgestelde Tyd LET. BESK Veelvoudige Tyd	Le-	Bebetšidi (Ma-) Lebebetšidi AFR. BESK Roomys LET. BESK Koue Room
Ne-	Bekenedi Bekewedi AFR. BESK Veertien Dae LET. BESK Twee Wêke	Ne-	Beliefenedi (Di) Beliefepedi AFR. BESK Dubbelklep LET. BESK Tweeklep
Ne-	Beliefepedi (Di-) Beliefepedi AFR. BESK Bikuspidaal LET. BESK Tweeklep	Ma-	Belionne Mabelionne AFR. BESK Vierspoed LET. BESK Vierspoed
Di-	Betšakgolo Dibetšakgolo AFR. BESK Artillerie LET. BESK Groot Wapens	Se-	Bokošweu (Di-) Sedokošweu AFR. BESK Wit Larwe LET. BESK Wit Larwe
Mo-	Bongtona Bongtona AFR. BESK Manlik LET. BESK Manlike Geslag	Mo-	Bongtšhadi Bongtšhadi AFR. BESK Vroulik LET. BESK Vroulike Geslag
Le-	Dikhwibidu (Ma-) Ledikhwibedu AFR. BESK Rooibloedliggaampie LET. BESK Rooibloedliggaampie	Bo-	Dimontši Bodimontši AFR. BESK Veelgodery LET. BESK Veelgodery
Bo-	Dimotsee (Lun)dimotsee AFR. BESK Monoteïsme LET. BESK Een God	Le-	Ditšhweu (Ma-)* Ditšhweu AFR. BESK Witbloedliggaampie LET. BESK Witbloedliggaampie

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Mo-	Dutona(Me-) Modu+tona AFR. BESK Penwortel LET. BESK Groot Wortel	Le-	Ebamphepana(Ma) le Eba+mphepana AFR. BESK Bosduif LET. BESK Groenvelekuif
Se-	Elaboima(Bja Meetse){Di-} Seela+boima AFR. BESK Hidrometer LET. BESK Gewigmeter	Se-	Elabotelele(Di-) Seela+botelele AFR. BESK Hoogtemeter LET. BESK Hoogtemeter
Ne-	Feilakgokolo(Di-) Feila+kgokolo AFR. BESK Ronde Vyl LET. BESK Ronde Vyl	Le-	Fokonolo(Ma-) LeFoko+(Bo)nolo AFR. BESK Enkelvoudige Sin LET. BESK Eenvoudige Sin
Le-	Fontšhi(Ma-) Lefo(Ko)+ntšhi AFR. BESK Saamgestelde Sin LET. BESK Sin Wat Baie Is	Ne-	Galasephaphati(Di-) Galase+phaphati AFR. BESK Ruitglas LET. BESK Plat Glas
Se-	Galotho Segalo+theo AFR. BESK Basiese Toon LET. BESK Basiese Toon	Mo-	Gašwamotwana(Me-) Mogašwa+motwana AFR. BESK Linne Lapwerk LET. BESK Gelapte Velkoms
Se-	Gweretšhweu(Di-) Segweretšhweu AFR. BESK Witwortel LET. BESK Witwortel	La-	Hlakatala(Ma-) Lehlaka+(Le)tala AFR. BESK Soort Witterige Kafferkring LET. BESK Groen Stingel
Mo-	Hlaketšhididi Mohlaka+tsididi AFR. BESK Koendra LET. BESK Koue Moeras	Me-	Hlakoremaro Mehlakore+maro AFR. BESK Driedimensioneel LET. BESK Wat Drie Kante/sye Het

b. Naamwoord + Beskryvende naamwoord (nw + adj) -----

Le-	Hlakoresele (Le)lakoresele AFR. BESK Onkant LET. BESK Vreemde kant	Se-	Hlakogolo(Di-) Sehlahogolo AFR. BESK Apparaat in Die Groot LET. BESK Groot Toerusting
Mo-	Hlapokhubedu Mohlapo+khubedu AFR. BESK Bilharzia LET. BESK Rooi Urine	Ma-	Hlogonolo Ma-Hlogo*(Ma)noto AFR. BESK Seen LET. BESK Sagte Kop
Le-	Hlogontsho(Ma-) Lehlogo+(Bo-)ncio AFR. BESK Saligheid Weligeluksaigheid LET. BESK Sagte Kop	Ne-	Hlogontsho(Di-) Hlogontsho AFR. BESK Jongmens LET. BESK Swartkop
Bo-	Hlogontsho(Ma-) Hlogontsho AFR. BESK Jonkheid, Fleur LET. BESK Swartkop	Ne-	Hlogophahati(Di-) Hlogophahati AFR. BESK Platkop (Spyker) LET. BESK Plat Kop
Ne-	Hlogoputšwa(Di) Bohlogo+putšwa AFR. BESK Ou Man LET. BESK Gryskop	Bo-	Hlogoputšwa(Ma-) Hlogoputšwa AFR. BESK Duerdom LET. BESK Gryskop
Bo-	Hlogothata Bohlogo+thata AFR. BESK Koppigheid LET. BESK harde Kop	Ne-	Hlogotona(Di-) Hlogotona AFR. BESK Belangrike Hoof Kanselier LET. BESK Groot Kop
Ne-	Hlogotšhweu(Di-) Hlogotšhweu AFR. BESK 'N Grysraad LET. BESK Wit Kop	Se-	Hhiontšhi(Di-) Sehhiontšhi AFR. BESK Prikkeelmiddel LET. BESK Uitdaging van Baie

D. Naamwoord + Beskryvende naamwoord (nw + adj)

Ma- Hloma tala
Mahloma tala
AFR. BESK Bewaarde Geheim
LET. BESK Groen Oë

Se- Jokgolo (Di-)
Sejo+kgolo
AFR. BESK Stapelvoedsel
LET. BESK Die Groot Kos

Ne- Kabe lonngwe (Di-)
Kabe lo+nnngwe
AFR. BESK Enkelvoudige Ewaredigheid
LET. BESK Enkelvoudige Ewaredigheid

Ne- Karo lokopana
Karo lo+kopana
AFR. BESK Kort Deling
LET. BESK Kort Deling

Se- Kgarobedi
Sekga+robedi
AFR. BESK Agtuur
LET. BESK Agtste Periode

Ne- Kgatelelokgolo (Ya Madi-)
Kgatelelo+kgolo
AFR. BESK Hoe Bloeddruk
LET. BESK Groot Druk

Ma- Kgo lonne
Makgolo+nna
AFR. BESK Vierhonderd
LET. BESK Vierhonderd

Ma- Hlwelekhwibidu
Mahlwele+Khwibidu
AFR. BESK Rooibloedliggaampies
LET. BESK Rooibloedklontjies

Mo- Jotharo (Me-)
Mojo+tharo
AFR. BESK Driegeregmaaltyd
LET. BESK Drie Kosse

Ne- Kabelontšj (Di-)
Kabelo+ntšj
AFR. BESK Saamgestelde Ewaredigheid
LET. BESK Saamgestelde Ewaredigheid

Ne- Karolotelele
Karo lo+telele
AFR. BESK Lang Deling
LET. BESK Lang Deling

Se- Kgatee
Sekga+tee
AFR. BESK Eenuur
LET. BESK Eerste Periode

Ne- Kgotšpadi (Di-)
Kgotš+špadi
AFR. BESK Hoenderhan
LET. BESK Vroulike Hoender

Ma- Kgolotharo
Makgolo+tharo
AFR. BESK Driehonderd
LET. BESK Driehonderd

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord {nw + adj}

Se-	Kgopopedi(Di-) Sekgopopedi AFR. BESK Dubbel Gebreide Rifsteek LET. BESK Dubbele Riffelsteek	Se-	Kgopotee(Di-) Sekgopotee AFR. BESK Enkel Riffel LET. BESK Enkel Riffelsteek
Ne-	Kgo ^v ikgolo(Di-) Kgo ^{si} +kgolo AFR. BESK Opperhoof LET. BESK Die Groot Koning	Ma-	Kgo ^v supa Makgo(Lo)+ ^v supa AFR. BESK Sewehonderd LET. BESK Sewehonderd
Ne-	Kgotlakgolo(Di-) Kgotla+kgolo AFR. BESK Parlement LET. BESK Die Groot Raad	Ne-	Kgweditharo(Di-) Kgwedi+tharo AFR. BESK Kwartaal LET. BESK Drie Maande
Ne-	Khotopedi(Di-) kho ^o +pedi AFR. BESK Dubbeldoel LET. BESK van Twee Nutte	Ne-	Khotolengwe(Di-) Khotolengwe AFR. BESK Eensaadlobbige Plant LET. BESK Een Saadlob
Ne-	Khotoletona(Di-) Khotoletona AFR. BESK Saadlob LET. BESK Groot Saadlob	Ne-	Khuduchamaga(Di-) Khuduchamaga AFR. BESK Uitvoerende Liggaam Kabinet, Ministerie LET. BESK Rooibont Skilpad/ Uitvoerende Raad
Ne-	Khutlohlang(Di-) Khutlo+hlango AFR. BESK Vyfhoek LET. BESK Vyfhoek	Ne-	Khutlonne(Di-) Sekhutlonne AFR. BESK Vierhoek LET. BESK Vierhoek
Ne-	Khutlontlha(Di-) Khutlontlha AFR. BESK Skerphoek LET. BESK Spitshoek	Ne-	Khutlont ^v si(Di-) Khutlont ^{si} AFR. BESK Veelhoek LET. BESK Baie Hoeke

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Ne-	Khutl o seswai (Di-) Khutl o + seswai AFR. BESK Agthoek LET. BESK Agthoek	Ne-	Khutl o tharo (Di-) Khutl o + tharo AFR. BESK Driehoek LET. BESK Driehoek
Ne-	Khutl o tshela (Di-) Khutl o + tshela AFR. BESK Seshoek LET. BESK Seshoek	Ne-	Kodutala (Di-) Kodu + tala AFR. BESK Soort Koggeimander LET. BESK 'N Groen Nekvel
Ne-	Kodut ee Kodu + tee AFR. BESK Sameklank Harmonie LET. BESK Een Strattoehoof	1a-	Komosasa mogolo (Bo-) Komosasa + mogolo AFR. BESK Hoofbantoesakekommissaris LET. BESK Die Groot Kommissaris
Mo-	Komotantamogolo (Ba-) Mokomotanta + mogolo AFR. BESK Kommandant-Generaal LET. BESK Die Groot Kammandant	Ne-	Kotamobosele (Di-) Kotamo + bosele AFR. BESK Sagte Landing LET. BESK Sagte Landing
Ne-	Kotl ompe Kotl o + mpe AFR. BESK Ondervoeding Wanvoeding LET. BESK Slegte Voeding	Ne-	Kutukgolo (Di-) Kutu + kgolo AFR. BESK Hoofstingel LET. BESK Die Groot Stam
Ne-	Kwelanobohloko (Di-) kwelano + bohloko AFR. BESK Simpatie Medelye, Meegevoel LET. BESK Samevalling Met Pyn/verdriet	Ne-	Kwelobohloko (Di-) kwelo + bohloko AFR. BESK Simpatie LET. BESK Die Inval Met Pyn/verdriet
Le-	Lakgolo (Ma) Lela + kgolo AFR. BESK Oikderm LET. BESK Die Groot Derm	Me-	Lamegolo Mela + megolo AFR. BESK Waterlyne Dowwe Liniëring LET. BESK Groot Lyne

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Ma-	Laomabe Ma lao+mabe AFR. BESK Rustelose Slaap LET. BESK Slegte Beddens	Me-	Laomene Me lao+mene AFR. BESK Vier-Hoofbewerkings LET. BESK Vier Wette
Mo-	Lomomoso(Me-) Mo lo+mo+oso AFR. BESK Pistoal LET. BESK Swart Mond	1e-	Madimabe(Bo-) Madi+mabe AFR. BESK Ongeluk, Ellende, Ramp, Wee, Onheil, Ramspoedig, LET. BESK Slegte Bloed
1a-	Makgolo(Bo-) Ma+kgolo AFR. BESK Grootmoeder, Ouma, Grootvader, Oupa/vader Of Moeder Se Moeder LET. BESK Grootmoeder	1a-	Mampe(Bo-) Ma+mpe AFR. BESK Slegte Vrou LET. BESK Moeder van Die Slegtheid
1a-	Mankatšhweu(Bo-) Manka+tšhweu AFR. BESK Katlagter(Voël) LET. BESK Wit Kaskenades	Le-	Mapononi(Ma-) Le mapo+noni AFR. BESK Vet Heuningkoek LET. BESK Vet Heuningkoek
1a-	Mmabohlale(Bo-) Mma+bohlale AFR. BESK Geslepe Persoon LET. BESK Moeder van Die Wysheid	1a-	Mmakgolo(Bo-) Mma+kgolo AFR. BESK Ouma LET. BESK Groot Moeder
1a-	Mmakgwana(Bo-) Mma+kgwana AFR. BESK Breëkoparend LET. BESK Moeder van Die Swartbond Koei	Me-	Mmalamene Mma la+mene AFR. BESK Vierkleur LET. BESK Vierkleur
1a-	Mmamogolo(Bo-) Mma+mogolo AFR. BESK Moeder Se Ouer Suster, Vader Se Ouer Broer LET. BESK Groot Moeder	1a-	Mmamongwe(Bo-) Mma+mongwe AFR. BESK 'N Ander Se Ma LET. BESK 'N Ander Se Moeder

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Mo-	Mmubohla (Me-) Mmubohla AFR. BESK Suurgrond LET. BESK Braak Grond	Ne-	Nagkgolo (Di-) Naga+kgolo AFR. BESK Vasteland LET. BESK Groot Land
Ne-	Nakonne (Di-) Nako+nne AFR. BESK Vierkwart Maat LET. BESK Vier Tye	Ne-	Nakocharo (Di-) Nako+charo AFR. BESK Driestagmaat LET. BESK Drie Tye
Le-	Naokubiki (Me-) (Le)naokubiki AFR. BESK Vierkante Voet LET. BESK Vierkante Voet	Le-	Naoskware (Me-) (Le)naoskware AFR. BESK Vierkante Voet LET. BESK Vierkante Voet
Mo-	Ngagamotelele (Me-) Ngwaga+motelele AFR. BESK Skrikkeljaar LET. BESK Lang Jaar	Se-	Ngwagapedi (Di-) Sengwaga+pedi AFR. BESK Tweejaarpant LET. BESK Twee Jaar
Mo-	Ngvakotšididi (Me-) Ngwako+tsididi AFR. BESK Koelkamer LET. BESK Koue Huis	Mo-	Ngwalogolo (Me-) Mongwalo+golo AFR. BESK Tekas LET. BESK Die Hoof Notasie
Ne-	Nkagolo (Di-) Nko+kgolo AFR. BESK Persoon Met 'N Groot Neus LET. BESK 'N Groot Neus	Ne-	Nnotlangmogolo (Di-) Nnotlang+mogolo AFR. BESK Hoofstingel LET. BESK Die Groot Stingel
Ne-	Nokagolo (Ya Fish) Noka+kgolo AFR. BESK Groot Visrivier LET. BESK Groot Rivier	Ne-	Nokantsho Noka+ntsho AFR. BESK Oranjerivier, Grootrivier LET. BESK Swartrivier

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Ne-	Nokokubiki Noko+kubiiki AFR. BESK Kubieke Duim LET. BESK Kubieke Duim	Ne-	Nokosekwere Noko+sekwere AFR. BESK Vierkante Duim LET. BESK Vierkante Duim
Ne-	Nosetona(Di-) Nose+tona AFR. BESK Waterdraer LET. BESK Die Groot By	Ne-	Notesewai Nose+sewai AFR. BESK Okaarf (Toonladder) LET. BESK Agtste Noot
Mo-	Notobedi(Me) Monoto+bedi AFR. BESK Heuglinse Lawaaimaker LET. BESK Een Met Twee Robin	Ne-	Notwankgokoiwa(Di-) Notwana+kgokoiwa AFR. BESK Bolpenhamer LET. BESK Hamertjie Wat Rond Is
Ne-	Notwanapedi(Di-) Noto+wanape AFR. BESK Dwarspenhamer LET. BESK Dubbele Hamer	Ne-	Ntjomalekeleke(Di-) Ntjio+malekeleke AFR. BESK Wolkekrabber LET. BESK Baie Lang en Skraal Huis
Ne-	Ntšhikgolo(Di-) Ntšhi+kgolo AFR. BESK Wenkbrou LET. BESK Die Groot Ooghaar	Ne-	Ntwababedi(Di-) Ntwa+babedi AFR. BESK Tweestryd LET. BESK Tweegeveg
Ne-	Palopedi(Di-) Palo+pedi AFR. BESK Tweesyer-Getaal LET. BESK Twee Getalle	Ne-	Palotharo(Di-) Palo+tharo AFR. BESK Driesyfergetal LET. BESK Drietaal
Ba-	Pelompe Bapelompe AFR. BESK Hense Wat Sleg is van Inbors LET. BESK Slegte Harte	Ne-	Pepetiathata(Di-) Pepe+tiathata AFR. BESK Kartonplank LET. BESK Die Harde Platgemaakte

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Ne-	Pe ^y okima(Di-) Pe ^s o+kima AFR. BESK Gewigstoot LET. BESK Lywige Worp (Cooi)	Ne-	Pho ^y lotshadi(Di-) Pho ^s o+shadi AFR. BESK Tweeslagtige Dier LET. BESK 'N Vroulike Os
Ne-	Piano ^o kgolo(Di-) Piano+kgolo AFR. BESK Groot Vleuel Klavier LET. BESK Groot Klavier	Ne-	Podile ^o kgwana(Di-) Podile+kgwana AFR. BESK Bond Skilpadjie LET. BESK Swartbondskilpadjie
Le-	Politiphaphati(Ma-) (Le)politi+phaphati AFR. BESK Platplooi LET. BESK Platplooi	Ne-	Posokgolo(Di-) Poso+kgolo AFR. BESK Hoofposkantoor LET. BESK Die Groot Poskantoor
Ne-	Puku ^o kgolo(Di-) Puku+kgolo AFR. BESK Handboek LET. BESK Die Groot Boek	Ne-	Pu ^y otharo(Di-) Pu ^s o+tharo AFR. BESK Driemanskap LET. BESK Driededige Regering
1a-	Rakgadi(Bo-) Ra+kgadi AFR. BESK Vader Se Suster Tante Aan Vaderskant LET. BESK Vroulike Vader	1a-	Rakgolo(Bo-) Ra+kgolo AFR. BESK Grootvader (Aan Vader en Moederskant) LET. BESK Groot Vader
1a-	Ramahlaie (Bo-) Ra+mahlaie AFR. BESK Wetenskaplike LET. BESK Vader van Die Wysrede	1a-	Ramogolo (Bo-) Ra+mogolo AFR. BESK Vader Se Ouer Broer LET. BESK Grootvader
1a-	Ramo ^y weu Ra+mo ^s weu AFR. BESK Blanke LET. BESK Vader van Die Witte	Le-	Rathotharo Ratho+tharo AFR. BESK Mediant Toonladder LET. BESK Drie Toon (Skaal)

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Mo-	Remotala (Me-) More+motala AFR. BESK Bladhoudendeboom LET. BESK Groen Boom	Le-	Rephupedi (Ma-) (Le) rephu+pedi AFR. BESK Tweesaadlobbige Plant LET. BESK Tweesaadlobbe
Mo-	Rotokhwibidu Moroto+khwibidu AFR. BESK Bilharzia (Mens) LET. BESK Rooi Urine	Ma-	Runyanakwana (Ma) runyana+kgwana AFR. BESK Veerwolke LET. BESK Witrugwolkies
Bo-	Ruthotonya (Ma-) Borutho+tonya AFR. BESK Liggaamstemperatuur LET. BESK Hitte Wat Koud Is	Mo-	Y Sitopedi (Me-) Mošito+pedi AFR. BESK Tweeslagmaat LET. BESK Tweeslagmaat
Mo-	Y Sitotharo (Me-) Mošito+tharo AFR. BESK Drieslagmaat LET. BESK Drieslagmaat	Di-	Sotshweu Diso+tsweu AFR. BESK Witseerkeel LET. BESK Wit Sere
Le-	Y Suhukoto (Ma-) Lesuhu+koto AFR. BESK Been V.d. Bo-Arm Bo-Been, Dybeen LET. BESK Dik Dybeen	Le-	Swikanakgolo (Ma-) Leswikana+kgolo AFR. BESK Rolsteen Kiesel LET. BESK Ronde Klippie
Ne-	Tabakgolo (Di-) Taba+kgolo AFR. BESK Belangrike Saak LET. BESK Belangrike Saak	Ne-	Tadimenopo (Di-) Nta+dimenopo AFR. BESK Groot Luis LET. BESK Ovaalvormige Luis
Ne-	Tautona (Di-) Tau+tona AFR. BESK Kabinetminister Leeumannetjie LET. BESK Groot Leeu	Ne-	Tautshadi (Di-) Tau+tsyadi AFR. BESK Leeuwyfie LET. BESK Vroulike Leeu

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Ne- Tedutshweu (Di-)
 Tedu+tsheu
 AFR. BESK Wit Baard
 Ou Man
 LET. BESK Wit Baard

Ne- Tekobogale (Di-)
 Teko+bogale
 AFR. BESK Waaghalsige
 Onderneming
 LET. BESK Roekelose Posing

Ne- Thabakgolo
 Thaba+kgolo
 AFR. BESK Groot Atlasbergreeks
 LET. BESK Die Groot Berg

Ne- Thakakgoloko(Di-)
 Thaka+kgoloko
 AFR. BESK Buislose Klier
 LET. BESK Balvormige Klier

Se- Thokgolo (Di-)
 Setho+kgolo
 AFR. BESK Dolos
 LET. BESK Die Groot Lit

Mo- Thwanakgopana(Ba-)
 Mothwane+kgopana
 AFR. BESK Dwerg
 LET. BESK Kort en Dik Mensie

Le- Tiakalapedi(Ma-)
 Letlakala+pedi
 AFR. BESK Dubbelbladsy
 LET. BESK Tweebladsy

Ne- Tekanyopedi
 Tekanyo+pedi
 AFR. BESK Tweedimensioneel
 LET. BESK Dubbele Reelmaat

Bo- Temopedi
 Botemo+pedi
 AFR. BESK Uit Twee Monde Praat
 Dubbelsinnigheid
 LET. BESK Tweekeer Stotter

Ne- Thakakgolo(Di-)
 Thaka+kgolo
 AFR. BESK Buislose Klier
 LET. BESK Groei Klier

Ne- Thobegonolo(Di-)
 Thobego+(Bo)nolo
 AFR. BESK Enkelvoudige Breuk
 LET. BESK Eenvoudige Breuk

Mo- Thomongwe
 Motho+mongwe
 AFR. BESK Private Eiendom
 LET. BESK Individuele Persoon

Ne- Tiragalokgolo(Di-)
 Tiragalo+kgolo
 AFR. BESK Gebeurtenis
 LET. BESK Belangrike Gebeurtenis

Le- Tiakalaphara(Ma-)
 Tiakala+(Bo)phara
 AFR. BESK Bree Blaar
 LET. BESK Breeblaar

b. Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + adj)

Le-	Tihakalatee (Ma-) Tihakalatee AFR. BESK Enkelvoudige Blaar LET. BESK Een Blaar	Me-	Tihabopedi (Di-) Tihabopedi AFR. BESK Dubbelsteek LET. BESK Twee Steke
Ne-	Tihakakgolo (Di-) Tihaka+kgolo AFR. BESK Hoofletter LET. BESK Die Groot Letter	Ne-	Tihakanyane (Di-) Tihaka+nyane AFR. BESK Kleinletter LET. BESK Kleinletter
Ne-	Tihoutona (Di-) Tihou+tona AFR. BESK Olifantbul LET. BESK Die Groot Olifant	Ne-	Tonakgolo (Di-) Tona+kgolo AFR. BESK Eerste Minister LET. BESK Die Hoofminister
Ne-	Tselakgolo (Di-) Tseja+kgolo AFR. BESK Nasionale Pad LET. BESK Groot Pad	Ne-	Tsemogolo (Me-) Motsa+mogolo AFR. BESK Hoofstad LET. BESK Hoofstad
Ne-	Yhikakoto (Di-) Tshika+koto AFR. BESK Spataar LET. BESK Dikaar	Ne-	Yshilompe Tshilompe. AFR. BESK Spysvertering LET. BESK Siegte Maery
Ne-	Tswalonolo Tswalo+nolo AFR. BESK Enkelvoudige Rente LET. BESK Eenvoudige Rente	Le-	Watlegaref (Ma-) (Le)watlegare AFR. BESK Middellandse See LET. BESK Die Middelsee
Le-	Watlekhwibidu (Le)watle+khwibidu AFR. BESK Rooi See LET. BESK Rooi See		

c. Naamwoord + Lokatiewe naamwoord (nw + lok)

Se-	Atlakobong(Di-) Seatla+kobong AFR. BESK Omkoopgeld LET. BESK Hand Onder Die Kombers	Se-	Atlapotleng(Di-) Seatla+potleng AFR. BESK Omkoping Omkoopgeld LET. BESK Hand In Die Sak
Le-	Bakadlingwalong(Ma-) Lebaka+dingwalong AFR. BESK Litterere Tydvak Periode LET. BESK Periode In Die Letterkunde	Bo-	Dilamaleng(Ma-) Bodila+maleng AFR. BESK Suurheid LET. BESK Suurheid In Die Maag
Mo-	Diripolaseng(Ba-) Modiri+polaseng AFR. BESK Plaasarbeider LET. BESK Plaasarbeider	Mo-	Etasebakeng(Ba-) Moeta+sebakeng AFR. BESK Ruimtereisiger LET. BESK Loper van Die Ruimte
Ne-	Hlogwanalenaneng(Di-) Hlogwana+leneneng AFR. BESK Aangetakende Item Genoteerde Item LET. BESK Item Op Die Lys	Bo-	Ikobotumelong Boikobo+tumelong AFR. BESK Pietisme LET. BESK Onderworpenheid In Die Geloof
Bo-	Kgabisiokoteng Bo-Kgabisi+okoteng AFR. BESK Houtsneekuns LET. BESK Versiering In Hout/blok	Ne-	Kgabisiokoteng(Di-) Kgabisi+okoteng AFR. BESK Houtsnee Houtgravure LET. BESK Versiering In (Hout) Blok
Ne-	Kgolego+lapeng(Di-) Kgolego+lapeng AFR. BESK Huis Gevangenskap LET. BESK Huisarres	Di-	Khomolophoulong Dikhomolo+phoulong AFR. BESK Poëre Windstiltes LET. BESK Windstiltes By Die Pole
Ne-	Khutlo+omeng(Di-) Khutlo+(Le)omeng AFR. BESK Desimale Punt LET. BESK Punt Uit Tien	Mo-	Laomarumong(Me-) Molao+marumong AFR. BESK Krygswet LET. BESK Wet Ten Opsigte van Wapens

c. Naamwoord + Lokatiewe naamwoord (nw + lok)

1a-	Madiabeng(Bo-) Madi+mabeng AFR. BESK In Die Ongeluk Onheil Of Ramspoed LET. BESK In Die Slegte Bloed
1a-	Mmabasading(Bo-) Mma+basading AFR. BESK 'N Man Wat Lief Is vir Vroumense, Losbol. LET. BESK Moeder By Die Vrouens
1a-	Mmalewanieng(Bo-) Mma+lewanieng AFR. BESK Varing LET. BESK Moeder van Die Grot (Afg rond)
1a-	Mmapateng Mma+pateng AFR. BESK Padwerker, Rondloper LET. BESK Moeder van Die Pad
Mo-	Mpholoborosong Mpholo+borosong AFR. BESK Bululisme Worsvergiftiging LET. BESK Gif In Die Wors
Mo-	Ngwalobitleng(Me-) Mongwalo+(Le) Bitleng AFR. BESK Grafskrif LET. BESK Notasie Op 'N Graf
Ne-	Polokegomebileng(Di-) Polokego+mebileng AFR. BESK Padveiligheid LET. BESK Wat Op Die Paaie Bewaar

1a-	Mantorong(Bo-) Ma+ntorong AFR. BESK Sandaal, Velskoën LET. BESK Moeder By Die Tursvyë
1a-	Mmaganong(Bo-) Mma+ganong AFR. BESK Praatsieke Persoon LET. BESK Moeder In/by Die Mond
1a-	Mmankoting(Bo-) Mma+(Mo)koting AFR. BESK Mynwerker LET. BESK Moeder In Die Myn
1a-	Mmaphateng Mma+phateng AFR. BESK Fierrie, Behaagsieke Vrou, Flirt, Vryerige Meisie. LET. BESK Moeder In Die Velkombers
Mo-	Mphlodijong Mpholo+dijong AFR. BESK Voedselvergiftiging LET. BESK Gif In Die Kos.
Ne-	Phulothabeng(Di-) Phulo+thabeng AFR. BESK Bergskrif LET. BESK Weiding Op Die Berg
Ne-	Pušetšomadulung(Di-) Pušetšo+madulung AFR. BESK Herstelling, Terugplasing LET. BESK Terugplasing Na Sy Plek

c. Naamwoord + Lokatiewe naamwoord (nw + lok)

1a- Radirong (Bo)
Ra+dirong
AFR. BESK Wagter
Doelverdediger
LET. BESK Vader van Die Doelgebied

Ne- Tekanogetleng (Di-)
Tekano+(Le)getleng
AFR. BESK Skouerlyn
LET. BESK Gelykheid In Die Skouer

Ne- Thušomolaong
Thuš+omolaong
AFR. BESK Regshulp
LET. BESK Hulp In Die Reg

Ne- Tšhelelepankeng (Di-)
Tšhelele+pankeng
AFR. BESK Banksaldo
LET. BESK Geld In Die Bank

Di- Tšwəromalaong
Di+šwəromalaong
AFR. BESK Nagklere
LET. BESK Die Bedekking In Die Bed

Ne- Tulošomeng (Di-)
Tulo+(Le)šomeng
AFR. BESK Desimalesyfer
LET. BESK Stand Uit Tien

1a- Rakhulong (Bo-)
Ra+khulong
AFR. BESK Piet-My-Vrou
Spotvoël
LET. BESK Vader By Die Buitery/rowery

Ne- Thagokhulong (Di-)
Thago+khulong
AFR. BESK Dwarsskop
LET. BESK Skop Na Die Hoek Toe

Ne- Tselamoyeng (Di-)
Tselamoyeng
AFR. BESK Lugdiens
LET. BESK Lugweg

Ne- Tšhelelofaufang (Di-)
Tšhelelo+(Le)faufang
AFR. BESK Ruimteland
LET. BESK Ruimteland

Se- Tšweletšwadilahleng (Di)
(Se)tšweletšwadilahleng
AFR. BESK Afvalprodukte
LET. BESK Uitgeworpe Produkte

d. Naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (nw + lkn)

Ne-	Afrika-Gare Afrika+gare AFR. BESK Midde-Afrika LET. BESK Middel-Afrika	Le-	Balagare(Ma-) Lebala+gare AFR. BESK Middebaan LET. BESK Die Middelste Baan
Ne-	Borwanagare(Di-) Borwana+gare AFR. BESK Senterpunt van 'N Boor LET. BESK Middelpuntpoortjie	Mo-	Bugodimo(Me-) Mobu+godimo AFR. BESK Boggrond LET. BESK Boggrond
Mo-	Butlase(Me-) Mobu+tlase AFR. BESK Ondergrond LET. BESK Ondergrond	Ne-	Fiolopele(Di-) Fiolo+pele AFR. BESK Eerste Fiol LET. BESK Eerste Fiol
Se-	Galofase Segalo+fase AFR. BESK Laagtoon LET. BESK Laagtoon	Se-	Galogare Segalo+gare AFR. BESK Middeltoon LET. BESK Middeltoon
Se-	Galogodimo Segalo+godimo AFR. BESK Hoogtoon LET. BESK Hoogtoon	Se-	Galotlase(Di-) Segalo+tlase AFR. BESK Laagtoon LET. BESK Laagtoon
Le-	Hlabulagare Lehlabula+gare AFR. BESK Hartjie van Die Somer LET. BESK Middel van Die Somer	Me-	Hlagare Mehla+gare AFR. BESK Mideleeeue LET. BESK Die Middelste Tye
Ne-	Kakgelogodimo Kakgelo+godimo AFR. BESK Vertikale Armswaai LET. BESK Die Opswaai van Die Arms	Se-	Katlase(Di-) Seka+tlase AFR. BESK Mol LET. BESK Iets Wat Onder Is.

d. Naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (nw + lkn)

Ne-	keremo-rago(Di-) Kere+mo-rago AFR. BESK Trurat LET. BESK Trurat	Ne-	Keretlase(Di-) Kere+tlase AFR. BESK Eerste Versnelling LET. BESK Eerste (Laagste) Rat
Ne-	Xgolelogodimo Xgolelo+godimo AFR. BESK Heliotropie LET. BESK Wat Na Bo Groei	Mo-	Kwakgaufi(Me-) Mokwa+kgaufi AFR. BESK Kort Metode LET. BESK Naby (Kort) Metode
Ne-	Khemelontle Khemelo+ntle AFR. BESK Uitaseming LET. BESK Uitaseming	Ne-	Khemeloteng Khemelo+teng AFR. BESK Inaseming LET. BESK Inaseming
Se-	Khutlwanaele(SA Pele)(Di-) Sekhutlwana+ele AFR. BESK Voorkamer (Hart) LET. BESK Die Voorste Hoekie van Die Hart	Ne-	Kisontle(Di-) Kisontle AFR. BESK Uitvoer LET. BESK Die Neem Na Buite
Mo-	Lagare(Me-) Mola+gare AFR. BESK Middellyn LET. BESK Lyn in Die Middel	Ne-	Nagagare(Di-) Naga+gare AFR. BESK Middelveld LET. BESK Middeliland
Ne-	Nagantago(Di-) Naga+ntago AFR. BESK Agterland van 'N Kusstrook LET. BESK Agterland	Ne-	Nagatlase Naga+tlase AFR. BESK Laeveld LET. BESK Laagland
Ne-	Ntihakare(Di-) Nti+hakare AFR. BESK Middelpunt LET. BESK Middelpunt	Mo-	Nwanagare(Me) Mwanana+gare AFR. BESK Middelste Vinger LET. BESK Middelste Vinger

d. Naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (nw + lkn)

Mo-	Oke(want)ie(Ba-) Mookelwantie AFR. BESK Buite-Pasiënt LET. BESK Buite Pasiënt	Ne-	Palogare(Di-) Palo+gare AFR. BESK Gemiddeld LET. BESK Die Middelste Getal
Ne-	Patakapelle(Di-) Pataka+pele AFR. BESK Voorpunt LET. BESK Voorste Versiering	Ne-	PeeJothoko PeeJo+thoko AFR. BESK Afsondering LET. BESK Wat Na Die Kant Toe Geplaas Word
Ne-	Pinagare(Di-) Pira+gare AFR. BESK Spil, Draaipunt LET. BESK Die Middeldans	Ne-	Polelopele(Di-) Polelo+pele AFR. BESK Voorwoord LET. BESK Voorwoord
Bo-	Segogare BoSego+gare AFR. BESK Middernag LET. BESK In Die Middel van Die Nag	Ne-	Tekanyotlase Tekanyo+tlase AFR. BESK Matig Sag LET. BESK Onder Waardasie
Ne-	Thekofase (Di-) Theko+fase AFR. BESK Winskopie LET. BESK Lae Prys	Ne-	Thudidimo Mathudi+(Go)dimo AFR. BESK Balkon LET. BESK 'N Bostoep
Ne-	Thuso+pele Thuso+pele AFR. BESK Eerstehulp LET. BESK Eerstehulp	Le-	Tlago+kgaur <i>ŷ</i> i Letlago+kgaur <i>ŷ</i> i AFR. BESK Nabye Toekomstige Tyd LET. BESK Nabye Toekomstige Tyd
Le-	Tlang+kgole Letlango+kgole AFR. BESK Verre Toekomstige Tyd LET. BESK Verre Toekomstige Tyd	Le-	Tlang+kgaur <i>ŷ</i> i Letlang+kgaur <i>ŷ</i> i AFR. BESK Nabye Toekomstige Tyd LET. BESK Nabye Toekomstige Tyd

d. Naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (nw + lkn)

Ne-	Tihhehlobontjie(Di-) Tihhehlobontjie AFR. BESK Eksterne Eksamen LET. BESK Buite - Eksamen	Ne-	Tihakapele (Di-) Tihakapele AFR. BESK Voorletter LET. BESK Voorletter
Ne-	Tilfontle (Di-) Tilfontle AFR. BESK Invoer LET. BESK Die Bring van Buite Af	Ne-	Tsebegare(Di-) Tsebegare AFR. BESK Middeloor LET. BESK Middeloor
Ne-	Tselakauri(Di-) Tselakauri AFR. BESK Kortpad LET. BESK Nabypad	Ne-	Tselanthokwana(Di-) Tselanthokwana AFR. BESK Sypaadjie LET. BESK Pad Aan Die Kantjie
Ne-	Tshikagare(Di-) Tshikagare AFR. BESK Middeloor Hoofaer LET. BESK Middeloor	Ne-	Txelopela (Di-) Txelopela AFR. BESK Ontwikkeling LET. BESK Vooruitgang

e. Naamwoord + Infinitief (nw + inf)

Le-	Inago(Ma-) Leina+go AFR. BESK Ininitiewe Naamwoord LET. BESK Ininitiewe Naamwoord
-----	--

2. NAAMWOORDELIK + VOORNAAMWOORDELIK

a. Naamwoord + Possessiewe voornaamwoord (nw + pvn)

<p>Se- Gageno (Se)-Ga(E)+geno AFR. BESK Julie Taal Gewoonte LET. BESK Julie Tuiste S'N</p>	<p>Ma- Gageso Ma-Ga(E)+geso AFR. BESK By Ons (Huis) Mense My Familie LET. BESK Ons Tuiste S'N</p>
<p>1a- Mmabo(Bo-) Mma+bo(Na) AFR. BESK Hulle Ma LET. BESK Hulle Ma</p>	<p>1a- Mmago(Bo) Mma+(Wa Ga) Go AFR. BESK Jou Moeder LET. BESK Jou Ma</p>
<p>1a- Mmagwe(Bo-) Mma+(Wa Ga)gwe AFR. BESK Sy/haar Moeder LET. BESK Sy/haar Ma</p>	<p>1a- Mmaso(Bo-) Mma+so(Na) AFR. BESK Die Stam Se Ma (Moeder) Die Koningin LET. BESK Moeder Daarvan (Stam)</p>
<p>1a- Mmaweso(Bo-) Mma+weso AFR. BESK Ons (Moeder) Ma My Ma LET. BESK Ons/my Moeder</p>	<p>1a- Mogadiibo(Bo-) Mogadi+bo(Na) AFR. BESK Broer Se Vrouw(Term Allieën Deur) Sy Suters Gebruik LET. BESK Hulle Skoonsuster</p>
<p>Mo- Ngwanabo (Ba-) Ngwana+(Wa)bo(Na) AFR. BESK Sy Suster/heer Broer LET. BESK Hulle Kind</p>	<p>Mo- Ngwanaka(Ba-) Ngwana+(Wa)ka AFR. BESK My Kind LET. BESK My kind</p>
<p>1a- Papago(Bo-) Papa+(Wa Ga)go AFR. BESK Jou Vader LET. BESK Jou Vader</p>	<p>1a- Papagwe(Bo-) Papa+(Ga)gwe AFR. BESK Sy/haar Vader LET. BESK Sy/haar Vader</p>
<p>1a- Rrago (Bo-) Rra+(Wa Ga) Go AFR. BESK Jou Vader LET. BESK Jou Vader</p>	<p>1a- Rragwe(Bo-) Rra+(Wa Ga)gwe AFR. BESK Sy/haar Vader LET. BESK Sy/haar Vader</p>

a. Naamwoord + Possessiewe voornaamwoord (nw + pvn)

1a- Tatago (Bo)
 Tata+(wa Ga) Go
 AFR. BESK Jou Vader
 LET. BESK Vader van Jou

b. Naamwoord + Kwantitatiewe voornaamwoord (nw + kwa)

Ma-	Atlaohle Maatla+ Ohle AFR. BESK Almagtig Alvermoend LET. BESK Alle Krag	Mo-	Bonggohle Bong+gohle AFR. BESK Gemeenslagtig LET. BESK Oral Geslag
Me-	Galayohle Mega la+yohle AFR. BESK Veelgolfradio LET. BESK Al Die Drade	Bo-	Ikhut ^o gohle(Ma-) Boikhut ^o +gohle AFR. BESK Openbare Vakansiedag LET. BESK Oral Rus
Le-	Inagohle(Ma-) Leina+gohle AFR. BESK Naamwoord Orals LET. BESK Gewone Naamwoord Orals	Lo-	Naogohle(Ma-) (Le)nao+gohle AFR. BESK Vierkante Voet LET. BESK Oral 'N Voet
Ne-	Nokogohle Noko+gohle AFR. BESK Vierkante Duim LET. BESK Oral 'N Duim	Mo-	Opedino ^o i(Ba-) Moopedi+no ^o i AFR. BESK Solis(Te) LET. BESK Wat Alleen Sing
Ne-	Pu ^o no ^o i(Di-) Pu ^o +no ^o i AFR. BESK Outokrasie, Alleenheerskappy, Diktatorskap LET. BESK Alleenheerskappy	Mo-	Sitono ^o i(Me-) (Mo)si ^o to+no ^o i AFR. BESK Individuele Ritme LET. BESK Enkelritme

3. NAAMWOORDELIK + BYWOORDELIK (NW + BYW)

Mo-	Diriŋogore Modiriŋogore AFR. BESK Subjunktief LET. BESK Aanvoegende Wyse	Le-	Emeditota (Ma-) Leemedi+tota AFR. BESK Absolute Voornaamwoord LET. BESK Absolute Voornaamwoord
Ne-	Fiolokudu (Di-) Fio+okudu AFR. BESK Basviool LET. BESK Groot Viool	Le-	Hlasedimaleba (Ma-) Lehlasedi+maleba AFR. BESK Direkte Straal LET. BESK Direkte Straal
Le-	Inoruri (Ma-) Leino+ruri AFR. BESK Permanente Tand LET. BESK Permanente Tand	Mo-	Kgwamoka (Ma-) Mokwa+moka AFR. BESK Die Globale Metode LET. BESK Globale Metode
Ne-	Kopelomogo (Di-) Kopelo+mmogo AFR. BESK Eenstemmige Sangstuk LET. BESK Samesang	1a-	Mamohla Ma+Mohlā AFR. BESK Vandag LET. BESK Moeder van Die Tyd
Ne-	Temogoruri (Di-) Temogo+ruri AFR. BESK Werklike Waarneming LET. BESK Werklike Waarneming	Ne-	Thekoruri (Di-) Theko+ruri AFR. BESK Werklike Koste LET. BESK Werklike Prys
Ne-	Thetogale (Di-) Theto+gale AFR. BESK Epiese Gedig LET. BESK Pryslied van Vanmelewe	Ne-	Tsenoruri (Di-) Tseno+ruri AFR. BESK Werklike Skoolbesoek LET. BESK Werklike Bywoning

4. NAAMWOORDELIK + IDEOFOON (NW + ID)

Le-	Bodikoti(Ma-) Lebod +koti AFR. BESK Rietmuis LET. BESK Die Veldmuis Wat Afdaal	Se-	Bokophehli(Di-) Seboko+phehle AFR. BESK Mieliestronkboorder LET. BESK Wurm Wat Insteek (Inboor)
Ne-	Feilakgwakgwa(Di-) Feila+kgwakwa AFR. BESK Rasper Raspervyl LET. BESK Vyl Wat Krap	Ne-	Harepakhoto Harepa+khoto AFR. BESK Klawesimbaal LET. BESK Slagsimbaal
Le-	Hlaodithwii(Ma-) Lehlaodi+thwii AFR. BESK Egte Byvoeglike Naamwoord LET. BESK Reguit Adjektief	Ne-	Kemothwii(Di-) Kemo+thwii AFR. BESK Regopstand LET. BESK Lootreg Staan
Di-	Kenywatshuu Dikenywa+tsshuu AFR. BESK Gestooftde Vrugte LET. BESK Warm Vrugte	Se-	Khafotsheti(Di-) Sekhafa+tsseti AFR. BESK Spanningskaaf LET. BESK Insnydingskaaf
Ne-	Khutlothii (Di-) Khutlo+thii AFR. BESK Gestrekte Hoek LET. BESK Hoek Wat Uitspring	Se-	Khutlothwii(Di-) Khutlo+thwii AFR. BESK Reghoek LET. BESK Hoek Wat Loodreg Is
1a-	Mampenyepenyé(Bo-) Ma+mpenyepenyé AFR. BESK Rysmier LET. BESK Moeder van Die Blink	1a-	Mankgwari(Bo-) Ma+ngkwari AFR. BESK Dosie Vuurhoutjies LET. BESK Moeder van Die Gekras
1a-	Mantletlere(Bo-) Ma+ntletlere AFR. BESK Lang Gedraaide Horing LET. BESK Moeder van Die Lang Gedraaide Horings	1a-	Mmakgere(Bo-) Mma+kgere AFR. BESK Bier Uit Gegiste Turksvye Gebrou LET. BESK Moeder Wat Verbrokkel
1a-	Mmakomokomo(Bo-) Mma+komokomo	1a-	Mmankgwari(Bo-) Mma+ngkwari

4. NAAMWOORDELIK + IDEOFOON (NW + ID)

	AFR. BESK Dik Houtboorder		AFR. BESK Vuurhoutjie
	LET. BESK Moeder Wat Afbreek		LET. BESK Moeder Wat My Laat Knars
1a-	Mmankoko Mma+nkoko AFR. BESK Sprinkaansoort	Se-	Nanatswii(Di-) Senana+tswii AFR. BESK Donderpadda
	LET. BESK Moeder Wat Aanklop		LET. BESK Pylreguit Donderpadda
Ne-	Nawamotangtang(Di-) Nawa+motangtang AFR. BESK Rankboontjie	1a-	Ramphasane (Bo-) Ra+(M)phasa(Ne) AFR. BESK Sandaal
	LET. BESK Rankboontjie		LET. BESK Vader van Die Sloffertjie
1a-	Ramphitlipitli(Bo-) Ra+mphitlipitli AFR. BESK Rooibekkie	Mo-	Rumopadi(Me-) (Mo)rumopadi AFR. BESK Telrympie
	LET. BESK Vader Wat Aanhoudend Wegkruip		LET. BESK Baasraakrympie
Ne-	Thakatshwi(Di-) Thaka+tswhi AFR. BESK Afskeidingsklrier	Mo-	Thalothwii(Me) Mothalothwii AFR. BESK Reguit Lyn
	LET. BESK Uitspringklrier		LET. BESK Reguit Lyn
Mo-	Thalothwii(Me-) Mothalothwii AFR. BESK Reguit Lyn	Le-	Thogoswahla (Ma-) (e)thogoswahla AFR. BESK Skelm
	LET. BESK Reguit Lyn		LET. BESK Trekarbeider Wat Deurbreek
Ne-	Thopakgororo(Di-) Thopa+kgororo AFR. BESK 'N Diep Geheim	Ne-	Thutisothwii(Di-) Thutiso+thwii AFR. BESK Direkte Metode
	LET. BESK		LET. BESK Positiewe Oefening
Le-	Tlapakgerere (Ma-) (Le)t/apa+ngerere AFR. BESK Krap	Ne-	Tshwantshisothwii(Di-) Tshwantshiso+thwii AFR. BESK Ortografiese Projeksie
	LET. BESK Klip Wat Intuimel		LET. BESK Positiewe Beeldspraak

4. NAAMHOORDELIK + IDEFOON (NW + ID)

Me-

Tswakotju
(Me) tswakotju
AFR. BESH Konsentrata
LET. BESH Stark Mengse)

Le-

Matletu
Matletu
AFR. BESH Stille Oseaan
LET. BESH Stil See

5. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK (NW + WW)

a. Naamwoord + Werkwoord (nw + ww)

Se-	Bakisokgadima(Di-)* Sebakiso+kgadima AFR. BESH Weerlig (Blits) Blitssnelle LET. BESH Weerlig (Blits) Kompetisie	Le-	Batiphuthwa (Ma-) Lebati+phuthwa AFR. BESH Konsertina-deur LET. BESH Deur Wat Opgevou Word
Ma-	Relebetiwa* Mabele+betiwa AFR. BESH Dolosse LET. BESH Wat Goeie Tyding, Voorspel	Se-	BjaloIewa(Di-) Sebjalo+-Lewa AFR. BESH Voedselgewas LET. BESH Plant Wat Geëet Word
Se-	Bjanatheta(Di-) Sebjana+theta AFR. BESH Wisselbeker LET. BESH Beker Wat Die Rondte Doen	Se-	Bokosegi(Di-) Sebokotsega AFR. BESH Muswurm Snywurm LET. BESH Snywurm
Mo-	Dumkgogwa(Me-) Modumo+kgogwa AFR. BESH Volgehoue Klank LET. BESH Geluid Wat Getrek Word	Mo-	Elakgogometšana(Me-) Moela+kgogometšana AFR. BESH Golfstroom LET. BESH Golfstroom
Bo-	EmoLia(Ma-) Boemo+Lia AFR. BESH Stabiliteit LET. BESH Stand Wat Sterk Word	Le-	Faseteregogwa(Ma-) Lefasetere+gogwa AFR. BESH Skuifraamvenster LET. BESH Venster Wat Getrek Word
Ne-	Feilasaga(Di) Feila+saga AFR. BESH Saagvyl LET. BESH Saagvyl	Ne-	Fururipisa Furu+pipisa AFR. BESH Inkuiping LET. BESH Weggesteekte Voer
Se-	Galowa Segalo+wa AFR. BESH Vallende Toon LET. BESH Valtoon	Mo-	Hlabodikologa(Me-) Mohlabo+dikologa AFR. BESH Satynsteek LET. BESH Stuk Wat Omwenteel

a. Naamwoord + Werkwoord (nw + ww)

Mo-	Hlabotšhwamoga(Me-) Mohlabo+tsšhwamoga AFR. BESK Glipsteek LET. BESK Glipsteek	Bo-	Hlolo bopša(Ma-) Bohloilo+bopša AFR. BESK Skeppingswonder LET. BESK Die Wonderlikheid van Wat Gevorm Is.
Le-	Inagokwa(Ma-) Leina+gokwa AFR. BESK Leennaamwoord LET. BESK Naamwoord Wat Aangelok Word	Di-	Jotswakwa Di+jotswakwa AFR. BESK Gemengde Dieet LET. BESK Kos Wat Gemeng Is
Ne-	Kabelofapana(Di-) Kabelo+apana AFR. BESK Omgekeerde Eweredigheid LET. BESK Eweredigheid Wat Bots	Ne-	Kabelotswakwa(Di-) Kabelo+tswakwa AFR. BESK Saamgestelde Eweredigheid LET. BESK Eweredigheid Wat Gemeng Word
Se-	Kae logopolwa(Di-) Sekaelo+gopolwa AFR. BESK Abstrakte Patroon LET. BESK Patroon Waaraan Gedink Word	Ne-	Kemobutšwe(Di-) Kemo+butšwe AFR. BESK Oopstand LET. BESK Stand Wat Oop Is
Se-	Kepetlowa(Di-) Sekepe+tlowa AFR. BESK Treiler Visboot LET. BESK Visnetboot	Mo-	Kgabišopharwa(Me-) Mo-Kgabišo+pharwa AFR. BESK Appliekwerk LET. BESK Versiering Wat Opgeplak Word
Bo-	Kgabogopolwa Bokgabo+gopolwa AFR. BESK Abstrakte Kuns LET. BESK Versiering Waaraan Gedink Word.	Bo-	Kgolokohtla(Ma-) Bokgolo+kgohla AFR. BESK Massa Groot Hoeveelheid LET. BESK Groot Hoeveelheid Wat Teen Mekaar Skuur.
Se-	Kgwahlangwa(Di-) Sekgwa+hangwa AFR. BESK Boomaanplantings LET. BESK Wat Die Bos Versier	Ne-	Kgwebokananya Kgwebo+(K)ananya AFR. BESK Ruilhandel LET. BESK Ruilhandel

a. Naamwoord + Werkwoord (nv + ww)

Ne-	Khutlo-Tsepa(Di-) Khutlotsepa AFR. BESK Reghoek LET. BESK Hoek Wat Regop Steen	Ne-	Khutlohlama(Di-) Khutlotsepa AFR. BESK Stomphoek LET. BESK Oopmondhoek
Ne-	Khutlogoma(Di-) Khutlogoma AFR. BESK Inspringende Hoek LET. BESK Hoek Wat Terugkeer	Ne-	Khutlotsepa(Di-) Khutlotsepa AFR. BESK Reghoek LET. BESK Hoek Wat Regop Steen
Ne-	Khutlohlaka(Bo-) Khutlohlaka AFR. BESK Roerdomp LET. BESK Wat Op Die Strand Swaarkry	Ne-	Koloigogwa(Di-) Koloigogwa AFR. BESK Sleepwa LET. BESK Wa Wat Getrek Word
Ne-	Kopeinkgethwa(Di-) Kopeinkgethwa AFR. BESK Gewyde Lied LET. BESK Gewyde Lied	Se-	Kwereteka(Di-) Sekwereteka AFR. BESK Winkelhaak LET. BESK Toetsvierkant
Se-	Kweretšheka(Di-) Sekweretšheka AFR. BESK Swaaihek LET. BESK Vierkant Wat Draai	Mo-	Laokakanywa(Me-) Molao+(k)akanywa AFR. BESK Wetsontwerp LET. BESK Wat Wat Beplan Word
Ma-	Leatlala Mabatlala AFR. BESK Volle Strategie LET. BESK Godelery, Oseverblindery	1a-	Mangalosa(Bo-) Mangalosa AFR. BESK Persoon Wat Mensse van Gedagte LET. BESK Moeder Wat Mensse Laat Terug Draai.
1a-	Mantholele(Bo-) Mantholele AFR. BESK Desember in Amptelike Terminologie LET. BESK Moeder Tel (Dit) van Die Kop Af.	1a-	Mapotielia(Bo-) Mapotielia AFR. BESK Speurder, Landmeter LET. BESK Moeder Wat Die Oppervlak Ondersoek

a. Naamwoord + Werkwoord (nw + ww)

1a-	Masegišane(Bo-) Ma+sēgišane AFR. BESK Grampmaker LET. BESK Moeder van Die Laggery	1a-	Matlorontlope(Bo-) Matlorontlope AFR. BESK Groen Sprinkaan (Groot Soort) LET. BESK Turksvy Huppel vir My
Ma-	Meetsefula Meetse+fula AFR. BESK Sondvloed Vloed LET. BESK Water Wat Groter Is	1a-	Mmagakešome(Bo-) Mma+ga-ke-šome AFR. BESK (Ma-Ek-Werk-Nie) Luijaard LET. BESK Ma Ek Werk Nie
1a-	Mmakobeie(Bo) Mma+kobeie AFR. BESK Valksoort LET. BESK Moeder Wat Mank/hinkend Loop	1a-	Mmakwele(Bo-) Mma+kwele AFR. BESK Soort Voël LET. BESK Moeder Wat Ondervind Het
Mo-	Mmalatswakwa(Me-) Mmalat+swakwa AFR. BESK Sekondêre Kleur LET. BESK Kleur Wat Gemeng Word	1a-	Mmamafa(Bo-) Mma+ma-fa AFR. BESK Vrygewige Vroulike Persoon, Vrygewige Vrou. LET. BESK Moeder Wat Gee
1a-	Mmamolateia(Bo-) Mma+mo-lateia AFR. BESK Tweede Vrou(Suster Met Wie Men Na Vrou Se Dood Trou) LET. BESK Moeder Wat Voig	1a-	Mmamopobe(Bo-) Mma+mpobe AFR. BESK Mierkoningin LET. BESK Moeder lê My Plat
1a-	Mmangaloša(Bo-) Mma+ngaloša AFR. BESK Persoon Wat Mense van Gedagte Laat Verander/ontmoedig LET. BESK Moeder Wat Mense Laat Terug Draai.	1a-	Mmankadile(Bo) Mma+nkadile AFR. BESK Rystoel LET. BESK Moeder Wat My Laat Sweef Het.
1a-	Mmankhumise(Bo-) Mma+nkhumise AFR. BESK Naam van 'N Plek LET. BESK Moeder Maak My Ryk	1a-	Mmantlhakane(Bo-) Mma+ntlhakane AFR. BESK Perdeby LET. BESK Moeder Kom My Tegemoet

8. Naamwoord + Werkwoord (nw + ww)

1a-	Mmanatšhegete (Bo-) Mma+ntšhegete AFR. BESK Soort Sotho Dans Gewoonlyk Gedans Voor Veldskool LET. BESK Moeder Ondersteun My	1a-	Mmarobala (Bo-) Mma+roba AFR. BESK Vrou van Lose Sedes, Prostituut LET. BESK Moeder van Slaap/ie
Ne-	Mpanapalega (Di-) Mpana+palega AFR. BESK Hy Is Dik Geëet/hy Het Hom Ooreet LET. BESK Magie Wat Bars	Mo-	Mušiothunya Mušio+Thunya AFR. BESK Victoria-Waterval LET. BESK Die Rookvolk Wat Ontplof
Ne-	Megašireletšwa (Di-) Megašireletšwa AFR. BESK Protektorraat LET. BESK Land Wat Beskerw Word.	Le-	Mgwaphatlatšwa (Ma-) Lengwaphatlatšwa AFR. BESK Sirkuliere, Omsendbrief LET. BESK Brief Wat Versprei Word.
Se-	Mkgwabešwa (Di-) Senkwa+bešwa AFR. BESK Roosterbrood Gebraaide Brood LET. BESK Brood Wat Gebraai Word	Ne-	Noterathela (Di-) Noterathela AFR. BESK Leitoon LET. BESK Noot Wat Oorspring
Ne-	Notethorometšwa (Di-) Notethorometšwa AFR. BESK Triller Voorslag LET. BESK Noot Wat Getril Word	Ne-	Ntlatlaupa (Di-) Ntlatla+upa AFR. BESK Stordige Hut LET. BESK Plat Mandjie Wat Getoor Word.
Bo-	Ntwadumela Bontwadumela AFR. BESK Aggressiewe Rusiemakerige, Vegilustige Persoon LET. BESK Wat Tot 'N Geveg Instem	1a-	Ntwadumela (Bo-) Ntwadumela AFR. BESK Aggressiewe Rusiemakerige, Vegilustige Persoon LET. BESK Wat Tot Oorlog Instem
Le-	Otwanadutwa (Ma-) Leotwana+dutwa AFR. BESK Noodwiel LET. BESK Die Wiel Wat Laat Hang Word	Ne-	Palobitšwa (Di-) Palobitšwa AFR. BESK Getalieseisei LET. BESK Die Getal Wat Geroep Word

a. Naamwoord + Werkwoord (nw + ww)

Ne-	Paloqopoliwa(Di-) Palo+qopoliwa AFR. BESK Onbenoemde Getai LET. BESK Denkbeeldige Getai	Ne-	Paloqadima(Di-) Palo+qadima AFR. BESK Hulpsyfer Leental LET. BESK Geleende Getai
Ne-	Paloqwagala(Di-) Palo+qwagala AFR. BESK Rasionele Getai LET. BESK Verstaanbare Getai	Ne-	Paloqaganwa(Di-) Palo+qaganwa AFR. BESK Onbenoemde Getai LET. BESK Getai Waaraan Gedink Word.
Ne-	Paloqngwa(Di-) Palo+qngwa AFR. BESK Rol, Register LET. BESK Getai Wat Ingeskryf Word	Ne-	Pampiyana <thume </thume Pampi+ana+thume AFR. BESK Sneespapier LET. BESK Fyngemaalde Papiertjie
Se-	Paneresuthošwa(Di-) Sepanere+uthošwa AFR. BESK Skroef'sleutel LET. BESK Steutel Wat Verskuif Word	Ne-	Papetiakgadima(Di-) Papeti+akgadima AFR. BESK Flietskaart LET. BESK Flietskaart
Ne-	Petoššeka(Di-) Peto+ššeka AFR. BESK Voubeitel LET. BESK Draaibitel	Ne-	Pianotamoliwa(Di-) Piano+tamoliwa AFR. BESK Trekklavier LET. BESK Klavier Wat Uitgetrek Word
Ne-	Pitšokgethwa(Di-) Pitšok+gethwa AFR. BESK Heilige Samekoms LET. BESK Vergadering van Heiliges	Ne-	Pončho+hiodime(wa)(Di-) Pončho+hiodime(wa) AFR. BESK Kykkas LET. BESK Tentoonstelling Wat Betoor Word
Le-	Robapheka (Ma-) Leroba+pheka AFR. BESK Stompie, Brandhout In Die Beskryf LET. BESK Wat Die Gaatjie Breek	Se-	Ruiwaseratwa (Se)ruiwa+(Se)-ratwa AFR. BESK Troeteldier LET. BESK Huisdier Wat Bemid Word

8. Naamwoord + Werkwoord (nw + ww)

Mo-	Rumo loova (Me-) (Mo) rumo+loova AFR. BESK Gevlegte Rand LET. BESK Rand Wat Gevleg Is	Me-	Rut hat lagana Marut hat lagana AFR. BESK Stapelwoik LET. BESK Wolke Wat Opgestapel Word
Ne-	Sagaborra (Di-) Saga+borra AFR. BESK Spansaag LET. BESK Saag Wat Boor	Le-	Sagotja (Me-) Lesagotja AFR. BESK Kompakte Been LET. BESK Been Wat Sterk Word
Ne-	Tekothetswa (Di-) Toko+chetswa AFR. BESK Gehoortoets LET. BESK Wat Toets Wat Geluister Word	Se-	Tenakgabiša (Di-) Setena+kgabiša AFR. BESK Siersteen LET. BESK Steen Wat Versier
Mo-	Tha lo kgoma (Me-) Motha lo+kgoma AFR. BESK Raaklyn LET. BESK Raaklyn	Mo-	Tha lotsepa (Me-) Motha lo+ttsepa AFR. BESK Vertikale Lyn LET. BESK Regopstaande Lyn
Ne-	Thi pa rema (Di-) Thi pa+rema AFR. BESK Merkmies LET. BESK Kapmes	Le-	Tia longwa lwa (Le) tja lo+ngwa lwa AFR. BESK Kalfsperkament LET. BESK Vel Waarop Geskryf Word
Le-	Tšeta šaga sobela Lešeta+šobela AFR. BESK Teen Sononder LET. BESK Sonnetjie Gaan Onder	Ne-	Tšhehlanampolaye Tšhehlan+mpolaye AFR. BESK Bier LET. BESK Valetjie Maak My Dood
Ne-	Tšhianophekwa Tšhiano+phekwa AFR. BESK Hinderniswedren LET. BESK Wedren Wat Versper Word	Ne-	Tšhipi tšhuilega (Di-) Tšhipi tšhuilega AFR. BESK Smeelyster LET. BESK Herstelyster

b. Naamwoord + Imperatiewe werkwoord (nw + imp)

1a- Mmampogeng (Bo-)
Mma+mogeng
AFR. BESK Mannekyn
LET. BESK Moeder Aanskou Julie My!

1a- Mmankunye (Bo-)
Mma+nkunya
AFR. BESK Droë Knol van Die
Magaba boom.
LET. BESK Moeder Wat Onder Die Grond
Beweeg.

1a- Rantlhase (Bo-)
Ra+ntlhase
AFR. BESK Blanke Boer
LET. BESK Vader Jaag My Weg

1a- Mmankgorope (Bo-)
Mma+nkgorope
AFR. BESK Klipsalmander
LET. BESK Moeder Wat My Laat Verkrimp

1a- Mmanthole (Bo-)
Mma+nthole
AFR. BESK Bynaam vir Januarie
LET. BESK Moeder Haal vir My van Die Kop
Af

c. Naamwoord + Relatiewe werkwoord (nw + rww)

Mo- Diri+kgonego
Modiri+so+kgonego
AFR. BESK Potensialis
LET. BESK Potensiële Wyse

Me- Riisananthetelego
Meri+sa+nthetelego
AFR. BESK Hare Om Hoof Gelaat As 'N
Teken van Smart
LET. BESK Haartjies Wat My Laat Omdraai.

B. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
 LID 'N BESKRYWENDE NAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. BESKRYWENDE NAAMWOORD + NAAMWOORDELIK

a. Beskrywende naamwoord + Naamwoord (adj + nw)

Bo-	Imafefo(Ma-) Boima+(Le)fofa AFR. BESK Liggewig LET. BESK Liggewig	Bo-	Imafefo(Ma-) Boima+(Le)fofa AFR. BESK Veergewig LET. BESK Veergewig
Bo-	Imanang(Ma-) Boima+nang AFR. BESK Muskietgewig LET. BESK Muskietgewig	Bo-	Imantshi(Ma-) Boima+nshi AFR. BESK Vliegengewig LET. BESK Vliegengewig
Bo-	Imapampiri(Ma-) Boima+pampire AFR. BESK Papiergewig LET. BESK Papiergewig	Bo-	Impantamo(Ma-) Boima+antamo AFR. BESK Bentamgewig LET. BESK Bentamgewig
Bo-	Imaphetano Boima+phetano AFR. BESK Oorgewig LET. BESK Oortreffende Gewig	Bo-	Imaseisimane Boima+seisimane AFR. BESK Engelse Gewig LET. BESK Engelse Gewig
Ne-	Koqkqolodintsha(Di-) Koqkqolodintsha AFR. BESK Etiips LET. BESK Bai Met Punte	Bo-	Talamohiware BoLeia+mohiware AFR. BESK Olyfgroen LET. BESK Olyfboomgroen

b. Beskrywende naamwoord + Beskrywende naamwoord (adj + adj)

Bo-	Golobobe(Ma-) Bogolo+bobe AFR. BESK Eilende Verknorsing LET. BESK Groot Moeilikheid.	Bo-	Golopedi(Ma-) Bogolo+pedi AFR. BESK Dubbelgrootte LET. BESK Dubbele Grootte
Se-	Golobhata(Di-) Segolo+thata AFR. BESK Die Hoofsaak LET. BESK Die Werklike Grote	Se-	Nnepedi (Se-)inne+pedi AFR. BESK Dubbelkwartet LET. BESK Vier Twees
Bo-	Rarobotee Boraro+botee AFR. BESK Drie-Eenheid LET. BESK Die Derde en Die Eerste	Bo-	Ruthotsididi(Ma-) Borutho+Tsididi AFR. BESK Kouekoors LET. BESK Koue Hitte
Bo-	Ruthotsididi# Borutho+Tsididi AFR. BESK Kouekoors LET. BESK Koue Hitte		

c. Beskrywende naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (adj + lkn)

Bo-	Imagare(Ma-) Boimatgare AFR. BESK Middelgewig LET. BESK Middelgewig
-----	--

2. BESKRYWENDE NAAMWOORD + IDEEFOON (ADJ + ID)

Bo-

Gologolokhukhu
Bogologolo+khukhu
AFR. BESK Outyd
LET. BESK Outyd Wat Gebukkend Loop

3. BESKRYWENDE NAAMWOORD + WERKWOORD (ADJ + WW)

Me-

Gologagoga
Mogolo+gagoga
AFR. BESK Hartlik
LET. BESK Die Grootheid Wat Skeur

C. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N LOKATIEF AS KORRELAAT HET

1. LOKATIEF + NAAMWOORDELIK

a. Lokatiewe klasnaamwoord + naamwoordelik (lok + nw)

i. Lokatiewe klasnaamwoord + Naamwoord (lkn + nw)

Mo-	Garafase Mogara+(Le)fase AFR. BESK Ewenaar LET. BESK Middel van Die Aarde.	Mo-	Garafase Gare+(Le)fase AFR. BESK Ewenaar LET. BESK Die Middel van Die Aarde
-----	---	-----	--

ii. Lokatiewe klasnaamwoord + Beksrywende naamwoord (lkn + adj)

Se-	Garesetee (Se)gare+setee AFR. BESK Konsentrië LET. BESK Wat in Die Middel Eenders Is	Ne-	Tenggoro(Di-) Teng+kgolo AFR. BESK Ingewandskoors Maagkoors LET. BESK Groot Ingewande
Ne-	Tengkhubedu(Di-) Teng+khubedu AFR. BESK Bulkloop LET. BESK Rooi Ingewande		

b. Lokatiewe klasnaamwoord + Werkwoord (lkn + ww)

Le- Gamratšitiia(Mg-)
Legamora(Go)ttšitiia
AFR. BESK Sandaal
LET. BESK Wat Agter Tande Mys

Ne- Kgoiebušgetšyago
Kgoiebušgetšyago
AFR. BESK Terugbaai
LET. BESK Wat van Ver Af Teruggebring
Word.

D. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N BETREKKINGSWOORD AS KORRELAAT HET

I. BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORDELIK

a. Assosiatiewe betrekkingwoord + Naamwoord (ass + nw)

Se- Belemeetse (Oi-)
 -Ba Le-meetse
 AFR. BESK Vetplant
 LET. BESK Wat Water Het

b. Instrumentale betrekkingwoord + Naamwoordelik (ins + nw)

i. Instrumentale betrekkingwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (ins + lkn)

Di- Kagare
 (Oi-)ka+gare
 AFR. BESK Inhoud
 LET. BESK Wat Binne In Is

Bo- Katlase(Ma-)
 (Bo)ka+tlase
 AFR. BESK Bodem, Onderkant,
 Onderste Vlak
 LET. BESK Het Die Bodem

ii. Instrumentale betrekkingwoord + Naamwoord (ins + nw)

Bo- kangwana (Bo)ka+ngwana Kasebata (Bo)ka+sebata
AFR. BESK Kinderlik AFR. BESK Soos 'n Roofdier
LET. BESK Soos 'n Kind LET. BESK Met 'n Roofdier

Bo- Ketsau (Bo)k+tau
AFR. BESK Soos 'n Leeu
LET. BESK Met 'n Leeu

c. Relatiewe betrekkingwoord + naamwoordelik (rel + nw)

i. Relatiewe betrekkingwoord + Naamwoord (rel + nw)

1a- Yomokgethwa Yo+mo+kgethwa
AFR. BESK Heilige
LET. BESK Wat Heilig Is

ii. Relatiewe betrekkingwoord + Lokatiewe kiasnaamwoord (rel + lkn)

1a- Yogodimodimo Yo+god+imodimo
AFR. BESK Allerhoogste
LET. BESK Wat baie Hoog Is

d. Possessiewe betrekkingwoord + Naamwoord (pbw + nw)

Le- Lamorena (Na-)
La+morena
AFR. BESK Sondag
LET. BESK van Die Here

1a- Mamma la (Bo-)
Ma+mama
AFR. BESK kieurling
LET. BESK van Die Kieur

1a- Mamangwa lo (Bo-)
Ma+mangwa lo
AFR. BESK Skrifgeleerde
LET. BESK van Die Geskrifte

E. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N BYWOORD AS KORRELAAT HET

1. BYWOORD + NAAMWOORD (byw + nw)

Ne- Nkaseh^hlakahlaka (Di-)
Nka+seh^hlakahlaka
AFR. BESK Skiereiland
LET. BESK Iets Soos 'N Eiland

F. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N IDEOFOON AS KORRELAAT HET

1. IDEOFOON + NAAMWOORD (id + nw)

Ne- Kitime^hito (Di-)
Kiti+me^hito
AFR. BESK Gejaag
LET. BESK Hardlopende Voetslae

Ne- Thai^hkororo (Di-)
Thai+kororo
AFR. BESK Soort Spel Deur Inisiantse
Gespeel.
LET. BESK Raai vir Punte

1a- Tshut^hshumakgala (Bo-)
Tshut^hshu+ma (K)gala
AFR. BESK Prysnaam vir Trein
LET. BESK Koletrein

Le- kukunoto (Ms-)
(Le)kuku+noto
AFR. BESK Hamerslag
LET. BESK Die Geklop van Die Hamer

Ne- Tshit^hshiboya (Di-)
Tshit^hshi+boya
AFR. BESK Groterige Swart Wurm
LET. BESK Wat Propvol Hare Is

G. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD (KWA + LKN)

Mo- Nošigare(Ba-)
 Monošigare
 AFR. BESK Binnevoorspeler

 LET. BESK Wat Alleen In Die Middel Is

H. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE
EERSTE LID 'N KLASNAAMWOORD AS KORRELAAT HET

1. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

a. naamwoord + Naamwoord + Naamwoord (nw + nw + nw)

Ne-	Belefosekamogopo(Di-) Belefo+seka+mogopo AFR. BESK Halfmaanvormige Klep	Mo-	Dimomoyamokgethwa Modimo+moya+mokgethwa AFR. BESK God Die Heilige Gees
	LET. BESK Klep Soos 'N Kosbak		LET. BESK God Die Heilige Gees
Mo-	Galatšhikakopano(Me-) Mogala+tšhika+kopano AFR. BESK Optiese Senuwee	Mo-	Galatšhikankgo(Me-) Mogala+tšhika+nkgo AFR. BESK Reuksenuwee
	LET. BESK Verbindingsstring Draad		LET. BESK Seningdraad van Die Reuk
Mo-	Galatšhikanono(Me-) Mogala+tšhika+pono AFR. BESK Optiese Senuwee	Me-	Galatšhikatemoš <i>ī</i> Mogala+tšhika+temoš <i>ī</i> AFR. BESK Sensoriese Senuwee
	LET. BESK Senuwee Wat Die Oog Beheer		LET. BESK Seningdraad van Die Sinjaal
Me-	Galatšhikatšhutiš <i>o</i> Mogala+tšhika+tšhutiš <i>o</i> AFR. BESK Motoriese Senuwee	Se-	Kapalophatlo(Di-) Seka+palo+phatlo AFR. BESK Onegte Breuk
	LET. BESK Seningdraad van Verplasing		LET. BESK Iets Soos 'N Breuk van 'N Getal.
Le-	Kgotlapeomelao(Ma) Lekgotla+peo+melao AFR. BESK Wetgewende Raad	Mo-	Lomosekamutla(Me-) Molomo+seka+mmutla AFR. BESK Gesplete Lip, Haaslip
	LET. BESK Wetgewende Raad		LET. BESK 'N Mond Soos 'N Haas
1a-	Mamohlohlopudi(Bo-) Ma+mohlohlo+pudi AFR. BESK Groot Groen Springkaan Koringspringkaan	1a-	Morwammakgatinyane(Bo-) Morwa+mma+kgatinyane AFR. BESK Dassie (Klip)
	LET. BESK Moeder van Die Uitdager van Die Bok.		LET. BESK Seun van Die Moeder Met Die Klein Latjie
Ne-	Notokotakgatelelo(Di-) Noto+kota+kgatelelo AFR. BESK Bosseleerhamer	Ne-	Palophatlotesimala(Di-) Palo+phatlotesimala AFR. BESK Gemengde Breuke
	LET. BESK Druk Blokhamer		LET. BESK Gemengde Gebreekte Getal

a. Naamwoord + Naamwoord + Naamwoord (nw + nw + nw)

<p>Ne- Phatlatshupanako(Di-) Phatlatshupanako AFR. BESK Wyserplaat LET. BESK Voorkop van Tydwyser</p>	<p>Ne- Phefomadibakgwebo(Di-) Phefomadiba+kgwebo AFR. BESK Antipassaatzwind LET. BESK Winde Wat In Die Kuile Handeldryf</p>
<p>1a- Ralewakhukhu(Bo-) Ralewa+khukhu(Nane) AFR. BESK Grotbewoner Oermens LET. BESK Die Oer Vader van Die Grot.</p>	<p>Le- Rasekabilepu Lera+seka+bolepu AFR. BESK Spinnerakvlies LET. BESK Vlies Soos 'N Spinnerak</p>
<p>Ne- Sagatshelaleeba(Di-) Saga+tshelaleeba AFR. BESK Swaelstertsaag LET. BESK Duifstertveersaag</p>	<p>Ne- Taurabatho (Bo-) Tau+ra+batho AFR. BESK Agbare Kaptein LET. BESK Paleeu van Die Mense</p>
<p>Ne- Temothuotswako(Di-) Temo+thud+tswako AFR. BESK Gemengde Boerdery LET. BESK Landbou Met Gemengde Besittings</p>	<p>Ne- Tlakalasekaboya(Di-) Tlakala+seka+boya AFR. BESK Haarvormige Blaar LET. BESK Blaar Met Die Teken van Hare</p>
<p>Le- Tlaparankwe(Ma-) Letlapa+ra+nkwe AFR. BESK Soort Dier LET. BESK Klip van Die Pa Luiperd</p>	<p>Ne- Tselapopommele Tsela+popo+mmele AFR. BESK Liggaamsbou LET. BESK Liggaamsvormingsmetode</p>
<p>Mo- Tshelophahlogae(Me-) Motshelo+phahlogae AFR. BESK Aksynsbelasting LET. BESK Tuisgoederebelasting</p>	<p>Ne- Tshupatotlomoela(Di-) Tshupa+(Le)tlotlomoela AFR. BESK Lopende Spaarrekening LET. BESK Vloeiende Batewyser</p>
<p>Ne- Tshupatotlolokele(Di-) Tshupa+(Le)tlotlolokele AFR. BESK Spaarrekening LET. BESK Vergaarplekbatewyser</p>	

b. Naamwoord + Naamwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (nw + nw + |kn)

<p>Mo-
Epe lomobutiase (Me-)
Mmet lo+omobutiase
AFR. BESK Vaarlandsdol
LET. BESK Uitgraver van Die Ondergrond</p>	<p>Mo-
Mmet lo+popogodi mo (Me-)
Mmet lo+popogo+godimo
AFR. BESK Hoe Reliëfsneewerk
LET. BESK Reliëf Beeldhouwerk</p>
<p>Mc-
Mmet lo+popogotiase (Me-)
Mmet lo+popogotiase
AFR. BESK Lae Reliëfsneewerk
LET. BESK Lae Reliëfbeeldhouwerk</p>	

c. Naamwoord + Naamwoord + Beskrywende naamwoord (nw + nw + adj.)

Le-	Fokokanegeditee (Ma-) Lefoko+kanegeditee AFR. BESK Enkelvoudig Sin LET. BESK Sin Met Een Vertelling	Ne-	kelotšhigitonne kelot+šhito+nne AFR. BESK Vierslagmaat LET. BESK Maat Met Vier Falings
Ne-	Notedumopedi Nobete+(Ma-)duma+pedi AFR. BESK Dubbelkruis LET. BESK Noot Met Twee Klanke	Ne-	Pakanoterobedi (Di-) paka+roba+robadi AFR. BESK Oktaaf LET. BESK Periode Met Agt Note
Ne-	Pakanoteseswai (Di-) Paka+noter+seswai AFR. BESK Oktaaf (Interval) LET. BESK Periode Met Agt Note	Ne-	Pinantšupedi (Di-) Pina+(Ma-)ntš+upedi AFR. BESK Tweestemmige Sangstuk LET. BESK Lied Met Twee Stemme
Ne-	Pinantšutharg (Di-) Pina+(Ma-)ntš+uthano AFR. BESK Driestemmige Sangstuk LET. BESK Lied Met Drie Stemme	Ne-	Pušophathitee (Di-) Pušo+phathir+tee AFR. BESK Totalarities LET. BESK Een Party Regering
1a-	Ramolongwanamoswana (Bo-) Ra+molo+logi+wana+moswana AFR. BESK Revolver LET. BESK Vader Met Die Swart Bekkie	Mo-	Rumokwanonolo (Me-) (Mo-)rumo+kwano+(Bo-)nolo AFR. BESK Slepende Rym LET. BESK Sagte Ooreenstemmende Rym
Ne-	Tšhupatšogotšhadi (Di-) Tšhupa+(Le-)tšogotšhadi AFR. BESK Bassteutel LET. BESK Vroulike Handwyser		

d. Naamwoord + Naamwoord + Kwantitatiewe voornaamwoord (nw + nw + kwa) -----

1s- Rempaatiachhle
Re+mpaatiachhle
AFR. BESK Almagtige God
LET. BESK Vader van Alie kreg.

2. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + BYWOORDELIK (NW + NW + BYW) -----

Ne- Keiohlokoruri
Keio+Chlokoruri
AFR. BESK Werklike Waarneming
LET. BESK Werklike Mate van
Oplettenheid

Ne- Palongwalomoka(Di-)
Palongwalomoka
AFR. BESK Totale Inskrywing
LET. BESK Totale Ingeskrewe Getal

3. NAAMWOORD + NAAMWOORD + POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD (NW + NW + PBN + NW) -----

1s- Mmantgopodietkopp(Bo-)
Mmantgopodietkopp
AFR. BESK Tarentaal
LET. BESK Ma Wat Met Naele Uitgeknypt is

4. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + BYWOORD (NW + ADJ + BYW) -----

Ne- Keiohlok/omoka
Keio+Kocio+omoka
AFR. BESK Grootste Gemene Deier
LET. BESK Grootstedeier van Almai

5. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + POSSESSIEWE BETREKKINGSWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD (NW + ADJ + PW + KWA)

Ne- Kati^sani^golo^yat^soh^je
 Kati^sani^golo^yat^soh^je
 AFR. BESK Grootste Gemene Deler
 LET. BESK Grootste Gemene Deler

6. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + NAAMWOORD (NW + ADJ + NW)

Ne- Khut lotharotekano(Di)
 Khut lotharotekano
 AFR. BESK Gelykbenige Driehoek
 LET. BESK Drie Hoeke Wat Gelyk Is.

7. NAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD + IDEOFOON (NW + ADJ + ID)

Ne- Khut lonnet^hwi(Di-)
 Khut lo^{nne}+thwi
 AFR. BESK Reghoek
 Reghoekig
 LET. BESK Vier Loodregte Hoeke

Ne- Khut lotharothwi(Di-)
 Khut lotharothwi
 AFR. BESK Reghoekige Driehoek
 LET. BESK Reghoekige Driehoek

1a- Rak^olo^kkhukhu(Bo-)
 Ra^kolo^kkhukhu(Nane)
 AFR. BESK Voorvader
 LET. BESK Groot Vader Wat Gebukkend Is.

8. NAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + BESKRYWENDE NAAMWOORD (NW + LKN+ ADJ)

Ne- Notetlasepedi
 Note+tlase+pedi
 AFR. BESK Dubbelmal

9. NAAMWOORD + LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + KWANTITATIEWE VOORNAAMWOORD (NW + LKN + ADJ)

Ne- Katišanetswatlasegchle
 Katišanetswa+tlase+gchle
 AFR. BESK Kleinste Gemene Veelvoud

 LET. BESK Wat Ora! Die Laagste Deier Is

10. NAAMWOORD + LOKATIEWE DEMONSTRATIEF + NAAMWOORD (NW + LDM + NW)

1a- Minagomanke(Bo-)
 Mina+go+marke
 AFR. BESK Herhaling van Die Spe!

 LET. BESK Ma By Toertjies

11. NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK (NW + NW + WW)

Le- Fokopalobutšwe(Ma-)
 Lefoko+palo+butšwe
 AFR. BESK Opsin

 LET. BESK Sin Waarvān Die Getal Oop Is

1a- Mmakapikanya(Bo-)
 Mma+kapi+kanya
 AFR. BESK Kakiebos

 LET. BESK Moeder Met Die Oprolkappie.

Ne- Palophatlotšwakwa(Di-)
 Palophatlotšwakwa
 AFR. BESK Gemengde Breuke

 LET. BESK Gemengde Gebreekte Getal

12. NAAMWOORDELIK + WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (NW + WW
+ NW)

a. Naamwoord + Werkwoord + Naamwoord (nw + ww + nw)

Ma-	Belemabelegabatho* Mabe le+(Ma-) Belega+batho AFR. BESK Koringbier LET. BESK Koring Wat Die Mense Abba	Mo-	Galatšhiyahlo(Me-) Mogala+čhika+(Le)ihlo AFR. BESK Optiese Senuwee LET. BESK Senuwee Wat Die Oog Beheer
1a-	Mabešadinama(Bo-) Ma+beša+dinama AFR. BESK Bediende LET. BESK Wat Vleis Braai/bak	1a-	Madišakgongwana(Bo-) Ma+diša+kgongwana AFR. BESK Kwikstertjie LET. BESK Ma Wat Die Besie Oppas
1a-	Madumelakhwela(Bo-) Ma+dumela+khwela AFR. BESK Liggelowige Persoon Jabroer LET. BESK Wat Partydig Glo	1a-	Mallakokwane(Bo-) Ma+lla+kokwane AFR. BESK Blouvalk LET. BESK Ma Wat Oor 'N Kuiken Huil.
1a-	Mamošiangoke(Bo-) Ma+mo-šia+noke AFR. BESK Hamerkop Voël LET. BESK Moeder Wat In Die Rivier Bêre	1a-	Maphumadifala(Bo-) Ma+phuma+difala AFR. BESK Knol Gebruik vir Maagpyn LET. BESK Wat Die Graanpotte Uitstort
1a-	Maratasebilo(Bo-) Ma+rata+sebito AFR. BESK Monticola Rupestris/ Klipwagter (Cape Rock Thrush) LET. BESK Moeder Wat van Die Grafriet Hou.	1a-	Mašianoka(Bo-) Ma+šia+noka AFR. BESK Hamerkop Voël LET. BESK Wat In Die Rivier Bêre Bv. Eiers, Kuikens Ens.
1a-	Mmalebogahlogo(Bo-) Mma+le+boga+hlogo AFR. BESK Vertraagde Kind LET. BESK Moeder Wat Kop Bedank	1a-	Mmamotlatlana(Bo-) Mma+mo-tlala+naga AFR. BESK Soort Doringrige Bossie LET. BESK Moeder Wat Die Veld Vol Word
Ne-	Punophetatekenyo Puno+pheta+tekenyo AFR. BESK Oorproduksie LET. BESK Oes Wat Die Maat Oortref	1a-	Rabokgobarekoto(Bo-). Ra+(Bo)kgoba+rekoto AFR. BESK Diskotekaris LET. BESK Vader Wat Plate Versamel

a. Naamwoord + Werkwoord + Naamwoord (nw + ww + nw)

1a- Ramaselamotse (Bo-)
Ra+(Mg)-Selamotse
AFR. BESK Vrygewige Persoon
LET. BESK Vader van Hulle Wat Deur Die
Stat Gaan.

1a- Rasefabatho
Ra+(Se)-Fa+batho
AFR. BESK Vrygewige Persoon
LET. BESK Vader Wat Dit Vir Mense Gee

b. Naamwoord + Werkwoord + Rywoord (nw + ww + byw)

1a- Mafakudi(Ro-)
Ma+fa+kudu
AFR. BESK Milde (Vrygewige) Persoon
LET. BESK Ma Wat Baie Gee

Ne- Pukungwalelamehla(Di-)
Puku+ngwale+lamehla
AFR. BESK Joernaal, Dagboek
LET. BESK Boek Waarin Gereeld Geskryf
Word

c. Naamwoord + Werkwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (nw + ww + (kn))

Le- Tlangfetiiekgaushi
Letlang+fetiile+kgaushi
AFR. BESK Nabye Toekomstige Tyd
LET. BESK Nabye Toekomstige Tyd

d. Naamwoord + Werkwoord + Kwantitatiewe voornaamwoord (nw + ww + kwa)

Se- Ketumano\$il(Di-)
Seka+du+ma+nosi
AFR. BESK Raifvokaal
LET. BESK Tets Soos 'n Vokaal

1a- Madumela\$ohle(Bo-)
Ma+du+me+la+shohle
AFR. BESK Liggelowige
Jabroer
LET. BESK Ma Wat Alles Goo

1a- Makgonat\$ohle(Bo-)
Ma+kgo+na+shohle
AFR. BESK Man van Dertien Ambagte
LET. BESK Ma Wat Alles Ken Doen

e. Naamwoord + Werkwoord + Ideofoon (nw + ww + id)

- 1a- Maratshilele(Bo-)
Matra tsahlele
AFR. BESK Iemand wat 'N Mens Orals
Teenkomp By. By Partyties.
LET. BESK Wat Daarvan Hou Om Langsaam
Te Loop.

f. Naamwoord + Werkwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Naamwoord (nw + ww + ins + nw)

- 1a- Maramakadika(Bo-)
Marema+kadika
AFR. BESK Iemand wat Deur Gelykenisse
Praat.
LET. BESK Wat Met Die Tekens Kap
- 1a- Matia kadibe(Bo)
Matli ksdibe
AFR. BESK Donderstorm, Volkbreuk
LET. BESK Moeder wat Saam Met Die Sonde
Kom.

13. NAAMWOORD + BETREKKINGSWOORDGROEPE

a. Naamwoord + definierende kopulatiewe betrekkingwoord + lokatiewe naamwoord (nw + def + lok)

1a-

Mašwiankong (Bo-)
Mašwiankong
AFR. BESK Kindjie

LET. BESK Die Melk Is In Die Neus

Le-

Tšogolekobong (Ma-)
(Le) tšogolekobong
AFR. BESK Omkoopgeld

LET. BESK Die Hand Is Onder Die Kombers

b. Naamwoord + Assosiatiewe betrekkingwoord + Naamwoord (nw + ass + nw)

1b-

Tihakolemologo
Tihakolemologo
AFR. BESK Bek-en-Klou (Seer)

LET. BESK Bek-En-Klou

c. Naamwoordelik + instrumentale betrekkingwoordgroepe

ii. Naamwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Vraagwoord (nw + ins + vr) -----

Bo- Kaakang
Boka(N)Ja+ Kateng
AFR. BESK Kwantiteit
 hoeveelheid
LET. BESK So Veel Soos Wat

iii. Naamwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Werkwoord (nw + ins + vw) -----

1a- Mmakai pea (Bo-)
Mma+ka++ipea
AFR. BESK Persoon Wat Hom Voordoen
 Asof Hy Beter As Ander Is.
LET. BESK Hoeder Deur Selfaanstelling

iv. Naamwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Werkwoord + Kwantitatiewe betrekkingwoord (nw + ins + vw + kw) -----

Ne- KatiZanikagoloyatshig(Di-)
KatiZani+ka+go-Loya++shie
AFR. BESK Grootste Gemene Deier
LET. BESK Deier Deur Alma! Te Oortref
 (Toor)

v. Naamwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Possesiewe voornaamwoord (nw + ins + pvn) -----

1a- Mainakagwe(Bo-)
Maina+ka+(A Ga) Gwe
AFR. BESK Naamgenoot
LET. BESK Name Deur Middel van Syne

d. Naamwoord + possessiewe betrekkingwoordgroepe

i. Naamwoord + Possessiewe betrekkingwoord + Possessiewe voornaamwoord (nw + pbw +pvn)

Ma-	Gagabo (Ma)gaga+bo(Ma) AFR. BESK LET. BESK	1a-	Mmatsoke(Bo-) Mmatso+ka AFR. BESK LET. BESK
1a-	Mogolwaga(Bo-) Mogol(O)+wa+gagwe AFR. BESK LET. BESK	1a-	Mogolwaka(Bo-) Mogol(O)+wa+ka AFR. BESK LET. BESK
	Sy/haar/ouer Broer/suster LET. BESK LET. BESK		My/ouer Broer, Suster LET. BESK LET. BESK

ii. Naamwoord + Possessiewe betrekkingwoord + Lokatiewe kiasnaamwoord (nw + pbw + lkn)

Ne-	Nogavatieng(Di-) Nog+va+tieng AFR. BESK LET. BESK
	Ingewandswurm Lintwurm Ingewandsslang

iii. Naamwoord + Possessiewe betrekkingwoord + Naamwoord (nw + pbw +nw)

Ma- Anaa tloU
 MaanetloU
 AFR. BESK Kieriehout
 LET. BESK Die Skeelheid van Die Oolifant.

Ma- Diampa
 Madi+~A+~mpa
 AFR. BESK Polisslag in Die Buik As Gevoig
 van Harde Oefening
 LET. BESK Bloed van Die Maag

Le- Ihiio tsetsebe(Ma-)
 (Le) ihio+ia+tsebe
 AFR. BESK Oordrom
 LET. BESK Die Oog van Die Oor

Ne- Kadiyammutla(Di)
 Kadi+ya+mmutla
 AFR. BESK Soort Plant Wat By Bloedlaat
 Gebruik Word.
 LET. BESK Stert van Die Haas

Se- kasa tlošo
 Seka+sa+tlošo
 AFR. BESK Afrekteken
 LET. BESK Ieken van Afrekkings

Ne- Kgodiakogko(Di-)
 Kgodi+~a+kgogko
 AFR. BESK 'N Man In Die Ware Sin van Die
 Wegskraeper van Die Waatlemoen-
 Kroon

Ne- Kwadiyameetsa(Di-)
 Kwadi+ya+metsa
 AFR. BESK Kromdii
 LET. BESK Die Swartbonte van Die Water.

Ma- Mahloammutla(Bo-)
 Mahlo+~a+mmutla
 AFR. BESK Rooipootelsie
 LET. BESK Oë van Die Haas

Ma- Moka diatholia(Bo-)
 Moka+di+~a+tholia
 AFR. BESK Kwaadwillige Persoon
 LET. BESK Die Klossie van Die Bitter-
 Appel.

e. Naamwoord + Relatiewe betrekkingwoord + Relatiewe werkwoord (nw + rei + nw)

Le- Šoge lebutšwago(Ma-)
 Lešoge+~le+butšwago
 AFR. BESK Ruïne
 LET. BESK Ruïne Wat Ryp Word.

14. NAAMHOORD + WERKHOORD + INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD (NW + WW + INS + NW)

- 1a- Ma+renakadi+ka(Bo-)
Ma+renakadi+ka
AFR. BESK Moeder
LET. BESK Moeder
Ma+renakadi+ka
AFR. BESK Moeder
LET. BESK Moeder
- 1a- Ma+tiakadi+be(Bo)
Ma+tiakadi+be
AFR. BESK Dondersdorm, Woikbreuk
LET. BESK Moeder Ma+ Saam Met Die Sonde
Kom.

I. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE
EERSTE LID 'N LOKATIEF AS KORRELAAT HET

1. LOKATIEWE KLASNAAMWOORD + NAAMWOORD + NAAMWOORD (LKN + NW + NW)

Ne- Thokomolatšatši
 Thoko+mola+(Le)tšatši
 AFR. BESK Subtropies

 LET. BESK Langs Die Lyn van Die Son

J. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE
EERSTE LID 'N BETREKKINGSWOORD AS KORRELAAT HET

1. INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD + BYWOORD (INS + NW + BYW)

Ne- Kanakomehla
 Ka+nako+mehla
 AFR. BESK Gewone Snelheid

 LET. BESK Met Gewone Tyd

2. RELATIEWE BETREKKINGSWOORD + NAAMWOORD + INSTRUMENTALE BETREKKINGSWOORD + BYWOORD (REL + NW + INS + BYW)

Ne- Tumammogopouinong(Di-)
 -Duma+mmogo+pou+(Le)inong
 AFR. BESK Denti - Labiale Konsonant

 LET. BESK Wat By Die Lip en Tand Saam
 Draun.

K. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN WAARVAN DIE
EERSTE LID 'N POSSESSIEF AS KORRELAAT HET

1. POSSESSIEVE BETREKKINGSWOORD + POSSESSIEVE VOORNAAMWOORD + NAAMWOORD (PBH + PVN + NW)

1a- Babamotho
Ba+oo|Ne|+mpotho
AFR. BESK Huisgenote
LET. BESK Hulle Mense

1b- Cabodibese
Ca+bb|Ma|+dibese
AFR. BESK Busdepot
LET. BESK Die Busse S'N

L. KOMPOSITA WAT UIT TWEE LEDE BESTAAN WAARVAN DIE EERSTE
LID 'N WERKWOORD AS KORRELAAT HET

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nv)

Le-	Alefašano (Ma-) -Alefa+šano AFR. BESK Inwendige Beemvlies	Se-	Alwafase (Di-) -Alwa+(Le)fase AFR. BESK Vloerbedekking
	LET. BESK Wat Oopsprei Oor Die Been		LET. BESK Wat Oopgespan Word Op Die Vloer
Se-	Aparankwa (Di-) -Apara+nkwa AFR. BESK Iemand Wat Toilings Aantrek	Le-	Aparankwa (Ma-)* -Apara+nkwa AFR. BESK Hoofman
	LET. BESK Wat Toilings Aantrek		LET. BESK Wat 'N Luipeerd Aantrek
Se-	Aparankwe (Di-) -Apara+nkwe AFR. BESK Kaptein Koning	Le-	Apešbjoko (Ma-) -Apeša+bjoko AFR. BESK Harsingvlies
	LET. BESK Wat Die Luipeerd Aantrek		LET. BESK Wat Die Harsings Beklee
Le-	Apešbjoelo (Ma-) -Apeša+bjelo AFR. BESK Horingsvlies	Le-	Apešapelo (Ma-) -Apeša+pele AFR. BESK Hartvlies
	LET. BESK Wat Die Oog Beklee		LET. BESK Wat Die Hart Beklee
Bo-	Bakapušo (Ma-) -Baka+pušo AFR. BESK (Parlementêre)opposisie	Se-	Bakatšati (Di-) -Baka+(Le)šati AFR. BESK Sombesle
	LET. BESK Wat Strý Om Die Regering		LET. BESK Wat Kedywer Met Die Son
Bo-	Baladitšigiete (Ma-) -Bala+ditišigiete AFR. BESK Rekenmeesterskap	Se-	Balamekgo (Di-) -Bala+mekgo AFR. BESK Loftrek Draaiboom
	LET. BESK Wat Die Geld Tel		LET. BESK Wat Honderde Tel
Le-	Balapašo -Bala+pašo AFR. BESK Hooftelwoord	Le-	Balataelano (Ma-) -Bala+taelano AFR. BESK Rangtelwoord
	LET. BESK Wat Die Getal Tel		LET. BESK Wat Agtereenvolgens Tel

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Se-	Batlabadi mo(Di-) -Batla+badino AFR. BESK Plek Sonder Gras LET. BESK Wat Die Gode Soek	Ma-	Belegabatho -Belega+batcho AFR. BESK Sterk Drank LET. BESK Wat Die Mense Abba
Le-	Benyabjie(Ma) -Benya+lejie AFR. BESK Jiwaei LET. BESK Steen Wat Glinster	Bo-	Bešana ma(Ma-) -Beša+riama AFR. BESK Vleisbraaiplek LET. BESK Wat Vleis Braai
Le-	Binakoša(Ma-) -Bina+hoša AFR. BESK Voet LET. BESK Wat Die Danslied Dans (Vereer)	Ne-	Bjalapeu(Di-) -Bja+apeu AFR. BESK Piet-My-Vrou (Voëlsoort) LET. BESK Wat Saad Saai
Mo-	Bjalaphefo(Ba-) -Bja+aphefo AFR. BESK Hoelikhheidmaker LET. BESK Wat Wind Saai	Se-	Bokadintš(Di-) -Boka+dintš AFR. BESK Vlieëslaner LET. BESK Wat Die Vlieë Wegwaai
Le-	Bokaina(Ma-) -Boka+(Ma)ina AFR. BESK Saamgestelde Naamvorms LET. BESK Vergaderde Name	Ma-	Bolaiš lenyora -Bola+ša+lenyora AFR. BESK Dorsleser Bier LET. BESK Wat Die Dors Laat Doodgaan
Se-	Bolayamouta(Di-) -Bola+ya+mouta AFR. BESK Swandor LET. BESK Wat Die Swam Doodmaak	Se-	Bołayasehiabi(Di-) -Bołaya+sehlabi AFR. BESK Pynstiller LET. BESK Wat Die Pyn Doodmaak
Se-	Bopamašapo(Di-)* -Bopa+mašapo AFR. BESK Beenbouer LET. BESK Wat Bene Vorm	Di-	Bopamobu -Bopa+mobu AFR. BESK Verweringsfaktore LET. BESK Wat Die Grond Vorm

j. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Bo-	Bopapitša(Ma-) -Bopa+pitša AFR. BESK Pottebakkerij LET. BESK Wat 'N Pot Vorm	Se-	Dibelama lokollo -Dibela+malokollo AFR. BESK Gewrigsmeer LET. BESK Wat Die Gewrigte Keer
Mo-	Diraletogo(Ba-) -Dira+letogo AFR. BESK Trekarbeider LET. BESK Trekarbeider	Ma-	Disakgongwana -Disa+kgongwana AFR. BESK Kwikstertjie LET. BESK Wat Die Besie Oppas
Bo-	Dulabatho(Ma-) -Dula+batho AFR. BESK Woongebied LET. BESK Waar Mense Bly	Ma-	Dulagae -Dula+gae AFR. BESK Tydperk Na Die Oes LET. BESK Wat By Die Huis Bly
Mo-	Dulakgogo(Me-) -Dula+kgogo AFR. BESK Wildekeperboom LET. BESK Waar Die Hoenders Bly/sit	Bo-	Dulapese(Ma-) -Dula)+pese AFR. BESK Busdepot LET. BESK Waar Die Bus Bly
Mo-	Dulasetulo(Ba-) -Dula+setulo AFR. BESK Voorsitter LET. BESK Stoelsitter	Bo-	Dulasetulo(Ma-) -Dula+setulo AFR. BESK Voorsitterskap LET. BESK Wat Op Die Stoei Sit
Bo-	Dulatanka(Ma-) -Dula+tanka AFR. BESK Tenkstaander LET. BESK Waar Die fenk Bly	Mo-	Dulatšhwene(Me-) -Dula+tšhwene AFR. BESK Assegaihout Aapsekos LET. BESK Waar Die Bobbejaan Bly
Le-	Duleputšwa(Bo-) -Dule+putšwa AFR. BESK Ou Man Grysaard LET. BESK Die Grysheid Het Uitgekam	Le-	Dumelakhweia(Ma-) -Dumela+khweia AFR. BESK Liggelowige LET. BESK Voorliefde vir Glo

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Di-	Dupanamapago -Dupa+na+ma+pa+go AFR. BESK Boesemvriende	Bo-	Elasagalo(Ma-) -Ela+sa+galo AFR. BESK Toonwaarde
	LET. BESK Wat Mekaar Se Boude Ruik		LET. BESK Die Vloei van Die Toonhoogte
Mo-	Ematsvgtš(i)(Me-) -Ema+ts+vetš(i) AFR. BESK Boom Wat Aan Euphorbiafamilie Behoort	Bo-	Emelafofane(Ma-) -Eme+la+(Se-)fofane AFR. BESK Lughawe Vliegveld
	LET. BESK Waar Die Koei Wat Pas Gekaif Het Staen		LET. BESK Waar vir Die Vliegtuig Gewag Word.
Bo-	Emelakeps(Ma-) -Eme+la+(Se-)kepe AFR. BESK Skeepsdok	Mo-	Epadidiba(Ba-) -Epa+di+di+ba AFR. BESK Begrafnisondernemer
	LET. BESK Waar vir 'N Skip Gewag Word		LET. BESK Wat Grafte Grave
Se-	Epamabitia(Di-) -Epa+mabi+ti+ia AFR. BESK Grafgraver Ondernemer	Bo-	Epamolemomo(Ma-) -Epa+mole+momo AFR. BESK Plek Waar Mens Medisyne Uitgrave Word
	LET. BESK Graver van Grafte		LET. BESK Waar Mens Medisyne Uitgrave
Se-	Epamokoti(Di-) -Epa+moko+ti AFR. BESK Gatgraver Handlanger van 'N Biervrou	Mo-	Fabatho(Da-) -Fa+ba+tho AFR. BESK Vrygewige Persoon
	LET. BESK Graver van 'N Gat		LET. BESK Wat vir Die Mense Gee
Se-	Famakhuure(Di-) -Fa+makhu+re AFR. BESK Versnelter	Mo-	Famasemo(Ba-) -Fa+ma+semo AFR. BESK Landbou-Aktiwiteite
	LET. BESK Wat Vet/brandstof Gee		LET. BESK Wat Die Lande Gee
Se-	Fammaiana(Di-) -Fa+mma+ia+na AFR. BESK Tint	Se-	Famolodi(Di-) -Fa+molo+di AFR. BESK Stamvurk
	LET. BESK Wat 'n Kleurtjie Gee		LET. BESK Wat Melodi Gee

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Mo-	Fapahlogo(Me-) -Fapa+hlogo AFR. BESK Kroon Band Om Hoof LET. BESK Wat Die Kop Toedraai	Se-	Fatameno(Di-) -Fata+meno AFR. BESK Tandekrupper LET. BESK Wat Die Tande Krap
Mo-	Fatamolilo(Me-) -Fata+mollo AFR. BESK Iemand Wat Moeilikheid Tussen Familielede Veroorsaak LET. BESK Wat Die Vuur Grou/krap	Se-	Fatanaga(Di-) -Fata+naga AFR. BESK Motorkar LET. BESK Wat Die Veld Grou
Se-	Fehlamae(Di-) -Fehla+mae AFR. BESK Eierkltser LET. BESK Wat Die Eiers Roer	Se-	Fehlamedu(Di-) -Fehla+medu AFR. BESK Aalwurm LET. BESK Wat Die Wortels Boor
Se-	Felapelwana(Di-) -Fela+pelwana AFR. BESK Persoon Wat Kort van Draad Is LET. BESK Waarvan Die Hartjie Opraak	Mo-	Fepalapa(Ba-) -Fepa+lapa AFR. BESK Broodwinner LET. BESK Wat Die Huisgesin Voed
Se-	Fepammele(Di-) -Fepa+mmele AFR. BESK Voedingstowwe Voedsef LET. BESK Wat Die Liggaam Voed	Ne-	Feradillale(Di-) -Fera+dillale AFR. BESK Stillende Medisyne LET. BESK Wat Die Pyn Kruis
Le-	Fetakgomo(Ma-) -Feta+kgomo AFR. BESK Persoon Wat Mensewaarde Bo Die van Geld Stel LET. BESK Wat Die Bees Oortref/ Verbygaan	Le-	Fetilepeelano -Fetile+peelano AFR. BESK Voorwaardelike Verlede Tyd LET. BESK Voorwaardelike Verlede Tyd
Le-	Fetilephethi -Fetile+(Le)phethi AFR. BESK Voltooid-Verlede Tyd LET. BESK Voltooid-Verlede Tyd	Le-	Fetiletsweledi -Fetile+tsweledi AFR. BESK Voortdurende Verlede Tyd LET. BESK Voortdurende Verlede Tyd

8. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Bo-	Fihlamahlo -Fihla+mahlo AFR. BESK Sigafstand LET. BESK Waar Die Oë Bereik	Le-	Foraope(Ma-) -Fofa+(Le)ope AFR. BESK Heerhalende Bynaam vir 'n Tsonga/sjangeaan LET. BESK Wat In Die Stoot /donga Vlieg
Se-	Fokitamova(Di-) -Fokita+mova AFR. BESK Waaiër LET. BESK Wat Die Wind Laat Waai	Se-	Foladijlooi(Di-) -Foladij+looi AFR. BESK Grondboontjieplukker LET. BESK Wat Grondboontjies Dors
Se-	Folamafela(Di-) -Fola+mafela AFR. BESK Mieliedorsmasjien LET. BESK Wat Mielies Dors	Di-	Foramahlo -Fore+mahlo AFR. BESK Bedriery Bedrog, Skyn LET. BESK Wat Die Oë Bedrieg
Bo-	Foromeladitena(Ma-) -Foromela+ditena AFR. BESK Steenmakery LET. BESK Wat Stene Vorm	Bo-	Forometasetena (Ma-) -Foromela+setena AFR. BESK Steenmakery LET. BESK Wat Die Steen Vorm
Bo-	Foromelathupi(Ma-) -Foromela+thupi AFR. BESK Gietery LET. BESK Wat Yster Vorm	Bo-	Futakomo(Ma-) -Futa+komo AFR. BESK Plek Waar Beeste Wei (Ver van Die Huis) LET. BESK Waar Die Beeste Wei
Bo-	Fulakwana(Ma-) -Fula+kwana AFR. BESK Waar Die Lammers Wei (Bate Naby Die Huis) LET. BESK Waar Die Lammers Wei	Bo-	Fulanku(Ma-) -Fula+ngu AFR. BESK Waar Die Skape Wei (Naby Die Huis) LET. BESK Waar Die Skape Wei
Bo-	Fulanudi(Ma-) -Fula+ndi AFR. BESK Heiveild vir Mak Bokke (Naby Die Huis) LET. BESK Waar Die Bokke Wei	Mo-	Gahlameno(Ma-) -Gahla+meno AFR. BESK Tandepoeier LET. BESK Wat Die Tande Laat Stoi

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Bo-	Gahlanamegala(Ma-) -Gahlana+megala AFR. BESK Telefoonsentrale LET. BESK Waar Die Drade Ontmoet	Di-	Gakaboi -Gaka+boi AFR. BESK Handebooie LET. BESK Wat Die Vrees Vergeet
Le-	Gakadibje(Ma-) -Gaka+dibje AFR. BESK Klipmes LET. BESK Wat Die Klippe Verwar	Bo-	Gapahlo -Gapa+(Le)ihlo AFR. BESK Ooglopendheid Opsigtelikheid LET. BESK Wat Die Oog Aankeer
Se-	Gapaletamo(Di-) -Gapa+letamo AFR. BESK Damskrop LET. BESK Wat Die Dam Aankeer (Bymekaar- Maak)	Le-	Garahlogo(Ma-) -Gara+hlogo AFR. BESK Band Om Kop LET. BESK Wat Om Die Kop Gerol Word.
Mo-	Garanafase(Me-) -Gafana+(Le)fase AFR. BESK Braedtegraad LET. BESK Wat Om Die Aarde Gedraai Word.	Mo-	Gakorong(Ba-) -Gaka+korong AFR. BESK Persoon Wat Koring Saai LET. BESK Wat Koring Saai
Se-	Gakorong(Di-) -Gaka+korong AFR. BESK Koringplanter LET. BESK Wat Koring Saai	Mo-	Gatakomo(Me-) -Gata+kgomo AFR. BESK Witstinkhout (Celtis Africana) LET. BESK Wat Die Beeste Trap.
Se-	Gatamarokwana(Di-) -Gatamarokwana AFR. BESK 'N Jong Seun Wat 'N Te Groot Broek Aan Het. LET. BESK Wat Op Die Broeke Trap.	Se-	Godisantsu(Di-) -Godisa+(Le-)intsu AFR. BESK Luidspreek (Klankversterker) LET. BESK Wat Die Stem Laat Groei
Le-	Gogakobo(Ma-) -Goga+kobo AFR. BESK Saak Met Betrekking Tot Voorhuwelike Swangerskap LET. BESK Wat Die Kombers Trek.	Se-	Gohlameno(Di-) -Gohla+meno AFR. BESK Tandekrapper LET. BESK Wat Die Tande Skuur

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Golelaphulo -Goleia+phulo AFR. BESK Te Veel Vee Aanhou/oorbewyding LET. BESK Wat Hunker Na Weiding. Wat Die Veld Laat Swaarkry	Le-	Goletšamollo(Ma-) -Goletša+mollo AFR. BESK Stoker Vuurromaker LET. BESK Wat Die Vuur Laat Groot Word.
Bo-	Gomameetse -Goma+meetse AFR. BESK Hoogwaterlyn Vloedlyn LET. BESK Waar Die Water Omdraai	Bo-	Gomapono -Goma+pono AFR. BESK Gesigseinder LET. BESK Waar Die Gesig(Sig) Omdraai.
Mo-	Gomarakgapana(Me-) -Gomara+kgapana AFR. BESK Klitsgras LET. BESK Wat Aan Die Sokkies Vasklou.	Se-	Gomarelameno -Gomarela+meno AFR. BESK Tandsteen Aanpaksel (Aan Tande) LET. BESK Wat Aan Die Tande Vasklou.
Se-	Gopaletamo(Di-) -Gopa+letamo AFR. BESK Damskrop LET. BESK Wat Die Dam Skrop	Se-	Gwaelaphaga(Di-) -Gwaela+phaga AFR. BESK Skurk LET. BESK Wat Die Wildekat Terg
Se-	Hiabamaebana(Di-) -Hiaba+maebana AFR. BESK Soort Valk LET. BESK Wat Die Klein Duifies Slag	Se-	Hiabamagotlo(Di-) -Hiaba+magotlo AFR. BESK Distel Dissel LET. BESK Wat Die Muise Steek
Ne-	Hiabamelao(Di-) -Hiaba+melao AFR. BESK Wetgewing LET. BESK Wat Die Wet Bekend Maak	Mo-	Hiabamolao(Ba-) -Hiaba+molao AFR. BESK Wetgewer LET. BESK Wat Die Wet Bekendmaak
Bo-	Hiabapšhjo -Hiaba+pšhjo AFR. BESK Lafhartigheid Verraad LET. BESK Wat In Die Niere Steek.	Le-	Hiabapšhjo(Ma-) -Hiaba+pšhjo AFR. BESK Lafraad Verraaiër LET. BESK Wat Die Nier Steek

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Se- Hlabathakana
-Hlabathakana
AFR. BESK Ryp
LET. BESK Wat Die Pit Deurboor

Ma- Hlabi^yadihlong
-Hlabisa^yadihlong
AFR. BESK Oorsaak van Skaamte
Skande
LET. BESK Wat Laat Skaam Kry.

Se- Hlagi^yakotsi(Di-)
-Hlagisa^yakotsi
AFR. BESK Ongeluksbringer
LET. BESK Wat Die Ongeluk Bring.

Ne- Hlahlamodupi(Di-)
-Hlahlamodupi
AFR. BESK Reënvoël
LET. BESK Wat Die Reën Lei.

Bo- Hlakamegoma(Ma-)
-Hlakamegoma
AFR. BESK Trekstang
LET. BESK Wat By Die Ploeg Aansluit.

Bo- Hlakanelatemo(Ma-)
-Hlakanelatemo
AFR. BESK Landboukunde
LET. BESK Wat Die Landbou Dien

Ne- Hlakoladihlare
-Hlakoladihlare
AFR. BESK Bynaam vir Die Maand Julie
LET. BESK Wat Die Bome Beroof

Bo- Hlabat^yat^ysi
-Hlabat^y(Le)^yat^ysi
AFR. BESK Ooste
LET. BESK Waar Die Son Opkom.

Le- Hlagamonna(Ma-)
-Hlagamonna
AFR. BESK Aantreklike Mooi Vrou
LET. BESK Wat Die Man Laat Verskyn

Se- Hlahladifofu(Di-)
-Hlahladifofu
AFR. BESK Leier van Die Blindes
LET. BESK Wat Die Blindes Lei.

Ne- Hlahlamu^ysi
-Hlahlamu^ysi
AFR. BESK Rookwolke
Digte Rook Wat Soos Wolke
LET. BESK Wat Die Wolke Lei

Bo- Hlakanelaset^yshaba(Ma-)
-Hlakanelaset^yshaba
AFR. BESK Gemeenskapsentrum
LET. BESK Waar Die Volk Bymekaar Kom.

Mo- Hlakant^yshi(Ba-)
-Hlakant^yshi
AFR. BESK Persoon Wat Kritiek Uitspreek
Op Wat Hy Ontvang
LET. BESK Wat Deur Die Vlieg Gepla Word

Ne- Hlamakiti(Di-)
-Hlamakiti
AFR. BESK Fiktiewe Storie
LET. BESK Wat Eenheidsgevoel Saamstel

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Mo-	Hiankeiatemo(Ba-) -Hiankeia+temo AFR. BESK Landboubeampte LET. BESK Wat Die Landbou Dien	Mo-	Hiapameetse(Me-) -Hiapa+meetse AFR. BESK Soort Boom(Sade As Purgeermiddel Gebruik) LET. BESK Wat Die Water Was
Mo-	Hiapetsetemo(Ba-) -Hiapetset+temo AFR. BESK Landbouvoorman LET. BESK Wat Die Landbou Oppas	Le-	Hiatharfeio(Me-) -Hiatharfeio AFR. BESK Lokatiewe Bywoord LET. BESK Wat Plek Aandui
Le-	Hiathamokwa(Ma-) -Hiathamokwa AFR. BESK Bywoord van Wyse LET. BESK Wat Wyse Aandui	Le-	Hiathanako(Ma-) -Hiatha+nako AFR. BESK Bywoord van Tyd LET. BESK Wat Tyd Aandui
Bo-	Hiatvabjanna(Ma-) -Hiatvwa+(Se-)bjana AFR. BESK Opwaskamer LET. BESK Wat Die Skottelgoed Was	Mo-	Hiatvadijanna(Ba-) -Hiatvwa+di+jana AFR. BESK Huishulp LET. BESK Wat Die Skottelgoed Was
Ne-	Hiatvadinoka(Di-) -Hiatvadinoka AFR. BESK Bykomende-Vrou LET. BESK Wat Die Riviere Was	Se-	Hiatvamenno(Di-) -Hiatvamenno AFR. BESK Landeboom LET. BESK Wat Die Tande Was
Bo-	Hiayatumelio -Hiaya+atumelio AFR. BESK Kleingelovigheid LET. BESK Wat Geloof Laat Opraak	Mo-	Hiayatumelio(Ba-) -Hiaya+atumelio AFR. BESK Kleingelovige LET. BESK Wat Geloof Laat Opraak
Ne-	Hiokaboitomogolo -Hioka+boitomogolo AFR. BESK Onervarendheid LET. BESK Wat Ervaring Soek	Ia-	Hiokaditonobo- -Hioka+ditonobo AFR. BESK Syvioletta Rufescens LET. BESK Die Bokspringery Soek

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Se-	Hloka lesego(Di-) -Hloka+lesego AFR. BESK Ramspoedig LET. BESK Wat Vrolikheid Soek	Se-	Hloka lešoga(Di-) -Hloka+lešoga AFR. BESK Genadelose (Mens) LET. BESK Wat Barmhartigheid Soek (Ontbreek)
Ma-	Hlokapalo -Hloka+apalo AFR. BESK Ontelbaar LET. BESK Wat Telbaarheid Ontbreek (Soek)	Le-	Hlokapopo(Ma-) -Hloka+popo AFR. BESK Naamlose Voorwerp LET. BESK Wat Gestalte Soek(Ontbreek)
Mo-	Hlokašope(Bg-) -Hloka+(Le)šope AFR. BESK Swerwer Nomade LET. BESK Wat Die Ruïne Soek	Ne-	Hlokatemogo -Hloka+temogo AFR. BESK Onervarendheid LET. BESK Wat Begrip Soek/ontbreek
Mo-	Hlokatsebo(Ba-) -Hloka+tsebo AFR. BESK Ongehoorsame Persoon Stouterd LET. BESK Wat Begrip Ontbreek/soek	Bo-	Hlokatsebo(Ma-) -Hloka+tsebo AFR. BESK Ongehoorsamheid LET. BESK Wat Begrip Ontbreek/soek
Se-	Hlokojathapo(Di-) -Hloko+athapo AFR. BESK Katoenskeiding LET. BESK Wat Die Pit Verwyder	Ma-	Hloladikana -Hlo+ladikana AFR. BESK Ingetoënhed van 'N Vrou Wanneer Haar Man Weg Is LET. BESK Wat Deur Die Barste Loer
Le-	Hlomahlakore(Ma-) -Hlo+ahlakore AFR. BESK Syknop LET. BESK Wat Die Sy/kant Vasstel	Se-	Hlomamabone(Di-) -Hlo+amabone AFR. BESK Kandelaaer LET. BESK Waar Die Ligte Ingesteek Word.
Le-	Hlomatlakala(Ma-) -Hlo+matlakala AFR. BESK Blaarkop LET. BESK Wat Die Blaar Vasstel	Le-	Hlomatšoba(Ma-) -Hlo+matšoba AFR. BESK Blomkop LET. BESK Wat Die Blom Vasstel

9. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Se-	HiwekiꞤꞤemova(Di-) -HiwekiꞤꞤamoya AFR. BESK Lugsuiwenaar LET. BESK Wat Die Lug Schoonmaak	Bo-	Hunamaoto -HunaꞤꞤmaoto AFR. BESK Die Graf LET. BESK Wat Die Voete Vasbind
Se-	Imelabalata -ImelaꞤꞤabalata AFR. BESK Swaar Las Op Die Volgelinge LET. BESK Wat Te Swaar Is Vir Die Volgelinge	Ma-	Inatsepe -InatꞤꞤsepe AFR. BESK Saaking van Skoffelwerk LET. BESK Wat Skoffelwerk Gesaak Word MaꞤꞤ. Op Die Skoffelplakke Leun
Se-	IꞤꞤamadi:(Di-) -IꞤꞤamadi AFR. BESK Slagaar LET. BESK Wat Die Bloed Wegneem	Mo-	IꞤꞤaphahilo(Ba-) -IꞤꞤaphahilo AFR. BESK Besteljong LET. BESK Wat Die Goedere Wegneem
Mo-	ItaodiꞤꞤaphelo(Ba-) -ItaodiꞤꞤaphelo AFR. BESK Outobiograaf LET. BESK Wat Sy Eie Lewe Beskryf	Bo-	ItaodiꞤꞤaphelo(Ma-) -ItaodiꞤꞤaꞤꞤ(Bo)phelo AFR. BESK Outobiografie LET. BESK Wat Eie Lewe Beskryf
Mo-	Ithaphala(Me-) -Ithaphala AFR. BESK Oorkruiper LET. BESK Wat Die Beulel Slaan	Mo-	Ithutabongi(Ba-) -Ithutabongi AFR. BESK Argitekstudent LET. BESK Wat Bouery Bestudeer
Mo-	Ithutafika(Ba-) -IthutaꞤꞤ(Ma-)fika AFR. BESK Geoloog LET. BESK Wat Vir Homseif Klippe Bestudeer	Mo-	Ithutatiro(Ba-) -IthutaꞤꞤ(fo) AFR. BESK Leerjonge LET. BESK Vir Homseif Die Werk Aanleer
Bo-	Ithutatiro(Ma-) -IthutaꞤꞤ(iro) AFR. BESK Werktuigkunde LET. BESK Wat Die Werk Leer	Se-	Jabana(Di-) -JaꞤꞤabana AFR. BESK Eimboog LET. BESK Wat Die Kinders Eet

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Se-	Jabatho(Di-) -Ja+ batho AFR. BESK Mensvreter LET. BESK Wat Mensse Eet	Mo-	Jabohwa(Ba-) -Ja+bohwa AFR. BESK Gerespekteerde Persoon LET. BESK Wat Die Dood Eet
Mo-	Jadihogo(Ba-) -Ja+dhogo AFR. BESK 'N Gerespekteerde Persoon LET. BESK Wat Die Koppe Eet	Se-	Jadimeja(Di-) -Ja+dimela AFR. BESK Plantetende Dier LET. BESK Wat Plante Eet
Mo-	Jahlapi(Ba-) -Ja+hlapi AFR. BESK Engelsman LET. BESK Wat Vis Eet	Se-	Jahlapi(Di-) -Ja+hlapi AFR. BESK Groot Viseter LET. BESK Wat Vis Eet
Mo-	Jakgaka(Ba-) -Ja+kgaka AFR. BESK Eter van 'N Tarentaal (iets op Die Gewete lê) LET. BESK Wat 'N Tarentaal Eet	Bo-	Jalefa -Ja+lafa AFR. BESK Toestand van Erfgenaam Wees LET. BESK Wat Die Erfenis Eet
Mo-	Jalefa(Ba-) -Ja+lafa AFR. BESK Erfgenaam LET. BESK Wat Die Erfenis Eet	Se-	Jamorogo(Di-) -Ja+morogo AFR. BESK Vegetarier Plantetend LET. BESK Wat Groente Eet
Se-	Jamoroko(Di-) -Ja+moroko AFR. BESK Lonchura Curculata LET. BESK Wat Semeis Eet	Se-	Jamosela -Ja+mosela AFR. BESK Gee Aan Iemand Die Pinkie, en Ny/sy Neem Die Hand LET. BESK Wat Stert Eet
Se-	Janaga(Di-) -Ja+naga AFR. BESK Motorvoertuig LET. BESK Wat Die Veld Eet	Le-	Janaga(Ma-) -Ja+naga AFR. BESK Motorkar LET. BESK Wat Die Veld Eet

8. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Se-	Janama(Di-) -Ja+nama AFR. BESK Vleiseter LET. BESK Wat Vleis Eet	Le-	Janku(Ma-) -Ja+ku AFR. BESK Lid van Die Majankuregiment LET. BESK Wat 'N Skeep Eet
Se-	Japatsa(Di-) -Ja+patse AFR. BESK Daggaroker LET. BESK Wat Daggas Eet	Le-	Japela(Ma-) -Ja+pele AFR. BESK Soort Giftige Slang Wat In Die Berge Hou en Dassies Vreet. LET. BESK Wat 'N Dassie Eet
Mo-	Japela(Ma-) -Ja+pele AFR. BESK Soort Boom LET. BESK Wat Die Dassie Eet	Se-	Jaseuta(Di-) -Ja+seuta AFR. BESK Mens Wat Nie Vergewe Of Verges Nie. LET. BESK Wat 'Iats Wat Vrot Is Eet
Le-	Jatsela(Ma-) -Ja+tsela AFR. BESK Vinnige Hardloper LET. BESK Wat Die Pad Eet	Le-	Jatshelote(Ma-) -Ja+tshelete AFR. BESK Verkwister Deurbringer LET. BESK Wat Die Geld Eet
Ne-	Kamogadibetsy(Di-) -Ka+mo+ga+di+be+tsa AFR. BESK Ontwapening LET. BESK Wat Die Wapens Afneem	Ne-	Kamogelabaeng (K)amogela+baeng AFR. BESK Gasvryheid LET. BESK Wat Die Gaste Ontvang
Ne-	Kelelatshila -Ele+atshila AFR. BESK Rioiering LET. BESK Waar Die Onsuiverhede Vloei	Ne-	Kemapaolo(Di-) -E-ma+pa+o AFR. BESK Plaaswaarde LET. BESK Waar Die Waarde Staen
Ne-	Ketahlogo(Di-) -Ke+ta+hi+logo AFR. BESK Preprefiks LET. BESK Wat Die Kop Voorgaan	Se-	Kgabamobu(Di-) -Kga+ba+mobu AFR. BESK Plek Waar Grond Uitgegrawe Word, Gruisgat LET. BESK Wat Grond Opkap

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Se-	Kgafaditladi(Di-) -Kga f a+ditiadi AFR. BESK Weerligafleier LET. BESK Wat van Weerlig Ontslae Raak	Ne-	Kgagolamegolo(Di-) -Kgogola+megolo AFR. BESK Iets Wat Jou Keelskeur (Bv. 'N Kwaai Hond/ongedierde) LET. BESK Wat Die Grotes Verskeur
Mo-	Kgakamatlalo(Ba-) -Kgakamatlalo AFR. BESK Leerlooier LET. BESK Wat Rieme Meng	Bo-	Kgakamatlalo(Ma-) -Kgakamatlalo AFR. BESK Leerlooier LET. BESK Wat Velle Brui
Ne-	Kgakgamu ^Y i(Di-) -Kga kga+mu ^Y i AFR. BESK Reuk van Rook (Soos van Gebraaide Vleis Of Pap) Wat Die Rook Aanhaak	Di-	Kgakoliathuto -Kgakoliathuto AFR. BESK Lesaantekeninge LET. BESK Wat Die Les Inwy
Ma-	Kgalamatona(Bo-) -Kgalamatona AFR. BESK Homoseksuele Persoon LET. BESK Wat Die Hoofmanne Teenspreek	Ne-	Kgalananko(Di-) -Kgalananko AFR. BESK Neusbloeding Neusbloed LET. BESK Skending van Die Neus
Bo-	Kgalatiou -Kgalatiou AFR. BESK Naam van Bergpas In Loeloeberg LET. BESK Wat Die Olifant Vermaan	Mo-	Kgaladithekethe(Ba-) -Kgaladithekethe AFR. BESK Kaartjiesondersoeker LET. BESK Wat Die Kaartjies Stamp
Ne-	Kgeramatona(Di-) -Kgeramatona AFR. BESK Trassie LET. BESK Wat Aan Die Hoofmanne Knaag	Mo-	Kgethan ^{ly} shi(Ba-) (Mo)kgethan ^{ly} shi AFR. BESK Kieskeurige, Persoon Wat Die Vlieg Uit Die LET. BESK Wat Die Vlieg Kies
Mo-	Kgethantshi(Ba-) -Kgethantshi AFR. BESK Kieskeurige(Persoon Wat Die Vlieg Uit Die Meik Haal, LET. BESK Wat Die Vlieg Kies	Ne-	Kgobaboloko(Di-) -Kgoba+boloko AFR. BESK Miskruier LET. BESK Wat Mis Versamel

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Bo-	Kgobadingwalo(Ma-) -kgoba+dingwalo AFR. BESK Argief LET. BESK Wat Geskrifte Versamel	Se-	Kgobaditlakala(Di-) -kgoba+ditlakala AFR. BESK Snippermandjie LET. BESK Wat Afval Versamel
Bo-	Kgobakgerere(Ma-) -kgoba+kgerere AFR. BESK Implementekamer Skuur LET. BESK Wat Gereedskap Versamel	Bo-	kgobangati -kgoba+ngati AFR. BESK Otoriteite Mag LET. BESK Wat Die Blaarpens Versamel
Mo-	kgobapuku(Ba-) -kgoba+puku AFR. BESK Bibliotekaris LET. BESK Wat Boeke Versamel	Bo-	kgobapuku(Ma-) -kgoba+puku AFR. BESK Biblioteek LET. BESK Wat Boeke Versamel
Mo-	Kgobarekoto(Ba-) -kgoba+rekoto AFR. BESK Diskotekaris LET. BESK Wat Plate Versamel	Bo-	kgobarekoto(Ma-) -kgobak+rekoto AFR. BESK Diskoteek LET. BESK Wat Plate Versamel
Ne-	Kgogolamobu(Di-) -kgogola+mobu AFR. BESK Erosie (Grond) LET. BESK Wat Die Grond Wegspoel	Ne-	kgogolamooko(Di-) -kgogola+mooko AFR. BESK Eerste Reën Na Die Oes LET. BESK Wat Die Kaf Wegspoel
Ne-	Kgohlaganyamehlagare -kgohlaganya+mehlagare AFR. BESK Klem In Die Kaak LET. BESK Wat Die kakebene Vaskoppel Saamsnoer.	Ne-	kgohlolo ^v gsehuba -kgohlolo ^{sa} +sehuba AFR. BESK Hoes LET. BESK Wat Die Bors Laat Ooprek
Di-	kgokabadi ^v sa -kgoka+badi ^{sa} AFR. BESK Herderspele LET. BESK Wat Die Wagters Aanmekaar Koppel.	Le-	kgoka ^v leamanyi(Ma-) -kgoka+leamanyi AFR. BESK Relatiefskakeel LET. BESK Wat Die Relatief Koppel

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Le-	Kgokalediri (Ma-) -Kgo ka+lediri AFR. BESK Werkwoordskake1 LET. BESK Wat Die Werkwoord Koppel	Le-	Kgokalehlaodi (Ma-) -Kgo ka+lehlaodi AFR. BESK Adjektiefskake1 LET. BESK Wat Die Adjektief Koppel
Ne-	Kgokamašego -Kgo ka+mašego AFR. BESK Aandster LET. BESK Wat Die Nagte Vasbind	Le-	Kgokamong (Ma-) -Kgo ka+mong AFR. BESK Besitskake1 LET. BESK Wat Die Besitter Koppel
Le-	Kgokasediri (Ma-) -Kgo ka+sediri AFR. BESK Onderwerpskake1 LET. BESK Wat Die Onderwerp Koppel	Le-	Kgokasedirwa (Ma-) -Kgo ka+sedirwa AFR. BESK Voorwerpskake1 LET. BESK Wat Die Voorwerp Koppel
Ne-	Kgotaditho (Di-) -Kgo la+ditho AFR. BESK Anatomie LET. BESK Wat Die Liggaamsdele Wegsny.	Ne-	Kgomaswantšho (Di-) -Kgo ma+(Se-)swantšho AFR. BESK Flenniebord LET. BESK Waar Afbeeldings Aan Kleef.
Le-	Kgopamoka (Ma-) -Kgo pa+moko AFR. BESK Laat Reën Winterreën LET. BESK Wat Die Kaf Wegkru1	Ne-	Kgorogelabaeng (Di-) -Kgorogela+baeng AFR. BESK Herberg LET. BESK Waar Gaste Aankom
Ne-	Kgorulamala (Di-) -Go ruja+mala AFR. BESK Laaste Kind van 'N Vrou LET. BESK Wat Die Ingewande Uitskep	Ne-	Kgwaisamollo (Di-) -Kgwaisa+mollo AFR. BESK Vuurherdste1 LET. BESK Wat Die Vuur Stook
Se-	Khudušabophelo (Di-) -Khuduša+bophelo AFR. BESK iets Wat Doodmaak Bv. Geweer, Gif. LET. BESK Wat Die Lewe Laat Vertrek	Ne-	Khunoliamoraba (Di-) -Khunolila+moraba AFR. BESK Mediese Fooi LET. BESK Wat Die Medisynetas Oopmaak

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Khupamarama(Di-) -khupa+marama AFR. BESK Geheim LET. BESK Wat Die Wange Toehou	Se-	Khupamoro(Di-) -khupa+moro AFR. BESK Gekookte Voorpoot van Haas LET. BESK Wat Die Sous Vashou
Ne-	Khurumelakhuru(Di-) -Khurumela+khuru AFR. BESK Knieskyf LET. BESK Wat Die Knieg Bedek	Se-	Khutamoya(Di-) -khuta+moya AFR. BESK Versmoring, Verstikking Asfiksie LET. BESK Wat Die Asem Toemaak
Bo-	Khutšasetimela -khutša+setimela AFR. BESK Treinhalte Spoorweghalte LET. BESK Waar Die Trein Rus	Ne-	Khwelatumelo(Di-) -khwela+tumelo AFR. BESK Martelaar LET. BESK Wat vir Die Geloof Sterf
Ne-	Khwišaditho -khwiša+ditho AFR. BESK Polio Kinderverlamming LET. BESK Wat Die Liggamsdele Laat Sterf	Ne-	Kilabagolegwa(Di-) -Kila+bagolegwa AFR. BESK Anti-Bandietbeweging LET. BESK Wat Bandiete Vermy.
Ne-	Kilabajuta(Di-) -kila+bajuta AFR. BESK Antisemitisme LET. BESK Wat Jode Vermy	Ne-	Kimetšaphulo(Di-) -imetsa+phulo AFR. BESK Oorbeweiding LET. BESK Wat Te Veel Is vir Die Welveld
Ne-	Kokabadiša(Di-) -koka+badiša AFR. BESK Iets Wat Jou Aandag Atrek LET. BESK Wat Die Wagters Na Alle Kante Versprei	Ne-	kokabodisa(Di-) -koka+bodisa AFR. BESK Iets Wat Jou Aandag Aftrek LET. BESK Wat Die Aandag Na Alle Kante Uitstrek.
Ne-	Kokelagae(Di-) -koke+lagae AFR. BESK Tuisverpleging LET. BESK Wat By Die Huis Verpleeg	Ne-	koketšatheko(Di-) -Oketša+theko AFR. BESK Bykomstige Koste LET. BESK Wat Die Prys Vermeerder

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

1a-	koke tšatsema (Bo-) -Ohe tšaa+(Le)tsema AFR. BESK Luitaard LET. BESK Mens Wat Min Werk Wat Die Werkgeselskap Laat Toeneem	1a-	Kokomeledi tšaba -Okomele+diti tšaba AFR. BESK Oodi: (Opsigter Oor Al Die Mens: tšaa) / LET. BESK Wat Toesig Hou Oor Nastes/ Voike
Ne-	Kotamošve -Kotamošve AFR. BESK Paddaspring LET. BESK Wat Die Meerikat Bedreig	Mo-	Kotatšig (Me-) -Kotatšig AFR. BESK Groot Wit Sprinkaanvoël LET. BESK Wat Die Sprinkaan Bedreig
Ne-	Kotlanama -Kotlanama AFR. BESK Vietsvormend LET. BESK Wat Viets Versamel	Ne-	Kwanamedumo (Di-) -Kwanamedumo AFR. BESK Enharmonie LET. BESK Geluide Wat Ooreenstem
Mo-	Kwašngogo (Ba-) -Kwašngogo AFR. BESK Armlastige Persoon LET. BESK Wat Die Armoede Voel	Le-	Lahla kgati (Me-) -Lahla kgati AFR. BESK Lifaard LET. BESK Wat Die Lat Weggooi
Mo-	Lalokgvedi (Me-) -Lalokgvedi AFR. BESK Calodendum Vapense Wildekasteling LET. BESK Wat Met Die Maan Verdoef	Mo-	Lalanoga (Me-) -Lalanoga AFR. BESK Soort Struik LET. BESK Waar Die Slang Verdoef
Mo-	Lalatadi (Me-) -Lalatadi AFR. BESK Reënboog LET. BESK Waar Die Meerlig Verdoef	Mo-	Laoladi tšwethwi (Ba-) -Laoladi tšwethwi AFR. BESK Verkeersinspekteur LET. BESK Wat Die Vervoermiddels Regeer
Mo-	Latadi koloto (Ba-) -Latadi koloto AFR. BESK Skuldinvorderaar LET. BESK Wat Skuld Invorder	Bo-	Latadi koloto (Ma-) -Latadi koloto AFR. BESK Skuldinvordering LET. BESK Wat Skuld Invorder

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Mo- Layangwana(Ba-)
 -Laya+ngwana
 AFR. BESH iemand Wat 'N Kind Beveel
 LET. BESH Wat 'N Kind Beveel

Ma- Lebatšamatšhwenyego
 -Lebatša+matšhwenyego
 AFR. BESH Bier
 LET. BESH Sterk Drank
 Wat Die Moeilikheid Laat
 Vergeet

Se- Lekanyaboloto(Di-)
 -Lekanya+boloto
 AFR. BESH Voltmeter
 LET. BESH Wat Die Volt Meet

Se- Lekanyaphišo(Di-)
 -Lekanya+phišo
 AFR. BESH Termometer
 LET. BESH Wat Die Hitte Meet

Bo- Lekanyatheko(Ma-)
 -Lekanya+theko
 AFR. BESH Taksasie
 LET. BESH Wat Die Prys Meet

Mo- Lemakorong(Ba-)
 -Lema+korong
 AFR. BESH koringboer
 LET. BESH Wat koring Ploeg

Mo- Lematsela(Ba-)
 -Lema+tselā
 AFR. BESH Persoon Wat Die Pad Skraap
 LET. BESH Wat Die Pad Ploeg

Bo- lebameetse
 -Leba+meetse
 AFR. BESH Waterkant
 LET. BESH Peil van Die Water

Ne- Lekadigale(Di-)
 -Leka+digale
 AFR. BESH Die Seun Wat Eerste Voor Die
 Kaptein Se Seuns Besny Word.
 LET. BESH Wat Die Ridders Toets

Se- Lekanyamasa(Di-)
 -Lekanya+masa
 AFR. BESH Massameter
 LET. BESH Wat Die Massa Meet

Mo- Lekanyatheko(Ba-)
 -Lekanya+theko
 AFR. BESH Taksateur
 LET. BESH Wat Die Prys Meet

Le- Lelekatlou(Ma-)
 -Leleka+tlou
 AFR. BESH Komandiere
 LET. BESH Wat Die Olifant Wegjaag

Bo- Lemakorong(Ma-)
 -Lema+korong
 AFR. BESH Koringboerdery
 LET. BESH Wat Koring Ploeg

Se- Lematsela(Di-)
 -Lema+tselā
 AFR. BESH Padskraper
 LET. BESH Wat Die Pad Ploeg

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Mo-	Let ^s ahlong(Ba-) -Let ^s a+hl ^o ng AFR. BESK Persoon Wat Hom Skandelik Gedra LET. BESK Wat Die Skaamte Laat Los	Mo-	Letakgolego(Ba-) -Leta+kgolego AFR. BESK Bewaarder LET. BESK Wat Waghou Oor Die Gevangenis.
Mo-	Leta ^v lešaka(Ba-) -Leta+lešaka AFR. BESK Kapteinswag LET. BESK Wat Oor Die Kraal Waghou	Mo-	Leta ^v šaka(Me-) -Leta+(Le-)šaka AFR. BESK kwikkie kwikstertjie LET. BESK Wat Oor Die Kraal Waghou
Mo-	Let ^s amoropa(Ba-) -Let ^s a+moropa AFR. BESK Tamboerslaner LET. BESK Wat Die Tamboer Bespeel.	Mo-	Let ^s aphalafala(Ba-) -Let ^s a+phalafala AFR. BESK Amptenaar Wat Die Beuel Blaas Om Die Mans Op Te Roep LET. BESK Wat Die Beul Bespeel
Ba-	Lia ^h khutšo -Lia+khutšo AFR. BESK Mense Wat Vrede Begeer LET. BESK Wat Vrede Begeer	Le-	Lia ^h kwana(Me-) -Lia+kwana AFR. BESK kwêkwêvoël LET. BESK Wat Instemmend Skree
Mo-	Liangaka(Ba-) -Lia+ngaka AFR. BESK Die Wat 'N Dokter Nodig Het. LET. BESK Wat Huil vir 'N Dokter	Mo-	Logamaano(Ba-) -Loga+maano AFR. BESK Beplanner LET. BESK Wat Planne Beraam
Ne-	Logamaano(Di-) -Loga+maano AFR. BESK Beraaming van 'N Plan Beplanning LET. BESK Wat Planne Beraam	Mo-	Lomatsebe(Ba-) -Loma+ts ^e be AFR. BESK Persoon Wat 'N Geheim Vertel. LET. BESK Wat Die Oor Byt.
Mo-	Lopabadimo(Ba-) -Lopa+badimo AFR. BESK Iemand Wat Bid Tot Die Geeste van Die Voorvaders. LET. BESK Wat Die Voorvaders Smeek	Se-	Lotanama(Di-) -Lota+nama AFR. BESK Vleiskas LET. BESK Wat Die Vleis Bewaar

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Bo-	Lotanama(Ma-) -Lota+nama AFR. BESK Vleiskas LET. BESK Wat Die Vleis Bewaar	Mo-	Lotatlhago(Ba-) -Lota+tlhago AFR. BESK Natuurbewaarder LET. BESK Wat Die Oorsprong Bewaar
Bo-	Lotatlhago(Ma-) -Lota+tlhago AFR. BESK Natuurreservaat LET. BESK Wat Die Oorsprong Bewaar	Ne-	Loyamadi -Loya+madi AFR. BESK Bloedvergiftig LET. BESK Wat Die Bloed Toor
1a-	Maikuta lehlabo(Bo-) -Ikuta+lehlabo AFR. BESK Versteker By Dag. Wegkruiper Gedurende Die Dag. LET. BESK Wat Homself In Sand Versteek.	1a-	Mailangwane(Bo-) -Ila+ngwane AFR. BESK 'N Honger Hond LET. BESK Wat Die Beenfluit Haat.
1a-	Makgalamatoro(Bo-) Ma-Kgala+matona AFR. BESK Homoseksuele Persoon LET. BESK Wat Die Hoofmanne Teenspreek	1a-	Malahiwadiboya(Bo-) -Lahlwa+leboya AFR. BESK Esel, Donkie, 'N Nikswerd Persoon LET. BESK Waarvan Die Hare Weggegooi Word
1a-	Matshatshalebelo(Bo-) Ma-Tshatsha+lebelo AFR. BESK Goeie Hardloper, Naelloper. LET. BESK Wat Die Spoed Smeer	Ne-	Melamodu(Di-) -Mela+modu AFR. BESK Wortelmussie LET. BESK Wortelgroei
Se-	Metaoli(Di-) -Meta+oli AFR. BESK Meetlat LET. BESK Wat Olie Meet	Mo-	Mmalatshetele(Ba-) -Bala+tshelete AFR. BESK Kassier LET. BESK Wat Geld Tel
Mo-	Mmapatsadišišimisi(Ba-) -Bapatsa+dišišimisi AFR. BESK Handelaar In Aanstootlike (Bedrywe) Goedere. LET. BESK Wat Handeldryf In Aanstootlikhede.	Mo-	Mmapatsalefase(Ba-) -Bapatsa+iefase AFR. BESK Grondspekaleur LET. BESK Wat Handeldryf Met Die Aarde

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Mo-	Mmetladiswants ^y ho(Ba-) -Betladiswants ^h ho AFR. BESK Beeldhouer LET. BESK Wat Beelde Uitbeeld	Mo-	Mmetlakgame ^l o(Me-) -Betlakgame ^l o AFR. BESK Witpeer LET. BESK Wat Die Emmer Uit Beitel
Mo-	Mmet ^s anoto(Ba-) -Bet ^s anoto AFR. BESK Hamergooier LET. BESK Wat Die Hamer Gooi	Mo-	Mmokadint ^s j(Ba-) -Bokadint ^s i AFR. BESK Persoon Wat Vlieë Wegwaa LET. BESK Wat Vlieë Wegwaa
Mo-	Mmolaelat ^s henyi(Ba-) -Bolaelat ^s henyi AFR. BESK Iemand Wat Ander Se Besittings Nie Oppas Nie. LET. BESK Wat Doodmaak vir Vernieling	Mo-	Mmolaelaphe ^f o -Bolaelaphe ^f o AFR. BESK Waar 'N Rokie Is, Moet 'N Vuurjie Wees. LET. BESK Wat Die Wind Verteel
Mo-	Mmopabath ^o -Bopabath ^o AFR. BESK Die Skepper LET. BESK Wat Mense Skep (Vorm)	Mo-	Mmopapit ^s a(Ba-) -Bopapit ^s a AFR. BESK Pottebakker LET. BESK Wat 'N Pot Vorm
Mo-	Mmopasetshab ^a (Ba-) -Bopasetshab ^a AFR. BESK Nasiebouer LET. BESK Wat Die Nasie Vorm	Mo-	Mmu ^y akarolo(Ba-) -Busakarolo AFR. BESK Administrateur LET. BESK Wat 'N Cedeeite Regeer
Mo-	Mmu ^y apelo(Ba-) -Busapelo AFR. BESK 'N Gemoedelike Persoon LET. BESK Wat Die Hart Regeer	Mo-	Mmu ^y atiou(Ba-) -Busatiou AFR. BESK Goewerneur=Generaal LET. BESK Wat Die Olifant Regeer
Mo-	Mphalagopa ^l (Me-) -Falagopa ^l AFR. BESK Soort Boom Met Baie Stamme LET. BESK Wat Die Stuk Skraap	Mo-	Mphalag ^s amaru(Me-) -Falagsamaru AFR. BESK Katdoring LET. BESK Wat Die Wolke Laat Oorvloei.

3. Werkwoord + Naamwoord (ww + nv)

Ne-	Mphaashiloo(Di-) -Fapa+hiolo AFR. BESK Band Om Kop LET. BESK Wat Die Kop Toedraai	Mo-	Mpharakgopa(Me-) -Fara+kgopa AFR. BESK Soort Boom LET. BESK Wat Die Mik/vurk Krom Maak
Mo-	Mpharatsihwene(Me-) -Fara+shwene AFR. BESK Rosyntjiesbos LET. BESK Wat Die Bobejaan Verhinder	Mo-	Mphatanare(Me-) -ata+nare AFR. BESK Soort Ooringboom LET. BESK Jittartende Persoon Wat Die Burfel Grave
Mo-	Mphelabeke(Me-) -Fela+beke AFR. BESK Naweek LET. BESK Waar Die Week Eindig	Mo-	Mphenyaxilo(Ba-) -fenyaxilo AFR. BESK 'N Oorwinnaar Wat Ashou Die Oorwinne Slaan LET. BESK Wat Die Malery Dorwin
Se-	Mumaleboto(Di-) -Mum+leboto AFR. BESK Telefoon LET. BESK Wat Die Mond Sluit Teen Die Muur.	Mo-	Nomeiathaba(Ba-) -Namei+thaba AFR. BESK Bergklimmer LET. BESK Wat Die Berg Opklim
Bo-	Nepanaledi -Nep+naledi AFR. BESK Sterrekunde LET. BESK Wat Die Ster Iref (Raak)	Mo-	Nepanaledi(Ba-) -Nep+naledi AFR. BESK Sterrekundige LET. BESK Wat Na Die Sterre Loer
Mo-	NeXapula(Ba-) -NeXap+ula AFR. BESK Reënmaker LET. BESK Wat Laat Reën	Ne-	Ngamolatsatši(Di-) -Ngamola+(Le)tsatši AFR. BESK Subtropie LET. BESK Wat Die Son Pla
Se-	Ngangamhlagare -Nganga+mhlagare AFR. BESK Kiem in Die Kaak LET. BESK Wat Die Kake Span	Mo-	Nganga+tau(Me-) -Nganga+tau AFR. BESK Blouhaak (Boom) LET. BESK Wat Die Leeu Strem

a. Werkwoord + Naamwoord (wv + nw)

Se-	Okamedijahgbs(Di-) -Okamedijahgbs AFR. BESK Wat Oor Die Nasies Opsig Hou, LET. BESK Wat Oor Die Nasies Opsig Hou	Mo-	Oketsasema(Ba-) -Oketsasema AFR. BESK Mens Wat Min Werk, LET. BESK Wat Die Wortels Vermeerder.
Se-	Okobatsahloko -Okobatsa+(Bo) Hloko AFR. BESK Pynstillende Saif LET. BESK Wat Die Pyn Laat Bedaar	Se-	Oellamatlakala(Di-) -Oellamatlakala AFR. BESK Vuilgoedbak Vuilisbak LET. BESK Wat Vuilis Bymeekaarskraap
Se-	Opahloqwana -Opahloqwana AFR. BESK Soort Siekte Onder Skape LET. BESK Wat Die Koppie Klap	Ma-	Orahlolo -Orahlolo AFR. BESK Sonskyn Kollie Kollie, Sonskyn LET. BESK Wat Die Kollies Verwarm
Se-	Oatlakala(Di-) -Oatlakala AFR. BESK Stofnan LET. BESK Wat Die Vuilis Maer Maak	Mo-	Otlelasetimeja(Ba-) -Otlelasetimeja AFR. BESK Treindrywer LET. BESK Wat Die Trein Voer
Ne-	Palamašoja(Di-) -Palamašoja AFR. BESK Rooiborsfiskaal LET. BESK Wat Die Rinqe Tel	Se-	Parakameetse -Parakameetse AFR. BESK Breekwater LET. BESK Wat Die Water Breek
Se-	Patsaaga(Di-) -Patsaaga AFR. BESK Saagkleem LET. BESK Wat Die Saag Vasknel	Ne-	Peakanyapoetsjo(Di-) -Peakanyapoetsjo AFR. BESK Herringskikking LET. BESK Wat Meer Herstel
Ne-	Peamoraka(Di-) -Peamoraka AFR. BESK Beesboerdery LET. BESK Wat Die Veebos Daarstel	Ne-	Pegadijiago(Di-) -Pegadijiago AFR. BESK Voorspel LET. BESK Deksel van Dit Wat Kom

Ne-	Phakamaseme(Di-) -Phaka+maseme AFR. BESK Flukse Persoon LET. BESK Wat Die Skuheid Wegsluk	Ne-	Phamphabodiba(Di-) -Phampha+bodiba AFR. BESK Groot Waterkuil LET. BESK Wat Haastig Vlug Na Die Kuil.
Ne-	Phapadikota(Di-) -Phapa+dikota AFR. BESK Houtkappertjie LET. BESK Wat Die Pale Kap	Se-	Pharakgatla(Di-) -Phara+kgatla AFR. BESK Spaik LET. BESK Wat Die Skede Bedek
Ne-	Pharats ^y hwene(Di-) -Phara+ ^y hwene AFR. BESK Soort Boom LET. BESK Wat Die Bobbejaan Besmeer	Ne-	Phatamolilo(Di-) -Phata+mollo AFR. BESK Iemand Wat Moeilikheid Tussen Familielede Verorsaak. LET. BESK Wat Die Vuur Skrop
Ne-	Phatamoloko(Di-) -Fata+moloko AFR. BESK Iemand Wat Moeilikheid Tussen Familielede Verorsaak. LET. BESK Wat Die Bloedverwante (Met Die Hand) Grawe.	Mo-	Phatlalats ^y aditaba(Ba-) -Phatlalatsa+ditaba AFR. BESK Nuusagent LET. BESK Wat Die Nuus Versprei
Ne-	Phatlalats ^y aditaba(Di-) -Phatlalatsa+ditaba AFR. BESK Nuusagentskap LET. BESK Wat Die Nuus Versprei	Bo-	Phatlalatsaditaba(Ma-) Phatlalatsa+ditaba AFR. BESK Nuusagentskap LET. BESK Wat Die Nuus Versprei
Ne-	Phatolameetse(Di-) -Fatola+meetse AFR. BESK Waterskeiding LET. BESK Wat Die Water Kloof	Se-	Phatsaiefaufau(Di-) -Phatsa+iefaufau AFR. BESK Ruimte LET. BESK Wat Die Atmosfeer Deurreis Kloof
Se-	Phats ^y samaru(Di-) -Phatsa+samaru AFR. BESK Ruimtetuig LET. BESK Wat Die Wolke Deurreis/kloof	Ne-	Phayaba ^y semene(Di-) -Phaya+basemene AFR. BESK Gelukbringer LET. BESK Wat Die Seuns Opsystoot

3. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Ne-	Phetlelaneduo (Di-) -Phetlelaneduo AFR. BESK Reënvoël	Le-	Phekaara (Ma-) -Pheka+para AFR. BESK Maastreep
	LET. BESK Wat Die Sagte Deurdringende Reën Aanhits.		LET. BESK Wat Die Maat Beprik/versper
Ne-	Phelasekgofa (Di-) -Phela+sekgofa AFR. BESK Parasiet	Ne-	Phenyabalo (Di-) -Feny+balio AFR. BESK Kragtige Medisyne
	LET. BESK Wat Leer Soos 'N Bosluis		LET. BESK Wat Die Towneers Oortvin
Ne-	Phetamasa (Di-) -Phet+masa AFR. BESK Oormassa	Ne-	Phetholaisina (Di-) -Fetholais+(Le)ina AFR. BESK Metonimia
	LET. BESK Wat Die Massa Oortref		LET. BESK Wat Die Naam Omkeer
Ne-	Phetšaphulo -Fetš+phulo AFR. BESK Oorbeweiiding	Ne-	Phinyalera (Di-) -Phinya+leraga AFR. BESK Waterskiipad
	LET. BESK Wat Die Weiding Klaarmaak		LET. BESK Iets Wat Modder Poep
Bo-	Phirimaxatši -Phirima+(Le)itšatši AFR. BESK Sonsondergang	Ne-	Phokotšegotheko (Di-) -Phokotšegotheko AFR. BESK Waardevermindering
	LET. BESK Sonsondergang		LET. BESK Waarde Wat Verminder is
Se-	Photlabolepa (Di-) -Photlabolepa AFR. BESK Soort Voël	Ne-	Phulamadibogo (Di-) -Phula+madibogo AFR. BESK Voortrekker
	LET. BESK Wat Die Voëlent Uitdoop		LET. BESK Wat Die Driewe Oorsteek
Ma-	Phumadifala -Phuma+difala AFR. BESK Plant Eucomes Undulata (Knol Gebruik As Medisyne)	Se-	Phumamagapu (Di-) -Phumamagapu AFR. BESK Klein Skotskarretjie
	LET. BESK Wat Die Graanskure Breek		LET. BESK Wat Die Waatleone Breek

Se-	Phumulamhufutšo(Di-) -Phumula+mhufutšo AFR. BESK Sakdoek LET. BESK Wat Die Sweet Arvee	Se-	Phumulatiapa(Di-) -Phumula+(Le)tiapa AFR. BESK Swartborduitveer LET. BESK Wat Die Skryfbord Afvee
Se-	Phurapeo(Di-) -Phurapeo AFR. BESK Swart Kraai LET. BESK Wat Aah Die Grasbedekking Knabbe!	Ne-	Phuŋamerako(Di-) -Phuŋula+merako AFR. BESK Iets Wat 'n Muur Breek, Iets Baig Sterk. LET. BESK Wat Die Klipmuur Afbreek
Ma-	Phutholilathebile -Phutholilathebile AFR. BESK So Aan Dolosooier Gegoe Sodat Hy Kan Dolosse Gooi LET. BESK Wat Die Dolosakkie Oopvou	Ne-	Pipamolomo(Di-) -Pipamolomo AFR. BESK Omkoopery Omkoopgaskenk LET. BESK Wat Die Mond Toemaak
Ne-	Podiŋhiŋaka(Di-) -Bodiŋga+(Le)-hiŋaka AFR. BESK Eerste Reën Wat Na Die Oesinsameling Val. LET. BESK Wat Die Stingelis Laat Vrot Word.	Ne-	Poelētšamedumo(Di-) -Poelētša+medumo AFR. BESK Alliterasie Stafrym LET. BESK Herhaling van Geluide
Ne-	Poiammele(Di-) -Boia+mmele AFR. BESK Gangreen LET. BESK wat Die Liggaam Verrot	Ne-	Polayakukhu(Di-) -Polaya+kukhu AFR. BESK Insektdoder LET. BESK Wat Insekte Doodmaak
Ne-	Polayakukhwanane(Di-) -Polaya+kukhwanane AFR. BESK Insektdoder LET. BESK Wat Insekte Doodmaak	Ne-	Polayamonko(Di-) -Boiaya+monko AFR. BESK Reukverdrywer LET. BESK Wat Die Reuk Doodmaak
Ne-	Ponakholo -Bona+kholo AFR. BESK Waandering LET. BESK Wat Die Voordeel/nut Sien	Ne-	Ponwihakore(Di-) -Bona+{(Le)-}hiakore AFR. BESK Sy-Aansig LET. BESK Wat van Die kant Af Gesien Word

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Ponyaleihlo(Di-) -Ponyaleihlo AFR. BESK Oogwenk Oogknip LET. BESK Oogknip	Ne-	Pupafoko -Bopa+(Le)foko AFR. BESK Sintsaksis LET. BESK Wat Die Sin Vorm
Ne-	Pjnyaleraga(Di-) -Pjnyaleraga AFR. BESK Waterskipad LET. BESK Wat Modder Foep	Ne-	Puladibatsi(Di-) -Bula+dibatsi AFR. BESK Karmenaadjie Gegee LET. BESK Wat Die Deure Oopmaak
Ne-	Pulakgoro(Di-) -Bula+kgoro AFR. BESK Bees Of Geld Aan Bruidse Pa Deur Die/bruidgom Se Mense. LET. BESK Wat Die/Poort Oopmaak	Ne-	Pulamadibogo(Di-) -Bula+madibogo AFR. BESK Pionier LET. BESK Wat Die Driwe Oopmaak
Ne-	Pulamotomo(Di-) -Bula+motomo AFR. BESK Betaling Om Iemand Te Laat Praal. LET. BESK Wat Die Mond Oopmaak	Bo-	Putletšatši -Putletšatši AFR. BESK Kringloop van Son van Jos Na Mense LET. BESK Waar Die Son Deurgeen
Se-	Ragamabje(Di-) -Ragamabje AFR. BESK Slingerveel LET. BESK Wat Die Klippe Skop.	Ma-	Rarakakanywa -Rara+kakanywa AFR. BESK Denkbeeldige Vraagstuk LET. BESK Deurmeekaarspul Waaraan Gedink Word.
Le-	Raratau(Ma-) -Rara+tau AFR. BESK Kimplant LET. BESK Wat Die Leeu Verstik	Bo-	Ratapelo -Rara+pelelo AFR. BESK Piek van Eie Keuse(Waar Jy Rustig Sit/besoek Arie) LET. BESK Wat Die Hart Lief Het.
Mo-	Rathadikoi(Me-) -Rara+(Se)idiko AFR. BESK Roitrap LET. BESK Wat In 'N Sirke! Loop	Mo-	Rathasato(Me-) -Rara+thasato AFR. BESK Sweefspoor LET. BESK Wat Op Die Draad Loop

a. Herkwoord + Naamwoord (wv + nw)

Mo-	Reahlapu (Ba-) -Reah+lapu AFR. BESK Visser	Bo-	Reehiapu (Ma-) -Reah+lapu AFR. BESK Visserij
	LET. BESK Wat vir Vis Stiel		LET. BESK Wat vir Visse Stiel
Bo-	Reapuso -Reah+puso AFR. BESK Staatsleer	Mo-	Rekišadiaparo (Ba-) -Rekišad+diaparo AFR. BESK Uitruster
	LET. BESK Wat Bestuur Benoem		LET. BESK Wat Kiere Verkoop
Mo-	Rekišadingwaledi (Ba-) -Rekišad+dingwaledi AFR. BESK Boekhandelaar	Bo-	Rekišadingwalo (Ma-) -Rekišad+dingwalo AFR. BESK Boekhandel
	LET. BESK Wat Boeke Verkoop		LET. BESK Wat Boeke Verkoop
Mo-	Rekišadišvikiri (Ba-) -Rekišad+švikiri AFR. BESK Kruidenier	Mo-	Remadikota (Ba-) -Remad+ikota AFR. BESK Houtkapper
	LET. BESK Wat Kruideniersware Verkoop		LET. BESK Wat Hout Kap
Mo-	Remafate (Ba-) -Remah+Difate AFR. BESK Houtkapper	Mo-	Remameri (Ba-) -Remah+meri AFR. BESK Houtkapper
	LET. BESK Wat Bome Kap		LET. BESK Wat Hout Kap
Le-	Remaphohu (Ma-) -Remah+phohu AFR. BESK Klippe Op Oppervlakte	Bo-	Remaphuho -Remah+pho AFR. BESK Staatsleer
	LET. BESK Wat Die Eiland Strem		LET. BESK Wat Bestuur Beplan
Se-	Retakanye (Di-) -Reta+igonye AFR. BESK Grashuisie Larwe	Se-	Ripapauto (Di-) -Ripa+pauro AFR. BESK Boutskår
	LET. BESK Wat Die Houtjies Prys		LET. BESK Wat Die Bout Sny

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Se-	Ripaphaephe(Di-) -Ripa+phaephe AFR. BESK Pypsnier LET. BESK Wat Die Pyp Sny	Se-	Ripapikiri(Di-) -Ripa+pikiri AFR. BESK Kripper LET. BESK Wat Die Spyker Sny
Mo-	Robadilepe(Me-) -Roba+dilepe AFR. BESK Doppruimboom LET. BESK Wat Die Byle Breek	Le-	Robanare(Ma-) -Roba+nare AFR. BESK Tamboekiegras LET. BESK Wat Die Buffel Breek
Mo-	Robanare(Me-) -Roba+nare AFR. BESK Soort Boom LET. BESK Wat Die Buffel Breek	Le-	Robapon(Ma-) -Roba+pon AFR. BESK Waarmee 'N Kraal Gebou Word. LET. BESK Wat Die Bul Breek
Se-	Rogama lopo(Di-) -Roga+ma lopo AFR. BESK Kort Reënboog LET. BESK Wat Die Dodebesweerders Vloek	Se-	Rokaphatla(Di-) -Roka+phatla AFR. BESK Iemand In Sy Gesig Die Waarheid Vertel LET. BESK Wat Die Voorkop Toewerk
Mo-	Rokapula(Ba-) -Roka+pula AFR. BESK Reënmaker LET. BESK Wat Reën Aanmekeer Werk	Mo-	Rolamodiro(Ba-) -Rola+modiro AFR. BESK Afgetredene LET. BESK Wat Die Werk Neergele Het.
Mo-	Rolwaseeta(Me-) -Rolwa+seeta AFR. BESK Kaalvoet LET. BESK Waarvan Die Skoen Uitgetrek Word.	Se-	Romamoya(Di-) -Roma+moya AFR. BESK Draaddoos LET. BESK Wat Die Lug Stuur
Se-	Roramahiwana(Di-) -Rora+mahiwana AFR. BESK Soort Uil LET. BESK Ogies Wat Bruil	Mo-	Roteladitshosi(Me-) -Rote+laditshosi AFR. BESK Soort Struik Waarmee Uislag By Kinders Gedokter Word. LET. BESK Wat Op Die Miere Ruineer

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Se-	Rothaphoka(Di-) -Rothaphoka AFR. BESK Hardwerkende Mens LET. BESK Wat Die Dou Laat Afdrup	Mo-	Ruadinose(Ba-) -Rua+dinose AFR. BESK Byeboer LET. BESK Wat Bye Besit
Bo-	Ruadinose(Ma-) -Rua+dinose AFR. BESK Byeboerdery LET. BESK Wat Bye Besit	Mo-	Ruahlapi(Ba-) -Rua+hlapi AFR. BESK Visboer LET. BESK Wat Vis Besit
Bo-	Ruahlapi(Ma-) -Rua+hlapi AFR. BESK Vissery LET. BESK Wat Vis Besit	Mo-	Ruakgogo(Ba-) -Rua+kgogo AFR. BESK Hoenderboer LET. BESK Wat 'N Hoender Besit
Bo-	Ruakgogo(Ma-) -Rua+kgogo AFR. BESK Hoenderboerdery LET. BESK Wat 'N Hoender Besit	Mo-	Ruakgomo(Ba-) -Rua+kgomo AFR. BESK Beesboer LET. BESK Wat 'N Bees Besit
Bo-	Ruakgomo(Ma-) -Rua+kgomo AFR. BESK Beesboerdery LET. BESK Wat 'N Bees Besit	Mo-	Ruanose(Ba-) -Rua+nose AFR. BESK Byeboer LET. BESK Wat 'N By Besit
Bo-	Ruanose(Ma-) -Rua+nose AFR. BESK Byeboerdery LET. BESK Wat 'N By Besit	Mo-	Rulaganyaditaba(Ba-) -Rulaganya+ditaba AFR. BESK Nuusredakteur LET. BESK Wat Die Nuus Organiseer
Bo-	Rulaganyaditaba(Ma-) -Rulaganya+ditaba AFR. BESK Nuusredaksie LET. BESK Wat Nuus Versamel	Se-	Rulamphakane(Di-) -Rula+mphakane AFR. BESK Dwaas LET. BESK Wat Die Mieliekoppie Smeel

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Mo-	Rutabana(Ba-) -Ruta+bana AFR. BESK Onderwyser LET. BESK Wat Die Kinders Onderrig	Bo-	Rutabana(Ma-) -Ruta+bana AFR. BESK Onderwysprofessie LET. BESK Wat Die Kinders Onderrig
Bo-	Rutaborutiš ^Y i -Ruta+borutiš ^Y i AFR. BESK Onderwysleiding LET. BESK Wat Die Onderwys Onderrig	Mo-	Rutaborutiš ^Y i(Ba-) -Ruta+borutiš ^Y i AFR. BESK Onderwysleier LET. BESK Wat Die Onderwys Leer
Mo-	Rutamoopele(Ba-) -Ruta+moopelo AFR. BESK Musiekdosent LET. BESK Wat Sang Onderrig	Bo-	Rutamoopele(Ma-) -Ruta+moopelo AFR. BESK Musiekonderrig LET. BESK Wat Sang Onderrig
Se-	Ruthamatswalo(Di-) -Rutha+matswalo AFR. BESK Skrikwekkende Gebeurtenis Vreeslike Ding LET. BESK Wat Die Gewetens Slaan	Se-	Ruthiš ^Y alets ^Y walo(Di-) -Ruthiš ^Y alets ^Y walo AFR. BESK iets Verskrikliks Vreesaanjaend LET. BESK Wat Die Gewete Slaan
Mo-	Rutwaborutiš ^Y i(Ba-) -Rutwa+borutiš ^Y i AFR. BESK 'N Student By 'N Opleidings- Instituut LET. BESK Wat Onderwys Voor Geleer Word	Mo-	Rutwatiro(Ba-) -Rutwa+tiro AFR. BESK Vakleerling LET. BESK Wat 'n Werk Voor Geleer Word
Bo-	Rutwatiro(Ma-) -Rutwa+tiro AFR. BESK Vakleerlingskap LET. BESK Wat 'N Werk Voor Geleer Word	Mo-	Rwaladibetš ^Y a(Ba-) -Rwala+dibetš ^Y a AFR. BESK Wapendraer LET. BESK Wat Die Wapens Dra
Se-	Rwaladifofane(Di-) -Rwala+difofane AFR. BESK Vliegdekskip LET. BESK Wat Die Vliegtuie Dra	Mo-	Rwaladira(Ba-) -Rwala+dira AFR. BESK Generaal LET. BESK Wat Die Troepemag Dra

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Se-	Rwajapohlagase(Di-) -Rwajapohlagase AFR. BESK Elektriese Geleier LET. BESK Wat Die Elektrisiteit Dra	Mo-	Rwajaposo(Ba-) -Rwajaposo AFR. BESK Posbode LET. BESK Wat Die Pos Dra
Bo-	Rwajaposo(Ma-) -Rwajaposo AFR. BESK Postery	Mo-	Yalagaae(Ba-) -Sala+gae AFR. BESK Tuisslyer LET. BESK Wat Tuis Bly
Se-	Se Godi Yantšu(Di-) Godi sa+(Le-)ntšu AFR. BESK Luidspreker (Klankversterker) LET. BESK Wat Die Stem Laat Groei	Le-	Xebetapela(Ma-) -Sebetapela AFR. BESK Soort Vosi LET. BESK Wat Die Dassie Beskinder
Mo-	Segagalase(Ba-) -Segagalase AFR. BESK Glassnyer LET. BESK Wat Glas Sny	Se-	Segagalase(Di-) -Sega+galase AFR. BESK Glassnyer LET. BESK Wat Glas Sny
Bo-	Segelakhutio -Segela+khutio AFR. BESK Verstekbak LET. BESK Wat Die Hoek Sny	Bo-	Seiaporo(Ma-) -Sela+poro AFR. BESK Spooroorweg LET. BESK Wat Oor Die Spoor Gaan
Se-	Seletabošego(Di-) -Sepele+bošego AFR. BESK Stuurper In Die Nag LET. BESK Wat In Die Nag Loop	Mo-	Sepetšakopel(Ba-) -Sepetšak+(Sj)kopa AFR. BESK Seevaarder LET. BESK Wat Die Skip Laat Loop
Bo-	Seripadikota -Seripa+dikota AFR. BESK Houthakkers LET. BESK Wat Die Hout Afhak	Le-	Setarase(Ma-) -Seta+(Le)rase AFR. BESK Meridiaan Lengtelijn LET. BESK Wat Die Aarde Insny

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Mo-	Sethaphala(Me-) -Setha+phala AFR. BESK Oorkruiper	Le-	Setiako (Ma-) -Setia+(Le)oka AFR. BESK Soort Hier
	LET. BESK Wat Die Beuel Slaan		LET. BESK Wat Die Soetdoringbome Slaan
Mo-	Setiaphala(Me-) -Setia+phala AFR. BESK Oorkruiper	Mo-	Setiatlou(Me-) -Setia+tlou AFR. BESK Soort Boom
	LET. BESK Wat Die Beuel Slaan		LET. BESK Wat Die Olifant Slaan
Mo-	Šikanoka(Me-) -Šika+noka AFR. BESK Boomsoort	Se-	Šilafuru(Di-) -Šila+furu AFR. BESK Hammeusl
	LET. BESK Wat Saam Met Die Rivier Loop.		LET. BESK Wat Die Voer Maal
Se-	Šijamaswika(Di-) -Šija+swika AFR. BESK Klip Breker	Le-	Simeiakgano (Ma-) -Simeia+kgano AFR. BESK Lafaard
	LET. BESK Wat Die Klippe Maal.		LET. BESK Wat Die Grou Meerkat Braai
Le-	Simelatadi(Ma-) -Simeia+tdi AFR. BESK Jongeling	Se-	Šireletšakhurur(Di-) -Šireletša+khuru AFR. BESK Knieskerm
	LET. BESK Wat Die Streepmuis Braai		LET. BESK Wat Die Knie Beskerm
Se-	Šireletsamahlo(Di-) -Šireletša+mahlo AFR. BESK Skermbrii	Bo-	Šisasebo -Šisa+sebo AFR. BESK Bynaam Vir Mei
	LET. BESK Wat Die Oë Beskerm		LET. BESK Wat Baie Melk Gee Vir Die Vesting/kasteel
Mo-	Sitaphala(Me-) -Sita+phala AFR. BESK Oorkruiper	Le-	Šitaphiri(Ma-) -Šita+phiri AFR. BESK Nekkerwel
	LET. BESK Wat Die Beuel Oorkwin		LET. BESK Wat Die Hiëna Oorkwin

2. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Mo-	Sitapsia (Me-) -Sita+psia AFR. BESK 'N Soort Boom	Mo-	Sitatlou (Me-) -Sita+tlou AFR. BESK
	LET. BESK Wat Die Reën Oorwin		LET. BESK Wat Die Dierant Oorwin
Bo-	Sobel atšatši -Sobe+atš+le tšatši AFR. BESK Weste	Le-	Syapaleba (Me-) -Sypa+leba (Di-) AFR. BESK Demonstratief - Kopulatief
	LET. BESK Waar Die Son Ondergaan		LET. BESK Wat Die Merk Aanwys
Se-	Sypamoya (Di-) -Sypa+moya AFR. BESK Veerhaan	Se-	Sypanako (Di-) -Sypa+nako AFR. BESK Tydmeter
	LET. BESK Wat Wind Wys		LET. BESK Wat Tyd Wys
Se-	Sypatlotlo (Di-) -Sypa+ le tlotlo AFR. BESK Boekhouding	Mo-	Sypatsela (Ba-) -Sypa+tsela AFR. BESK Gids
	LET. BESK Wat Kapitaal Aanwys		LET. BESK Wat Die Pad Aanwys
Mo-	Sypatsela (Me-) -Sypa+tsela AFR. BESK Wegwyser, Afgids, Handboek	Se-	Syuhantiko (Di-) -Syuh+antiko (Di-ko) AFR. BESK Sirkelbeweging
	LET. BESK Wat Die Pad Aanwys		LET. BESK Wat In 'N Sirkel Skuif
Ne-	Swarabodila (Di-) -Swa+ra+bo+di+la AFR. BESK Galblaas	Mo-	Swaramarapo (Ba-) -Swa+ra+ma+ra+po AFR. BESK Bestuurder
	LET. BESK Wat Ooreenkom Met Suir		LET. BESK Wat Die Leisels Hou
Bo-	Swaramarapo (Me-) -Swa+ra+ma+ra+po AFR. BESK Bestuurskap	Mo-	Swaranaoko (Ba-) -Swa+ra+na+ko AFR. BESK Tydhouer
	LET. BESK Wat Die Leisels Hou		LET. BESK Wat Die Tyd Hou

8. Werkwoord + Naamwoord (Ww + nw)

Mo-	Swarasetulo(Ba-) -Swarasetulo AFR. BESK Tydelike Waarnemer van 'n LET. BESK Wat Die Stoei Vashou	Mo-	Swarasetulo(Ba-) -Swarasetulo AFR. BESK Tydelike Waarnemer van 'n LET. BESK Wat Die Stoei Vashou
Ne-	Taetšaphero(Di-) -Laetšaphero AFR. BESK Weerhaan LET. BESK Wat Die Wind Wys	Se-	Tanyankhi(Di-) -Tanyantshi AFR. BESK Vireëvanger LET. BESK Wat 'N Vlieg Vang
Ne-	Tandišerafe(Di-) -Tandišerate AFR. BESK Volksbeskrywing LET. BESK Wat 'N Volk Beskrywe	Ne-	Tolamekiifa(Di-) -Tolamekiifa AFR. BESK Spierbeheer LET. BESK Wat Spiere Beheer
Ne-	Tatašatsehe(Di-) -Tatašatsehe AFR. BESK Gehooroefening LET. BESK Wat Die Oor Oefen	Ne-	Tatakgope(Di-) -Lata+kgope AFR. BESK Soort Geel Springkaan LET. BESK Wat Die Oujongkerei Volg
Ne-	Tatamolebo(Di-) -Tata+molebo AFR. BESK Rank LET. BESK Opwenrank	Ne-	Tatamotoko(Di-) -Lata+motoko AFR. BESK Geboortemerk LET. BESK Wat Die Geslag Volg
Ne-	Tatampua(Di-) -Lata+mpua AFR. BESK Bissas LET. BESK Wat Die Baba volg	Ne-	Tebanyangvana -Lebanyangvana AFR. BESK Kindersentries LET. BESK Wat Teenoor Die Kind Staan
Ne-	Tefamorwalo(Di-) -Lefa+morwalo AFR. BESK Vraggeid LET. BESK Wat Die Vrag Betaal	Ne-	Tefelapuno(Di-) -Lefela+puno AFR. BESK Wat Vir Die Produksie Betaal LET. BESK Produksie koste

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Tefelat(hagišo)(Di-) -Lefelat+hagišo AFR. BESK Produksiekoste LET. BESK Wat vir Die Produksie Betaal	Ne-	Tekananako(Di-) -Lekanya+nako AFR. BESK Dag en Nag Ewening LET. BESK Wat Die Tyd Ewegroot Maak
Ne-	Tekanawatle -Lekana+(Le)watle AFR. BESK Seevlak LET. BESK Wat Die See Gelyk Maak.	Ne-	Tekanyakhutlo (Di-) -lekanya+khutlo AFR. BESK Gradeboog LET. BESK Wat Die Hoek Meet
Ne-	Tekanyamothamo(Di-) -Lekanya+mothamo AFR. BESK Inhoudmaat LET. BESK Wat Die Inhoud Meet	Ne-	Tekanyanako(Di-) Lekanya+nako AFR. BESK Tydmaat LET. BESK Wat Die Tyd Meet
Ne-	Tekanyaphelo(Di-) -Lekanya+phefo AFR. BESK Windmeter LET. BESK Wat Die Wind Meet	Ne-	Tekatlhaoologanyo(Di-) -Lekatlhooologanyo AFR. BESK Begrip LET. BESK Wat Die Verstand Toets
Ne-	Telatshipi(Di-) -Lelat+shipi AFR. BESK Klokkespel LET. BESK Die Lui van Die Klok	Se-	Thabišabanna(Di-) -Thabiša+banna AFR. BESK Bier Sterkdrank LET. BESK Wat Die Manne Bly Maak
Se-	Thabišapele(Di-) -Thabiša+pele AFR. BESK Genieting, iets Wat Die Hart Verbly. LET. BESK Wat Die Hart Bly Maak	Ne-	Thagaletswalo(Di-) -Raga+letswalo AFR. BESK Eersgeborene LET. BESK Wat Die Middeirif Skop
Ne-	Thalabodiba(Di-) -Thala+bodiba AFR. BESK waterhondjie waterkewer LET. BESK wat In Die Kuil Swem	Mo-	Thalapatelelo(Me-) -Thala+(Le)patlelo AFR. BESK Merker (Krieket) LET. BESK Wat Die Gebied Afbaken

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Thalasediko(Di-) -Thala+sediko AFR. BESK Passer	Se-	Thaphakurufu(Di-) -Thapha+kurufu AFR. BESK Skroewedraaier
	LET. BESK Wat Die Sirkel Trek		LET. BESK Wat Die Skroef Verskuif
Se-	Thekamoepo(Di-) -Theka+moepo AFR. BESK Mynstut	Le-	Thekapuku(Ma-) -Theka+puku AFR. BESK Boekstut
	LET. BESK Wat Die Myn Stut		LET. BESK Wat Die Boek Stut
Ne-	Thekgaletswalo(Di-) -Thekga+letswalo AFR. BESK Eersgeborene	Bo-	Themišamarš(i)(Ma-) -Themiša+marš(i) AFR. BESK Melkkondenseerfabriek
	LET. BESK Wat Die Midderif Stut		LET. BESK Wat Melk Laas Stoel
Ne-	Therapušo -Rera+pušo AFR. BESK Staatsleer Folitiesk	Ne-	Thetamotse(Di-) -Theta+motse AFR. BESK Omheining Om 'N Stat
	LET. BESK Wat Regeering Beplan		LET. BESK Wat Om Die Stat Gaan
Se-	Thibaleraga(Di-) -Thiba+leraga AFR. BESK Modderskerm	Se-	Thibatseta(Di-) -Thiba+tseta AFR. BESK Padversperring
	LET. BESK Wat Die Modder Keer		LET. BESK Wat Die Pad Toemaak
Se-	Thibelabohloko(Di-) -Thibela+bohloko AFR. BESK Antiserum	Se-	Thibelamono(a)(Di-) -Thibela+monola AFR. BESK Vogdigte Laag
	LET. BESK Wat Die Pyn/siekte Verhinder/ Teehou		LET. BESK Wat Die Vog Teehou
Ne-	Thibelanogana(Di-) -Thibela+nogana AFR. BESK Anti - Koliekopspeen	Se-	Thibelaoli(Di-) -Thibela+oli AFR. BESK Olieseël
	LET. BESK Wat Die Pyn Op Die Magie Keer		LET. BESK Wat Die Olie Keer

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Thibetaphero(Di-) -Thibeta+phero AFR. BESK Teengif LET. BESK Wat Die Naarheid Teewerk	Se-	Thibelatladi(Di-) -Thibeta+tladi AFR. BESK Weerafleier LET. BESK Wat Die Weerlig Teehou
Ne-	Thinyamatolo(Di-) -Thinya+matolo AFR. BESK Leier van 'N Afvaardiging, Wat Groet Deur Knieë LET. BESK Wat Die Knieë Knak	Ne-	Thitabeine(Di-) -Rita+beine AFR. BESK Wynmakery LET. BESK Om Wyn Te Karring
Ne-	Thobaboroko(Di-) -Thoba+boroko AFR. BESK Geestelike Versteurdheid LET. BESK Wat Vlug vir Die Slaap	Ne-	Thobollammele(Di-) -Thobolla+mmele AFR. BESK Liggaamsoefeninge LET. BESK Wat Die Liggaam Oefen
Se-	Thopasebjana(Di-) -Thopa+sebjana AFR. BESK Wenner van Die Beker LET. BESK Wat Die Beker Verower	Ne-	Thuadikgomo(Di-) -Rua+dikgomo AFR. BESK Beesboerdery LET. BESK Wat Beeste Besit
Mo-	Thubadipanka(Ba-) -Thuba+dipanka AFR. BESK Bankroter LET. BESK Wat Die Banke Breek	Di-	Thubamafahla -Thuba+mafahla AFR. BESK Sterk Drank LET. BESK Wat Die Tweeling/kaalkoppe Breek
Mo-	Thulakoloi(Ba-) -Thula+koloi AFR. BESK Wamaker LET. BESK Wat 'N Wa Maak	Bo-	Thulakoloi(Ma-) -Thula+koloi AFR. BESK Wamakery LET. BESK Wat 'N Wa Regmaak
Mo-	Thulatshipi(Ba-) -Thula+shipi AFR. BESK Grofsmit LET. BESK Wat Yster Regmaak	Bo-	Thulatshipi(Ma-) -Thula+shipi AFR. BESK Metaalwerk LET. BESK Wat Yster Regmaak

a. Werkwoord + Naamwoord (wv + nw)

Le-	Thusalediri (Ma-) -Thusa+lediri AFR. BESK Werkwoordelike Hulpvormelement LET. BESK Wat Die Werkwoord Help	Ne-	Thusa ^v thuto (Di-) -Thusa+thuto AFR. BESK Hulpmiddel By Onderwys LET. BESK Wat Die Onderwys Help
Ne-	Thutaboagi -Ruta+boagi AFR. BESK Argitektuur Boukunde LET. BESK Wat Bouery Leer	Ne-	Thutabodumedi -Ruta+bodumedi AFR. BESK Godsdiensonderrig LET. BESK Wat Godsdiensonderrig/leer
Ne-	Thutabogae -Ruta+bogae AFR. BESK Burgerkunde LET. BESK Wat Burgerkunde Onderrig/leer	Ne-	Thutaboitshwara -Ruta+boitshwara AFR. BESK Moraal Sedes LET. BESK Wat Sedelikheid Leer/onderrig
Ne-	Thutaboleng -Ruta+boleng AFR. BESK Ontologie LET. BESK Wat kwaliteit Leer/onderrig	Ne-	Thutaborapa -Ruta+borapa AFR. BESK Tuinbou LET. BESK Wat Tuinbou Leer/onderrig
Ne-	Thutabosadi -Ruta+bosadi AFR. BESK Moederkunde LET. BESK Wat Vroulikheid Leer/onderrig	Ne-	Thutadimela (Di-) -Ruta+dimela AFR. BESK Botanie Plantkunde LET. BESK Wat Plante Bestudeer
Ne-	Thutaditshaba -Ruta+ditshaba AFR. BESK Antropologie LET. BESK Wat Volke Bestudeer	Ne-	Thutafase (Di-) -Ruta+(Le)fase AFR. BESK Geografie Aardrykskunde LET. BESK Wat Die Aarde Bestudeer
Ne-	Thutalapa (Di-) -Ruta+lapa AFR. BESK Huishoudkunde LET. BESK Wat Huishouding Bestudeer	Ne-	Thutaleago -Ruta+leago AFR. BESK Sosiale Studies LET. BESK Wat Buurskap Bestudeer

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Thutamaphelo -Ruta+maphelo AFR. BESK Gesondheidsleer LET. BESK Wat Gesondheid Bestudeer	Ne-	Thutamadumo (Di-) -Ruta+madumo AFR. BESK Fonetiek LET. BESK Wat Klank Bestudeer
Ne-	Thutamodimo -Ruta+modimo AFR. BESK Teologie LET. BESK Wat Die Here Bestudeer	Ne-	Thutangwana -Ruta+ngwana AFR. BESK Kinderstudie LET. BESK Wat Die Kind Bestudeer
Ne-	Thutapalo (Di-) -Ruta+palo AFR. BESK Rekenkunde LET. BESK Wat Die Getal Bestudeer	Ne-	Thutapetlo -Ruta+petlo AFR. BESK Houtwerk LET. BESK Wat Die Draaibank Bestudeer
Ne-	Thutaphedi -Ruta+phedi AFR. BESK Biologie LET. BESK Wat Die Lewe Bestudeer	Ne-	Thutapolelo -Ruta+polelo AFR. BESK Taalkunde LET. BESK Wat Taal Bestudeer
Ne-	Thutapopego -Ruta+popego AFR. BESK Fisiologie LET. BESK Wat Vorm/fisiese Kenmerke Bestudeer	Ne-	Thutaserafe -Ruta+serafe AFR. BESK Etnologie LET. BESK Wat Volkekunde Bestudeer
Ne-	Thutatemo -Ruta+temo AFR. BESK Landbou Onderrig LET. BESK Wat Landbou Bestudeer	Ne-	Thutathero -Ruta+thero AFR. BESK Homiletiek LET. BESK Wat Prediking Bestudeer
Ne-	Thutathobollo -Ruta+thobollo AFR. BESK Liggaamsopvoeding LET. BESK Wat Oefening Bestudeer	Ne-	Thutatikologo -Ruta+tikologo AFR. BESK Omgewingsleer LET. BESK Wat Die Omgeving Bestudeer

a. Werkwoord + Naamwoord (wv + nw)

Ne-	Thutatlhago -Ruta+tlhago AFR. BESK Netuurstudie LET. BESK Wat Die Natuur Bestudeer	Ne-	Thutatlhago -Ruta+tlhago AFR. BESK Kerklike Leer LET. BESK Wat Geloof Onderrig
Ne-	Thwaladira(Di-) -Rwala+dira AFR. GESK Troepewa LET. BESK Wat Die Troepe Dra	Mo-	Tiasenyalo -Tia+senyalo AFR. BESK Ongelukke Kom Nooit Alleen Nie LET. BESK Wat Die Kneusplek Slaan
Ne-	Tikološamadi(Di-) -Di+kološa+madi AFR. BESK Poortarsirkulasie LET. BESK Wat Die Bloed Laat Sirkuleer	Se-	Timadummo(Di-) -Tima+mdumo AFR. BESK Knaldemper LET. BESK Wat Die Dreuning Demp
Se-	Timamollo(Di-) -Tima+mollo AFR. BESK Vuurblusser LET. BESK Wat Die Vuur Blus	Ne-	Tirelafane (Di-) -Direla+(Se)ofane AFR. BESK Lugdiens LET. BESK Wat Die Vliegtuig Bedien
Ne-	Titanose -Tita+nose AFR. BESK Klem In Die kaak LET. BESK Wat Heuningbye Omsingel	Mo-	Tialampa(Me-) -Tia+ampa AFR. BESK Te Klein Te Nou LET. BESK Wat Die Maag Vol Word
Mo-	Tialanaga(Me-) -Tia+lanaga AFR. BESK iets Wat Jy Ora's kan Vind LET. BESK Wat Die Veld Vol Word	Ne-	Tialapang(Di-) -Tia+pa+ng AFR. BESK Mitologiese Gedierte LET. BESK Wat Die Potjie Vol Word
Se-	Tiamarakwedi(Di-) -Tia+ra+kwedi AFR. BESK Dwaas Gek LET. BESK Wat Die Maan/maand Besoedel	Ne-	Tiemaganypuku(Di-) -Tie+ganya+puku AFR. BESK Boekbinding LET. BESK Wat Die Boek Bind

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	Tihahamedupi(Di-) -Hiaha+medupi AFR. BESK Soort Voël LET. BESK Wat Die Landreën Lei	Ne-	Tihahlobaphakiso(Di-) -Hialoba+phakiso AFR. BESK Spoedtoets Snelheidstoets LET. BESK Wat Die Snelheid Toets
Ne-	Tihapawatie(Di-) -Hiaapa+(Le)watie AFR. BESK Seeleeu LET. BESK Wat In Die See Was	Ne-	Tihatlamusi(Di-) -Hiatla+musi AFR. BESK Rookwoike LET. BESK Opgestapelde Rook
Ne-	Tihatihamedupi (Di-) -Hiatlha+medupi AFR. BESK Reënvoël LET. BESK Wat Die Sagte Deurdringende Reën Opstapel.	Ne-	Tihatwadinoka(Di-) -Hiatswa+inoka AFR. BESK 'N Vrou Behandel Wat Slegs Aan Dogters Geboorte Gee. LET. BESK Wat Die Riviere Was
Ne-	Tihatswadirope(Di-) -Hiatswa+dirope AFR. BESK Bywyf LET. BESK Wat Die Boude Was	Ne-	Tihatwapel(Di-) -Hiatswa+pelo AFR. BESK Nagereg LET. BESK Wat Die Hart Was
Ne-	Tihokainane(Di-) -Hloka+(Le)na(Ne) AFR. BESK Wat Se Naam, Dinges LET. BESK Waarvan Die Naam Ontbreek	Ne-	Tihokakatisani -Hloka+katisani AFR. BESK Ondeelbare Getal LET. BESK Waarvan Die Deel Ontbreek
Ne-	Tihokamadi (Di-) -Hloka+madi AFR. BESK Bloedarmoede LET. BESK Waarvan Die Bloed Ontbreek	Ne-	Tihokaphepo(Di-) -Hloka+phepo AFR. BESK Ondervoeding Wanvoeding LET. BESK Wat Voeding Ontbreek
Ne-	Tihokatoka(Di-) -Hloka+toka AFR. BESK Onregverdigheid LET. BESK Wat Regverdigheid Ontbreek	Ne-	Tiholaputa (Di-) -Hlola+pula AFR. BESK Donkerkoester LET. BESK Wat Die Reën Bespied

a. Werkwoord + Naamwoord (wv + nw)

1a-	Tihotiama -Tio ¹ tiama AFR. BESK Almagtige LET. BESK Wat Die Fontein Vasstel	Ma-	Tiisa ¹ kgwebo -Tiisa ¹ kgwebo AFR. BESK Passaatwind LET. BESK Wat Die Handel Bring
Se-	Ti ¹ šamadi(Di-) -Ti ¹ šamadi AFR. BESK Aar LET. BESK Wat Die Bloed Bring	Se-	Ti ¹ šamatšaga(Di-) -Ti ¹ šamatšaga AFR. BESK Aartjie LET. BESK Wat Die Bloedjies Bring
Se-	Ti ¹ šampholo(Di-) -Ti ¹ šampholo AFR. BESK Virus LET. BESK Wat Die Gif Bring	Ne-	Tio ¹ kwatana(Di-) -Tio ¹ kwatana AFR. BESK Dryfhoutswywerk LET. BESK Droë Houtswywerk
Di-	Tio ¹ amelora -Tio ¹ amelora AFR. BESK Klein Borste/borsies van Jong Meistes LET. BESK Wat As Aansmeer	Se-	Tio ¹ šbodutu(Di-) -Tio ¹ šbodutu AFR. BESK Tyoveraryf LET. BESK Wat Die Eensaamheid Wegneem
Ne-	Tiwaetsšomwana(Di-) -Tiwaetsšomwana AFR. BESK Vingeroefening LET. BESK Wat Die Vinger Oefen	Ne-	Tiwaetsšudu(Di-) -Tiwaetsšudu AFR. BESK Stem Oefening LET. BESK Wat Die Stem Oefen
Ne-	Tiwaetsšatsebe(Di-) -Tiwaetsšatsebe AFR. BESK Gchoonoefening LET. BESK Wat Die Oor Oefen	Mo-	Tšekarolo(Ba-) -Tšekarolo AFR. BESK Deelhebber LET. BESK Wat 'N Deel Neem
Mo-	Tšebamobi(Ba-) -Tšebamobi AFR. BESK Agronoom LET. BESK Wat Die Grond Ken	Mo-	Tsetelakgoro(Ba-) -Tsetelakgoro AFR. BESK Ba ¹ ju LET. BESK Wat Die Ingang Forseeer

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ma-	Tshabasekolo -Tshaba+sekolo AFR. BESK Stokkiesdraer(S), Drosters. LET. BESK Wat vir Die Skool Vlug.	Le-	Tshakhura(Ma-) -Tshaxa+(Ma)-Khura AFR. BESK Vleis Wat Braai In Pan LET. BESK Wat Vet Smeer
Ma-	Tshakhura -Tshatsha+(Ma)khura AFR. BESK Vet iets Vet LET. BESK Wat Met Vet Smeer	Ma-	Tshamahura -Tshatsha+mahura AFR. BESK Vet iets Vet LET. BESK Wat Met Vet Smeer
Di-	Tshegisaabaeng -Segisa+baeng AFR. BESK Kuiltjies LET. BESK Wat Die Gaste Laat Lag	Mo-	Tshelanolao(Ba-) -Tshelamolao AFR. BESK Wetsoortreder LET. BESK Wat Die Wet Gortree
Ne-	Tshetaditho -Setaditho AFR. BESK Anatomie Ontleedkunde LET. BESK Wat Die Ledemate Insnj	Na-	Tshirahlaka(Di-) -Sira+(Le)hlaka AFR. BESK Plafon Solder LET. BESK Wat Die Dak Besluer
Ne-	Tshitadingaka(Di-) -Sitadingaka AFR. BESK Bloukoppkoggelmander LET. BESK Wat Die Toordokters Baasraak	Ne-	Tshitampholo(Di-) -Tshitampholo AFR. BESK Teengif LET. BESK Wat Die Gif Baasraak
Ne-	Tshitathwele(Di-) -Sitathwele AFR. BESK Teengif LET. BESK Wat Die Gif Baasraak	Ne-	Tshitsampholo -Sititsampholo AFR. BESK Teengif LET. BESK Wat Die Gif Verhinder
Ne-	Tshitsaphero(Di-) -Sititsaphero(Go) AFR. BESK Ontsmettingsmiddel LET. BESK Wat Die Naarheid Verminder	Di-	Tshumamelomo -Tshumamelomo AFR. BESK koffie Tea LET. BESK Wat Die Monde Verbrand

a. Werkwoord + Naamwoord (ww + nw)

Ne-	<p>Tšhupamolato(Di-) -Tšhupa+molato AFR. BESK Afrekening LET. BESK Skuldwyser</p>	Di-	<p>Tšhukumetšathuto -Tšhukumetsa+thuto AFR. BESK Opvoedkundige Krag LET. BESK Wat Die Onderwys Aandryf</p>
Mo-	<p>Tšhwarasetulo(Ba-) -Tšhwarasetulo AFR. BESK Voorsitende Amptenaar LET. BESK Wat Die Stoel Vashou</p>	Se-	<p>Tšhwenyamegopolo(Di-) -Tšhwenyamegopolo AFR. BESK KweIgedagte LET. BESK Wat Die Gedagtes KweI</p>
Se-	<p>Tšhidifatsamašwi(Di-) -Tšhidifatsamašwi AFR. BESK Melkkoeler LET. BESK Wat Die Melk Verkoel</p>	Le-	<p>Tšikangope(Ma-) -Tšika+ngope AFR. BESK Hoeksteen LET. BESK Wat Die Sloot Uitsonder</p>
Mo-	<p>Tšosampherefere(Ba-) -Tšosampherefere AFR. BESK Oproermaker LET. BESK Wat Die Oproer Wakker Maak</p>	Se-	<p>Tšogološapeteri(Di-) -Tšogološa+peteri AFR. BESK Batterylaaier LET. BESK Wat Die Battery Opwek</p>
Ne-	<p>Tšweletšaleago -Tšweletšaleago AFR. BESK Maatskaplike Welvaart LET. BESK Wat Die Buurskap Bevorder</p>	Ne-	<p>Tumadipou(Di-) -Duma+dipou AFR. BESK Bilabiale Konsonant LET. BESK Lippekonsonant (Wat By Die Lippe Dreun)</p>
Ne-	<p>Tumapou(Di-) -Duma+pou AFR. BESK Labiale Konsonant LET. BESK Wat By Die Lippe Dreun</p>	Se-	<p>Tupamuš(i)Di-) -Tupa+muš(i) AFR. BESK Skoorsteen LET. BESK Wat Rook Deurtrek</p>
Se-	<p>Tupisamuš(i)Di-) -Tupisa+muš(i) AFR. BESK Skoorsteen LET. BESK Wat Rook Laat Optrek</p>	Ne-	<p>Twantšhamolao -Lwantšhamolao AFR. BESK Sedisie LET. BESK Wat Die Wet Beveg</p>

a. Werkwoord + Naamwoord (vw + nw)

Ne- Twantšhapholo(Di-)
 -Lwantšhapholo
 AFR. BESK Teengif
 LET. BESK Wat Die Gif Beveg

Mo- Ubuladikhwama(Ba-)
 -Ubuladikhwama
 AFR. BESK Handsakdiel
 LET. BESK Wat Die Beursies Weggryp

Se- Upantlatlana(Di-)
 -Uoantlatlana
 AFR. BESK Krot
 LET. BESK Wat Die Plat Mandjie Toor

Ne- Twantšhatwetsi
 -Lwantšhatwetsi
 AFR. BESK Bestryding van Siektes
 LET. BESK Wat Die Siekte Beveg

Mo- Upakhukhu(Me-)
 -Upa+(Se)khukhu
 AFR. BESK Insekdoer
 LET. BESK Wat Die Insek Toor

Ma- Welakgahlano
 -Wela+kgahlano
 AFR. BESK Toeval
 Toevallig
 LET. BESK Wat Op Die Ontmoeting Val

b. Werkwoord + Beskrywende naamwoord (ww + adj.)

Bo-	Dula ¹ bar ² ša (Ma-) -Dula+bar ² ša AFR. BESK Jeugsentrum LET. BESK Waar Die Jeug Bly	Le-	Fapantsi (Ma-) -Fapa+ntsi AFR. BESK Variant LET. BESK Wat Baie Insluit
Se-	Hialogantšhi -Hialo(Sa)+gantšhi AFR. BESK Betekenisleer LET. BESK Wat Baie Verduidelik	Le-	Hialontšhi (Ma-) -Hialo(Sa)+ntšhi AFR. BESK Deskriptief LET. BESK Wat Baie Duidelik Maak
Le-	Hialo ¹ gotee (Ma-) -Hialo(Sa)+gotee AFR. BESK Sinoniem LET. BESK Wat Eenders Verduidelik	Le-	Hialo ¹ setšagotee (Ma-) -Hialo(Sa)+tšhi AFR. BESK Sinoniem LET. BESK Wat Eenders Verduidelik
Le-	Hiathakae (Ma-) -Hiatha+(Bo)kae AFR. BESK Bywoord van Hoeveelheid LET. BESK Wat Hoeveelheid Aandui	Bo-	Itemogelasele -Itemogela+sele AFR. BESK Objektiewe Ervaring LET. BESK Wat vir Homself Ander kennis Inneem
Bo-	Jagobe -Ja+gobe AFR. BESK Vraatsug LET. BESK Wat Lelik Eet	Se-	Jagobe (Di-) -Ja+gobe AFR. BESK Vraat LET. BESK Wat Lelik Eet
Mo-	Jagobedi (Me-) -Ja+gobedi AFR. BESK Tregter LET. BESK Wat Tweekeer Eet	Ne-	Kgalagangwe (Di-) -Kgalagangwe AFR. BESK Witpeer LET. BESK Wat Eenkeer Berispe
Mo-	Kwelabohi ¹ loko (Ba-) -Kwela+boh ¹ loko AFR. BESK Barmhartige LET. BESK Wat Deurnis Voel vir	Ne-	Lekanyama (Di-) -Lekaya+(Bo)ama AFR. BESK Gewigsmaat LET. BESK Wat Die Gewig Meet

b. Werkwoord + Beskryvende naamwoord (vw + adj.)

1a-	Monnamoso(Bo-) -Nna+mo AFR. BESK Soort Plant(pasiënt se Hut Word Daarmeebesprinkel). LET. BESK Wat in Die Toekoms Bly	1a-	Mphenyadingwe(Bo-) -Feny+dingwe AFR. BESK Oorwinnaar LET. BESK Wat Die Ander Oorwin
Bo-	Nnatata -Nna+ta AFR. BESK Mondigheid LET. BESK Wat Sterk Word	Mo-	Nontshatala -Nontsh+ala AFR. BESK Grondbemesting LET. BESK Wat Die Groen Vet Maak
Ne-	Phenyadingwe(Di-) -Fenyva+dingwe AFR. BESK Oorwinnaar LET. BESK Wat Die Ander Oorwin	Bo-	Robedi(Ma-) -Ro(Ba)+bedi AFR. BESK Agtste LET. BESK Wat Twee Afbreek
Bo-	Robong(Ma-) -Ro(Ba)+bong(We) AFR. BESK Regende LET. BESK Wat Een Afbreek	Se-	Supebošigi(Di-) -Supa+bošigi AFR. BESK Vogtigheidsmeter LET. BESK Wat Vog Meet
Ne-	Tekanyabocela(Di-) -Teka+ya+bocele AFR. BESK Lengtemaat LET. BESK Wat Lengte Meet	Ne-	Thutanahiale -Ruta+nahiale AFR. BESK Metenskap LET. BESK Wat Wysheid Bestudeer
Ne-	Tihakanasele(Di-) -Hi+akanya+sele AFR. BESK Kosmopoliet LET. BESK Wat Met Die Vreemde Vermeng	Ne-	Tihwammedi(Di-) -Hi+wammedi AFR. BESK Tweegesig LET. BESK Wat Tweekeer Vertoef
Ne-	Tomaboshtal(Di-) -Loma+boshtal AFR. BESK Luis LET. BESK Wat Veel Byt	Ne-	Tshutatee -Suta+tee AFR. BESK Oorgang Met Een Verskuiwing LET. BESK Wat Eenkeer Skuif

b. Werkwoord + Beskrywende naamwoord (ww + adj)

Ne-	Tšhwaetšanoilo -Tšhwaetšanoilo AFR. BESK Dissimilasie LET. BESK Eenvoudige Deling	Bo-	Tšwelešweu -Tšwelešweu AFR. BESK Bynaam vir Maart LET. BESK Die Wit Het Uitgekam
Ne-	Tumatharoidi-) -Duma+tharo AFR. BESK Triëde LET. BESK Wat Driekeer Dreun	Ne-	Tumatšhwano(Di-) -Duma+čhwano AFR. BESK Homoniem LET. BESK Wat Eenders Dreun
Ne-	Tumeiakhwete(Di-) -Dumeiakhwete AFR. BESK Bygelowigheid LET. BESK Wat Wispelturig Gio		

C. Werkwoordelik * lokatief (ww * lok)

i. Werkwoord + Lokotiewe Klasaanwoord (ww + lkn)

Le-	Batakaer(Ma-) -Bata+koe AFR. BESK Veelvoed LET. BESK Wat Tel Tot Waar	Ma-	Buššamorago -Buššva+morago AFR. BESK Laat Vrugte LET. BESK Wat Aterna Ryp Word
Le-	Buššamorago(Ma-) -Buššva+morago AFR. BESK Laatvrugte LET. BESK Wat Aterna Ryp Word	Le-	Buššapele(Ma-) -Buššva+pele AFR. BESK Vroe. Vrugte LET. BESK Wat Eerste Ryp Word
Mo-	Dumelathoko(Ba-) -Dumela+thoko AFR. BESK Mensku Persoon LET. BESK Wat Eenkant Bly	Mo-	Dumelathoko(Ba-) -Dumela+thoko AFR. BESK Bygelovige LET. BESK Wat Apart Glo
Re-	Dumelathoko(Bi-) -Dumela+thoko AFR. BESK Bygeloof LET. BESK Wat Apart Glo	Bo-	Etapele -Eta+pele AFR. BESK Leierskap LET. BESK Wat Voor Loop
Le-	Feti lekaiswi -Feti lekaiswi AFR. BESK Rabye Verlede Iyd LET. BESK Rabye Verlede Iyd	Le-	Fetilekgoia -Feti lekgoia AFR. BESK Verre Verlede Iyd LET. BESK Verre Verlede Iyd
Mo-	Fofelagodinno(Ba-) -Fofelagodinno AFR. BESK Inogspringer LET. BESK Wat Na Bo Spring	Na-	Fofelapele -Fofela+pele AFR. BESK Voorwaarts Spring LET. BESK Vorentoe Spring
Mo-	Fofelapelle(Ba-) -Fofela+pele AFR. BESK Verspringer LET. BESK Wat Vorentoe Spring	Le-	Fufelathoko(Ma-) -Fufela+thoko AFR. BESK Alleenloper (Dier) LET. BESK Wat Eenkant Wai

i. Werkwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (ww + lkn)

Mo-	Hlabamorago(Me-) -Hlaba+morago AFR. BESK Agtersteek LET. BESK Agtersteek	Mo-	Hlabanelagare(Ba-) -Hlabanela+gare AFR. BESK Half-Agter-Spelers LET. BESK Wat In Die Middel Veg.
Le-	Hlathagare(Ma-) -Hlatha+gare AFR. BESK Ruigte LET. BESK Wat Die Middel Aandui	Le-	Hlomantlha(Ma-) -Hloma+ntlha AFR. BESK Eindknop LET. BESK Wat Die Einde Vasstel
Ne-	Kemelathoko -Emela+thoko AFR. BESK Neutraal LET. BESK Wat Eenkant Staan	Ne-	Ketapele(Di-) -Eta+pele AFR. BESK Voorwoord Voorloper LET. BESK Wat Voor Loop
Ne-	Kgabagare(Di-) -Kgaba+gare AFR. BESK In Die Middel van LET. BESK Wat In Die Middel Sny	Ne-	Kgalagodimo(Di-) -Kgala+godimo AFR. BESK Hoogtoon LET. BESK Wat Boontoe Weerklink
Ne-	Kgaolagare(Di-) -Kgaola+gare AFR. BESK Middellyn Deursnee LET. BESK Wat In Die Middel Verdeel	Ne-	Kgogelathoko(Di-) -Kgogela+thoko AFR. BESK Middelpunt Vliedend LET. BESK Wat Na Die Kant Toe Trek
Ne-	Kgolakgole(Di-) -Kgola+kgole AFR. BESK Boodskapper LET. BESK Wat Die Afstand Wegsny	Ne-	Kgolelafase -Kgolela+fase AFR. BESK Geotropisme LET. BESK Wat Na Benede Groei
Ne-	Kwelapele(Di-) -Kwela+pele AFR. BESK Die Vooruit Verneem Voorkennis LET. BESK Wat Vooruit Hoor	Mo-	Lalagkakala(Me-) -Lala+kgakala AFR. BESK Sgort Eetbare Bol. Ie en Slaap/vertoef LET. BESK Wat Ver Vertoef

i. Werkwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (ww + {kn})

Ma-	Lala ⁿ ntle -Lala ⁿ ntle AFR. BESK Uitslapyer Uithuisigheid LET. BESK Wat Buite Slaap	1a-	Matsenyagae(Bo-) -Tsenyagae AFR. BESK Persoon Wat Jou 'N Gunsie Bewys Om iets Terug Te Kry LET. BESK Wat By Die Huis Inlaat
Ne-	Poelamorago(Di-) -Boe la+morago AFR. BESK Nadeel, Skade, Retrogressie, Terugwyking, Agteruitgang. LET. BESK Agteruitgang	Ne-	Ponwapele(Di-) -Bonwa+pele AFR. BESK Vooraansig LET. BESK Wat van Voor Gesien Word
Mo-	Rakapele(Ba-) -Raka+pele AFR. BESK Eersgebore Oudste LET. BESK Wat Eerste Aankom.	Se-	Ripagare(Di-) -Ripa+gare AFR. BESK Halwe Helfte LET. BESK Wat in Die Helfte Sny
Mo-	Rum ^a teng (Ba-) -Ruma+ ^a teng AFR. BESK Laasgeborene LET. BESK Wat Binne Eindig	Ne-	Tabogelapele -Tabogela+pele AFR. BESK Verspring LET. BESK Wat Vorentoe Spring
Se-	Tla ^a pele(Di-) -Tla+pele AFR. BESK Voorspel LET. BESK Wat Voor Kom	Le-	Tla ^a pele(Ma-) -Tla+pele AFR. BESK Antesident LET. BESK Wat Voor Kom
Mo-	Tli ^s antle(Ba-) -Tli ^s a+ntle AFR. BESK Invoerder LET. BESK Wat van Buite Af Bring	Ne-	Tlolelapele -Tlolela+pele AFR. BESK Verspring LET. BESK Wat Vorentoe Spring
Ne-	Tli ^s antle(Di-) -Tli ^s a+ntle AFR. BESK Invoer LET. BESK Wat van Buite Af Bring	Ne-	Tshelapele -Tshelela+pele AFR. BESK Verspring LET. BESK Vorentoe Oorgaan

i. Werkwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (ww + lkn)

Ne-	Tšume lateng -Tšume la+ teng AFR. BESK Binnebrand LET. BESK Wat Die Binnekant Aan Die Brand Steek	Ma-	Tswagodimo -Swagodimo AFR. BESK Bies LET. BESK Wat Van Bo Kom
Ne-	Tumelathoko(Di-) -Dumela+thoko AFR. BESK Bygeeloof LET. BESK Wat Apart Goo	Se-	Wagodimo(Di-) -Wagodimo AFR. BESK Iets Onverwags LET. BESK Wat Bo-Op Va
Di-	Yantle -Yantle AFR. BESK Uitvoer LET. BESK Wat Na Buite Gaan		

ii. Werkwoord + Lokatiewe naamwoord {ww + lok}

Se-	Hlama botong (Di-) -Hlama+(Le)botong AFR. BESK Muurapparaat LET. BESK Wat Die Muur Uitdos	Bo-	Ikemelamolaong -Ikemela+molaong AFR. BESK Regspersoonlikheid LET. BESK Wat vir Homself In Die Wet Staen
Le-	Jelakgareng (Ma-) -Jela+kgareng AFR. BESK Windhond LET. BESK Wat Op Die Borsbeen Eet	Mo-	Lalahlageng (Me-) -Lala+hlageng AFR. BESK Persoon Wat Nie 'N Vaste Woonplek Het Nie. LET. BESK Wat Op Die Gras Oornag
1a-	Mahweladijong (Bo-) -Hwe la+dijong AFR. BESK Fynproewer LET. BESK Wat In/op Die kos Val.	Di-	Melameetseng -Mela+meetseng AFR. BESK Alge, Wiere LET. BESK Wat In Die Water Groei
Se-	Melamongeng -Mela+mongeng AFR. BESK Skeurplant LET. BESK Wat in Die Bars Kraak Groei	Mo-	Ngwala kholomong (Ba-) -Ngwala+kholomong AFR. BESK Rubriëkskrywer LET. BESK Wat in Die Kotom Skryf
Se-	Phaphamalamyeng (Di-) -Phaphamala+moyeng AFR. BESK Sweeftuig LET. BESK Wat In Die Lug Fladder	Se-	Pharelankong (Di-) -Pharela+nkong AFR. BESK Soort Geitjie (Wat Aan 'n Mens/ Dier Se Neus Vasbyt en Nie Los LET. BESK Wat Op Die Neus Bly Steek
Ne-	Poetsanotong (Di-) -Boetsa+notong AFR. BESK Herstellingsteken (Mus) LET. BESK Wat Laat Terugkeer Na Die Noot	Mo-	Salalapeng (Ba-) -Sala+laping AFR. BESK Laaste Kind van Die Familie LET. BESK Wat In Die Lapa Bly
Mo-	Salašopeng (Me-) -Sala+(Le)šopeng AFR. BESK Kaapse Robbe LET. BESK Wat In Die Ruïne Bly	Mo-	Sepejamawatieng (Ba-) -Sepela+mawatieng AFR. BESK Seevaarder LET. BESK Wat Op Die See Reis

ii. Werkwoord + Lokatieve naamwoord (ww + lok)

Ne-	Tekanyaboteng (Di-) -Lekanya+boteng AFR. BESK Inhoudsmaat LET. BESK Wat Die Inhoud Meet	Ne-	Tshamoyeng (Di-) -Tshamoyeng AFR. BESK Slughou Safsele LET. BESK Wat In Die Wind Seif
Ma-	Tlogadibetong -Tlogadibetong AFR. BESK Deur Die Vaak Oorweidig Word LET. BESK Wat van Die Vuurherde Weggaan	Se-	Tšamoyeng (Di-) -Tšamoyeng AFR. BESK Ontvangstoesstel LET. BESK Wat Uit Die Lug Neem
Se-	Tšwape long (Di-) -Tšwape long AFR. BESK Gedagtes LET. BESK Wat Uit Die Hart Kom	Ne-	Tšwaphoofolong (Di-) Tšwa+phoofolong AFR. BESK Dierlike Produk LET. BESK Wat van Die Milosbok Kom
Se-	Yakgetišong (Di-) -Yakgetišong AFR. BESK Manuskrip LET. BESK Wat Drukery Toe Gaan	Di-	Yematieng -Yematieng AFR. BESK Kos LET. BESK Wat Na Die Maag Toe Gaan
Mo-	Yanameng (Me-) -Yanameng AFR. BESK Midde! Tot 'N Doe! LET. BESK Wat Na Die Vlees Toe Gaan		

d. Werkwoordelik + naamwoordelik (ww + nw)

i. Werkwoord + Possessiewe voornaamwoord (ww + pvn)

1a- Monnago(Bo-)
-Nna+(Ga)go
AFR. BESK Jou Jonger Broer/suster
LET. BESK Wat By Jou Bly

Mo- Nnabo(Ba-)
-Nna+bo(Ha)
AFR. BESK Hulle Jonger Broer/suster
LET. BESK Wat By Hulle Bly

1a- Nnake(Bo-)
Nna+ke
AFR. BESK Jonger Broer Of Suster
LET. BESK Wat By My Bly

1a- Monnagwe(Bo-)
(Mo)nna+(Ga)gwe
AFR. BESK Sy/haar Jonger Broer Suster
LET. BESK Wat By Hom/haar Bly

Mo- Nnagwe(Ba-)
-Nna+gewe
AFR. BESK Medemens
Medelandsburger
LET. BESK Wat By Ons Bly

ii. Werkwoord → Kwantitatiewe voornaamwoord (ww + kwa)

Bo-	Buḫanoš <i>i</i> (Ma-)* -Buḫa+noš <i>i</i> AFR. BESK Diktatorskap LET. BESK Wat Alleen Regeer	Mo-	Dulanoš <i>i</i> (Ba-) -Dula+noš <i>i</i> AFR. BESK Monnik KIuisenaar LET. BESK Wat Alleen Woon
Bo-	Dulanoš <i>i</i> (Ma-) -Dula+noš <i>i</i> AFR. BESK Klooster LET. BESK Wat Alleen Woon	Mo-	Emanoš <i>i</i> (Ba-) -Ema+noš <i>i</i> AFR. BESK Kluisenaar LET. BESK Wat Alleen Staen
Ne-	Kwheanoš <i>i</i> (Di-) -Kwhe+noš <i>i</i> AFR. BESK Monopolie Alleenhandel LET. BESK Alleenhandel	Ne-	Khunanoš <i>i</i> (Di-) -Hune+noš <i>i</i> AFR. BESK Refleksbeweging LET. BESK Wat Alleen Buig
1a-	Matsebegoghle(Bo-) Ma-Tsebega+oghle AFR. BESK 'Aombekende LET. BESK Wat Ora) Geken Word	Mo-	Mmḫanoš <i>i</i> (Ba-) -Buḫa+noš <i>i</i> AFR. BESK Outokraat Alleenloper LET. BESK Alleen Heerser
Mo-	Rajkaxohle(Ba-) -Rajka+noš <i>i</i> AFR. BESK Alsydige Sportman LET. BESK Wat Alles Speel	Mo-	ḫikanoš <i>i</i> (Ba-) -ḫika+noš <i>i</i> AFR. BESK Alleenloper LET. BESK Wat Alleen Loop
1a-	Theetḫabohle(Bo-) -Theetḫa+bohle AFR. BESK Ligglowige Persoon LET. BESK Wat Na Almal Luister	Ne-	Tumanoš <i>i</i> (Di-) -Duma+noš <i>i</i> AFR. BESK Klinker Vokaa <i>i</i> LET. BESK Wat Alleen Dreun

iii. Werkwoord + Lokatieve demonstratieve voornaamwoord (vw + idm)

Se-	MeIafa (Di-)	Le-	Supafa (Ma-)
	-MeIafa		-Supafa
	AFR. BESK Inheemse Mens/dier/plant		AFR. BESK Nabye Demonstratief
	LET. BESK Wat Hier Groei		LET. BESK Wat Hier Wys
Le-	Supafa (Ma-)		
	-Supafa		
	AFR. BESK Verre Demonstratief		
	LET. BESK Wat Daar Ver Wys		

e. Werkwoord + Bywoord (ww + byw)

Mo-	Agelwaruri(Me-) Agelwaruri AFR. BESK Opslaangebou LET. BESK Werklik Gebou Wees vir	Le-	Baiafelaf(Me-) Baiafelaf AFR. BESK Onbepaalde Telwoord LET. BESK Wat Net Tel
Ne-	Balammogo(Di-) -Baia+mmogo AFR. BESK Saamtees LET. BESK Wat Saam Lees	Se-	Gafiwamoka -Gaf)wa+moka AFR. BESK Banvloek LET. BESK Wat Oorgelewer Word Aan Alies.
Le-	Gokaruri(Me-) -Goke+ruri AFR. BESK Besitskake LET. BESK Wat Waarlik Aantrek.	Ne-	Kemakgale(Di-) -Ema+kgale AFR. BESK Oud LET. BESK Wat Lank Gelede Staam
ta-	Maswarelaruri(Bo-) Ma-Swarelaruri AFR. BESK Bittereinder, Vasbyter LET. BESK Wat vir Altyd Vashou	Ne-	Pakenyagape(Di-) -Pakanya+gape AFR. BESK Herrangskikking LET. BESK Wat Weer Regmaak
Mo-	Ralokammogo(Ba) -Raloka+mmogo AFR. BESK Spanmaat LET. BESK Wat Saam Speel	Se-	Thibakgale(Di-) -Thiba+kgale AFR. BESK Plekhouer LET. BESK Wat Lankal Keer
Ne-	Tumammogo(Di-) Tumammogo AFR. BESK Medeklinker LET. BESK Medeklinker (Wat Saam Dreun)		

2. WERKWOORDELIK • WERKWOORDELIK (WW • WW)

a. Werkwoord + Werkwoord (ww + ww)

<p>Le- Baiaiatelano(Me-) -Baia+iatelano AFR. BESK Rangtelwoord LET. BESK Wat Agtereenvolgens Tel</p>	<p>Bo- Felatharamologa -Fela+tharamologa AFR. BESK Elastisiteitsgrens LET. BESK Waar Ontrafeling Eindig</p>
<p>1a- Galatswalela(Bo-) -Gala+tswalela AFR. BESK Praatsieke Persoon LET. BESK Maak Toe Die Geskree</p>	<p>Mo- Hiahlaila(Me-) -Hiah+aila AFR. BESK Wilde Teeplant LET. BESK Wat Laiding Verafsku.</p>
<p>Me- Hlakenatswaka(Di-) -Hlaka+atswaka AFR. BESK Mengsel LET. BESK Deurmekaar Meng</p>	<p>Ma- Hlophaesanya -Hlopha+e-Sanya AFR. BESK Oorvoedige Reëns Te Veel Reën LET. BESK Wat Ophoop en Verniel</p>
<p>Mo- Hiwekišagoma(Ba-) -Hiwekiša+oma AFR. BESK Droogskoonmaker LET. BESK Wat Droogskoonmaak</p>	<p>Bo- Hiwekišagoma(Ma-) -Hiwekiša+oma AFR. BESK Droogskoonmakery LET. BESK Wat Droogskoonmaak</p>
<p>Ma- Lalakwaetše -La+akwaetše AFR. BESK (Skaap) Dubbeltjie LET. BESK Wat Op Die Rug Bly iê</p>	<p>1a- Mahlwaadibona(Bo-) (Ma)hwa+ta-Di-Bona AFR. BESK Ervare Persoon (Bv. 'N Goeie Dokter). LET. BESK Wat Dit Gewoonlik Sien</p>
<p>1a- Malagofenywa(Bo-) Ma+lla+go-Fenywa AFR. BESK Held, Eimand Wat Weier Om 'N Neerlaag Te Aanvaar. LET. BESK Wat Verafsku Om Gewen Te Word.</p>	<p>1a- Malomafodisa(Bo-) (Ma)loma+fa-Fodisa AFR. BESK Tweëgesig LET. BESK Wat Byt en Gesondmaak</p>
<p>1a- Mantshootlogole(Bo-) Ma-Ntshato-Tlogole AFR. BESK Ryke, Welgestelde LET. BESK Wat Uithaal en Laat Staan.</p>	<p>1a- Maoraotuka(Bo-) (Ma)orato-Tuka AFR. BESK Parasiet, Opportunis LET. BESK Wat Verwarm Terwyl Hy Brand</p>

a. Werkwoord + Werkwoord (ww + ww)

1a- Matlampoetle
{Ma-}tia+mpuete
AFR. BESK Sagte Algemene Reën
Landsreën
LET. BESK Hongerte Kom en Maak vir My
Dop

Mo- Mmutswaoeta(Me-)
-Butswao-Eta
AFR. BESK Soort Boom
LET. BESK Wat Ryp Word Terwyl Jy Reis

1a- Ntherabare(Bo-)
Nthera+bare
AFR. BESK Segsman
LET. BESK Wat vir My Sê, Hulle Sê.

Mo- Salaadutse(Ba-)
-Sala+ta Outse
AFR. BESK Lui aard
Luiak
LET. BESK Wat Bly en Sit

Ne- Tihakanatswake
Hakana+ttswake
AFR. BESK Vermenging, Malende Masse
LET. BESK Gemengde Bymekaarkoms

Ne- Tumahlaka(Di-)
Duma+hlaka
AFR. BESK Klankmetode
LET. BESK Saamgestelde Klank
(Wat Saamgesteld Dreun)

1a- Matsemaarerwa(Bo-)
Ma-Tsema+ra-Rerwa
AFR. BESK Bynaam van Die Maand
Augustus.
LET. BESK Wat Wortelskiet Terwyl Hy
Geprys Word.

Se- Mphetekegofete
Se-Mphete+ke Go Fete
AFR. BESK Se Klas
Godrang, Harwar,
LET. BESK Moenie My Verbygaan Nie, Sodat
Ek Jou Kan Verbygaan.

Ma- Ntshaotlogele(Bo-)
Ma-Ntshao Tlogele
AFR. BESK Ryke, Weigesteide
LET. BESK Wat Uithaal en Laat Staan.

Ne- Semphetekegofete
Se Mphete+ke-Go-Fete
AFR. BESK Kompetisie
Wedywering
LET. BESK Moenie My Verbygaag Nie
Dat Ek Jou Verbygaan

Ma- Tswagodisa
-Tsw+go-Disa
AFR. BESK Aandete vir Wagters
LET. BESK Wat van Die Waghou Kom

b. Hulpwerkwoord + Werkwoord (hww + ww)

Se- Hiwa seeme(Di-)
-Hiwa+se-Eme
AFR. BESK Standbeeld
LET. BESK Wat Altyd Staan

3. WERKWOORDELIK + IDEOFOON (WW + ID)

Ma-	Ngangahlaa -Ngangahlaa	Le-	Remakatšaka (Ma-) -Remakatšaka
AFR. BESK	Dier Wat Die Verweerder Aan Die Regter(S) Betaal	AFR. BESK	Hoephoep
LET. BESK	Wat Die Weerspanningheid Omkeer	LET. BESK	Wat Sprankelend Huppel
Ne-	Tumagwaša (Di-) -Dumagwaša	Ne-	Tumahee (Di-) -Dumahee
AFR. BESK	Frikatief Frikatiewe Konsonant	AFR. BESK	Glottale Konsonant Stemhebbende Konsonant
LET. BESK	Ruiskonsonant (Wat Met 'N Ruising Dreun)	LET. BESK	Uitroep/Uitasem Konsonant (Wat Met 'N Uitroep Dreun)

M. KOMPOSITA WAT UIT DRIE OF MEER LEDE BESTAAN, WAARVAN DIE
EERSTE LID 'N WERKWOORD AS KORRELAAT HET

1. WERKWOORDELIK + NAAMWOORDELIK + NAAMWOORDELIK (WW + NW
+ NW)

3. Werkwoord + Naamwoord + Naamwoord (ww + nw + nw)

Se-	Leknyemasathwalo(Di-) -Leknyama+masa+thwalo AFR. BESH Massameter		Thutaganapopego -Ruta+naga+popoego AFR. BESH Fisiëse Aardrykskunde
	LET. BESH Wat Die Massa Vrag Meet		LET. BESH Wat Die Vorm Van Die Land- Streek Bestudeer
Ne-	Thutapopomedumo -Ruta+popo+medumo AFR. BESH Foniologie	Ne-	Thutatšupatlolo -Ruta+šhupa+(Le)tlotlo AFR. BESH Rekeningkunde
	LET. BESH Wat Klanke Se Vorming Bestudeer		LET. BESH Wat Die Kapitaalrekening Bestudeer.
Bo-	Tsebatiroatis(Me-) -Tsebatiro+(Se)jela AFR. BESH Vakmanskap	Ne-	Tshwarapukutlotlo -Swarapuku+(Le)tlotlo AFR. BESH Boekhou
	LET. BESH Wat Handewerk Ken		LET. BESH Wat Die Bateboek Hou

b. Werkwoord + Naamwoord + Lokatiene naamwoord (vw + nw + lok)

Se- ¹amadi:kgveleng(Di-) -
-sewadi:kgveleng
AFR. BESK Onbrennende Slagaar
LET. BESK Wat Die Bloed Neem Na Die
Heupbeen

c. Werkwoord + Naamwoord + Lokatiene klasnaamwoord (vw + nw + lkn)

Le-	Fetilephetikgaursi -Fetile+pheti+kgaurš AFR. BESK Nabye Voitooid-Verlede Tyd LET. BESK Nabye Voitooid-Verlede Tyd	Le-	Fetilephetikgole -Fetile+pheti+kgole AFR. BESK Voitooid-Verre Verlede Tyd LET. BESK Voitooid-Verre Verlede Tyd
Le-	Fetilelagokgole -Fetile+(Le)lago+kgole AFR. BESK Verre Verlede-Toekomende Tyd LET. BESK Verre Verlede-Toekomende Tyd	Le-	Fetiletianggaursi -Fetile+(Le)tiang+kgaurš AFR. BESK Voortdurende Nabye Verlede Tyd LET. BESK Voortdurende Nabye Verlede Tyd
Le-	Fetiletianggole -Fetile+(Le)tiang+kgole AFR. BESK Verre Verlede-Toekomende Tyd LET. BESK Verre Verlede-Toekomende Tyd	Le-	Fetiletiangkgaursi -Fetile+(Le)tiang+kgaurš AFR. BESK Nabye Verlede Tyd LET. BESK Nabye Verlede Tyd
Le-	Fetilešvedikgole -Fetile+švedi+kgole AFR. BESK Voortdurende Verre Verlede Tyd LET. BESK Voortdurende Verre Verlede Tyd	Ne-	Phuwatletlase -Phuia+(Le)watletlase AFR. BESK Argetlope Gaty LET. BESK Wat 'N Heg Baan Onder Die See
Ne-	Phuwatletletio(Di-) -Phuia+(Le)watletletio AFR. BESK Hoogwater LET. BESK Wat Bo-Op Die See 'N Heg Baan	Mo-	Iswangantle(Ba-) -Swangantle AFR. BESK Uitlander LET. BESK Wat Van Die Buiteland Kom
Se-	Weladi:logodimo(Di-) -Wela+jio+godimo AFR. BESK Dit Wat Op Dinge Val LET. BESK Wat Op Dinge Val		

d. Werkwoord + Naamwoord + Beskrywende naamwoord (ww + nw + adj)

Ne-	Poelatsatshibokwarata (Di-) -Boelatsa+ts hito+kwarata AFR. BESK Kwartslag	Ne-	Poelatsatshitonne -Boelatsa+ttshitonne AFR. BESK Vierslag
LET. BESK	Wat 'n Kwart Keer Laat Terugkeer en Misluk	LET. BESK	Wat Vierkeer Laat Terugkeer En Misluk

e. Werkwoord + Lokatiewe klasnaamwoord + Beskrywende naamwoord (ww + lkn+ adj)

Se-	Rinogarekgoilo -Rinogare+ne+kgoid AFR. BESK Noordelike Halfronde
LET. BESK	Die Grote Wat In Die Helfte Sny.

3. WERKWOORD * IDENTIFISERENDE KOPULATIEF * NAAMWOORD (WW
 * KOP * NW)

a. Werkwoord * Identifiserende kopulatief * Naamwoord (ww * kop * nw)

Mo-	Betvakepelo(Ba-) -Betv+ke+pelo	Mo-	Kvakegono(Me-) -Nva+ke+gono
	AFR. BESK Persoon Wat Gou Kwaad Word		AFR. BESK Har-Koer
	LET. BESK Liggrakte Persoon		LET. BESK Wat Deur Die Sees Uitgemis Word.
	LET. BESK Wat Deur Die Hart Verwurg Word		

b. Werkwoord * Assosiatiewe betrekkingwoord * Naamwoord (ww * ass * nw)

la-	Mmapalekokotlo(Bo-) -Bapa+le+kotlo	Mo-	Yikalegoši(Be-) -Sika+ie+kgoši
	AFR. BESK Mitologiese Slang		AFR. BESK Koning Se Lyfswag
	LET. BESK Wat Langs Die Rug Loop		LET. BESK Wat Saam Met Die Koning Loop
Di-	Tillemasa -Tia+le+masa	Di-	Tillemeso -Tia+le+mese
	AFR. BESK Toekoms		AFR. BESK Toekomstige Dinge/gebeurtenis-
	LET. BESK Wat Met Die Dagbreek Kom		LET. BESK Wat Met Die Oggende Kom
Mo-	Tialeputai(Ba-) -Tia+le+puta	Se-	Yalemoya(Di-) -Ya+le+moya
	AFR. BESK Besoeker Wie Se Koms Met Reën		AFR. BESK Draadloos
	LET. BESK Wat Saam Met Die Reën Kom		LET. BESK Wat Saam Met Die Lug Gaan
Mo-	Yalenokai(Ba-) -Ya+le+noka		
	AFR. BESK Drenkeling		
	LET. BESK Wat Saam Met Die Rivier Gaan		

c. Werkwoordelik + instrumentale betrekkingwoordgroepe (ww + ibw)

i. Werkwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Naamwoord (ww + ins + nw)

Se-	Emakamaoto(Di-) -Ema+ka+maoto AFR. BESK Frisgeboude Man LET. BESK Wat Op Die Voete Staan	Mo-	Fetakatsela(Ba-) -feta+ka+tsela AFR. BESK Verbyganger LET. BESK Wat Met Die Pad Verbygaan
Se-	Gwebakamarago(Di-) -Gweba+ka+marago AFR. BESK Prostituu LET. BESK Wat Handel Dryf Met Die Boude.	Se-	Kgwebakamarago(Di-) -Kgweba+ka+marago AFR. BESK Prostituu LET. BESK Wat Handel Dryf Met Die Boude
1a-	Matlakadibe(Bo-) (Ma)tia+ka+dibe AFR. BESK Donderstorm Wolkbreuk LET. BESK Wat Met Die Sonde Kom	1a-	Mphetakatsela(Bo-) -feta+ka+tselana AFR. BESK Verbyganger LET. BESK Wat Met Die Pad Verbygaan
Se-	Nakangwedi(Di-) -Na+ka+ngwedi AFR. BESK Vuurvlieg LET. BESK Wat Is Soos Die Maan	Ma-	Tiakathoka -Tia+ka+thoka AFR. BESK Oorspronklike Getal Beeste Betael vir Die Bruidskat. LET. BESK Wat Met Die Knopkierie Geslaan Is.

ii. Werkwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Beskrywende naamwoord (ww + ins + adj)

1a- Mpheta Kapejana (Bo-) Me- Phela kad ingwe (Di-)
-feta+ka+pe+jana -Phela+ka+d ingwe
AFR. BESK N Vinnige Werker AFR. BESK Pataasiet
LET. BESK Wat Verbygaan Met Spoed. LET. BESK Wat D.m.v. Ander Dinge
Leef

iii. Imperatiewe werkwoord + Instrumentale betrekkingwoord + Persoonlike voornaamwoord (imp + ins + vnw)

1a- Komang kanna (Bo-) Komang+ka+nna
-komang+ka+nna AFR. BESK Belangrike Persoon
AFR. BESK Verlaamste LET. BESK Vloek Met Ky

d. Werkwoordelik + werkwoordelik + naamwoordelik (ww ww nw)

i. Werkwoord + Werkwoord + Beskrywende naamwoord (ww + ww + adj)

Me- Meta pitlanapedi (Di-) Meta+pitlanape+pedi
AFR. BESK Dubbelismaaliniëring
LET. BESK Twee Eng Mate

ii. Werkwoord + Werkwoord + Lokatiewe klasnaamwoord (ww + ww + lkn)

1a- Thoba lama jantier (Bo-) Roba+la+(ng)ja+ntier
AFR. BESK Iemand Wat Nie Tuis Slaap Nie
LET. BESK Wat Buite Slaap en Oornag

e. WERKWOORD + WERKWOORD + IOEFOON (NW + NW + ID)

Bo-
Etaborekgool(Ma-)
-ta+bo-ite+ngoo
AFR. BESK Soort Dik Kombers
LET. BESK Wat Loop en Snork

f. WERKWOORDELIK + BYWOORDELIK + NAAMWOORDELIK

i. Werkwoord + Bywoord + Naamwoord (vw + byw + nw)

Ne-	Tumammogagalapa(Di) -Duma+mmogo+galapa AFR. BESK Palatale Konsonant	Ne-	Tumammogonko(Di-) -Duma+mmogo+nko AFR. BESK Nasale Konsonant
LET. BESK	Wat In Die Palatum Saam Dreun	LET. BESK	Wat In Die Neus Saam Dreun
Ne-	Tumammogopshikologi(Di-) -Duma+mmogo+pshikologi AFR. BESK Rolkiank		
LET. BESK	Rollende Konsonant (Wat Saam Dreun en Rol)		

ii. Werkwoord + Bywoord + Lokatiewe naamwoord (vw + byw + lok)

Ne-	Tumammogogalapeng(Di-) -Duma+mmogo+(Ma)galapeng AFR. BESK Prepalatale Konsonant	Ne-	Tumammogoinong(Di-) -Duma+mmogo+(Ma)inong AFR. BESK Dentale Konsonant
LET. BESK	Wat By Die Verhemelte Saam Dreun.	LET. BESK	Medeklinker By Die Tende (Wat Saam Dreun By Die Tande)

iii. Werkwoord + Bywoord + Lokatiewe klasnaamwoord (vw + byw + lkn)

Ne- Tumammogoteng(Di)
-Dumammogo-teng
AFR. BESK Implosiewe Konsonant
LET. BESK Wat Inwendig Saam Dreun.

Ne- Tumammogotengwana(Di-)
-Dumammogo-tengwana
AFR. BESK Velare Konsonant
LET. BESK Wat By Die Velar Saam Dreun.

iv. Werkwoord + Bywoord + Naamwoord + Lokatiewe naamwoord (vw + byw + nw + lok)

Ne- Tumammogopouinong(Di-)
-Dumammogopou-(Le)inong
AFR. BESK Dentale Labiale Konsonant
LET. BESK Wat By Die Lip en Tand Saam Dreun.

g. WERKWOORD + BYWOORD + BYWOORD (WW + BYW + BYW)

Ne- Tumammogokudu(Di-)
-Duma+mmogo+kudu
AFR. BESK Stomhebbende Konsonant
LET. BESK Wat Erg Saam Dreun

h. WERKWOORD + BYWOORD + IDEOFOON (WW + BYW + ID)

Ne- Tumammogogwesa(Di-)
-Duma+mmogo+gwesa
AFR. BESK Affrikatiewe Konsonant
LET. BESK Ruisende Medeklinker

Ne- Tumammogothu(Di-)
-Duma+mmogo+thu
AFR. BESK Ploffer
LET. BESK Wat Met Plof Saam Dreun

Ne- Tumammogotu(Di-)
-Duma+mmogo+tu
AFR. BESK Stemlose Konsonant
LET. BESK Wat Stil Saam Dreun

i. WERKWOORD + BYWOORD + WERKWOORD (WW + BYW + WW)

Ne- Tumammogorora(Di-)
-Duma+mmogo+rora
AFR. BESK Rolklank
LET. BESK Wat Knorrende Saam Dreun

BIBLIOGRAFIE

- ATKINSON, M., KILBY, D. & ROCA, I. 1982. Foundations of general linguistics. Boston : Allen & Unwin.
- BLOCH, B. & TRAGER, G.L. 1942. Outline of linguistic analysis. Baltimore : Waverley Press.
- BLOOMFIELD, L. 1935. Language. London : Henderson & Spalding.
- BOTHA, R.P. 1964. Voorstudie tot 'n klassifikasie van die Afrikaanse komposita. Stellenbosch. (Verhandeling (MA) - US.)
- BOTHA, R.P. 1968. The function of the lexicon in Transformational Generative Grammar. The Hague : Mouton.
- BOTHA, R.P. 1974. Perlmutter en Postal se Relasionele Grammatika. Pretoria : Die Studiegroep vir Taalwetenskap, Universiteit van Pretoria.
- BOTHA, R.P. 1978. Generatiewe taalondersoek: 'n sistematiese inleiding. Kaapstad : HAUM.
- BOTHA, R.P. 1980. Word-based morphology and synthetic compounding. Stellenbosch : Department of General Linguistics, University of Stellenbosch. (SPIL, no.5.)
- BOYCE, W. 1844. A grammar of the Kafir language. London : Wesleyan Missionary Society.
- BRÉAL, M. 1964. Semantics: studies in the science of meaning. New York : Dover Publications.
- CHOMSKY, N. 1957. Syntactic structures. The Hague : Mouton.

CHOMSKY, N. 1965. *Aspects of the theory of syntax*. Cambridge, Mass. : M.I.T. Press.

COLENSO, J.W. 1904. *First steps in Zulu: being an elementary grammar of the Zulu language*. Pietermaritzburg : Davies.

COMBRINCK, J.G.H. 1968. *Afrikaanse semantiek: 'n strukturele benadering*. Goodwood : Nasou. (Afrikaanse Taalmonografieë, nr. 2.)

DE CLERCQ, J. 1968. *Die tonologie van die woordgroep en die sin in Zoeloe*. Stellenbosch. (Proefskrif (D.Phil.) - US.)

DE GROOT, A.W. 1964. *Inleiding tot de algemene taalwetenschap*. Groningen : Wolters-Noordhof.

DE VILLIERS, M. 1975. *Die semantiek van Afrikaans*. Elsiesrivier: HAUM.

DE VLEESCHAUWER, J.N.A. 1978. *Sintaktiese teorie en die nominale samestelling in Afrikaans*. Pietermaritzburg. Proefskrif (D.Phil) - Universiteit van Natal.)

DIK, S.C. 1967. Some critical remarks on the treatment of morphological structure in transformational generative grammar. *Lingua*, 18:352-303.

DIK, S.C. & KOOIJ, J.G. 1972. *Beginselen van de algemene taalwetenschap*. Utrecht : Het Spectrum.

DINNEEN, F.P. 1967. *An introduction to general linguistics*. New York : Holt, Rinehart & Winston.

DOKE, C.M. 1971. *Textbook of Zulu grammar*. Johannesburg : Longman.

DOKE, C.M. & MOFOKENG, S.M. 1957. Textbook of Southern Sotho grammar. London : Longmans, Green.

DOKE, C.M. & VILAKAZI, B.W. 1955. Zulu syntax and idiom. Cape Town : Longmans, Green.

DROSTE, F.G. 1965. Grondbeginselen van de Nederlandse grammatica. Den Haag : Van Goor.

DROSTE, F.G. 1967. Taal en betekenis. Den Haag : Van Goor.

DROSTE, F.G. 1972. Algemene taalwetenschap en transformationele grammatica. Leuven : Acco.

DU PLESSIS, J.A. 1967. Die foneem as spreidingskategorie in die Suid-Afrikaanse Bantoetale, met besondere verwysing na Venda. Pretoria. Proefskrif (D.Litt.) - UP.)

ENGELBRECHT, J.A. 1962. Zoeloe leerboek. Johannesburg : Vooortrekkerpers.

ENTWISTLE, W.J. 1951. Aspects of language. London : Faber & Faber.

FILLMORE, C.J. 1968. The case for case. (In Bach, E. & Harms, R.T. Universals in linguistic theory. New York : Holt, Rinehart & Winston. p.1-88.)

FOWLER, R. 1963. Meaning and the theory of the morpheme. *Lingua*, 12:165-176.

GROENEWALD, P.S. 1960. Morfologiese verdubbeling in Noord-Sotho. Pretoria. (Verhandeling (MA) - UP.)

GROUT, L. 1859. A grammar of the Zulu language. Pietermaritzburg : May & Davies.

HARRIS, Z.S. 1951. Structural linguistics. Chicago : University of Chicago Press.

HAT

kyk

ODENDAL, F.F., red.

HOCKETT, C. 1958. A course in modern linguistics. New York : Macmillan.

JACKENDOFF, R.S. 1975. Morphological and semantic regularities in the lexicon. *Language*, 51:639-671.

JESPERSON, O. 1942. A modern English grammar. Part 6. Morphology. Copenhagen : Ejnar Munksgaard.

JESPERSON, O. 1945. Growth and structure of the English language. Oxford : Basil Blackwell.

KEMPEN, W. 1962. Woordvorming en funksiewisseling in Afrikaans. Kaapstad : Nasionale Boekhandel.

KEMPEN, W. 1969. Samestelling, afleiding en woordsoortlike meerkunksionaliteit in Afrikaans. *Elsiesrivier* : Nasou.

KNAPPERT, J. 1965. Compound nouns in Bantu languages. *Journal of African Languages*, 4(1):211-225.

KOOIJ, J.G. 1968. Compounds and idioms. *Lingua*, 21:250-268.

KRIEL, T.J. 1983. . Pukuntšu/Woordeboek. Noord-Sotho - Afrikaans/
Afrikaans - Noord-Sotho. 3de uitg. Pretoria : Van Schaik.

KRÜGER, C.J.H. 1967. Die struktuur van die woordgroep in Tswana.
Pretoria. (Proefskrif (D.Litt.) - UP.)

KRÜGER, C.J.H. 1968. Die morfologie van Zulu. (Klasaantekeninge,
PU vir CHO.) Potchefstroom. (Ongepubliseer.)

KRÜGER, C.J.H. 1971. Aspekte van die woordgroepstruktuur.
Tydskrif vir geesteswetenskappe, 11(2):77-91, Jun.

KRÜGER, C.J.H. 1973a. Some notes on the hierarchy of morphological
categories in Tswana nouns and verbs. (In Essays on literature
and language: presented to prof. T.M.H. Endeman by his colleagues.
Pietersburg : University of the North. p. 41-57.)

KRÜGER, C.J.H. 1973b. Woordanalise in Sotho. Limi, 1(1):1-11, Jan.

KRÜGER, C.J.H. 1976. Woordfonologie van Noord-Sotho en Tswana.
(Klasaantekeninge, PU vir CHO.) Potchefstroom. (Ongepubliseer.)

KRÜGER, C.J.H. 1977. Morfologie en sintaksis van Noord-Sotho en
Tswana. Potchefstroom : Pro Rege.

KRÜGER, C.J.H. 1979. Sintaksis van Noord-Sotho. Potchefstroom : Pro
Rege.

KRÜGER, C.J.H. 1986a. Tussensinse semantiese relasies.
Suid-Afrikaanse tydskrif vir Afrikatale, 6(3):105-112.

KRÜGER, C.J.H. 1986b. Semantic relations. Suid- Afrikaanse
tydskrif vir Afrikatale, 5(4):29-33.

- LAAS, J.A.M. 1974. Woordbou en woordanalise in Suid-Sotho. Potchefstroom. (Verhandeling (MA)- PU vir CHO.)
- LAAS, J.A.M. 1984. Handleiding by die studie van kongruensie, fonologie en TG-fonetiek. (Klasaantekeninge, PU vir CHO.) Potchefstroom. (Ongepubliseer.)
- LANDSBERG, G.A. 1974. Elisie in Suid-Sotho. Potchefstroom. (Verhandeling (MA) - PU vir CHO.)
- LANDSBERG, J.C. 1979. Kongruensie in Zulu. Potchefstroom. (Verhandeling (MA) - PU vir CHO.)
- LANHAM, L.W. 1960. A comparative phonology of Nguni. Johannesburg. (Thesis (Ph.D.) - University of the Witwatersrand.)
- LEES, R.B. 1968. The grammar of English nominalizations. The Hague : Mouton.
- LILES, B.L. 1972. Linguistics and the English language: a transformational approach. California : Goodyear.
- LOMBARD, D.R., VAN WYK, E.B. & MOKGOKONG, P.C. 1985. Inleiding tot die grammatika van Noord-Sotho. Pretoria : Van Schaik.
- LOUW, J.A. 1962. On the segmental phonemes of Zulu. Berlin : Reimer. (Afrika und Übersee, Beihft., 46.)
- LOUW, J.A. 1963. Handboek van Xhosa. Johannesburg : Bonapers.
- LOUW, J.B.Z. 1965. Die sintaktiese valensie van 'n Xhosanaamwoord. Stellenbosch. (Verhandeling (MA) - US.)
- LYONS, J. 1969. Introduction to theoretical linguistics. Cambridge :

Cambridge University Press.

LYONS, J. 1973. *New horizons in linguistics*. Harmondsworth : Penguin.

LYONS, J. 1977. *Semantics: 2*. Cambridge : Cambridge University Press.

MARCHAND, H. 1960. *The categories and types of present day English word-formation*. Munich : Beck.

MARCHAND, H. 1967. *On the description of compounds*. (In *Linguistic studies: presented to André Martinet*. London : Clowes. p.379-387.)

MEINHOF, C. 1948. *Grundzüge einer vergleichenden Grammatik der Bantusprachen*. Berlin : Reimer.

MEYS, W.J. 1975. *Compound adjectives in English and the ideal speaker-listener*. Amsterdam : North Holland.

MOTSCH, W. 1970. *Analyse von Komposita mit zwei nominalen elementen*. (In Bierwisch, M. & Heidolph, K. *Progress in linguistics*. The Hague : Mouton. p.209-223.)

NIDA, E.A. 1962. *Morphology: the descriptive analysis of words*. Ann Arbor : University of Michigan Press.

NKONDO, C.P.N. 1973. *The compound noun in Tsonga: a synchronic study of its derivation, usage and structure*. Pietersburg. (Thesis (MA) - University of the North.)

ODENDAL, F.F., red 1979. *Verklarende handwoordeboek van die Afrikaanse taal*. Johannesburg : Perskor.

- PAROZ, R.A. 1946. Elements of Southern Sotho. Morija : Sesuto Book Depot.
- POSTHUMUS, M.J. 1957. Die vry preadjunk in Afrikaans. Kaapstad: HAUM.
- POSTHUMUS, M.J. 1969. Morfologie. (In Van der Merwe, H.J.J., red. Inleiding tot die taalkunde. Pretoria : Van Schaik. p.101-122.)
- RAKGOKONG, P.M. 1986. Nominal shift (of the original nouns and deverbatives) in Setswana. Potchefstroom. (Verhandeling (MA) - PU vir CHO.)
- REICHLING, A. 1967. Het woord. Zwolle : Tjeenk Willink.
- REICHLING, A. 1969. Verzamelde studies over hedendaagse problemen der taalwetenschap. Zwolle : Tjeenk Willink.
- ROBINS, R. H. 1967. General linguistics: an introductory survey. London : Longmans.
- ROHRER, C. 1966. Review of Lees, R.B. (1963). Indogermanische Forschungen, 71:161-170.
- ROSE, J.H. 1973. Principled limitations on productivity in denominal verbs. Foundations of language, 10(4):509-526.
- SCHOLTZ, H. v.d. M. 1948. Taal en taalverskynsels. Kaapstad : Nasionale Pers.
- SENEKAL, H.E.J., PONELIS, F.A. & DE KLERK, W.J. 1972. Die patroon van Afrikaans. Johannesburg : Afrikaanse Pers-Boekhandel.
- SMITH, L.P. 1966. The English language. London : Oxford

University Press.

SUID-AFRIKA (Republiek). Departement van Onderwys en Opleiding.
1980. Noord-Sotho: terminologie en spelreëls no.3. Pretoria :
Staatsdrukker.

UHLENBECK, E.M. 1968. Taalwetenskap: een eerste inleiding.
'S-Gravenhage : Ned. Boek- en Steendrukkerij.

UNGERER, H.J. 1983. Komposita in Zulu. Johannesburg.
(Proefskrif (D.Litt. et Phil.) - RAU.)

VAN DER MERWE, H.J.J.M. 1955. Taalfunksie en spellingsvorm.
Pretoria : Van Schaik.

VAN DER MERWE, H.J.J.M. 1968. Afrikaans: sy aard en ontwikkeling.
Pretoria : Van Schaik.

VAN DER WALT, M.J. 1969. Semantiek. (In Van der Merwe,
H.J.J.M., red. Inleiding tot die taalkunde. Pretoria : Van
Schaik. p.135-151.)

VAN DYK, P.R. 1960. 'n Studie van Lala: sy fonologie, morfologie
en sintaksis. Stellenbosch. (Proefskrif (D.Litt.) - US.)

VAN EEDEN, B.I.C. 1941. Inleiding tot die studie van Suid-Sotho.
Stellenbosch : Pro Ecclesia.

VAN EEDEN, B.I.C. 1956. Zoeloe-grammatika. Stellenbosch :
Universiteitsuitgewers en Boekhandelaars.

VAN HEERDEN, C. 1977. Betekenis en saak. Taalfasette, 22(3):10-19.

- VAN JAARSVELD, G.J. 1974. Semantiese verband tussen simplekse en hulle korrelate in komposita. Johannesburg. (Verhandeling (MA) RAU.)
- VAN JAARSVELD, G.J. 1982. Is 'n walvis 'n walvis en bly 'n vark 'n vark? (In Van Rensburg, M.C.J., red. Acta academica. Bloemfontein : Universiteit van die Oranje-Vrystaat. (Reeks B, nr. 15.) p.70-86.)
- VAN RENSBURG, C. 1975. Opeenvolgings en komposita. Taalfasette, 1:29-40.
- VAN ROOYEN, C.S. 1978. Die naamwoordklasse in Zulu. (Professorale intreerede, Unisa.) Pretoria. (Ongepubliseer.)
- VAN STADEN, P.T. 1985. Beeldspraak in Sefalana sa menate van L.D. Ratladi. Potchefstroom. (Proefskrif (D.Litt.) - PU vir CHO.)
- VAN WYK, E.B. 1958. Woordverdeling in Noord-Sotho en Zoeloe: 'n bydrae tot die vraagstuk van woordidentifikasie in die Bantoetale. Pretoria. (Proefskrif (D.Litt.) - UP.)
- VAN WYK, E.B. 1961. Die woordklasse in Noord-Sotho. (In Feesbundel vir prof. dr. Jan Antonie Engelbrecht: 'n huldigingsbundel aan hom opgedra deur sy oudstude te ter geleentheid van sy vyf-en-sestigste verjaardag, 27 Augustus 1961. Johannesburg : Afrikaanse Pers. p.69-81.)
- VAN WYK, E.B. 1962. Die bantoetaalkunde as beskrywende taalwetenskap. (Intreerede gelewer op 23 Augustus 1962 by die aanvaarding van die professoraat in die departement Bantoetale UP.) Pretoria. (Publikasie van die Universiteit van Pretoria. Nuwe reeks, nr.20.)
- VAN WYK, E.B. 1968a. Die moderne semantiek. Klasgids by die studie van Afrikaanse taal en letterkunde, 3(3):41-51, Feb.

- VAN WYK, E.B. 1968b. Die woord as linguistiese eenheid. *Klasgids by die studie van Afrikaanse taal en letterkunde*, 4(2):41-60, Nov.
- VAN WYK, E.B. 1969. 'n Kritiese ontleding van enkele aspekte van die mees algemene morfeemopvatting. *Klasgids by die studie van Afrikaanse taal en letterkunde*, 4(3):35-43, Feb.
- VAN WYK, E.B. 1970. Oor die semantiek. *Klasgids by die studie van Afrikaanse taal en letterkunde*, 5(3):52-63, Feb.
- VAN WYK, E.B. 1973a. Verbal nouns in Northern Sotho. (In *Essays on literature and language: presented to prof. T.M.H. Endeman by his colleagues*. Pietersburg : University of the North. p.69-81.)
- VAN WYK, E.B. 1973b. Die morfologie op nuwe weë. *Taalfasette*, 16:10-20.
- VAN WYK, E.B. 1987. Proclitic bo of Northern Sotho. *Suid-Afrikaanse tydskrif vir Afrikatale*, 7(1):34-42.
- VON STADEN, P.M.S. 1968. Die beginvokaal van die voornaamprefiks in Zoeloe. Port Elizabeth. (Verhandeling (MA) - UPE.)
- VON STADEN, P.M.S. 1974. Die ideofoon in Zulu. Johannesburg. (Proefskrif (D.Litt. et Phil.) - RAU.) (Microfiche.)
- WANGER, P.W. 1917. *Konversations-Grammatik der Zulu-Sprache*. Marianhill : St. Thomas Aquins Druckerei.
- WANGER, P.W. 1927. *Scientific Zulu grammar*. Stuttgart : Kohlhammer.
- WILKES, A. 1972. Agtervoegsels van die werkwoord in Zulu. Johannesburg. (Proefskrif (D.Litt. et Phil.) - RAU.) (Mikrofiche.)

- WOOKEY, J. 1949. Secwana grammar with excercises. 2nd ed. rev., rearranged & enlarged by J.T. Brown. Paulton : Purnell.
- ZIERVOGEL, D. 1952. A grammar of Swazi. Johannesburg : Witwatersrand University Press.
- ZIERVOGEL, D. 1959. A grammar of Northern Transvaal Ndebele. Pretoria : Van Schaik.
- ZIERVOGEL, D. 1967. A handbook of the Zulu language. Pretoria : Van Schaik.
- ZIERVOGEL, D. 1976a. A handbook of the Zulu language. Pretoria : Van Schaik.
- ZIERVOGEL, D. 1976b. A grammar of the Swati language. Pretoria : Van Schaik.
- ZIERVOGEL, D. & MOKGOKONG, P.C. 1975. Groot Noord-Sothowoordeboek Pretoria : Van Schaik.
- ZIMMER, K.E. 1971. Some general observations about nominal compounds. Working papers on language universals, 4:C1-C21.
- ZIMMER, K.E. 1972. Appropriateness conditions for nominal compounds. Working papers on language universals, 8:3-2.
- ZIMMER, K.E. 1975. Review: The function of the lexicon in transformational generative grammar. R.P. Botha (1968). Language, 51(1): 170-178.